This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

GASPARIS TALIACOTII BONONIENSIS,

PHILOSOPHI ET MEDICI PRAECLARISSIMI;

Theoricam ordinariam, & Anatomen in Gymnaſio Bononienſi publicè profitentis.

De Curtorum Chirurgia per inſitionem,

LIBRI DVO.

In quibus ea omnia, quæ ad huius Chirurgiæ, Narium ſcilicet, Aurium, ac Labiorum per inſitionem reſtaurandorum cum Theoricen, tum Practicen pertinere videbantur, clariſſima methodo cumulatiſſimè declarantur.

Additis Cutis Traducis inſtrumentorum omnium, atque deligationum Iconibus, & Tabulis.

Cum Indice quadruplici expeditiſſimo, Capitum ſingulorum, Authorum, Controuerſiarum, Rerum denique & verborum memorabilium.

VENETIIS, MDXCVII.

Apud Robertum Meiettum.

INDEX CAPITVM TOTIVS OPERIS

DE CVRTORVM CHIRVRGIA PER INSITIONEM.

Index capitum primi Libri.

Cap. I. In quo operis ſubiectum, eius præſtantia, & vtilitas vnà cum faciei appellationibus explicantur. pag. 1

Cap. II. De dignitate faciei, & philoſophiæ, poeſeos aliarumque diſciplinarum fontibus. 4

Cap. III. In quo aliæ adhuc faciei dotes in gratiam ſuæ præſtantiæ explicantur. 9

Cap. IIII. De faciei dignitate ſecundum medicos. 10

Cap. V. De narium dignitate. 14

Cap. VI. De narium dignitate ſecundum philoſophos, & medicos. 16

Cap. VII. In quo pro Caleno pugnatur, de expurgatione cerebri per nares, & palatum, & reliquæ narium dignitates recenſentur. 19

Cap. VIII. De narium conformatione, figura, ſitu, & cæteris, quæ in membri organici diſquiſitionem veniunt. 25

Cap. IX. De labiorum dignitate, & compoſitione. 27

Cap. X. De dignitate aurium, & earum conſtructione. 29

Cap. XI. Quæ dicantur in humano corpore curta, in quibus curtorum chirurgia poſita ſit, quonam affectuum genere contineatur, & ad quam medicinæ partem hic liber referatur. 31

Cap. XII. In quo huiuſce operationis principia traduntur. 35

Cap. XIII. De materia ad refectionem curtorum idonea. 38

Cap. XIIII. De loco vnde cutanea propago educenda ſit. 38

Cap. XV. De cutis traducis quantitate ſeligenda. 40

Cap. XVI. Qua ratione cutanea propago curtis partibus adiungenda ſit. 42

Cap. XVII. Quæ corpora aptiora ſint ad hanc operationem, & nunquid omnibus anni temporibus æquè illam præſtare liceat. 43

Cap. XVIII. An ex alieno corpore, an verò ex proprio tradux eligendus ſit. 47

Cap. XIX. Quid ſcripſerint antiqui, & recentiores de curtorum reſtauratione, & an hæc noſtra illis conueniant. 49

Cap. XX. Quæ chirurgiæ operationis cum exitio frequenti, & ſæuis cruciatibus coniunctæ ſint. 51

Cap. XXI. Anacephalæoſis chirurgicarum operationum, quæ iam in vſu ſint. 57

Cap. XXII. Quod hæc curtorum operatio minimè exitialis ſit. 64

Cap. XXIII. Quæ ſint differentiæ curtarum narium, labiorum, auricularum, & quæ earum facilius, quæ difficilius, quæq; nullo pacto reſarciri queant. 67

Cap. XXIIII. In quo reſtitutæ nares ex cutanea propagine, à naturalibus ante reſectis differant. 69

Cap. XXV. Solutio quorundam problematum, quæ in hoc Tractatu occurrunt. 71

INDEX CAPITVM

SECVNDI LIBRI.

Cap. I. IN quo ſcopus huius libri, & ordo actionis, atque cum his vniuerſales agendorum intentiones traduntur. pag. 1

Cap. II. De vniuerſa corporum expiratione per ſingula medicinæ inſtrumenta. 3

Cap. III. Enumeratio, eorum, quæ pro cutis propaginis delineatione neceſſaria ſunt, ac omnis ſuppellectilis apparatus. 7

Cap. IIII. Quo pacto cutanea propago delineanda ſit. 11

Cap. V. Curatio cutis propaginis iam delineatæ. 14

Cap. VI. Medela quorundam ſymptomatum, quæ cuti iam delineatæ aduenire ſolent. 16

Cap. VII. Cur traducis cutanei depromendi actio diducatur, neque id vnica ſectione fiat, quodque ſit tempus opportunum huic eductioni adminiſtrandæ, & quis ſit futurus omnis illius apparatus. 21

Cap. VIII. De cutanei traducis iam educendi adminiſtratione. 23

Cap. IX. De curatione, recentis, & antiqui vulneris, cum in traduce cutaneo, tum in area ipſa, nec non de cutanei traducis educatione. 26

Cap. X. De inſerendi tempore, cuiuſnam ſcilicet ætatis cutaneus tradux ad inſitionem efficiendam ſeligendus ſit. 31

Cap. XI. De apparatu eorum, quæ ante inſitionem neceſſaria ſunt. 33

Cap. XII. De inſitionis adminiſtratione. 37

Cap. XIII. De curatione inſitionis, & quæ victus ratio interim obſeruanda ſit. 45

Cap. XIIII. De ſymptomatis partium iam inſitarum tum proprijs, tum communibus, & quo pacto corrigenda ſint. 50

Cap. XV. De reſcindenda penitus à brachio propagine, atque vt illam demum curare deceat. 53

Cap. XVI. De configuratione traducis, vt nares repræſentet. 56

Cap. XVII. De inſitione columnæ. 61

Cap. XVIII. De conformatione cutanei traducis reliqua. 63

Cap. XIX. De labiorum reſtauratione. 67

Cap. XX. De curtarum cirurgia. 71

SVC-

SVCCINCTA PRAECIPVARVM, QVAE IN OPERIS HVIVS CONTEXTV DECIDVNTVR, Quæſtionum adnotatio.

In qua prior numerus paginam, poſterior caput indicat.

In primo Libro hæ examinantur.

Quæſt. I. MEDICINAM eſſe adiectionem, & ablationem. pag.1. Cap.1.

II. Indicationes curatiuas ex partium Natura, ac conformatione depromi. 2. 1.

III. Facies quonam pacto omnium corporis partium ſit nobiliſſima: & vtrum Actionem vel Vſum tantum præſtet. 6.2.

IIII. Facies ut ſit totius menſura. 7.2.

V. An detur Phyſiognomia naturalis, vt ſtatuunt multi. 7.2. 8.2.

VI. Facies pulchritudinis vnica eſt ſedes. 9.3. 10.3.

VII. Facies curtam ſit à partibus genitalibus diſſita. 11.4.

VIII. Hippocrates vt, & cur uelit ex facie certò futuros in acutis morbis euentus præſciri. 12.4.

IX. Nares ſolas Reſpirationi acceſſum præbere, non os. 17.6.

X. Nares odores tantum deferre, non percipere. 17.6.

XI. Nares quantum voci, ac ſermoni commodent. 17.6.

XII. Per quos potiſſimum ductus cerebrum defæcetur, pro Galeno contra Veſalium. 19.6. 20.7. &c.

XIII. Vtrum cerebrum per oculos depuretur. 23.7.

XIIII. Quænam ex tot Medicinæ partitionibus ſit approbanda. 34.11.

XV. Curtorum refectio, Vtrum curatrici, an verò comptoriæ Medicinæ parti ſit adſcribenda. 35.11.

XVI. Humerum ex omnibus corporis particulis vnum aptiſſimum, & tutiſſimũ, eſſe pro curtis reſarciendis. 37.14.

XVII. Cutis tradux ob quamnam cauſam ab area iam ſemota decreſcat. 37.15.

XVIII. Vtrum omni anni tempore curtorum commodè reſtauratio peragi poſſit. 42. 17.

XIX. An ex proprio, an verò alieno corpore tradux eligendus ſit. 47. 18.

XX. Curtorum Chirurgiam eſſe omnis penitus periculi, moleſtiæque expertem, ac citiſſimè abſolui. 65. 22.

XXI. Quo pacto nouæ nares nutriantur, viuant, & ſentiant, & vtrum in ijs vaſa alia regenerentur, necnè. 71.25.

XXII. Vnde tot in reſartis naribus ſymptomata eueniant. 73. 25.

Hæ

Hæ in ſecundo diſcutiuntur.

I. HAEMORRHAGIA, & Gangræna eodem loco, & tempore imminentibus, cui potius, & vt utrique ſimul commodè ſit obuiam eundum. 19. 6.
II. Cur non ſemel, ſed interpolatè cutanea propago delineetur, & reſecetur. 21. 7.
III. Callus partibus, vbi probè coaluerunt, obductus, cur contumacior ruptu, quam reliquum ſit vniuerſi corporis conſortium. 24. 59.
IIII. Cur ad alligato capiti brachio, potius homoplatæ, & carpus doleant, quam cæteræ brachij particulæ. 14. 65.
V. An cutis tradux ab area dimota, quia ſemper albore, aut pallore tingitur, de vita ſimul periclitetur.

IOANNIS ANDREÆ TALIACOTII.

In Gaſparem Taliacotium Patrem.

QVID *rerum Natura parens miratur? an artem?*
An magis ingenium Gaſparis? an ne manum?
Ingenium, pariterq́; manum, miratur & artem,
Nam ſunt humana conditione ſuper.

AVTHORVM QVORVM IN TRACTATV HOC FIT MENTIO, NOMINA.

A

Adamantus.
Aetius.
Albucaſis.
Alexander Benedictus.
Ambroſius Pareus.
Anglorum Chronica.
Apollinaris de Brachmannis.
Apuleius.
Argenterius.
Ariſtoteles.
Athenæus.
Auerrhoes.
D. Auguſtinus.
Auicenna.

B

Baptiſta Egnatius.
Biblia ſacra.

C

Cœlius Rhodiginus.
Cardanus.
Cato.
Celſus.
Cicero.
Columella.
Cornelius Nepos.

E

Euripides.

F

Fallopius.
Feſtus.

G

Galenus.
D. Gregorius.

H

Hermes Triſmegiſtus.
Hippocrates.
Homerus.
Horatius.

I

Ioannes Schencrius.
Ioſephus Hiſtoricus.
Iouius.
Iuuenalis.

L

Lactantius.
Liuius.
Lucretius.

O

Oribaſius.
Orus Apollo.
Ouidius.

P

Palladius.
Paulus Aegineta.
Perſius.
Pierius Hieroglyphicus.
Plato.
Plautus.
Plutarchus.
Plinius.
Polemon.
Pomponius Gauricus.

Q

Quintilianus.

R

Rhaſis.
Rufus Epheſius.
Rutilius Aemilianus.

S

Stephanus Gourmelius.

T

Terentius.
Tertulianus.

V

Valerius Maximus.
Valeſius.
Varro.
Veſalius.
Virgilius.
Vitruuius.

X

Xenophon.

GASPARIS TALIACOTII DE CVRTORVM CHIRVRGIA PER INSITIONEM.

Liber Primus.

QVI EST DE HVIVS ARTIS THEORIA.

CAPITVLVM PRIMVM.

In quo operis ſubiectum, eius præſtantia, & vtilitas, vnà cum faciei appellationibus explicantur.

PRAECLARE medicinam adiectionem eſſe, & ablationem diuinus ſcripſit [a] Hippocrates; quoniam omne id, quod peritum medicum decet agere, in his duobus conſiſtat, neque vllum in vniuerſa medicina detur præſidium, quod vel demendo, vel addendo morbos non arceat, & hominum ſaluti conſulat. Nam ſi cui ex comeſſatione,& crapula venter, venæque intumuerint, aut ſi obſeratis viſceribus, & deſtructo calore inſito, mali cuiuſdam labes irrepſerit, id parciori uictu,medicaminibus, cæteriſque artis auxilijs,quibus auferendi, & detrahendi inſit facultas, corrigendum eſt. Econtra quos inediæ, labores, uigiliæ confecerint, his rectè ſalutem afferemus, ſi conceſſo ocio,& ſomno,atque membris liberaliori uictu refocillatis,quod conſumptum erat viriũ, quamprimum reſtituamus. Hoc etiam abundè ſatis demonſtrat,hæc noſtra in curtis reficiendis,nõ minus vtilis,quàm perfecto medico digna operatio, cuius rationem,& methodum tandem in lucem proferre,& publicę vtilitatis gratia medicinæ candidatis communicare,& impartire uoluimus, Etenim & uni parti,quod abundat,aut ſi minus abundauerit, quo ſine noxa carere poteſt, adimit, & in altero quod deeſt, adijciendo reficit. Eius dignitatem tantam eſſe cenſemus, vt nemo medicum ſe abſolutum prædicare poſſe exiſtimemus,cui rationes illius,& momenta non modo non perſpecta,ſed in uſum etiam tranſlata non fuerint. Quomodo enim eum, ad medicinę culmen aſcendiſſe fatebimur, qui omnes omnium morborum (hæc enim artis prima,& genuina ſunt principia) aut ut plurimum,qui frequentiores ſunt,& rectè operantibus uicti cedunt, cauſas,naturam,effectus non cognorit,neque accerſitus, opem ſuam implorantibus, ob rerum inſcitiam coutulerit? Membra enim quædam detruncari,quorum reſtitutio non ſolum non impoſſibilis eſt,ſed ne quidem difficilis,quis quotidie non uidet? Itaque dignam eſſe conſtat artem hanc,quę ab omnibus,qui nomina ſua medicinæ dedere,in magno precio habeatur,nec,quod multi hactenus uiri haud contemnendi fecere,contemnatur. Nam ſi ipſam medicinam,artem cæterarum omnium pręſtantiſſimam vocare,& iure quidem meritò,non dedignamur, tam ob ſubiecti nobilitatem,quam ob finis,quem in operando ſpectet,præſtantiam (taceo uarietatem rerum) atque ideò digniſſimam,vt ad in illius ſigna unuſquiſque conueniat,idem & huic arti noſtræ,non iniqui Iudices poſſumus concedere, quæ tantæ matris filia, ex ipſis medicinæ uiſceribus progenita, ratione enutrita,experientia confirmata,operum eius æmula tandem in ſolem prodit,& hominum oculis ſeſe conſpiciendam ſubijcit. Nõ minus etiam utilem illis eam fore cenſeo,qui non futili quadam loquacitate, & inani iactantia,ineptias ſuas oſtentant, ſed ſcite operando ſuam in arte peritiam hominibus demonſtrant. Sed priuſquam ad artis huiuſce principia, & effectus accedamus,quorum ratio in natura morbi,eiuſq; cauſis,intimè percepta, nec non auxilijs rectè inuentis,& ritè diſpoſitis conſiſtit, operæ precium nos facturos exiſtimamus, ſi partium, & locorum affectorum ſubſtantiam, ea, qua poterit,diligentia,

[a] Hip. de flatibus.

a Gale. 2. artis curat. ad Glauc. 7. meth. med. ul. 3. artis med. c. 89. lib. de oſſibus ad initiũ.

in primis perſcrutemur. Conſtans enim, atque immota hęc omnium medicorum aſſertio eſt, & in primis ipſius Galeni, a qui ex partium natura, & temperie, earum conformatione, & facultate indicationes curatiuas eſſe depromendas cenſet, Ideoque ea primo inueſtiganda, antequam ad curationem noſmet conferamus. Neque id alio pacto fieri poſſe credendum eſt. Videmus enim, ſi morbi uim, atque ideam nobis proponamus, illius eſſentiam in functionum noxa conſiſtęre, quam rectè pernoſcere haud quaquam poſſumus, ſi nobis actio, quæ ex naturæ, præſcripto fit, fuerit incognita: ut neque hanc eandem pernoſcemus, niſi de inſtrumenti natura prius nobis conuenerit. Itaque morbi ipſius inquiſitionem, exacta locorum affectorum notitia meritò præcedit. Vt enim rectum ſimul ſui Iudex eſt, & obliqui, & in communi uita, ad uirtutem, tamquam ad rhombum cunctę actiones accommodantur, ut quomodo, & quantum à recto declinaueris uideas, & quid reſpiciendo ad uirtutis tramitem redire poſſis, intelligas: Sic in re medica ex partium eſſentia, uelut norma quadam, atque regula functiones examinandæ ſunt, unde quid rectum ſit, quid ſecus, & qua ratione id in integrum reſtitui poſſit, liquidò patebit. Hæc itaque cum nobis perſpecta ſint, priuſquàm ad artis noſtræ limina pedem admoueamus, opportunum forè duximus, ut in aditu operis, qui locus eſt, & ſedes noſtræ orationis, de ſtructura narium, aurium, & labiorum, atque eorum dignitate ageremus. Cœterum cum ex his ipſa facies conſtructa ſit, à ratione minimè alienum eſſe putauimus, ſi faciei appellationes prius, eiuſque naturam, & excellentiam indicaremus. Quamuis enim in ſingulis humani corporis partibus egregium diuinę ſapientiæ ſpecimen, tamquàm in ſpeculo eluceſcat, atque inter illas quædam notas longè præſtantiores, & excelſiores obtineant, una tamen facies, cum ob artificijs rationem, cum eximia pulchritudine coniunctam, tum ob admirandum, ac inexplicabilem, cum animo noſtro conſenſum, reliqua membra dignitate, & præſtantia plurimum ſuperat. Huius circunſcriptio oculis manifeſto patet. Quicquid enim ſub calua capitis parte, capillis conſita, conſpicitur id uno omnium ore facies nuncupatur. In huius capacitate ſenſus ſinguli, ad officia naturæ imperio ſibi deſtinata, ſedes certas, certaque domicilia, nares nimirum, os, aures, & oculos fixerunt. Reliquum uerò, ſiue horum omnium conſeruationi, & tutelæ, ſiue pulchritudini, & decori conciliando, natura benigna dedicauit. Appellationem autem hanc b priſci homines, hominibus tantum conuenire arbitrati ſunt. Ideo Ariſtoteles faciem eam in homine partem dumtaxat nominat, quæ inter caluam & collum poſita eſt. Nam piſcis, aut bouis faciem c dicere non ſolemus. Faciem homini tantum, cæteris os, aut roſtra natura dedit eadẽ idem d Ariſtoteles πρόσωπον appellari ſcribit, nomine à re ipſa accepto. Vnus enim omnium animalium homo erectus incedit, ſolus ante proſpicit, uocemque antrorſum emittit. Quod recte Naſo poeta e innuit:

b Ar. 3. de par. animal. pri.

c Plin. 11. hiſto. nat. 34

d Ariſt. 3. de part. ani. 1.

e Ouid. 1. metamor.

Pronaq; cum ſpectent animalia cœtera terram,
Os homini ſublime dedit, cœlumq; tueri.

f Ruſi. 1. de par. hom. 4.

Porrò pro diuerſitate particularum, uarijs ad huc nominibus caput ipſum diſtinguitur. Quòd negotium licet abunde ſatis, & perſpicuè f Rufus Epheſius pertractarit, nos tamen ea hic repetere non grauabimur, ut uniuerſa faciei hiſtoria longè clarior fiat. Principio caput uocatur id, quod capillis contegitur ſeparatim, atque ſimul faciem comprehendit, Capillati ſeu caluæ aduerſa pars ſinciput, auerſa occiput nominatur. Inter hęc quod interiacet capitis faſtigium, diſcretum, & capillorum ęquamentum, uerticem caluæ dicunt, qua parte nimirum capilli in gyrum circumaguntur. Ab latere ſincipitis, inter oculos, & aures Græcis κόρσαι, & κρόταφοι, latinis tempora appellata collocantur. Nomen hoc ea fortaſſis de cauſa ſortiuntur, quod ex ijſdem, ætatis progreſſus, & uitæ tempus, indicijs quaſi quibuſdam appareat. Hinc Poeta:

Virg. 5. Aeneid.

Temporibus geminis canebat ſparſa ſenectus.

g Ruſi. 1. de par. hom. 4.

Proximam à ſincipite partem frontem dicimus, in qua & oculos contineri Varro cenſebat, & propter oculorum foramina, quod perforata ſit, ſic appellari. In frontis confinio inferiori, utrinque ad oculos ſupercilia ſunt, quæ Rufus g extremitates frontis hirſutas & inferiores uocabat. Partium harum motione cum annuamus, & negemus, cumque pro diuerſis animi affectionibus eas vel attollamus, uel ſubmittamus, ideo per ſupercilium faſtum aliquando & ſuperbiam poetæ intellexerunt. Quare Satyricus.

h Iuuen. Satyr. 6.

Malo h *Venuſinam, quam te Cornelia mater*
Gracchorum, ſi cum magnis uirtutibus affers
Grande ſupercilium, & numeras in dote triumphos.

Pli. 11. hiſto. nat. 34

In quam ſententiam, & Plinius hæc habet: in aſcenſu frontis ſupercilia homini, & pariter, & alterne mobilia, & in his pars animi: negamus, annuimus: hæc maximè indicant faſtum, ſuperbiam: alibi cõceptaculum, ſed hic ſedem habet: in corde naſcitur, huc ſubit, hic pendet: nihil altius ſimul, abruptiuſque inuenit in corpore, ubi ſolitaria eſſet. Spacium illud anguſtum, depile, ſupercilijs interiectum, Græcè μεσόφρυον, latine glabella, quod glabra ſit, dicitur, alias intercilia appellari poſſit. Id in aliquibus minimè eſt conſpicuum, quod ad naſi exortum ſupercilia congrediantur.

Partem ſub ſupercilijs carnoſam ἐπισκήνιον quidam appellarunt, licet & infimas frõtis rugas, quod noſtri ſuper tentorium vocant, hoc nomine intellexiſſe videantur. His ſubiacent oculi partes noſtri corporis pretioſiſsimæ, quorum actio certe eſt ſuauiſsima, & capaciſsima. Nonnulla in parte conſpicua magis animalibus, & homini præcipuè natura animi poſuit indicia, moderationis nimirum, clementiæ, miſericordiæ, iræ, odij, amoris, triſtitiæ, lætitiæ, atque in oculis ipſis. Hinc orator in ipſo vultu plurimum oculos valere dixit, per quos maximè animus emanet. [Cicero 3. de orat.] De ijs Cornelius Nepos, dum inter Parin & Helenam amoris incunabula deſcribit ſic ſatis appoſitè refert: [Cornel. Nepos.]

--Sentit Paris, ardet, & audet,
Promiſſorque ingens facilis præſagia prædat,
Ducit amor, dum ſigna iuuant, dum nutus oberrat
Interpres, cordiſque uagi pręſentior index.
Læno oculus taciti garrit pręludia voti.

Ijdem ex vario, & multiformi contuitu varie, etiam nuncupantur, nempè truces, torui, flagrantes, graues, tranſuerſi, limi, ſubmiſsi, blandi. Plinius aiebat: in oculis animus inhabitat, ardent, intenduntur, conniuent: [Plin. 11. hiſt. nat. c. 37.] Hinc illæ miſericordiæ, lacrymæ. Hos cum oſculamur, animum ipſum videmur attingere. Animo videmus, animo cernimus: oculi ceu vaſa quædam viſibilem eius partem accipiunt, atque tranſmittunt. Morientibus illos operire, rurſuſque in rogo patefacere Quiritum magno ritù ſacrum fuit, ita more condito, vt neque ab homine ſupremum eius ſpectari fas ſit, & cęlo non oſtendi nefas. Vni animalium homini deprauantur. Vnde cognomina Strabonum, & pœtorum ab ijſdem, qui altero lumine orbi naſcuntur. coelites uocabantur, qui paruis utriſque, Ocellę. Quæ partes cum ſupra, tum infra oculos obuelant, palpebræ appellantur, quas & genas uocari, & ex motu ita dictas ſcribit Lactantius. Ab [a] earum oris qui pili prodeunt, gręcè ταρσοὶ ſunt, & [a Lact. de opif. Dei. 50.] βλεφαρίδες; latinè cilia, de quibus idem Lactantius in hunc modum ſcripſit. Vt [b] oculi munitiores eſſent ab iniuria, eos ciliorum tegminibus Deus occuluit: unde oculos dictos eſſe Varroni placet. [b Lact. de opif. Dei. 50.] Nam & ipſę palpebræ, quibus mobilitas ineſt, palpitationi uocabulum tribuere, & pilis in ordine ſtantibus uallatæ, oculis decentiſsimum ſeptum præbent. Earum motus aſsiduus incomprehenſibili celeritate concurrens, & uidendi tenorem non impedit, & obtutum reficit. Quo loco annotaſſe diuerſum palpebræ, & cilij uſum apud Plinium operępretium cenſemus. Is pilos per palpebras intellexit è genis prodeuntes, quæ nos cilia diximns. Cilium uerò dixit ambitum ſuperioris genę extremum. [Plin. 11. de hiſt. nat. c. 34.] Eius uerba hęc ſunt: palpebrę in genis homini utrinque, mulieribus uero etiam infectæ quotidiano. Tanta eſt decoris affectatio, ut tingantur oculi quoque. Alia de cauſa hęc natura dederat, ceù uallum quoddam uiſus, & prominens munimentum contra occurſantia animalia; aut alia fortuito incidentia. Defluere eas haud immeritò uenere abundantibus tradunt. Ex cęteris nulli ſunt, niſi quibus, & in reliquo corpore pili, ſed quadrupedibus in ſuperiori tantum gena: uolucribus in inferiori. Et paulo poſt: ſtruthio camelus animalium ſola, ut homo, utrinque habet. De cilio autem loquutus hæc uerba protulit: extremum ambitum genæ ſuperioris antiqui cilium uocauere, unde & ſupercilia. Sed iam reliquorum hiſtoriam perſequamur. Genarum extrema, quæ dormientibus nobis mutuò coeunt, Rufus χηλὰς & ungulas dici aſſeuerauit. Horum ſuperficies utrinque parum per introcedere uidetur. Superius cauum, inferius ſubcauum uocant. Hoc in aqua intercute, in prauo corporis habitu, in diuturno hæmorrhoidum effluuio, & inueteratis menſibus, nonnunquam etiam in inchoante lippitudine intumeſcere conſueuit. Quocirca, id genus affectus, quoniam cauæ partis tumor eſt, Rufo authore græcis κοιλιδιᾶν, dicitur. Pars palpebris communis, in quam oculis circuntenſæ, & diſpeſſę concurrunt, angulus, & oculorum κανθὸς dicitur. Poeta noſter hirquos eos appellauit.

Parcius [c] iſta uiris tamen obijcienda memento, [c Virg. eclo. 3.]
Nouimus & qui te tranſuerſa tuentibus hirquis.

Bini ſunt in oculorum utroque anguli, alter iuxta nares: alter ad tempora: illum domeſticum, & quod amplior ſit, magnum: hunc ſilueſtrem, externum, & ob anguſtiam minorem dicimus. Ab ſuperciliorum interſtitio, quod glabellam appellant, deorſum naſus exoriens, ęquali ueluti porrectus iugo, utramque faciei aciem munit ſimul, & diſcernit. Is altior [d] homini tantum, neque alij animalium eminet, quem noui mores ſubdolæ irriſioni dicauere. [d Pli. 11. hiſt. nat. c. 37.] Eius foramina ῥώθωνας & nares, Atticè quoque μύξας appellari ſcripſit Rufus Epheſius; cum tamen pituitoſum cerebri excrementum, quod per ipſas deſtillat, μύξαν (latinè mucorem) Hippocrates uocauerit. [e Hippoc. de loc. in homine.] Cartilagineum illud, quod foramina uelut parietibus diſtinguit, ex munere naſi ſeptum, ſeu narium interſeptum; & quicquid oſſeum eſt, quod promineat naſi dorſum appellatur. Extrema hinc inde mobilia, alijs pinnę, Galeno quandoque naſi alę dicuntur, quod poſitu, & motione auium alas reprę̨ſentent. [Gale de oſſ. 4. & de muſcul. diſſ. cap. 3.] Hę in orthopnoicis, anhelantibus, & alioquin uolentibus mouentur. Naſi extremitas, ſeu apex, cum in ſphæricam figuram conglobatus eſſe uideatur, globulum anatomici dixere. Carneum illud ante naſi ſeptum & in labia productum columna dicitur. Oſſa inſurgentia ſub oculis, ſubocularia

& ὑπώπια ſunt. Infra [a] oculos malę collocantur; homini tantum, quas priſci genas uocabant, xij. tabularum interdicto radi à fœminis eas uetantes. Hęc pudoris eſt ſedes: ibi maxime rubor oſtenditur. Has Lactantius [b] genarum nomine deſcripſit inſtar collium leniter exurgentium. Infra malas, ſeu genas eas dixeris, buccarum regio conſiſtit, inflatione conſpicua. In his cum hilaritatis, tum riſus indicia, ex Plinio [c] ſeſe patefaciunt: & qui partem hanc amplam habent, bucculenti homines dicuntur. Labra mox à naſo habentur, carne pręmobili, dentium integumentum, & uocis organum. Rubent eò, quod habeant cutim ſubtiliſsimam, & motus gratia carni commixtam. Os prima eſt labiorum interciſio, & reliqua omnis vſque ad fauces, inanitas, quod oris antrum uocant. In ſuperiori labro, ſub columna naſi, leuis quędam cauitas inſtar uallis imprimitur, φίλτρον gręcis dicta, quaſi amatorium vel amabile. Hanc lacunam vocauit [d] Lactantius. Vniuerſum porrò illud ſub naſo, labri ſuperioris ſpacium, ὑπόῤῥινον gręcis eſt, latino uocabulo vacat, labiorum extrema, gręcè πρόχειλα latinè prolabia dici poſſunt. Sed qua parte concurrunt, & committuntur προσόμιον nuncupatur. Cauum illud, quod ſub inferiori labio reconditur, nympham vocant. Pars maxillę inferioris, qua dextra cum ſiniſtris, ad anteriora, velut vinculo quodam, connectuntur, quod à gula promineat, mentum dicitur. Hoc [e] pręter hominem, quemadmodum nec malę, nulli eſt. Inferius ita eſt concluſum, vt habet [f] Lactantius, ut eius acumen extremum ſignare uideatur leuiter impreſſa diuiſio. Ibidem Rufus [g] carnoſam partem λευκανίαν vocari dicit. Sed nonnulli parte hac carnea, mentum: λευκανία verò cauum iugulo proximum innuunt. Mentum hominis manibus pertractare, fidei: & amoris argumentum eſt, cum apud noſtrates, tum apud antiquos. Hinc ſcriptum [h] in ſacris: tenuit Ioab mentum Amaſę, quaſi deoſculans eum. Brutorum ſi quis eam, quę mento reſpondet, partem velit apprehendere, abdito quodam naturę ductu refugiunt, & auerſantur. Nam cum in dentibus maxillę inferioris, ceu in baſi defixis robur ipſorum conſiſtat, itaque virium lapſum, & armorum quę natura dedit, detrimentum expaueſcentes, regionem illam contrectari abnuunt. Barbę ratio incredibile eſt, quantum conferat, uel ad agnoſcendam corporum maturitatem, uel ad ſexus diſcrimen, uel ad uirilitatis decorem. Huius prima ſub temporibus germinatio ἴουλος à gręcis, à noſtris lanugo dicta eſt. Primus eius in ſuperiori labro exortus græcè προπωγώνιον, latinè probarbium, ſi nomina fingere liceat, dicitur. Pili poſt hęc adaucti μύσακες, & qui ſunt in ſummo mento, pappus appellantur. Auris pars capitis eſt, qua audimus, ut ſcripſit [i] Ariſtoteles, & hac voce non tantum partem extra prominentem intellexiſſe uiſus eſt, ſed quicquid & in cauitate oſſis petroſi continetur. Vt [k] Lucretius ait:

Plenaq́ ſonoribus aures.

Aures nominari ea de cauſa ſcripſit [l] Firmianus, quod uocibus hauriendis eſſent prępoſitę. Vnde [m] Virgilius.

Vocemq́ his auribus hauſi:

Aut quia vocem ipſam Gręci αὐδὴν ab auditu uocant, hinc facta literę unius permutatione, aures ueluti audes dictas eſſe. Nunc intrinſecis partibus neglectis, eorum nomina dumtaxat referemus, quę extra conſpicua ſunt. Partem uniuerſam extimam auriculam uocant. Helix gręce ἕλιξ totum illud dicitur, quod auriculę extremam ambit orã. Particulę ſparſę, ſiue euolãtes πτερυγώματα, ideſt alæ nuncupantur, τὸ πτερύγιον uerò ſuprema eſt latitudo, & inflexa. Quę retrò incuruata ſunt, & ſuis extremitatibus antrorſum replicata, κυβάδες, ideſt cubi ſimiles appellantur. Sub his ſemicirculus in gyrum reflexus, & in acutum deſinens ξυστὴρ ſiue ξύστριον nominatur. Quod in medio ex concauo aſſurgit, & cauitatem extollit, ἀνθέλικα, ſicut concauum, quod ſubiacet, conchiliam, aut concham dicunt. ὁ τράγος eminentia eſt iuxta temporum fines, & ex oppoſiti ἀντιλοβὶς, extremitas ſcilicet helicis. Foramen autem rotundum, & in medio collocatum, auditionis eſt meatus. Huic ſubiacet λόβιον, ſeu λόβος particula cornea, pinguis, quę in uerecundia, ipſa facie magis rubet. [n] Huiuſce partis perforatio cedit in faſtum, & uerecundię ueſtibulum ſuperbię ſedes euaſit, quando nec in alia parte corporis fœminis maius impendium, margaritis dependentibus, inſumitur. Quemadmodum & in oriente uiris aurum geſtare, eo loci decorum exiſtimatur. Et hęc ferè ſunt, quę de faciei partium appellationibus, quantum ex antiquis colligere licuit, aſcripſiſſe nobis uiſum fuit. Nunc ad faciem propius accedamus.

a Pli. 11. hiſt. nat. 34.
b Lact. de opif. Dei 10.
c Pli. 11. hiſt. nat. 34.
d Lact. de opif. Dei 10.
e Pli. loco quo ſupra.
f Lact. ut ſupra.
g Ruf. 1. de par. ho. 7.
h 2. Reg. 20.
i Ari. de hiſt. animal. 1. c. 2.
k Lucr. li. 6.
l Lact. ut ſupra.
m Virg. 8.
n Plin. 11. hiſt. nat. 34.

CAPITVLVM SECVNDVM.

De dignitate faciei ex philoſophię, poeſeos aliarumq́ diſciplinarum fontibus.

VT autem de faciei dignitate cõmodius agamus, ex re eſſe neceſſariò duximus, ut principiũ ac ſcaturiginem ex qua partium corporis noſtri dignitas profluat, patefaciamus. Vnde conſtabit, cur ab antiquis, homini ſoli, particula hęc, non item alijs, aſcripta ſit, & quam ob cauſam cęteras omnes dignitate, & pręſtantia anteeat. Partium igitur dignitas, à fine, ad quem nobis natura

eas

tas conceſsit, meo iudicio petenda eſt, qui eſt, ut partes illæ, animæ operanti, tanquàm inſtrumenta ſeruiant. Nam & animæ organum ſecundum Galenum [a] corpus eſt. Et propterea multum inter ſe ſe differunt animalium particulæ, quoniam & ipſæ animæ differunt. Quædam enim ſunt ferocia, quædam timida, alia agreſtia, alia manſueta, alia ciuilia veluti, & negocioſa, alia ſolitaria. Omnibus verò corpus, animæ moribus accommodatum eſt, & facultatibus. Nam fortibus ungulis inſtructum, & rigenti iuba ornatum equum eſſe decet, quod animal uelox, & ſuperbum ſit, & generoſum: Leoni autem, vtpotè animoſo, & feroci dentes, & ungues ualidi conueniunt, vt & tauro, & apro, illi quidem cornua, huic uero exerti dentes. Cæterum cum actionum plura ſint genera, quarum aliquæ nobiliores, aliæ minus nobiles, nonnullæ [b] ad uitam neceſſariæ ſint, aliquæ commodiori uitæ conducant, cæteræ vtriuſque conſeruationi ſtudeant, equidem principes partes, & cæteris digniores, & præſtantiores, quod ſine ijs uita noſtra non conſiſtat, meritò exiſtimemus. His enim notis iudicamus, quæ pars in animantis corpore princeps, quæ ſecus habenda eſt. Reliquarum verò duarum, quæ à primi generis præſtantia diſcedunt, eæ minus diſcedere ſunt putandæ, quibus hæ principes facilè, magis uerò, quibus minus facile conſentiunt. Verumtamē ſi ipſam dignitatis partium radicem inquirere velimus, non actiones ſolum expendendæ ſunt, ſed & vtilitates, quæ has è ueſtigio ſubſequuntur, dignitate [c] quidem priores, at conſtructione atq; ortu poſteriores. Cum igitur ab vtilitate, tamquàm à fonte præcipuo partium nobilitas emanet, ſi quidem faciei pręſtantiam indagare velimus, actio eiuſdem, & quę hanc conſequitur, utilitas: atque an ea, vel omnino ad uitam, vel ad commodiorem vitam, vel ad utriuſque tutelam conceſſa ſit, primum inquirenda eſt. Vt autem ordinata, & perſpicua ſit noſtra hęc oratio, altius exordiendo dicamus: particularum humani corporis alias principalem quandam, & vniuerſo corpori perutilem actionem obire: alias præſtare quidem actionem, ſed illa minus pręcipuam, & quę uni tantum membro emolumento ſit, quod pręſertim in muſculis, atque iocinore, partibus functione diuerſis, apprimè ſpectatur. Illi enim vnicę actioni, partis nimirum, in quam inſęruntur attractioni pręſunt: hoc verò in gratiam vniuerſi corporis inditaui, oblatum chylum in ſanguinem conuertit. Sunt & nonnullę alię partes, quę nec principalem actionem toti corpori, nec illam alteram ignobiliorem, vnicę parti conferentem, ſed vſus quoſdam, haud tamen leues pręſtare videntur, uel vt cauſę ſunt, ſine quibus actio prima, & pręcipua fieri non poteſt, uel ut primam partem, à qua actio pręcipua prouenit, conſeruent, uel ut eandem, quo commodius poſsit agere, adiuuent. Quę res pro exactiori notitia exemplo oculi rectè declarari poteſt. Eius enim [d] actio, quę uniuerſo corpori magnopere ex uſu eſt, ab humore cryſtallino perficitur, quę certè inter omnes oculi particulas principatum obtinet. Huic aqueus humor, uitreuſque, & una cum muſculis, tunica ἀραχνοειδὴς, vuea, cornea, modis iam ſupra dictis opitulantur. Cæterum facies ipſa, cum princeps quædam corporis pars, antiquorum etiam teſtimonio exiſtat, ea ne actionis, an potius vſus cauſa ſtatuenda erit? Si faciem omnibus inſtrumentis, quibus coniungitur, ſecluſis, ſeorſum conſideremus, omnis eam actionis expertem eſſe videbimus. Nam officij ratione cæterarum partium quaſi receptaculum eſt, quas ſinu ſuo ſaltem concluſas continet, in continendo autem non agit: è conuerſo verò partes, quibus quid agendi munus de legatum eſt, neceſſario operari debent. Hæc enim regula eſt, ac norma ſecundum [e] Galenū qua vſum ab actione dirimimus. Si igitur uſum ſolum modo, & non actionem faciei aſcribamus, pars neceſſariò ignobilis erit, ac corpori minus neceſſaria. Sed meo iudicio, conſultius fuerit, ut eam partem uniuerſam, quæ inter collum, & caluam poſita eſt, atque ex antiquorum etiam deſcriptione, quamplura inſtrumenta, eaque diuerſa comprehendit, faciem eſſe dicamus. Quare ſic nobis ſtatuentibus, non uſum ſimplicem, non unam actionem tantum, ſed plures, eaſque principales, uel ad vitæ neceſsitatem, uel ad commoditatem eius ſpectantes, faciei tribuemus. Sunt enim quæ uniuerſum corpus gubernant, tria membra præcipua, ut multis in locis, & copioſè à Galeno expoſitum fuit, quarum unumquodque per deſtinata ad id officij organa, cum ſuam cęteris particulis impertit. Etenim ſubſidio neruorum, & ſpinalis medulla cerebrum, cor ope arteriarum, & uenarum miniſterio iecur ipſum, uirtutem ſuam, quaſi per riuulos perennes, in quaſque hominis partes demandant, atque effundunt. Sed vt nulla eſt, vel exigua particula, quæ viſcerum horum, vel primaria, uel ſecundaria opera, impreſsiones non ſentiat, ita nulla eſt, ubi magis vis eorum, & poteſtas uigeat, & innoteſcat, ac in facie ipſa, utpotè conſpicua, & ſenſibus noſtris expoſita. Cæteris enim partibus ueſtimentorum opera abſconditis, una facies honeſtè detegitur, & ſine pudoris labe oculos hominum ſubit. Sed quomodo uiſceribus iſtis conſentiat, paucis declamare oportet, vt ex his pręcipuè faciei actiones eluceſcant. Eam igitur nerui, arteriæ, atque uenæ ſubeunt, & uentriculus cum pulmonibus, per œſophagum, & aſperam arteriam in conſenſum trahuntur, unde & uiſus, & auditus, & odoratus organa, loquēdi, ac maſticādi inſtrumenta, reſpirandi, & alimenti aſſumendi loca, in unica facie ſpectanda nobis exhibentur. Quare per faciem videmus, per faciem audimus, per faciem odoramur, per faciem guſtamus: per ipſam

a Gal. 1. de vſ. par. 2. & 3.

b Gal. 6. de vſu. par. ca. 7.

c Gal. l. 12. de vſu. par. 13.

d Gal. 1. methodi med. 6.

e Gal. 17. de vſu par. 1.

eſſamur & mandimus, per eandem reſpiramus, & cibũ aſſumimus, quia ſcilicet oculis cernimus, auribus audimus, naribus odoramur, & ſpiramus, ore loquimur, maſticamus, ex quibus particulis omnibus faciei moles compingitur. Cum itaque tot, & tantæ faciei ſint actiones, vt huic nullo pacto cæterarum aliqua comparari poſsit, iure omnibus reliquis conſpectui noſtro obuijs membris dignitate præſtantiorem, atque nobiliorem eã eſſe affirmabimus. Quapropter haud admirabimur, ſi faciei dotes adeò eximias, alijſque partibus corporis noſtri denegatas, natura iuſta elargita ſit. Ea enim ſitum [a] ſublimiorem obtinuit, & inſtar arcis in editiori loco collocata eſt, atq; id maxime propter oculos, quorum actio eminentiorem ſedem, nequaquàm vt aliorum depreſſam poſtulabat. Illi enim velut ab alta ſpecula, ſi quid mali immineat, à longe proſpiciunt, & ſigno dato, cætera mẽbra de periculo commonefaciunt. Quæ cauſa eſt, quod cancris, balęnis, ſcarabæis, teſtudinibus, & omnibus animalibus, quę careant capite, ceruicibus longis, natura ſolers oculos impoſuit. Sed redeamus, vnde digreſſi ſumus. In facie etiam eſt generis indicium, ex facie inuicem homines diſtinguuntur, in facie totius corporis menſura latet, facies præcipua phyſiognomiæ fundamenta continet. Hæc ętatem, hęc pulchritudinem demonſtrat, hęc ſexum ſeparat, hęc dignitatem hominis explicat, hęc tandem certiſſimum animi noſtri eſt exemplum, & ampliſſimum eorum, quæ in abſcondito latẽt, theatrum. Quoſcunque enim tam animi quàm corporis affectus, vna facies demonſtrat, atque licet occulti ſint, nobis tamen ob oculos collocat. Quæ omnia, quantum fieri poterit, expendamus, quò faciei nobilitas, & excellentia longè illuſtrior fiat, atque clarior. Quare ut ad primum accedamus, apparent in facie parentum firmiſſima indicia, quæ coniunctionem ſinceram, & maximè concupitã atteſtantur: viſuntur in filiis patres, & veræ prolis veriſſima deprehenduntur argumenta. Hinc Poeta:

[a] Gal. 8. de vſu par. 5.

Ut te fortiſſime [b] *Teucrum.*
Accipio, agnoſcoque lubens, vt verba parentis,
Et vocem Anchyſæ magni, vultumq; recordor.

[b] Virg. Aeneid. 8.

Et rurſus.

[c] *Gaudentq; tuentes.*
Dardanidæ, veterumq; agnoſcunt ora parentum.

[c] Virg. Aeneid. 5.

Eſt etiam innumera, ac penè infinita facierum varietas, ut certis eam atque finitis particulis conſtructam eſſe, meritò quis dubitauerit. Quod ideo factum a natura prudenti cenſendum eſt, ut ſinguli proprijs quibuſdam notis, & ſignis non fallacibus interſtinguerentur, ne corporum ſimilitudo quendam in oculis hominum errorem pareret. Quod quanto fuiſſet incommodo, in cõmuni vita facile unuſquiſque perſpicit. Tanta uero, & tam multiplex facierum eſt diuerſitas, ut prodigij loco cenſeatur, ſi qui duo indiſcretę ſpeciei, (quorũ exempla [d] Plinius deſcribit, & [e] Valerius Maximus) reperiantur, atque etiam in illis ipſis, quorum primordia ex parentibus ſunt cõmunia. Quapropter haud immeritò facierum diuerſitatem ueram, & euidentiſſimam diſcernendi inuicẽ homines notã eſſe dixerimus. Tradunt pręterea ſapientiores aliqui, exacta adeo harmonia, & ſymmetria conſtare faciem noſtrã ut ex ipſius magnitudine, cognitione percepta uniuerſi corporis menſurã, & proportionem coniici poſſe credant, cum cęteras partes ad illius normã cõmenſuratas eſſe appareat, Quo ſanè pacto faciẽ ipsã ſymbolũ uniuerſæ lõgitudinis, latitudinis & profunditatis humani coporis extare volũt. Opportunũ uerò fuerit, ut hæc, quæ diximus, corroboremus, clariſſimorũ uirorum de faciei dimenſionibus, in medium adducere teſtimonia. In primis tamen illud præfandum eſt, dimenſiones huius generis ſymmetras, ſymmetro corpori conuenire, haud quaquàm monſtruoſo. Primũ autem faciei quantitatem ſic dimetiuntur. Quicquid eſt à ſummo frontis, qua capilli enaſcuntur, ad mentum uſque, id faciei longitudinem aſſerunt. Hæc ex mente eorum, tribus rurſum conſtat partibus: una eſt à ſummo frontis ſub capillorum exortu ad uſque intercilia: mox ab intercilijs, ad imas nares ſecunda: tertia uerò & inferior à naribus in mentum concedit. Partium harum priorem ſapientiæ, mediam pulchritudini, poſtremam honeſtati dicarunt. Sed qua longitudinem humani corporis colligunt, talis eſt ratio. Tres illas faciei in longum dimenſiones primum ponunt, eas in ſe ductas, ut in quadratis numeris fit, totam hominis longitudinem nempè facierum nouem, conficere ſtatuunt. Quas portiones Pomponius Gauricus [f] ſic deſcribit. Prima eſt facies ipſa. Secunda à ſummo iugulo ſeu clauibus ſummis ad xyphoidis apicem. Tertia hinc ad umbilicum. Quarta ad vmbilico ad ſummum femur. Binas continent coxendices, ad poplitem vſque; & totidem ab hoc ad malleolum crura. Pars autem inferior ab malleolo ad vſq; ſummam plantam, & quod eſt à ſummo pectoris, ad ſummum gulæ, quod guttur vocant, ut & ille ſemicirculi arcus, qui fit à ſumma fronte ad verticem capitis, aliam conficiunt portionem, atque ultimam, cæteris æqualem. Nam iuncturę partium, nodi, poplites tanquàm interfinia, & limites à natura poſiti, nullis ſuum ius cedunt. Nouies itaque facies in ſe ducta, perfectam hominis longitudinem complet. Quanquàm alij octo, alii, quod rarius, ſeptẽ fermè, alii decem [g] fecerint partes. Nos mediũ, & qđ frequẽtius uſu uenit, ſecuti ſumus, ac de adulto loquimur uero. Facies pꝛterea, ad latitudinẽ, q̃ eſt ab uno latere ad alterũ, rõnẽ ſubduplã obtinuit. Cõtinetur.n. facies in latitudine

[d] Pli. 7. nat. hiſt. 12.
[e] Val. Max. 9. ca. 17.
[f] Pomp. Gaur. li. de ſymmetria.
[g] Vitru. 2. de archit.

bis,

bis, ſingulis mãmillarũ pro facie incluſis. Brachiorũ a verò ſingula, inuicẽ diducta ſeſquialterã habent ad faciẽ proportionẽ, & tota manuum longitudo ſeptem faciebus continetur. Itaque diſpeſſæ manus rectam ipſius corporis longitudinẽ definiunt, ſiue rurſum, ut aliqui, ſiue prorſum, ut alij metiamur. Cum profunditate autem, ſiue altitudine, cuius menſura ab imo dorſi recta eſt, ad ſummũ ventrẽ, eam rationẽ inæqualitatis maioris obtinuit, quę ſuper particularis ſeſquinona vocatur. Nã faciem continet profunditas ſemel cum parte eius nona. Itaque & latitudinem ipſa longitudo continet quatuor vicibus cum dimidia, & altitudines paulò minus octo unam explent longitudinẽ. At humani corporis latitudinem longitudini collatam habere proportionẽ ſextuplã, & decem altitudines unam conſtituere longitudinẽ, refert D. Aug. b dum Noe arcã reliquiarum humani generis promptuarium, ad hanc perfectiſsimam corporis normam eſſe conſtructam affirmat. Quę ratio Vitruuianæ c potius dimenſioni quadrat, quæ longitudinem faciebus decem, & latitudinẽ cum lõgitudine comparatã, ſex ęqualibus latitudinis partibus circunſcribit. Sunt præterea qui diuerſas harum proportionum deſcribant rationes, quod eo referendum eſt, quoniã diuerſa ab authoribus, inter ſe partium fit collatio. Nam aliqui ſeptem, alij octo faciebus hominẽ conſtare dixerunt. Vnde & uariè poſthæc, partiũ, quæ conferuntur, reſultant ſymmetriæ, quæ aliquod inter authores diſsidium facere videntur. Nos tamen Gauricam ſupputationem potius recipere voluimus, tanquàm experientię cõmuni magis conformem. Sed hæc πάρεργα mittamus: properemus ad alia. Dignitatẽ faciei, & ſanè haud exiguam conſtituerunt inter phyſiognomos metopoſcopi, cum naturales, tũ aſtrologici (eadem enim eſt metopoſcopię cũ principe ſua phyſiognomia diuiſio) qui animi noſtri cũ corpore mutuã conſpirationẽ, & in paſsionibus alterutrũ ſummittendis, arctiſsimũ fœdus eſſe aduertentes, illud auſi ſunt profiteri, quod ex capitis, frontis, oculorum, narium, labrorũ, & breuiter omnium faciei partium, qualitate deſignata, de animi impetu, & propenſione, rebus penitus abditis, callidi homines iudicare uellent. exemplo eſt ille metopoſcopus, de quo ſcripſit Appion Grammaticus, teſte Plinio, d qui non modo ex uiua hominum facie, ſed ex picturis, ſcitè adeò, & affabrè ad uiuum ab Apelle delineatis, aut futuræ mortis annos, aut præteritos pronuntiauit. Naturalem hanc Metopoſcopię partẽ clariſsimi admodũ uiri maximè excoluerunt, ſcilicet Pythagoras, Socrates, Galenus, Polemon Athenienſis philoſophus, Arthemidorus Epheſius, Melampus, Adamantus ſophiſta, Auicennas, Razes, & alij ſanè quàm plurimi. Verumtamen omnes longo admodum interuallo ſuperauit Ariſtoteles, qui hanc diuinationis phyſicæ portionem doctiſsimè perſequutus eſt, proprio huic rei libro dicato. Vt autem illius eſſe nobis oſtenderet, duabus præſertim rationibus vſum eum fuiſſe nouimus, quas enarratione dignas cenſemus, quod metopoſcopiæ, aut phyſonomiæ aſſertio, dignitatem faciei plurimum illuſtret. Rationes ergo tales ſunt: Si animę quidam cum corpore noſtro conſenſus eſt, ut à motibus corporeis afficiatur: & è contra impellentibus animæ affectionibus, quomodocunque corporis ſtatum immutari licet, haudquaquam abſurdum erit, aut impoſsibile de internis hominum moribus certi aliquid effari. Sed animas ſecundũ ſe non impatibiles, ſed paſsionibus eſſe obnoxias, atque à corporis affectibus impelli, ſatis abunde demonſtrant, quibus cerebrum largiori uino maduerit, aut qui diuturno, & vehementi cum morbo aliquando conflixerunt. Sic plurimum corpus ipſum immutant animæ impulſus, & affectiones, nempę amor, triſtitia, timor, dolor, voluptas, cæteraque paſsionum genera, ut minimè dubitemus, quin ex notis incognita, ex conſpicuis abdita, ex corporeis lineamentis de animæ conſtitutione quædam prædici poſsint. Amplius etiam in his, quæ à natura fiunt, hoc magis apparet, quod in ſeſe corpus, & anima habeant quid congeniti, & natiui, vt mutuò conueniant, & quàm plurimarum inuicem paſſionum ſibijpſis cauſæ ſint. Quis unquàm animal factum, uel productũ eſſe meminerit, quod unius formam ſortiretur animalis, animam vero obtineret alterius, & non ſemper idem corpus eadem anima præditum fuerit? Quare conſequi tale corpus talem formam neceſſarium eſt, atque eorum tàm arctam eſſe neceſsitudinem, ut ex unius natura cognita alterius conditio facile eluceſcat. Sed quid? Nonnè ſunt quamplurimi rerum periti, ut ueterinarij, agaſones, uenatores, qui ex corporis conformatione, generoſa animalia ab imbellibus, robuſta ab imbecillis, fructuoſa ab inutilibus, certis quibuſdam notis, & ſignis efficacibus diſcernunt? Quæ certè ſi vera ſunt, ut ſemper uera ſunt, ſcientiam quandam neceſſariò dari, quæ ſagaci coniectura, ex corporis figura, de animarum motibus diuinet, atque eam explorandis hominum mentibus eſſe peraccommodam, hęc inquam ab Ariſtotele tradita, liquidò oſtendunt. Quam Ariſtotelis ſententiam, & Galenus docuiſſe videtur, dum à corporis temperie animi mores proficiſci diceret. Mores autem non intelligamus eos, qui ad rationem virtutis, & vitij referuntur, ſed animi paſſiones Græcis πάθη dicta, ut etiam doctiores ſentiunt interpretes, qualia ſunt, odium, ira, amor, ſpes, gaudium, & huius generis alia. Nihil tamen firmi hac de re, atque certi, ut mihi uidetur, aſſerendum eſt. Anima enim hominis, utpotè diuina, à corpore hoc mutationi obnoxio longè ſecluſa eſt, & ptãs illa arbitrij noſtri ſoluta, atque libera, vt nullis unquam corporeis uinculis mancipari poſsit. Animus per ſæpe ſimulatione obtegitur, & naturalis, ſi qua adfuerit, in clementia, ſtudio, legibus, & diſciplina edo-

a Pomp. & Symmet.

b Aug. 15. & ciui. Dei 26.

c Vitruu. 2. archit. 2.

d Plin. 35. hiſt. nat. 10

matur. Non eſt igitur, ut corporeis notis perſuaſi, & præcipuè in hominibus, de moribus internis aliquid affirmemus, cum à corpore tanto hiatu animus ſeiungatur, tantumq; ſit animæ in corpus imperium, vt non modo id, quò impetu fertur, retrahere, ſed conatus eius omnino in oppoſitum poſsit inflectere. Niſi id uerum eſſe dicamus in illis, qui naturæ praua ſemina inſequentes, ſenſuum, & cupiditatum vilia mancipia euaſere. Sed hactenus circa phyſiognomiæ principia conſulto digreſsi ſumus, cum ex hac facultate faciei dignitatem euidentiſsimis argumentis eruamus. Facies enim totius phyſiognomiæ pars eſt præſtantiſsima, quòd, quæ ab eius partibus ſigna depromantur, cęteris potiora ſint, atque firmiora. Totus enim homo in capite, uultuque

a Apuleius apol. 1.
b Ariſt. de phyogn. ſi. ult.

conſiſtit, vt ſentit Apuleius. Ibi a ratio viget, & ſenſuum inſtrumenta locata ſunt. Sic Ariſtoteles b in electione ſignorum, alia alijs magis propoſitum declarare ait; at quæ ex principalibus locis petantur, ea omnium eſſe manifeſtiſsima. Locus autem maxime principalis eſt, vbi oculos, frontem, labia, & totum caput conſpicimus. Huic ſuccedit, qui eſt circa pectus, & humeros, & poſt hæc circa crura, & pedes. Ventris autem regio cæterarum infima eſt, & abiectiſsima. Conueniret verò pro amplificanda faciei dignitate, vt ſingularum partium iudicia, qua ratione ex phyſiognomonię fontibus petuntur, in medium afferremus, ſed quia ad altiora nobis properantibus, id operoſum eſt & benigno lectori tędioſum, de vultu ſaltem, & facie communia quædam, atque pręcipua capita ab metopoſcopis mutuata, & quantum huic noſtro negotio ex vſu fuerit, paucis attingemus. Vultus igitur, vt ab eo exordiamur, nil aliud eſt, quam peculiaris quædam faciei figura, & conſtitutio, ex animi paſsionibus momento prodiens. Vultum doctiores dictum eſſe volunt, quod voluntatem detegat, & quod appetimus portendat. Habitus enim ſiue ſtatus faciei eſt qui ob diuerſos animi affectus, diuerſas etiam mutationes induerit. Hinc facundiſsimus ora-

c Cicer. in Piſon.
d Cicer. 3. de orat.

torum Cicero: non c enim nos color iſte ſenilis, ait, non piloſæ genæ, non dentes putridi, deceperunt: oculi, ſupercilium, frons, vultus denique totus, qui ſermo quidam tacitus mentis eſt, hic in fraudem homines impulit, hic eos, quibus erat ignotus, decepit. Et rurſus: imago d animi vultus eſt, indices oculi: hic apud oratores vectis pręcipuus ad euertendos iudicum animos, & hominem uoluntates coercendas.

e Quintilianus.

Quintilianus e etiam de vultu hęc ſcitè protulit; dominatur autem maximè vultus, hoc ſupplices, hoc minaces, hoc blandi, hoc triſtes, hoc hilares, hoc erecti, hoc ſummiſsi ſumus, hoc pendent homines, intuentur, hunc ſpectant etiam antequam dicamus, hoc quoſdam amamus, hoc odimus, hoc plura intelligimus, hic eſt ſæpe pro omnibus uerbis. Multiplex igitur, & varia apud homines peritos (nempè ex multis, & uarijs animi motibus) vultus eſt deſcriptio. Dicitur enim ſubtriſtis, uarius, meticuloſus, bonus, humilis, remiſſus, grauis, temerarius, iracundus, elegans, illiberalis, uenerabilis, & auſterus. Ex hoc quaſi ſpeculo auerſum Labani ani-

f Geneſ. 31

mum Iacob conſpexit, cum ad uxores ſuas conuerſus diceret, cognoui f ex facie patris ueſtri, quod non eſt amplius erga me ut heri, & nudiuſtertius. Sed his non temere aſſentiendum eſt. fallaces quandoque, ac doloſos perſæpe eſſe hominum uultus, notant uiri perſpicaces, & in rebus politicis

g Cicero de orat.

uerſati. Quare Platonicus ille orator mens g humana, inquit, multis ſimulationum inuolucris, & quaſi uelis quibuſdam obtegitur. Vniuſcuiuſque naturę frons, oculi, uultus perſæpe mentiuntur, oratio uerò ſępiſsimè. Sed hæc de uultu. Nunc de facie, ut diuerſos nobis animi mores atque abſtruſas oculis inclinationes patefacit, agamus. Differētiæ autē faciei; quemadmodū à phyſiognomonibus traduntur, in primis recenſendæ ſunt. Petuntur uerò ex magnitudine, uel iuſta, uel excedente, uel ex paruitate cum moderata, tum nimia. Differt non minus facies, ſi ſit carnulenta, carnoſa, aut macilenta: ſi breuis, longa, ſi oſſea, ſi plana, ſi rotunda, aut rugoſa, atque horum omnium inſtar Polycleti regula, ſi mediocri. Facies magna, quod ea ſit aſinorum, & boum, ignauiā refert: excedens magnitudine ſtoliditatem; Perpuſilla ſimiæ, & feli ſimilis, animi abiectionem indicat: parua calliditatem atque aſſentationem, ex Polemonis, & Adamaſtri ſententia. Veruntamē ſi colore croceo ſuffuſa ſit, hominem peſsimum, uitioſum, deceptorem, uinoſum arguit. Facies carnoſa, qualis boum, inertiam, & pigritiam pręDicit: carnulenta, ut ſentiunt Polemon & ipſe Adamantus, iucundum ac uegetum ingenium oſtendit. Si fuerit gracilis & macra, cautum atque circunſpectum rerum ſuarum, ac curioſum hominem indicat. Si oſſea non tamen præter modum, quod aſinis, & ceruis ſit peculiaris, timiditatem: ſi nimis, ſimiamq; repræſentet, laborioſos, timidos, ac inſulſos demonſtrat. Oblonga facies, quod ad canes uiliores poſsit referri, iniurios, ac inuerecundos animos portendit. Plana facies malorum eſt ſeminarium; Nam hominem litigioſum, iracundum, moroſum, inuidum, ſignificat. Rotunda, iracunda eſt ex Polemonis mente, & fatua opinione Raſis. Rugoſa facies, quod in lugentibus contrahatur, mærenti ab Ariſtotele aſcribitur. Facies autem mediocris, ueracem, amantem, ſapientem, prudentem, ingenioſum, & ut breuibus dicam, in omnibus mediocrem, & congruum oſtendit. Non igitur minimum lucis, & ſplendoris ad faciei commendationem afferunt, quæ phyſiognomones, & natura & experientia edocti hac de parte tradiderunt; Facies enim uiua animi imago eſt, & plurimarum cogitationum alias abditarum non incertus index. Sed hæc dicta ſufficiant.

CAPITVLVM TERTIVM.

In quo aliæ adhuc faciei dotes in gratiam ſuæ præſtantiæ explicantur.

SVPERSVNT quamplures adhuc faciei dignitates, de quibus & nunc breuibus agemus. Itaque haud contemnenda eſt ea faciei dignitas, quod argumentis certiſsimis ętates hominū ex illa colligere poſſumus. Quæ ſanè dignotio, tanto maiores faciei præconij parit cumulos, quāto minus admiratione aſſequi poſſumus, quomodo in ea ætatum flexus, & annorum decurſus, quaſi quibuſdā ſuffragijs, deprehēdantur, & velut in ea deſcripti ſint, agnoſcant. Nā pueritiæ, adoleſcentiæ, iuuentutis, cæterarumq; ætatum q̃ minuta etiā interualla ex facie agnoſcimus. Hinc Poeta ait.

Facies tua computat annos.

Sed non [a] poſtremo loco ponenda eſt illa faciei dignitas, quod fulgur ille eximius pulchritudinis, & per accepta omnibus formæ ſpecies in ea eniteſcat, quam actioni atque partium vtilitati dignitate eſſe proximam, ſemper exiſtimarunt philoſophi. Natura enim [b] poſtquàm ea, quæ magis neceſſaria ſunt, rectè adminiſtrauerit, ad ornatum operis, pulchritudinem etiam, atque vt Galenus ait ἐκ περιουσίας adiungit, & quaſi elegans auctarium venuſtatem in membra imprimit. Tanta.n. eius eſt benignitas, vt nullam partem neque impolitam, neque illaboratam, aut ſine rhythmo, & lepore inſtructam relinquat. Quod præter operis inſtitutum non raró boni etiam faciunt artifices, qui artis oſtentandæ gratia, in clathris ſeu obicibus, in clypeis, in enſium capulis, nonnunquam in phialis opus quoddam ſtatuarium aut hæderam, aut vites flexuoſas, aut cypariſſum, aut id generis emblemata, præter tamen artis regulas, pro ornamento inſculpunt. Verumtamen duplex adhuc eſſe pulchritudinis genus rectè obſeruandum eſt. Vnum [c] verum & natiuum, non diuerſum ab optima corporis conſtitutione & temperie, quod actionibus metiri, ſecundum Hippocratem, vere poſſumus. Hæc pulchritudo non albedine, non mollitie, non corporis lęuore, non alijs quamplurimis lenocinijs oſtentatur. Altera eſt neque natiua, neque vera, ſed fucata, adulterina, & arte accerſita, ad faciendum quæſtum mangonibus, & mulierculis de forma plus nimio ſolicitis familiaris. Quo fit, vt alia quidem corpora Toranius, alia Hippocrates laudaturus ſit. Neque verò apud Xenophontem iocari Socratem fortaſſe exiſtimandum eſt, ambigentem de pulchritudine cum illis, qui ætate ſua formoſiſsimi videbantur. Is ſi ſimpliciter loqueretur, neque referret ad actionum conſtantiam ſpeciei decorem, forſan vtique ſolum iocaretur. Sed quoniam toto illo ſermone particularum pulchritudinem, in actionis bonitate & virtute collocat, ipſum non tam ioco quàm ſerio loquutum eſſe credamus. Hæc namque Socratis muſa fuit, & induſtria, vt ſeria iocis ſemper immiſceret. Triplicem igitur ex hiſce, quæ à nobis dicta ſunt, pulchritudinis ſpeciem colligimus. Vnam quidem & veram Hippocrati aſcriptam, quæ optimus eſt partium ſtatus, & ſymmetria, & quæ ex actionibus tantum bonis innoteſcit. Alia eſt quæ ex naturæ benignitate, atque in fabricando ſolertia accedit, & priorem illam indiuiduo paſſu conſequitur, quę [d] in quibuſdam partibus per ſe manifeſta eſt; in quibuſdam ab vtilitatis ſplendore obſcuratur. Tertia tandem eſt, quæ Græcis κόμμωσις, καλλωπισμὸς, latinis lenocinium, comptus, elegantia, fucata, & adulterina pulchritudo vocatur, naturæ ſimia, viſcus, & hamus miſeroru m amantium. Formæ igitur decus maxime cum partium vtilitatibus eſt coniunctum, atque id in facie, tamquam in præcipuo domicilio reſplendet. Quod vicinum eſſe ſanitati atque maxime ab hominibus expeti Athenæus docet, dum Platonicum illud, * de pulchritudinis cenſu; in publico hominum congreſſu decantari ſolitum, hunc in modum recenſet.

Utinam [e] qualis ſit vnus quiſque videre, diſciſſoque.
Pectore, & animo proſpecto, vbi poſt rurſum clauſeris,
Amicum ſincera mentem hominem æſtimare.
Bene valere optimum eſt mortalibus.
Deinde pulchrum naſci: poſt ſine fraude dictari.
Quartum verò cum amicis pubeſcere.

Hoc diuino [f] pulchritudinis dono ornati, diuinis olim miniſterijs aſcribebantur, quod acceptiores fore victimas, ſi à ſpecioſis manibus proficiſcerentur, exiſtimarent. Huius examen in Elide fiebat, Athenæi teſtimonio. Sic Archidamum regem, quod cum hinc formoſam mulierem ſpectaſſet, illinc deformem, ſed diuitem, & ad hanc animum applicuiſſet; ab Ephoris mulctatum, obiurgatumq; ſeuere legimus, quia potius Spartiatis regulos quam Reges pro creare mallet. Formæ ſiquidem liberali auguſtum quid, & regium in eſſe homines volebant, ſic vt pulcherrimis viris plurimæ gentes regnum detulerint. Sic Euripides egregiam pulchritudinem, & quæ alias dotes vincit, regno dignam eſſe ait. Si præterea ea, quæ Homerus de Helenæ, Polyxenes, aliarumque illuſtrium, fęminarum forma tradit, recenſere velimus, profectò pulchritudinem rem diuinam ab antiquis

[a] Iuuenal. Sat. 6.
[b] Gale. 11. de vſu. par. 13.
[c] Gale. de vſu p. 1. c. 9. 9.
[d] Gal. 11. de vſu. par. cap. 13.
* Scholiō.
[e] Athen. De ipnoſ. 15.
[f] Athen. De ipnoſ. 13.

antiquis eſſe habitam, & cęteris humani generis dotibus longè illuſtriorem & diginorem, facilè demonſtraremus. Sed nimis extra propoſiti cancellos digrederemur, quare hæc de pulchritudinis dignitate ſatis dicta ſunt. Eius, vt antea dictum, præcipua ſedes (quamuis per vniuerſi corporis molem blande & ſuauiter ſeſe effundat) omnium ſanè teſtimonio facies exiſtit. Nam & hac in parte anima noſtra, ſaltem ſecundum medicos, ſi non philoſophos, tamquam in domicilio ſuo, collocata eſt: hic vim ſuam, poteſtatem, atque imperium oſtendit: hic ſenſuum ſunt receptacula, qui velut apparitores, & ſatellites iuſſa Domini excipiunt, ferunt, referunt, & moleſtias & iniurias, ſi quà ingruant, a rege ſuo propellunt. Accedit quod hoc loci forma, quam cæteris, multò difficilius acquiratur, vbi tot, tantæ, & tam diuerſæ membrorum dimenſiones, & harmoniæ in unam eamquè aptiſsimam figuram concurrunt; ideoque naturam diuitias ſuas, hic potius quàm alibi, oſtentare voluiſſe, certò credendum eſt. Frons enim & ſupercilia ſuam habent uenuſtatem, ſuam decentiam oculi, ſuum nitorem nares & malæ, ſuum itidem ſplendorem labra atque mentum obtinent. Quarum partium elegans delineatio, & ſymmetra conſtructio, ad hanc unam admirandæ pulchritudinis ſpeciem exſtruendam ſolummodo conſpirant. Propterea faciei honorem præcipuum in ſuo philoſophico poemate Lucretius tribuit. a

a Lucret. l. 5.

Condere cæperunt vrbes, arcemque locare
Præſidium reges ipſi ſibi, perfugiumque,
Et pecudes, & agros diuiſere, atque dedere
Pro facie cuiuſque, & uiribus, ingenioque.
Nam facies multum valuit.

b Plin. l. 22 Hiſto. nat. 1.

Accedit [b] & barbararum fœminarum conſuetudo, quę faciem fuccis illinire, formæ conciliandę gratia, aſſueuerant, more ad nos etiam propagato. Accedit & auctoritas Poppeę Domitij Heronis coniugis, quæ aſinino lacte in facie dealbanda & exornanda uſa fuit. Sed quorſum hæc? nonne id ſenſus ipſe, ueritatis magiſter docet? Vnica facies eſt, quæ primo ſpectatur, prima uiſum percellit, prima placet; prima diſplicet; hęc hominũ oculos cõmouet, hęc allicit, hęc aĩum ſubit, hęc prima & pręcipua amoris ſemina conijcit. Sit enim quantumcumque corpus bene compoſitum, & affabrefactum, ut neque ad perfectionem etiam quàm ſagaciſsimus naturę æſtimator aliquid deſideret, tamen ſi paulò illiberalior, & indecentior facies accedat, haudquaquam pulchritudinis nomine, ſed turpitudinis potius id deſignamus. E contra dummodo facies adſit elegantior, & iucundior, quamuis plurimum corporis diſpoſitio ab iuſtitia ſua, & rhythmo deflectat, eam tamen prędicabimus, & ob formę decentiam laudibus extollemus. Quare ſumma cum ratione pulchritudinis, & uenuſtatis regionem, faciem ipſam deſcribemus, cum uel non modo uulgus, quod affectibus rapitur, ſed etiam ſapientiores quamplurimi, quibus ratio imperat, idem ſenſerint. Facies pręterea ſexus inter ſe diſtinguit, cum in mulieribus depilis ſit, atque mollis, in uiris hiſpida, & aſpera. Dignitatem uerò uirilem peculiari ratione maximè commendat, quod pręter cœteras notas in ętatis progreſſu genę pulcherrimo pilorum ordine undiquaquam circumſeptę inueſtiantur. Hoc enim [c] ornatu mas ipſa fœmina multo eſt uenerabilior, & aſpectu grauior. Tanta fuit naturę in efformanda facie decoris affectatio, ut ob hanc unã pulchritudinis cauſam & malę & naſus pilorũ expertia producta fuerint. Etenim ſi integra facies hominis pilis conſita, quaſi ſentibus quibuſdam obhorruiſſet, haud certè manſuetum animal & politicũ, ſed agreſte potius & ferũ hoc pacto euaſiſſet. Cęterum apud antiquos tantus honor, tanta dignitas, tanta reuerentia faciei habita fuit, ut eius decorem maxime intemeratum conſeruare niterentur, labefactatum quàm ingenti precio ſolicito redimerent. Vt de Claudio Tiberio narratur, qui ad delendũ faciei lichenem quinquaginta millia coronatorũ medicis impendit. Faciẽ [d] geſtare uelatã uirgines antiquitus, dũ ad uota accederent, conſueuerunt, uel propter honeſtatẽ, uel propter uerecundiam. Ingenui præterea homines ac ſerui ex facie dignoſcuntur, ſecundũ Plautũ, & Terentiũ. Quin & uitæ inſtitutũ ex eadẽ facie deprehendi poſſe legimus. Huc etiã referuntur, quę à iuriſperitis memoriæ mandata ſunt. tex. in l. ſi quis in metallum. c. de pœn. Si quis in metallum pro criminum deprehenſorum qualitate damnatus fuerit, minimè in eius facie ſcribatur, cum & in manibus, & in ſuris poſsit pœna damnationis una inſcriptione cõprehendi, quo facies, quę ad ſimilitudinẽ pulchritudinis eſt figurata, minimè maculetur. Addunt etiam aliud: ſi in pluribus locis corpus aliquod ſepultum fuerit, principalis cenſebitur ille, ubi aderit caput, ut potè in quo ſit imago, per quam mortuum hominem dignoſcere ualeamus.

c Gal. 2. de uſ. par. cap. 14.
d Q. Sep. ſtor.
e Tertul. d̃ uelan. Vir. 17.
f Pla. in pſeudolo.
g Teren. in Eunu. ſect. 4. c. 4.

CAPITVLVM QVARTVM.

De faciei dignitate ſecundum medicos.

CONſtat ergo faciem inter alias corporis noſtri partes, plurimum excellere, & dignitate præſtare. His tamen & rationibus, & grauiſsimorum hominum teſtimonijs adiungenda ſunt,

quæ

quæ ex medicinæ ambitu, huius rei gratia, in medium afferri poſſunt. Non enim nobis ſilentio prætereunda ſunt, tum quod ad profeſsionis noſtræ limites ſpectent, tum quod inſtitutum noſtrum, non aliunde accerſitis, ſed natiuis coloribus exornent. Atque vt anatomicorum fontes primo guſtemus, certe in partibus animalis efformandis, naturam triplicem finem ſibi ob oculos poſuiſſe conſtat, nempe vt aliquæ illarum uitam tueantur, vt per aliquas commodius vitam traducamus; per quaſdam verò, ut genus humanum ab interitu per propagationem vindicemus. Nequit enim ſubſtantia ex corporibus adeò diſsidentibus extructa, quo ad naturæ leges, perennem durationem ſortiri. Ex primo cenſu cerebrum ſunt, cor atque hepar: ſecundi ordinis, nares, aures, oculi: tertij verò generis, teſtes, matrices & pudenda. Vnumquodque autem harum particularum loco, & ſede conuenienti, natura docta, & prouida collocauit. Quanta igitur dignitas faciei accedit, quis honor, quæ exſtimatio, ſi ordinem, & poſitum cæterorum membrorum, & præcipuè, quæ generis conſeruationi famulantur, cum illa conferamus? Taceo de reliquis, quoniam id demonſtrare eſſet infiniti operis; agam ſaltem id, vt perſpecto ſitu membrorũ genitalium, quanta ratio habita fuerit excellentiæ faciei atque nobilitatis, quodque membra hæc iuſtiſsimo architecti conſilio, non exiguo interſtitio inter ſe dirempta ſint, exactè cognoſcamus. Nam cum cerebri ſit propago quædam facies, ad quam ſenſuum omniũ organa deflectant, & quo in loco animæ virtus, diuinas ſuas vires exerat, quid inconuenientius fuiſſet, & protoplaſta indignius, quam membra illa pecuina & abiecta, cum partibus adeò nobilibus, & diuinis confundere? Hoc enim dominum eſſet cum mancipio eodem loco ponere. Namque munia ſenſuum turbaret talis conſtitutio, mentis aciem obtunderet, & rationis imperium euerteret. Innata enim hominibus cupiditas, leui etiã de cauſa inſtigata, ac indomita beſtia multoties in rectorem ſuum inſiliret, & habenis excuſsis, de ſede ſua eum deijceret. Non dicam quantum obfuturum ſit decori, & uenuſtati, quantaque loci fuerit iniquitas, & laboris diſpendium, ſi omnino membra illa eò locari debuiſſent. Quare ea procul hinc abrepta, natura ſapiens diſcreuit, & faciem alta in ſede, & conſpicua collocari, mẽbra verò genitalia, inſtar uile pecus, in ſtabula, locum vilem, & depreſſum detrudi iuſsit. Vt enim rationi cum cupiditate, haud quaquam conuenit, ſic neque membris, quibus facultates hæ imperant, nulla eſt affinitas, nulla coniunctio, nulla penitus cognatio. Sunt [a] autem in maribus æquè, ac fœminis partes genitales, ea ratione diſpoſitæ, ubi locus cum ad ſperma reijciendum, recipiendumque, tum ad fœtus incrementum, atque enixum omnium eſt aptiſsimus, qua neque ſenſuum operationes, neque mentis officia interpellari, neque ſplendor ille pulchritudinis obtenebrari poteſt. Quæ omnia in faciei præſtantiam eiuſque dignitatem manifeſtò cedunt. Eam tamen non imminuit, quod [b] cerebrum, & quæ ad faciem ſpectant, non prius efformentur, quam brachia iam, & crura ad ſuam perfectionem deuenerint. Id enim ea ratione fieri exiſtimamus, quod natura, quæ magis neceſſaria ſunt, in primis peragat, quæ minus, poſthac efficiat. Nam quo pacto uiris illuſtribus aliquo acceſſuris, prius quæ uſui futura ſunt, adornantur, ſic natura prudens ante omnia apparatum earum rerum inſtruit, quæ accedenti parti principi ad obeundas actiones commodo futura ſint. Neque fœtui opus eſt cerebro, quando uel uidere, uel audire, uel olfacere, vel guſtare, nequaquam eum oportet. Sic teſte [c] Ariſtotele præſtantiora, & perfectiora generatione ignobilioribus, atque imperfectis longè poſteriora ſunt. Maxima igitur faciei dignitas eſt, tam quod in loco adeo eminenti, & ſingulari poſita ſit, quam quod conſtitutis iam cœteris partibus miniſtris, ipſa poſtrema omnium tamquam domina perficiatur. Illud etiam inter initia protinus certiſsimum excellentiæ faciei argumentum eſt, quod in ea, ac in tabula, temperiei ſigna, cum totius corporis, tum ipſus cerebri nobis exponantur, per quæ velut manu ducti in vniuerſi corporis cognitionẽ peruenimus. Cutis enim cum laxa ſit & tenuis, neque plurima carne ſuffuſa, naturã humorum affluentium, atq; eſſentiam, nulla cũ difficultate prodit. Protinus enim color ſuccorũ ſubiacentium, niſi compulſi retroceſſerint, per cutẽ efflorescit. Sic roſeus color in calidis & humidis, citrinus in calidis & ſiccis, niger, fuſcus, atq; liuidus, in melancholicis, albus, & pallidus in corporibus humidis & frigidis, & faciẽ, & cœteras partes vndiquaquam perfundit. Itaque quocumque humore corpus proluatur, eiuſdem ſemper indicia, eaque certiſsima facies ipſa afferet. Confert etiam facies maximè ad cerebi intemperiem indagandam, ſi illius magnitudinem [d] & paruitatem, figurã, ſenſus ibi collocatos, oculos, aures, nares, atque alia conſideremus. Etenim hæc mutuò ſeſe indicant, & principij, quæ à principijs oriuntur, & quorum à principijs ortus eſt, principium, virtutem, & imbecillitatẽ atteſtantur. Suggerit etiam facies indicia ad nonnullos morbos maximè efficacia. Vt enim à cerebri affectibus exordiamur, uidemus ueternoſos cerebro oſcitare, labijs deductis hiare, non deſiſtere ſed diu ſic torqueri, & palpebris conniuere. Hinc Aetius [e] qui catoche, aut catalepſi prehenduntur, ait, inter cætera indicia faciẽ quoque manifeſtò ſeſe produnt. Adeò ſi mentem occupati ſunt, vt fixos veluti oculos, & palpebras habeant penitus immobiles aliquando, & eaſdem apertas, aut nitictent, aut intensè videant, ſic vt neque oculos claudant, ſi quis manum ijs obtendat. In pneumonia peculiarem ſigni efficacis rationem habet malarum rubor, quod ad pulmonum ana

a Gal. 14. de uſ. par. cap. 3.

b Gal. de fœt. for. 3.

c Ariſt. 3. de par. anim. ultim.

d Gal. de art. medica 11.

e Aet. lib. 6. cap. 4.

thymiaſin

thymiaſin tuſsiendo expreſſam volunt attinere. Certum eſt ob venarum anguſtiam quæ ſanguinis perfuſionem ab maioribus vaſis excipiunt, halitus illos & vapores illic ſubſiſtere neque expirare. His additur, quod ex calore [a] Faciei laborantes morbo regio, nullo cum negocio deprehendātur, præſertim verò ex oculis, in quibus, quod album eſt, luteum fit, & viroſum. In quam ſententiam & Galenus [b] oculorum alba & faciei partes temporibus propinquas, itemque malas pallore quodam ſuffundi refert. Accedit reliquis faciei dignitatibus eximium illud, atque penè omnium conſenſu caput, quod ex ea in pluribus affectibus euidentiſsima, & efficaciſsima de euentu morbi argumenta eruamus. His maxime ſuffragatur omnis antiquitas, hoc quotidiana experientia, teſtis locuples, confirmat. Nam omnium bonorum auctor, & parens Hippocrates vnam faciem ante omnia paulò exquiſitius in morbis acutis explorandam eſſe docet, atque illud præſertim in ea circunſpiciendum, num ægrorum facies cum ſanis conueniat, & an ſibimet ipſi; ſuæquè naturæ conſentiat. Sed liceat ipſius verba nobis ſubſcribere. Conſiderare [c] porrò hoc modo conuenit in morbis acutis: primum quidem faciem ęgroti, an ſimilis ſit his, qui in ſanis ſunt, maximè verò an ipſa ſibi ipſi: ita enim optimè fuerit: Si verò maximè contraria ſimili fuerit, horrendiſsima eſt. Itaque vt videmus ex facie morborum ſigna depromuntur, quæ non ſolum prima ſunt eorum, quæ medico occurrunt, ſed cæteris ferè potiora, quæquè acrius examinata, inſignem in morborum prognoſi certitudinem pariunt. Cum verò hæc ſententia ſit Hippocratis tanti viri, ea nobis ſicco pede nequaquam tranſeunda, ſed diligentius ruminanda eſt, vt quid velit, & qua ratione velit optimus Hippocrates, rectè intelligamus. Tria igitur perluſtranda iam nobis proponemus. Primò, quòd Hippocrates dixerit, in morbis acutis primum quidem faciem ægri attendendam eſſe, nunquid ſimilis ſit his, quæ in ſanis ſunt: videamus ergo, quænam ſint illa, quæ in ſanis conſpiciantur. Deinde cur conſiderari velit, an ipſa ſibi ipſi ſimilis ſit: Negligere enim præcepto hoc ſanorum faciem videtur. Poſtremo cur efficacia adeo argumenta, & ad prædicendos euentus in morbis acutis vtilia, facies nobis exhibeat. Conſiderare igitur oportet, quæ ad partium faciei ſpectant, colorem, molem, ſitum, ſubſtantiæ rationem, ſplendorem, & quæ ex his omnibus reſultat, quaſi ad vnum ſcopum collimantibus, pulchritudinem. Hæc autem colligimus ex horrendiſsima illa faciei hypotypoſi, cum inquit: naſus [d] acutus, oculi caui, collapſa tempora, aures frigidæ & contractæ, & eorum extremitates auerſæ, cutis circa frontem dura, circumtenſa, & arida, & color faciei pallidus aut niger, aut liuidus, aut plumbeus. In primis igitur ægri facies cum ſanis conferenda eſt, & videndum, nunquid partes illius a colore benè valentium, figura, mole, forma, & alijs eius generis, & quantum deſciſcant. Sed cum ſanitas in vnoquoque ſit, quòd ſibi ſecundum naturam ineſt, & quantum quiſque ab natiuo illo tenore, & typo diſcrepet, tanto uehementiorem, & acriorem morbi vim exiſtere neceſſum ſit: ideo faciem ad ſemetipſam collatam, exactius perpendendā eſſe cenſebat Hippocrates, vt ſingulis quid natiuum ſit & familiare, quid morboſum, & alienum pernoſcamus. Quæ præceptio certè firmiter memoriæ mandanda eſt, ne turpiter quandoque decipiamur. Contingit enim quamplures aſpectu à ſanis differre, & habitu mortuos potius quam viuos exprimere, præcipuè verò ſenes & melancholicos, atque illos, qui in diuturnis vinculis, pædore, & ſquallore confecti, aut ad tranſtra damnati fuerunt. Qua in re Cardani hiſtoriam lubet recenſere. Is famulum quendam ſuum, ait, qui per decem & octo annos apud Afros, ad remigia deuinctus fuerat, cum oculos clauderet, neque vllam ſui corporis partem moueret, in nullo mortuis abſimilem potuiſſe dici, adeò pallor, macies, extenſa cutis, arctæ nares, color plumbeus, ac ferrugineus, cum tumore quodam, oculi vix occluſi mortis ſpeciem referebant. Sciſcitandum itaque primo, dum ægro occurrimus, hæccine ſibi facies connata ſit, an ſecus; ne in dijudicandis morbis, eorumquè ſucceſſu in errorem impingamus. Cæterum illud profectò dignum eſt inquiſitione, cur ex facie certa adeo indicia ſalutis, vel perniciei, vitæ vel mortis eruantur. Potiora enim ſunt eorum, & prima medici oculos feriunt. Cardanus ſubtilis tres cauſas proponit, cur facies potius, ac cæteræ particulæ virium lapſum & morbi magnitudinem oſtendant. Prima eſt partium minutiſsimarum copia, & præcipuè forma diſsimilium, oris, menti, maxillarum, naſi, oculorum, frontis, palpebrarum, temporum, aurium, quæ facilius noxam ſubeunt, & euidentius, & citius a natiuo ſtatu recedunt. Eſt & cutis tenuitas, vt facies quamprimum tendatur, palleat, contrahatur. Multis in locis cartilago ſubeſt, vt in naribus in auribus: ſuntquè frontis muſculi tenues admodum & exangues. Cerebrum præterea faciei proxime adiacet, cuius affectionibus ſi percellatur, vt in mærore, in lætitia, quamplurimum & ſubito eam mutari contingit. Etenim morbis concuſſo corpore, actutum incaleſcit, contrahitur, humoribus grauatur, flatu, & vapore diſtenditur, abſceſsibus opprimitur, ſanguine & ſpiritu deſtituitur, & alijs quampluribus malis corripitur. Itaque non admirabimur cur ex facie ægri inſpecta, aut ſalutem, aut interitum pronuntiari poſsimus. Sunt & aliæ cauſæ, non tamen vſque principales, nempè ſanguinis copia, in quibuſdam locis & regionis læuor, quorum gratia multò facilius, & expreſsius, impreſsiones factas à partibus internis facies demonſtrat. At ego Cardani acerrimo certè viri ingenio diligentiam in his maximè deſidero, cum ieiune

admodum,

a Celſ. 3. c. 24.

b Gal. 5. loc. aff. 7.

c Hip. ꝑn. tex. 2.

d Hip. ꝑn. tex. 2.

admodum, & vix ſummis, quòd aiunt, veſtigijs rem adeò præclaram,& ſcitu dignam attigerit,& pertractarit. Tentabimus itaque nos, vt pro maiori negocii intellectione, quædam in medium afferamus, & effectus huiuſce cauſam, pro virili diſcutiamus. In primis hinc euenire cenſemus, vt facies cæteris partibus euidentiora, mortis, atque vitæ argumenta præbeat,quod nulla ſit corporis noſtri,pars,quę ex tot,ac tantis differentibus ſpecie particulis,conglutinata, conſenſum adeô euidentem,atque efficacem habeat cum viſceribus, atque artubus, æquè ac ipſa facies. Atque hoc duplici modo. Non ignoramus conuinctam eſſe inferiori ventri faciem,vt ſupra dictum fuit, per œſophagum, qui communi vinculo vniuerſis infimi ventris partibus annexus, & recto tramite ad ſuperiora elapſus, in fauces, & in os ipſum deſinit. Scimus prætera, & ventri medio cohærere faciem, quod aſpera arteria innumeris ferè propaginibus per pulmones diſperſis, atque in amplum caudicem aliquando collectis non ſecus, atque œſophagus, eodem ductu ad fauces emergat, & inde cum ore participet. Videmus tandem & cerebrum indiſſolubili fœdere cum facie coniungi atque id per portiones illas, quas vocant, mammillares, quæ ex intimis çerebri penetralibus, in faciei centrum, nares ipſas, recto paſſu producuntur. Maxima igitur faciei cum membris præcipuis, vt videtis, neceſſitudo intercedit. Si etiam nulla corporis pars, quantumuis exigua, ab viſcerum conſortio diſiuncta eſt, ſed communi prouidentiæ uinculo connexa, certo certius fateamur neceſſe eſt, cum prima uiſcera cum facie ipſa conſpirent, ſingulas etiam uel abiectiſſimas corporis uniuerſi particulas, ob commercii legem, cum eadem conuenire, & colligari. Eructat prętere a uenter infimus, ac uiſcera eodem ambitu contenta, per œſophagum, quicquid amplitudine continet, ſeu uaporis, ſeu halitus, ſeu reliquorum morborum fomitis. Spectatur hoc in iliacis, in nephriticis, in ictericis, in hepaticis affectibus, nec non in vteri morbis. Quam expurgandi rationem & thorax venter medius inſequitur. Sępe enim pulmonibus deſtillatione turgentibus, ſeu alterius mali alluuio conflictatis, non ſine vehementi cruciatu, per aſperæ arteriæ tubum, hic ſua in os recrementa effundit. Non ſecus & cerebrum,quandocunque afficitur, in vniuerſas faciei particulas colluuiem exonerat, & feces ſuas deponit. Hinc tantus ad aures, ad oculos, ad nares, ad os, ad cutis ſuperficiem, ſuperfluorum effluxus. Tantus igitur eſt conſenſus, tanta connexio, tanta faciei conſpiratio, vt iã dictum eſt,& vniuerſis corporis noſtri partibus. His ſuccedit & alia ratio ſocietatis mutuæ membrorũ,ſuperiori illa multò prior,atque illuſtrior,in cuius cognitione in memoriam reuocanda ſunt, quæ à Galeno multis in locis fuere declarata: Quod nimirũ tria ſint viſcera, penes quæ corporis noſtri ſit arbitrium; & quod illa per peculiaria organa, quaſi per canales & aquæductus vim ſuam in ſingulas partes demandent, atque effundant. Quapropter vti nulla eſt noſtri corporis pars, quantulacunque etiam, quæ affectiones à principijs tranſmiſſas, non ſuſcipiat, ita penitus nulla eſt,vbi citius fiat,& facilius,atque in facie, ob arctam adeò cum mẽbris principalibus conſuetudinem. Sed videamus qualis hæc conſuetudo ſit, atque cordis conſenſum prius explicemus. Patet manifeſtò truncum arteriæ magnæ, eumque altiorem,per cauum thoracis aſſurgere, & vt ad primam iuguli regionem acceſſerit, in ramos binos, eoſque craſſiores ſindi. Eorum alter in partes penitiores ſeſe inſinuat, & in cerebri culmina conſcendit: alter verò cutis regionem extimam perreptans, vniuerſam capitis peripheriam circumquaque diſcurrit, & iugulares, quas vocant anatomici, exteriores conſtituit. Harum igitur arteriarum flagellæ exigua, in ambitum faciei deſinunt, quibus internuncijs, ſi quid in corde, ſi quid in proximis vaſis nouitatis contingit, id ſtatim faciei enuntiatur. Patet hoc in affectibus animi, in ira, in gaudio, ſeu tenuiori ſanguine promptius in altum euolante, ſeu lege naturæ id expetente, ut reconditi hominum mores, his tacitis delatoribus pateſiant. Succedit his iecinoris per venas cum facie communicantia, quæ a cordis conſortio haudquaquam diſcrepat. Vena namque regia, quamprimum ex hepatis connexo egreſſa eſt, in binos ramos, eoſque quàm maximos diſcinditur, quorum alter ſtatim reflexus, in depreſſas partes diſpergitur; alter verò, per phrena, incumbendo thoracis vertebris, in altum attollitur. Hicce ramus, poſtquam ad vſque thymum, vnico ſtipite progreſſus fuerit, in duas & amplas ſeſe ſcindit propagines, quarum intima cerebri ſedem ſubit; at extima per capitis regionem diſſeminata partes externas alit. Ab hinc ſurculi quidam non contemnendi ad faciem concedunt, & præcipuè per muſculos, & per muſculoſas eius particulas diſperguntur, ea de cauſa, quod frequentius agitatæ, ampliori ſanguine pro alimento indigent. Tertius tandem connexus faciei eſt cum cerebro, longè omnium clariſſimus, ac efficaciſſimus. Nam & cerebri germina, & ſenſuum domicilia in ambitu huius conſiſtunt,& parum abeſt quin partes hæ ob viciniam concurrant, ni interiectus cranii paries obſiſtat,adeò tamen pertuſus, vt undiquaque exitus,& aditus,ultro citroque concedatur. Quare fieri non poteſt, quin uel minimarum turbarum, ſi quę animę arcem concutiant, manifeſta in facie indicia appareant. Hinc ira excandeſcit,metu palleſcit,uerecundia erubeſcit,mętore contabeſcit:hęc triſtitia obſcurat, hęc ſpe extollitur,inuidia contrahitur,hæc gaudio explicatur. Itaque cum è multis adeò atque diuerſis partibus facies conſtructa ſit,quæque cum pręcipuis corporis uiſceribus,manifeſtò ita,& multifariã

connectatur, quid mirum ſi tot & tantas ſuggerat prędictionis & reconditarum affectionum notas; Facillimè enim faciei partes, ob ſocietatem cum reliquis noxam incurrunt, quę cum in alijs largius, in alijs parcius ſeſe prodat, ob multitudinem tamen & diuerſitatem ſubſtantiæ membrorum, hic minimè omnium latere poteſt, ſed quàm promptiſſimè perſpici. Quod fieri contingit, cū per qualitates primas frigoris, & caloris, ſecundaſque aſpectabiles, tum per molem, per figuram, per ſitū, & per ſubſtantiæ modum, quę omnia faciei typum exprimunt, & in ęgrorum examine conſiderantur. Harum occaſione quamplurima oracula, ex quibus uarios morborum euentus licet prędicere, diuinus ille ſenex prodidit. Talia ſunt: in [a] magnis malis, facies ſi bona fuerit, bonum ſignum eſt, in paruis autem contraria, malum. Item: albę [b] oculorum partes in principio morborum denigrari ſolent, ſi inualuerit morbus: hæ igitur ſi puræ fiant, perfectam ſanitatem indicant, leuiter quidem tardius, uehementer autem citius. Item. Si quid [c] albæ partis oculorum ſubapparuerit palpebris non commiſſis, ſi id non ex alui profluuio, aut medicamenti potione fuerit, aut ægrotus non ita dormire conſueuit, malum ſignum & valdè lethale eſt: ſi verò retorta, aut contracta fuerit palpebra, aut liuida, aut pallida, aut labium, aut naſus, cum aliquo ex ſignis alijs, morti eſſe proximum ſciendum eſt. Lethale eſt etiam habere labia reſoluta, & pendentia, & frigida, & albicantia; Talia etiam ſunt: ſi [d] lacrymentur oculi inuoluntariè, aut diſtorqueantur, aut alter altero minor fiat, aut altas partes rubentes habeant, aut ſordes circa oculos appareant, aut mutabiles, aut iminentes, aut caui uehementer facti, aut ſqualentes, & obſcuri fuerint, aut color totius faciei obſcuratus, hæc omnia mala & pernicioſa putandum eſt. Rurſus uerò ſic refert: facies, [e] quæ ex tumida humiliatur, & uox leuior, & debilior euadens, & ſpiritus rarior, & leuior, remiſſionem in ſequentem diem ſignificant. Item: ſi [f] partes circa faciem gracileſcant, & uenæ in manibus & oculorum angulis aut ſupercilijs quietem habeant, cum prius non quieuiſſent, huic ſi uox fuerit debilior & leuior, ſpiritus rarior, & tenuior, ſequenti die remiſſio morbi contingit. Item: Si febre [g] tenente partes circa faciem graciles fuerint, in die impari, ſequenti die ſoluetur. Et rurſus; qui faciem [h] decolorem habent, & ubi comederint paulò poſt eructant cruda, & acor in nares ſerpit, his corpora pura non ſunt, & plus eſt qui de carne colliquatur præ labore, quam quod depurgatur præ circuitu. Item: faciei totus [i] color alteratus malum. Item: faciei [k] bonus color & toruitas malum. Item: circa [l] faciem color bonus, & ſudores non febrientibus, ſtercora uetuſta ſubeſſe ſignificat, aut uictus rationem inordinatam. Facies flores habens, cum aluo liquidiori, ſuppurationes pulmonum indicat. Itaque ut aliquando noſmet ad penſum reuocemus, atque ſententiam noſtram aperiamus, cenſemus faciem in ęgris ideò curioſiſſima inquiſitione dignam, quod vnus ſit, & peringens principum, & cæterarum partium cū ea conſenſus, & quod oculorum obtutu expoſita, quam plurima indicia, de robore, & languore præcipuorum membrorum in ſeſe contineat. Quæ, cum plura numero, tum cognitu faciliora ſunt, quod non paucas particulas, eaſque diſſentaneas in ambitu ſuo facies recipit, quibus ſingillatim nota quædam & character impreſſus eſt, quem leuiter equidem affecta facie, quamprimum immutari, & in contrarium ſtatum traduci contingit. His Cardanus cutem raram atq; glabrā, ſanguinis multitudinem, & nos eius tenuitatem addidimus. Quibus notis non modo ſingulæ faciei partes ſed etiam ipſa tota definitur, & conſtituitur, quæ conditionibus ijs, ſi quæ aliæ ab alijs tradi poſſunt, annumerari debent. Hic autem faciei ſtatus, cum ſuus vnicuique ſimilis ſit; & congeneus, quare Hippocrates non ſolum eam in ſanis, verum etiam in ægris aduertendum eſſe admonet, vt quod vnicuique conſuetum & familiare ſit, quod inſuetum, atque inimicum, primum omnium pernoſcamus. Nam licet facies à ſanis diuerſa ſit, ſi tamen ſecum conueniat, & priſtinū ſtatum obtineat, intra ſanitatis limites hominem illum conſiſtere ſignificabit; (vnuſquiſque enim ab eo, quod ſibi proprium eſt & amicum minus lęditur) ſi verò a ſe ipſa diſcrepet, vel leuiter, vel nimium, tum aut grauem morbum ſubeſſe, aut leuem, liquidò oſtendet. Hęc igitur ſunt, quę ſecundum philoſophos, & medicos, quantum in genere fieri potuit, in expendenda dignitate faciei declaraſſe nobis viſum fuit.

a Sex. de morb. ſect. 2.
b Hipp. de dieb. iudic. tex 3.
c Hip. l. p̄ not. tex. 3.
d Hip. l. p̄ not. tex. 2.
e Hip. de coa. præn. tex. 2.
f Hip. de die. iud. tex. 2.
g Hip. 2. d̄ morb. vul. ſec. 2.
h Hip. 3. de diet. tex. 14
i Hip. l. prognoſ.
k Hip. de coa. præn. tex. 2. & 2. prædic. 6.
l Hip. 2. d̄ coac. prænot. 2. & 3.

CAPVT QVINTVM.

De narium dignitate.

ABſoluta ſunt ea omnia, quæ aliundè accerſita, ad declarationem curtarum partium videbantur aliquid facere. Nunc agite propius accedamus, & primo, quicquid de nariū præſtantia, & vtilitate conſideratione dignum fuerit in mediū adducamus. Illa verò nobis præmiſiſsè viſum fuit, quod ex ijs rationibus, quaſi perpetuis fontibus, & argumenta nobis eſſent deriuanda, & quia longè dilucidior tractatio hæc atque perfectior futura ſit. Nares igitur, vt earū dignitatem conſideremus, quantum pulchritudini ſplendoris afferant, id ſatis explicari non poteſt. Quamuis enim cuique

faciei

faciei partium ſuus honor, ſua gratia adſit, quæ ſuaui rythmo diſpoſita, in auguſtiſſimam formæ ſpeciem conſpirent, peculiaris tamen naſi ratio eſt, vt concinnus ſi fuerit, ſummopere faciem commendet; diſtortus uerò, aut prauus, aut ſimus, aut vulnere notatus, totam formæ honeſtatem euertet. Hinc oblongus naſus inter deformitatis conuitia refertur, vt Horatius:

Depygis, naſuta, breui latere & pede eſt.

Et rurſus:

Aemylium [a] circa ludum faber imus, & vngues
Exprimet, & molles imitabitur ære capillos,
In fœlix operis ſumma; quia ponere totum.
Neſciet: hunc ego me, ſi quid componere curem,
Non magis eſſe velim, quàm prauo viuere naſo,
Spectandum nigris oculis, nigroquè capillo.

a Hora. in Poet.

Sic Terentius ex naſo formæ decorem metitur, dum ait: illamne [b] rufam virginem, cæſiam, ſparſo ore, adunco naſo. Teſtantur id exẽpla, & in primis optimè cognouit, quantum pulchritudini, ex naribus accederet, decederetque purpuratus ille, qui [c] abreptæ ab Roberto filio Petri Antiſidorienſis, nares ſponſæ præcidit, ut qua cauſa allectus fuerar Robertus ad ſponſæ raptum, eadem ſpoliatus graues aculeos doloris perſentiſceret. Sic ſancta Ebba regij ſanguinis Angla [d] Colimbauienſis monaſterij prȩſes; ut funeſtam irruentium Danorum libidinem, à corpore ſuo auerteret, unà cum cæteris religioſæ illius uitæ comitibus nares ſibi obtruncauit, quo vulnere, non tam indecoro quàm honeſto caſtitatem Deo promiſſam, caſta fœmina redemit. Etenim narium apicè abſciſſo, panduntur ſinus & partium internarum receſſus, vaſti patent hiatus, & cauernæ, inſtar antri Tryphonij, obſcuræ; horrendum certè & abominandum aſpicientibus ſpectaculum. Ineſt præterea naſo neſcio quid auguſtum, & regium; an quia forma corporis, & animæ decoris index ſit: an quia peculiaris quædam imperandi dexteritas, & prudentia in eo eniteat. Sic in [e] rege ſuo Perſe naſum aquilinum admirantur; ſic in veteri lege, qui uel paruo, [f] vel grandi, uel torto naſo erant, ſacerdotio, & ſacrificijs arcebantur. Tantum tribuitur honoris ipſis naribus, ut ijs, qui careant, ad gubernacula penitus non admittantur. Id Hircano [g] Iudæorum regi obtigit, qui mulctatus à fratre naribus, & auribus imperio cedere coactus fuit. Sic Martina Conſtantini Heraclij imperatoris nouerca, dum Heraclæone filio regnum aſtrueret, interfecto venenis priuigno una cum filio à ſenatu expellitur, alteri quidem, vt ineptus eſſet ad gubernacula, reſecto naſo: alteri uerò lingua amputata, quo iuſtas in filium cœdis pœnas lueret. Sic Imperatores duo Iuſtinianus, [h] & Leontius eaſdem ob cauſas hoc ſupplicium ſubierunt. Ille enim, praui uir ingenij, & ab orthodoxa fide alieni, factus inuiſior ſuis, tam ob crudelitatem, quàm quod Synodum ſextam reuocare, & Sergium Papam repugnantem, è ſede Pontificia demoliri auſus eſſet, conſpirantibus Leontio patricio, & Gallinico Patriarcha, naribus ſpoliatur, atque in exilium pellitur, Leontius autem, cum imperij habenas arripuiſſet per Abſimarum, quem præfectura exercitus ornarat, ſolio deiectus, & in uincula detruſus, ſuæ erga dominum perfidiæ pari ſupplicio, pœnas dedit. Naſus ergo tantȩ eſt exiſtimationis, ut ex eius decore, ornatuque, ſumma ſacerdotia, ampliſſima imperia, & regna latiſſima pendere uideantur. His accedit, quod peculiarem prȩbeat cognitionis notam, mutuȩque diſcretionis characterem ſibi impreſſum habeat. Quare apud inferos Aeneas hæſitat, cum deformem, & mutilam Deiphobi faciem ex improuiſo intuetur. Sic enim ait Poeta.

b Ter. in heaut. act. ul. ſc. ul.
c Bap. Egnat. lib. 2. prop. cap.
d Anglorũ Chronica.
e Iou. in enco. 1.
f Leuit. 21
g Ioſeph. 24. antiquitatum.
h Bap. Egna. lib. 2.

Atque [i] hic Priamidem laniatum corpore toto
Deiphobum vidit, lacerum crudeliter ora,
Ora manuſque ambas, populataque tempora, raptis
Auribus, & truncas inhoneſto vulnere nares.

Atque tunc ſubiungit.

Vix adeo agnouit pauitantem, & dira tegentem
Supplicia, & notis compellat uocibus vltro.

i Aen. 6.

Idem refert Caſſandra apud Senecam.

Te ſequor nimium cito
Congreſſe Achilli Troile; incertos geris
Deiphobe vultus, coniugis munus nouæ.

Dubia certè redditur facies, & omnino incerta, atque à priori ſtatu diſſimilis, ſi quȩ uis, aut iniuria naſum è medio abſtulerit. Quare & ſupra omnes noxas hoc unum maximè tetrum eſt & abominandum, ſi aliqua partium harum acceſſerit defȩdatio. Atque uix maiori ignominia afficere aliquem homines exiſtimant, quàm ſi particulam hanc decoris, & honeſtatis imaginem conſpurcent. Quare Plautus inquit: Namque [k] ædepol ſi adites propius, os denaſabit tibi mordicus, Et in ſacris [l] literis aurium, & narium, amputationem interminatur Deus Hieroſolymæ,

k Plaut. in capt.
l Ezechiel. 23.

& Samariæ, ſub typo Ohollæ, & Oholiuæ, quod neglecto pio cultu, & repudiata auita religione, ad gentilium Deorum ſpurcitiem deflexerint. Vult autem myſterijs hiſce Deus innuere quod interfecto rege, & datis internecioni ſacerdotibus, urbes illas, miſerè ſit euerſurus, ſummo decore affecturus, & gentium omnium ludibrio expoſiturus. Naribus igitur abſciſſis nil quicquam eſt indecentius, nil inhoneſtius. Narium etiam præſtantiam commendat, quod Pythagorei nonnulli, in partis huius efformatione, monadem, atque dyadem, à natura expreſſam contendant, cum binas narium cauitates, unius dorſi uinculo colligatas uideant, atque hinc ad encomia horum numerorum materiam arripiant. Sed hæc umbræ potius;& ſymulacra rerum ſunt. Non minor eſt æſtimatio, quæ ex principijs phyſiognomicis, atque ex myſtica Aegyptiorum diſciplina ipſis naribus accedit. Hi [a] naſi Hieroglyphico ſagaces homines notabantur, & Feſtus ſagaces, naſutos appellat. Qua ratione, & obeſæ naris, & emunctæ quoſdam dicimus dum altero ſtupiditatem, ingenij perſpicaciam altero ſignificamus. Sic naſus aduncus homines irriſores, & qui alios præ ſe contemnunt indicat. Vt Horatius habet. [b]

a Pierij hierogl. 9.

b Hor. 1. ſer. ſat. 6.

Nec quod auus tibi maternus fuit, atque paternus
Olim qui magnis legionibus imperitarit,
Vt plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum.

Et deſumpto ſimili ab rhinocerote animali naſuto. [c]

c Mart. lib. 2.

Et pueri, ait, naſum rhinocerotis habent.

Phyſiognomonica verò hæc ſunt. Naſi ſummum gracile ſi fuerit, facilem iracundiam; ſi craſſum, & depreſſum, conſceleratos mores; ſi plenum, ſolidum, & obtuſum, qualis Leonibus, & moloſſis, fortem, & iactabundum indicat. Sic naſus oblongus, gracilis, roſtratus eius generis mores dabit. Naſus acclinans, vitæ morumque honeſtatis ſignum eſt. Naſus rectus linguæ intemperantiam, acutus iracundiã, obtuſus molliciem, aduncus qui, & aquilinus, regalem animum, & magnificentiam, ſimus immodeſtiam & ſcortationem, qualis fuit in Socrate, minor fraudem, rapacitatem, adapertus, animi uim, & corporis robur, anguſtior, & rotundior, obſtructuſque, ſtoliditatem, ſocordiam, ueſaniam, obliquus, & intortus mentis, & animorum obliquitatem portendit.

CAPVT SEXTVM.

De narium dignitate ſecundum philoſophos & medicos.

Diximus iam quæ ſit narium præſtantia, depromptis argumentis tam ex ſacris, quàm ex profanis rhetorum, poetarum, & aliarum diſciplinarum fontibus, ſed agite videamus & ea, quæ ex philoſophiæ & medicinæ campis deprompta, atque potius noſtri muneris ſunt, noſtrum de naribus negocium explanare poſſunt. Nares igitur unus omnium Auerrhoes [d] Olfactus, organa eſſe uoluit, & decreuit, dignitatem certè ampliſſimam, quam ſententiam inter iuniores clariſſimus Valeſius [e] ſopitam reſuſcitauit. Hæc tamen cum omnium conſenſu ſit exploſa opinio, & penitus repudiata, in re futili confutanda citra faſtidium, non immorabimur, ſed quid priſcorum hac in parte ſtabiliet auctoritas, & quid ratio perſuadebit, de membri huius natura, & præſtantia indicabimus. Plures itaque narium ſunt vtilitates applauſu medicorum confirmatæ. Ea enim eſt naturæ [f] ſolertia atque amplitudo, ut in inſtrumentis condendis confuſam multitudinem fugiat, cum plures actiones ab uno membro ritè adminiſtrari queant. Quare præceteris longè nobilior narium uſus eſt, ut in aeris attractione, efflationeque ſpiritum hinc inde tam ad cerebrum, quàm ad pulmones deferunt. Nam [g] reſpirationi ſubſeruientium naſus ex ordine primus eſt. Et ridiculum plane eſt, quod [h] Archilaus, vel Alcmeon, teſte [i] Ariſtotele, caprarum genus, non per nares, ſed per aures reſpirare dixerit. Fit autem reſpiratio hæc, quod ad palatum nares pertuſæ ſint, ſapienti natura decreto, ne rectà, ad arteriam aſperam impurus aer deferatur, ſed tranſiens per ambages ſinuoſas, & anguſtos tubulos, defecatus in pulmones illabatur. Haud enim difficulter ex circunfluo nobis aere, vel intemperato, vel impuro, uel aliena qualitate infecto, cor, atque pulmonem lædi contingit. Sic illapſa per incuriam, & fortuitò rerum exiguarum corpuſcula, qualia ſunt cineris, atque pulueris, ſpiritui tranſitum præpedirent, & intercluderent, quæ in ipſo meatuum flexu, in partium humore, & excrementorum uligine ſubſiſtunt, vel prætergreſſis his obſtaculis ad gargareonem adhærent. Quod ijs, [k] qui in multo puluere luctantur, atque magnũ iter æſtate ſqualida emenſi fuerint, vſu venire ſolet. Hi enim emungunt paulò poſt, atque per ſcreatũ puluerẽ reddunt. At niſi narium pori recta prius caput peterent, & inde ad palatum reflexi obliquè reuerterentur, atque niſi columellam ad faucium ingreſſum pro tutela poſitam haberent, nil obſtaret, quin hæc omnia in reſpirando incommoda contingerent. Hoc unuſquiſque, ſi ore reſpirauerit, faciliimè experietur.

d Auer. collectan. 1. c. 11.

e Vales. 2. contro. 24

f Gal. 8. de uſ. par. 6.

g Gal. 11. de uſu par. 11.

h Varro 2. de re ruſ. 3.

i Ar. 1. hiſt. animal. 55

k Gal. 11. de uſu par. 11.

experietur. Quamobrem luctantes in arena athletæ ſeſe ſuccubuiſſe ſæpius retulerunt, ut Galenus [a] ait, quod attractis per ualidam inſpirationem, ex circumuolitante puluere, minutiſſimis atomis, de ſuffocatione periclitati fuerint. Tunc enim animalia per os tantum ſpirant ſiquidem rectè ſe habuerint, aut cũ vel phlegmone, vel ſcyrrho, vel polypo nares obturatę ſunt, aut ſi febris aſthma, pleuritis, & cętera vitalium partiũ vitia oborta fuerint. Magnus etiã Ariſtoteles reſpirationis gratia, à ſolerti natura, nares conſtructas eſſe hoc modo habet: naſus [b] pars faciei, quæ meatum præbet ſpiritui. Aerem enim ea parte reddimus, & accipimus. Sternutamentum quoque eadem parte agitur, quod flatus vniuerſi eruptio eſt. Signum augurale, & vnum ex ſpirituum generibus ſanctum & ſacrum. Et rurſus: tum etiam ſpiritum trahi in pectus, & inde reddi neceſſe eſt, quod fieri non poteſt, niſi naribus ſpiremus, cum reciprocatio ſpiritus de pectore per gurgulionem, non de capitis parte aliqua actitetur. Neque contrarium opinatur Ariſtoteles, [c] dum oris naturã ad certa quædam officia, & in animalibus, quæ ſpirant, & ab extra refrigerantur, reſpirationis gratia adiunctam eſſe ſcribit. Hoc enim oris præcipuum officium non eſt, vt reſpirationi ſeruiat, ſed quaſi acceſſorium quid à prudenti natura conceſſum, quod ſolummodo præſtatur, cum ordo naturæ interruptus fuerit, & ob exercitationem calore in viſceribus efferuefacto, ſubitaneæ, & confertæ inſpirationis pro refrigerando corde, neceſſitas ingruat. Itaque enarratis puris partibus, hoc poſtremum tamquàm auctarium, & quo extremis rebus, natura abutitur, ipſi ori datur negocium. Sed euidentiſſima teſtimonia ſunt, quod ad aperto ore, quæ fit, reſpiratio, præternaturæ inſtitutum fiat, quæ ſcilicet naribus detruncatis, atque per os inſpirantibus ſymptomata ſuperueniunt. Siccitas enim oris, ſapor prauus, fœtorque ingratus, nec non aer iuſto frigidior, & pulmoni cerebroque infeſtior, haudquaquam ore reſpirandum eſſe docent. Itaque reſpirandi munus ipſis naribus, dummodo naturæ ordo poſtulet, & non alijs, primò aſcribendum eſt, referendumque id ad earum dignitatem, & præſtantiam non infimam, quam multo ampliorem reddit, quod eorum opera odores etiam percipiamus. Etenim dum aerem attrahimus, per narium canales, in caput odores euolant. Nares ergo odores, ad principia ſua deferunt, non tamen percipiunt, ſi Galeno [d] credimus dum eorum opinionem expugnat, qui interiori narium tunicæ hanc olfaciendi prouinciam delegabant. Nam ſiue partium conſtitutionem, ſiue ea, quæ in odorando ſolent contingere, reſpiciamus, abducimur omnino, ne principes odoratus, ſed miniſtros in odorum delatione, nares ipſas ſtatuamus. Quandoquidem oſſa narium odorandi munere fungi nequeunt, cum ſenſu communiori & ignobiliori, nempè tactu careant, tantoque minus ſingularem eum atque præſtantiorem obtineant. Neque referendum eſt id officij ad tunicam narium, cum illius eſſentia, ad odorum naturam non accedat, & tantum nerui habeat, vt non modo qualitates tactiles, non benè percipiat, ne dicam alias, quarum ratio excellentior eſt, & remotior. Etenim natura obſeruauit, vt ſenſus organum, ei quod ſenſum mouere debet, ſit ſubſtantia quàm ſimillimum. Sic oculus ſplendidus & lucidus eſt, quia lucida ſplendidaque agnoſcit: & lingua humida atque ſpongioſa, quoniam ſapores, quorum ratio eſt in humido benè digeſto, percipit. At narium tunica ſicca eſt & dura, minimeque conſentiens odoribus, qui halitus quidam ſunt aerei, & aereum, & halituoſum organum expoſcunt. Neruum verò tunica ſortita eſt per exiguum, & talem, qui iniurias, ſi quæ offendunt, ſaltem percipiet, non amplum, neque eius conditionis, cui ſenſum adeò nobilem & peculiarem dicari conueniebat. Etenim natura & viſum, & auditum, & guſtum, neruis ampliſſimis & ab aliorum natura diuerſis inſigniuit, quorum illi quidem olfactum præcedunt, hic verò dignitate ſubſequitur. Quapropter meritò erroris damnari poſſet, quæ ſuæ oblita prudentiæ, digniores partes non pro dignitate conſtruxerit, & vilioris rei quàm præſtantioris maiorem rationem habuerit. Quare partium conſtructio haud quaquam nos cogit vt naribus odorandi officium aſcribamus. Si præterea rem a proprijs actionis effectibus indagemus, nullum odoris ſenſum, niſi ſpiritu naribus attracto, cieri videbimus, quamquam ipſæ nares quandoque, vapore etiam vehementius redolente, repletæ ſint. Si quis enim in cubiculo admodum anguſto, bitumen, caſiamve, aut myrrham, thuſve, aut ſtyracem in ſuffitum colliquauerit, vt vndique circunfuſum aerem odore vehementi repleuerit, mox eundem ſic naribus exceperit, vt attrahere per longa interualla conetur, hic rei veritatem intellexerit, ſiquidem tantummodo, dum ſpiritum adducet, odorem ſentiet; interiecto tempore cum ſpiritum continebit, odorem nullum percipiet, licet copioſe ſatis olentem vaporem nares hauſerint. Hoc idem eueniet, ſi aliquid vehementis odoramenti in ipſas inſtilles: quoniam ita quoque ſolo attracti ſpiritus tempore odorem ſenties. Quod igitur nares odorem ſaltem deferant, non ipſe percipiant ex his manifeſtum eſt. Cui ſententiæ nec ipſe Ariſtoteles refragatur, dũ [e] olfaciendi ſenſum, in his, quæ nares obtinent, per ſpirationem effici, & odores [f] per nares ſumminiſtrari contendit. Annumeratur autem, iã primum à nobis relatis, & alia narium utilitas illuſtris ſanè & præclara, quod earum ſubſidio vox hominis clarior, atq; ſermo explanatior fit. Naribus enim aut humoris copia obturatis, aut tumorum crepidine anguſtatis, aut fatali iniuria compreſſis,

a Gal. ibidem.

b Ariſt. 1. de hiſt. animal. 11.

c Ariſt. 3. de par. animal. 1.

d Gal. de inſtr. odor. 3.

e Ariſt. l. 2. de par. animal. 10.

f Ariſt. 2. de par. animal. 11.

apertè minus, & perſpicuè, ſed colliſo quaſi ad concauum locum aere, obſcurè quoſdam loqui comperimus. Hoc Perſius innuit:

a Perſ. ſaty. 1.

Sonat[a] *hic de nare canina.* Et:
Hic aliquis, cui circum humeros, iacynthina læna eſt.
Rancidulum quiddam balba de nare loquutus.

Sed ut rationem huiuſce rei intelligamus, ſciendum eſt uocem fieri ex alliſione ad laryngem fuliginoſæ expirationis, per aſperam arteriam, & muſculis laryngis, vt neceſſitas poſtulat, uel dilatatis, uel contractis. His auxilio gargareon & oris cœlum accedunt, quorum ille vocis plectrum eſt, hoc uerò aerem, ut recta per os efferatur, refringit. Harum uerò partium omnium, & debita temperies, & recta conformatio, iuſtaque compoſitio, neceſſariò requiritur, ſiquidem integra, & perfecta, vocis actio obiri debet. Sic trachea arteria, ſi uel dura nimis, vel ſicca fuerit, vox aſpera fit, & clangoſa; ſi mollis & humida, leuis atque exigua. Vt uerò loquutio fiat, iam vocem in gutture efformatam tanquàm materiam, lingua excipit, exceptam colligit, collectam ad dentes impellit, impulſam in ſyllabas, & dictiones effingit, ex quibus conſtat oratio. Non tamen mediocre momentum afferunt ipſa labia, vel compreſſa, uel dilatata, uel colliſa. Nares autem, de quibus iam nobis ſermo eſt, non minimum ſubſidij conferunt, ut actiones illæ, quarum paulo ſupra mentionem fecimus, rectè adminiſtrentur. Prima enim ſunt inſpirationis, & expirationis poſtrema organa, ſine quibus vox nequit conſiſtere, quam in gutture confictam, velut e carceribus in externum aerem emittunt, illudque, vt patet, pręſtare poſſunt, ut uocem ſi minus auferant totam, imperfectam tamen & inexplanatam maxime reddant, patet hoc in ijs, quibus meatus hi obturati, uel ex catarrho inæqualiores facti, uel nares ipſæ penitus ablatæ fuerint. Quare vt clara vox atque expedita fiat, moderata quantitate figura, temperie, mollitie, duricie, aſperitate, læuore, & alijs, quibus partium ſanitas terminatur, nares prædítæ ſint oportet. Quod & ſentiendum eſt de loquutionis organis, ſi ſermonem planum, & perſpicuum, non impeditum & imperfectum edere uelimus. Hoc tamen addendum eſt, quod ſine uocis inſtrumentis, actio hæc ſalua & conſtans eſſe nequeat. Nam orationi uox locus, & ſedes eſt, atque ex uoce, uelut ex auro ſtatua, loquela conficitur; Itaque ſi quis error in ea efformanda contigerit, ob organorum præcipuè, noxam, eundem ſermoni etiam non impertiri certè impoſſibile eſt. Secus autem fit, ſi loquela, vel deprauata, uel ablata fuerit, quoniam ablatis poſtremis, prima non aufferri poſſibile eſt, at deperditis primis poſteriora perire neceſſe eſt. Cum igitur nares ipſi voci famulentur, ut iam uidimus, illarumque moderantia, ſi alia non impediant, uocis concinnitatem adiuuet, intemperantia verò deſtruat; quare loquutionem claram fieri, & concinnam, ſi ſeſe rectè habuerint, obſcurius verò & inconcinnius, ſi narium æqualitas uel impedita, uel ſublata fuerit ex iam dictis perſpicuum eſt. Sed cur tandem eſt, quod naribus non valentibus, vox, & ſermo corrumpantur? Quoniam in omni actione debita menſura & debitus agendi modus requiritur, Dum enim uel ſermonem, uel uocem edimus, efferri alteram aeris partem per nares, alteram uerò per oris cauitatem impelli contingit, quorum illi, ſi non pateat tranſitus, uel adeò exiguus, ut tantum ſpiritus, quantum ratio naturæ dictitat, non poſſit egredi, quare ad obicem alliſus, & obſtaculi ui retroactus, in oris antrum aer ille illabitur, & una cum uoce confunditur, quam confractam & in ſeſe conuerſam, ex hiſce impedimentis atque tamquàm ad loca concaua impulſam reddi neceſſe eſt. Impedit enim hęc reciprocatio, quò minus recta, & æquali motu ipſa uox oris partes præterlabi poſſit. Idem uidemus uſu uenire in tibijs, in quibus, ore inferno, uel obturato, uel coarctato, omnem concentus ſuauitatẽ, & elegantiam perire experiemur. Quare ad uocis venuſtatẽ, & ſermonis perſpicuitatem conducere nares nemo certè inficiabitur, quam vtilitatem ex ſymmetra meatuum conſtructione accedere illis credendum eſt, quod & Cicero cognouit, dum modum, & rationem, qua in nobis ſermo fit, fuſius explicauit. Etenim, ut ipſius uerbis vtar, incredibile eſt, quanta opera natura machinata ſit. Primum[b] enim uſque ad os internum à pulmonibus arteria pertinet, per quam uox primum à mente ducitur & funditur. Deinde in ore lingua ſita eſt, & finita dentibus, quæ uocem immoderatè profuſam fingit, & terminat. Hæc ſonos uocis diſtinctos, & preſſos efficit, cum & ad dentes & ad alias oris partes pellit. Itaque linguam plectri, chordarum dentes, nares cornibus ijs, qui ad neruos reſonant in cantibus perſimiles dici ſolent. Nares igitur edendæ uoci, & ſermoni exprimendo non leue emolumentum præſtant, cui inter cætera acceſſoria commoda, quoddam accedit, ni fallor, præcipuum, cum e ſæuiſſima morborum labe, atque ex orci faucibus illius ope nonnunquàm eripiamur. Si enim uel ob languorem uirtutis concoquentis, uel ob irrumpentium aliunde uaporum colluuiem, pituita adeò ſuccreſcat, ut commodè per palati receſſus eijci, atque abſumi nequeat, ideo natura hoc ex abundanti machinata eſt, ut in expurgando cerebro, choanæ cæteriſque expurgationi deſtinatis membris, opem amicam nares afferant. Quod profectò ſi non conſtitutum eſſet, dum aut ad neruos humor decumberet, aut in cerebri penetralia regurgitaret, nos certè paralyſis,

b Cicer. 2. de nat. Deorum.

ralyſis, epilepſia, carus, apoplexia, lethargus, & alia ſymptomata perniciosiſsima confice-
rent. Qua in re natura benigna ſingulari in animantibus procreandis prouidentia vſa fuit.
Hæc enim [a] naturę ex maximis, & precipuis curis ea eſt, ut nutrimenti reſidua ex omnibus corpo- a Gal. 9.
ris partibus purget; idque potiſſimum, ſi quomodo cerebrum, principes fuerint. Nam ſucci, qui, de uſ. par.
partibus affluit, pars quędam utilis adeò eſt, & benigna, ut corpori, quod nutriri debet, aſſimiletur, cap. 1.
qui re uera alimentum eſt; quędam verò ad membrum quidem peruenit, ſed illo quod benignius
eſt, appoſito, quamprimum ſegregatur, quam vt deponat, meatus natura opportunos requirit.
Hi autem ſi non obtigerint, humor ille coaceruatus, inſtar oneris primum quidem grauat, mox vias
occupat, tandemque prohibet quo minus ſucci affluant, & membrum, ut prius factum, nutriant.
His tamen vt potè leuioribus maiora multò incommoda accedunt, diriſſima morborum inſtrumē
ta, in quæ incidere tandem corpora impura neceſſe eſt. Vt enim animalia famelica lutum, glaream,
aliudvè huiuſce generis arripiunt, ſiquidem melioris non ſuppetat copia; ſic partes accommodato
alimento deſtitutę, ob ingenitos appetentię ſtimulos, uel ex ipſis prauis ſuccis aliquid attrahere co-
guntur. Corrumpuntur pręterea, & computreſcunt excrementa illa in cerebro collecta, atque hoc pa
cto acriora, & calidiora, herpetas, inflammationes, eryſipelata, febres, carbunculos, innumeramque
morborum turbam exuſcitant. Ne quid igitur eiuſmodi accideret, & maximè in primis partibus, in
ſigni cura, & exquiſita diligentia natura prouida uſa fuit, atque in id ſedulò incubuit, ut ſuperflua
excernerentur. Quę cum genere ſint duplicia, alia quidem vaporoſa, ac fumoſa, alia velut aquoſa,
& limoſa, atque illa quidem ſuo impetu in ſublime ferantur, hęc uerò deorſum ſuopte nutu, ac pon
dere delabantur, quare duplices etiam excretioni meatus ſecuit, & eos, qui leuia vacuaturi erant ex-
crementa, in altum duxit, qui verò grauia & deorſum repentia, & declines, & amplos admodum
fecit. Hi enim multorum certè & craſſorum humorum riui & canales futuri erant, cum è contra
foramina quędam caque anguſta ex ratione tamen eius quod excerni debet, efformata, id quod te
nue eſt educant. Cęterum meatus eius illi cerebri procliuiores, cum per palatum in os, tum per
narium corpus efferuntur, & inſignibus atque conſpicuis orificijs, craſſa, ac ſenſibilia excrementa
eructant. Quare inter alia hoc nares pręſtant, vt non ſecus, atque ipſe palatus redundantem pitui
tam euomant, & educant. Quod etiam alibi Galenus [b] teſtatur, dum uentriculorum cerebri b Gal. 8. d
anteriorum, & magnitudinem, & poſitum, & figuram, diligentiſſimus auctor perpendit. Hi enim uſu par. 50
primo animalem ſpiritum conficiunt, & inſpirationem expirationemque è cerebro moliuntur. In-
fernis autem partibus, quæ ad nares ſpectant, olfaciunt, & ſimul ductus quoſdam, & tubos ad ſuper-
fluorum effluxum accommodatos efficiunt.

CAPVT SEPTIMVM.

In quo, pro Galeno pugnatur, de expurgatione cerebri per nares & palatum & reliquæ narium dignitates recenſentur.

SED ab re non erit alienum, ſi per quos meatus, atque vias, excrementa pituitoſa cerebri eluā-
tur breuiter oſtendamus, cum quòd noſtro de naribus curtis negocio, id fore utile cenſeamus,
tum etiam quoniam inter Galenum & Veſalium de poſitu horum ductuum, non leuis controuerſia
intercedat. Ego tamen tenuitatis meę, & literarum anguſtiæ mihi conſcius, arbitri partes ſubire
nolim inter viros hoſce, omnium fama clariſſimos, & prestantiſſimos, ſed vnuſquiſque ſibi perſua-
deat, me veritatis indagandę gratia, non contradicendi furore, ut à multis hac tempeſtate factita-
tur, compulſum hanc operam ſuſcipere. Nam & pręter hęc ſingulis liberum de his, iudicium
eſto. Sed iam rem aggrediamur, & primo Galeni ſententiam proponamus. Cerebrum igitur, [c] c Gal. 9.
vt Galenus habet, repurgatur à pituitoſo excremento canalibus quibuſdam ad opus eiuſmodi à de uſu par.
natura deſtinatis, quorum alij in palatum deſinunt, alij verò in nares ſecedunt. Dum enim è cere- 1. & 3.
bri uentriculis pituita propellitur, ea recto ductu per tubulos duos in infundibulum demandatur,
quam rurſus glandula quędam, quę internę cauitati oſſis ſphenoidis, quam ſellam uocant, inſidet,
ſtillantem excipit, & ſenſim per eam delapſam & tranſcolatam ad meatus, in oſſe iam dicto inſcul
ptos tranſmittit, per quos pituita transfuſa in palatum tandem decumbit. Cum verò id genus col- d Gal. 8.
luuiei, adeò exundauerit, vt palati foramina huic excretionis muneri nequaquam ſufficiant, quare de uſu par.
natura ſingulari ingenio molita eſt, ut ecphyſes quædam, & proceſſus cerebri, quos mammillares 2.
caruncuIas appellant, ſubſidium afferant, & peccantem materiam, è cerebro ſimul educant. Hæ in e Gal. 8.
os capitis octauum deſinunt, quod rarum eſt & laxum, atque ob foraminum copiam, [d] ſpongię, aut de uſu par. 8.
rectius [e] cribro perſimile, per quod fex illa pituitę ſenſim ſtillando pellitur, & tandem propulſa ad f Gal. 9.
nares emungitur. Atque hæc eſt ſententia Galeni [f] quam unicuique ex locis ſupra notatis colli- de uſ. par.
gere, & nobiſcum conferre poteſt. Veruntamen repudiata aliqua ex parte doctrina hac diuerſum 1. & 8. 10. & de uſu
ſentit Veſalius, quòd quàm rectè, quàm iuſte id fiat poſt hæc uidebimus. Primum autem opinio- par. ca. 10. & 7.

a Veſal.3. de hum. cor.fabr.c. 11.

nem eius,& dogma in medium afferamus,quod verbo tenus ab auctore excerptũ huc aſcribemus, vt vnuſquiſque per ſeſe mentem illius introſpicere,& perſcrutari poſſit. Veſalius igitur, a poſtquam de infundibulo,& glandula,quæ cerebro expurgando præpoſita ſunt,ſermonem habuiſſet,hunc in modum de cæteris ductibus; quibus eadem cura legata eſt ſcriptum reliquit.Glandula autem quadam ſubſtantiæ familiaritate defluxus impetum ſuſtinens,& quantum conijcere poſſum,os forſan ab iniuria uindicans,pituitam hanc admittit,ſenſimque citra ſtillicidium à lateribus ſuis eam vndiquaque defluere ſinit,per omnia foramina,hic in caluariæ baſi,tum uenis,tum arterijs, tum venis ipſis exculpta.Non enim hic cum Galeno in nono de uſu partium libro, in quo de cerebri excrementorum purgatione potiſſimum & ſeriò agit,fateri queo,capitis baſin cauernoſam,& pumicis in modum extructam,nullaque continua ſquamma obductam eſſe,hacque ratione à frontis, verticis,occipitij,& temporum compoſitione multum differre,ut per illam veluti per ſpongiam pituita longiori mora,& neſcio quo tandem raro,at peculiari naturæ artificio,tranſcolarentur, neque per patentia,alioquin hic neceſſaria foramina,non amplius conſeruanda, rectà diffluerent, vt in primo libro,cum oſſis cunei referentis fabricam perſequerer,diffuſe propter quoſdam ſcripſi, qui me cauernoſam illam, & multis foraminibus ſpongię in modum obſitam oſſis ſtruem etiam nolle contueri fingunt, & propter alios quoſdam,qui voce cribri, aut coli in cunei vocem unico in loco tranſpoſita,aut immutata,Galenum non ſecus,atque ego ſentio,de pituitæ per oſſa ductu, totaq; adeò oſſium compoſitione iudicaſſe colligunt. Decumbit itaque pituita, & in palatum per ea,quę palatum ſpectant foramina,& non minima profecto portione,per foramen ſecundi paris neruorum ad oculorum ſedis radicem,hincque per amplum foramen,cum alijs quamplurimis foraminibus,cęteris ignotum anatomicis in narium amplitudinem fertur.Verum non ambigo aliquem & hic admiraturum, quamobrem nullos hactenus meatus pituitam ad olfactus organorum ſinus deducentes cum Galeno in octauo potiſſimum, & nono de vſu partium enarrauerim, quod ſanè non ob aliud accidit, quam quod nullam prorſus pituitam,per hos ſinus, octauumve os capitis expurgari autumem: mirorque Galenum,per tenues illos, ac neruis non abſimiles cerebri proceſſus, quos olfactus organo tribuimus,ab anterioribus cerebri ventriculis pituitam qualitercumque tandem excidentem ad nares deduci ſcripſiſſe,cum nullus in ipſis omnino meatus ſit, neque etiam in hominibus ea conſtent craſſitie,vt vel meatum,quo pituita deduceretur,continere poſſint. Adde nullum prorſus pituitę ductum ad olfactus organorum ſinus imaginari poſſe,niſi fortaſſis anteriorem corporis calloſi regionem, quæ pituitam ſibi influentem in illam ſinuum olfactus organorum amplitudinem demittere queat,vti fortaſſis accidit,ſi quando cerebrum nimia omnino pituita vexatur, vnde & prorſus non naturalis per nares pituitę fluxus tunc perficitur, & pruritus,calor, dolor, & odorandi virtutis noxa, eiuſque generis ſymptomata ſuboriuntur quàm plurima,quemadmodum in dies deſtillationibus, quæ ad narium ſumma pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur,adeò ſanè vt ſi adamuſſim ſingula perpenderimus,neceſſariò per olfactus organorum ſinus,foraminulavè,aut cribri aut ſpongiæ modo forata,cum lege naturæ homo diſpenſatur,nil pituitę defluere fatendum erit: & ſi quid forte caſu defluat, longe magis pręter naturam fluxum ipſum eſſe donabimus,quam cum foramina,quæ ad glandis cerebri pituitam excipientis ſculpuntur latera,totam pituitam non planè deducunt,hæcque deorſum uerſus foramen dorſali medullæ trãſmittendæ paratum decumbit, ac cum dorſali perlabens in dorſum, & dein ſecundum neruorum ductum modo in brachia,modo in crura,modo in lumborum muſculos,modò alio quouis permanat,vt nunc taceam,quam grauiter natura veniat incuſanda,quæ tam patentes, amploſque expurgandæ pituitæ in cerebro,& eiuſdem membranis, dum ſcilicet adhuc tenuis aqueaque eſt, ductus feciſſet,adeò aut retortos anguſtoſque, & inflexos, in octauo capitis oſſe, aut etiam in cuneiformi oſſe perduxiſſet.Sed quoniam Veſalius in primo libro hac de re propter quoſdam ſe diffuſè ſcripſiſſe refert,ideoque & eius verba indè tranſlata, haudquaquam ſupprimenda eſſe duximus. Sunt autem hæc:de totius caluariæ foraminibus,ſinibuſque duodecimo agam capite,hic autem oſſis cuneiformis hiſtoriæ (gratia leuis hæc quorundam) neceſſariò incidit mentio, ut conſtaret, id os mihi in ſua ad cerebrum ſuperficie non videri cauernulis obſitum, aut citra ſquamæ leuiſque oſſis obductionem,pumicis,aut ſpongiæ talem referre ſpeciem, qualem proponit effracta æppendix,aut verticis os inter ſuas ſquamas; cum interim nonnulli auctorum potius placitis quàm ueritati addicti,me eiuſmodi foraminula non uelle conſpicere nugentur exiſtimantes pituitam debere per cauernulas, & foraminula ſpongiæ fabricæ reſpondentia,vt Galenus docuit, tranſcolari,cumque inſuper aliqui,dum meam de repurganda pituita ſententiam expendunt, Galenum ita non ſenſiſſe arbitrantur,qui libro de vſu partium nono,vocem ἠθμὸν quod eſt cribri uel coli, pro σφηνὶ quod eſt cuneo,à librarijs,aut ſcriptoribus illic poſitam ſibi perſuadeant, vbi Galenus pituitæ ad palatum egreſſum docens,inquit glandem,cui cerebri pituita inſtillatur,ab oſſe cribrum referente excipi,perinde ac ſi Galenus per tortuoſa,& non recto ductu peruia foramina,cauernulaſque pituitam in cuneiformi oſſe tranſcolari,ne per ſomnium quidem (vt ipſi aiunt) cogitaſſet, ſi Galenus legeretur

ab oſſe cuneum referente glandem eam excipi. Verum hic in cuneiformis oſſis deſcriptione, uti neque vnquàm alias vnius, aut alterius dictionis, quæ fortè deprauata eſſet, occaſione, a Galeno non diſſentio. Vtcumque enim nuper dicta vox immutetur, non tamen totius libri ſeries, ita vt Galeni ſententiam non aliquo adhuc modo aſſequamur, poterit uitiari. Galenus namque cum in octauo de uſu partium, olfactus organa, proceſſus nerui ſimiles, ab anterioribus ſedibus priorũ cerebri ventriculorum enaſci, & meatuum duorum inſtar, pituitam cum paulò amplius iuſto excedit, ad foraminula odoribus tranſmittendis exculpta diffundere (at non verè interim) docuiſſet, ac illam per ea tranſcolari dicens, ſedulò tranſcolandi moram à tranſitus tempore diſtinxiſſet, quo per cribrum recta pertuſum aliquid transfunditur, in nono inquam de vſu partium libro ſermonem vniuerſum de excrementorum cerebri purgatione abſoluturus, primam cauſam perquirit, cur verticis, frontis, occipitij, & temporum oſſa ad fuliginoſorum, adeòque tenuium excrementorum purgationem debuiſſent eſſe cauernoſa, & foraminulenta, dein cum eiuſmodi, vtpotè aſperam conſtructionem inibi fieri non potuiſſe deducit, futuras ad eam auxiliari expurgationem reperit, & ſenſim rationes texit, quamobrem in capitis baſi ad pituitæ expurgationem oſſa oportuerit eſſe cauernoſa, & foraminibus plena, non verò continua ſquama interius & exterius incruſtata, atque ita cum eius compoſitionis neceſſitatem, vt ipſe quidem exiſtimat admodum callidè inuenit, mox vt pituitam ad illam vſque compoſitionem deducat, ſubiungit ſe in octauo libro meatus duos (ipſa nimirum olfactus organa) quibus ad nares pituita deducitur, tractaſſe, hicque alios duos inſuper enarrandos, qui in cerebri ſubſtantia exculpti & ſuis finibus mutuò coeuntes, pituitam in cyathum, & infundibulum, à tenui membrana cerebri pronatum deferunt, per quod illa deinceps in glandem quandam defluit. Galenus itaque hæc commemorans pituitam vſque ad oſſeam illam deducit fabricam, quam pituitæ occaſione cauernoſam & foraminulentam eſſe debere ſuis argumentis collegit. Deinde rurſus de tranſcolandi modo ita agit, vt ſermonem octaui libri cum nono communem faciat, neque aliam deſcenſus pituitæ ad palatum, quàm per foraminula odorum nomine velata, rationem deſcribat. Cum igitur cauernularum quam toto hoc contextu Galenus proponit, ſubſtantiæ, pumicis, & ſpongiæ imagini reſpondeat, cum tam ſtudioſè colandi per ſpongioſum corpus modum, quem in venetorum vocatis ciſternis fieri videmus, ab eo, qui per cribrum fit diſcernit, vetereſque quaſi illius vſum ignoraſſent arguit, cuique conſtare debebat, quæ Galeni ſit ſententia, & qui per magna, & recta, ſeu vtrinque peruia foramina, quæ nobis in cuneiformi oſſe occurrunt, pituitam citra ridiculam, & prorſus inartificioſam moram deduci non exiſtimauerit, quouis tandem pacto illa dictio, cuius prius memini, legeretur. Quod autem Galenus in libro de uſu partium undecimo, ubi os cuneiforme, quod alias in illis libris palatios, & ſi palatum uix contingat, undique uocauit, quodque ex ipſius ſententia uulgus medicorum os colatorij nuncupat, cuneo aſſimilans, durum, ac tenſum eſſe tradidit, & nihilominus foraminulorum ſuorum pituitam expurgantium inibi non eſt oblitus, eiuſmodi cenſetur, ac per multa, quæ in Galeno occurrunt. Quod enim taceam, quam pulchrè ſibi conſentiat oſſis cuneiformis vacua inaniſque ſedes, & antra, totiuſque adeò oſſis hic fabrica, atteſtantur quàm ſua veritati ſint conſona, qui propter robur ſibi confictum, & in cerebri ſubſtantia, & infundibulo, tenuique membrana, & glande pituitam excipiente, & alijs partibus innumeris, potius quàm in oſſe ſtatuendum, hic quædam rara, & peculiaria imaginatur, non expendens occipitis os, qua cuneiformi coaleſcit, nullibi quàm illic rarius, & minus denſum durumque euaſiſſe, & appendicum quodammodo ſubſtantia idcircò extrui, quod inibi craſſum, non tamen ideò quoque durum, & denſum eſſe debuit. Hæc igitur Veſalij eſt opinio, quibus ductibus, & meatibus, & qua ratione pituita à cerebro excernatur. Videtur autem in quamplurimis à Galeno diſcedere, nec non noua quædam effingere. Nam pituitam per nares expurgari omnino negat, ſed ſi quid per palatum non excidat, illud ad oculorum radicem, quo loci foramẽ eſt ſecundi neruorum paris, detrudi, & per aliud foramen, inſigne illud quidem, & minimè cognitum anatomicis in nares deferri confirmat. Negat præterea Galenum aliter expurgandi rationes docuiſſe, quam quæ fit per proceſſus cerebri & oſſa cribroſa, tranſumpta materia, à quibus pituitam tandem in palatum abire exiſtimauerit, non ſecus etiam illud ſugillat, quod os cuneiforme, denſum & durum, ſimulque cauernoſum eſſe dixerit, quod experientiæ non conſonet, & rationi repugnet. Nam quod cauernoſum eſt haudquaquam denſum durumque eſſe poterit, neque denſum atque durum cauernoſum. Nam certum eſt denſa eſſe, quorum partes admodum inuicem coniunctæ ſint, & compactæ; at cauernoſa rara ſunt, & plurimum inter ſeſe diſtant. Si ergo os cuneiforme cauernoſum eſt, & quod tale eſt, rarum eſt, quare os cuneiforme rarum potius quàm denſum atque durum vocabitur. Sed non video, cur contra Galeno Veſalius negare poſſit, quominus pituita per proceſſus cerebri, atque oſſa cribroſa, deducta in nares materia, expurgari queat. Quamuis enim proceſſus illi ſint perquam exigui, & neruis haudquaquam abſimiles, tamen ſi excrementi tenuitatem, ſi caloris actionem, ſi ſpiritus remeantis, è cerebro impulſum, ſi etiam cerebri mollitiem & raritatem

aſpicies,

aſpicies, quid impediet, quin excrementa hàc rectè, & commodè poſſint eijci. Nam pituita ex coctione reddita eſt benignior, & adeò attenuata, vt quocumque extendi, diſcindi, & diſſipari poſſit, quam digeſtam, uis caloris, præcipuum functionum organum, excipit, & inſtar oneris à membris abigit. Accedit, quod cerebri corpus non retineat, ſed cum rarum ſit, & laxum, facile tranſitum materiæ concedat; Hanc hærentem protrudit ab ventriculis cerebri aer egrediẽs, & ob lentorem non penitus mobilem, vi etiam, propellit. Et cur natura, quæ nihil vnquam fruſtra facit, menyngem vtramque ad nares perforauit, niſi odoribus, & excrementis aere multo denſioribus, hac aditum atque egreſſum dari voluiſſet? Si præterea ſitum reſpiciamus proceſſuũ, quomodo non dicamus, huc potius quàm alio pituitam poſſe decumbere, ſi quidem ea nutu ſuo & momento deorſum feratur? Sed neque id Veſalius negare poteſt, quamuis diſſimulet. Etenim in ſuo olfactus organo ſinus eſſe ait, & viam dari, quæ à calloſo corpore in ſinuum illorum amplitudinem pituitam deferat, quin id re vera fieri, vt hac pituita excidat, ſiquidem plus iuſto, in capite eluxu riauerit. Nec enim cauſa eſt, cur non vnicam, ſed quam plures alias machinata ſit natura vias, quæ pituitam è cerebro deriuent. Præuidit enim ſapientiſſima, haud integra valetudine animalia ſemper frui poſſe, ſed multoties ob peccata victus, atque aeris morbos ſubitura fore, quare ſedulò curauit, ut omni ingenio excrementa, potiſſima inualetudinis organa, & præcipuè à membris nobilioribus ſeparentur. Qua ratione Hippocrates,[a] ſeptem uias cerebro expurgando, legatas tradit; & à proceſſibus mamillaribus per oſſa cribroſa in nares pituitam trãsfundi Galenus[b] ſcribit, non equidem, quod hæc præcipua, quam natura inſtituerit, pituitę deſecandę uia ſit, ſed illi, quæ per palatum ſternitur, auxiliaris, atque tunc in uſum ueniat, cum cerebrum affectum ſit, neque cibum perbelle concoquat. Quare hęc expurgandi ratio non damnanda eſt, neque quod omnino pręter naturę leges fiat, incuſanda, quaſi eodem loco, imò abiectiori ponenda ſit, ac ſi ad neruos pituita decumberet, & epilepticos, apoplecticos, lethargicos efficeret. Quis enim eſt, quin non millies pati malit coryzam, ac ſemel attonitus, & conuulſus decidere? Quis unquam obijt, quem calor, dolor, & odorandi noxa, oblęſis grauedine naribus affecerit? Eadem opera & excretionem per palatum reijciemus, cum copioſiſſimam multoties pituitam alioſq; humores deferat, quę gargareonem relaxent, inflamment, fauces exulcerent, coctionem uentriculi euertant, in pectus decumbant, phthyſin, aſthmata ſuſcitent, innumeramque turbam ſecum morborum trahant. Atque licet meatus narium oſſis, tortuoſi, inflexi, & inæquales ſunt, non ob id negandum eſt, eos rectè pituitam deferre poſſe. Vt enim natura noluit, quò rectà ex pelui in palatũ pituita decideret, ſed adenem interpoſuit, quę humorem excidentem cauitate ſua exciperet, exceptum ſenſim percolaret, percolatum tandem diffunderet, ſic in oſſibus ſpõgioſis molita eſt, ne recrementa primo impetu errumperent, ſed lentè quaſi ex ſpongijs, ſpirituum vi, expreſſa, ſine moleſtia exciderent, quo continuò neque excreare, neque emungere, quod abhorrendum eſt, cogeremur. Potior[c] tamen ratio eſt, quam mihi Veſalius videtur ignoraſſe, cur adeò obliquos, & errantes natura ſibi inuicem meatus impoſuerit, quod ea de cauſa factum eſt, ne aliàs aer paulò frigidior integris viribus, in uentriculos cerebri ſeſe inſinuet, & principium illud, animæ ſedem, illapſus grauiter affligat. Etenim d ecebat oſſa hæc rara, & pertuſa eſſe, vt ſpiritum celeriter, & vapores odoros admitterent, atque vt excrementa repente ac ſemel euacuarent. Hanc compoſitionem ſequebatur cerebri offenſio, qđ aer impurus atque immoderatior attrahebatur, quare natura cautè excogitauit, ut per loca ſinuoſa, & anfractuoſa, prius ſuam malitiam aer ingrediens exueret, atque limpidiſſimus ſimul, & mitiſſimus illaberetur. Non ergo dubitemus, quin rectè functionem excernendi pituitam è cerebro, dimiſſo Veſalio, narium oſſibus una cum Galeno aſcribamus, cum hæc ratio admodum cõmoda ſit, & excretioni per palatum ſubſidiaria, atque cum modus ille, quem Veſalius tradidit, haudquaquam naturæ rei conueniat. Primum enim id mihi oſtendi velim, qua via pituita illa tam copioſa, ad foramen ſecundi neruorum paris perueniat, quomodo per meet, quomodo nullam noxam inferat. Etenim nullum eſſe exiſtimo, qui non autumet, maximopere muſculorum operam in oculis remurari, & in motu ſegniores effici, cum pituitæ craſſities & lentor partes illas oblineat, & incruſtet. Adde quod id ſine uiſionis detrimento fieri nequeat, ſed ex pallore, & humoris tenacitate, ſplendor omnis oculorum atque nitor pereat. Egregium ergo naturę artificium, quę non, quàm incommodo, animalium ſaluti prouidit, ò pręclaram prudentiam, & inſignem potentiam, quę uilioribus partibus de damno cauit, ut nobiliores, & excellentiores iniuria & incommodis afficeret. Sed quomodo pituita tanta tranſiet, corpore adeò duro, & foramine anguſto, quod uix exiguum neruum recipit? Si Veſalius in cerebro molli & laxo, impellente calore & ſpiritu, excipientibus oſſibus raris & perforatis, pituitam excerni poſſe non conceſſit, neque ego iam conceſſero, quod hac quam dixit, excrementis iter pateat, Tanta adeſt uiarum anguſtia, tantus eſt corporum, quę tranſitum concedunt renixus, neque ulla uis pręſto eſt, quę ſuperflua illa, à tergo impulſa ex cerebro eijciat. Quid? quod neque ex ſe ipſis, ſuo librata pondere, excrementa effluant, neque ullibi aditus pateat, qua ad oculorum radicem peruenire poſſint. Niſi id qua ſecundum par neruorum

[a] Hippoc. de glaud. 8 & de locis in homine 18.
[b] Gal. 8. de vſu. par. 6.
[c] Gal. 8. de uſu. par. 6.

rum ſua veſtigia ducunt, conceſſerimus, quod vt impoſsibile ita planè abſurdum eſt, & à naturæ ſolertia alienum. Sed quàm egregiè excrementa in nares ferri ſcribit Veſalius? ſcilicet per ampium quoddam, & alia multa foramina, quę hactenus neque vnus quidam anatomicorum cognouit. Etenim id rectè dixi Veſalius, quod meatus illi, de quibus ſomniat anatomicos lateant, nam neque ibi ſunt, neque vnquam etiam poſt multa annorum millia inueniri poterunt. Quoniam ſi oſſium, quæ oculos circunfluunt compoſitionem, eorumque connexionem, formam, atque exquiſitam videamus, abſurdiſſima mihi hæc videtur opinio, & rationi, experientiæque diſſentanea, minimèque digna, cui quis reſpondeat, vt & hoc pacto malim Veſalium non amplecti quàm Galenum non defendere. Sic enim huius dicta cum veritate videntur eſſe conſona, illius verò abſona, vt neminem diuerſum dicturum eſſe exiſtimem, Hoc loco ponendum eſt, quod Galenum accuſat Veſalius, quaſi eam ſaltem, quæ ex cerebro per nares fit, expurgandi rationem, non aliam, cognouerit, eamque in palatum deſinere tradiderit. Sed in claro ſole vir ille mihi coecutire videtur, aut ob contradicendi veſaniam inſanire, quorum hoc non affirmauerim, illud verè dixerim. Nam quoties & quàm ſedulò Galenus [a] inculcat, quod duo ſint meatuum genera, quibus craſſa, & ſenſu conſpicienda excrementa è cerebro deijciantur, harum alij ad palatum, alij ad nares deſinant, magnis & patentibus or?ficijs conſpicui. Non tamen intelligi velim eos canales, & riuos, qui ex medio, & tertio ventriculo explantantur, & in choanam deſinunt, ſed alios diuerſos in oſſe cuneiformi exculptos. Etenim vtrorumqne meminit Galenus, & eorum; [b] qui effundunt in peluim pituitam, & qui [c] eam è pelui in adenem delapſam atque hinc transfuſam in palatum eructant. Quod & ipſe Veſalius affirmare videtur, ſi eius verba rectè perpendamus. Etenim quaſi à capite ſuę opinionis, pituitam ex proceſſibus cerebri ad nares, ex Galeno deduci ait, & eo loci tandem qualitercumque excidere. Quod ſi uerum eſt, alij ſunt hi meatus à palato, habebitque palatus ſua foramina ab his diuerſa. Sed quod in errorem Veſalium impulerit, uocula quædam eſt, uel ſcriptorum, uel librariorum incuria immutata, Verè enim, ut annotat quidam σφηνὶ pro ἠθμῷ reponendum eſt, quamuis clamitet Veſalius. Hoc enim ipſe docet orationis contextus. Nulli enim oſſium, præterquam oſſibus narium, hanc ſpongiæ, & cribri ſimilitudinem Galenus tribuit, quin id non rectè cribroſum, ſed ſecundum Hippocratem ſpõgioſum appellari mauult, ob rationem quam in expurgando obſeruat, & nos ſupra diximus, eamque argutiſſimam, nec anatomicis priſcis perſpectam. Cum autem admonitus Veſalius à ſententia ſua obſtinatè nollet diſcedere, aut mentem Galeni non bene percepiſſet, ut ſeſe tueretur, mirum in modum Galeni uerba inflexit, & à ueritate ad ingenium ſuum contorſit, ut Galenum ſuo ipſius gladio conficeret. Sed quàm malè. Quæcumque enim de oſſium ſpõgioſorum forma, & depercolandi modo Galenus tradidit, ea omnia ſuo cuneiformi oſſi Veſalius applicat, & quaſi ſpongię, aut cribri figura, huic conueniat, quodque per id ſenſim pituita deſtillet, ratione quadam priſcis anatomicis incognita, quæ oſſibus narium conueniunt, prædicat. Nullibi tamen Galenus, quod memini, os cuneiforme ſpongioſum uel cribroſum uocat, neque quod cum mora pituita illac tranſeat, quin neſtatim ob meatuum breuitatem, per illud os [d] pręcipitetur, adenem illum interpoſitum eſſe affirmat, qui pituitam ſinu ſuo excipiat, ſenſimque ex corpore ſuo transfluere permittat. Duos enim percolandi modos tradit Galenus, atque in duobus organis nempè in glandula, & in narium oſſibus, quorum utilitas antiquos anatomicos fugerat, quæ omnia Veſalius in unum contrahit, & negocio ſuo accommodat. Sic in cuneiformi adeſſe [e] ſcribit foramina, non ſtruem oſſium ſpongioſam, & cauernoſam, quemadmodum vult Veſalius, & cuius ratio malè admodum ex Galeno colligitur. Non enim quia caluæ pars ſuperior cauernoſa eſt, atque rara, itaq; baſin eius cauernoſam eſſe, atque foraminulis plenam Galenus autumat, ſed propoſito prius oſſe cuneiformi, cur natura quidem oſſa capitis ſuperna, cauernoſa effecerit, non tamen vt palati os pertuderit, ſed ſquamis duabus obduxerit ipſe auctor interrogat. Veruntamen ratio non ea eſt huiuſce ſtructuræ, quam Veſalius aſcribit. Etenim non ad excrementorum tenuium euaporationem; ſed ad ponderis leuitatem, ſi Galeno [f] credimus capitis compagem cauernoſam natura conſtruxit. Quare neque perforari craneum neceſſe fuit, cum per ſuturas, quas vocant, fuligines perſpirent, neque aliud ſubſidium, vel cauernarum uel foraminum requirant, quæ laminis natura intexuit, ijſque quàm læuigatiſſimis, ne membranas [g] circumiacentes, aſperitate ſua offenderent. Immerito igitur oculatiſſimo omnium, & perſpicaciſſimo Galeno imponit Veſalius, qui, & palati foramina, & narium meatus rectè cognouit, eorum officia natura & loco diſtantia, perſpicuè ſeiunxit, modum denique expurgandi cerebri non omnibus perſpectum, admodum tamen callidum, planè & diſtinctè conſcripſit. Quare neque Galenum mihi attigiſſe uidetur Veſalius, aut aliud agens obiter ſaltem, & uix ſummis labris deguſtaſſe, quemadmodum etiam in oſſis cuneiformis cenſura, malè mea ſententia, de tanto viro iudicat. Quamuis enim æquè, omni ex parte os illud haud denſum ſit atque durum, tamen neque id neceſſariū eſt, ſiquidem elapſum pituitæ concedere debebat, ſed ſuffecit robuſtum eſſe ijs in locis, quibus cum cęteris oſſibus, & præcipuè cum oſſe occipitis per ſymphyſin coaleſcit. Hac enim parte ſatis firmum, atq; denſum eſt. Et quamuis neceſſariò id Galeno exprimere velit

Ve-

[a] Gal. 9. de uſ. par. 1. & 3.

[b] Gal. 9. de uſ. par. 3.

[c] Gal. 8. de uſ. par. 6.

[d] Gal. 9. de uſ. par. 3.

[e] Gal. 9. de uſ. par. 1. & 11. de uſ. par. 1.

[f] Gal. 9. de uſ. par. 2.

[g] Gal. 9. de uſ. par. 1.

Veſalius, quod adducta ſtructura oſſium capitis, quæ cauernoſa ſunt; eandem etiam compoſitionẽ in oſſe illo obſeruare voluerit, id vt ſupra dixi non rectè concluſum fuit: neque hæc vnquam fuit a Gal. 11. de uſ. par. 19. Galeni ſententia, ideòque malè à Veſalio explicata. Quare una cum Galeno,ᵃ os cuneiforme, diuerſas tamen ob partes, denſum durumque affirmabimus, eo, quod cerebro velut cuneus iniectus, eiuſque baſis ſit atque fulerum, atque ne facile computreſcat. Vt neque ab eo diſcedemus, dum multa, & diuerſa expurgando cerebro loca conſtituit, atque eam, quæ per oſſa cribroſa fit, pituitæ excretionem, ex deſcripto naturæ inſtitutam eſſe, ſuæque ſapientiæ plurimum conuenire nobis cõmendauit. Interim etiam tacco Veſalij inconſtantiam, & dictorum ſuorum repugnantiam, quodq; in indagandis vtilitatibus partium, non infrequenter hallucinetur. Quomodo enim Glandula pituitæ, quæ cuneiformi inſidet, id ipſum os ab iniuria defendet? Quaſi verò imbecillus robuſtum ſeruet, & Herculem Hylas puer cuſtodiat. Sed hæc iam ſatis dicta ſunt, pro tutela Galeni, viri in medicina conſumatiſsimi, in quibus id præcipuè ſpectaui, vt ad inueſtigandam rei veritatem, ingenia acutiſſima incitarẽ, & ineptos illos ſecluderem, qui neſcio quàm leuiter, ſatis oſcitanter non in hominibus, ſed in brutis illa ſpectari referunt. Animum etiam, & calcar addere volui, ut diſcant, qui verè medicinam colunt Hippocraticam, ne leui de cauſa, infirmavè ſermonis ſuada, à ueterum ſententia diſcedant, ſed quantum poterint, eos amplectantur, admirentur, & à calumnijs defendant. Etenim ſuſpicienda eſt antiquorũ ſedulitas & perſpicacia, in indagandis, & æſtimandis naturæ operibus, à quorum diligentia, & acumine plurimum, uel ob imbecillitatẽ ingenij, uel ob vitæ anguſtiã, hæc ætas noſtra diſcedit, & ſi quid ex ſeſe profiteatur illorum carpendo veſtigia, exiguas quaſdam ſpicas eaſque euanidas ſaltem colligit. Quare eos potius ueneremur, imitemur, & tueamur. Verè enim antiquiſſimum quodque veriſſimum eſſe, vulgata iam, & uera parœmia dici ſolet. Iam uerò rurſus inſequamur propoſiti noſtri orbitam, & quę ſuperſunt de narium dignitate expediamus. Adijcitur ergo cęteris partium harum utilitas, quod contra impetus noxarum occurrentium, ob molis protuberantiam, uelut obice quodam interiecto, olfactus organa tuta, atque ſecura reddantur. Natura enim ᵇ ſenſuum inſtrumenta operit, alia quidem ne cerebrum, quod eis eſt propinquũ, b Gal. 11. de uſ. par. 22. lædatur, nonnulla uerò, ut ipſamet à periculis, & iniurijs uacua ſint. Eius generis os eſt olfactui præpoſitum, quod ἠθμοειδὲς nuncupant, atque etiam naſus totus huius ſenſus propugnaculum eſſe dicitur. Cęterum non minimus omnium uſus eſt, quòd excrementa pituitoſa, quæ ad internum oculi angulum accurrunt, & illic impoſita glandula reprimuntur, foramine quodam peculiari in narium c Gal. 10. de uſ. par. 12. tubos excipiantur & deducantur. Etenim duplici de cauſa narium oſſa, natura traiecit, ut & neruos tranſmitterent, & oculorum excrementa ſuſciperent. Nam non rarò accidit, ut medicamina iniecta oculis, alij quamprimum emunxerint, alij expuerint. Quoniam ad eundem uſum, quo naſus in os, ita meatus hic ab angulo in naſum perforatus eſt, quandoquidem emungentibus nobis per naſum, excreantibus uero, quod confluit, per buccam excidit. Attamen ne per angulos excrementum effluat, nevè aſſiduo lacrymentur, arrodantur, aut afficiantur oculi, natura carnoſa corpora impoſuit, quæ prohiberent quidem, ne oculorum excrementa per angulos elabantur ad proprios autem meatus propellantur. Hæc igitur nares cauo ſuo excipiunt, & una cum reliquis cerebri fecibus deducunt, quę tandem uelut cucurbita quædam, aut tubo allicimus, & digitis iniectis emulgemus. Eſt igitur & hæc narium, poſtrema numero utilitas, ex earum prolixitate deſumpta; ut etiam quod cauæ ſint, atque honeſtum delabenti humori latibulum prębeant. Hoc autem quantum pulchritudini, & hominis ciuilitati conueniat, oſtendunt ij, quorum facies turpi hoc humore, ingrato quodam pallore conſpicuo, & abominanda tenacitate pendulo conſpurcatur. Vſum hunc ſcitè protulit auctor libri de uiuorum anatome, cuius hæc uerba ſunt: tertium naſi emolumentum eſt, ut ſit emunctorium ſuperfluitatum cerebri, vnde longam & eminentem formam habet, ſcilicet, ut mucilagines à cerebro exeuntes cęlet, & contegat. Atque hæ omnes ſunt narium utilitates, ex quibus earum dignitas & præſtantia mirè eluceſcit. Id autem pro coronide huius capitis dicendum uidetur, quęnam tandem harum vtilitatum prior ſit, & natura illuſtrior. Sed vt in cęteris egregius maximè omnium naturę interpres Galenus fuit, ita neque hic diligentiam eius deſideramus, qui quid nobis d Gal. 8. de uſ. par. 6. ſentiendum ſit, non minus accuratè, quàm perſpicuè oſtendit. Cum enim ᵈ ea ſit naturę ſolertia, quam ferè obſeruare ſolet, vt nunquam inſtrumenti cuiuſpiam vllam actionem prætermittat aut utilitatem, cum multæ ab uno probè adminiſtrari queant, proinde hic quoque obſeruauit, ut multæ actiones ſimul concurrant, ſeſeque excipiant, quarum omnium unicum organum, auctor eſt, atque opifex. Cum enim uentriculi cerebri loco depreſſo ſiti ſint, atque ex partibus propinquis neceſſariò excrementa affluant, quare uiam effluxui eorum accommodam in naribus natura texuit, quæ ne melior excogitari quidem poterat, cum ampla ſimul & decliuis ſit. Foras igitur ab intra, per narium meatus, excrementa feruntur; foris autem intro vis facultatis olfaciendi penetrat, duabuſque his utilitatibus, unicum inſeruit organum, altera quidem ad uitæ tutelam, ad vitæ commoditatem altera neceſſaria. Sed odorum cognitionem in uitæ neceſſitatem, Galenus, prę excrementorum expulſione retulit; Nam guſtantis facultatis uicem olfactus ſubit, dum exhalante nidore,

dore,gratos cibos allecti proſequimur,ingratos verò abacti,exhorremus:& quod ſine inſpiratione olfactus nequit perfici. Sic excrementorum eductio,quæ per nares adminiſtratur, multò aliam, ſcilicet cui palatus pręeſt,antiquiorem habet. Quare prima narium utilitas, propter quam potiſſimũ factę ſunt,non ſuperfluorum eſt excretio, ſed ea quidem ex abundanti cerebro malè affecto auxiliatur. Antecedit enim hanc odorum perceptio,& hac adhuc antiquior eſt, & ad uitæ incolumitatẽ neceſſaria, aeris in cerebrum inſpiratio. Quę cum ita ſeſe habeant,ſi reliquas narium utilitates his adiecerimus, profectò illas omnes in commoda quędam vitę peculiaria ferri, non tamen adeò pręcipua, facilè perſpicimus,qualia ſunt,ſermo explanatus, & perſpicuus, odoratus ſecuritas,recrementorum oculi expurgatio, mucorum integmentum, & emunctorium; atque unicam inſpirationem, ut uitę maximum prędidium, locum obtinere principem, omnibuſque pręferri, rectè dicemus.

CAPVT OCTAVVM.

De narium conformatione, figura, ſitu, & cæteris, quæ in membri organici diſquiſitionem veniunt.

ENARRATA narium dignitate, & vtilitate, iam ad ſtructurę expoſitionem accedimus, partem ipſis manu operantibus & utilem,& neceſſariam. Inſequemur autem Galeni [a] veſtigia, a Gal.de uſu.par.9.
qui ad ſubſtantiam,ad temperamentum,ad figuram,ad magnitudinem,ad numerum, ad ſitum & connexionem,tanquam ad capita pręcipua omnem quæſtionem explicandę membri cuiuſdam eſſentię reuocat. Quare primo narium ſubſtantiam,poſthac cętera conſideremus. Hæc minimè ſimplex eſt,ſed uaria,atque è diuerſis partibus longè ſimplicioribus extructa. Habet enim oſſa, cartilaginem,carnem,membranam,atque cutim,ut illam oſſeam eſſe,& cartilagineam,& carneam,& mẽbranoſam,& cutaneam haud immeritò dicere poſſimus. Omnia tamen ſingillatim conſideranda ſunt, & in primis quot oſſibus, & quibus narium compages conſtruatur. Parte igitur ea, quę ex fronte enaſcitur, & oculos inſtar ſepis media dirimit, oſſa ſingula,atque ex utroque latere naribus addita ſunt. Etenim & illę ad totius corporis normam in dexteram & lęuam partem diſſecantur. Hęc ſimplici harmonia mutuò ſibi occurrunt,& ſupra cum oſſe frontis per συνάρθρωσιν iunguntur; Et cum primo & quarto ſupernę maxillę oſſe, & à lateribus compinguntur. His proceſſus oſſium ſpongioſorum ſubiacent,qui nares ea parte dirimunt,& ab officio ſepti appellationem ſortiuntur. Duriciem proceſſus hi,& denſitatẽ,haud inſignem,craſſitiemve obtinent, ſed cum moderata mollitie tenues ſunt,& graciles,cum [b] quod minimam ijs affectis animalia noxam ſubeant, tum quod b Gal.11. de uſu.par. 19.
loci conditio,lęuitatem potius,quam robur atque pondus deſiderare uidebatur. Iniquum enim fuiſſet,atque à naturę prudentia prorſus alienum in ſumma corporis parte ſarcinam pręgrauem animali geſtandam impoſuiſſe. Accedit etiam, quòd oſſa ea, ab circumiacentibus oculorum orbitæ oſſibus perbellè muniantur. Quare neque opus fuit peculiare ijs robur, & conſtantiam addidiſſe, quod alibi diligens natura diligenter obſeruauit. Oſſium horum vſus eſt,ut illis tanquam baſi, & fulcimento naſus innitatur; vt commodius materiam cartilaginibus ſumminiſtrent, atque ut labiorum naſique muſculis ſua principia ſuppeditent,qui apparatum quendam fibrarum ligamentalium expetebant. Narium cartilagines quinque ſunt, quarum duæ priores ab inferna ſede naſi oſſium enaſcuntur,& deorſum ad anteriora exporrectę inuicem coeunt. Hæ ſenſim emolleſcunt,atque ubi in extremo naſo,in communis ligamenti naturam abierint,totam anteriorem naſi regionem conſtituunt. Tertia cartilago ab oſſeo ſepto exoritur,mollis atque plicabilis. Hæc ab anteriori ſepti ſede ad interiora cedit,& in interna regione cum duabus primis cartilaginibus concurrit,quibus per ipſarum longitudinem conglutinatur. Eius uſus eſt, ut quemadmodum proceſſus oſſium cribroſorum ſupra, ita cartilago hæc ab inferiori parte naſi foramina, pariete quodam interſecet. Tribus autem hiſce cartilaginibus binæ aliæ accedunt,utrinque ſingulę, quę in ligamentorum ſubſtantiam potius tranſeunt,& in orbẽ naribus circumfuſæ,alarum iuga conſtituunt. Pręſtitit autem è cartilagine extrema narium efformata eſſe,quod ob mollitiem,facilemque impulſum,vim rerum ingruentium,atque impetum eludant,quodque illa ſubſtantia motui non minimum non inepta ſit. Etenim odorum & reſpirationis gratia,oportebat cum inflexione,& mollitie quadam nares eſſe mobiles,non duritie,atque immobilitate rigentes,neque nimia ex tenuitate complicabiles, atque flaccidas, quales fuiſſent,ſi uel ex oſſibus, uel ex carne tantum conſtruerentur. Quamobrem naſum natura, neque totum oſſeum, neque totum carneum extruxit, ſed mollitiem cum duritie, rigorem cum flacceſcentia ita temperauit, ut tam cuſtodiæ, quàm neceſſitati partium conſultum eſſet. Illa enim ſubſtantia, quę ex cartilagine componitur, ad iniurias extrinſecus euitandas aptiſſima eſt,&ad capeſcendum actionis munus maximè opportuna. Sunt etiam nares carneę propter muſculos, quorum duo, ut odores tetros,& viroſos,pro voluntatis imperio abigamus,na-

res conſtringunt, alij verò duo, ad excipiendos odores ſuauitate gratos, & ut aeri attracto iter pateat, illas aperiendo dilatant. Origo, & finis ſingulorum hic eſt. Qui ampliandis naribus ſeruiunt, poſiti ſunt extra, & à malis erumpunt, proprium ponè labij ſuperioris muſculum, principio carneo, tenui, ac membranoſo. At vbi modicè priora uerſus declinauerint, in duas ſecantur portiones, qua rum altera radici naſi alæ infigitur, altera verò in ſuperioris labij partem implantatur, Muſculorum horum exortus, & propagationis modum ſapientiſſima natura actionis etiam dignitate & neceſſitate examinauit. Qui uerò aſtringendis naribus addicti ſunt, non extrinſecus, ſed in interna narium amplitudine exoriuntur proceduntque in exteriori latere cauitatis ſuæ, ſub tunica ſuccingente reconditi, tenues, atque membranoſi, & tandem interiori alarum regioni inſeruntur, quas dum retrahunt ad ſua principia, exinde recludunt. Cauitatem etiam narium inueſtit tunica, craſſitie mediocris, ſubrubra, mollis, duræ menyngi annexa, palato, ac faucibus continua, & neruis ex tertio iugo ditata. Hi delati [a] per foramina, oculiſque naſoque communia, atque in minutiſſimam diſperſi ſobolem, in totam narium tunicam excurrunt, & ſenſu exquiſitiſſimo non ſine ratione illam impertiunt. Ex his itaque partibus iam enarratis, uniuerſa narium moles conſiſtit, quam commune corporis tegumentum inueſtit ipſa cutis, quæ pro partium, quibus annaſcitur, ratione, & craſſitie, & tenuitate differt. Supra enim mollior eſt, & tenuior, & quæ haud difficulter auellatur; ècontra ad extremum naſum, qua cartilaginibus proxima eſt, tanta contumacia adhæret, ut eam à ſubiectis partibus uix adſit copia ſegregandi; craſſiorque ibi eſt, & ſolidior, quod illam ob globulum, quem eo loci natura efformauit, tam altiorem, quam firmiorem eſſe præſtabat. Depilis ferè uniuerſa eſt, præſertim penes frontem inter oculos, quanquam uti hic, & infra aliquando, præſertim in corpore calidiori, pilis eam operiri contingat. Sed naſi temperies quænam ſit, ex partium ui atque efficacia facilè deprehendimus. Cum enim præter carneam muſculorum ſubſtantiam, quæ calore, & humore perfuſa eſt, cætera quæque ad frigiditatem inclinent (frigida enim ſunt oſſa, cartilago, membrana, & cutis) cumque quòd ad patientium qualitatum συζυγίαν ſpectat, ſiccitas humiditati dominetur, quod ex partium natura conſtat, itaque naſi temperiem proculdubio frigidam & ſiccam eſſe conſtituemus. Huius figura oblonga eſt, parte inferiori latior, arctior ſuperiori, ſed non pręter ſummum naturę artificium. Etenim quod longę ſint nares, & prolixę, haud dici poteſt, quantum conferant uel ad occultanda, uel ad exprimenda cerebri excrementa. Sic in frontis confinio coarctantur, quoniam ampliorem explanationem in ſumma parte oculi longè nobiliores omnino prohibebant, ne aciem illorum & obtutum, ſi quando ad latera uiſus inflectendus erat, obex interiectus euerteret. Etenim ſic partes ignobiliores ex naturę inſtituto, principibus ſolent loco cedere. Quamuis autem loco pulſę, & in anguſtias nares coactę uideantur, id tamen ne minima quidem actionis, aut utilitatis noxa comparatum eſt, quod tantum internis proportione partibus additur, quantum extremis iuſta de cauſa demitur, tantaque ſit, & tam efficax narium operatio, quanta illis ſupra protuberantibus uix eſſe poterat. Optimum uerò fuit in partibus procliuibus eas amplas eſſe & capaces, vt & aptius apprehendi, & quæ ſpiritui ſubeunti viam præcludunt inepta ſua tenacitate, & mole excrementa, prolici, & emungi poſſint. Quo loco referendum eſt, quod etiam aeris circunflui magna copia illis exhaurienda erat, quam orificijs ſuis exceptam cerebro atque pulmonibus ſuppeditarent. Sitæ autem ſunt nares in faciei meditullio, circumpoſitis vndiquaque auditus, uiſus, guſtuſque organis. Id factum [b] eſt reſpirationis gratia, quam linea quadam fabrili, atque norma, ad nares directam eſſe decuit; Etenim reſpirationi famulantur, cuius actio ſedem inter alia mediam expoſcebat, & præcipuè, cum in ſuperna narium parte priores cerebri ventriculi incumbant. Cum enim in illis ſpiritus animalis elaboretur, cui ſubſidio & alimento eſt aer inſpiratus, itaque recta nares illis ſubdere conuenit, ne ſpiritus ob itineris flexum euaneſceret, aut alio diſtractus parcius accederet, ſed expeditius, & copioſius cerebrum ſubiret. Obſeruauit natura alibi, vt minimo viæ cum diſpendio, recta partibus ijs, quibus famulentur, ductus ſuos immittat, niſi propter ingentem vtilitatem ſinuoſos, & inflexos, vt fit in uaſis ſpermaticis, & quæ mammillis dicantur, circumduci eos, oportuit. Eundem poſitum, & odorum, & excrementorum natura requirebat, ut illos quamprimum ad ſenſoria ſua nares deferret, hæc verò è loco, in quo prouenerant, abſque mora educerent. Naſus igitur recto ductu prioribus ventriculis cerebri ſubijcitur, ut tam aerem, & odores ſumminiſtret, quàm excrementa in cerebro, collecta abducat, Huius conſtructio, ſi quis acrius intueatur, gemma eſſe videbitur. Nam utrinque, qui aerem excipiunt, haud contemnendi canales ſunt, vno integumento eoque continuo circundati; Quare, quod ob viciniam arctius compacti ſint, ſimplex organum atque vniforme; non rectè conſideranti videri poſſit. Includuntur autem nares hiſce anguſtijs, quoniam ſi aliter ſitæ eſſent, & [c] quemadmodum aures, diſtractæ, haudquaquã ſuo officio, fungerentur, neque ſenſuum obiecta ex inſtituto adminiſtrarent. Atque cum uentriculi priores cerebri gemini ſint, & anguſto adeò loco, ſicuti nares, concluſi, itaque & haſcè æmulari, quarum partium miniſtræ ſunt, conſtructionem decebat. Adde quam decenter, & facilè, elabentem pituitam

a Gal. 9. de uſ. par. 8. & de inſtr. odor. 2. & 5. de uſ. par. 16.

b Ariſt. 2. de par. ani. 50.

c Ariſt. 2. de par. animal. 10.

tuitam hóc pacto ſubtrahamus, atque una opera, quod naribus inuicem diremptis fieri non licuiſſet. Summa igitur cum ratione natura nares aliqua ratione arctas, & arcto loco poſitas hominibus addidit, quarum magnitudo, conſiderata faciei amplitudine, pars eius tertia longitudine eſt. Id autem in corporibus haud monſtroſis, ſed natura ſymmetris credendum eſt, atque ſi quid, uel exceſſerit, uel defecerit id extra naturæ limites cenſendum. Connectuntur tandem nares, cum partibus vndique circumiacentibus, oculis nimirum, oſſibus cribroſis, maxillæ ſuperiori, oſſi frontis, palato, & linguæ membranæ ſuccingentis ſubſidio. Neruis verò tertij paris, quaſi catenulis ex cerebro appenduntur, & poſtremum genis atque labijs cute ipſa, communi corporis amiculo coniunguntur. Atque de his hactenus.

CAPVT NONVM.

De labiorum dignitate, & compoſitione.

PROXIME à naribus, labiorum hiſtoria ſeſe nobis offert, cum quod hæc partibus illis vicina, & nonnumquam ſubſidio ſint, tum etiam, quod non infrequenter digladiantibus, altius adacto ferro læſionem incurrant. Maxima igitur, ut rem aggrediamur, & prima labiorum dignitas eſt, quod locutioni, præſtantiſſimæ hominis actioni ſeruiant. Hæc enim nobis ſola propria eſt, & menti proxima, à qua uelut ſplendidiſſimus à ſole radius, aut limpidiſſimus ex fonte riuus promanat & deriuatur. Hinc Pimander intelligentiam [a] ſermonis ſororem eſſe ait, & utrorumque mutua officia. Nam neque ſermo abſque intellectione pronunciatur, neque intellectio abſque ſermone ad homines propagatur, ſolaque ſunt, [b] quæ Deus ſoli homini ex omnibus animantibus largitus eſt, eiuſdem cum immortalitate præmij, & quibus, ſi quis rectè utatur, nihil ab immortalibus diſcrepat. Certè hęc actio animæ noſtræ eſt præcipua, quoniam eorum, quæ mente concipimus interpres eſt, atque nuntia, cui pręſtandæ ſubſidio ſunt labia, quę cęteris animalibus dentibus, & ſanguine pręditis licet conceſſa ſint, ad eum tamen, ut in homine, perfectionis apicem, quamuis ſingulis, pro animæ ſuæ ratione aptè conformata ſint, nequaquam deuenerunt. Ergo propter hoc labiorum officiũ, in ſacris literis uerbi diuini nuntij ſub labijs comprehenduntur, quæ ſponſæ eccleſiæ ſingulari, & cõmodo, & ornamento ſunt. Sic in cantico [c] habetur: ſicut uita coccinea labia tua: & fauus deſtillans labia. Nam per eos [d] populo ſuo Deus loquitur, per hos æternę uitæ uerba proponit, ſi ad fidem paruulos erudiunt, ſi ad conſtantiam adultos confirmant, per hos errantes reducuntur, hæſitantes ſtabiliuntur, his ſcriptorum occulta, & myſteriorum arcana manifeſtantur. Eundem labiorum uſũ præclarè philoſophus [e] innuit, dum in hæc uerba prorumpit: homini mollia, carnoſa, & quę ſeparari poſſunt, labia adiuncta ſunt, cum dentium tuendorum gratia, tum etiam potiori cauſa, ut illi benè eſſet. Nam ad uſum ſermonis ea quoque faciunt. Sermo enim, qui voce promitur, ex literis conſtat. Ergo ſi lingua talis & labra humida, atque agilia non eſſent, maxima harum pars exprimi non poſſet, quippè cum literæ partim lingua producantur, partim labris comprimantur. Verum quoniã literę omnes certo quodam labiorum motu proferuntur, illę profectò euidentius operam eorundẽ requirunt, quę aut compreſſionem, aut in orbem circunductionem deſiderant. Huius generis ſunt Q. & V. alterius verò B. F. M. P. quorũ illa labijs in orbẽ effiguratis exprimuntur, hæc compreſſione eorum eliduntur. Talis igitur labiorum dignitas eſt, & utilitas, ut ſapientiſſimo, & prudentiſſimo animalium homini conueniant, quoniam & eorum actio ſapientiæ & prudentiæ index eſt, & internuntia. Vnde rectè locutionis organis annumeratur, qualia ſunt, os [f] vas generale organorum ſermonis in homine, & uociferationis in brutis, dentes, labia, palatum, lingua, columella, & tonſillæ. Verum in gratiam tantæ actionis, natura non ſatis admiranda, quam plures muſculos, eoſque ſumma diligentia & iucunda uarietate, connexos implexoſque conſtituit, de quibus infra fuſius agemus. Non autem poſtremo loco ponendus eſt ille labiorum uſus, quod ſcilicet dentes contegant, & quodam quaſi vallo muniant. His enim vis occurſantium corporum eliditur, & aeris paulo intemperatioris impetus refringitur. Vndè dentibus non minima ſecuritas accedit, & præcipuè quòd illorum candor, & venuſtas conſeruetur, quem aeris fœditate, & immoderantia perire alias neceſſum eſſet. Cum enim gingiuæ ob mollitiem iniurijs propulſandis, non ſatis firmæ ſint, itaque peſtis hęc altius ſeſe inſinuaret, & ſerpendo intimius partium illarum ſanitatem deſtrueret, ni Deus, & natura hunc obicem interpoſuiſſet. Quare illa vehementer admiranda eſt, quod uni organo tot actiones adiunxit, & plures actiones quàm organa extruxit, cum ab uno organo multæ actiones rectè proueniant, & pluribus actionibus organum unum probè ſufficiat. Si enim tot nobis, quot actionibus opus eſt, eſſent organa, nonnulla partiũ cõfuſio ſequeretur, unaq; alterã in operãdo impediret, quod cũ declinare natura uoluerit, quoniam id ſuę prudentię nõ cõueniebat, quare partes non actionum numero, ſed eorum pondere, & ualore commenſa fuit. Quapropter labiorum natu-

a Her. Triſ. in Pim. c. 9.
b Her. Tri. in Pim. c. 12.
c Cant. cãtic 3.
d D. Greg. Mag. ſupra cant. cãt. 4.
e Ariſt. 2. de par. ani. 56.
f Auctor. li. de anat. uiuor.

a Ariſt. 2. de par. ani. 56.
b Ariſt. ibidem.
c Auicen. li. 3. ſen. 8. tract. 1.
d Auicen. ibidem.

ra a cum ad tutelam, & ſalutem dentium adiuncta eſt, tum in hominibus potiori de cauſa, vt illorum ope verba fari poſſimus. Vt etiam lingua haud ſimilis atque alijs animantibus, homini data eſt, ſed idonea, qua b ad duplicem actionem vteretur, tam ad perficiendos ſapores, quam ad formandum ſermonem. Dentium etiam fœditatem atque immunditiam, ſummouent labia, quo nihil aut inhoneſtius, aut turpius eſſe poteſt, ſi quidem oculos hominum ſubeat. Quid enim deteſtabilius eſt, quid odioſius, quàm dentes ſcabros, exeſos, putidos, ferrugineos, & roſtratos in communi hominum ſocietate detegere? Hoc vitium ingens certè eſt & abhorrendum, quod plurimum ab noſtra conſuetudine homines arceat, cui natura prouida, & quæ ſemper quod melius eſt perficit, hoc velamine labiorum oppoſito, remedium attulit. Eiuſdem ordinis vtilitas eſt, quod c dentes hos cooperiant, & adductis inuicem oris aeris ingreſſum prohibeant, dummodo ex naturæ decretis homo gubernetur. Etenim quàm ingens noxa actionum vitalium ſi per os reſpiratio fieret, impedimentumve accederet, ſupra ſatis declaratum fuit; vt & indecorum d & inuenuſtum eſſet, ſi per dentium interſtitia ſaliua hinc inde profuſa difflueret. Namque & hæc labiorum vtilitas eſt, vt ſaliuæ effluuium reprimant atque coerceant, quod quàm ingratum ſit, quam abominandum, infantes in cunis ſaliuantes, & qui arida ora nequeunt contrahere ſenes oſtendunt. His additur alius vſus, quod exertis labijs atque ad ſuperiora valide propulſis, nares occludimus, atque quo minus cerebrum feriant, funeſtos odores ab ingreſſu prohibemus, ſic e cibum iam dentibus contritum, & huc illuc in palato circumuolutum, labijs probè continemus, & eorum opera in maſtigandis, & conterendis dapibus utimur. Non minus euidens atque neceſſaria eſt labiorum vtilitas, quod ex maternis mammillis, ubi ſolidioris cibi nondum capaces ſunt, quaſi per quoſdam tubulos, infantuli lac alliciant, & valide exugant; Huic actioni haud abſimile eſt, quod adultiores dum potum ſumimus, extrema poculi arctè & concinnè apprehendimus, & liquorem illum, alioquin lubricum, pro voluntate noſtra uel abigimus, uel emulgemus. Quo pacto non incommodè delapſum à cerebro humorem, eumque è pectore ſublatum, harum partium ope eructamus, & longè à nobis reijcimus. Quæ vtilitas ſanè non aſpernanda eſt, ſed vt alia naturæ opera, magnifacienda, quæ ut neque cæteras partes, ita neque labia leporis ſui, & venuſtatis reliquit expertia. His enim & decorſuus in eſt, & pulchritudo, additamentum operis, & naturæ luxuriantis ſpectaculum, quæ quidem nullibi f neglecta iacent, ſed tamen in membris quibuſdam, ab actionis præſtantia obſeruatur. Non enim formæ decus non manifeſte apparet in auribus, in præputio, in natium carnibus, quarum turpitudinem, ſi excarneſint, ſimiæ demonſtrant, quod tamen in oculis adeò ab actionis nobilitate & uſu ſuperatur, ut rationem eius natura minimè uideatur habuiſſe; Sic multis in partibus ornatus negligitur, ut in naſo, in labijs, & in alijs ſexcentis. Non tamen adeò pulchritudo hoc loci abiecta, & profligata eſt, quin ſeſe ſuiſmet prodat indicijs. Norunt labiorum decorem, præcipuè amantes, quibus oſculis nihil carius, nihil ſuauius, nihil optabilius, denotant id, quibus labia exciſa ſunt; id demonſtrant tumentes ora Aethiopes, patet id ex alijs labiorum uitijs, quibus g aliqui broici, labernes, aliqui labeones, & chilones dicuntur. Veruntamen omnia hæc unica oratione princeps Auicenas comprehendit, dum hęc uerba habuit, Duo h labia, ait, creata ſunt, ad os, & dentes cooperiendos, ad decorem, ad retinendam ſalinam, & ut hominibus ad efformandum ſermonem auxilio ſint. His etiam addit uir ille clariſſimus, quod animorum affectus, & naturales inclinationes, eadem labia nobis pręnuntient, quorum ratio, ex phyſiognomonicis fontibus petita talis eſt. Quibus in ore maiori labra tenuia ſunt, ut inferioribus adijciantur ſuperiora his magnanimitatem, & leoninam fortitudinem ſignificabunt, in minori uerò ignauiam, inhumanitatem, moleſtiam, impietatem, & perfidiam. Quibus ex ictu labra ſupra dentes caninos attolluntur, hi peſſimorum morum ſunt, acclamatores, iniurij, conuiciatores, & mordaces. Quibus totum os protenditur, labraque ſunt pinguiora, rotunda, extrinſecus inuerſa, vnde chilonum, labeonumque cognomina, Si moribus & operibus ſuini ſunt. At inferiori labro ſi ſuperius ſuper adijcitur, hi prudentiores ſunt; vt & non prorſus mali, quibus labro labrum prominet, ſed vani, & ſtolidiores. Labiorum igitur venuſtas gratiſſima eſt, vtilitas excellentiſſima, dignitas ampliſſima; His autem addere conuenit, quo pacto natura ſagax eorum actioni, ex partium compoſitione, callide proſpexerit, in quarum numero, primo labiorum ſubſtantia eſt, ex tructa ea ratione & compacta, vt illam h aut muſculum pro cute, aut cutem muſculoſam iuſtè vocaueris. Nam & moueri ipſam motu voluntario, & multò duriorem eſſe alijs muſculis oportebat, vnde ex cute, atque muſculo, totis inter ſeſe mixtis, & confuſis, labia animalium conflata ſunt. Quam naturam i adeò ſingularem, & eximiam hac de cauſa obtinuerunt, vt ea contrahi, diſtendi, conſtringi, laxari, deflecti, à ſitu ſuo auerti, ac tandem ea conuerti, quocunque vel edentium, vel bibentium, uel loquentium, uel aliam quandam functionem obeuntium vſus vocauerit. Huic autem actioni natura varios præfixit muſculos, cutaneæ labiorum ſubſtantiæ uſque adeo implexos, & in fine confuſos, vt oculatiſſimi cuiuſque & peritiſſimi diligentiam effugiant: Quam compoſitionis rationem obſeruatam eſſe credimus, ut abſque mora, & celerrimè in ſuo officio labia ſint, & ut motus eorum haud cunctanter, alter alterum excipiat.

e Gal. 10. de uſ. par. 16.
f Gal. 11. de uſu. par. 13.
g Plin. 11. hiſto. nat. 34.
h Auicen. li. 3. ſen. 8. cap. 11.
Gal. 11 de uſ. par. 15. & 5. eius. 15.
i Gal. 4. de anat. adm. 3.

Videntur

Videtur tamen muſculi illi, ſi quis ſedulò operetur, à principijs ſuis diſtincti & regione ſeparati eſſe, quorum numerus iuxta a Galenum, & Veſalium, b quaternarius eſt, at ſecundum, Fallopium c nouenarius, cui autori meo iudicio, maior fides adhibenda eſt. Primum ergo muſculorum par, ortum habet à membrana carnoſa, quæ in regione ceruicis, ſpinę, ſcapularum, clauicularum, oſſis pectoris, carneam naturam ſenſim induit, & fibras recta ſurſum ductas emittit. Muſculi hi lati ſunt, tenues, ex utroque latere ſinguli ad faciei medium exporrecti, in mentum labiaque inſerti, nonnunquam tamen in oſſa malarum, & in radicem naſi, quandoque etiam ad aurem uſque implantati, qui quemadmodum illas, ita partes has, ubi ubi hi ductus muſculorum adſint, mouere poſſunt, eo ſcilicet motu, quo labrum procliue, exiſtente interim inferiori maxilla penitus immobili, deorſum attrahimus. Hic ille muſculus eſt, quem peculiari nomine μυώδες πλάτυσμα Galenus d vocauit, cuius particula quædam, eaque, cæteris paulò craſsior, in maxilla inferna, ad mentum inſeritur, vt cæteros muſculos, qui huic parti imperant, in agendo promoueat. Secundum muſculorum par, æquè ac primum membranoſum eſt, uarioque fibrarum carnearum implexu intertextum, quod totam, quam inflamus, buccarum regionem complectitur, oriturque à maxillæ ſuperioris longitudine, porrigiturque, ad radicem gingiuarum, ſecundum maxillæ infernæ longitudinem. Hos muſculos oblinit, quæ oris amplitudinem inueſtit tunica, tam validè partibus connexa, quam quod nunquam illacera auelli poſſit. Mouentur illis malæ nunc ſurſum, nunc deorſum, nunc antrorſum, nunc retrorſum. Tertium verò par muſculorum, ab oſſe maxillæ ſuperioris oritur, carneo principio, qui obliquè deſcendit, & in labij ſuperioris latera inſeritur, quas partes etiam ſurſum obliquè contrahit. Quartum par ab inferiori maxilla prorumpit, deduciturque poſt hæc in eam labij partem, quod frenum appellant, quam deorſum trahendo mouet. Quintum par, quod labij ſuperioris partem, vnà cum ala naſi ſurſum reuellit, ab oſſeo ambitu oculi, nec non ex cauitate circa naſi dorſum educitur, & recta progreſſum partim in alam deſcendit, partim in labium ſuperius, ubi genæ ſunt, implantatur. Sed ab extremo narium oſſe ſexti in ordine muſculi exordiū ſumunt, qui membrana interna ſuffulciuntur, & in vltimam alam deſinunt, quam ad ſua principia ſurſum retrahunt; Hi muſculi alijs nequaquam cogniti fuerunt. Diuerſum eſt ab illis, qui tertię, & quintę muſculorum regioni interiecti ſunt, ſeptimum par muſculorum, quorum principium eſt, à cauitate illa quę malis ſubijcitur, vnde ad labium ſuperius deferuntur, & qua parte frenum eſt, tandem inſeruntur. Octauum par carneum eſt, explantatum circa radicem pinnarum naſi. Has, dum aſcendit, amplectitur, & ſublatum ad angulum narium immittitur. His muſculis cum ſexto pari alas naſi expandimus. Nonum tandem muſculorum par atque ultimum, conſtat ex indigeſta illa, & carnea mole, ex qua utrumque labium conformatur, circa cuius examen, vt & de reliquis, diuerſa eſt & multiplex auctorum opinio, cum quod labiorum motus ob uarietatem non æquè pateant, tum etiam quoniam tantus inuicem fibrarum complexus eſt, tantaque cum ipſa cute muſculorum affuſio, & coalitus, vt & oculorum aciem, & manuum promptitudinem effugiant. Voluimus tamen muſculorum horum enarrationem ex Fallopio petere, quod ea magis ad veritatem accedat. Labiorum verò temperies calida & humida eſt, cum quod muſculis calidis, & humidis, tum quod ex cute, partium omnium temperatiſſima, extructa conſtent. Sunt autem cuti quadantenus molliora, & muſculis reliquis duriora, quorum extrema ſumme rubent, uel propter ſanguinis copiam, vel quon iam illa in defeſsò moueri contingit. Nam dum edimus, dum potamus, dum loquimur, dum excreamus, quamprimum partes excaleſcunt, quibus excalefactis & ſpiritus, & ſanguis, rubedinis ſedes allicitur atque attrahitur. Accedit pręterea, quòd tunica, quæ labia extrema inueſtit, tenuiſſima ſimul & pellucida ſit, ut muſculorum ſplendor, uelut per vitrum, aut lapidem ſpecularem tranſpareat. Sunt autem gemina labia, cum propter oris inciſionem, tum quod duplici dentium ordini velamina & propugnacula ſint. Sic etiam magnitudine uariantur quæ quandoque tenuis, & exigua eſt, quandoque tumens & craſſa, ut & eorum figura, quam ob multiplices & diuerſos motus, diuerſam etiam, & multiplicem eſſe contingit; At inquiete dentium conſtructionem, & figuram, quorum cuſtodes ſunt, rectè ęmulantur. Connectuntur tandem labia, ad malas, ad nares, ad mentum, membranis, & ligamentis, vinculis certè tenaciſſimis & robuſtiſſimis. Atque hęc eſt narium hiſtoria, quantum potuit breuibus explicata.

a Gal. de muſcul. diſſ. 2.
b Veſal. 2. de hum. fab. 3.
c Fallop. inſti. anat. c. de muſ. faci.
d Gal. de diſ. muſcu. 1.

CAPVT DECIMVM.

De dignitate aurium, & earum conſtructione.

FESTINAT iam ſermo noſter, ad tractationis illius per orationem, quę eſt, de partium præſtantia & ſtructura, quas reſtaurandas nobis propoſuimus, ſi tamen, quę de auribus exponenda reſtant, prius abſoluerimus. Sed quoniam nobis de extima parte huius inſtrumenti contemplatio inſtituta eſt, & quam philoſophus e auriculæ nomine inſigniuit, quod operis noſtri pars

e Ariſt. 1. de hiſt. animal. 11.

aliquota ſit,attamen vt diù iam trita via incedamus, & lectionem hanc ſolita multarum rerum varietate condiamus,paucis quædam de aurium dignitate, atque in genere dicere decreuimus. Auriũ ergo dignitas eſt,eximia certè, & illuſtris, quod ſcientiarum dogmata fideliter per eas inſtillentur, paruoque negocio virtutum præceptiones probè inculcentur. Quare auditum Ariſtoteles[a] & Plato, [b] diſciplinarum ſenſum, & ad philoſophiæ cognitionem conceſſum eſſe, ingenioſiſſimi homines referunt. Certum equidem eſt viſum ſenſuum omnium eſſe actione acerrimum,cognitione perſpicaciſſimum,experientia veraciſſimum,at non omnibus occultarum rerum inuentio data eſt, neque ad variam adeò,& implicitam cognitionem ętas hominis ſufficit,Ideo ad ſapientiam,ſcientiãque capeſſendam,ipſa viſione auditus multò accommodatior eſt.Etenim per auditum prima ſemina doctrinarum, in tenella ingenia inijciuntur, per auditum ex opinionum communicantia incrementa accedunt: per auditum quaſi feruenti cultura, ob ingeniorum colliſionem, & diſputationis concertationem,veritas excutitur,qua cognitio quæuis adoleſcit,atque perficitur.Huic ergo ſenſui tam præſtanti,aures ipſæ ſpeculatores,& miniſtri ſunt,quod etiam Poeta ille innuit,cum ad ſapientiæ frugem officio aurium indoctos vocari differit.

a Ariſt. de ſenſu & ſẽſil. 1.
b Plato in Tim.

Nemo [c] adeò ferus eſt,qui non miteſcere poſſit
Si modo culturæ patientem accommodet aurem.

c Hor. Epi. 1.

Ad hæc etiam refertur,quod ſuauiſſimam illam harmoniam,dijſque hominibuſque gratiſſimã, ſonorum concentus,& vocum modulos, auribus percipiamus, quo quid iucundius,quid delectabilius,quid homini conuenientius eſſe poteſt?His feros [d] homines ad manſuetudinem Orpheus reuocauit,his [e] regem Saul ab immũdis ſpiritibus Dauid vindicauit,his [f] medicorum opinione morbi abiguntur,his animalia bruta, quod Arion Mitylenæus oſtẽdit,alliciuntur, & vt ſemel dicã,hæc ſumma ſalus,hoc optimum remedium,quo [g] cor noſtrum edentes,curas,triſtitias,ſollicitudines,inſtar Pithagorei ex animo noſtro explodimus,& ad trãquillitatem,& lætitiam mentem reuocamus. Tanta igitur aurium dignitas eſt,tanta utilitas,quantam nemo ſatis poſſit perſtringere,quarũ pręſtantiæ,& illud ex Aegyptiorum myſterijs accedit,quod eas [h] obedientię ſimulacrum homines illi extare uoluerint. Quod etiam ex ſacra [i] pagina conſtat,dum ſecundum antiquę legis ſolennes ceremonias, in ſacerdotibus ſacris initiandis, extremum auriculę dextrę Aroni,& filij eius, immolati arietis ſanguine ex iuſſu Dei Moyſes contingebat,quo facto uelut ſigno quodam, & monumento intelligerent ſacerdotes,ſe diuino dicto audiẽtes fore,& munus hoc perpetuum corã Domino obituros eſſe. Vt enim ex inobedientia parentum noſtrorum, & paradiſo expulſi,& omnium rerũ egeni facti ſumus,ſic ex obſeruantia mandatorum Dei,tum boni amiſſi pendet recuperatio,tum ad patriam,quą exulabamus, auditus patet. Auribus etiã apud Hebręos illa indigna ſeruitutis nota imprimebatur,ut ea maximè conſpicua,& oculis hominũ ſubiecta eſſet.Si [k] dixerit ſeruus diligo Dominum meum,& uxorem ac liberos,non egrediar liber, offeret eũ Dominus diis,& applicabit ad oſtium,& poſtes,perforabitque aures eius ſubula, & erit ei ſeruus in ſeculum. Voluit enim Deus,ut eò loci,quo potiſſimum nobilitatis, & decoris argumenta,appenſis magni pretii gemmis, ingenui homines oſtenderent,illi nempè, qui gratam adeò libertatis uocem audiri noluerint,hęc turpia,& illiberalia perpetuę ſeruitutis ſtigmata circumferrent. Aures etiam memorię conſecratę ſunt,quod applicato ad aurem digito antiqui ſignificabant. Hinc Maronianum illud.

d Apollo. Rhod. 1. argonaut.
e 1. Reg. 16
f Plutar. in Muſic. Homer. Iliad. 1.
g Cicero. 4 Tuſcul.
h Pier. 7. hierogl.
i Leu. 8.
k Exod. 21

Cynthius [l] aurem.
Vellit,& admonuit.

l Virg. ecl. 3.

Sed inde huius hieroglyphici ratio profluxit, quod teſtes in ius rapturi,teſtium auriculam,memor eſto,dicentes contrectabant:Huc alluſit Ouidius.

Si [m] quid erit de me tacita quod mente loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus.

m Ouid.

Verum ex phyſiognomonicis, quæ partem ſane commendant, iudicia hæc ſunt. Aures tenues minores,& veluti circunciſæ,fatuum,callidum, malitioſum denotant,craſſæ,magnæque ſurdaſtrũ. Extantes præſentaneam docilitatem,manſuetudinem, benignitatem,vt preſſæ inſcitiam,& ruditatem ſignificabunt. Quadratæ verò ac mediocriter magnæ in audiendo argutiſſimum.Sed aliquãdo accedamus ad eam partem,quæ noſtri operis eſt,auriculam ſcilicet cuius dignitatem etiam ſingillatim perſcrutari licet. Huius vtilitas eſt, ut ab externis iniurijs auditionis organum tueatur,& vt ſonos aliquo pacto excipiat, & exceptos ad meatum auditorium deferat. Nam [n] quemadmodum ſuperciliorum pilos, ſupra oculos natura conſtituit, qui priores, ſi quid in ipſos deflueret, exciperent, ad eundem modum, & auribus apponere voluit propugnaculum, quod tamen illius obicis magnitudinem excederet. Etenim in oculis, quos ſublimi loco poſitos eſſe oportebat,non magnum adeò vallum appoſuit, at econtra in auribus ingentem ſatis molem conſtruxit, quoniam illud oculorum aciem magnopere obſcurabat,hanc verò non modo ſonos non illabentes prohibere, ſed inſuper etiam ſonum aliquem fundere decebat.Huius rei Hadrianus Romanorũ cõſul teſtis eſt locupletiſſimus, qui ſenſum hunc cum læſum haberet, manus cauas, quo audiret facilius,à po-

n Gal. 11. de uſu par. 12.

ſteriori-

ſterioribus ad anteriora ſpectantes, auribus obtendebat. Huc cedit, [a] quòd equi, aſini, canes, & animalia cætera, quæ magnas auriculas habent, eas ſemper circumagant, ac ad ſonos, & voces inflexas conuerta[illegible]arum partium uſum ab natura edocta. Harum ſubſtantiam natura elegit, neque duram adeò, vt ſunt oſſa, neque penitus mollem, vt carnem, ſed quòd in medio horum eſt, cartilagineam. Alterum enim duorum accideret, vt aut rumperentur aures facillimè, aut ut contunderentur, præterquam quod id neque pulchritudini earum conueniebat, Nam ſi molles nimis & tenues eſſent, conſiderent exquiſitè, & qua flacci notantur, noxam incurrerent, duræ verò atque craſſæ, arrecte ſemper & extentæ rigerent. Huius igitur generis ſubſtantia hoc peculiare habet, quod ſatis commodè partes ſubiectas defendat, ut quæ neque comminui, neque contundi, quemadmodum dura, & friabilia neque incidi, neque rumpi, ut mollia, & carnoſa queat, quodque nec collabendo ſubſidat, cum ad excipiendo ſonos hiet continuo, nec uſque adeo arrigatur, quo minus in adaptando pileo, aut accommodanda capiti galea complicari, & ſine offenſione intorqueri poſsit. Quæ omnia cum utilitate, & pulchritudine earum partium maximè conſentiunt. Sed non deſunt anatomicorum, qui auribus, vt obſcurè moueantur, quandam muſculorum ſubſtantiam aſcribant, quod cum rarum ſit, atque inſolens, itaque aures penitus cartilagineas, & communi corporis integumento comprehenſas, omnique motu orbatas ſtatuimus, & rectè decernimus. Quoniam, & præter Galenum, [c] & Ariſtotelem, [d] immobiles homini factas eſſe aures Plinius [e] etiam affirmat. Si preterea ad temperiem reſpiciamus, aures certè ſiccæ, & frigidę fuerint, cum ſubſtantię illius natura & ratio quę cartilaginea eſt id nobis perſuadeat. Interſecant autem capitis orbem ęquis portionibus, & medium ibi locum obtinent. Auditur enim non modo per directum, ſed & vndequaque. Qua de cauſa non vt cęteris animalibus in vertice, ſed in oculorum orbe poſitę ſunt, neque ut reliqui ſenſus ex anteriori parte, ſed ad latera, atque è perpendiculo ipſis malleolis. Quarum numerus geminus eſt, cum quod [f] vtriuſque lateris una ſit ſpecies, tum etiam quod cætera [g] ſenſuum organa duplicia ſint. Illud enim venuſtatis ſpeciem commendat, hoc uerò hominem ipſum, cuius altera pars dextra eſt, altera ſiniſtra, numeris ſuis abſoluit. Verum enimuerò effecit [h] actionum perennitas, quod ſentiendi inſtrumenta ex neceſſitate gemina, & ex vtroque latere ſingula poſita ſint. Nam cum actione uitam ipſam dimetiamur, qua illæſa uita conſtans eſt, & ſuperſtes, & qua ſublata protinus, & neceſſario concidit, itaque ut ſaluti operationum conſultum ſit, ita corporis ſenſoria natura extruxit, ut ſi contingat noxam alterum incurrere, nihilominus in altero, quod illæſum ſupereſſet, actionum robur ſaluum, & perenne permaneat. Nam prima, [i] & maximè communis gemini organi ratio eſt, ut ſi unum eorum affectum fuerit, affecti vicem reliquum ſuppleat. Quod Smyrnæi cuiuſdam iuuenis exemplo, cui ad anteriorem cerebri vſque ventriculum, vulnus adactum fuerat, dilucido commonſtratur. Auriũ verò magnitudo talis eſt, qualem nemo quis effingere poſſit melius, adeò ſymmetra, & apta ſuis vſibus. Nam hominibus [k] auricularum moles, quanta, uel equis eſt, vel aſinis, incommoda fuiſſet, dum caput aut pileo, aut galea, aliiſque integumentis obuelarent, quod non rarò facturi erant, quandoquidem & in equis bellicoſis minores multò aures aſinis habentibus, ea magnitudo moleſta eſt, ſi aliquando caput illis contegimus. Præſtiterat igitur aures in hominibus ſurſum extendi, tantumque meatibus extare, quantum nunc extenſæ & explicatæ ſunt, ita enim ſimul adſonant, meatumq; operiunt, ſimul autẽ nihil impediunt, quo minus quiduis capiti iniiciamus. Harũ partiũ figuræ duplex conſideratio eſt, uel qua vniuerſæ auriculæ, & anticã & poſticam partẽ cõprehendimus, uel qua aduerſam tantũ reſpicimus. Etenim internorũ uoluminum ea ratio eſt, ut minus nocumenti, ſi quando complicari contingat, aures exciperent, quemadmodũ, & [l] quod cõcauæ ſimul, & conuexæ ſunt, ſi quid meatui incidit, ab ingreſſu prohibent, & peculiare quoddam in patiendo robur acquirant. Nam rotundum ab iniuriis omnium remotiſſimum eſt. Igitur ad utrumque eorum multos aures anfractus habuere, cum eò modo magis conuoluantur, atque in ſe ipſas reſidant, quàm ſi ſimplex. tota, & uniformis utraque fuiſſet. Connectuntur uerò cũ oſſe occipitis, atque oſſibus petroſis, in quorum centro meatus auditorius exculptus eſt, membrana ſimul atque cuti, communi totius corporis tegumento; atque hæc de auribus; quarum natura, & ſtructura conſiderata, tandem aliquando uela contrahimus, cum de dignitate, & compoſitione, quarum partium nobis quæſtio propoſita eſt, ſatis ſuperque uerba fecerimus. Enim uerò ad artis contemplationem, quæ illas partes reficit, digitum propius admoueamus.

a Ariſt. 2. de par. animal. 11.
b Gal. 11. de uſu par. 12.
c Gal. 11. de uſu par. 12. & 16. ibid. 6.
d Ariſt. 1. hiſt. anim. 11.
e Plin. lib. 11. hiſt. natu. 34.
f Lact. de opificio Dei.
g Ariſt. 2. de par. anim. 20.
h Gal. 11. de uſ. par. 19.
i Gal. 8. de uſ. par. 10.
k Gal. 11 de uſ. par. 12.
l Gal 11. de uſ. par. 12.

CAPVT VNDECIMVM.

Quæ dicantur in humano corpore curta, in quibus curtorum chirurgia poſita ſit, quonam affectuum genere contineatur, & ad quam medicinæ partem hic liber referatur.

DEcurſo igitur propè ſpatio uniuerſo, de faciei dignitate, & præſtantia, atque mox enarratis, narium, labiorum, auriumque dotibus, agite nunc huius de curtis chirurgiæ, uadoſum mare,

& adhuc

& adhuc omnibus mortalibus intentatum ingrediamur, vbi pro ingenij noſtri mediocritate ita curſum moderabimur, ne abrepti vaſtiſſimis huius pelagi fluctibus incautè noſmet concredamus, ſed ut terram propè, in tuto, ac tranquillo vela facientes, iter noſtrum emetiamur, atque ad vocatum tandem portum, laboris noſtri metam, appellamus. Antequam verò ad declaranda huiuſcè chirurgiæ principia accedamus, quibus nimirum primordijs, prima artis huius momenta cæperint oſtenſuri, poſtpoſitis cæteris, ea prius tradere decreuimus, in quibus totius noſtri de curtis reſtituendis negocij cardo uertatur. Id autem ſummatim, & ſuſpenſo pede peragemus, cum quæ ad initia huius artis referuntur, ea ſaltem digito, vt aiunt, commoſtraſſe ſufficiat. Cæterũ ne prima hæc ſine arte noſtra ſit emiſſio, quid curtorum nomine intelligamus, denuntiare oportet. Curta ſeu curtum, ſi Grammaticos conſulamus, id planè eſt, quod breuè & puſillum eſt, ut apud Horatium,

a Hor.

Nunc [a] *mihi curto ſi licet modo*
Vel ſi libet, vſque Tarentum.

b Gal. 14. met. med. 16. & in med. 18.
c Celſ lib. 7.cap.8.& Aegin.lib. 6.cap.26.

At vocabulum hoc ad non nullas corporis noſtri partes mutilatas, & à natiua quantitate deficientes, à rebus paruis deductum, & commodè translatum fuit. Quod ex Galeno clariſſimè patet, qui ea, [b] quæ in labijs, in auribus, vel in narium alis deſunt κολοβώματα græcis, latinè verò curta uocari refert, cui interpretationi clariſſimi quique [c] medicorum, non leue, & ſpernendum ſuffragium ferunt. Nares igitur, aures, & labia, quacunque tandem occaſione detruncata fuerint, curtorum appellatione rectè deſignari poterunt. Horum reſarciendorum ratio in eo potiſſimum conſiſtit, ut materiæ apparatus, & eiuſdem locus in promptu ſint, vt partibus mutilatis materia connectatur, atque ut cconnexa ad partium curtarum ſimilitudinem, aliquando conformetur. Materia eſt cutis ſimplex, ante coniunctionem cum curtis, delineanda prius & educenda. Locus, & regio, ex qua eripitur, eſt humeri pars anterior. Copulatur autem cum decurtatis partibus ipſa materies, ſuturarum opera, & pluribus conſtricta deligationibus, ijſque idoneis, rectè conſeruatur, quo uſque & cutis, & curta coaleſcant. Poſtquam uerò firmo coalitu inuicem adhæſerint, recidenda eſt à brachio materia, & in partis exectæ formam ducenda, ſollicitoque tutanda, ut tandem robur, & conſtantiam perfectè nanciſcatur. Singula hæc ſuis locis fuſius, & exactius proſequemur, quorum tamen exigua quædam, & obſcura lineamenta ob oculos ſubijcere voluimus, ut ad inuentionis momenta in arte noſtra, quæ ex agricultura depromuntur, commodius deſcendere poſſimus. Prius tamen locus uidetur poſtulare, poſtquam quid curtum ſit, & qui ſint ſummi artis noſtræ apices declarauimus, ad quam medicinæ partem hic liber redigendus ſit, ut ratione propoſita explicemus. Verum cum non ſatis conſtet, quot, & quales vere medicinæ partes ſint, tam ob eiuſdem cum philoſophia affinitatem, quam quod hac de re plurimum autores inter ſe diſtent, itaque ab initio medicinam ipſam partiri, & ad ſua membra principalia reducere tentabimus, atque mox curtorum naturam expendemus, qua rectè ventilata, cui nam medicinæ parti ſubiecta ſit, commode, ni fallor, uidebimus. Nam tanta fuit apud antiquos, & recentiores in partienda medicina diſſenſio, ut partes illius ueras & germanas inuentu non modo difficiles, ſed planè impoſſibiles eſſe, aliqui non præter rem affirmauerint. Non enim hucuſque [d] neque limitibus ſuis medicina circunſcripta eſt, neque certis terminis à philoſophia ſeiuncta, cum minimè cõſtitutum ſit, an quæ in uſum cedunt medicis, medicæ facultati genuina ſint, & propria, an verò ex philoſophiæ campis deſumpta, & in medicinæ uiridaria tranſplantata fuerint. Etenim cauſas morborum, & ſanitatis explicare rationes philoſophorum eſt. Atque ſi hoc certum eſt, ut eſt, quanto magis cognitionem de elementis, de temperamentis, de facultatibus, de actionibus corporis, de re anatomica illis aſcribemus. Sic plantarum uires, metallorum facultates, lapidum uirtutes, & cęterorum operationes, quorum vberrimus in medicina fructus eſt, non medicis inquam, ſed philoſophis indagandas relinquemus. Veruntamen omiſſa difficultate hac, quę non tanta eſt, quanta prima facie uidetur, quod tam philoſophis quàm medicis ſuus cuique finis, preſcriptus ſit, huius quidem operationis, illius uerò cognitionis, clarum certè eſt, certos terminos atque proprios in arte ſua medico à Galeno collocatos eſſe, multis quidem in locis, præcipuè uerò dum libro peculiari, nunquid ars tuendæ ſanitatis ad medicam, an ad gymnaſticam facultatem ſpectet, accuratè examinat. Tria enim [e] ſunt bonorum genera, quæ medicæ conſiderationi ſubijciuntur, actionis nimirum robur, ſanitatis conſtantia, & pulchritudinis decus, quorum primum per ſe in corpore ineſt, ſecundum cauſa primi atque origo eſt, tertium uerò ad hæc duo conſequitur. Princeps autẽ atque abſolutiſſimũ, quo potiſſimũ egemus, bonũ eſt actionũ perfectio, cui bonus corporis habitus, & formæ elegantia ſuccedunt, hoc quidem naturę quaſi auctarium, illud uerò non ſimplex, neque per ſe corporis bonum, ueruntamen à quo primum in ordine, uelut ex ſcaturigine profluit. Vertitur autem [f] medica facultas primo quidem & præcipuè circa ſanitatem, uel tuendam, uel reſtituendam, cuius compos ubi facta fuerit, cum uirium robur, tum uenuſtas è ueſtigio ſubſequuntur. Nam id certè artis finis eſt, cui artifex, ſi potiatur, acquieſcit. Tale autem quid ipſa ſanitas eſt.

d Argent. com. 1. in art.medic.

e Gal. an ars tuen. ſan. ad med.an ad gym.ſpect. cap.15.

f Gal. ibidem. 16.

Quicumque

Quicumque enim ægri decumbunt, id ſaltem expetunt, vt ſani fiant. Sanitatem igitur efficere videtur medicina, quam naturalis pulchritudo & operationum uirtus ſequatur, neceſſe eſt. Quamuis autem unum illud ſit, atque præcipuum, quod à medico conſideratur, nempè ſanitatis habitus, atque boni huius correctrix, ſed largius extento uocabulo, ipſa medicina uocetur, attamen ob diuerſas operationes & officia diuerſa, quibus opus eſt, ut fine ſuo potiatur, variæ & multiplices huius facultatis partes emergunt. Etenim medicina aut multum corrigit, aut parum: & quæ multum corrigit, medicatiua, curatiuaque vocatur, quæ verò parum, conſeruatiua. Hæc rurſus inſignibus differentijs tripartitò diſtinguitur. Si enim exactè perfectèque ualentem hominem ſuſceperit, ut eum, quo accepit, ſanitatis gradu conſeruet, hanc partem εὐεκτικὴν boni ſcilicet habitus conſeruatricem appellant. Quæ uerò medicinæ pars illorum uires, qui iam morbi uim ſuperarunt, reficiendas aſſumit, eam ſanè ἀναληπτικὴν hoc eſt inſtauratricem, ſeu reſumptricem nuncupant. At inter utramque illud genus collocatur, quod propriè ſalubre, vulgo autem, & conſeruatiuum ſimul, & ſalubre dicitur, quæ pars ſanitatis, qualiſcumque tandem fuerit, moderatrix, & tutatrix eſt. Quæ uerò multum corrigit, medicatrix appellata, ea etiam ſuam ſubdiuiſionem patitur, quam Galenus licet innuat, non tamen explicat. Hanc igitur ad illius imitationem, perſpectis ſuæ partitionis fontibus, ita partiemur, vt alia curatricis medicinæ pars ſit; quæ leues morbos corrigat, alia, quæ mediocres tollat, alia autē quæ pernitioſiores, & lethales, ſi poterit extirpet. Quemadmodum enim ad eam medicinæ partem, quæ exiguos [a] errores eximit, tres illæ, nempè analeptice, ſalubris, & euectice referuntur, atque ſaltem pro ratione maioris, & minoris inter ſeſe differunt, ita & curatricis ſpecies, ſi cum ſuperioribus conferamus, magna vitia eradicant, & in eo tantum mutuò diſcrepant, quod uitiorum, quæ pars medicatrix corrigit, non ſit æqualis vehementia, ſed vnius magna, alterius maioris, tertij maxima. Quo pacto etiam parua analeptice, minora ſalubris, omnium autem minima euectice emendat. His aliqui adiecerunt προφυλακτικήν, ideſt præſeruatoriam, quæ conſeruatrici parti facultatem habeat aduerſam, & homines ab imminentibus morbis vindicet. Sunt ergo medicinæ quinque partes præcipuè, nimirum ἡ εὐεκτικὴ, ἡ ὑγιεινὴ, ἡ προφυλακτικὴ, ἡ ἀναληπτικὴ, atque ἡ θεραπευτικὴ latinis boni habitus conſeruatrix, ſalubris, præſeruatrix, reſumptrix, & curatrix dicta, quarum quatuor illa, ſub vno genere ſuperiori continentur, vltima verò & ipſa genus eſt, illi quidem generi ex aduerſo poſitum, non tamen in ſua mēbra diſſectum, quod, quantum mihi conſtat, ſint anonyma, & fines inuicem diuerſos, vt cętera obtinere non uideantur. Sunt tamen & alia loca quamplurima, in quibus medicinam uidetur partiri Galenus, & pręcipuè [b] libro iam citato, vbi nouem huius artis partes recenſet, atque quam gręci κομμωτικὴν, latini comptricem vocant, illis coniungit, quam tamen ille ipſe partitionem reijcere uidetur, quod comptricis prauitati, & aliarum duarum, quę habitus athleticos moderantur, cum verę medicinę bonitate nil commune ſit. Sic innumera penè huiuſce artis membra recenſet, ex diuerſis fontibus petita, aliquando quidem nouem nonnunquam verò tria, eaque principalia, quę tandem in alia minora diſpertiuntur. Etenim vna [c] medicinę pars indicatoria eſt, alia curatoria, tertia ſalubris. Diſtinguitur autem indicatoria, in futurorum prognoſin, & pręſentium dignotionem. Curatorię alia eſt pharmaceutica, alia diętetica, alia chirurgica. Salubris tandem partitur, in ſalubrem, cum ſuo genere homonymam, in boni habitus conſeruatricem, in pręſeruatricem, in analepticen, & in eam, quę ſenum curam habet. Illa verò medicinę diuiſio, hęc membra habet, vt [d] prius naturam corporis, cuius vitijs mederi debet, cognoſcat, deinde [e] vt affectionum & morborum genera perquirat, mox [f] ea diſtinguere ſciat, & quis eorum [g] euentus futurus ſit, pręuiſum habeat, poſt hęc vt [h] curationem recta ratione inſtituat, aptaſque [i] remediorum materias ſeligat, poſtea vt eos, qui [k] ad morbos procliues ſunt, ab imminenti labe vindicet, quique [l] conualeſcunt, reficiat, atque tandem vt qui [m] ſanitate inculpata fruuntur, incolumes, & integros ab omni noxa conſeruet. Atque ex hac medicinę partitione, ego profluxiſſe crediderim, illam iam vſitatam, & vulgò in ſcholis, tritam, quod alia pars medicinę ſit φυσιολογικὴ, alia παθολογικὴ, alia σημειωτικὴ, alia αἰτιολογικὴ alia ὑγιεινὴ, alia θεραπευτικὴ Etenim priores duę conſtitutionem corporum, tam iuxta naturę pręſcriptum, quam ubi limites ſanitatis exceſſerit, conſiderant, & quę ſint hominis principia, quę partes, quę affectiones, quo pacto lædantur, qui morbi ſint, quę eorum cauſę, quæ ſymptomata, explicant. Tertia verò quomodo unum quodque horum, ex notis ſuis atque ſignis cognoſcendum, & quid de vniuſcuiuſque ſucceſſu pręſagiendū ſit, præſcribit. Poſteriorū autem altera, poſtquam perſpecta ſit corporis habitudo, quomodo eius incolumitatē tueamur indicat, altera verò, quo ea, quæ labem contraxerunt, ad ſanitatē reduci queant, quibus tandem illa, quæ cauſas ſanitatis & ægritudinis explorat, & idonea ad operis perfectionem auxilia ſubminiſtrat. Eſt autem adhuc alia medicinæ partitio, meo quidē iudicio, omniū iam dictarum præſtantiſſima, quam idem Galenus, eodem libro prius citato innuit. Cum enim medicina ſanitatis præſes, & effectrix ſit, vtique prætermiſſis alijs, quæ alibi apponuntur, in ſalubrem [n] & curatiuam, rectè eam ſecabimus, ob duplicem quidem finem, eumque aduerſum,

[a] Gal. an ars t. ſ. ad. me. an ad gym. ſpec. cap. 30.

[b] Gal. lib. cit. 9.

[c] Gal. de ſub fig em pir. 4.

[d] Gal. de conſtit. ar. 4. 5. 11.

[e] Ibidē. 6. 10.

[f] Ibidem 15. 16.

[g] Ibidem 18.

[h] Ibidem 12.

[i] Ibidem 14. 17.

[k] Ibidem 19.

[l] Ibidem 20.

[m] Ibidem Gal. 20.

[n] Gal. an ars t. ſ. ad m. ſpec. an ad gym. 40.

quibus

quibus ſanitatis ratio in actionem cadit. Namque ea vel præſens, vel abſens eſt, itaque illa conſeruatur, hæc verò reducitur, atque id equidem curatricis partis opera, vt ſalubris ſubſidio altera. Diuiditur autem hæc adhuc in alias particulas, quarum ratio ex diuerſa, quæ medicinæ ſubijciũtur, corporum affectione petitur. Etenim corpora vel ſana ſunt, non tamen vſque adeò firma, vt bonas, & laudatas operationes obeant, vel firma quidem ſunt, & conſtantia, veruntamen ab vltimo perfectionis apice decedunt, vel tandem perfecta, & conſumata ſanitate potiuntur. Poſteriori itaque præeſt euectice, priori analeptice, mediæ verò ſalubris pars in ſpecie ſic appellata. Ad eundem modum, & curatiua pars diuidi poteſt, ex triplici morborum genere, quorum alij, vt Galeni verbis de ſanitatis gradibus vtar, ſunt in habitudine, vt proximè à ſanitate ad morbos inclinent, quibus debetur præſeruatio, alij iam ſunt in habitu, & manifeſtò lædunt, alii verò non tantum ad habitum peruenerunt, ſed praui ſimul, & pernicioſi ſunt, vt prauo habitu eos præditos eſſe rectè dixeris. His duabus morborum differentijs, curatrix pars, alia quidem à ſuo genere natura, nomine tamen nequaquam diuerſa, præficienda eſt. Sed ut aliquando redeamus unde digreſſi ſumus, uideamus tandem cuinam medicinæ parti, hæc noſtra operatio ſubſcribenda ſit. Omittamus autem cætera partitionis membra media, atque ea, quæ extremis locis poſuimus, in noſtrum uſum conuertamus. Illę enim partitiones non uacant errore, cum vnumquodque genus in differentias oppoſitas ſecari debeat. Malè enim dicimus aliam partem medicinæ indicatoriam eſſe, aliam ſalubrem, aliam curatoriam. Vtraque enim harum ſuis aut ſanitatis, aut morbi indicijs indiget, ſiquidem mederi corporibus, & præeſſe velit. Quare illa cum cæteris pondere, haudquaquam æqualis fuerit, nec aduerſo loco ponenda, cum & cognitione prior ſit, & vtique famuletur. Nam oppoſita, & natura ſimul ſunt, & mutuò ſtare nequeunt, neque vnum ad alterius eſſentiam quicquam confert. Sic malè videtur aſſignata ea partitio, quæ in phyſiologicen, in pathologicen, & in reliqua membra medicinam ducit. Cum enim extremæ medici operationes ſint ſanitatem conſeruare præſentem, abſentem reſtituere, vtique cætera quæque, tamquam principia ad obeundos hoſcè fines diriguntur, neque cum illis ſub idem genus conuenire poſſunt. Nam antequam tueri poſſes ſanitatem, corporum ſubſtantia, eiuſque partes, & accidentia, tibi pernoſcenda ſunt, priuſquam ſanitatem amiſſam cures, inueſtigandę erunt morbi cauſæ, & ſymptomata. Non ergo membra hæc cum illis ad idem genus referenda ſunt, cum eorum natura alia ſit ab his, & diſſentanea, & quædam cauſę rationem, quædam verò effectus, & finis eſſentiam obtineant, mutuumque inter ſeſe habeant reſpectum, non tamen contrarium. Quemadmodum neque pars pathologicę, quę cauſas ſanitatis conſiderat, cum aliis differentiis conuenit, ut & neque curatoriæ partes ſunt pharmacia, chirurgia, & dięta, ſiquidem hęc inſtrumenta ſunt, quibus, & conſeruamus ualetudinem, & reducimus. Acceptanda igitur eſt ea partitio, quòd medicinæ pars altera exigua uitia tollat, altera uerò inſignia emendet, quodque alia ſit ſalubris alia curatiua, quarum utraque rurſus in euecticen, in ſalubrem, in analepticen, in præſeruatricem, & in curatricem diuiditur, hoc ſaltem addito, quòd & γηροκομικὴ pars, quę ſenes curat, in prima partitione cęteris adiiciatur, quę tamen actionis natura eadem eſt cum prophylactice, at propter ętatem, eorum, quibus cura adhibetur, ex accidenti differt. Etenim quę morbo ingruenti curatio conuenit, eadem etiam in corporibus ſenum uacillantibus medela ex uſu eſt. Non enim tam ſenectus morboſa eſt, quin ipſe morbus. Sed uideamus quò referenda ſit hęc curtorum operatio. Veruntamen neceſſarium eſt, ut quo genere affectuum pręter naturam curta cõprehendantur, prius conſideremus. Id enim claſſem, quo referendus ſit hic liber nobis monſtrabit. Nec diſcedemus hac in parte ab autoritate ipſius Galeni, qui duas morborum in numero poſuit differentias, alteram quidem parte quadam abundante, alteram uero eadẽ deficiente. Siue enim [a] pars quędam radicitus perierit, ſiue ex dimidio, uel amputata, uel mutilata fuerit, atque id aut à primo generationis exordio, aut ubi quis in lucem edatur, omnia inquam hęc naturalem partium numerum imperfectum eſſe indicant, quemadmodum eum abundare dicemus, ſi uel integra, uel dimidia particula, pręter naturę decreta ſuperfuerit. Reijciuntur, ergo nares, labia, & aures decurtatę in eum morborum in numero ordinem, in quo pars quędam deficiat, atque id etiam ipſius Galeni [b] teſtimonio. Vnde conſtat, quòd quę circa ea uertitur actio, ad curatricem medicinę partem referenda ſit, uel eam, quę leuia tollit incommoda, uel quę morbos iam confirmatos, non tamen adeò immites, & efferos abigit. Non enim non poteſt medicinę curatricis opus eſſe, & effectus, ſi quę pars humani corporis deficiat, ea artis beneficio reſtituatur. Etenim hoc eſt ſanitatem partis deperditam reducere. Veruntamen ſi labiorum, aurium, nariumque detruncationes, quantum afferant, uel ad dignitatem, uel ad uenuſtatem detrimenti, conſideremus, utique chirurgiam hanc, ad comptoriam partem ſpectare, neque huic noſtrę artium laudatiſſimę acceptam referendam eſſe dicemus. His enim aut lęſis, aut reſectis tanta ineſt fęditas, tanta turpitudo, tãta aſpectus prauitas, ut nimium, quantum totius faciei decor, & elegantia, ex hac exigua adeò particula pereat, & intercidat, quibus reſtitutis priſtina aſpectui gratia, & pulchritudo, redit. Etenim deformitatem

a Gal. 1. de diff. mor. 8

b Gal. 1. de diff. mor. 8 & 14. meth. me. 16.

mitatem quandam in labijs, auribus, naribuſque amputatis, niſi funditus exciſę fuerint, ſolummodo pertimeſcendam eſſe [a] Celſus refert. Itaque non ſine ratione hanc curtorum operationem non tam ad curatricem partem quàm ad comptoriam pertinere quis crediderit, præſertim ſi ea membra penitus non perierint, atque hinc non eo loco cũ cæteris medicinæ partibus collocandã eſſe. Sed errat proculdubio, qui hoc dixerit. Non enim colorem uegetum, membraque mollia, nõ crines aſpectu iucundos, nõ cætera pulchritudinis lenocinia, natura prius negata, quòd comptoriæ proprium eſt, opere noſtro arceſſimus, ſed ea, quæ natura dederat, fortuna abſtulerat membra reducimus, reſarcimus, integritati reſtituimus, non vt oculos delectent, ſed vt animæ operanti emolumento ſint, non fucis illiberalibus, ſed prẹſtantibus auxilijs, non ut mangones ſed ut bonos medicos decet, & magni illius Hippocratis ſectatores. Quamuis enim priſtinum faciei decus reſtituatur non tamen hic finis eſt, hæc meta medici, ſed ut membra illa actiones ſuas ex naturæ decreto obeant, neque hẹc illa pulchritudo eſt fucata, & ſpuria, & medicorum filijs indigna, ſed vera illa, & germana, quam ſingulis membris velut operis quoddam additamentum, natura diues, & benigna indidit, neque vnicam ſaltem particulam hoc lepore non ornatam eſſe voluit. Idcirco ſub curatricis opera hanc chirurgiã noſtram, haud immeritò collocabimus, eique ſoli, non alijs medicinę officijs eam aſcribemus, quod tamen ſi quis in gratiam etiam natiuę pulchritudinis fieri dixerit, non repugno.

a Cornel. Celſ. lib. 7. cap. 9.

CAPVT DVODECIMVM.

In quo huiuſce operationis principia traduntur.

NVNC verò, illis prẹlibatis declaraturi ſumus hanc curtorum operationem defluxiſſe ex agrorum cultura, atque uelut ẹmulam illius artificioſẹ ſtirpium propagationis, ab inſitione originem ſuam deſumpſiſſe. Itaque docta antiquitas, quẹ de inſitionum generibus tradiderunt, ea hoc loco nobis repetenda ſunt, atque ſedulò perquirenda, vt orationi noſtrẹ lumen accedat, & quomodo non vnam ſaltem, ſed complures inſitionis ſpecies, quod admirabilius eſt, hẹc noſtra chirurgia complectatur, appareat. Hinc etiam patebunt huius artis exordia, & momenta prima facilè innoteſcent, quibus adducti noſtrẹ tempeſtatis homines, hanc operationem non minus ſeriò quàm auſpicatò aggreſſi ſunt, eamque in humanis corporibus exercuerunr. Vnde ab omni temeritate, & oppugnatione maleuolorum artem hanc uindicabimus, qui caſu, quodam, non ratione illam extitiſſe aſſerunt. Apparebit enim certiſſimis argumentis, & exactiſſimis coniecturis, ad opus hocce, autores primos, quicumque tandem fuerint, inſtructos acceſſiſſe, & cum nouum hoc atque in auditum priſcis hominibus eſſet, huius artis principia, & progreſſus, marte proprio ſedulò perſpexiſſe. Quare admiranda certè eſt, atque ſuſpicienda hominum cura, cui nil arduum, nil difficilè eſt, ad quod rationibus innixa non peruenire, quod ipſa tandem ſtudio, & ſolertia, non ſuperare poſſit. E contra commiſeranda eſt eorum conditio, qui nihil tentando ſuam deſidiam alunt, & quaſi iam omnia plana, omnia inuenta, omnia experta, omnia antiquorum ſedulitate, & doctrina peruagata ſint, nihilque ſit reliquum, in quo uim ingenij exerceas, & noua inueniendo medicinam ornes, adaugeas, illuſtres, vaniloqui crepitant, non ſolum autem, quibus inuenire datũ eſt, bonis inuident, ſed quòd odioſius eſt, illorum fœtus calumnijs obruere, atque ſiniſtris delationibus tentant euertere. Sed ut rectè negocium noſtrum pernoſcamus, omnes inſitionis modos enumeremus, qui tam ex recentiorum quam antiquorum præceptis in uniuerſum quaternario definiuntur. Quicquid enim inſeritur uel ſurculum, vel ſemen, uel gemmam, vel traducem requirit. Tres priores modos eleganti carmine Palladius diſertè expreſſit.

b Pallad. de inſit lib. 14

Principio [b] multas ſpecies induſtria ſolers
Protulit, & doctam iuſſit inire manum.
Nam quæcumque uirens alienis frondibus arbos
Comitur, his diſcit credita ferre modis.
Aut noua diſcreto figuntur germina libro
Aut aliud ſummo robore fiſſa capit.
Aut uirides oculos extremum gemma tumoris
Accipit, & lento ſtringitur unda ſinu.

Tria igitur [c] genera inſitionum in primis antiqui tradiderunt, vnum quod reſecta, & fiſſa arbore recipit inſertos ſurculos: aliud, quod inter librum, & matricem arboris ſemina admittit: tertium verò ipſas gemmas, cum exiguo cortice in partem delibratam recondit, quam inſitionem agricolæ emplaſtrationem vocant, velut quidam inoculationem. Eſt autem hoc genus inſitionis ſubtiliſſimum, neque omni arborum generi idoneum, ſed ab ijs tantum recipitur, quæ humidũ, ſucculentumque, & validum, vti ficus, librum obtinent. Hæc enim lactis plurimum remittit, &

c Colum. 3 de re ruſ. 26

corticem

corticem robuſtum obtinet. Optimè itaque ea tali pacto inſeritur. In ea arbore, ex qua inſeri uelis, quærito nouellos, & nitidos ramos, in his gemmam obſeruato, quæ bene apparebit, certamq; ſpem germinis habebit. Illam duobus digitis in quadrum circumſignato, vt gemma media ſit, & acuto ſcalpello circumcidito, diligenter quidem, ne gemmam lædas. Delibrato item quam arborem inſerere velis, in ea nitidiſſimum ramum eligito, & eiuſdem ſpatij corticem circumcidito, & materiam delibrato. Deinde in eam partem, quam nudaueris, gemmam aptato, quam ex altera arbore deſumpſeras, vt tamen ante circuncisæ parti emplaſtrum conueniat. Vbi hæc feceris circa gemmam benè vincito, ne lædas, poſthæc commiſſuras, & vincula luto oblinito, ſpatio relicto, quà gemma liberè progerminet. Materiam, quam inſerueris, ſi ſobolem, vel ſupra ramum habuerit, omnia præcidito, ne quid ſit, quod poſſit auocare, aut cui magis, quàm inſito ſeruiat, & poſt unum & vigeſimum, diem emplaſtrum ſoluito. Tres igitur ſunt arbores inſerendi rationes, quas priſci cognouerunt, & in vſum traduxerunt, quibus tamen quartam Columella addidit, cum duos uitium inſerendarum modos patefaceret, alteram quidem, quæ fit reſciſſa uite, & malleolo implantato, qui modus ſupra etiam dictus eſt, alterum uerò cum vite perforata per foramen palmes traducitur. Hic igitur talis eſt. In hac [a] inſitione, quæ fit per terebrationem, primum ex uicino fructuoſiſſimam uitem conſiderare oportet, ex qua uelut traducem inhærentem matri, palmitem attrahas, & per foramen tranſmittas. Hæc enim tutior, & certior eſt inſitio. Et ſi enim uere proximo non comprehendat, ſequenti certè, cum increuerit, non abeſt quin coniungatur. Mox ubi palmes coaluerit, à matre reſcinditur, & inſitæ uitis ſuperficies uſque ad receptum ſurculum detruncatur. Videtur tamen ab his omnibus diuerſa eſſe, quam M. Cato [b] deſcribit inſitionem, quando, quæ haud procul diſtent, & teneræ fuerint uites duæ obliquum præacuuntur, & inter ſeſe medullis mutuò applicatis, uinculo libri colligantur. Sed hęc inſitio ad primam ſpeciem, quę arbore fiſſa ſurculos immiſſos recipit, aliquo pacto referri poterit, qua ratione, & his annumeranda eſt, noua illa, & ante Columellam minimè cognita inſitio, qua diuerſas penitus natura, & figura arbores coaleſcere & propagari tradidit. Veteres enim nullas arbores [c] penitus poſſe inſeri, maxime ratum, & quaſi lege quadam ſancitum eſſe uoluerunt, niſi germine fructu, libro, & cortice conuenirent. Sed id falſum eſſe oſtendit Columella, & modum huius inſitionis diuerſorum ſurculorum cum diuerſis arboribus ſatis aptè demonſtrat, quam noſtro negotio, cum magnopere quadret, lubet aſcribere. Exiſtimamus, inquit Columella, errorem huius opinionis diſcutiendum eſſe, tradendamque poſteris rationem, qua poſſit omne genus ſurculi, omni generi arborum inſeri. Quod ne longius legentem fatigemus, quaſi vnum exemplum ſubijcimus, qua ſimilitudine, quod quiſque uolet genus omni arbori poterit inſerere. Scrobē quoquo verſus pedum quatuor ab arbore Oliuę tam longè fodito, vt extremi rami oleę poſſint eam contingere. In ſcrobem deinde fici arbuſculum deponito, diligentiam adhibeto, vt robuſta, & nitida fiat poſt triennium aut quinquennium, cum iam ſatis incrementi cæperit, ramum Oliuæ, qui tibi videatur, nitidiſſimum deflectito, & ad crus ficulneæ arboris religato, atque amputatis cæteris ramulis, ea tantum cacumina, quæ inſerere voles relinquito. Totam arborem fici detruncato, plagamque leuato, & mediā cuneo findito. Cacumina Oliuę ſicut matri inhærent, vtraque parte abradito, fiſſuræ fici adaptato, cuneum eximito, & diligenter obligato, nè qua ui reuellatur. Sic interpoſito triennio, Oliuę ficus coaleſcet, & tum demum quarto anno, cum bene poterit, velut propagines Oleæ ramulos ramoſa à matre reſecabis. Hoc modo omne genus arborum inſeres. Differt autem à primo hic inſitionis modus, quamuis commodè ad eum reducatur, quòd illic auulſus ſurculus, hic verò matri adhuc inhærens, atque inſitus alterius arboris ſtirpi committatur. Ex his itaque conſtat quatuor eſſe inſitionum genera, ſi Catonis, & hanc vltimam Columellę primæ antiquorum aſcribamus, nempè cum arbori reſectæ & fiſſæ ſurculus imponitur, cum inter corticem, & librum arborum germina induntur, cum arboris ramo, cum exiguo cortice gemma una adaptatur, & cum perforata, quæ inſeritur, arbore, alterius arboris ramulus, quem traducem appellant, tranſmittitur. Hæc igitur inſitionum genera duo poſtrema, qui rectè conſiderauerit, videbit certè primos huius artis noſtræ fundatores, ad hanc artificioſam operationem, quemadmodum, & nos, certa coniectura perductos fuiſſe, vt decurtatas noſtri corporis partes hoc aliquo modo reſtitui, & renouari haud dubio exiſtimauerint. Cum enim ipſæ arbores natura planè diſſentientes, per traducem, longo licet interuallo, exactè adeò coaleſcere, ut in idem ingenium abirent, & firmiter coniungi viderent, idcircò facilius multo, & minori temporis impendio, quod temperie conuenirent amputata membra cum alijs ijſque ſaluis, vniri poſſe crediderunt. Quid enim brachij pars, è qua traducis deſumitur ſubſtantia, à partibus reſarciendis, niſi exigua maioris, aut minoris differentia, temperie diſſentit? Præterea cum corticem arboris, cum aliena arbore coaleſcere, vt fit in emplaſtratione certiſſima experientia cognoſcerent, nihilo ſecius etiam cutem ipſam, quæ cortici reſpondet, cum alijs eiuſdem corporis partibus firmo coalitus nexu colligari poſſe ſibi perſuaſeruut. Confirmauit ſucceſſus operis, operationum omnium, quæ fiunt in animantibus principis, & opificis ca-

[a] Colum. 5 de re ruſ. 29.

[b] Cato de re ruſ. c. 42.

[c] Colum. ibidē quo ſupra.

loris uis, atque robur. Non enim contingit niſi genitalis caloris copia, eiuſque uirtute,ut arborũ inſitiones felicius,quam umquam alias,tempore uerno ſuccedant, neque fieri poteſt, ut diſſimiles libro, & fructu arbores,totaque natura diſſidentes, traductione coniungantur, ne ex longo caloris uiuifici fotuuigor,& incrementum accedat, & quaſi perpetuo ab ubere materno tradux ipſe alatur,& benignè educetur. His itaque rationibus permoti, qui ad hanc artem primo ſeſe tranſtulerunt,non inſulſi naturæ æmuli, partes quoque corporis noſtri amputatas,aut quouis modo reciſas, reſarciri, & in integrum reſtitui poſſe autumarunt,cumque ad operationem ſemet recepiſſent, id quod ſibi perſuadebant, haud infeliciter conſecuti ſunt.Conuenit enim ſi quis rem introſpiciat, hęc ars rectæ inſitioni,& non ſaltem uni generi,ſed duobus, imo tribus maximè conuenit, inoculationi nimirum, per traducem inſitioni, & quæ ſurculum à matre pendentem recipit. Nam qua ſola cute in reſtaurandis labijs & naribus utimur, ea parte inoculationi reſpondet,cum ipſius arboris cortici atque libro, eo,quod partes inuolutas conſeruent, & foueant,cum noſtra cute commune ſit officium. Sed cum quamprimum à matre euellatur cortex,& in alienam arborem immittatur, at niſi prius cum partibus,quibus coniungitur benè cutis coaluerit,non reſcindatur,ea ratione plurimum ab emplaſtratione hæc noſtra chirurgia diſſentit. Quæ verò per traducem fit inſitio,& quę in uitibus Catonis præcepto celebratur,necnon qua omne genus arborum inſeri poſſe tradidit,ea maxime huic negotio competit. Non enim hic ſecus,ac illic,pars agglutinata, & commiſſa à matre non reciditur,quouſque diuturno alimenti ſubſidio confirmata parti,cui coniuncta ſit,firmiter adhęſerit.Differunt autem, quod hæc ſolam cutem,illa verò totius materiæ compagem cum medulla,libro, & cortice traducem deſideret. Cauſa uerò eſt partium illarum imbecillitas, tam ob caloris penuriam, quam ſubſtantiæ ipſius conditionem,quod cortices cum arboribus,quo pacto fit in noſtro corpore,traductę, haudquaquam uniantur & coaleſcant. Etenim in ſtirpibus quoquo pacto à medulla cortex diuulſus eſt, neque vt cutis per uaſa ſua cæteris membris alligatur,matrici adeò agglutinatus,quo fit,ut pars illa non admodum robuſta ſit,ſed plurimum exhauſta calore,& alimento viribus langueat. Nec ita flexilis eſt, ut ritè alienæ arbori adaptari poſſit, nec futuræ plantæ iu ſe ſemina cortex continet,cuius gratia inſitionem expetimus,quæ omnia in refectione curtorũ nullatenus requiruntur. Non enim nouũ hominis fœtum condere,ſed particulam quandam, quę perierat,iam adulti reſtitui curamus. Atque ideo corticem arborum per traducẽ propagari, quod fieri in nobis uidemus,nequaquam poſſe rectè ſentimus. Sed qua ratione tribus illis inſitionum generibus, hæc noſtra operatio in quibuſdam reſpondet, in quibuſdam uerò ab ijs differt, ita ab ijſdẽ, & planè ab omni inſitione diſcedit, dum additamentum quoddam ex artificis induſtria recipit. Cum enim agricolę uni tantum arborum coaleſcentię ſtudeant, quodque ſi aſſequantur, pręter earum conſeruationem,nil amplius moliantur,non tamen id hoc loci ſuffecerit,ſed poſtquam curta membra cum traduce firmiter adhęſerint, & propago ab antiqua matre diuulſa fuerit, tunc rudis penitus,& informis illa materia ſubigenda,& in figuram amiſſę partis, ſumma opificis ſolertia reducenda eſt. Hic enim ultimus ſcopus eſt, hęccura pręcipua, cur partes humanas inuicem inſeramus,ut aliquando,quod inſitum fuerit, naſi,labij,& auris figuram repręſentet, & natiuam partium illarum formam ęmuletur. Cum igitur cętera naturę potius aſcribenda ſint, & ut uidetur, petita ex agricultura, ſatis uulgaria,hoc opus maxime admirandum, & artis noſtrę proprium eſt,in cuius perfectione naturam ipſam doctam,ingenioſam,liberalem,artifex prudens,ſolers,& benignus non leuiter ſuperat. Sed hactenus poſtquam chirurgiæ noſtræ principia ex agricultura cepiſſe declaratum fuit, atque adeò ex ipſis inſitionum generibus effluxiſſe, & cum eam tribus inſitionis modis affinem eſſe demonſtrauimus, præcipuè verò illi, quæ iſtud diuerſarum ſtirpium adulterium conciliat, iam quoque diſtinctius hæc nobis conſideranda ſunt, ut ex inſitionis præceptis negotium omne inſtituamus, ac præcipuè videamus, quomodo partes inſitioni ſubiectæ, tam in arboribus quàm in noſtro corpore, nec non quo pacto inſerendi rationes, ſibi inuicem reſpondeant. Primum itaque curtæ partes, cum arbore illa, quę inſeritur, detruncata & fiſſa conueniunt. Mox illa pars ex qua pro curtorum reſtitutione, cutis educitur, huiuſmodi arbori aſſimilatur,unde qui aptus fuerit pro inſitione, ramus ſecernitur, & cum oliua, ut exemplum Columellæ adaptemus, comparatur. Cutis uerò iam educta, ramulum illum oleę nitidiſſimum, atque ad arboris crura reflexum, qui in fici fiſſuram poſt immittitur, liquidò repręſentat. Cęterorum quidquid eſt,reliquum curationis adhibendę indicat, & ſummam potius inſitionis oſtendit, quę tandem poſteaquam cutaneus tradux ſeu propago educata fuerit, in humano corpore adminiſtratur. Accedit tandem conformatio, parti cuique, quę reuocatur, propria, & genuina, quam ſuo loco aliquando docebimus. Sed ut diſtinctè ſingula comprehendi poſſint, & quomodo hęc inſitio fieri debeat, intelligamus, altius exordiendo rurſus de ſubſtantia cutis traducis, de quantitate eiuſdem, de loco, atque de coniungendi modo cum partibus cęteris,in ſequentibus agamus.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

De materia ad refectionem curtorum idonea.

IAM igitur primum eſt in hac curtorum diſciplina dirigenda, quod & in reliquis artibus, rerum natura ſic expoſcente, vſu venit, ut materiei omnis naturam, & ſubſtantiam conſideremus. Diximus enim ſupra, cutim eſſe materiam, unde refectio curtorum paranda ſit, cum huius artis exordia patefecimus. Ex quo recentiorum error, qui è carne nares reſarciri dicunt, manifeſtò deprehenditur, quod ſuo loco tranſigemus. Itaque ſingillatim expendendum eſt; quanam ratione cute tantum, non item alijs partibus ad hoc negotium opus ſit, & quæ huiuſcè rei argumenta habeamus. Certum eſt atque omnium medicorum conſenſu receptum, quod partium humani corporis, [a] ſi quid quondam perierit, primo quidem attentemus, vt aliquid ſubſtantia quàm ſimillimum, in locum amiſſę particulę reſtituamus: Atque ſi id nobis denegatum fuerit, hoc ſaltem ſedulo curemus, quo tale quid, quod eundem vſum cum priori pręſtet machinemur. Quod ex oſſium fracturis abunde liquet, in quibus cum oſſis tibię ſępè portionem magnam excindere cogimur, ut alteram eius loco ſubſtantiam producamus, naturam ipſam medicamentis carnem gignentibus prouocamus, quę utique inter initia uelut dura caro eſt, poſtmodum verò durioris calli firmitatem accipit, & temporis tractu roborata, loco oſſis ad inceſſum habilis redditur. Quare cum labia nares, & aures cutis ſubſtantiam referant, neque fieri poſſit, ut quod reſectum ſemel fuerit, ex ſua natura denuo repullulet, itaque cutim alterius partis adductam, ut partium harum dedecus ſemouerent, atque læſis membris coniunctam, primi artis autores huic uſui accommodarunt. Quod fieri poſſe ad imitationem inſerendarum arborum, vt diximus, ſibi facile perſuadebant, cum præter ſubſtantiæ cognationem, nulla corporis noſtri pars ſit, quæ citra maximum vitæ incommodum, ac ipſa cutis, à cæterorum conſortio auelli, & alio transferri queat. Cum verò quatuor in uniuerſum ſint [b] cutis differentiæ, non omnes ad hanc operationem idoneas eſſe, præmonuiſſe voluimus, ſed vnam tantum, quod in ſequentibus apparet. Vna enim cutis differentia eſt, quod expers pilorum, ſit, quod exquiſitè ſentiat, quodque à ſubiectis corporibus vix ſeparari, neque vt cętera complicari queat, qualem manus volam, & plantas pedū eſſe Galenus refert. Alia cutis eſt, quæ muſculum, cuius gratia mouetur, eumque tenuem ſubſtratum habet, quod in fronte fieri videmus. Succedit tertia ſpecies, quam propter uarium & multiplicem fibrarum carnearum implexum, ſiue muſculum cutaneum, ſiue cutim muſculoſam dixeris, nihil refert, qua labiorum & buccarum natura conſtat. Poſtremum cutis genus eſt cōmune velamentū totius corporis, alicubi piloſo, alicubi pilis deſtituta, vbique motus expers, & quæ citra difficultatem à connexis partibus diuellitur. Ex his igitur quatuor generibus cutis, hæc vltima ſaltem ad noſtrum uſum transfertur, cum prima nec educi, nec educari, nec reſcindi poſſit abſque uitæ periculo, neque eiuſmodi ſit, ut æquè formā deperditæ partis referat. Haud abſimili ratione reijciuntur duæ proximæ, tamquam prorſus alienæ, cum neque in multis partibus reperiantur, neque cōmodè mutilatis membris adduci, & connecti queant, ſola igitur ſupereſt quarta, quę vniuerſum corporis ambitū, uelut amiculū quoddam & uelut piſcatorū naſſa circumpoſita inuoluit, quæ qua nā in parte rectius educi, & felicius auelli poſſit, in ſequēti uidebimus.

[a] Gal. arte med. c. 96.

[b] Gal. 11. de uſ. par. 15.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

De loco vnde cutanea propago educenda ſit.

POSTEAQVAM hucuſque materiam ad curta reſtituenda cutim eſſe cognouimus, neq; tamen promiſcue omnem, ſed quæ ſimilitudine, & cęteris notis iam relatis, ad curtorum eſſentiam proximè accedat, nunc de regione & ſede, ex qua transferri debeat, breuibus perſcrutemur. Hunc locum non diuerſum eſſe ab humero iam recepta conſuetudine, quiſquis ille fuerit, qui primum id aduerterit, conſtituimus. Id autem quanta cum ratione, quàm acri iudicio factū ſit, ſi prius, quæ ad hāc operationē requiruntur, cōditiones enarrauerimus, rectè pnoſcemus. Principio igitur curtorū ſubſtantiā, materiei quantitatē & qualitatē expoſcere, nemini non perſpectū eſt, cū ut ſupra dictū fuit, ea ſpecie curtis eſſe debeat quàm ſimillima, & quòd nunc dicendū reſtat, tātā eſſe oporteat, quę ſat amplam, ad refectionē copiam ſuppeditet, ne quod alias mutilum, & truncū fuerat, mancū denuo, & imperfectum remaneat, atque ne qua ars noſtra apud imperitos, & maleuolos, quibus nihil ſanum eſt, inculpanda ueniat. Præterea cum ipſa cutis cum curtis coniungenda illis aſſuenda, & ad coalitum uſque non exiguo tempore continenda ſit, profectò requirit ipſa ratio, ut illa pars, quæ traducem commodat, commodè adduci, benè coniungi, & quouſque partes ualidè coaluerint, nullo aut perexiguo cum patientis incommodo, in connexione, cum curtis, iucundo detineri poſſit. Haud ſecus conuenit, & prudentis medici officium eſt, ne quam una in parte

parte notam deleat, eam turpitudinem alijs inurat. Petenda itaque eſt hæc refectio ex eo loco, qui quam minimum oculis pateat, & pro libitu abſcondi queat, atque quòd caput rei eſt, vt ipſa operatio ſecura ſit, & quàm leuibus, imò ne ullis quidem periculis obnoxia. Sed quàm benè hæc omnia ipſi humero quadrent, ita vt eo nihil aptius ad hoc negocium reperiri potuerit, ex ſequentibus perſpicitur. Proximè enim ad naturam labiorum, & narium accedit cutis humeri, & prę cipuè, quæ oculis ex aduerſo poſita eſt, tantaque pollet amplitudine, ut materiam pro refectione curtorũ maximè idoneam & liberius exhibeat. Non enim æqualem mole cum curtis partibus illam eſſe oportet, ſed iuſtis de cauſis multò ampliorem, quod paulò poſt oſtendemus. His igitur omnibus abundè humerus ſatisfacit, & prę cipue, quod propagine iã ſecreta, & educta, cum affectis locis, aptè coniungi, ſuturis committi, & abſque moleſtia ægri immotus conſeruari queat, quouſque membra agglutinata perfectè coiuerint. Quod autẽ admoueri, & connecti poſſit humerus, per ſe manifeſtum eſt, non tamen ęquè patet, an id citra dolorem & patientis noxam fiat. Videbitur verò, ſi ipſius brachij ſitum, dum faciei admouetur, & quantum à media figura diſtet, quæ dolorum [a] expers eſt, prius demonſtrauerimus. Poſitus igitur brachij hic eſt. Pars antica humeri, quantũ fieri poteſt, naribus proximè adhibetur. Sincipiti medio, carpo contermina vlna imponitur, vt articulus humeri ad vlnã, cum ea faciei parte, quæ ſupercilia continet, exactè concurrat. At carpi pars domeſtica, ſuturã ſincipitis ſagittalem, quam vocant, mediam attingit. Tandem verò ad verticem ipſum vola manus ſecedit, atque medius digitus, quàm proximè fieri poteſt, ad eum, qui in occipite eſt, ſuturæ angulum adducitur. Hæc igitur brachij figura eſt, quando cum partibus curtis committitur. quam ſi ad Galeni rhombum adaptauerimus, & primũ illam, quæ eſt ad cubiti, & carpi articulum, atque adeò quicquid eſt extremę manus, uidebimus eam à figura media declinare paululum; humeri verò iuncturam cum omoplatarum altera à medio non mediocriter recedere. Etenim in articulo ad gibberum figura angularis rationem mediam inter extremos motus obtinet. Carpum [b] ad utranque partem æquè flectimus rectè & reflectimus. A uinculis liberi ſunt ipſi digiti, ideoque in quamcumque uelint figuram ſeſe conijciunt. Abeſt quidem manus à figura media inter pronum, & ſupinum, uidelicet ob carpi inflexionem, non tamen ultra modum. Vnus ſupereſt humeri articulus, qui à mediocritate figuræ plurimum diſtat, prę cipuè cum ab lateris poſitu, ubi natura quieſcit, ad faciem uſque, ab imis ad alta attrahendus ſit, & ſecum muſculos eos, qui humerum, & ſcapulas detrahunt, cum uiolentia extenſos abripiat. Itaque partium harum colligantia ægros proculdubio torquet, & propter partes præter mediocritatem diuulſas, doloribus afficit, quod tamen ſpernendũ eſt, cum dolor ille intra quatriduum euaneſcat, dum ex conſuetudine partes emollitæ in contrariũ habitum abiuerint. Si igitur brachij poſitum ad internodia ſua conſideremus, eaque in operatione faſcijs probè munita applicemus, cum non vſque adeò recedant à media figura (leue enim illud eſt incommodum, quodque quamprimum corrigitur) quare partem hanc, ad amouendos narium defectus, ſanè commodam eſſe dicemus, eamque ſumma cum ratione inſtitutam fuiſſe, ut reiectis alijs membris, tanquam inutilibus, ex hoc loco propago illa depromatur, atque adeo cum neque fœditas, neque turpitudo vlla his partibus inuratur. Proximè enim thoraci adiacent, parti ei, quæ vel nunquam uel rarò ſolet denudari, ſic reuireſcente carne eatenus ex arte reſtituuntur, ut exigua plane aut fere nulla, ab ea exciſione, ſtigmata remaneant. His accedit operationis ſecuritas, cum nullum ferè periculum ſubſit, dum propaginem educimus, atque euellimus, neque mortiferę conuulſionis, neque ſoeuę hæmorrhagiæ cum nerui deſint, nec vnicum uas aut arteriarum, aut uenarũ in propinquo collocatum ſit infra clarius patebit. Quibus ſic conſtitutis cum non ſolum difficile, ſed planè impoſſibile ſit quandam corporis noſtri reperiri partem, quæ omnibus notis iam iam relatis, pro uoto reſpondeat, ſed haſcè conditiones, qualeſcumque ſint, ſolus humerus recipiet, quare neceſſariò affimauimus exploſis, cęteris humerum maximè opportunum eſſe, è quo cutanea illa, & ad refectionem membrorum neceſſaria propago educatur & excidatur. Quę enim, ſi dijs placet, hæc pars eſſe poteſt? Num vlna media? At hæc ad conſtantem deligationem & poſitum uenire nequit, & cum ſœpius denudetur, fœdam inciſionis plagam oculis exponit. Quod autem maius eſt, non contemnendum inſtat periculum & conuulſionis, & ſanguinis profluuij, cum neruoſa tendinum corpora, & uaſa venarum ampliſſima non ita procul abſint. Illud etiã vrget, ne ex cicatricis duritiæ, & imbecillitate, quæ duo mala ſectionem ſequi neceſſe eſt, partium illarum vigor, atque motus elangueat. Num igitur manus eſt idonea? Certè id neque cogitatione licet aſſequi, adeòque puerilè dictu eſt, & inſulſum, ut nequid aliud. An tibia quęſo, eo uſu erit? Sed neque hæc ad faciem attrahitur, aut ſiquidem eò uiolentius conuellatur, non poteſt non quàm maximos cruciatus afferre, & inceſsũ penitus tollere. Sic cęteras partes tam anteriores, quàm poſteriores, nemo adeò captæ mentis eſt, qui omni modo ab hoc opere ſecludi nõ videat. Rectè igitur admodum illum ſenſiſſe, & feciſſe affirmamus, quicumque ad cutis eductionem, pro partium abſciſſarum reſtitutione hunc locum primus aſſignauit, & conſtituit, quamquam id tacito quodã conſenſu, & naturæ ſuffragio factum eſſe, dicere non vereamur. Cæterum cũ curta noſtra, nares ſint, labia, atque aures,

[a] Gal. 6. met. med. 5. & 2. de motu muſc. 10.

[b] Gal. 6. met. med. 5.

quare ad illa humeri cutis apprimè conuenit, non itidem auribus. Non enim propter craſſitiem & molem tam exacte auriculam cutis referre, neque vt decet, deligari, & coniungi poteſt. Aptiſſima tamen eſt, quæ poſt eam cutis eſt, & pilorum expers eſt. Nec enim refectis partibus ſubſtantiam affinem habet, & citra ingentem dolorem, paruo negocio ſedi affectæ annectitur, abeſtque ab ea omnis fœditatis culpa, cum area, vnde cutis mutuata ſit, ferè tota ab ipſa auricula operiatur. Quamuis autem arteriam ad regionem illam tranſuerſam incidere neceſſarium ſit, attamen omnem eius impetum inhibebimus, & ſi quid periculi immineat, auertemus, ſi quamprimum obturatis vulnerum labijs, quæ ſanguinem constrictione prohibeant, ritè applicemus. At neque ſic oberit, quo minus aliundè, quàm ex ſede poſt aures, ſuam auribus propaginem ſecernamus.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

De cutis traducis quantitate ſeligenda.

SVCCEDIT iam, vt cutis traducis magnitudinem atque molem pro inſitione facienda indagemus, cuius rationem niſi rectè habuerimus, aut artem fine ſuo fruſtrabimur, aut maiorem, quàm par eſt, partibus noxam imprimemus. Ni enim particulis reſarciendis æqualis mole, ſed uel parcius cutis educta fuerit, equidem certum eſt, ad priſtinam figuram, & magnitudinem, ob materiæ defectum, reſecta membra non poſſe perduci: ſi verò vltra quàm decet, liberalius cutem atraxeris, præter turpitudinis notam, etiam partes illas à natiua temperie plurimum deduxeris. Nam non abeſt, quin è vulnere etiam ſat anguſto & leui, nihilominus naturalis partium conſtitutio lædatur, quanto magis ex plaga adeò inſigni & graui earum actiones corrumpi cenſebimus. Atque ut artificis imperiti eſt, propoſiti ſui, ubi liceat, ſcopum nõ poſſe aſſequi, ita medici eſt non mediocriter iniqui, dum prẹter rem ẹgros dilaniat, & ſanitatem, cuius ipſum autorem, non corruptorem eſſe decet, euertat. Quapropter omni cura & ſtudio anniti debet, vt ſi fieri unquam poſſit, in educenda propagine, quantitatis rationem adeò ſollicitò ſubducat, ut facto diligentius examine, minimum ſit opere confecto, quod reſcindat, in brachio autem non ita multum, quod deſideret. Hoc enim pacto nec calumniæ artem exponet, nec ẹgros moleſtia afficit. Sed quẹ nam illa ſint, quibus animaduerſis quantitatem ipſius traducis definiamus, iam dicere oportet. Ante omnia autem in conſultationem partes curtas ducendes eſſe nemo non videt, vt potè quòd earum refectionem moliamur. Non enim corpus ad veſtem conferimus, ſed veſtem corpori adaptamus. Veruntamen quamuis hoc ſit certiſſimum, non tamen æquè ſuffecerit, niſi & brachij cutim, quæ traducis materia eſt, ad illam æquitatis normã reducamus. Non enim rarò uiderunt ij, qui huius chirurgiæ operationem oculis inſpexerunt, & mente acrius perluſtrarunt, viderunt inquam cutim, poſt ſecundã ſectionem, cum è brachio educta verè propaginis nomen aſciſcit, occulta quadam vi, priuſquam inſeratur, ſenſim decreſcere, & aliquando octauam, nonnunquam ſextam, quandoque quartam eius partem decedere, & quantum longitudinis ipſius conſumitur, tantum etiam proportione de latitudine deſiderari. Hoc igitur omnium maxime nobis perſuaſerit, ne cutim brachij negligamus, ſed cum proximè ad examen curtarum partium virtute accedat, atque haud neſcio, an præferatur certè æquipolleat, eam omni induſtria rectè conſideremus. Quantitas igitur propaginis petenda eſt, cum ex partibus curtis, tum à cutis ipſius, quæ in brachio eſt, natura. Veruntamen, vt id ritè peragamus, quòd ſubinde in multis contingere aduertimus, explicandæ ſunt nobis huius decrementi cauſæ, mox an certa futurẹ decretionis habeamus inditia, ex notitia cauſarum decerpta, qua velut regula de traducis quantitate, certi quid ſtatuere poſſimus: aut ſi hæc percipere, natura rei vetat, quibuſnam præceptis, & cautelis, ad ſcopum proximè collimare ualeamus, & illa effugere incommoda, quæ nobis fuere dicta à principio. Primum itaque propaginis decrementum, ad illam cauſam videtur reijci, ad quam aut membri alicuius aut totius corporis contabeſcentia refertur. Talis verò eſt, cum alimentum membris quantum ad uitam expedit accedere nequit: uel ſi uiſcera præcipua, aut parti, aut corpori toto fomenta uitæ non ſubminiſtrent, uel cum confectum probè, & trãſmiſſum, eo quod laborent, in partium naturam abire nutrimentum haudquáquam poteſt. Non abſimili ratione in decreſcente cutis propagine accidit, aut quòd alimentum elaboratum non accedat: uel ſi accedat, non ſufficiat: aut ſi ſuffecerit, in cutaneæ ſobolis ſubſtantiam conuerti nequeat. Porrò an propaginis noxa, an uerò regionis, ex qua educitur, læſione hoc decrementum contingat, ſi partis utriuſque affecta perpendamus, haud difficulter agnoſcimus. Videtur autem regionis uitio, ex qua propago ſecernitur, & quam uiui radicem appellamus, potiſſimum accedere, ne alimentum, ea, qua opus eſt, menſura, & ratione affluat, & traducis noxæ iuxta imputandum eſſe, ſi quid ob cætera, erroris in nutritione irrepat. Veruntamen cum in parte illa, cui tradux inhæret, & cuius ubere, uelut à matre lactatur, ne ullius quidem uitij ueſtigia appareant, quorum occaſione, uel parcius, uel impurius alimentum ſuggeri neceſſe ſit, reliquum certè eſt, ut in propagine hæc labes inſideat, cuius cul-

pa a ſcopo ſuo nutritionem aberrare contingat. Alimento enim, quamuis largius ſuppeditetur, tam obuias interclusas, quàm quod ipſe langueat, tradux vti nequit. Nam nemo iuerit inficias, ob ſectiones tanta violentia, & tã repente factas, ab æqualitate ſua diſſectam cutim deturbari, & cũ non ſecus ad latera, quàm ex interna ſuperficie occalleat, ſi modo inſitioni apta futura eſt, ad frigiditatem plurimum deuolui. Quare languente primo actionis organo, & nutritionem non languere, & partem non imminui planè impoſſibile eſt. His accedit quòd viæ omnes præter vnam inferiorem, tã ad latera, quã intra, vbi cutis ſubiectis corporibus adhæſerat præcidantur, quibus interceptis & alimentũ, quod antea copioſius erat, deficit, & propago illius defectu contabeſcit. Non minus propaginis decrementũ promouent partium illarum deligatio, & ſingularis quędam conditio, quam ab vſque generationis primordijs ſecum attulerunt. Illam etenim arctam atque compreſſam fieri neceſſe eſt, qua ſanguinis affluxus, uelut fluctus ad ſcopulos impulſi, repellitur: hac verò hoĩes plurimũ vel partium tenuitate, & craſſitie, vel laxitate, & dẽſitate inter ſe diſſident. Nam quę ex cuti rara, & tenui pendet pro pago, illa liberalius decreſcit, non æquè verò, quæ craſſior, & denſior eſt: ſic ea, quæ laxior fuerit valdè imminuitur, è contra quæ compacta eſt atque ſolida, minimè omnium conſumitur. Quemadmodum ſi duo illa priora mutuò conuenerint, quàm celerrime propaginem decreſcere, & vno impetu ſeneſcere uidebis, eo quod duorum agentium maior efficacia ſit: at minimum à congenea magnitudine decedere experieris, ſi cutim craſſam ſimul & cõpactam eſſe contingat. Hæ igitur cauſæ ſunt, obliquas traducem flacceſceret, & à ſua quantitate decedere neceſſarium eſt. Sed nunquid huius decrementi certa notitia haberi poteſt? Certe nil certi præcipi poſſe, in hac conſideratione, vel illud inditium certiſſimum eſt, quod temperiei forma, ex qua ratio decrementi petenda eſt, eiuſque à mediocritate receſſus, haudquaquam nobis cognitus ſit, vnde & vires illius, & effectus non ignorari non eſt non impoſſibile. Eodem pacto neque naturales propaginis facultates, neque deligationis momenta, quas decrementi cauſas eſſe retulimus, exactè rimari licet, neque exinde quid futurum ſit, prænoſcere. Veruntamen non deſperandum eſt in hac rerum obſcuritate, nec quicquam remittendum de ſtudij noſtri feruore, cum acrioris ingenij ſolertia non inepte fieri poſſit, vt minus ex præſcripto, ſi ad ſcopum accedamus, quàm minimum tamen ab eo declinemus. Nam [a] rectum etiam eſt, quod recto eſt proximum. Et medicum laudat diuinus Hippocrates, non qui nihil aberrat, ſed qui minus delinquit, & proximè ad æqualitatem accedit. Raro enim, imò nunquam, quod exactum eſt, attingimus. Hoc autem conſequemur, obſeruata ritè cutis traducis natura. Cum enim cutis, quà laxa eſt, quà ſolida, quà craſſa, aut quà tenuis, decreſcat, itaque perſpiciendum, ſi quid horum aderit, acriuſque perpendendum, & ita non præter rationem futurum propaginis ſtatum conijciemus. Etenim contingit res laxas, quod raræ ſint plurimum digeri, ſolidas verò, ob corporis denſitatem minus diſſipari, non ſecus ac tenuia, cum exucca ſint, facillimè contrahuntur, & quæ craſſitiem habent, optimèque enutrita ſunt, ob molem intumeſcunt, & diſtenduntur. Si igitur cutis laxa ſimul atque tenuis fuerit, uerebimur certè, vt propago magnopere imminuatur, cum duæ adſint cauſæ decrementi, eæque vehemẽtiſſimæ, quemadmodum ſi denſa, craſſa & benè compacta ſeſe nobis offerat, nequicquam de imminutione dubitabimus, dummodo poſthac non incaute aberremus. Cum vero vel craſſam eam, & raram, vel denſam, & tenuem nanciſcamur, ſuſpicabimur æque decrementum quoddam futurum eſſe, maius quidem, ſi dẽſa cutis & tenuis fuerit, minus verò ſi craſſa, & laxa ſit. Etenim nihil eſt, quòd ad ſubitaneam contabeſcentiam, æque ac tenuitas facere videtur, cum tenuia quamprimum corrugentur & exareſcant. Vt maximè omnium cutis diminuitur, ſi cum tenuitate raritas acceſſerit, quibus nil eſt vel incommodius, vel infelicius, ad deprimendam autoritatem medici, & ad obſcurandam huius artis præſtantiam, quæ ſuo fine, vt decet, potiri nequeat. Quicunque, ergo ad hæc, quæ de cutis natura dicta ſunt reſpexerit, (cætera, enim indagari nequeunt) is & decrementi in traduce progreſſus, artificioſa quadam coniectura aſſequetur, & ad mediocritatem, quæ in traducis eductione circunſpicienda eſt, proximè accedet. Quanto enim vel intenſius, vel remiſſius cutim decreturã fore ſibi perſuaſerit, tanto maiori vel minori traduce opus eſſe reſcibit, & modo liberalius, modo parcius cutim excindet. Hac enim regula moderabimur artis noſtræ officia, vt quantum ſatisfuerit, pro curtis reſtaurandis, materiei copia nobis ſuppetat, neque plus, neque minus è brachio reſecabimus, quorum illud moleſtum eſt, hoc verò incommodum. Nam ægros vel vltra modum torquemus, vel fine ſuo artem defraudabimus. Cum autem actiones noſtras tam æqua lance ponderare nequeamus, & difficillimum ſit mediocritatis limites non excedere, quare ſi nobis ad extremorum alterum deficiendum ſit, itaque copiam potius in eductione traducis amplectemur, & parſimoniã, ceu noxiam fugiemus. Etenim difficilius quid additur, quàm adimitur. Igitur ſi nobis conceſſum fuerit, dum traducem educimus, curabimus certè, vt eam adhibeamus moderantiam, quàm curtorum natura expetit, ſin minus, quoniam id frequentius eſt, ad exceſſum potius quàm ad defectum inclinemus.

[a] Hip. de ueterimed.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Qua ratione cutanea propago curtis partibus adiungenda ſit.

DEFINITA hoc pacto, quam ex cauſarum natura adinuenimus, quantitate cutis traducis, reliquum eſt, ut rationem coniungendę propaginis, cum partibus decurtatis, tandem proponamus. Cęterum neque unum, neque ſimplicem modum eſſe applicandarum partium, neminē eſſe crediderim, cui cognita ſit priſcorum & recentiorum doctrina, qui non nouerit. Antiqui [a] enim, quibus iuniores conſentiunt, tres modos coniungendi partem vnam cum altera nobis reliquerunt. Nam aut faſcijs partes conſtringendę ſunt, aut fibulis contrahendę, aut ſuturis connectendę. Itaque nunc quodnam horum aptius ſit, & opportunius, quo propaginē cum partibus curtis coniungamus, in pręſenti diſquirimus. Qua in re definienda, illud primo nobis obijcitur, quęnam ſit uniuſcuiuſque natura, & facultas, quęve vtendi ratio. Nam perſpectis, quę his ſubeſſe poſſunt copijs, facultatem eligendi, quod ex re noſtra fuerit, vberiorem multo habebimus. Vt autem à primo exordiamur, ſciendum eſt deligationis tres eſſe rationes, nempè vt ſic dicamus, [b] incarnatiuam, expulſiuā, & retentiuam. Fit ergo deligatio incarnatiua, quę, proprie agglutinatoria dicēda eſt, faſcia à medio ad principia vulneris circumducta, facto principio deligationis ex parte auerſa, & media loci vulnerati, circumducendo alterā faciæ oram, verſus ſuperiorem membri partem, alterā verò verſus inferioram. Expulſoria autem fit, ſi faſciam ab altero tantum principiorum reuoluimus, incipimuſque ab inferiori parte membri laborantis, quam arctius conſtringimus, exindè verò uinciendo moderate laxamus, & ſenſim deligando aſcendimus, ſemper autem ſolutius circumplectimur, quouſque eò deuenerimus, qua parte erumpenti ſaniei patet exitus. Vtimur autem hoc deligationis genere in ulceribus cauis atque ſinuoſis, ut & ſuperiori, ſi vulnus recta, & æqualiter inflictum ſit, quod labiorum diſſitorum vnionem requirat. Quę uerò deligatio continet, nullam, quod ſciam, quę certa ſit, rationem obſeruat, ſiquidem ijs partibus, quę minimè conſtringi, & anguſtari poſſunt, vt facies eſt, & collum ſolummodo adhibetur. Itaque pro earum figura, & medicaminum, quæ ex vſu fuerint natura, varios atque multiplices huius deligationis modos eſſe, nemo eſt qui non videt. Verum infibulatio, quod ſecundum genus eſt, ha mulis quibuſdā vtrinque incuruatis, oras plagarum diductas ſenſim adducit, & adductas quantum poterit, nulla uiolentia, placidè conſtringit, non ſecus, ac fullones harpaginulis, ad id negotium non ineptis, pannos diſtendere, & abaco ſuo ſolent affigere. Has fibulas dicunt latini, gręci uerò ἀγκτῆρας ἀπὸ τοῦ ἄγχειν, quod quaſi ſtrangulent, & quòd in ſynanchicis fit, obſtricta gula coerceant. Si igitur [c] in carne, quod hiet, uulnus fuerit, cuius oræ difficulter attrahantur, qua de cauſa ſutura quidem aliena ſit, itaque fibulas imponimus, quę paulum labia uulneris tantum contrahant, quo minus poſt curationem, lata cicatrix remaneat. Diligenter autem hoc loco, perindè ac in ſutura obſeruādū eſt, ne prius, quàm uulnus rectè purgatum ſit, fibulę imponantur, ne quid ibi concreti ſanguinis, aut coalitum impediat, aut cum putruerit, inflammationem pariat, aut partes ſubiectas erodat. Apprehendit uerò fibula, ut & ſutura non cutem tantum, ſed quoddam etiam ſubiectæ carnis, quo ualidius adhæreat, neque cutim abrumpat: eſt autem earum iniectio, neque rara admodum, neque crebra, quorum illud non continet, hoc uerò plus iuſtò torquet. Sed hic fibularū uſus noſtra tēpeſtate penitus interijt. Solemus tandē partes diſſitas ſuturis coniungere, atque in triplicis finis gratia, uel ut agglutinentur, uel ut ſanguis ſupprimatur, uel quo labia ad tēporis ſpatiū adducta perſiſtant. Harum prima adhuc multiplex eſt, eo, quod partes, quæ agglutinandæ ſunt, diuerſas inciſiones patiantur, aliæ quidē profundas, aliæ breues, alię latas, aliæ oblongas, alię anguſtas, aliæ ſublatas. Vna igitur illarum interſciſſa ſutura dicitur, & tali pacto adminiſtratur. Si inſignis plaga fuerit, utrūque ad medium uulneris labrum acu traijcitur, quę duplicem funiculum habeat, quibus oras conſtringere, eoſque innodari, & paulò ſupra nodum reſcindere conuenit. Hęc ubi facta fuerint, utrinque rurſus: interiecta ſpatia transfiguntur, & ſimplici filo, nodoque irretita firmantur. Hoc toties, per ſuccedentia ſpatia, ſi opus fuerit peragitur, donec uulneris extrema ritè commiſſa ſint. Alia ſutura eſt, cum in utraque uulneris ora tot acus, quot opus fuerit, ęqualiter diſtantes, altè impingimus, ijſque eo modo, quo ruſticanæ noſtrates ſolent, filum circumplectimus, alias quidem decuſſatim, ſed quod magis conducit, in orbem ad formam oualem. Has in vulnere impactas relinquimus, vſque dum vulnus coaluerit. Vtimur autem hoc ſuturæ genere in vulneribus admodum profundis, labijſque eorum plurimum diſtantibus, quemadmodum & ſuperiori, ſi ferrum oblonga quidem, non tamen altius impactum eſt. Tertius uero agglutinantis ſuturæ modus pinnatus dici poteſt, etiamnum profundis vulneribus deſtinatus, cuius adminiſtratio talis eſt. Vtrinque pennas uulneri adaptant, & cum duplici filo acum accipiunt, filorū extrema nodo irretiunt, & vulneris oras transfigunt. Sic funiculo pinnā unam ex una parte, ex altera parte alterā cōprehendunt, & innodatis funibus plagæ labia diſſita conſtringunt. Id toties exindè repetendū eſt, quoties id uulneris magni-

[a] Ga.3.me. med. c.4.

[b] Auicen, lib.4.Fen.4

[c] Celſ.5.c.26.

ris magnitudo expoſtulauerit. Hoc ſuturę genus plagis non adeò leuibus cōmodū eſt, ſed maxime profundis, & laceris, in quibus periculum eſt, ne funiculi traiecti, & arctius conſtricti, diſrupta cute elidantur, ſitque omnis vulneris coniunctio uana, & inutiiis. Quam tamen ſuendi rationem uarij uarie definiunt, ſed cum ad noſtrum negocium inepta ſit, neque etiam ut mihi videtur, alias in uſū uenire poſſit, ideo tractare eam exactius nolumus, ſed ſufficiat ſaltem eius mentionem feciſſe. His omnibus numeratur ſutura ſicca, adeò elegans, & opportuna ut nullum dolorem, dū hanc adhibemus, nullam penitus continui diuiſionem in parte vulnerata inducamus. Huiuſcè in leuibus inciſionibus, atque non adeò altis uſus frequentiſſimus ęquè eſt, atque feliciſſimus, & tali pacto ſeſe habet. Parandi ſunt panni linei, iiſque firmi, triangulares, vel alterius figurę pro vulneris, aut vulneratę partis conditione, & linimento, quod pertinacius hęreat, obliniendi, nec non ad latera vulneris utrinque adaptandi, ut minoris digiti ſpatium intercedat. Hos tandem vbi exiccati, & validè cuti annexi fuerint, intacto penitus corpore, ingenioſè conſuimus, & ſic vulneris oras perbellè coniungimus. Non minus etiam hoc conſuendi genus, ad cicatrices conuenit, quas facta vulneris agglutinatione delere, & obliterari volumus. Sunt pręterea, & aliæ ſuturarum rationes, in eum vſum, ut p eas partium vulneratarum fiat agglutinatio, quas inferiori ventri, tam exterius quàm interius peculiares eſſe vnuſquiſque videt, qui [a] autores hac de re legerit. Has γαστροραφίας græci vocant, quas obliuioni hoc loco tradere volumus, cum illorum vſus neque in diuerſis partibus ab infimo ventre, neque in his, quæ noſtræ operationi ſubijciuntur, celebrandus ſit. Has itaque ſuturarum ſpecies ad primum illud genus, quo vulnera agglutinari ſolent, omnes referri certum eſt. Sanguinem verò per ſuturas ſupprimimus, cum primum vulneris oras hinc inde traijcimus, & rurſus ad principium, unde ſuturam exorſi ſumus, recurrimus, rurſuſque propè pertundimus, & denuò regredimur, & ut antea, acus transfigimus, illudque eo uſque facimus, donec partes hiantes connexerimus, non ſecus ac pelles, aut telas, aut tale quid conſuere homines aſſolent. Suturæ huius uſus eſt, ſi quandoque ob ingentem prorumpentis ſanguinis impetum, dum vulnus amplioribus uaſis inflictum ſit, neque medicaminibus, neque alijs remedijs copia conceditur. Poſtremò tandem uulnera conſuimus, ut ad quoddam ſpatium temporis labia vulneris coniuncta permaneant, donec partes illæ, quæ hiabant, perfectè conuenerint, & accreuerint. Competit ſutura hæc, ſi in carne, aut parte molli vulnus acceptum ſit, & inſigniter partes dilaceratę ſint, atque non nihil carnis in iis deficiat. His igitur ſic definitis, ut ad inſtitutum redeamus, manifeſtum eſt, non modo neque fibulis, ſed neque deligatione cutaneum traducem cum partibus curtis coniungi poſſe. Nam connexionem illam, quę deligando fit, agglutinantem, & qua frequenter diſciſſæ partes uniuntur, faciei natura penitus reſpuit. Nec fibularum uſum recipit, cum præter uehementes dolorum ſtimulos, inflammatio ſubeat aliaque affectuum genera, quę curtorum cum propagine accretionem uel interrumperent, uel omnino euerterent. Supereſt igitur ſutura, & illa præſertim, quam interſciſſam uocauimus, quandoquidem non ſolum ſuperficie tenus, ſed altius etiam acus impingenda eſt, ut extremæ partium oræ ritè committantur, & fideliter commiſſa ad perfectum uſque coalitum haud difficulter cuſtodiantur. Reliquos conſuendi modos planè reijcimus, quod ad noſtram operationem accedere nequeant, quod qua ratione fiat, unicuique manifeſtum eſt. Verumtamen quo pacto cum propagine curtæ partes per ſuturam committendæ ſint ſuo loco rectius docebimus.

[a] Celſ. 7. c. 16. & Gal. 6. meth. med. 4.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Quæ corpora aptiora ſint ad hanc operationem, & nunquid omnibus anni temporibus æquè illam præſtare liceat.

SED cum plura ſint, quæ in omni actione concurrant, aut neceſsitate quadam conſequantur, quemadmodum patet ex rebus vel natura vel arte factis, ubi præter materiæ apparatū, & de inſtrumentis, & de idoneo tempore ad conſtructionem habetur ratio, ſic præter propaginem, qua mutilata membra reſarciuntur, & alia nobis offerri contingit, quæ in hac ſingulari operatione, non ſecus ac in vniuerſa medicina uſu uenit, perpendenda, & circunſpicienda ſunt. Differt enim, ut cum Hippocrate loquar, corpus à corpore, ætas ab ætate, affectus ab affectu, tempus à tempore, in quo homines ægrotant. Nam aliqua horum, aut omnia ſi morbis aduerſentur, plurimum ad ſalutem cōferre, plurimum etiam ſi natura ſua conſpirent, malorum uehementiam intendere, omnes norunt. Circunſpicienda igitur ſunt in hac operatione, temperies corporum, eorundem habitus, ætas, nec nō anni tempus ad operam idoneum, ex quibus ipſius artis euentum, & operis gratiam pendere uidebit unuſquiſque, cum ſingulorum uires perſpexerint. Habent enim hanc poteſtatem, & efficaciam, ut uel obſint uel proſint, ut cauſas huius actionis, aut confirment, aut infringant, atque ut operis exitum uel morentur, uel accelerent. Sed hæc manifeſtiora erunt nobis dicentibus. Exordiamur itaque à temperamentis corporum, quorum aliud eſt ευκρατο, & quadratum, alia ue-

frigida

rò, quę à bonitate huius recedunt, uel calida ſunt, & humida, calida & ſicca, uel frigida & humida, frigida, & ſicca, quæque & paſſim à prædominio ſanguinea, bilioſa, pituitoſa, melancholica Arabes nuncuparunt. Principio itaque aptiſſimum fore, atque ad huius chirurgiæ perfectionem commodiſſimum, ipſum corpus ευκρατον nemini dubium eſt. Maximus enim in eo eſt qualitatum conſenſus, & vires calidi, humidique, frigidi, & ſicci neque ſuperant, neque ſuperantur, ſed in æquilibrio conſtitutæ ſunt. Quod tanquam regulam atque normam quandam abſolutiſſimam, vt & in cæteris artibus vſus obtinuit, in operando optimus quiſque medicorum ſibi proponit, idque eſt omnium ſermone puriſſimum, & ab omni praui humoris fece repurgatum, ideòque exactiſſimi operis ſucceſſus, ſi quidem aliquando ſeſe offerat, expectationem nobis præbet, aut quam minimum à ſcopo ſuo deflectentem. Etenim in hoc opere perficiundo ſpectanda eſt propaginis opportunitas, conſiderandaque inſitarum partium coitio, & perpendenda vnionis elegantia, quorum ſingula in hoc medio corpore, & quadro adeo ad normam reſpondent, vt ipſum naturæ exemplar referant. Nam in propagine nihil eſt, quod deſiderari poſſit, vel ad mediocritatem, vel ad decentiam cum partes illæ ſic ſatis molles, craſſæ, duræ & tenues fuerint. Sic coloris elegantia in quo magnus artis applauſus eſt, ijs adiungitur, Sic nulla mora eſt, quin & exactè, & citiſſimè, & citra omne incommodum partes inſitæ cum cæteris vniri poſſint. An quiſquam dubitet, in tanta corporis puritate, nulla penitus redundante illuuie, ubi ſingula moderata ſunt, coalitum partium, dummodo nil externum refragetur, haud bene poſſe ſuccedere? quomodo in hac naturæ benignitate opus periclitabitur? qua ratione fine ſuo natura fruſtrabitur, cum omnia ad illam polycleti regulam, in corporibus ſinceris æqua lance adminiſtrantur? Sanè uti hic nullus relinquitur dubitandi locus, ita certiſſima ſalutis ſpes eſt, & quàm citiſſimæ unionis expectatio. Non enim ab intercurrente humorum labe, quod naturæ opus eſt, accretio partium aut præpediri (loquendo ſecundum naturæ fluxum) aut euerti poteſt. Quin ad cætera bona, & hoc commodum, quaſi auctarium, accedit, quod coniunctionis nec leuia quidem ueſtigia poſt coalitum remaneant, adeò egregiè & decenter natura architectatrix opus ſuum promouet, dummodo in facienda unione omnes numeros ipſe medicus impleuerit. Non enim nos hac ex parte arti patrocinantes, uana quadam oſtentatione falſo legentium aures tenebimus, & de hoc mirando naturæ opere audientibus blandiemur. Nam certò nobis credant uolumus, hanc pulcherrimam coalitus ſpeciem, & in ijs corporibus, quæ vulgariter ſincera nobis obtigerunt, non leui noſtra cum admiratione perſæpè uiſum eſſe, quod cum fiat, quando à iuſtitia, & æqualitate corpora deſciuerint, an deſperabimus in omnium præſtantiſſimo atque optimo corporis ſtatu, haud ſecus poſſe fieri. Quemadmodum igitur temperiem hanc cęteris præſtare, & longo interuallo, tam actionum probitate, quàm operum conſtantia, anteire omnes norunt, ita nobis conſtitutum ſit, hanc eandem omnium certè in hac operatione eſſe accommodatiſſimam, ſiue traducis ſubſtantiam, ſiue inſitionis robur, & celeritatem, ſiue coaleſcentiæ decus, & uenuſtatem ob oculos proponamus. Quæ certè non omnia conueniunt, aut ſiquidem conuenerint, non ea moderantia in illis temperamentis, quæ à bonitate, & æqualitate huius primi recedunt, & diſpari inter ſe elementorum concurſu extructa ſunt. Sanè autem, vt eorum ex receſſu, & acceſſu inſpecto medio, magna eſt diuerſitas, ita minores vires aut maiores, uel ad ornamentum, uel ad operis perfectionem conſequendam ſecum afferunt, inter quæ quod calidum eſt, atque humidum primas certè obtinet. Cum enim optimo illi proximum ſit, & paululum à mediocritate deflectat, itaque, & propaginem, haud uulgariter diſpoſitum, & certum, & celerem partium coalitum pollicetur. Nihil enim nobis non promittere poſſumus, cum ſuauitas caloris, & humoris benignitas abundè adſint. Accedit, & coalitus decentia, ob cutis mollitiem inſignem, longèque optimam. Huic temperamento, illud, quod bilioſum uulgò dicunt, ſuccedit, in quo ob caloris uim, atque adeò ob ſiccitatis uirtutem, argumenta citæ accretionis adſunt, non tamen uſque tuta, & periculi uacua, ut animos noſtros confidentia ſuſpendant, & parum cautos in operando reddant. Vbicumque enim calor opifex inualuerit, certum eſt unionem partium fieri, nec eam prorogari, cum ſubſidium non ita leue ipſa ſiccitas conferat. Nam humiditatis expertia facillimè concreſcunt, Cuius gratia honeſtam etiam atque decentem ſymphyſin expectare poſſumus. His autem bonis nonnulla incommoda, eaque grauia ſeſe inſinuant, uſque adeò nullum egregiè aptum, præter illud unum moderatiſſimum reperitur corpus, ut inſitionis ratio expoſtulat. Ni enim corpora hęc probè expiata fuerint, uidebimus promptiſſimè ſuſcitari eryſipelata, inflammationes, herpetas, ulcera, & alia huiuſmodi, quæ ægris non minimum moleſta ſunt, & haud leue negotium medico faceſſunt, cum acris ille humor, & efferus per dolorem è ſede ſua euocatus in cutem euolauerit, & partes eas uel eroſerit, uel in molem ſuſtulerit. Hoc autem, licet aliàs, pręſertim tamen circa inſitionis tempora contingit: quam dubiam non minus, & fallacem reddit, excidendi traducis ratio. Nam in rarę adeò, ut ſolent eſſe, texturę corporibus, nec craſſa cutis, nec compacta eſt, ideoque exciſa corrugatur quamprimum, & exareſcit. Hac igitur de cauſa ad noſtram operationem bilioſa corpora inepta ſunt, ſed quia mature ſatis partes, & decenter coaleſcant, non ſecus, ac cętera, etiam opportu-

tuna

tuna fuerint. Sed incommodius multò, ſi ſuperiora reſpiciamus, temperamentum frigidum, & humidum eſt, plurimumque diſtat, quam ut artis officia in eo contrectando, rectè præſtare liceat, tam ob inimicę frigiditatis noxam, quam ob humidi impurioris redundantiam. Cum enim partiũ unio calori natiuo accepta feratur, & nihil ſit in animantis corpore, quod huius opem, & in agendo virtutem non requirat, perbellè quidem, ſi vigeat, unionem ſuccedere credimus, eandemque languere, ſi contabuerit, & diuturnam moram trahere non dubitamus. Horum alterum quidem in temperamẽtis iam antea dictis videmus, alterum verò in phlegmaticis corporibus experimur, in quibus ad reliquorum malorum farraginem & hoc incommodum accedit, quòd nullo ingenio ad eam humoris bonitatem per duci queant, quin ſemper impuri humoris fomenta reſideant, quæ denuò repullulẽt, & ciborum aggeſtione eatenus eluxurient, ut ſemper noua auxilia expoſcant, ſemper nouas turbas medicis moueant. Atque hæc cauſa eſt, cur poſt coalitum propago albicet, quandoque verò defluat, & qua ratione fœda illa ſtigmata relinquantur, quæ liuore ſuffuſa, odiosè adeo nonnunquã turgent, vt uix quicquam ingratius, & indecentius eſſe poſſit. Etenim exiguum caloris natiui robur eſt, quod ſordidum illud phlegma ſubigere, & ad mediocritatem nequit reducere, quique cæteris hinc inde ingruentibus iniurijs, haudquaquam obſiſtit. Nec ritè adeò ad ſimilitudinem narium, ea, quæ in brachio cutis eſt, accedit, quin ſemper ſuiſmet indicijs ſeſe prodat, & pallore, contractione, & flacceſcentia matrem manifeſtò referat. Vnde, & propagines, quòd aliud incommodum eſt, anguſtas nimis, & breues eſſe neceſſe eſt. Hęc igitur omnia, quantopere impedimento ſint, ad operis perfectionem conſequendam, & priſtinam faciei honeſtatem reſtituendam, nemo eſt, qui non uideat, pręcipuè uerò ob partium coalitum, qui ad tantam nunquam peruenit decentiam, quantum vel gratię, vel uenuſtatis, iam enarrata temperamenta conſequuntur. Succedit tandem melancholicum, quod unioni faciendæ, & hac unica nota pituitoſo præferendum eſt, cum humoribus minus ſcateat, ſed partium ſiccitate coalitum apprime promoueat. Id tamen omnium ineptiſſimum eſſe dicemus, cum tanta, quanta eſt, caloris penuria, nihil moderati nobis ſuadeat, ſed conatus noſtros inanes reddat, & pręcipuè, quod ad coalitus tempora, uel cita uel tarda pertinet. Nam de propaginis ſimilitudine cũ ipſa curtarũ partiũ cute, illud profectò magni intereſt, qđ altera piloſa, altera depilis ſit, hęc glabra, illa uerò hiſpida, ideoq; plurimũ inter ſe diſſentiant. Hoc enim genus corporum fuliginoſum eſt, & ſiccis exhalationibus plenum, unde & pili nigri, & denſi in cute ſuccreſcũt, quos una cum propagine ad partes lęues & depiles, ipſas ſcilicet nares transferunt. Quid, quòd nec eam ubertatem propago pręſtet, quam opus requirit, nec eam, ſi coaluerit, gratiam, quam nobis proponimus? Cũ enim corpora hæc arida ſint & exucca, ideoq; tenuia & gracilia, nõ abeſt quin exciſa à brachio, quamprimum cutis decreſcat, & quem plenum eſſe pręſtabat, atque craſſum, tradux exareſcat. Quod tamen non ita graue & moleſtum eſſet, niſi pars poſt coalitum liueret, & quaſi exuſta ſit, nigreſceret, quo nihil ad aſpectum eſt deformius, nihil inhoneſtius. Id autem primo impetu, & paucis à peracta inſitione diebus minus conſpicuum eſt, appetente tamẽ frigore, & præſertim circa initia poſt unum uel alterum coniunctionis annum, quo tandem flos ille coloris perit, & uenuſtatis gratia euaneſcit. Quod incommodum cum pituitoſa propagine commune eſt. Quoniam ob caloris, quę his propria eſt, imbecillitatem, atque adeò ob inſignem illam, quę fit in traductione, naturę concuſſionem, hæc vltima temperamenta mirè conſentiunt. Quare neceſſariò fatẽdum eſt, cum & ratio id ſuadeat, & experientia, fortiſſimum telum, confirmet, inter tot humanorum corporum diſcrimina, illud quod moderatum eſt, & cæterorum exemplum, ſi modo aliquando cõtigerit, ad diſſitarum partium vnionem longè aptiſſimum eſſe: poſthæc verò quæ calore uegeto polleant, temperamenta ſuccedere: tandem autem pituitoſa, & melancholica ſubſequi, quæ omnium ineptiſſima, & ad ſubeundam hanc curtarum operationem, minus accommodata ſunt. Porrò ab artis huius ſeptis reijciẽda ſunt illa corpora, quæ praua eluuie, teterrimaque humorum ſentina, ob viſcerum uitia, perfuſa ſunt, & à medicis cacochyma, & mali habitus dicuntur. Plurimum enim intereſt, utrum corpus ſit cacochymum, an uerò pituitoſum dicas, aut cæterarum intemperierum nota inſignitum. Nam præter reliquas differentias hoc maximè diſtant, quòd illud morboſæ conſtitutionis ſoboles ſit, hęc uero ſanitatis limites non excedant. Abigenda igitur ſunt corpora cacochyma, quod imperante humorũ prauitate, fieri nequaquam poſſit, quin liberalius etiam exinanita, ad hoc opus chirurgicum ſubeũdum apta reddantur. Nam fœda illa ſuccorum labes omnem unionis ſpem ſubuertit, & operis progreſſum affluentibus hinc inde ſordibus plane demolitur. Quid, quòd ſurculus maximè tenuis & rarus ſit, omneſque partes, quam exiguo calore polleant. Quid, quod nec pręciſę propaginis educationem concipere poſſumus, cum præ calore imbecillo quamprimum conſeneſcat, & ob alimenti prauitatem promptè contabeſcat. Quibus quandoque mala qualitas, & uenenoſa, ex corporis penetralibus excita, ſeſe inſinuat, quæ cum callum coalitarum partium ſuſpendat, eas aptè, & concinnè coniungi prohibet. Releganda itaque ſunt eiuſmodi corpora impuriſſima, & ab huius operationis genere remouenda, quod ea maximè pura atque ſincera adeſſe fas ſit, & nulla, aut quàm minima labe infecta. Cæterum neque omni ætati hoc opus conuenit, ſed inutilia ſunt, minuſque recipienda ſenum, &

pue-

puerorum corpora,quorum hęc operationem totam ſuſpendunt, illa uerò traducis coalitum,quod in opere conficiendo primum eſt,difficilem fore portendunt. Etenim euaneſcentis caloris incommoda ſenectus excipit,hæc cutis marcorem affert,hęc indiuiduum comitem,pituitę prouentum ſecum rapit,hæc cęteris malis,& offenſis obnoxia eſt,quę partium vnioni,& confirmationi obſunt, omnemque operis euentum futilem,& inanem reddunt.Cum enim ipſa natura ſua frigeat, nec occurrentis aeris iniquitates à ſe propellat,itaque exiguam aut planè nullam de ſalute ſpem concipere poſſumus.Quamuis verò puerilis ętas vim caloris , & humoris probitatem promittat , quæ duo ad abſolutionem operis ſine controuerſia prima ſunt,atque maxima,attamen ob motus impetum, & ſenſuum uiuacitatem nequaquam curę noſtrę committi poſſunt . Non enim pueri vel deligationis tœdia perferre poſſunt , vel ſuturæ , & inciſionum tormenta vincere , quæ licet momentanea ſint , ſunt tamen acerrima, & extremi doloris plena,ideoque conſtantia,& animi fortitudine,quod abeſt à pueris,ſuperanda.Nec corpora eorum, quod forſan caput eſt , quia mollia ſunt & promptè diſſoluantur,oppugnari pharmacis queunt,cũ tamen ob voracitatem,& excrementorum congeriẽ nihil minus non ex vſu foret.Non negamus tamen ætate hac,ſi corporis ea,& animæ moderantia accedat,hanc chirurgiam exerceri poſſe. Fatemur quidem in illa naturæ clementia artis opus non eſſe difficile,ſed ut id exequaris,& per media eò contendas haud ita facile:qua de cauſa,ut unicuique huius ætatis incõmoda pateant,hæc ſubmonuiſſe voluimus.His enim perceptis, ſi qua daretur artis exercendæ occaſio,intelligant velim medici,qua eis cura opus ſit,& ſolertia,qua prudentia,ne artis dignitatem imminuant,& nominis ſui famam incautè prodant.In cæteris hominum temporibus,iuuenili ſcilicet,& conſiſtenti,alacriter ad opus accedant , moliantur, agant, conficiant,nullus eſt metus, nulla ſuſpicio , quin rectè ceſſerit negocium,quin ad vmbilicum, quod aggrediaris,proſperè perducas.Supereſt modo,his ſic poſitis,vt de anni temporibus conſiderationem inſtituamus, nimirum , nunquid quacumque anni parte hanc operationem celebrare liceat , & quodnam operi perficiundo illorum magis conducat.Cum igitur hæc noſtra actio ſpecies quædam inſitionis ſit,aut ſaltem illius ſimulacrum , quam ſingulis anniuicibus,haudquaquam faciendam rerum ruſticarum periti aſſerunt, itaque ad eius exemplum hoc opus neutiquam quocumque tempore, & ſine diſcrimine adminiſtrari poſſe, forſan videbitur. Sed aliena hæc eſt a veritate ſententia,nec accipienda , cum nihil obſtet , dummodo cætera ritè adhibeantur , quin æque ipſius artis effectus tam uere & autumno , quàm æſtate & hyeme nobis promittamus. Abſimilis enim eſt arborum natura ab hac noſtra eſſentia , vel ſaltem caloris , ad quem ſingula referuntur opera, vbertate fæcunda,quæ & in hyeme aſperrima plurimum viget, & inter acerrima frigora validè munia ſua exequitur.Cum enim inferioris multò conditionis ſint,& terrenæ ſubſtantiæ arbores, nec tanta caloris copia, quanta eſt in hominibus,& adeò benigno alimento perfundantur,ideo frigoris impetu vehementer percelluntur, algentque partes earum extimæ, & preſertim quæ à corde ſiue iecinore(huic enim quid ſimile illis vegetandi vim impertit)longius abſunt: qua ratione inſitionem agricolæ, ſtatu cæli inclementiori & algente moliri reformidant . Veruntamen fieri nequit in humanis corporibus , vt vſque adeò refrigeſcat cutanea regio, quin inepta penitus huic noſtro negocio futura ſit,& incommoda. Itaque caloris redundantia atque in tanta vbertate humoris benigna uis,id genus officij chirurgici,quale nos exhibemus,ſingulis anni partibus, vel rigente cælo, uel æſtuante præſtari poſſe,ſat ſuperque nobis perſuadent. Non tamen relinquitur,quin in hoc annui curſus diſcrimine,dum caloris cum ſiccitate,frigoris cum humiditate commutatio ſit, alia tempora, alijs præſtent,& uel maiorem perficiendi operis,uel minorem occaſionem afferant. Sed ſciendum primò, quòd non tam conficiendi quàm ſtabiliendi , & confirmandi operis ſit habenda ratio , & quidem per proximos menſes, quæ opus ipſum ſubſequuntur. Cum enim inſita cutis, & curtorum materies , è ſede natali alio translata,& amico matris ubere deſtituta,in alieno & inſolito ſolo nutriatur, ſanè credendum eſt,in eductione ſua, & eo, qui factus fuit tranſpoſitus, illam plurimum concuti,conuelli, & labefactatis ſuæ naturæ uiribus , ab ingenita temperie maximè recedere , quæ incommoda aſſuetudine ſenſim facta , & diuturno commertio tandem emolliri , & tolli neceſſe eſt. In partium igitur anni opportunitate dijudicanda,ad opus ipſum,& ad operis confirmationem conſilia dirigenda ſunt,dũ modo ſingula cum naturæ conſenſu,& gratia peragere velimus . Quæ tandem rata, & firma futura ſunt,cum temporum anni vires,ac eas, quas ſecum afferunt noxas,& vtilitates perpenderimus. Ver primò temperatum eſt,ſanguini copioſo & benigno gignendo commodiſſimum . Hæc anni pars, ſi non ob alias,ſaltem ob eas,quas de temperie corporum rationes adduximus,huic noſtræ chirurgiæ ſatis opportuna eſt.Nam uniuerſum corpus,& calore, & humore clementius fouetur , atq; adeò ipſa cutis,quam hac de re felices operis noſtri ſucceſſus promittere , & abunde polliceri , nemo non videt.Vt enim corporibus temperatis omnia benigna ſunt,ſic neque moderata tempora nobis ad uerſa erunt.Veri ſuccedit æſtas,caliditate , & ſiccitate efferueſcens , affectionibus certè aptiſſimis, quæ certam,& minimè fallacem partium vnionem ſpondeant.Sed forſan minus ex uſu eſſe videbitur,quod æſtuante tunc humore acri,& ebulliente,furentes ſucci in cutim facilè excurrant , & ma-

gnorum ſymptomatum velut eryſipelatum, herpetum, carbunculorum, metum incutiant. Reijcienda autem ſunt poſtremo duo tempora, quorum alterum inæqualitate ſua, & frigoris exuperantia interturbat coalitum partium, & prorogat, hoc verò cum frigore, & humore moleſtum ſit, ipſi cuti algenti iam, & ob tranſplantationis impetum adhuc languenti, quaſcumque aeris externi inclementias communicat. Quare cum ipſa curtarum partium inſitio, caloris, & humoris ubertatem eamque lenem, & benignam requirat, nemo hercle inficiabitur, ver maximè cæteris anni partibus præſtare, & inter alia requirere vt ei huius operis perfectio nuncupetur. Hoc enim vniuerſum corpus ſuaui calore perfunditur, & mitiſſimo omnium humore ſcilicet ſanguine irrigatur. Sed cum caloris vim adhuc vegetam, cum pauca vligine coniunctam propaginis confirmatio expoſcat, itaque operis incremento, & ſtabilimento ipſa æſtas dicari debet, in qua ſiccitas, & æſtus dominantur, quibus, & agglutinatæ partes ab excrementis vindicandæ, & largius inſtaurandæ & roborandæ ſunt. Cætera verò anni tempora, quamplurima incommoda ſecum afferunt, & tanto maiora, quanto ocyus autumni noxas, hyemis moleſtiæ excipiunt, vnde corporibus extra rigentibus, & excrementorum frigidorum copia perfuſis, & cõnexionem partium morari, & dubia adhuc ſanitate propaginem affici, nec ad integrum robur peruenire poſſe neceſſe eſt. Statuendum eſt itaque uernum tempus, & æſtatem nobis conducere, alterum quidem, ut inſertio partium earumque unio ſuccedat, alteram uerò ut partes unitę inſtaurentur & confirmentur: at hyemem, & autumnum inepta eſſe & in hoc opere præſtando effugienda, non tamen uſque adeò iniqua, ut artis beneficia omnino irrita faciant. Nam, & ſuccenſis hypocauſtis, & igne excitato propulſare iniurias hyemis, aut corrigere ualemus: nec tanta autumni eſt immoderantia, quin ut eam temperemus, deſit ingenium, quod utique, & huius, & alterius uehementiam præter alia integumentis, & pellibus animalium, ſat bene arcere, & inſitum cutis ſurculum tueri poſſumus. Atque hæc ſunt, quæ in opere faciendo, non ſecus atque alia in conſultationem cadunt. Quamuis enim minus neceſſaria ſint, nec in ijs operis ſumma conſiſtat, attamen quod plurimum intereſt, cuiuſnam conditionis ſit, & ætatis, quem curandum ſuſceperis, cognoſcere, & non minoris momenti eſt, qua temporis occaſione opus tuum aggrediaris, ideò umquam à medico prudenti eorum obſeruatio, ut etiam hoc loco fit, neque contemni poteſt, neque aſpernari debet.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

An ex alieno corpore, an verò ex proprio tradux eligendus ſit.

NVNC verò de propagine cutanea, ſeu de cute traducis educenda, cum ſermonem facere nobis ex ordine conſtitutum ſit, ideò duo illa in primis conſideranda ſeſe offerunt, nunquid ex alieno corpore hũc traducem ſecernere liceat, atque ſi id licebit, an id præſtare, necne ſatius fuerit, de quibus breuibus agendum. Sed Ad rem accedamus. Traducem ipſum ex alieno corpore de ſumi poſſe, tam autoritate, quam ratione comprobare confidimus. Si enim caloris inſiti vim, atque temperamentorum in hominibus naturam, eorumque affinitatem, nobis proponimus, itaque haud abſurdum eſſe dicemus, & impoſſibile, quin ex alieno corpore, atque id nulla cum difficultate ſecernamus. Quid enim obeſt, cum caloris ſubſidio, unius corporis partes, longeque diſſitas, ad unionem vocari videmus, quin eundem effectum in diuerſis corporibus nos aſſequi poſſe aſſeueremus. Etenim cauſa hęc haudquaquam diuerſa eſt, ſed cum calore noſtro congenea, cum, & hominum temperamenta non vſque adeo diſſentiant, ut hęc ſuarum partium conſortia neutiquam patiantur. Conueniunt enim, ſi non alio, ſaltem humanæ ſpeciei nota, & effigie, cuius ea vis, & poteſtas eſſe videtur, vt nihil non factu poſſibile ſit, nec aliquid obſtet, quod hæc coniugia diuerſorum corporum prohibeat. Nam cum non ſolum plantę, quę quidem virtute, non autem genere diuerſæ ſint, ut eſt generoſa vitis, cum ignobili, adductę prius, & coniunctæ in idem ingenium abeant, quod ex Catone ſupra monſtrauimus, verum etiam diſpares formis, & viribus arbores coaleſcant, atque quod inſitum eſt, naturam eius, cui inſeratur, in ſe conuertat, vt Columella re ipſa oleæ, & ficus exemplo oſtendit, Quanto magis cutem ipſam traducem, ex diuerſo corpore decerpi, & in alienam ſedem tranſponi poſſe cenſebimus? Non enim vſque adeò ingens naturę intercedit diſſidium, cum homines inter ſe ſpecie conueniãt, nec tanta eſt, noſtrorum corporum, quanta reperitur plantarum diuerſitas, quas tamen paruo negotio ſub eaſdem coniugij leges adduci, & mutuo naturę vinculo connecti, non ſine admiratione videmus. An verò quandoque id generis curta ex alieno corpore reſtituta fuiſſe viſum fuerit, certè neque legimus, neque audiuimus, neque attentauimus vnquam, neque, qui hoc concedat, ut ſeſe fruſtra excrucient, uix nobis perſuadere poſſumus. Verum ſatiuſnè fuerint, hanc refectionem ex alieno, an ex proprio corpore moliri, iam utrinque propoſitis rationibus diſcutiemus. Hę quidem ex opere ipſo nobis petendę ſunt. Nam aliundè eas arceſſere nequaquam licet. At primum illud, pręſtare magis, vt alieno è corpore petamus traducem, fortaſſis nobis perſuaſerit, quod

hac

hac ratione ut opus perficiamus,non contemnendi boni participes reddamur. Cum enim potiora artis momenta in propaginis bonitate conſiſtant, & hoc uniuerſa operatio tanquam finem, reſpiciat,ut operi dignitas ſua,& pulchritudinis decor accedat, itaque proculdubio ex animi ſententia, his potiri poſſumus, ſi traducem ex corpore ſano, florido, & ſucculento ſeligamus,& quę morboſa ſunt, decolora, & effœta reſpuamus. Etenim propagines in corporibus quibuſdam non integris, adeò exigui momenti, ita nullius ponderis eſſe contingit, ut operoſum ſit aliquas ſaltem operis partes explere, nedum omnes illius numeros abſoluere. Tanta eſt coloris fœditas, tantus cutis defluxus,tanta ſymptomatum prauorum ex inciſione ſuſpicio, quę maximè operationi huic aduerſa ſunt,& operis dignitatem non ſolum imminuant,uerum etiam confundant. Nec illo,ut medeamur licet, cum nulli datum ſit, uel quocumque ingenio, pellē ſuam immutare, & naturę difficultates euincere, niſi difficulter admodum, ac diuturno temporis ſpatio, quod apud patientes noſtros, haudquaquam locum habet.Occurremus itaque his incommodis,& eorum vim eludemus, ſi eam propaginem,quam aliena corpora,& integra præſtare poſſunt, operi noſtro adhibeamus,& quem morboſa corpora exhibent,ab inſitione reijciamus. Atque hæc ratio plurimum ponderis habet, cum à fine petita ſit,cauſarum principe,ad quem potiſſimum animi aciem intendimus,quique omnium actionum noſtrarum dux quidam eſt,& arbiter.Sunt autem,& aliæ rationes,quæ nobis fidem fortaſſis facerent,quò minus ex eodem corpore,quod nobis obiectum fuerit, traducem depromamus,quę omnia delitijs quorundam potius,& animi abiectioni,quàm vel curationis decori, uel meliori operis conditioni ſubſcribunt.Aiunt enim nonnulli,ſi ex alio corpore traducem ſumamus,nos hac ratione efficere,ut ſoeuos eger cruciatus effugiat, cæteraſque eius generis calamitates deuitet quamplurimas.Has diſtinctius hoc loco enarrabimus, ut ijs perſpectis, quid ſentiendum ſit,ex rei ueritate definire poſſimus. Hæc autem omnia quaternario comprehenduntur.Dum enim propaginē primo educimus,& ad inſitionē paramus:dū propagine inſita totū corpus ad coniunctarū partium ſalutē componimus,non poteſt fieri, quin vehementer torqueamur, & inſignes dolorum uellicationes perpetiamur.Etenim cultris cutis incidenda eſt,acu pertundenda eſt,funiculis conſtringenda eſt, brachiū violenter attrahendū,capiti imponendū, nulliſque motibus non concutiendum.Sic corpus iacendo continendum,& velut in carcerem quendam,conijciendum eſt,quod alioquin liberum,& integrum ſua munia explere expetat.His accedit,& brachij turpitudo, quam in propaginis eductione infligi neceſſum eſt, & partium illarum languor, cum inducta cicatrice caloris priſtina benignitate deſtituantur,& multò,quàm ante, ad motum ineptiores fiant. Quibus adiungitur, quòd illuc paſſim,velut ad reliqua ſolet vulnerum veſtigia, excrementa promptiſſimè confluant, quorū uel tenuitate,uel acrimonia,uel aliena qualitate,pars illa intumeſcat, & vlceribus afficiatur. Expetendum itaque, ut aliena corpora pro traduce excidendo, & inſerendo ſubſtituantur: propria verò,& ſingulis ſua,quantū poterit,à doloris ſæuitie,à brachij deformitate,& imbecillitate, à cæteriſque incommodis illæſa,& innoxia conſeruentur.Atque hæc hi homines plus iuſtò ſcrupuloſi contra hanc operationem in medium afferunt.Si autem ſingula expendamus,illud unum duntaxat, quod ab opere argumentum deducitur,non nihil urget:reliqua verò,ut ſectionis doloris,curationis tędium uſque ad inſitionis tempora,cicatricis deformitas, & brachij imbecillitas,aut ſi quid aliud reſtat,leuiora ſunt,quam vt reiecto proprio corpore,alienæ materiei ſubſidio opus ſit: Cum enim nobis propaginis ſecernendæ detur optio,quam aliquando meliorem eſſe præſtaret, nonnūnquam verò alteri,quæ penitus inepta eſſet,ſupponi liceret, id utique non negligendum eſt, cum & operi ipſi,& operis decori conferat,ad quæ omnem ingenij aciem intendere, omnes prudentiæ conatus dirigere,quod ita artis ratio præſcribat,diligens artifex,& callidus haud immeritò cogitur. Verum tamen ſi operis ſummam periclitari contingat,& maius damnum fuerit,quod feceris, quàm commodum,quod conſequaris,quare nemo ſanæ mentis ſuaſerit, ut ob leue quoddam pulchritudinis & indolentiæ lucellum,totam operis ſortem in dubium reuocemus. Quod ſanè cōtingit ſi alieno in corpore hanc præſtare operationem conati fuerimus.Cum enim inſitione facta,uel magis, ut proprio uocabulo rem ſignificemus,cum,inquam,propaginis cum curto naſo,uel labijs per ſuturam cōiunctis,coaleſcentiæ incumbimus, continendæ ſunt partes quam arctiſſimè, & eo tenore ac regula conſeruandæ,ut neque minimum,ſi fieri poſſit,hinc indè dimoueantur, ne diſtractis illis, aut contortis,uel obliquè,uel tranſuerſim,vel minus pertinaciter uniantur, ſed vitioſè, & inualidè coaleſcant.Sed quo pacto,quod in ægris perquam facile eſt,illam duorum corporum,ſeu compoſitionē, ſeu deligationem conſtituamus,adeò arctam,& conſentaneam,quod par ſit perficiendo operi?Certè ego ex me videre nequeo. Qua ratione efficere poterimus, ut corpora coniuncta,coalitum partium haudquaquam deſtruant,aut aliquatenūs non corrumpant? Quæ enim non incommoda ſequuntur,circa vigilandi,aut dormiendi tempora,ubi naturæ operibus uacandum,ubi alimenta capienda ſunt,ſi eundum,ſi quieſcendum,ſi ſtandum,ſi ſedendum,& ſi cætera neceſſitatis peragenda ſunt.Hic qua ratione ad eam moderantiam accedemus,quàm,quę peragenda eſt, partium coniunctio requirit.Itaque nemo non uidet,ex colligantiæ difficultate,& incommodorum, quę bina corpora,

pora, ſi coniungantur, conſequuntur, neceſſitate quam dubios, ſi non inanes penitus effectus artis fore, & eò magis, cum neque actio in proprio eius, cui medemur corpore, haudquaquam uacet periculo. Satius igitur fuerit hoc intentatum relinquere, & quæcumque tandem, illa ſint, quæ operis uenuſtatem, & actionis iucunditatem imminuant, incurrere potius, quàm totum opus in diſcrimē adducere. Hinc ſuperuacaneū eſſe patet, ut illis reſpōdeamus, qui vel decori brachij cōſulentes, vel ſenſui proprio blandientes, hanc operationem in ſuis corporibus detrectant. Non enim ea vis eſt tormēti in ſectionibus, non ea tœdij magnitudo, dū ad inſitionis vſque tempora curatio facienda eſt, non tanta vulneris fęditas, aut cicatricis imperfectio, quemadmodum hi moroſuli, aut ſi vis delicatuli ſibi proponunt, ut cum leuia hæc, & momentanea declinare malint, eorum, quæ potiora ſunt, & quorum gratia auxilium artis implorant, eorum in quam, aleam ſubeant. Omnibus itaque liquet hanc chirurgiam magis in proprio quam alieno corpore expetendam eſſe, cum in illa ſit operis, utcumque fuerit, ſpes certiſſima, hæc verò periculum inſigne, quinimo de toto negotio quandoque deſperationem ſecum afferat. His porrò, & illud argumentum adijciemus, quod aſpernandā eſſe ex alterius corpore inſitionem, & recipiendam eam, quæ ex proprio fit, magis approbauerit, propoſita ſcilicet difficultate, quam in cutis ſecretione, adhibito prius propaginis examine, ſubire neceſſe eſt. Quis enim acerrimo adeò ingenio illam proportionis notam, quæ operanti rectè obſeruanda eſt, diſtinxerit? Quis eiuſdem vim & facultatem rimari poterit? Quis illius magnitudinem verè expreſſerit? Quapropter in iudicio adeò lubrico, & fallaci non confugiemus aliò, & quantitatē traducis aſſignabimus, ſed ea, quam natura aſſignauerit, menſura, & delineatione uti ſatius eſt. Quem ineffabilem naturæ apparatum in ſingulis, quos adhuc uiderim, aut in manibus meis habuerim, mihi obſeruare, & contrectare licuit. Nam exquiſitè adeò ad modulum curtarum narium cutis brachij conuenit, ut iamdiu naturam huic operi penum quendam præmeditatam, & ſuccedaneum quid, ſi quid ſiniſtrum naribus contigerit, hic ſe poſuiſſe credas. Itaque admiranda eſt illius prouidentia, quę ſingulis rebus nihil non proprij elargita eſt, & id obſeruauit unicè, ut unicuique ſuum rectum ſit, atque conueniens. In cuius contemplatione illud veriſſimum eſſe comperimus, quod ab Eccleſiaſte ſapienter enuntiatum fuit cuncta [a] fecit Deus bona in tempore ſuo, & mundum tradidit diſputationi eorum, ut non inueniat homo opus, quod operatus eſt ab initio mundi vſque ad finem. Et rurſus: & [b] intellexi quod omnium operum Dei nullam poſſit homo inuenire rationem eorum, quæ fiunt ſub ſole, & quanto plus laborauerit ad quærendum, tanto minus inueniet. Eam ſi dixerit ſapiens ſe noſſe, non poterit reperire. Prætera: cunctæ [c] res difficiles, non poteſt eas homo explicare ſermone. Sed enim ex [d] hac peſſima occupatione, quam ut idemmet dicit, dedit Deus filijs hominum, ad eiuſdem cognitionem, & futurorum bonorum hæreditatem maximum argumentum elicimus. Veruntamen hęc alibi. Nunc illud ſufficiat, difficillimum, & ferè impoſſibile de propagine iudicium, atque ſingularem illum indiuidui characterem omnino diſſuadere, quo minus in alieno corpore hoc opus aggrediamur. Etenim huius proprietatis ea uis eſt, & potentia, ut coalitum ſi quis accellerari, & ſymphyſis decus adaugeri, quin ſi minimam quidem operationis partem ſeſe aſſequi poſſe crediderit, hunc planè ſuperſtitioſum, & in diſciplinis phyſicis malè formatum eſſe exiſtimemus.

a Eccleſ. 9.
b Eccleſ. 8.
c Eccleſ. 1.
d Eccl. ibi.

CAPVT DECIMVMNONVM.

Quid ſcripſerint antiqui, & recentiores de curtorum reſtauratione, & an hæc noſtra illis conueniant.

ANTEQVAM verò vlterius progrediamur, uere illud eſſe diſcutiendum primo cenſeri poteſt, nunquid veteres medici, quorum opera in comperiendis, & explicandis artis officijs, ſingularis fuit, quique curtorum cognitionem quadantenus attigerunt, hanc artem præceptis, pro operis exigentia, opportunò illuſtrauerint: & quid neotericorum nonnulli, atque ſua tempeſtate omnium conſenſu clariſſimi uel ſcripſerint, uel indicauerint, Ex priſcis qui aliquid hac de re tradiderunt, Galenus eſt, Cornelius Celſus, & Paulus Aegineta, quorum virorum ſententias primum annectemus, & neotericorum decreta ſubiungemus, ut commodè poſthæc noſtra cum illis conferri queant. Vt autem primo Galenum conſulamus, is in hunc modum retulit: diximus [e] & de eiuſmodi rationibus in ſermonis progreſſu, æque profectò, ut de curtis id genus, quæ κολοβώματα græci appellant, quippè ita uocant, quæ in labijs, aut narium alis, aut aure deficiunt. Nam methodo curantur hęc quoque primum quidem excoriata cute, deinde adductis coniunctiſque inter ſe cutiū oris, ac utriuſque, quod calloſum eſt, detracto, mox quę reliqua ſunt, aſſutis atq; agglutinatis. Et rurſus, ſi digitus [f] deſit, inquit, uel tale quippiam, reſtituere id prorſus non licebit. Sanè proditū, & de præputio prius eſt, quemadmodū id quiſpiam inſtauret. At quæ in naſo, uel labio, uel aure curta ſunt, ea

e Gal. 14. met. med. 16.
f Gal. 14. met. med. 18.

quidem, vt refeciſſe non liceat, ita decorem aliquem his adijciat, ſi quis diuiſam vtrinque cutẽ mo[illegible] in vnum conductum, queat agglutinare. Atque hæc eſt Galeni ſententia. Paulus Aegineta aurium

a Aegin. 6.cap.26.

detruncationes, ac labiorum curari ſcripſit hoc planè modo. Curta [a] circa aures, aut labia hac ratione tractantur, vt primum quidem cutim ex inferna parte excoriemus, poſtea verò vulnerum labia inter ſe contrahamus, & callis ablatis deindè ſuamus, & agglutinemus. Sic Celſus, vt ſequitur in-

b Celſ.7.c. 9.

dicauit. Id quod [b] curtum eſt in quadratum redigere, ab interioribus eius angulis lineas tranſuerſas incidere, quæ citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant: deindè ea, quæ ſic reſoluimus in vnum adducere. Si uerò ſatis iunguntur ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam conuerſas immittere, quibus ſumma tantum cutis diducatur. Sic enim fit, ut facilius, quod adducitur, ſequi poſſit. Id non ui cogendum eſt, ſed ita adducendum, ut ex facili ſubſequatur, & demiſſum non multum recedat. Interdum autem ab altera parte cutis, haud omnino adducta deformem, quem reliquit, locum reddit. Huiuſmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda eſt. Nec igitur ſunt antiquorum de hac operatione noſtra placita, quibus quid minores ſenſerint, iam aſcribendum eſt, in quorum numero Alexander Benedictus, Veſalius, Ambroſius Pareus Gallus, Stephanus Gourmelius, Ioannes Schenkius de Grafenbreg homines ingenioſi & ſolertes habentur. Alexander itaque Benedictus, patria Veronenſis, medicorum eloquentiſſimus, reſarciendarum narium chirurgiam his verbis annotauit. [c] Aetate noſtra narium deformitatem cohoneſtari

c Alex. Bened. 4. de prax.med. 39.

docuere ingenia. Caruunculam è brachio ſuo conciſam ad narium formam cenſeri, addique trunco naſo ſæpè viſum eſt. Summam enim cutim brachij nouacula excidunt: facto vulnere, abraſis ſi opus eſt, naribus, vel nouiter abſciſſis capiti brachium ita coniungunt, vt vulnus vulneri cohæreat, conglutinatis vulneribus à brachio tantum cultello demunt, quantum inſtaurari conueniat. Naſi enim venulæ, cognatæ caruunculæ nutrimentum præbent, cutiſque demum ſuperinducitur, pilis quandoque pro brachij natura innaſcentibus, eòque modo nares nouas miro ſtudio componunt, foraminaque faciunt, audaci ingenio naturæ imperantes. Id additamentum hyemis violentiam vix ſuſtinet, & curationis. Naſum ne prehendant moneo, ne ſequatur. Veſalius præterea hanc

d Veſal.3. chir.

narium reſtaurandarum artem inſinuans hoc pacto illas componi commonuit. Tunc [d] temporis ante ſcarificationem brachium, quod magis ægroto commodum ſit, accipimus, & muſculum ſuperficialem, cubitum in anteriorem partem flectentem, propè tendinem, hoc eſt, circa locum copulationis eiuſdem tendinis, manibus diligenter exquirimus, quo inuento ab utroque latere violenter ita vulneramus, ut reliqui vicini muſculi minimè malum perpetiantur. Eadem vulnera ſcalpello profunda efficimus, curamuſque ne dolor, vel inflammatio ſuperueniat, & interim pedetentim magis perforamus, donec linteum ab utraque parte facile aditum habeat: ac ſi dicas, te uelle muſculum eleuare in ea parte, in qua magis carnoſus, ac corpulentus exiſtit, & ab alijs ſubiectis partibus totũ ſeiũgere. Hoc facto ab altera ſuperiori parte paulatim adhuc ſeparamus, donec vndequaque dermis, & epidermis contracta ſit, quod medicamentorum ope commodè ſatis perfici poteſt. Interim locum, in quo antea naſus erat, diligenter ſcarificamus, donec ſanguis maximus effluat, poſtea faciẽ ita cum muſculo iam affecto coniungimus, vt nec moueri quidem, uel caput, uel brachium quadraginta dierum ſpatio poſſit. Veſalio Ambroſius Pareus ſuccedit Pariſienſis, regius chirurgus,

e Pareus 22.

homo inſignis, & doctus, qui de refectione curtorum habet hæc ſequentia. Extitit [e] in Italia, annis ſuperioribus chirurgus, qui reſectæ portionis naſi reparandę hanc rationem inierat. Naſi mutili labra calloſa circuncidebat, quomodo in implendis roſtris leporinis fieri ſolet, indè lacunam nouacula tam magnam in bicipiti muſculo brachij excauabat, quantum amputati naſi portionis amplitudo exigere videbatur. In eam mox naſum, qua parte mutilus erat, demergebat, capite ad brachium tanquam ad palum ſic reuincto, & colligato, ut immotum, & ſtabile nullam in partem flecti poſſet. Quadrageſimo indè demum die, quo ſcilicet tempore peractam carnis brachij cum naſo agglutinationem ſuſpicabatur, tantum eius pro deperdita naſi portione circuncidebat, quantum ipſi re-

f Steph. Gour. 1. ar.chir. ca. de epagoge.

parandæ ſatis eſſe putabat. Hanc reſtaurandarum narium rationem Stephanus Gourmelius [f] non fabuloſam eſſe, ſed veriſſimam, ex epiſtola quadam Caleutij ad Orpianum demonſtrare conatus eſt, & Brancam Siculum huius artis profeſſorem egregium conſtituit. Quis uerò hic adminiſtrandi operis modus fuerit, autor ille nequaquam explicat. Poſtremus itaque inter recentiores eſt Ioannes Schenkius noſtræ tempeſtatis vir eruditiſſimus, qui idem de curtis naribus, labijs, & auriculis affirmat, & modum, quo ea reſtauremus, ſignificat, qui cum nullatenus à cęteris diſſideat, hac de ratione illius uerba omittimus. His itaque ſic conſtitutis quis eſt in re medica tam infans, tam imperitus, qui vnico ſaltem intuitu curtorum reparandorum chirurgiam à priſcis, & modernis propoſitam, toto cælo ab hac noſtra diſtare, & penitus diſſonare non uideat. Priſci enim non aliunde petebant propaginem, ſed è proximis partibus, exciſa parumper cute, arripiebant, quam nos, & à vicinis locis, ut in auribus excipimus, & è longinquis, & diſtantibus membris excindimus, cum pro narium refectione, quæ in humero eſt, cutim attrahamus. Hanc regionem quamuis iuniores reſciuerint, quæ tamen ea uera pars eſſet, quæ in uſum noſtrũ cederet, cutiſnè an

caro

caro muſculi,obſcurè ſatis,obiterque indicarunt. Sic longius eſt diuerſa operatio noſtra, qua in ſecernendo,inſerendo,& conformando traduce vtimur,ab ea quam hi homines inſinuarunt. Etenim antiqui cutim excoriabant,leuiter attrahebant,ſuturis committebant,neque præter hæc quicquam moliebantur. At nos eam incidentes à ſubiectis corporibus auellimus, vt ſaltem vna in parte adhæreat,nares denuò excoriando vulneramus, propaginem adiungimus, ſuturis validè connectimus multos dies poſt reſcindimus,foramina efformamus,& tandem quicquid reliquum operis eſt ad finem perducimus. Nec quicquam horum minores medici efficiunt. Quidam enim cutim recta diſſecant,quidam ſecando lacunam effodiunt,hac parte nares immergunt,nullumque præterea,vel ſuturarum,vel deligationis uinculum,præter brachij,faſciarum ope, cum naribus connexionem adhibent,partes ſic unitas per dies quadraginta cohibent,& tandem,quod defectum narium reficiat, quod extremum operis eſt,nouacula excindunt. Qua de cauſa vehementer miror, quid hiſcè viris, alioquin doctis,& eruditis in mentem venerit,ut ex carne muſculoſa nares reſarciri poſſe crediderint. Quomodo enim hæc pars ſine vitæ periculo cõtrectari? Quo pacto incidi? qua ratione à mem branis diuelli poterit? cur non nerui diſtenduntur? quid oberit, vt ſanguis tanto impetu profiliat, ne eum cohibere queas? quid cauſæ eſt,quin motus brachij,ſi ſanitatem acquiras,non tollatur penitus? Mirum reuera eſt,cui cognitus incommodis,quæ læſiones harum partium comitantur, alioquin ex natura partis manifeſtis,tam enormia,& tantis viris indigna,huius noſtræ tempeſtatis medici attulerint. Etenim antiqui ſuiſmet principijs conſentiunt, & rectè inſtituunt curationem, quam in leuibus narium offenſis,etiam in vſum venire poſſe nemo non intelligit. At hi homines ea iubent,quæ ſi velis exequi,prius ægrum certè,quam refeceris,naſo curto ad inferos demiſeris. Itaque in hanc ſententiam venio,vt homines hoſce hanc curationem neque uidiſſe unquam,neque attentaſſe dicam, ſed aliorum relatione confiſos,ſatis imperitè & inconſideranter,quæ de curtorum reſtitutione audiuerint,ſcriptis ſuis demandaſſe. Nec enim ſedem,nec materiem propaginis,nec indè operationis rationem perſpexerunt,ſed fabuloſa quædam,& vulgò peruagata,nugiſque anilibus haud abſimilia protulerunt,quæ neque ratio demonſtrare poteſt,neque ſenſus unquam oſtendere. Quamobrem ut paucis ſermonem noſtrum perſtringamus, dicamus certè hanc curtorum reficiendorum artem longè aliam eſſe ab ea,quam antiquitas,& hęc noſtra ætas, plus gerris quàm ueritati dedita,nobis propoſuit,eamque hactenus à nullis,quò ad mihi conſtiterit,uel ſcriptam eſſe,uel traditam conſtanter aſſeueremus. Hanc ea diligentia,& perſpicuitate, qua poterimus,ſuo loco uobis commonſtrare,& explicare recipimus,atque promittimus.

CAPVT VIGESIMVM.

Quæ chirurgiæ operationes cum exitio frequenti, & ſæuis cruciatibus coniunctæ ſint.

QVONIAM verò qui acerbitatis ſuę,& maleuolentiæ tela ſemel in bonorum inuēta conie cerint,admoniti breuibus,haud ita facilè à calumnia deſiſtunt: quin benè cum his agitur, ſi explicata ſatis, & inſpecta rei ueritate ad frugem redeant, itaque ut eorum moleſtijs occurramus,illas manuum operationes,quibus uſa fuere priſca ſecula,& quæ iam penitus exoluerunt, in medium proponere,& adhibita lima expolire decreuimus. Videbunt enim hi naſuti, quanta ſœuitia,quanto cum mortis periculo antiqui non tam morbos,quàm leuia quędam incommoda, quęque non ſanitatis præſtantiam, ſed decoris ſpeciem labefactarent, extirpauerint. Hos naribus qui adeò emunctis eſt,aut condemnet, aut nos autoritate illorum ſuffultos, ab iniuria miſſos faciat. Non funera nos,non libitinam paramus,non tormenta,non ſœuiſſimam carnificinam inſtituimus. Nulla in re parcendum ſibi eſſe priſca illa ætas ſtatuit,ut ea auxilia inuenirent,quibus ægrorum uitam ab interitu redimerent,quæ quamuis eſſent immaniſſima,& plures reperirentur,quos remedij uis ſuſtulerit,quam ſeruauerit,attamen ſi ſemel artem ſuo officio defunctam eſſe uidebant, nec ſe pauca pręſtitiſſe,nec artis auxilia culpanda eſſe duxerunt. Nos ergo,qui tam inſigne dedecus à faciè amouemus,certo ſalutis exitu,nulla cum difficultate,exigua,& penè momentanea moleſtia,ab inceptis deſiſtamus? illos certe artifices pręſtantiſſimos,& de poſteris benè meritos, qui nos conuicijs laceſſiuerit,aut ignorantiæ arguet,quod potiora præſidia non habuerint,aut crudelitatis, quod clementius non egerint,proculdubio condemnabit. Sed quam immeritò facilè liquet. Etenim reperiuntur nonnulli,qui nullos non labores ſubire,& extrema quęuis pati malint, dummodo exiguam de uita ſpem,aut aliud quid,quod leuius ſit corporis bonum,animo ſuo conceperint. Atque ſi uideamus,quid non molita ſit ſedula antiquitas,intelligemus equidem hęc noſtra multis paraſangis anteire,& operationis certitudine,atque benignitate,illorum curandi modum longè ſuperare. Quare nec diffidimus,quin aliquādo hoc chirurgię genus propagari,& ut cętera medicinę opera in uſū transferri debeat, quod & apud quamplurimas artes, præcipuè autem in hac noſtra factitatum eſſe ſcimus, Auxilia enim quædam,ob uehementiam ſatis difficilia,& uerenda, perſpecta tandem

natura,& adminiſtrandi modo,è ſacrarijs artis eruperunt,& in publicam vtilitatem ceſſerunt. Quid elleboro albo terribilius? Quid in uacuanda pituita vehementius? Tanta fuit huiuſcè uis remedij aliquando credita,ut religione quadam ab hoc arceri ſeſe priſci crederent,nec unquam vel rarò, & maxima cum cautela id propinarent,quod tamen adeò poſt vſu peruagatum fuit ut plerique ſtudiorum gratia,quaſi ioco,aſſumpſerint. Quod Carneadem feciſſe, dum Zenonis libris reſponſurus

a Plin. 25. hiſt. nat. c. 5. erat,illudque auidius ebibiſſe Plinius [a] teſtatur. Cęterum ſœuiſſima chirurgiæ genera,& ingentibus periculis plena,quæque ob immanitatem deſueuiſſe puto,illa primum ſunt,quæ ab Aegineta recēſentur,& arteriotomia,angiologia,hypoſpathiſmus,& periſcyphiſus appellantur. Prima eſt arteriarum [b] ſectio,diuturno oculorum defluxui,& vertiginoſis affectibus vulgaris, quæ in arterijs rectò

b Aegin. li. 6. c. 4. poſt aures collocatis ſic adminiſtrabatur. Deraſis eo loci pilis, arteriarum pulſum explorare decet, & locum atramento ſcriptorio notare per lineam, quem ad duorum digitum longitudinem cum notatus ſit,ad os uſque tranſuerſim incidimus. Si autem arteria minus conſpecta ſit, à digitorum trium interuallo diuidemus regionem eam,& iniecta manu arterias diſſecabimus, donec, & fluor ſanguinis pulſatilis appareat,& inſtrumentum ad os vſque adactum ſit. Effluxo,quod ſatis eſt, ſanguine,membranam cranij eradimus,ne inflammatione diſtendatur,& eraſo ſubtus oſſe,cuneolum ex linteo vulneri ſubijcimus,& medicamenta adhibemus illita linteis & ſi demum os caluæ leue remanſerit,denuò exculpimus. Hoc igitur genus chirurgię quam atrox ſit, quàm verendum, nemo

Aeg. lib. 6. c. 5. eſt,qui abſque horrore cogitare poterit. Altera eſt angiologia in hemicranicis peruagata, & in ijs, quorum oculos,aut diuturnus dolor,aut acutus,ex calida & acri fluxione infeſtauerit,ita vt in muſculis temporum,& calor,& laxus tumor excitetur. Fit autem hoc pacto. Pilis primum in temporibus deraſis,vaſa digitis notabimus,attamen vt fomenta præceſſerint,aut ceruice conſtricta vaſa intumuerint,quę in conſpectum cum ſeſe dederint,atramento notabuntur & ex lateribus, cum ſiniſtræ manus chirurgi,tum miniſtri digitis cutis leuabitur. Vas linea ſuperficiaria incidemus, & totum vbi penetrauerimus,eleuatum hamulis, & inſtrumento à membranis vicinis denudatum ſuſpendemus undiquaque liberum. Hoc itaque ſi fuerit tenue, ſublato eo per hamulum cæcum, circunductoque membranam detrahemus,ita ut eius partem etiam comprehendamus. At ſi magnum ſit,duplex illi acu funiculus ſubijcitur, & in rectum ſcalpello diuiditur. Effuſo, quod ſatis eſt, ſanguine, quod denudatum eſt in utroque extremo lino ligabitur:quod intercedit,aut exci-

Aeg. lib. 6. c. 6. ſum protinus, aut cum ſolutum fuerit,auferetur. Hæc ſequitur hypoſpathiſmus, ab inſtrumento nomen ſortitus, quo utebantur antiqui, cum in oculos multus fluor & calidus pręcipitabatur, faciesque rubebat, & in fronte ſenſus quidam quaſi vermium, aut formicarum diſcurrentium ſuboriebatur. Abraſo prius frontis pilo,tres lineas pari ſpacio diſtantes, eaſque rectas in fronte incidunt, quorum extremæ duæ temporum muſculos ne lædant,cauendum eſt. Eas omnes aduſque os impingunt,& trium digitorum interuallo ſecernūt. Spatham poſthæc à linea, quæ eſt in ſiniſteriore tēpore, ad medium vſque ſubijciunt, totum illud ſpatium vna cum caluariæ integumento excoriant,& indè rurſus ſpatham à media ad reliquam dexteræ partis ſectionem demittunt. Scalprum poſthæc quòd ſcolopomachærion dicitur, in primam lineam conijciunt, ut alterum latus, quod acutum eſt, carni ab interna parte cutem comprehendenti, alterum verò ſcilicet retuſum oſſi accommodetur,illud ad uſque mediam lineam propellunt, & vaſa vniuerſa ad oculos deſcendentia, illæſa tamen cutis ſuperficie, incidunt. Idem à medio ad alterum extremorum adminiſtrando peragunt. Sanguis vbi mediocriter affluxerit, extruſis grumis, tria linamenta tortilia, ſingulis inciſuris inſerunt,& panniculo implicito, & aqua madente ſuper iniecto,plagas deligant. Poſtridie oeneleo, & ulcera, & temporum muſculos, cum auribus propter inflammationem refouent,tertia uerò die,cum ſoluerint,ſuperfuſione diu utuntur, & baſilico roſaceo diluto, linamen-

Aeg. lib. 6. c. 7. tiſque inſertis,reliquum curationis abſoluunt. Quartum verò chirurgiæ genus periſcyphiſus eſt,cuius talis eſt adminiſtratio. Deraſo capite,tranſuerſam lineam incidemus, quod tamē ſine muſculorum in temporibus motus offenſa fiat Ea in ſiniſteriorem temporum parte incipiat,& in alteram dexteram nempè deſinat,habeatque terminos,ubi motus nullus eſt. Hæc paulò ſupra, quàm frons habetur,ducitur, attamen ut futuram capitis, quam στεφανιαία uocant euitemus. Leonides uerò per mediam frontem lineam deducebat. Cæterum detecto oſſe,penicillis, aut linamentis plurimū partes inuicē ſeparabimus,extrema diuiſionis deligabimus,& uino,oleòq; mixtis,ut prius dictū eſt, regionē illā fouemus, A ſolutione,cū inflāmatio iā declinauerit os radetur, quo ad caro ſuppullulare incipiat Tūc rōnē procreādæ carnis adaptabimus,& cętera,quę in uulnerū curatione requiruntur. Sed omnes operationes,quas iam enarrauimus,non uacant ſummo periculo,nec ſine maximis moleſtijs,uehementiſſimiſque cruciatibus perfici queunt. Si enim dignitatem partium, ſi ſymptomatum,nempè inflammationis,conuulſionis,& aliorum metum nobis ob oculos ponamus,an non exiſtimemus,quin de uniuſcuiuſque uita agatur:ſi operationis moram,ſi ſenſus acumen reſpiciamus, nonne dicemus,nec Siculos tyrannos maioribus tormentis homines confeciſſe. Itaque multò magis hęc antiquorum exercitia,quàm noſtra cōdēnanda ſunt, qui tamen cū periculo aliquid moliri maluerunt,

maluerunt, vt Galenus exiſtimat, [a] quam ſalutem ęgri, præter artis beneficia, nihil agendo, ſi non perdere, ſaltem in dubium reuocare. Sed de noſtro inſtituto fuſius infra uerba faciemus. Iam cæteras antiquorum operationes manufactas perſtringemus, atque id quanta fieri poterit breuitate.

a Gal. 5. met. med. 15.

Veruntamen ab earum cenſura ſuperſederimus, quod in omnibus ſimilis, aut penè eadem ratio eſt, & quia vnum ſi noueris, omnia cognoueris. Sed agite ad rem accedamus. Fit ſutura in palpebris oculorum, in illa affectione, quam διστοιχίασιν græci appellant, cum naturali palpebrarum ordini, & alij præter naturam pili ſuccreſcant. Hanc eorum ablationem antiqui hoc pacto inſtituerunt. Aeger in ſedili, vel aduerſus, vel à ſiniſtra collocabitur, & ſuperior palpebra inuertetur, ſiquidem longos habeat pilos, illos ipſos apprehendendo indice, & magno ſiniſtræ manus digito. Sin verò breues ſint, per medium cilij in exteriorem partem acus cum filo traiicitur, & per filum ſiniſtra palpebra attollitur, dextera verò, ſi ſpecilli cuſpidem poſt filum in rugas cogamus, inuertitur, ſubtuſque linea quædam per cilium ducitur, ab angulo maiori ad minorem uſque, inferius paulo, quam pungentes pili habeantur. Filo autem poſt interiorem ſectionis lineam ſubiecto, & pollice ſiniſtræ linamentis inducto, & obtento, ſupercilium attollimus, aliaque parua linamenta imponimus ſummis angulis, & per eas attollere palpebras famulum iubemus. Tunc lineam ueru modo rectam, quam ὀβελαίαν gręci vocant, ſcalpello incidimus, qui ſuturis aptus ſit, paulò ſupra, quàm naturales pili exiſtant. Huius lineæ ductus ab vno angulo ad alterum tendit, adeò alta, vt ſola cutis poſſit diuidi. Poſt eam lunatam ſectionem adhibemus, incipientes quidem, unde, & ueru ſimilis linea inceperit, in tantam uero altitudinem tendentes, ut totam cutem, quæ ſuperflua eſt, circunſcribamus, & ſimiliter, ubi commemorata deſinit linea tandem deſiſtamus. Poſtea quàm cutis effigiem myrti folij circunſcripta referat, transfixo angulo, qui ad dexteram noſtram ſpectet per hamulum, hanc totam cuticulam excoriabimus, & ſpongia uibicibus ter quaterve exterſis, ora vulneris contrahemus, à medio auſpicantes, atque acum per interiorem ſectionem cum filo ex lana tranſmittemus. Cæterum quod eius ſuperfluum eſt, amputabimus, non propè ſuturas, ſed ut circiter trium digitorum longitudo ocioſa pendeat, eamque per frontem exporrectam, cum emplaſtro quodam agglutinante applicabimus, & palpebræ pilos, acus cuſpide à ſuturis liberabimus. Atque hunc modum communem maximè, & ſecurum eſſe Aegineta [b] refert, cui adhuc duas rationes auferendi hoc morbi genus addit, ab hac dicta paulum diuerſas, quæ tamen iiſdem eædem incommodis, vt illam habere uidetis, laborant.

b Aeg. lib. 6. c. 8.

Hæc ſubſequitur pterygij cura, non minus, vt aliæ operationes, iniucunda, & periculis plena. Eſt autem πτερύγιον membranula neruea, oriens ab oculi angulo, quæ nonnunquam ad pupillam uſque excreſcit, & motui officit, ſæpius quidem ab narium, interdum etiam ab temporum parte enata. Sic dictum puto, quod inſtar alæ, quod græcis πτερύγιον eſt, aut oculis, aut pupillæ adnaſcatur. Exciſio eius talis eſt. Palpebrarum alteram à medico, alteram à miniſtro deduci prius oportet. Tum medicus hamulum acutum, mucrone paulum intus recuruatum, ſubijcere extremo vngui debet, eumque infigere, atque illam palpebram alteri tradere. Ipſe verò apprehenſo hamulo leuet vnguem, funiculum traijciat, & acum deponat. Exindè lini duo capita apprehendat, & per ea erectum vnguem, ſi qua parte oculo inhæret, manubriolo ſcalpelli diducat, donec ad angulum veniat. Poſt hæc inuicem modo remittat, modo attrahat, ut ſic, & initium eius, & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum eſt, ne vel ex vngue aliquid reſiduum ſit, quod exulceratum vix vllam recipiat curationem, uel ex angulo caruncula abſcindatur, quæ ſi vehementius vnguis ducitur, ipſam manum operantis ſubſequitur. Hac autem abſciſſa foramen pateſcit, quod cum ſemper vliginem quandam effundat, affectum eum, quem græci ῥυάδα vocant, excitat. Verus ergo anguli finis, vtique noſcendus eſt, qui ubi ſatis conſtiterit, non nimium adducto vngue ſcalpellus adhibendus, & excidenda ea membranula, nequid ex angulo lædatur. Sic circa obſcænas partes, quædam actio chirurgica vertitur, cum extremum colis, quod glandem appellant, denudatum ſit, nec naturali præputij integumēto inueſtiatur. Hanc partem decoris gratia, iuxta Celſum, ut contegamus, ſic procedendum eſt. Cutis [c] ea, quæ circa glandem eſt apprehenditur, & extenditur, donec illam ipſam condat, ibique deligatur. Iuxta pubem in orbem tergus inciditur, quouſque coles nudetur. Magna cura caueatur, ne vel vrinæ iter vel venæ, quæ ibi ſunt incidantur. Quo facto cutis ad uinculum inclinatur, nudaturque circa pubem uelut circulus, eoq; linamenta dantur, vt caro increſcat, & id impleat, ſatiſque velamenti latitudo ſupra ipſi plagæ pręſtet. Diuerſa autem in circunciſis operationis huius ratio eſt. Etenim ſub circulo glandis ſcalpello cutim diducimus: quemadmodum, & reſoluto præputio, & vltra glandem extenſo, cum multa frigida, partem fouemus, tum emplaſtrū circa damus, quod valētē inflammationem reprimat, proximiſq; diebus, ut prope à fame euincatur, aut nullatenus ægrum, aut quàm minimū cibamus. Compreſſa inflammatione membrum deligatur, & curatio iuxta Celſi doctrinam eo loci inſtruitur. Sed Deus bone, quid hoc negotij eſt? Veteres illi, tā ingētibus tormētis, tā expreſſis periculis nō ſunt veriti ægros ſuos exponere. At qua de cauſa? Vt hoc exiguū decoris lucellū reportarēt. Et quo in loco? Vbi nullus id cognoſſet, & quo mēbro toto, nedū eius parte, abſq; uitę incōmodo carere homines potuiſſent. Sic artis officia, in ea, quæ quouis modo à perfectione diſcederēt, redūdare

c Cel. lib. 7. cap. 25.

voluerunt. Sed redeamus, vnde dilapſi ſumus, & percurramus cætera manuum opera non minus vehementia, quàm metus plena, quorum haud poſtrema eſt, quæ ad tempora ſunt, arteriarum exectio. Hos præſidio tamquam extremo, & efficaciſſimo vtebantur antiqui medici referente Albucaſi in hemicranea inueterata, in acutis deſtillationibus ob acres humores, in æſtu temporum non ſufferendo, & tandem in dolore vniuerſi capitis contumaciſſimo. Cum enim nullis præſidijs amplius locus eſſet, hæc vaſa iam dicta, aut excidebant, aut inurebant. Exciſio talis eſt. Præradetur circumquaque a temporum regio, vt arteria ſeſe in conſpectum tradat. Hanc indicat vehemens motio. Perrarò autem deliteſcit, atque id ſaltem hyeme aſperrima, ſi ſanguis, & ſpiritus in penitiores partes habeant. Tunc vel arcta colli conſtrictione, vel temporum frictione, vel calida euaporatione arteria euocanda eſt. Locus eius atramento notandus, & cutis aduſque arteriam acutiſſimi gladioli acie incidenda eſt. Quæ vt denudata, magis in promptu ſit, ideo cutim deraſam vncis attollemus, exhamulo arteriam ſuſpendemus, atque à tunicis circunhęrentibus penitus liberabimus. Arteriæ verò vas, ſi ſit tenue, duobus in locis, ad binorum digitum diſtantiam excidendum, & vtrinque remittendum eſt. Sin inſignis fuerit arteria, ſupra infraque deligetur, & quod interiacet, ex tota abſcindatur, aut ferri acuti acie, aut ſi hemorrhagiæ metus ſit, cauterio cultelari, vt vtar verbis Albucaſis, cuius typum ipſe deſcripſit, quodque præſidij genus altero tutius eſſe retulit. Exciſa arteria, & extracta, locus cotto implendus, & ijs auxilijs, quæ carnem cum cicatrice inducunt, ſanitas reſtituenda eſt. Annectitur autem cęteris exemptio chæradum, per manualem operationem, quam Paulus Aegineta hunc in modum recitat. Naſcuntur [b] ſtrumæ in ceruice præſertim, in alis, in inguinibus, & in lateribus, quin, & in mammis fœminarum quandoque reperiri eas Celſus ait ex Megetis ſententia. Tumor eſt ſtruma, in quo ſubter concreta quædam ex pure, & ſanguine, quaſi glandulę oriuntur omnes in proprijs pelliculis, quaſi domicilijs continentur, quemadmodum ſteatomata, atheromata, & melicerídes. His vel maximè anguntur medici, quoniam & febres mouent, neque unquam facilè matureſcunt, earumque nonnullę malignam ſortiuntur naturam, ſuntque doloroſę, & quę ad contactum, ad impoſitionem medicamentorum incrudeſcant. Hę ab aliquibus canceroſę nuncupantur, quas manifeſtum eſt non ita promptè chirurgicis auxilijs cedere. Benignę alię ſunt ad tactum, & ad tempeſtiuum remediorum uſum ſequaces, quas hoc pacto eximere oportet. Superficiarias ſtrumas, & quę in ſumma cute conſiſtunt, ſectionis ſimplicis uſu, ab incumbentibus mēbris exoluere oportet, & diſtentis hamulo cutis labris ab integumentis explicare, eaſque, ut dictū in angiologia, placidè auferre. Transfixas uerò maiores hamulis leuabimus, & ſimiliter excoriando à continentibus corporibus vndique abſoluemus. Sed arterias carotidas, & neruos recurrentes effugiamus. Sin vas quoddam in operatione diuidamus, illud ne impedimento ſit, aut laqueo conſtringemus, aut ſi haud inſignę fuerit, penitus excidemus. Vbi in arctum ſtrumæ baſis deuenerit, dextera ipſa præcidatur, & indice denuo explorandum eſt, nunquid alia ſint adiecta tubera, quę eodem modo auferantur. Si tamen vas quoddam permagnum, aut etiam complura iuxta ſtrumæ fundū adeſſe ſuſpicemur, non ex baſi eam excindere, ſed funiculo excipere conuenit, quo fruſtatim citra periculum ſua ſponte excidat, quo tempore medicamentis linteolo illitis curatio tentabitur. At vbi indè exciſa fuerit, tunc oras plagæ illius committemus. Omnino autem rectas diuiſiones adhibere oportet, atque ſi nihil ſuperuacuum fuerit, ſuturis coniungere. Sin cutis redundet, quare ablata prius quadam ipſius parte, inſtar myrtei folij conſuenda, & medicamentis cruentis obturanda eſt. His etiam annecti neceſſarium eſt, chirurgiam cancri, qui pectori innaſcitur, quā Leonidas deſcripſit, retulit verò Aetius. Inquit [c] verò Leonidas: ego in cancris pectore obortis chirurgia vti ſoleo, quæ talis eſt. Aegram ſupinam decumbere facio, deindè ſupra cancrum partem mammæ ſanam incido, & inciſam cauterijs inuro, donec cruſta inducta ſanguinis eruptio ſiſtatur. Mox iterum incido, & profundum mammæ diſſeco, ac rurſus partes inciſas vro, ſæpeque idem repeto, & ſecando, & inurendo, vt ſanguinis eruptionis periculum euitem. Poſt amputationem verò integrè peractam, rurſus partes omnes, ad reſectionem vſque inuro. Primæ autem inuſtiones ſiſtēdi ſanguinis gratia fiunt: poſtremò verò ad omnes morbi reliquias abolendas. Sæpè etiam opus ſine uſtione perfeci, ubi induratus tumor, qui cancrum minetur, in mamma extiterit. Tali enim affectioni amputatio uſque ad ſanam partem ſufficit, cum nullus hic eruptionis ſanguinis metus immineat. Sed qualis quantaque ſit curatio cancri, ipſi ipſius Aetij [d] audite cenſuram. Omnino uerò, ait, cancros pectori innatos deplorare oportet, quemadmodum qui in capite, in collo, in humeris, in axillis, & inguinibus eueniunt. Sunt enim inſanabiles. Nam præterquam quòd perfectè abſcindi nequeant, uerendum eſt, ne ob nimiam ſanguinis eruptionem inter ipſas medici manus, ęgra occumbat. Veruntamen, & alia chirurgia eſt, quæ in ſtaphylomatis exciſione uerſatur, cuius adminiſtrationem Aetius hiſcè prorſus uerbis recenſet. Ad [e] ſtaphylomata, quę anguſtam habeant baſim, neque malefica ſint, actionem eam, quę κατὰ σφύγξιν id eſt, per conſtrictionem fieri ſolet, adhibemus. Accipito duas acus, quarum ſingulę duplex filum, idque contortum, æquali prorſus longitudine habeant, deinde ægrum ad pedes tuos collocato, capite ipſius reflexo, ita ut occiput

ipſius

a Albuc. 2. pract. ca. 3.

b Aegin. lib. 6. c. 35.

c Aetius ſermo. 16. cap. 45.

d Aetij ſer. 16. ca. 44.

e Aet. ſer. 7. cap. 34.

ipſius genibus ſuis innitatur. Diſparatis poſthæc palpebris, per medium ſtaphylomatis fundum, ex ſupernis deorſum acum tranſmittito, qua cum vbi detinetur oculus, ſimiliter alteram, quæ geminatum habeat funiculum traijcito, à paruo ad magnum angulum per medium itidem ſtaphylomatis fundum, quo duarum acuum, quæ tranſmiſſæ ſunt, figura crucem quandam, aut literam grecam X, æmuletur. Nam cum paulò obliquior facta fuerit tranſmiſſio acus facilius extrahuntur. Deinde inciſis filorũ principijs, ſuperna duo principia, ſuperno acus principio ſubijcimus: inferno, uero, inferna eaq; ſtrenue cõſtringimus. Similiter, & obliquæ acus principia cõnectimus. Hęc tandẽ conſtrictio optima eſt, ſi fiat principijs rectis ad obliqua ductis, & hoc modo colligatis. Exinde apicem ſtaphylomatis reſecamus, ſola baſe, filorum gratia, relicta, ne ijs elapſis humores oculi effundantur, & oculi concauitas amplior fiat. Incidimus autem ſtaphyloma primo quidem compendiariæ curationis gratia: Ocyus enim lina excidunt, & exulceratio ſanatur, & ægrotus toto medicationis tempore minus doloris ſuſtinet. Nam locus diffiatur, neque inflammatio notatu digna accedit. Poſt inciſionem apicis acus extrahi oportet, filis, velut dictum eſt, conſtrictis, & tunc lac infundere, aut oui candidum. Muniendi ſupra ſunt oculi, & tempora, ex hapſo mollis lanæ, quæ in oui candido, cum roſaceo, aut uino concuſſo, imbuta fuerit. Poſtera die fiat fomentum per ſpõgias expreſſas, & lacte infuſas, ouoque lana rurſus imbuatur, & applicetur. Hoc faciendum eſt, donec fila excidant, quibus elapſis, vlcera ſolidanda, & cicatrice inducenda ſunt. Hoc autem genus chirurgicum, incommodis multis obnoxium eſt, quod ego cum aliquoties adhibuerim, experientia inſpexi. Senſum enim, membrana ea, quæ transfigitur, eximium obtinet, quòd corneæ membranæ, quæ pars eſt menyngis duræ, & opticum porum obuoluit, ex ea parte continua ſit, ideòque maximos doloris aculeos perſentiſcit. Adauget doloris vim, cum tumoris durities, quę acus etiam acutiſſimas in transfigendo retardat, tum ipſa deligationis ratio, quod oculum in cumulum quendam collectum, arctè nimis, & ualidè comprimat. Sed hęc ludicra ſunt, ſi cum inflammationum vehementia, quæ & palpebras, & oculos occupant, comparentur. His iunguntur deliria, conuulſiones, & cętera malorum turba infeſtiſſima. Sed operę precium nunc eſt chirurgiã mammarum virilium, ex Albucaſi [a] & Aegineta [b] audire. Etenim quotieſcumque ad eam molis vaſtitatem mammę excreſcerent, ut aut uirilis maieſtatis decorem imminuerent, aut noxas quaſdam ſecum adducerent, hanc eorum moleſtiam, antiqui hunc in modum cum ferro tollere ſolebant. In ſuperna regione mammæ, lunata ducitur linea, cuius cornua ad papillam conuertantur. Hanc atramento notato, acutiſſimæ aciei cultello incidito, ſubſiſtentem intro adipem ferro leuato, & omnem turgeſcentię tumorem ſubtrahito. Vulneris oras poſthæc adducito, ſuturis conſtringito, & plagam linamentis iniectis, ad vulnerum rationem, ſanitati reſtituito. Sin verò mammę, vt in prouectę ętatis mulieribus, pręadipis exuperantia dependeant, in ſuperiori itidem mammarum parte, ad ſuperioris typum, lunata inciſio facienda eſt, cui altera eiuſdem generis, ſed minoris ambitus ſubijcienda, quę ab illa comprehendatur, & in eius extrema deſinat. Earum ſpatium mammarum magnitudo innuit. His peractis ſecundum haſce lineas cutis diducitur, & quidquid cutis interiacet acutiſſimo ferro reſcinditur, pinguedinis quantum opus eſt eximitur, & adductis labris, atque conſutis, ad inſtar plagarum cruentarum, reliquum operis peragitur. Veruntamen miror ego antiquos, tam exiguę vtilitatis gratia, hoc immane operationis genus excogitaſſe: atque tanto magis miror, quòd aliqui inuenti fuerint, qui haud veriti doloris & inciſionis uehementiam, ſeſe manibus eorum ſubiecerint. Etenim [c] L. Apronij conſularis viri filius, ob adipis redundantiam eo vaſtitatis deuenerat, vt moueri loco, haudquaquam poſſet: hanc inciſione detrahere, & corpus immobili onere leuare curauerat. Non pręteribo etiam dracunculorum curationem, ex Leonida, referente Aetio, [d] quod morbi genus Aethiopibus, & Indis vulgare eſt; at in noſtro orbe nunquam uiſum. Audiamus ergo Leonidam. Dracunculi lumbricis ſimiles ſunt, aliquando magni, nonnunquam exigui, frequentius in cruribus, quandoque uerò & in muſculoſis brachiorum partibus conſiſtentes, Aethiopum, & Indorum genti penitus familiares. Mouentur quidem primum ſub cute, nihilque moleſtiæ afferunt, uerum temporis progreſſu circa dracunculi extremitatem locus ſuppuratur, cutiſque aperitur, ac dracunculi caput exeritur. Si attrahatur, vehementem dolorem affert, præſertim ſi nimia violentia attractus rumpatur. Nam quod relinquitur ſummopere moleſtum eſt. Proinde ne recurrat animal, conſtringere valido filo brachium oportet, & quotidie hoc moliri, ut dracunculus paulatim progrediens, conſtrictione quidem intercludatur, nequaquam tamen abrumpatur. Locus item aqua mulſa, & oleo, in quo abſinthiũ, aut abrotanum, coctum eſt, aut aliud, quod uermes enecat, irrigandus eſt. Omnia acria vitanda propter inflammationis periculum. Quod ſi dracunculus ſpontè progrediatur, & facile extrahi poterit, nihil amplius tentandum. Sin ad ſuppurationem uertatur, à cataplaſmatis, & aquę mulſæ, ac oleri rigatione non diſcedendum eſt. Facta ſuppuratione, per longitudinem cutis diſſecabitur, & dracunculus denudatus auferetur, cutiſque linamentis diſparabitur, & reliqua curatio ſuppuratoria adhibebitur, ita ut animali ſuppurato, & extracto, carnem, & cicatricem ipſi ulceri inducamus.

a Albuc. 2. cap. 47.
b Aegin. 6. cap. 46.
c Plin. 11. hi. nat ca. 37.
d Aet. ſer. 14. cap. vlt.

camus. Non abſimilem huic iam enarratæ chirurgiæ alteram refert Albucaſis, atque in eiuſdem
ferè ſpeciei morbo, quem vermem, ſeu lumbricum cutaneum, & bouinam ægritudinem ipſe ap-
a Albuc. 2. cap. 94. pellat, patriæ ſuæ familiarem. Generatur [a] vermis hic ſub cute, pręcipuè in bobus, haud adeò
magnus. Vniuerſum corpus vtro citroque permeat, donec locum quendam in cute perrumpat,
& egrediatur. Eum præſentem eſſe, non alias, quàm ex progreſſu ab uno membro ad aliud ad-
uertitur. Fit ex humorum quorundam putredine, inſtar ſerpentum, ideſt, lumbricorum, & aſcari-
dum ortus. Summopere autem pertimeſcendus eſt, quod caput cum petat, & ibi exitum paret,
ſępè oculos deſtruat. Eum itaque ſi velis extrahere, progreſſionis limites obſeruare oportet,
& cum innotuerit, infraque ſupraque validis vinculis obligare, cutim incidere atque vermem
extrahere. Sin adeò profundæ carni inhæreat ut eum aſſequi non poſſis, cauterium ignitum impo
nito, & ardore conficito. Vbi verò partes ſupernas petiuerit, ſupercilium funiculis conſtringen-
dum eſt, & parte ipſa diuiſa, uermis eruendus. Apparet autem hanc ægritudinem cum Aeginetæ
dracunculo, ſi non fallor, vel eandem eſſe, vel non multo abſimilem. His omnibus, & illam chi-
b Paul. rurgiæ ſpeciem ſubiungamus, quam Leonidę, & Antyllo, Aegineta tribuit, & in laxitate ſcroti ad-
Aeg. 6. ca. miniſtratur. Hanc Paulus tali pacto, deſcripſit. Cum ſcroti [b] cutis, aut interiores eius particulæ
67. laxantur, ῥάκωσις, appellatą fit affectio maxime indecora. Leonidas igitur reſupinato homine,
quod in ea ſuperfluum erat, ſcalpello ſuper aſſerem, aut durum corium, quod incidendis ſubijci-
tur, excidebat oraſque vulneris ſuturis committebat. Antyllus tribus quatuorue ſuturis cutem
pertundebat, & acuta forfice, aut ſcalpello, id, quod prominebat extra ſuturas reſecabat, cæterum
cruentorum modo perſanabat. Par eſt etiam membrorum genitaliũ, quæ in mulieribus coaluerint,
c Aegin. 6. operationem hic adiunxiſſe, quæ pro cauſarum obturantium diuerſitate talis eſt Si concretio [c] ſim
cap. 72. plex fuerit, tunc recta ſectione per ſcalpellũ, qui fiſtulis ſecandis deſtinatus eſt, eandem exoluemus.
Sin carne, aut membrana obturentur, adactis hamulis hoc corpns eleuabimus, & eodẽ ſcalpello di-
uidemus, erumpentẽ ſanguinem ſedabimus, & ijs quę cicatricem ducunt, vtemur. Porrò phymus
in vuluę oſculo pari modo aufertur. Huic confine eſt alterum opus, quod in mulieribus fit, dũ nym
d Aeg. 6. c. 70. pha, aut cauda, ut vocant reſecanda eſt. Nam tantopere [d] nympha quandoque eluxuriat, ut non
minimum ſecum aut moleſtię, aut turpitudinis afferat. Qua propter reſupinata muliere, quod ſu-
perfluum eſt nymphę, volſella prehenditur, & ſcalpello excinditur. Flectenda eſt profunda ſe-
ctio, ne rhyada, id eſt affectionem fluidam excitemus. Caudam, quam autor vocat κέρκωσιν, ab
oſculo excretio eſt carnea, quàm inſtar nymphę etiam adimere oportet. Porrò in generis huiuſcè
operationibus ſanè moleſtę ſectione ſunt, & non exiguo cum periculo coniunctæ. Preter enim
quòd partes illæ ſatis nobiles ſint, & ſenſu, quàm aliæ, magis præſtantes, quod titillatio oſten-
dit, ſanè ingens affluentium humorum copia proruit, & excrementa impetuoſè eò feruntur, quo-
rum eroſione, & innndatione fit, vt partes hæ, non ſat accuratè contrectatæ fœdiſſimas erroris no
tas poſt ſe relinquant, velut rhyadicos affectus, aut fiſtulas, aliaſque ægritudines permultas, quas
locis muliebribus, aut irritatis, aut debilitatis accidere videmus. Sed ad ea, quæ adhuc ſuperſunt,
noſmet conferamus, quæ ſcilicet ad empyematum inuſtionem, & hydropicorum pertuſionem ſpe
ctant, operationes certè ambiguas, & non leui cruciatuum oeſtro exagitatas. Vtramque ex Paulo
e Aegin. 6. Aegineta aſcribemus. In purulentis [e] igitur conuenit ferro candenti cruſtas excitare. Vnam inter
cap. 44. clauiculæ compagem, cute ſurſum educta. Duas exiguas iuxta mentum, ſic ut ab arterijs, quas caro-
tidas vocant, abſcedamus. Duas itẽ ſuper mammillas inſigemus ampliores, inter tertiam coſtã, &
quartam, alias duas inter quintam, & ſextam paulò ad poſteriora reclinantes. Aliam per medium
pectus. Rurſus aliam ſupra os ventriculi. Tres tandem à tergo inuremus, vnam, quidem per me-
dium dorſum, at utroque è latere ſingulas, quæ eam in medio altitudine excedant. Alij ut tradit
Leonidas, mucronatum ferrum, & candens per medium coſtę ſpacium adegerunt, quo loci abſceſ-
ſus eſſet, & uſque ad puris ſedem uſtionem moliti ſunt. Nonnulli tranſuerſa linea inter quintam, &
ſextam uertebram ducta, & cute paulum obliquè diuiſa, deindè membrana, quæ coſtas ſuccingit
pertuſa, pus excreuerunt. Athi cum illis, qui ferro ad imũ adurunt, aut ſtatim mortem inferunt, ui-
tali ſpiritu una cum pure cõfertim euacuato, aut fiſtulas inſanabiles reddunt. Altera chirurgia fit in
hydrope, atque ſaltẽ in ea morbi ſpecie, quàm aſcitẽ uocant. Nam ex autoris ſententia cæteris hy-
dropis ſpeciebus hæc operatio minimè conuenit. Eſt autem talis. Erectum ſtatuamus hominem, ſin
minus in ſellam cum collocabimus (nam alias opus recuſandum eſt) uidebimus poſtea, ut miniſtri,
qui à tergo ſteterint, tumorem manibus comprimant, & ad pectinem propellant. Hos accepto ſcal-
pello acuto, aut uenę inciſorio, ſiquidem à partibus circa inteſtina hydrops obortus ſit, iuxta um-
bilici perpendiculum, tribus ſub ipſo digitis, abdomen ad peritonæum uſque diſſecamus. Si hepar
primariò affectum ſit, ex ſiniſtris umbilici partibus: ſi uerò ſplen, a dextris incidimus. Non enim
ea pars, in quam ęger decumbit, attingenda eſt. Cute autem, quę membranę incumbit, inſtrument
acie remotã paululum ſupra priorem ſectionem, & ipſam peritonęi tunicam ſecamus, donec ad ua-
cuum locũ ſcalpellus penetrauerit. Fiſtulã ęneam, ad calami ſcriptorij ſimilitudinẽ, per abdominis,

&

& peritonæi ſectionem demittimus,humorem moderatè pro uiribus educimus, quod ex pulſu cognoſcemus, & educto calamo efluxum ipſum ſiſtimus. Cohibetur autem quamprimum ex ſeſe,recurrente aqua, & inania ſpatia complente. Sed ſecuritatis gratia linamentum intortum, per ſolam abdominis fiſuram inſigimus, & reclinato, & refocillato homine,die poſtera,rurſus humoris quantuluncumque euacuabimus,atque ita conſequentibus diebus,& reſtaurando,& educendo per uices, rem agemus,donec quàm minimum ipſius aquæ ſuperfuerit: Extractionem uerò aceruatim factam ſumma prudentia declinabimus. Multi enim ex imperitia cum benè ſe agere rem exiſtimarent, una cum humore, & uitam eduxerunt. Cæterum qui magis ſecuritatis rationem habent, illi modicè ſaltem ex humore euacuant, quo uires aliquantiſper à pondere leuentur, & reliquum per medicamenta,quæ aquam ſubducunt,per arenam,per ſolem,per ſitim,& per ſiccantia alimenta cōficiunt. Quin,& uſtione quidam uſi ſunt,& in ſtomachum,in hepar,in ſplenem,in imum uentrem, & umbilicum, quinque cruſtas excitarunt, alij quidem ferreis, tenuibuſque cauteriis,alii per iſcas appellatas(ſunt autem iſcæ ſpongioſa quędam corpuſcula in quercubus,& nucum regiarum arboribus, quas barbari magis in vſu habent) alij verò alijs huiuſce generis inſtrumentis. Omnes autem παρακέντησιν ſeu pertuſionem abhorruerunt. Præceps enim ac difficillima hæc eſt operatio, quamuis non adeò moleſta, cum eo tempore, quo partes perforandæ ſunt,fere totius corporis vires,tam animales, quàm naturales collapſæ ſint. Quare raròadmodum,aut nunquam hoc opus ſalutare eſſe conſtat. Cæterum omnes hæ chirurgiæ, quas hucuſque recenſuimus, vt iudicium de ijs ſimul contexam, & ſummis periculis coniunctæ, & ingentibus dolorum tormentis, maximopere infeſtę ſunt. Tractant enim partes eas, quæ aut primatum in corpore noſtro obtinent,aut ſenſum quam exquiſitiſſimum habent, quarum nulla tantam vim curandi, & vehementiam ſuſtinet, quin in manifeſtum uitæ diſcrimen ægros adducat. Illę enim eas functiones obeunt, quibus ſaluis animalis vita conſiſtit, & quibus euerſis eadem intercidit. Itaque leue eſt,in tam atroci,& abhorrendo curandi genere, quod actionum tenorem corrumpat,& quę operationum omnium prędantiſſima eſt,& extrema,ad quam cęterę referuntur,vitam ipſam nobis eripiat. Sic reliquę partes, quibus tantum ineſt ſentiendi acumen non tam leniter contrectari poſſunt, quin è veſtigio offenſas ſuas ipſi ſenſuum principi cerebro communicent,quibus indè alio translatis,& toti corpori ob mutuum conſortium impertitis, dolores ſummos,ingentes diſtenſiones,& alia ſymptomata,quàm atrociſſima exoriri,uelut deliria, & ad extrema uitam noſtram deduci neceſſe eſt. His addo, & cęteram malorum turbam, certè infeſtiſſimam, graues hęmorragias, crudeles gangręnas, vehementes inflammationes,uellicantia ulcera,quibus uel omnibus,uel aliquibus ijs obnoxij ſunt,qui has operationes antiquorum,tam ſęuas,tam immanes non aſpernantur. Quo in loco,& illud ponendū eſt, quod operatio eorum morborum,non adeò cita ſit,& momentanea,ſed lenta nimis atque diuturna,ut multoties,antequam abſoluta fuerit,in medicorum ſinu ęgros ſuccumbere & animam,quam ſaluam eſſe cupiebant, reddere contingat. Quare dictas ob cauſas noſtra tempeſtate has manuum operationes penitus deſueuiſſe affirmare auſim,quod uerendę nimis,& cum pręſenti exitio coniunctę ſint, quas tamen non urgente ſolum neceſſitate, ſed leui etiam,ut uidiſtis,emolumento ſic ſuadente, adeo truces, adeò infeſtas, adeò pernicioſas, ueteres illi, atque in medicina principes, ad extirpandos morbos arceſſiuerunt.

C A P V T V I G E S I M V M P R I M V M.

Anacephalæoſis chirurgicarum operationum, quæ iam in uſu ſunt.

POSTQVAM hactenus igitur operationes illas enarrauimus, quę aut deſierunt prorſus, aut raro admodum uſurpari ſolent,reliquum eſt,ut,& alias,atque iam dictis proximas annectamus,quorum quidem uſus frequentior eſt,non tamen uſque tutior,ut earum impetus,& offenſas quandoque minimè reformidemus. His enim prius perſpectis,& cum ſuperioribus collatis,hoc noſtrum de curtis negocium,neque exitiale eſſe,neque cum ſæuis cruciatibus,vt multi dicunt,coniunctum videbimus,quin imò mitiſſimum, & ſaluberrimum, neque vſque adeò diuturnum,vt hac de cauſa cæteris chirurgiæ actionibus, vel comparandum, uel etiam,meo iudicio, anteponendum ſit. Obſeruabimus autem iam inſtitutum orationis typum, vt eas operationes ex priſcis fideliter exceptas aſcribamus, & quid obſeruatione dignum nobis viſum fuerit abſque dolo malo ſignificemus. Sed quæ frequentius aggrediuntur medici chirurgiæ genera, hæc ferè ſunt:polypi extractio, ægilopis,& aſperæ arteriæ inciſio,condylomatum, varicumque exciſio,membrorum amputatio,fętus mortui,& ſecundarum extractio, euiratio, & ramicum omnium,atque calculorum ſectio. Nunc igitur ad polyporum curam accedamus. Poſtquam ſederit æger aduerſus ſolis radios,tunc naribus ſiniſtrà manu explicatis,ſpatham ad id factam,inſtar myrtacei folij,acutam immittamus,& orbiculatim polypum ipſum, aut carunculam incidimus. Illic autē ferramenti aciem imponimus,ubi naribus

ribus coaluit. Poſthæc inſtrumento, in oppoſitum conuerſo, manubriolo ſuccifam ipſius carunculã foras eximemus. Quicquid verò reliquiarũ polypi ſuperfuerit, id acie alterius cultelli raſorij, cum tenſione, cum agitatione, cum raſura ualenti auferemus. At ſi portio carunculæ ad huc ſubſiſtat, oſſibus cribroſis, & ſummis naribus appenſa, quæ inſtrumentorum aciem effugerit, illam ſubmouere enitemur, & penitus excindere funiculi cuiuſdam opera. Linum igitur craſſum mediocriter, funiculi inſtar, duorum triumve digitorum longitudinis, in nodos conſtrictum, per ſpecilli foramen, quod duplicem cuſpidem habeat, tranſmittemus, alterumque extremum ſpecillo per nares ſurſum ad meatus colatorios inſeremus, quod per palatum, & os vbi eiectum ſit, vtraque manu extrahimus, vt ita ex nodorum affrictione carunculæ illæ diſſecentur. Funiculari deinde linamento, meatum diductum continemus, & poſt triduum paſtillo Muſæ, & conſimilibus, reliquias abſumimus, locumq; exiccamus. Alia item eſt polyporum curatio, ſed eorum, qui maligni ſunt, & contumaciſſimi, quos ferris candentibus inuſtos conſumi neceſſe eſt. Sed ſæuiſſimos certè, atque toleratu difficiles dolores, hoc genus chirurgię mouet, ob narium pręcipuè tunicam, cui acerrimum ſanè, & exactiſſimum ſenſum natura indidit. Nec illud non vehementer iniquum eſt, quod operatio hæc ſœpius repetẽda eſt, denuoque partes nouis cruciatibus conficiendę, cum neque vna, neque altera vice, quantum ſatis eſt, iam dictę carnes excindi poſſit. Qua de cauſa, & humores copioſi affluunt, & partium, quę circumſiſtunt, virtus maximè concutitur, & labefactatur. Sic vix aut penitus non prohibere medicus poterit, quin ſemper huius mali radices repullulent, & nouis malis, noua tormenta addant. Pertimeſcenda autem eſt ſummopere, impetuoſa ſanguinis eruptio. cum aut vaſa naſi recindimus, aut baſin ipſam diſſecamus, qua narium parietibus polypus adhærens, alimentum ex vicino alliciebat.

a Aegin. li. 6. cap. 82.

Sed varices ſecundum Aeginetam hoc modo exciduntur. Sunt verò a varices venę quædam dilatatæ, aliquando in temporibus, aliquando in ima ventris parte ſub vmbilico, nonnunquam etiam circa teſticulos, ſed maximè in cruribus. Si ergo varices crura infeſtauerint, ab inferiori femoris regione, vbi etiam origo ipſorum magna ex parte conſtat, curationem aggredimur. Inferius enim in plures diſtributi propagines difficilius contrectantur. Loto igitur tumore, funiculum ſuperiori femoris regioni circundamus, iubemuſque vt æger obambulet. Repletam exindè uenam atramento notabimus, iuxta varicis ſitum ad trium digitorum paulovè amplius ſpatium, & ægro decumbente crura illius extendemus, alterumque funiculum ſupra genu inijciemus. Sic elata in tumorem vena ſcalpellum adigimus, qua atramenti nota eſt, tam altè, vt cutem dumtaxat penetret, ne uenã quandam offendamus. Oras vulneris hamulis deducimus, & inflexo cultro, quo in ramice aquoſo utimur, membranas excoriamus. Poſtquã igitur uenam hoc pacto explicauerimus, ſoluemus ligamenta femoris, & uaſe per cauum hamum ſuſpenſo, cum duplici lino acum ſubijciemus, linaque nodis prius implexa amputabimus. Scalpello deinde per medium uenam incidemus, & tantum ſanguinis detrahemus, quantum nobis poſtulare uſus uidebitur. Tum partem uaſis ſuperiorem cõſtringimus, & ſanguinem, qui in crure eſt, eo eleuato, reliquum manibus exprimimus: infra rurſus uas illud deuincimus, & id uenę, quod inter uincula interiacet, uel abſciſſum tollimus, uel manere concedimus, donec ſua ſponte una cum funibus excidat. Vulnus uerò ſiccis linamẽtis opplebimus, & ſplenium, quod oleo, & uino madeat inijciemus, illitoque linteolis, quod pus moueat, medicamine eandem partem perſanabimus. Sed huic Aeginetæ ſententiæ & Celſi chirurgiam in hoc opere cauſticam adijciamus. Vena omnis, b quę noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu exciditur. Si recta eſt, ſi quamuis tranſuerſa attamen ſimplex, & modica, melius aduritur. Si curua eſt, & uelut in orbes quoſdam implexa, pluresque inter ſe inuoluantur, utilius eſt illam eximere. Adurendi ratio hæc eſt. Cutis ſuper inciditur, tum patefacta uena, tenui, & retuſo ferramento, eòque candente modicè premitur, uitaturque, ne plagæ ipſius oræ adurantur, quas hamulis reducere facilè eſt. Id interpoſitis fit ferè quaternis digitis, atque per totum uaricem, quibus tandem medicamenta aduſtis conuenientia imponuntur. Sed cum eorundem uaricum exciſionem idem Celſus referat, itaque, & hoc chirurgiæ genus, illi ſuperiori, quod ex mente Pauli traditur, nunc etiam ſubijcere ſtatuimus. Cutis ergo ſuper uenam primo inciditur, cuius orę hamulo excipiuntur. Tunc undique ſcalpello à corpore diducitur, caueturque, ne inter hęc ipſa lædatur. Huic hamulus retuſus ſubijcitur, & interpoſito ferè, ut ſupra, ſpatio, idem, quod prius dictum eſt, & hic perficitur. Quorſum uerò tendat uena, id hamulo extento facilè deprehenditur. Vbi iam idem, quacunque uarices ſunt, factum eſt, adducta uno in loco per hamulum uena prociditur, deinde qua proximus hamus eſt, attrahitur, & euellitur, ibique rurſus abſcinditur. Atque ſic undique uaricibus ipſum crus liberamus. Tum oræ plagarum committuntur, & ſuper emplaſtrum agglutinans inijcitur. Sed quis ueſtrum non uidet, quàm tędioſa ſit hęc Celſi operatio, quàm difficilis, quàm moleſta? Cutim enim tanto ductu cultro aperire, diducere, uarices expedire, attollere, deligare, pręcidere, quo pacto queſo id ſine inſigni dolore, & moleſtia non fiat. Itaque ob tormenti huius ſęuitiem, C. Marium fortiſſimum uirum, cum in crure altero hanc operationem toleraſſet, hoc remedij genus in altero recuſaſſe legimus. Etenim dum medicus alterum crus incidere uoluit, hoc ait, remedium doloribus

b Celſ. lib. 7. cap. 31.

Plutarchus in uita Marij.

bus

bus iſtis indignum eſt. Maluit igitur uir malorum tolerantiſſimus potius ferre morbum, quam
eam curationis crudelitatem adhuc ſemel experiri. Sed nunc ex eodem Celſo, & condyloma-
tum chirurgiam lubet addere, quæ ipſa quoque non abſque accerimo dolore conficitur. Tu-
bercula, quæ condylomata appellant, ubi induruerunt hac ratione curantur. Aluus [a] ante om- a Celſ. lib.
nia ducitur. Tum uolſella tuberculum apprehenſum iuxta radices excinditur. Quod ubi factum 7. cap. 30.
eſt, ſequuntur, eadem, quæ ſupra poſt curationem, adhibenda eſſe propoſui. Tantummodo ſi
quid increſcit, ſquama æris id coercendum eſt. Sic etiam venarum ora, quę ſanguinem pen-
dunt, tolluntur, vbi ſanguini, qui effluit, ſanies adijcitur. Aluus acrius ducitur, quo magis
ora promoueantur, eoque fit, vt omnia uenarum capitula quaſi conſpicua ſint. Tum ſi capitu-
lum exiguum fuerit, baſemque tenuem habeat, aſtrigendum eſt lino paulò ſupra, quàm vbi cum
ano committitur. Imponenda etiam ſpongia aqua calente, donec libeat. Deindè aut ungue, aut
ſcalpello ſupra modum id exulcerabitur. Quod niſi factum ſit magni dolores ſubſequuntur, inter-
dum etiam vrinæ difficultas. Si id maius eſt, & baſis latior, id hamulo vno aut altero excipiendum
eſt, paulumque ſupra baſim incidẽdum, neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quic
quam ex ano demendum. Id autem is conſequitur, qui nec nimium, nec parum hamos ducit. Qua
poſtea inciſum eſt, immitti eò acus debet, infraque eã lino capitulũ alligari. Si duo triave fuerint,
unumquodque primũ curandum eſt: ſin plura, nõ omnia ſimul, ne eodem tempore vndiquaquam
tenerę cicatrices exiſtant. Si ſanguis profluet, excipiendus eſt ſpongia, deinde linamentum impo-
nendũ & vngenda femora. Interpoſitis quinque aut ſex diebus, aurichalcino ſpecillo linamenta
educenda, & ſi capitula ſimul non exciderint, tunc digito noſtro promenda ſunt. Sed his iam dictis
ægylopis chirurgiam aggredior. Prætereo autẽ eos ęgylopas, qui ferè carcinomata ſunt, quibus me
deri periculoſum eſt, quique mortem nonnunquam accelerant. Sic eos, qui ad nares tendunt, cura
re ſuperuacaneum eſt; neque enim ſaneſcunt. Illis tamen, quorũ vitium eſt in oculi angulo, licet ad
hiberi poſſit curatio, nemo tamen non nouit, quod difficultatibus res implicita ſit, & anguſtijs.
Nam quanto foramen angulo proprius eſt, tanto operatio moleſtior eſt, cum regio admodum ar-
cta ſit, in qua verſari manum artificis neceſſe eſt. Sed expedit audire quidnam mali coniungatur.
In primis [b] hamulo ſummum foraminis excipiendum, & totum illud cauum, ſicuti in fiſtulis præ- b Celſ. lib.
ceptum eſt, vſque ad os excidendum, oculoque vicino, & cæteris partibus bene obtectis, uehemen- 7. cap. 7.
tius os ferramento adurendum eſt. Quod ſi iam carie exeſum fuerit, quo craſſior ſquama abſce-
dat, quidam adurentia imponunt, ut chalcanthum, vel chalcitidem, vel ęruginem raſam, quod, &
tardius, & non idem efficit. Aduſto oſſe eadem ſequitur, quæ in cæteris uſtis curatio. Sed pericu-
loſior multò ea chirurgia eſſe videtur, cum arteriam aſperã urgente neceſſitate incidimus. Etenim
chirurgicorum præſtantiſſimi, ut ait Paulus, hanc quoque adminiſtrationem literis prodiderunt. c Aegin. l.
In ſynanchicis, [c] ergo hanc operationem improbamus, in quibus omnes arteriæ & pulmo affectus 6. cap. 33.
eſt. Tum enim præciſio inutilis eſt. Ore autẽ, & mento inflammationem patientibus, aut etiam tõ
ſillis aſperę arteriæ os operientibus, incolumi ſanè arteria, ratio eſt ſectione vti, quo periculum
ſuffocationis euitemus. Igitur infra caput arteriæ manum adigimus, ita tamen, vt tres quatuorvè
circulos eius tranſiliamus, & partem illius ſcalpello pertundimus. Totam diuidere non ſecurum
eſt, cum quod locus hic excarnis ſit, tum quia uaſa non procul deliteſcant. Itaque inclinato ęgri ca-
pite retrorſum, vt arteria ſit in conſpicuo, tranſuerſam lineã incidimus, ducentes ipſam inter duos
circulos, ne, qua cartilaginẽ, ſed membranam, quæ orbes illos connectit diſcindamus. At ſi meticu-
loſior quis in agendo fuerit, hamulo prius cutem eleuatam diuidet, deinde ipſi arteriæ incidens, va
ſis, ſi fortè occurrant, omiſſis, lineam ducet. Atque hęc Antyllus habet, conijciens inde arteriam
ſcalpello pertuſam eſſe, quod ſpiritus cum murmure quodam, & ſonitu per eam erumpat, & quod
ipſa uox quamprimum intercidat. Vbi verò de ſtrangulatu metus non aderit amplius, tunc oras pla
gæ renouabimus, & mox futuris cõmittemus. Solam tamen cutim citra cartilaginem conſuemus,
& appoſitis ad curationem pręſidijs vtemur. His verò omnibus par eſt, niſi fortaſſis ſæuitie ſupe-
rior, ramicũ chirurgia, cum aquoſique, carnoſi, & tophacei, tum uaricoſi, flatuoſi, inteſtinorũque, ac
eius, qui ad inguina conſiſtit, quorum omnium operationem, ex Paulo Aegineta, huc adiungemus.
Incipiemus autem ab hydrocele, quam hac ratione contrectari conuenit. Denudata [d] pilis pube, & d Aegin. li.
ſcroto, ſupinum hominem ſupra ſcamnum reclinamus, & natibus linteum multoties implicitum, 6. cap. 62.
quemadmodum ſcroto ſpongiam magnam ſubijcimus. Nos ex ſiniſtris ægri ſedebimus, miniſtrũ,
ad dexteras illius ſiſtemus, iubebimuſque, ut in alteram partem diſtendat pudendum, & abdomẽ
uerſus ſcroti cutem extrahat. Eundem accepto ſcalpello diuidemus. Exordiemur autem à medio
ſecundum longitudinem, & propemodum ad pubem vſque ſectionem recta faciemus, non multò
ei lineæ abſimilem, quæ ſcrotum interſecat. Progrediatur autem diuiſio, & ad rubicundam uſque
tunicam penetret. Si verò in ſupergenita humor hæreat, ex ea parte, qua tunicæ apex protubera-
uit, diuiſionem moliemur. Inciſa labia per hamulum diducemus, pelliculas eas, quas δάρτες ap-
pellant, herniarum cultello, & ſcalpello detrahemus, rubicundam tunicam ſcalpello, quo uenæ in-

cidi ſolent, mediam diſſecabimus, illa maximè in parte, qua teſticulo minimè connectitur. Humorem totum aut maiori ex parte educimus, partemque rubicundæ tunicæ tenuiſſimam per hamulos educimus, poſt quę ex Antylli precepto, ſuturis,& cruentorum vulnerum medicatione vtimur. Si verò cutis putredinem, aut aliam affectionem ſubierit, tunc vaſis, quæ cum cremaſtere coniuncta ſunt, per laqueum exceptis, cremaſterem incidimus, & teſtem eximimus. Poſtea immiſſo ſpecilli capite, deorſum ad ſcroti finem, eundem per ſpecillum attollimus,atque ſectionem acuto ſcalpello facimus, vt ſanguinis grumi,& pus, tamquam per canalem,eodem excernantur. Si verò uſtio nobis arriſerit, omnia equidem adminiſtrabimus,quæcumque vel ante chirurgiam hanc, uel poſt eam, uel in ea relata ſunt,hoc ſaltem relicto, ne ferro ſecemus, aut denuò ſub humoris effluuium, culeum incidamus. Decem itaque aut duodecim ferramentis, quæ literam gręcam r, referant, iiſque ignitis, & duobus gladiolis, primum quidem ſcrotum per gammata medium inuremus, & ſcalpello, uel hamulo cæcomembranas excoriabimus, cauterioque cultellari, aut enſiformi diſſecando inuremus. Tunc rubicundam tunicam, quæ albore,& denſitate facile cognoſcitur, illius cauterij, quod r, refert,acie perurimus,aquam excernimus,totumque,quod denudatum eſt, diſtentum hamulis cauterio cultellari auferimus. In hernia autem aquoſa uinctum, ut prius, ægrotum reclinabimus, & ſimili pacto ſectionem faciemus. Et ſiquidem teſtis agglutinatus carni vitium fecerit, ante omnia pelliculam, & membranam diſſecamus, teſtemque ab hinc extenſum, una cum rubea tunica educimus & cremaſterem à cęteris uaſis diſcernemus. Hæc quidem aſtringemus, & cremaſterem diſſecabimus, at concretum cum carne teſtem,uelut alienum eximemus. Si uerò circa [a] aliquam tunicam aut uaſculum caro concreuerit, diuiſo ſcroto, & ſubiectis carni pelliculis, quicquid carnoſum eſt auferemus. Sic tophacei ramicis, cum eadem ſcroti loca occupet eandem etiam,cum ſarcocele, curationem eſſe nemo ambigit. Sed hactenus trium herniarum manuariam operationem expediuimus, quę hernia uaricoſa ſequitur. Hanc ſic operando tollimus. Poſt [b] commodam collocationem, contrectato ſcroto cremaſterem ad infernam partem detrudimus (eſt autem cognitu facilis,ut qui tenuior ſit uaſis,renitens atque ſolidior,quique contrectatus doleat,& ad colem conſiſtat,) uaſa uerò cum per noſtros digitos,tum miniſtri ſcroto apprehendimus, iiſque diſtentis obliquam aciem ſcalpelli contra ipſas, in cutem fortiter adigimus. Subiectas partes infixis hamulis excoriamus, uaſa denudamus, ac quemadmodum in uaſorum exſectione, & arteriarum dilatatione præceptum eſt,duplici filo acum traijcimus. Tum anſas fili ſecabimus,& ad primam, alteramque uaricis extremitatem uaſa illaqueabimus, lineamque rectam in medio incidemus. Poſthęc ſanguinem, qui coierat educimus, & tandem ſuppurando affectis locis medemur,quo una cum uaſis laqueorum uincula ſponte procidant. Porrò flatuoſæ herniæ eadē eſt inciſio, quę uaricoſæ fuit, ſingulis nempè uenis exceptis, & filo obligatis. Cęterum ubi ex prolapſu inteſtini ramex inciderit, hoc modo illum tractabimus. Reſupinato homine iuxta [c] inguina per miniſtrum cutem eleuabimus, & lineam tranſuerſam incidemus,ut in angiologia dictum fuit. Nonnulli tamen rectam lineam ducunt. Diuiſionem defixo hamulo explicamus, quæ teſticulum retractum menſura adæquet. Tot hamulos rurſus per cutim quartam tranſmittimus,quod vulneris magnitudini ſufficiant,& membranas cum pinguedine uel cultro,vel hamulo cęco excoriamus, atque ſcalpello præcidimus. Sic detecto vndique peritonęo, ad poſteriorem ſcroti partem indicem demittimus, inter peritonæum, & darton membranam, & poſteriorem connexum ſoluimus, quarum extremitatem dextra manu ad interiora ſcroti, quemadmodum ſiniſtra æquè peritoneū retrahimus, & vna cum rubea membrana teſticulum ad diuiſionem adducimus. Teſtem uti eleuet miniſtrum iubebimus. Ipſi verò ſimul atque poſteriorem annexum cum rubea membrana totum exoluerimus, nunquid aliqua inteſtini inuolutio, in tunica erythroide perſiſtat, digitis explorabimus eamque deorſum ad uentrem propellemus. Tum ad peritonæi terminum, qui diuiſionem reſpicit, bonę magnitudinis acum, cum lino geminato, per medium traijcimus, & linis ſuccisis quatuor faciemus capita, quibus viciſſim ex utraque parte κατὰ χιασμὸν, id eſt literæ gręcæ X. figurā circunuolutis,membranā uehementiſſimè conſtringemus, & cōmiſſis principijs grauiter innectemus,ne ullum ex nutrientibus vaſis alimentū ſuppeditet, unde uel inflāmatio, uel aliquod ſimile ſuboriri poſſit. Alterum adhuc vinculum, quod ad minus duorum digitorum ſpatio à priori diſſideat,inijcimus, & eam membranæ partem,quam ad digiti magnitudinem, inter uincula liberam reliquimus, hanc circum circa totam reſecamus, atque ſimul etiam teſtem auferimus. Tandem parabimus emiſſarium, & ut in aquoſa hernia diximus, lemniſco prius inſerto, quod ſupereſt negocij abſoluemus. Nouimus autem quoſdam non ineptos homines,qui membrana erythroide exciſa, candentibus ferris extremum ipſius inuſſerant. Hoc ob erumpentis ſanguinis metum, à veritate haud quaquam abſonum eſt. Hæc itaque inteſtinalis,ut vocant, ramicis adminiſtratio eſt, cui & illam ſubijciemus, cum inteſtina ad inguina delapſa protuberauerint. Poſtquam [d] ad tres digitos,circa tumida inguina,tranſuerſim cutis inciſa,& pelliculæ vna cum pinguedine,exemptæ fuerint, qua parte inguina faſtigiantur, per medium peritonæum ſpecilli caput adigimus,atq;

hoc

a Aeg. lib. 6. cap. 36.

b Aeg. lib. 6. cap 64.

c Aeg. lib. 6. cap. 65.

d Aeg. lib. 6. cap. 66.

hoc pacto efficiemus, vt inteſtina in profundum, atque in locum ſuum remeent. Qua verò peritonæi partes eminent, illic eas ſuturis committimus, & ſpecillum extrahimus. Non tamen membranam eam recidimus, nec teſtem vel quicquam aliud eijcimus, ſed plagam præſidijs cruentis perſanamus. Quoniam verò iunioribus magis probatur vſtio, itaque non pręter inſtitutum noſtrum, & eandem trademus. Igitur poſt moderatum motum, ęger tuſſiat violenter, & cum retentione ſpiritus ventrem intendat, ut tumor circa inguina manifeſtius appareat. Huius locum in triangulum uel atramento ſcriptorio, vel collyrio circunſcribimus, lineam tranſuerſam per inguina ſurſum ducimus, & ſignum per trianguli medium imprimimus. Reclinato autem ęgro in mediam, notam candens ferrum demittimus, primum quidem clauatum, deindè verò ad trianguli coſtas cauteria gammata, & totum tandem triangulum laterculari ferro aut lenticulato adęquabimus. Interea, uero miniſtrum, ut ſaniem extergat, per totam uſtionem pręcipiemus. Fiat autem uſtio hęc tam altè, quouſque in his, qui habitu moderato ſunt pinguedinem attingamus. Id haud quaquam in macilentis obſeruabimus, ne membranas offendamus, ut neque in craſſioribus, & pinguioribus, ubi uel ante iuſtam inciſionem pinguedo apparet. Quod igitur artificioſa quędam coniectura nobis perſuaſerit, id ſaltem pro modulo conficiemus. Sed hæc omnia chirurgiæ genera, ex antiquorum mente, in hernijs curandis relata, nunquid non ſæuis cruciatibus iunguntur? non ne ęgros ad certam perniciem adducunt? Nequeunt enim principes, & illis adhęrentes particulę, ut ſunt teſtes, & quæ teſtibus adiacent, membranea omnes natura, abſque maximo, & intolerabili dolore ſecari, excoriari, inuri: ſuntque iam dictæ operationes exitio proximè, ut eos, qui has ſubituri ſint, ad mortē rapi meritò cenſeamus, & ueſpillonibus iamiā exportandos concredi. Quid enim aliud uult gentiū quarundam ſolennitas, quibus in hac operatione uiſum eſt, ut publicis preces indicant, & ęgrum rebus ſuis prius diſpoſitis, ac ſi iam animam agat, conſolando, & hortando inſtruant. Quid quod tabulis communibus ab necis iniuria medicum liberent. Quid? quod nec artifex ipſe, niſi ſolēni cū teſtatione ad ęgrum ac quaſi deploratū accedat. Sed noſmet conferamus ad alia opera, non minus quàm cætera, grauia certè, & pernitioſa, quorum una eſt partiū amputatio, quam par eſt ſic adminiſtrari. Extremis [a] partibus putrefactis, uelut manu, uel pede, ita ut etiam oſſa corrūpantur, antequam ad reſectionem accedamus, primum corpora oſsibus circunſita incidenda ſunt. Verum quoniam hoc primum agimus, deinde longiori tempore cum ſerra ſectionem adhibemus, atque periculum eſt, ne ſanguinis eruptio ſequatur, proinde rectè Leonides, non omnia protinus corpora præſcindit, niſi penitus putrefacta fuerint, ſed eam partem, ubi neque multas, neque magnas venas, aut arterias eſſe putat. Igitur celerrime ad uſque oſſa primum diſſecat, & ſerra, quā citiſſimè os ipſum deturbat. Sed partibus ſecandis circundat antea panniculum lineum, eaſque paulò ſupra quàm ſectio facienda eſt, conſtringit arctius, ut ſenſus aciem retundet, quominus doloris ex uehementia ferri accidat, atque ut uenis compreſſis haud magna in copia ſanguis proruat. Atque tunc reſecto reliquo ignita cauteria, uaſis admouebimus, ſanguinemque obligatione, vt conuenit, ſupprimemus, cæteriſque ea ratione, qua pus mouendum eſt, medebimur. His tamen, & eam operationem adiungemus, quæ ex vtero emortuos fętus excutit, & ut Celſus refert inter omnium difficillimas actiones medicas non immeritò connumeratur. Nam, & prudentiam ſummam, & actionem temperatiſſimam deſiderat, & maximum uitæ periculum ſecum affert. Oportet ergo [b] ante omnia reſupinam mulierem tranſuerſo lecto ſic collocare, ut feminibus ipſius ilia comprimantur, quo fit vt, & imus uenter in conſpectu medici ſit, & infans ad os uuluę compellatur. Hæc partu emortuo id comprimit, & ex interuallo paulatim dehiſcit. Hac occaſione ut utatur medicus, inuncta manu, indicem primum debet inſerere, atque ibi continere, donec iterum os aperiatur: rurſumque alterum digitum immittere, & per eaſdem occaſiones alios, quouſque tota manus intro recipiatur. Ad cuius rei facultatem multum confert, & magnitudo uuluæ, & vis neruorum eius, & corporis totius habitus, & mentis robur, cum præſertim nonnunquam, & duæ manus inferri debeant. Pertinet etiam ad rem quàm calidiſſimum eſſe imum uentrem, & extrema corporis: neque dum inflammationem cæpiſſe, ſed recenti re protinus, medicinam adhibuiſſe. Nam ſi corpus iam intremuit, neque dimitti manus, neque educi infans, niſi ægerrimè poterit, ſequiturque ſępè cum vomitu, & cum tremore mortifera neruorum diſtentio. Verum intus emortuo corpori iniecta manus, protinus habitum eius ſentit. Nam aut in caput, aut in pedes conuerſum eſt, aut tranſuerſum iacet, ferè tamen ſic, ut uel manus eius, uel pes in propinquo ſit. Medici uerò propoſitum eſt, ut eum manu dirigat, uel in manus uel in pedes, ſi fortè aliter compoſitus eſt; ac ſi nihil aliud eſt, ut manus uel pes apprehenſus corpus rectius reddat. Nam manus in caput, pes in pedes eum cōuertet. Tum ſi caput proximum eſt, immergi debet uncus undique leuis, breuis acuminis, qui uel oculo, uel auri, uel ori, interdum etiam fronti arctè inij citur, deindè attractus infantem educit. Nec tamen fœtus his quolibet tempore extrahatur, quod compreſſo uuluæ ore, ſi id tentatum fuerit, eoque renitente infans abrumpitur, & in os vuluæ acumen unci delabitur, ex quo neruorum diſtenſio, & extremum mortis periculum conſequitur. Igitur compreſſa vulua conquieſcere, hiante leuiter

a Aeg. lib. 6. cap. 84.

b Celſ. 7. c. 29.

attrahere oportet,& per has occaſiones paulatim eum adducere. Trahere autem uncum dextera manus debet,vt & infantem ſiniſtra impoſita,eumque ſimul dirigere. Solet etiam euenire, ut infans humore diſtentus,tetram odoris foedi ſaniem in ſe contineat:quod ſi tale eſt, corpuſculum in dice forandum eſt,ut effuſo humore extenuetur,tum id leuiter per ipſas manus recipiendum. Nam facile iniectum uncum corpuſculum molle remittit,in quo quid periculi ſit,ſupra dictum eſt.Sed in pedes quoque conuerſus infans non difficulter extrahitur:ijs enim apprehenſis per ipſas manus commodè educetur.Si verò tranſuerſus eſt,nec vllo modo dirigi potuit, inijciendus eſt alæ uncus, paulatimque attrahendus.Hac ratione ferè ceruix replicatur, retròque caput,ac reliquum corpus ſpectat.Remedio eſt ceruix præciſa,ut ſeparatim vtraque pars auferatur. Id vnco fit, qui ſit ſimilis priori,& in interiorem tantum partem per totam aciem acuatur. Tum id agendum eſt,ut ante caput,deinde reliqua pars dematur.Nam ferè maiori parte extracta,in uacuam vuluam caput delabitur,quod ſine ſummo periculo extrahi nequaquam poteſt. Si tamen id incidat, iniecto mulieris ventri duplici panniculo,homo non imbecillus, & imperitus à ſiniſtro latere aſſiſtat, & imo ventri duas manus imponat,alteraque alteram comprimat,quo fit,ut caput ad vuluæ os compellatur. Id eodem pacto,quo ſupra poſitum eſt,homo extrahitur.Atſi pes alter iuxta repertus eſt, alter retrò cum corpore eſt,quicquid protractum eſt, paulatim abſcindendum eſt. Et ſi clunes os vuluæ urgere coeperint,iterum retropellendæ ſunt,& conquiſitius pes eius adducendus. Efficiunt et aliæ difficultates,vt qui ſolidus nō exit,conciſus eximi debeat.Quotiens autem infans protrahitur, tradendus ſtatim miniſtro eſt. Is eum manibus ſupinis ſuſtinere, attrahere autem medicus ſiniſtra leuiter vmbilicum debet, ita tamen ne abrumpat, dexteraque eum ſequi,uſque ad eas, quas vocāt, ſecundas, quod velamentum infantis fuit. His ultimis apprehenſis, membranulas, uenulaſque omnes eadem ratione à vulua manu diducat, totumque illud extrahat, & ſi quid intus remaneat concreti ſanguinis, etiam educat. Tum compreſſis in unum feminibus,collocanda eſt mulier conclaui, quod modicum calorem ſine vllo perflatu habeat, taliſque ſit in cæteris curatio, qualis in inflammationibus,& in vulneribus, quæ in locis nerueis exiſtunt,adhibetur. Atque hæc eſt emortui fœtus una cum ſecundinis, extractio. Huic omnium chirurgicarum operationum apex,& ſumma, nempè calculoſorum ſectio annectitur, cuius adminſtrationem, vt declaremus,verba Celſi,& ſententiam referre lubet. [a] Ad calculorum exciſionem feſtinare, cum præceps ſit, nullo modo cōuenit, ac neque omni tempore, neque in omni ætate, neque in omni vitio, id experiendum eſt, ſed ſolo uere, atque in eo corpore, quod iam nouem annos, nondum quatuordecim exceſſerit,& ſi tantum mali ſubeſt,vt neque medicamentis uinci poſſit, neque etiam trahi poſſe videatur, quin ad ſpatium exiguum interimat. Non quo non interdum temeraria medicina proficiat, ſed quò ſæpius vtique in hoc fallat, in quo plura, & genera, & tempora periculi ſunt, quæ ſimul cum ipſa curatione proponam. Igitur vbi vltima experiri ſtatutum eſt, ante aliquot diebus victu corpus præparandum eſt, vt modicos, vt ſalubres,vt minimè glutinoſos cibos aſſumat, vt aquam bibat. Ambulandi uerò inter hæc exercitatione utatur,quo magis calculus ad veſicæ ceruicem deſcendat, quod an inciderit,digitis quoque demiſſis cognoſcitur. Vbi eius rei fides eſt, pridie is puer in ieiunio continendus eſt, & tum loco calido curatio adhibenda,quæ hoc modo ordinatur. Homo validus, & peritus, in ſedili alto conſidet, ſupinumque puerum,& aduerſum, collocatis ſuper genua ſua coxis comprehendit, reductiſque pueri cruribus, & manibus ad poplites datis, quam maximè poteſt, eos attrahit, ſimulque ipſe ſic eos continet. Quod ſi illius qui curatur, corpus eſt robuſtius duobus ſedilibus iunctis, duo valentes inſidunt, & ſedibilia, atque interiora hominum crura inter ſe deligantur, ne deduci poſſint. Tum æger ſuper duorum genua eodem modo collocatur, atque alter eorum crus eius dextrum, alter ſiniſtrum,ſimulque ipſe æger poplites ſuos attrahit. Siue autem unus, ſiue duo contineant, ſuper humeros ægri pectoribus incumbant.Ex quibus euenit,ut ſinus inter ilia,& pubem,ſine ullis rugis extendatur,& calculus,in anguſtum compulſa veſica,facilius capi poſſit.Præter hęc etiamnum duo ualentes à lateribus objiciuntur, qui circunſtantes leuare uel unum,vel duos,qui puerum continente,non ſinunt. Vnguibus deinde diligenter circunciſis,duos ſiniſtræ manus digitos,indicem,& medium,leniter prius vnum,deinde alterum,in anum pueri medicus demittit,& dextræ digitos imo abdomini leniter imponit, ne utrinque digiti, ſi circa calculum uehementer concurrerint,veſicam lędant.Nec verò feſtinanter in hac re, vt in pleriſque agendum eſt,ſed ita vt quam maximè tutò fiat.Nam neruorum diſtentiones,veſica læſa cum mortis diſcrimine excitat.Ac primum circa ceruicem quæritur calculus,qui ibi repertus,minore negotio expellitur. Atque ideo dixi,ne currendum quidem,niſi cum in hoc indicijs ſuis cognitum ſit. Si verò aut ibi non fuit,aut retroceſſit,ad ultimam ueſicam dantur digiti, dextraque manus ſenſim vltra tralata, ſubſequitur,& calculi ſitus hoc pacto indagatur.Is ubi repertus ſit,qui neceſſe eſt in manus incidat, eò curioſius deducitur,quò minor leuiorque eſt,ne refugiat,id eſt,ne ſæpius agitanda ueſica ſit.Ergo vltra calculum dextra ſemper manus opponitur,& deorſum ſiniſtri digiti eum compellunt, donec ad ceruicem perueniat.In quam ſi oblongus eſt,ſic compellendus eſt, ut pronus exeat:ſi planus,

[a] Celſ. lib. 7. c. 26.

vt

ut tranſuerſus ſit; ſi quadratas, ut duobus angulis ſedeat: ſi altera parte plenior ſit, ut prius ea, quę tenuior eſt, euadat: in rotundo nihil ex figura eius intereſſe patet, niſi læuior altera parte eſt, vt ea antecedat. Cum iam eò peruenit, lunata plaga, cuius cornua paulum ad coxas ſpectent, ſuper ueſicę ceruicem iuxta anum, cutis debet incidi, ad ueſicę ceruicem uſque. Facienda eſt adhuc alia plaga tranſuerſa ſub cute, ubi ſtrictior ima plaga eſt, qua ceruix aperiatur, donec urinæ iter pateat, ſic ut plaga pauiò maior ſit, quàm ipſe calculus. Nam qui metu fiſtulæ, quàm illo loco χοιράδα græci vocant, parum patefaciunt, cum maiore eodem reuoluuntur periculo, quod calculus, cũ ui promitur, iter faciat, niſi accipiat. Quod tanto eſt pernicioſius, ſi figura quoque calculi, uel aſprĩtudo quædam accedat. Vnde, & ſanguinis profuſio, & neruorum diſtentio fieri ſolet, quę ſi quis euaſerit, multò tamen patentiorem, ceruice rupta, quam habuiſſet inciſa, fiſtulam habebit. Cum uerò patefacta eſt ueſica, in conſpectum calculus uenit, in cuius corpore, ſi nullum eſt diſcrimen, & ipſe ſit exiguus, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi poteſt. Si maior, inijciendus eſt ei ſuperiori ex parte uncus, eius rei cauſa factus. Is eſt ad extremum tenuis, in ſemicirculi ſpeciem, retuſę latitudinis, ab exteriore parte lęuis, qua corpore iungitur, ab interiore aſper, qua calculum attingit, iſque longior eſſet debet, cum breuis extrahendi uim non habeat. Vbi iniectus eſt, in utrumque latus inclinandus eſt, ut appareat, & teneatur calculus. Nam ſi apprehenſus eſt, ille ſimul inclinatur. Ideòque non minimo eo opus eſt, ne cum adduci uncus cęperit, calculus intrò effugiat, ſic in ora uulneris incidat, eamque conuulneret. In qua re quodnam eſſer periculum, iam ſupra propoſui. Vbi ſatis teneri calculum patet, eodem penè momento triplex motus adhibendus eſt, in utrumque latus, deindè extra, ſic tamen vt leniter id fiat, paulumque calculus primo attrahatur. Quo facto attollendus vncus extremus eſt, uti intus magis maneat, faciliuſque calculum producat. Quod ſi is aliquando à ſuperiore parte, parum commodè comprehenditur, à latere erit apprehendendus. Atque hæc ſimpliciſſima calculorum eſt curatio. Sed uarietas rerum, quaſdam etiamnum animaduerſiones deſiderat. Sunt enim non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi quoque calculi, qui per ſe quidẽ delapſi in ceruicem, ſine vllo periculo eximuntur, at in veſica non tutò uel conquiruntur, vel attrahuntur. Etenim illã ſi conuulnerent, ex diſtentione mortẽ accelerant, multoque magis, ſi ſpina aliqua, ueſicę inhæreat, eamque cum duceretur conduplicauit. Colligitur autem in ceruice eſſe calculum, eò quod urina redditur difficilius, ut, & ſpinoſum eſſe cognoſcemus, ſi cruenta deſtillat. Id maximè ſub digitis experiundũ eſt neque adhibenda manus, niſi id conſtiterit, ac tum quoq; leniter intus digiti obijciendi, ne violenter promouendo conuulnerent, tum verò incidendum. Multi hic quoque ſcalpello vſi ſunt. Meges (quoniã is infirmior eſt, poteſtque aliqua prominentia incidere, inciſoque ſuper illis corpore, qua cauũ ſubeſt, non ſecare, ſed quod rurſus incidi neceſſe eſt, relinquere) ferramentũ fecit rectũ, in ſumma ceruice labroſum, in ima ſemicirculare, & acutũ. Id receptum inter digitos, indicem, ac medium, ſuper pollice impoſito, ſic deprimebat, vt ſimul cum carne, qđ ex calculo prominebat incideret. Quo conſequebatur, ut ſemel quãtum ſatis eſſet aperiret. Quocumque autem modo ceruix ea parte patefacta eſt, leniter, quod aſperum eſt, extrahi debet, nulla propter feſtinationem ui admota. Atque hæc omnis eſt calculorum, qui inciduntur, medendi ratio, in qua omnes penè cruciatus, quotquot in cæteris aderant, ad unum quaſi ſignum concurrere videmus. Ad ſunt dolores ſæuiſſimi, timetur ſanguinis profuſio, parata eſt neruorum conuulſio, ſubſequitur partium ex laceratu inflammatio, ex affluxu humorum corruptio, & tandem ultimum terribilium ipſa vitæ cum morte commutatio. Rari enim ſunt, imò rariſſimi, qui huius neceſſitatẽ, ſi hoc chirurgiæ genus experiantur, euadant, & ſi qui ſunt, illud tamen tormenti miſerrimum ſubeunt, quod ulcera ex inciſione remaneant, quibus ſubinde vrina deſtillet. Itaque, & Celſo hæc operatio maximè exitialis, præceps, & temeraria eſt: qua de cauſa, & iureiurando à ſeptis medicinæ, per
Hippocratem abigitur, & procul ablegatur. [a] Supereſt modo curatio, quam Aegineta eunuchiſ- a Aegin. l. 6. cap. 68.
mum, latini euirationem uocant, & periculoſa, & doloris plena. Fit autem, vel attritione, vel teſtium exciſione, quarum illa pueris in ſolium collocatis, adminiſtratur, comprimendo digitis ſenſim ipſos teſticulos, & eouſque confricando, quouſque aboleantur, & euaneſcant, nec diſſoluti ad tactum amplus occurant. Hæc autem fit ſcalpello, duabus lineis, quæ rectæ ſint, ſupra ſcrotum inciſis, unde teſtes exiliunt, qui cute detracta, & extremis ſeminalium vaſorum funibus conſtrictis, mox exciduntur, haud abſimili modo, q̃uo herniæ diſſecando auferri ſolent. Eſt verò, & tertia ratio ab his diuerſa, cum teſtes una cum veretro excindimus, quo pacto amaſium ſuum Nero Imperator adoleſcentulum effœminauit, & noſtris temporibus Turcæ ſuos eunuchos parant. Sed quàm ferox hoc eſt chirurgiæ genus, quam aduerſum, quàm inhumanum, quàm penè à bonitate artis alienum. Etenim ad naturæ reparationem cætera artis officia inuenta ſunt, hoc verò ad generis deſtructionem comparatum eſt: in reliquis ſumma eſt utilitas, in his extrema pernities. Illud, enim quod omni viuenti ex natura ſua maximè conuenit, & ut aiunt, naturaliſſimum eſt, ſobolis ſcilicet procreationem aufert, & nomen vniuſcuiuſque cum genere extinguit. Hę igitur

omnes, quę ferro, & ſcalpello fiunt, operationum ſpecies, & noſtra tempeſtate adhuc in uſum vertuntur, quo loco, doloris gratia, moleſtiarum, difficultatis, uehementię, & periculi habendę ſint ſinguli ſatis ex ſe uidere poſſunt. Sed his iam à nobis dictis adiungenda eſſe duximus, quo pacto fracturas reſarcire, & luxata in integrum reſtituere queamus, quę adminiſtrandi ratio, & ipſa ſub chirurgicis actionibus comprehenditur, nec abſque ingenti dolore, & cruciatu peragitur. Has tamen ſingillatim non licet proſequi, cum, & ea, quę hactenus fuere dicta, planè modum exceſſerint. Suffecerit pauca quædam annotaſſe. In fracturis primo cum ſimplici, tum ea, quę vlcus adiunctum habet, & difficilem eſſe operationem, & inter cęteras, ne dicam, reliquarum omnium moleſtiſſimam, nemo non nouit. Namque in priori illa, quæ fracta ſunt, diriguntur, colligantur, in quiete diutius continentur, victuque ſcrupuloſius cuſtodiantur. Quam diligentia ſumma dietę rationem inſtitutam vtrunque fracturę genus requirit, ne ad partes iam infirmas humores vel confluant, uel ibidem congerantur. Si verò ulcus adiungatur, intenduntur mala plurimum, & pręcipuè ſi prope articulum partes colliſę ſint. Etenim, & exquiſitior eſſe debet curatio, & periculum eſt profuſionis ſanguinis, cum à pungente oſſium ſquama aliquando, non nunquam impacto oſſis fruſtulo vaſa pertundantur. Inſtat metu inflammationis, vrget gangrenę ſuſpicio, premit mortifera ex neruis læſis diſtentio. Sic luxatorum chirurgię inter cęteras ſæuiſſimę ſunt, quę omnes tribus modis, ijſque vniuerſalioribus continentur, quibus reliquę curandi luxata rationes ſubijciuntur. Eorum [a] primus palęſtricus dicitur, qui ſola manuum contrectatione fit, eſtque admodum inualidus, & ad corpora mollia, mulierum nimirum, & puerorum, vt, & ad maſcula paulò robuſtiora, ſi recens fuerit vitium, ſolummodo utilis. Alter modus methodicus eſt, in quo ea, quorum vſus in communi uita eſt, inſtrumenta adhibemus. Hic omnibus eſt idoneus, pueris, fœminis, maſculis, valentioribus, corpori iuuenili, atque ijs iamprìdem luxationem paſſis. Tertia autem reponendi ratio fit per organa, momenti maioris, non incommoda ad prolapſa diuturna, in corporibus athletarum, & quęcumque ſub methodico ſanitatem non receperint. Horum autem modus quiſque ſatis in ſe tormenti habet, & ſęuitię, ſed omnium maxime poſtremus. Superuacaneum verò fuerit, hic organa ſingula recenſere, ſufficiat ea indicaſſe. Nam illa videre licet apud Oribaſium, & ſingillatim aduertere Hilei plinthium, Scalani gloſſocomum, Nymplodori tractorium organum, eiuſdem gloſſocomum apertum, triſpaſtum Apellidis, ſeu Archimedis fabri organum, & ex Rufo Hippocratis ſcamnum, quę ſingula acerbiſſimam ſanè, & duriſsimā uim coniunctam habent. Atque hæc omnia ſunt chirurgię genera, quę adhuc ętate noſtra florent, & non rarò in uſum medicorum cedunt, quę certè quantam, & ipſa uim habeant, & moleſtiam, quot periculis, & noxis ſtipentur, nemo non uidet. Quæ tamen non ob hoc negligunt, aut minus exercent gnauiter periti homines, ſed illa ſalubria, & humano generi utilia eſſe exiſtimant. Itaque ſi ob dolores, propter pericula, propter mala ea, quæ ſemper bonis permiſcentur, reijcienda ſint utilia, quid in cęteris ſaluum eſſe poſſit? quod remedij genus morbos extirpabit? Nullum eſt auxilium adeò etiam leue, quin noxas quaſdam atque prauitatem ſecum afferat. Quid non difficultatis experimur in epotandis medicaminibus? quid non afflictionis perpetimur, ſi parcius cibamur? quid cęteris pręſidijs incommodi non perferre videmur? Non enim malum bono expellitur, ſed bonum malo corrumpitur: uis ui repellenda eſt, & malo nodo malus cuneus quęrendus. Nullus ferè unquam morbus eſt, quin non alio morbo tollatur: atque quanto magis rebellis eſt, & contumax, tanto vehementioribus machinis oppugnatur. Sic gladius in rebus publicis, faſces, funes, rotę, exilia, cęteraque tormentorum genera propoſita ſunt, quod dignitas ciuitatis conſeruari alias nequeat, ni ciuium malorum libido hoc pacto, & ſuperbia aut retundatur, aut euellatur. Sic in bellis gerendis toleranda ſunt fames, ſitis, æſtus, frigora, vigilię, conflictandum eſt, moriendum, & extremi quiduis, pro patrię ſalute perferendum. Adeo nullum fit ſine periculo, & incommodo facinus magnum, & memorabile. Quare, & neque morbi ſine moleſtijs, & periculo euelli poſſunt, neque vituperandus eſt, qui ſæuę ęgritudini ſæuam curationem adhibet, ſed laudandus, non qui nullis, quod fieri nequit, ſed qui non quam vehementiſſimis cruciatibus id exequitur.

[a] Oribaſ. de machinamentis 5.

Oribaſ. de machimamentis.

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

Quod hæc curtorum operatio minimè exitialis ſit.

QVAECVNQVE hactenus ſuperioribus duobus dicta fuere capitibus, vnumquemque eo ſpectare velim vt exiſtimet, id noſtrum fuiſſe propoſitum, vt expoſitis tam ijs quę deſierint, quam quæ adhuc vigeant chirurgijs liquido oſtenderemus, quantopere errent illi, qui propter operationi ſęuitiem, dolorum magnitudinem, noxarum ſuſpicionem, actiones

quaſque

quaſque chirurgicas, atque adeò hanc noſtram curtorum refectionem non modo reijciant, ſed contumelijs etiam proſcindant. Si enim ob dolores, ob moleſtias, ob pericula, curatio intermittenda eſt, proculdubio malè fecerunt antiqui, dum hæc remediorum genera, tam verenda, tam atrocia inuenerint (nō tamen ſine ratione,) & ſcriptis poſteritati commendarint, Malè etiam adhuc ij faciunt, qui in polypis eximendis, ægilopis curandis, ramicibus execandis, fœtibus excutiendis, ferrum, ignem, forcipes, cultros, nouaculas adhibent. Et amentes mihi eſſe videntur, qui carnificinam hanc non refugiunt, ſed vltrò expetunt, quin mori illis ſatius eſt, quam crudelitatem tātam, tam inſignem in corpore ſuo experiri. Sed illi certè errant, qui non ſecus autumant. Nam quæ poterit eſſe cum vita commutatio? quid non potius, quàm mors, ferendum eſt? Et quamuis multi ob hæc ad mortem rapiantur, nihil oberit, dummodo aliquando hæc remedia ſalutaria ſint, & proficua. Siccine bellum extimeſcemus, cum, ut palmam obtineamus, multis etiam gladio occumbendum ſit. Atque libenter viderem, ſi qua morbi vis hos homines inuaſerit, quę non alio, quàm ferro, & igne redimenda ſit, quæ hominum illorum eſſet conſtantia, an propter remedij immanitatē mori potius ſuſtineant, an uerò ob lucis adeò ſuauis vſuram, artis operam implorent. Nullus tamen neque orationis prolixitatem, neque, quod hæc ex ueterum ſcriptis tranſumpſimus, ſiquidem ſanus fuerit, meritò incuſabit. Quomodo enim tantorum hominum ſententiam, quam ipſis verbis vt illi, habent, exprimeremus? quomodo id uerius aut ornatius ageremus? Nā hac in re, & Pauli, & Aetij, & Oribaſij morem inſequimur, qui omniū cum ſuæ ætatis, tum priſcis medicis dicta, in ſua volumina comportarunt, & quicquid Leonides, Antyllus, Meges, cęterique ſua tempeſtate clariſſimi, & noſtro ſeculo penitus intermortui ſcripſerint, ſuis vigilijs nobis patefecerunt. Quod uerò prolixi fuimus, illis imputandum eſt, qui hanc noſtram chirurgiam auſi fuerint calumniari, dùm eam crudelem eſſe dicerent, exitu ancipitem, omni cruciatuum genere circunuallatā, & vt breuiter dicā, cum ſcopulum totius chirurgię, hanc operationem pernicioſiſsimum eſſe affirmarent, quem e veſtigio rogus, & tumulus exciperet. Nec breuioribus id fieri potuit, cum non ſaltē ad reprimendā huiuſmodi hominum malitiam, ſed ut lucubrationes noſtræ quibuſcumque inſeruirent, decreuerimus. Namque hic uelut in tabula explicatas habebunt iuuenes, omnes eas manuum operationes, quas priſci vagè, & diſperſim explicarunt, & ad morbos quamplurimos iudicarunt commodas eſſe, & ſalubres. Cum verò aliud ſit noſtræ ætatis iudicium, adeòque ſcitum, vt, & veterum ſcripta in examen reuocare audeat, & videamus multa priſcis ſeculis ante celebrata, iam interire, & noua ſubinde reuireſcere, cūque his, qui ad hanc diſciplinā ſeſe conferunt, & in operationibus nondum ſatis ſunt verſati, duce quodā opus ſit, vt quid ſequendū, q̃d fugiendū, quid amplectendū, q̃d reijciendum illis oſtendat: Quare virum quendam expertum atque doctum autoritatem ſuam interponere, & veſtigia currentibus demonſtrare, haudquaquam pręter rem fuerit. Solent enim imperiti ad huc iuuenes, omnia ſine diſcrimine arripere, & velut famelici tam ſalubria, quàm nociua abſorbere, unde errores varij in animos ſubeunt, & plurima in actionibus peccata committuntur. Solertia igitur opus eſt, quę mella à venenis ſeparet, quę cibum à toxico diſiungat. Non enim eodē filo antiquorū ſcripta metienda ſunt. Non eadem regula illis conuenit. Multa enim ſcripſerunt, quę aut emendari, aut amplificari, aut omnino exterminari poſſunt. Non nobis ea libertas, qua ipſi dū aliorum ſcripta examinant, vſi ſunt, adimenda eſt: reges, non tyrannos eos eſſe uolumus, non vt quod velint, cogant, ſed quod rectum eſt perſuadeant. Mihi verò non ea vis eſt ingenij, nec tanta exercitatio, vt me eum eſſe affirmem, qui, quod dixerim, præſtare poſſim, attamen me etiam aliquid didiciſſe, & vidiſſe ingenuè profiteor, quod alijs communicare humanitatis eſſe exiſtimaui. Quod ergo diffuſiores in ſuperioribus fuimus, ratio eſt, vt omnibus, qui ad hanc medicinę partem acceſſuri ſunt, quaſi digitis demonſtraremus, quam methodum in exercendis manuum operibus teneant, quid declinent, quid fugiant, quid amplectantur. Sed cum hucuſque occulto, atque ex inſidijs aduerſarios noſtros oppugnauerimus, iam aperto marte eos aggrediemur, & collato pede prœliabimur, atque tela eorum, quæ in hanc noſtram chirurgiam coniecerint, aut declinabimus; aut in hoſtes ipſos retorquebimus. Vt ergo oſtendamus negocium hoc noſtrum non eſſe incommoditatibus ijs, quas hi homines prædicant, expoſitum, Galenum ipſum arbitrum conſtituemus, qui in quauis operatione medica ſolerti cura celeritatem operis, indolentiam, & ſecuritatem, ab vnoquoque perpendi debere, ingenuus autor exiſtimat. Horum poſtremum adhuc tres ſortitur conditiones alias, operis ſcilicet conſequutionem, eiuſdem conſtantiam, & nullam ægroti lęſionem. Sed illum ipſum dicentem audiamus. Siquidem talia [a] omnia amouere oportet, atque id ſemper agere, vt rationibus, quibus id fiat, penſitatis, optimam ſemper earum deligas. [a Gal. 14. me. med. 13.] Sanè optimæ rationes tripliciter iudicantur, tum ex temporis curarum breuitate, tum ex curando citra dolorem, tum ex maximè tuto curando. Rurſus vt tuto cures tria pręcepta ſunt, quibus intentus ſis oportet. Vnum primumque, ut omnino operis ſolutionem conſequaris, alterum ut ſicubi hunc non conſequaris ſaltem cubantem non lędas: Tertium vt uitium nō facilè reuertatur. At hæc licet in alium finem a Galeno eò loci dicta fuerint, omnes tamen medicas

operationes circunſcribunt, & præcipuè eas, quæ manuum promptitudinem expoſcunt. Nec profectò vlla eſt medici circa humanum corpus ſiue adminiſtratio, ſiue operatio, quàm uniuerſum chirurgiæ genus, in quo magis illo examine opus ſit, in quo ſingula potius ad illam normam, & regulam reuocare deceat. Quę cum ita ſint, nonnè ſi probauerimus, cæteras ab hac noſtra manuũ operationes, rarò has omnes actionis conditiones includere, at hanc curtorum diſciplinam eaſdẽ ſemper comprehendere, nonnè, inquam, tunc indicatum fuerit, hanc chirurgiam, quod alij ſecus uolunt, lenitate alias, & ſecuritate anteire, & ut illi dictitant, minimè declinandam eſſe. Duo igitur nobis examinanda proponuntur quorum primum eſt ut oſtẽdamus perrarò aliquas chirurgias reperiri, in quibus, aut ſingulæ iam enarratæ notæ, aut ex ijs potiores concurrant: alterum, quod noſtras magis attingi partes ut in hoc curtorum opere has omnes conditiones accedere, nec quicquam à celeri, tuta, & iucunda curatione deficere conſtituamus. Vt priori ſatisfaciamus, reuocanda ſunt in mentem, quæ operationibus, quibus uſa fuit antiquitas, ſupra annexuimus, vnde ſingula ſymptomata, & cętera incommoda innoteſcunt, quæ oſtendunt clarè, quam difficilis ſit in omnibus actio, quam periculoſa, quam faſtidij plena. Sed paucis eadem, alio tamen modo libet repetere. Itaque inter illa accidentia, quæ dictis operationibus coniuncta ſunt, in primis ſęuiſſimus dolor eſt, atque tum in diuturna ſectione, uel quòd altius cultri adigantur, & maxima ſubſtantiæ portio adimenda ſit, vel quod partium, quas incidi conuenit, natura admodum terrea, & exquiſito ſenſu donata ſit, vt ad leues quaſuis contrectationes doleat. Hoc videmus in periſcyphico, in ramicum exectione, in artuum amputatione, alijſque quamplurimis, quorum narrationi ſuperſedeo. Sed uel id extremi doloris argumentum fuerit, quòd arctè ęgri ſubinde conſtringendi, & uinculorũ ui coercendi ſunt, ne exiliant ex dolore cõpulſi, & manus chirurgi iam operantis ſubterfugiant. Proxima ab hoc ſymptomate inflammatio eſt, quę & cum partis dignitate contingit frequenter, dũ ſanguis, & ſpiritus, duo naturæ adminicula, ad eã accurrant, & cũ uaſa inſignia in uicino ſubſternantur, quę maximã ſanguinis copiam ſubminiſtrant. Hoc in extractione foetus, in ſcroti laxatione, cęteriſque ſimilibus actionibus manifeſtò patet Sed inflammationem gangręna conſequitur, ſæuiſſimũ planè ſymptoma, uiui animantis corruptela, & mortis nuntia, ex calore interno propter humorum molem ſuffocato, quam in quamplurimis chirurgijs perſępè aduenire certum magis eſt, quam ut ulla comprobatione egeat. Hanc excipit neruorum diſtentio, & ipſa congener ſęuitia ſymptoma, quod nonnullis manuum operationibus familiarę eſt, uel quod partes neruoſas contrectare conueniat, quẽadmodum fit, ubi lapis eximitur, vel cum nerui aut inciſi, aut contuſi, aut puncti uiolentur, quod in artuum diſſectione uſu venit. Quod vitium certè lætale eſt, & hominem quaſi funibus ad ſepulchrum abripit. His omnibus calamitate haudquaquam minor hęmorrhagia accedit, momento omnes uires proſternens, & ęgrum enecans. Eam multoties occurrere contingit, ſi profundius partes incidere, & uaſis, quę ſanguinem continent, inſignioribus uim afferre neceſſum ſit. Omnium autem ſymptomatum, quæ operantibus eueniunt, deterrimum ſyncopè eſt, quę præcipiti virtutum lapſu, & rigente nec non pallente toto corpore mortem ipſam repræſentat, atque opus artificem ſuſpendere, & manum ab actione reuocare iubet. Ex his itaque iam prius recitatis, non obſcurè patere arbitror, quæ ſit cæterarum, quę manu fiunt, operationum ſecuritas, quæ earum lenitas. Quibus accedit, quod infida, & planè dubia operis conſecutio ſit, cum uitia ſubinde recrudeſcant, & qđ earum multæ ſint, quæ abſque ſubſtantiæ cuiuſdã iactura, & ſine ægroti detrimento adminiſtrari nequeant. Vnde manifeſtum eſt, & difficultatem maximam, & pernitiem ſupremã hæc omnia in ſeſe cõprehendere, quæ cuncta in curtis reſtaurandi, abeſſe procul promptiſſimè demonſtrabimus, ſi ea, quæ nobis opera efficienda ſint, prius proponamus, & eorum uim, ad regulas, quas Galenus nobis inſinuat, tanquam ad lydium lapidem examinemus. Sunt autem opera illa, propaginis delineatio, eius eductio, inſitio, à brachio reſciſſio, narium conformatio, & tandem columnæ implantatio. Atque ut circa propaginis eductionẽ uerſemur, hęc operatio adeò cita, adeò momentanea eſt, vt fuerint aliqui, qui prius illam perfectam eſſe uiderint, quam aduerterint. Adacto enim intra lineam, quę in forcipe eſt, eoque cultro tenuiſſimo, & leuiter hinc inde perducto ſtatim opus abſoluitur, priuſquam id ſenſus, aut per quam leniuſculè admoneant. Quod neutiquam creditu difficillimum fuerit, ſi quis uiolenta forcipis conſtrictione, torpeſcere cutis ſenſum, & cultelli uim obtundi non ignoret. Indolens igitur operatio hæc, & celeris eſt, ideòque maxime dignitatem rei, & naturam illuſtrat, vt nulli cæterarum rectè comparari, aut ſubijci poſſit. Sed celerius adhuc propago educitur, & à brachio reſcinditur, pari ferè indolentia, hac tantum ab illa differentia, quod ex forcipis ui illic quædam aderat ſenſus ignauia, hic verò ſuam ſentiendi mediocritatẽ cutis obtineat. Lenit tamen adminiſtrationem propaginis anguſtia, cũ exiguũ ſit, quod reſcindi opus eſt. Itaque, & hoc in loco doloris paruitas, cum celeritate operationis coniuncta, præ alijs hanc actionem plurimum exornat. Narium quidem conformatio lenta eſt, & diuturna, ut quandam calumniam ſubire poſſit, non tamen adeò uehemens, tam moleſta, tot cruciatuum noxis perculſa eſt, cum nõ eã adhuc, qua ſenſui opus eſt, adiuncta cutis temperiẽ obtinuerit, ſed nuper implantata langueat,

ſenſuque

ſenſuque torpeat,ut, & hic non habuerit, quod redarguat, qui candidam mentem adhibeat. Sed propaginis iam reſciſſæ, atque adeò columnę tum conformatæ inſitio , haud abſque dolore adminiſtrari poteſt. Partes enim quæ ſenſu acerrimo donantur, excoriandæ ſunt, incidendæ, acubus traijciendæ, quæ omnia neque uſque adeo cito, neque cum uoluptatę perficiuntur. Veruntamen utcumque celeritatis, & indolentię momenta requiramus, non tamen tam tarda eſt, & cruciatibus plena hęc operatio, quin ijs,& pręcipuè quę in alijs contingunt difficultatibus,non modo conferatur, ſed illis longo ſatis interuallo pręponenda ſit. Scimus enim,ſi grauiſſimi dolores angant, repentè homines concidere, atque cunctas corporis functiones interpellari. Quod tamen in hac noſtra chirurgia accidere, hucuſque necdum obſeruauimus. Atque ſi fortè fortuna animo linqui quoſdam contingat, id non tribuendum operis vehementię,ſed animi abiectioni,cum quandoque reperiri liceat,homines adeò molles, & effœminatos,qui vel ſola dolorum recordatione percellantur,nec aliquid,pręter aſpectum,in ſe ipſis virile habeant. Sed hę hominum ineptię ab artis operibus maximè ſecluduntur. Indicat verò chirurgię huius benignitatem quod ęgris omninò liberis,nullaque vi uinculorum compulſis adhibeatur. Non tamen fieri poteſt, quin quandoque ſeſe commoueant, & quadantenus ferri aciem refugiant, quis enim eſt adeò interritus,aut quis ita ſtupidus, ut gladij uim non exhorreſcat,uel ſe ſine ſenſu truncum eſſe exiſtimet? Non tamen omnes delicati adeò,& languidi ſunt,quin,& aliquid,præcipuè ob utilitatis ſpeciem,perferre queant. Itaq; quę iam enarrauimus,uel nihil uel parum moleſtię hanc noſtram actionem habere, & adminiſtrationis celeritate plurimum excellere,ſatis oſtendunt. Quibus, & annectitur ſecuritas operis, cum ſimplicem ſaltem cutim contrectemus,ſecemus,diducamus,transfigamus,cum uaſa ampliſſima abſint longius,cum partes pręcipuę haudquaquam ſubſternantur,ſed muſculoſa corpora,quę ferro nec leuiter quidem contingantur. Quare neque metus eſt,ut nerui,uenæ,arterię lędantur, neque ſęua illa ſymptomata, ſyncope,inflammatio, gangręna, & cętera malorum turba ſubſequantur. Si tamen fortè contingat,ut ramulum quendam uenę, qui cutim tranſcurrat,lędi neceſſe ſit, hæc certè hęmorrhagia leuiſſima eſt,cum uel rebus aſtringentibus, uel ipſo etiam ramulo inciſo, nullo cum negotio ſanguis ſupprimatur. Quos enim tumultus moueat uenula uel uiolata uel exciſa? Quibus omnibus,& illę,quę a Galeno recenſentur,conditiones,tanquam teſtes ampliſſimi, ad ſecuritatem accedunt,operis nempè conſecutio,eiuſdem conſtantia, & nec ulla, aut perexigua ægri lęſio. Si enim rectè omnia ſeſe habuerint, ſperare equidem licet, nec quicquam de operis progreſſu dubitare,cum fieri nequeat,ut qui rectè operatus fuerit,ſine ſuo fruſtretur. Quin eam in opere conſequuto dignitatem aſſequimur,ut tanto,& tam inſolito officio,non ingratas naturę uices, artem reddere confiteamur. De perennitate uerò,quis niſi puerili admodum,& debili ingenio dubitet? Stultum enim exiſtimare eſt, cutim illam coniunctam,& narium forma dotatam,futuram olim ut decidat, Tam ualidè enim cum ueris partibus coaluit, ita illis inſueuit,vt,& hinc nutriatur,ſenſuq; impertiatur. Quare uehementer admiramur,homines non ignotos,nec in medicina facienda inexpertos,qui imbecillo adeò uinculo propaginem inſitam colligari uolunt,cum cęteris membris, ut quamplurimum uel emoriatur,uel leniter etiam attracta manum ſequatur quorum opinioni,& ratio,& experientia reſiſtit, Aegri uerò,quam minimè in hac operatione noſtra offendantur,iam ſatis ſuperque ſupra declaratum fuit. Igitur ex ijs,quę hactenus dicta ſunt,colligamus,& certis exemplis,rectaque ratione permoti aſſeueremus,cęteris omnibus,quotquot fuerint,hanc curtorum chirurgiam pręſtare maximè,ac longo ſpatio lenitatis, & ſalubritatis, & dignitate anteire. Nam uel ſingulis,uel potioribus notis operationes reliquę ab hac norma,& regula curandi deſciſcunt, quam Galenus pręcipuam eſſe ęſtimauit,& è contra hęc curtorum reparatio,& operatione celer,indolens ſęcura atque conſtans eſt,opuſque ſuum conſequitur,& exigua,quin imo nulla cum ęgri offenſa adminiſtratur. Itaque taceant,aut ad mentem redeant, qui artem noſtram execrantur, & condemnant,qui exilio dignam à medica facultate exiſtimant,niſi ipſi,& rationi repugnare,& experientię ſtulti,& inſani ſuo cum dedecore,turpiter reluctari malint.

CAPVT VIGESIMVMTERTIVM.

Quæ ſint differentiæ curtarum narium, labiorum, auricularum, & quæ earum facilius, quæ difficilius, quæque nullo pacto reſarciri queant.

SED nunc ea, quę magis ad rem ſpectant, rurſus accipiamus, quęque tam ad curationem, quam quo de operis ſucceſſu aliquid pronuntiare poſſimus, plurimum conferunt. Sunt autem illa partium mutilatarum uarię differentię, quę ob naturę diuerſitatem, uel facilius, uel difficilius eas reſtitui poſſe innuunt, & de maiori ſtudio, aut diligentia remiſſiori nos commonefaciunt. Quod, antequam ad opus accedas, ſi noueris, minimum in conficiendo opere errabis; & nihil pręter opinionem tibi euenerit, ut tandem ineptum il-

lud,non putaram errori tuo prætendas. Veruntamen primo curtarum narium differentias enarrare lubet,quæ ex mutilationis modo depromuntur,& ad illam partium normam, quæ è naribus vel natura,vel nomine inſunt,rectè rediguntur. Diximus enim ſupra cum narium phyſiologiam enarraremus, ex priſcorum medicorum mente,partes narium his vocabulis deſignari, globulo nimirum, columna, alis, dorſo, & quæ ab oſſibus extremis dependeat cartilagine, à quibus, & nunc differentias narium reſectarum, ſed differentiæ vocabulo latius capto, non præter rationem deſumimus. Prima igitur curtarum narium differentia eſt, cum columna,& alis nullatenus obleſis, naſi duntaxat globulus, & apicis ſummum detractum fuerit. Huic uitio ſanè aliqua turpitudo ineſt, at longè inferior, ac ſi alæ noxam quandam incurrerint, eamque inſignem. Haud enim magnopere portiuncula hæc, ſi abſcindatur, narium uſum offendit, quod uiarum ſeu cauitatum integra ferè quantitas adhuc conſeruetur. Nec difficulter admodum particulam hanc reſtituemus,nec indecora propaginis futura eſt accretio, quod in carnea parte, & muſculoſa hæc operatio exerceatur, & quod aliquando, facto fuco, ut inferius docebimus, quaſi præſtigijs oculorum obtutum fallamus. Lenior etiam eſt huius chirurgiæ adminiſtratio, quod, & pauciores acus transfigere,& exiguum,ab antiqua narium ſede abradere opus ſit. Si quid enim fuerit,quod actionem hanc moleſtam, & aſperam reddiderit, id omne in excoriandi rigore, & ſuturæ ſęuitia conſiſtit. His ſuccedit alia curtarum narium differentia, quæ in dextrę alarum,uel ſiniſtrę abſciſſione poſita eſt,indecora minus mutilatio, etiam illi comparata, quę à globulo reſecto pendet, atque ob eam fortaſſis cauſam, quod ad latera, cum conſtituta ſit, oculorum aciem nonnunquam ſubterfugiet,cum apex alioquin detruncatus, & in centro poſitus, quamprimum, & neceſſariò aſpectui occurrat,& oculos aliorum, utcumqne ſe quis componat, fallere nequeat. Sed longe fœdiorem eſſe mutilationem hanc, cum ſeſe in conſpectum dederit,nemo ſatis negauerit,quod cauitates, quę ſubiectę ſint, latè hient, & mucorem prolabentem, ingrato ſanè ſpectaculo intuentibus oſtendant. Reſtituitur adhuc ea haud difficili negocio,& minori cum cruciatu. Nam exiguum eſt,quod deficit,minuſque partes eas ferire, & acubus pertundere neceſſum eſt. Cum uerò altius aſcendens, & cartilagines narium attigerit,tum difficultatis plurimum, & laboris non exiguum,in conformando annectitur,maiuſque eſt,& acerbius, quod ægrotum decet perpeti. Sed narium differentia,quæ tertium occupat, haudquaquam, ac ferè ſuperiores, ſimplex eſt,ſed quandam compoſitionem habet,ſi eò uſque nares diſſectæ fuerint, vt in ipſis globus, columna,atque alarum partes, eæque non exiguæ deſiderentur. Hæc turpis ſanè detruncatio eſt, vniuerſum faciei nitorem, & formæ decorem deſtruens,& reliquis,quod aptè conformari nequeat, curatu multò difficilior. Non tamen eā, quæ opus excludat difficultatem intelligimus,ſed quæ in naribus effingendis, diligentiam artificis excitet,& animum in agendo circumſpectum magis reddat. Sic enim moderandæ ſunt ſectiones,in hac narium efformatione, ita fiſtulis inſtruendæ, ſic integumento dirigendæ, ſtatuendę,conſeruandę ſunt,vt ad typum, quem antea natura expreſſerat, quantum induſtria noſtra,& ars patitur proximè accedant. Sed dictis hactenus & illa differentia annumeratur, cum naſi portio maxima exciſis etiam imis alarum fibris, quandoque detruncata fuerit. Hæc noxa omniū fœdiſſima,& iniquiſſima eſt,& faciei formam,hominiſque imaginem tantopere deſtruit,vt nobis benè notos quandoque vix dignoſcamus,& quaſi nunquam antea viſi ſint,eos penitus negligamus. Itaque apud inferos,hoc inhoneſtum Deiphobi vulnus eſſe,ait Virgilius, dum ſibi lacerato labia, aures, atque nares,una cum Sybilla comite Aeneas occurreret. Porrò hęc reparatu omnium difficillima eſt. Nam imę alarum partes,quę alioquin,ut propago inſeratur firmam ſedem,atque tutam exhibebant,iam plane reſectę,implantationem aut uacillare faciunt,aut moleſtam reddunt.Sed enim illę narium detruncationes laborioſę,& intractabiliores,in hac chirurgia ſunt,quę oſſeis earum partibus è vicino ponuntur,& nonnunquā oſſa contingunt. Quoniam,& inſignem naſi portionem reſarcire haud ita facile eſt,& in ea parte propaginem inſerere,non tam poſſibile, vel quod eo loci lubrica ſutura ſit, vel quod maximam perficiendi id difficultatem, negotium includat.Non enim,ut ab hac exordiamur, ſuturam rectis acubus adminiſtrare poſſumus, ob figurę narium conditionem, & oculorum impluuia adiacentia,ſed eas incuruatas,& inflexas adhibere conuenit.Quę res,quantum,& conſuēdi tempus proroget, quas dolorum torturas moueat, ij planè intellexerint,qui uel ſemel tantum acubus incuruis,in quacumque ſutura vſi fuerint,uel alios vtentes viderint. At nos de futurę inconſtantia natura cutis admonet,quę minima quauis occaſione, cum tenuis,nec ſatis firma ſit,laxata, funiculorum diſruptioni locum dabit,ideoque inanis erit,& euanida. Quod periculum,qui circuniacent,oculi adaugent,qui,& ex propria dignitate,& ob humoris effluentia, dum vicinę partes feriuntur,ex dolore intumeſcunt,& nullo negotio linum extrudunt. Accedunt,& alię anguſtię,eęque maximè,cum altè adeò nares exciſę fuerint, ut & labij ſuperioris portio, & columnę inferius contermina detrimentum perpeſſę ſint. Neque enim uel peritiſſimi medici ingenium hoc malo mederi poteſt. Vulnere enim conſolidato,& callo cicatrici obducto,traiectum acuum pars illa plurimum detrectat, & ſęuiſſimos dolorum aculeos promouet, cum in excoriando,tum ubi forcipe adacta, ut

acus

acus tranſmitti poſſint, cutis ipſa ſubleuanda eſt. Poſtremo quibus ſublimius nares diſſectæ reſarciuntur, in delegationis, & inſitionis curriculo, quicquid eſt temporis, moleſtè nimis, & cum acerbitate tranſeunt. Nam vtcumque prolixa, & liberalius educta ſit, plurimum tamen propago debet aſcendere, itaque facies humero propius affigitur, & ægrius eò adducitur, nec non alimentum, ob loci anguſtiam, incommodius ſuppeditatur. Adijciendum etiam eſt, diſſectiones curtorum obliquas, & incuruas ægerrimè omnium conſui, & maiorem artificis requirere induſtriam, ut iuxta proportionem ſpatij aptior futura fiat, quæ inter curtas nares, atque, quæ conſui debet, propaginem, tam ob coalitum, quàm ob vulneris decorem neceſſariò expetitur. Quod profectò non intellexerint, qui huic future adminiſtrandæ bis ad minimum non interfuerint. His porrò, quę hucuſque diximus, & aliud curtarum narium genus apponendum eſt, quod naſi medio quadantenus excauato fit, & ſummo eius dorſo inciſo. Contingit enim quandoque, vt enſe adacto, media tollatur ipſius naſi caro, & uelut infixa forcipe pars eius euellatur. Hinc inſignia narium foramina pateſcunt, ac uelut per euripum ſpiritus ultroque citroque remeat, fœdaque illa humorum uligo perpetuò deſtillat. Hoc porrò curtorum genus rarò admodum occurrit, idque nos bis tantummodo vidimus, & diuino auxilio feliciter ſatis curauimus, quinimo dum hæc meditaremur, obtulit ſe eques quidam Melitenſis, cui in monomachia, quod mirum eſt, hanc ipſius nares calamitatem exceperant. Sed hactenus de naribus: nunc labiorum, & aurium differentias proſequamur. Labia certè ex brachio propagine educta reſtituimus, non tamen eas, quas in naribus uidemus uſu uenire, ſortiuntur differentias. Etenim à naribus conformatio eorum plurimum diſtat, quod cauſæ eſt, cur in illis ſecus atque hic, maior quandoque in reſtauratione difficultas emergat. Quare ex labij duntaxat quantitate, ſiue facilis pendet operatio, ſiue difficilis. Nulli autem dubium eſt, exiguam portiunculam commodius, quam maiorem, reſarciri poſſe, & maiorē minori longe moleſtius reſtitui, præſertim ubi altius in labrū uel ſuperius aſcenderit, vel inferius læſio deſcēderit. Auget tamē aliquo pacto hanc difficultatē, eadem, quæ fuit in ipſis naribus inciſionis figura, uel obliqua, uel curua, uel angularis, quæque non minimum in reparando, negotium medico faceſſunt, longè tamen clementiora ſunt, & curatu faciliora, quam ſi tale quid, naribus acciderit. Sed hæc pauca de labijs admonuiſſe ſatis ſit. Non enim natura rei plura requirit. Eſt quidem, & alia labiorum differentia, qua cicatricoſa, vel leporina vocant, quæ tamen artis noſtræ limites non ingrediuntur, cum inſitionem haudquaquam expoſtulent, ſed leui prius facta excoriatione, commiſſa protinus, & conſuta reſtaurentur. Quare maiorem verborum apparatum minimè requirunt. Aurium porrò curtarum differentiæ ex quantitate mutilationis pendent, atque adeò ex figura, vt de cæteris dictum fuit, quæ ſi rectè percepta ſint, vnumquemque in cognitionem læſionis harum partium non obſcurè diducit, & quid de operis ſucceſſu ſentiendum ſit, liquidò commonſtrat. Superuacaneum verò admonuiſſe chirurgos omnino arbitramur, auriculas ex toto abſciſſas hamana induſtria refici nequaquam poſſe, cum id naturæ partis, & materiæ promptitudini maxime repugnet. Illud verò eos nouiſſe volumus, quod dimidiæ partis altera, atque inferior facilius reſtituatur, ſi ſuperioris dimidij opus reſpiciamus, difficilius verò altera atque ea, quæ ſuperior eſt. Hæc enim cum figura uaria ſit, atque multiplex, cumque longè incommodius nutriri poſſit, quoniam emineat, non minimum in opere difficultatis portendit. Illa autem quia ſitu decliuiori conſiſtens prolabentem nutu ſuo humorem felicius recipit, ſimplicique quaſi, & uniformi conſtat ſubſtantia, nec eos figuræ anfractus habet, & ambages, benignioris multò atque felicioris euentus nobis occaſionem præbet. Hæc itaque ſunt, quæ de curtorum differentijs, atque eorum in operando præſagijs dixiſſe non incommoda nobis viſa ſunt.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

In quo reſtitutæ nares ex cutanea propagine, a naturalibus ante reſectis differant.

DECLARABIMVS modo, quibus notis, atque indicijs hę nouæ nares à prioribus illis, & vnicuique natiuis recedant. Patebit autem quouſque artis termini progrediantur, & quāta ſit naturę maieſtas, quam aditu difficilis, & quam longè artem ſuperet. Non enim fieri poteſt, ut ſi omnes neruos intenderis, & quamcunque diligentiam, uel operam adhibueris, reconditum illum, & imitatione inacceſſibilem naturæ characterem aſſequaris. Ob quam cauſam, ſi quis operationem hanc calumniari velit, ſat ſibi anſæ ex his pręberi haud obſcurè videbit. Sed hoc loci illud accidit, quod in cęteris artibus vſu uenire uidemus, quæ propoſito ſibi quodam, aut hominis, aut animalis exemplo, naturæ pulchritudinem, & perfectionem atque in ſuperficie ſolum exprimere conantur. Veruntamen qui pictor ita pollens ingenia, adeo diligenter inſtructus, tanta cura exercitatus, ornatum naturæ penicillo ſatis aſſequatur, ſatis commendet, ſatis imitetur, quin longius ab uiuo illo, & abſolutiſſimo eius typo diſcedat? Non iam dicam de plaſtis, de ſculptoribus, de ſtatua-

rijs,

rijs, quorum materia intractabilior eſt, & opera maior: illos decebat equidem, quod materiem, & organa longè haberent ſequacia, ſtudijque minus deſiderarent, haudquaquam in opere ſuo peccare. Quid ergo deſideremus in hac noſtra chirurgia, ubi non ſaltem, quę in ſuperficie ſunt partes ſed internæ etiam reficiendæ ſint, ubi materiei neque tantus eſt apparatus, neque adeò exquiſitus, & qualiſcumque tandem fuerit boni conſulendus eſt, vbi tanta inſtrumentorum, quæ parare decet, adeſt difficultas, & quod figuram, quam ſemel in parte efformanda expreſſeris, quod in alijs abſque culpa fit, eam corrigere hic non poſsis. Non enim tibi, ſi nequaquam arrideat, iterum rurſus recidendus eſt, & denuò conficiendus. Itaque plurium à calumnia abeſt hæc noſtra ars, cum tot, & tanta hinc indè emergant incommoda, quæ operis perfectionem diminuant, ſed ſummis potius laudibus extollenda, quod fœdiſſimi illius barathri indignum ſpectaculum corrigat, & priſtinum faciei nitorem, ſi minus integrum, tamen ex parte reſtituat. Sed proſequamur in quibus nares ſecundę, & arte fabricatę à primis illis, & natiuis diſcernantur. Fit autem hoc colore, mollitie, ſenſus uigore, magnitudine, pilis, atque foraminum anguſtia. Nam narium cute, atque etiam faciei totius, quæ in brachio cutis exiſtit, ſemper eſt albicantior, itaque, & nares refectæ pallore quodam inficiuntur, & ſi ambiens frigus illis incubuerit, quamprimum liuore ſuffunduntur. Sunt pręterea nares hæ ipſis natiuis multò molliores, atque ob cutis brachij naturam laxiores, quæ licet à circunfluo aere denſentur, quadantenus, eam tamen ſoliditatem, quam primus opifex indiderat, attingere nequeunt. Veruntamen illud neceſſariò nobis concedendum eſt, quòd poſt coalitum, longo quidem temporis ſpatio, à ſemetipſis nares hæ plurimum diſtent, & cum primo rariores fuerint, & tenuiores, tandem ſolidiores multo, & duriores euadant. Senſu etiam reſtitutas nares à congeneis longè diſcrepare ſemper aduertimus. Primis enim diebus, à peracta coitione, nullo fermè ſenſu uigere uidentur. Is mox poſt aliquot dies obſcurior aduenit, at in progreſſu temporis adeò iucreſcit, ut partes hę primas eas atque naturales vegetiori tactu, & perfectiori longè euineant. Quæ res licet inter miranda naturæ opera reponi debeat, exiſtimamus tamen effectum hunc à ratione minimè alienum eſſe, & cauſam illius non malè inueſtigari poſſe. Quare eum paucis nunc declarabimus. Clarum eſt vniuerſis corporis partibus, per neruos quaſi perpetuos riuulos, communicari animalem virtutem, atque eorum uim è cerebro tanquam à fonte, & principio deriuari. In eorum [a] diſtributione triplicem natura ſagax ſcopum obſeruauit. Horum primus eſt, ut inſtrumentis quæ motui deſtinata ſunt, vis motrix delegetur: alius eſt, ut ſenſorijs ſentiendi virtus impertiatur, tertio, & poſtremò, vt cæteris partibus facultas quædam demandetur, quo iniurias, quæ aliunde ijs incidant, ſaltem percipiant. Cęterum cum propter temperiem ſuam, quæ proximè ad æqualitatem accedit, tactus organum [b] conſtituatur, illud dubio procul euenire neceſſum eſt, ut quotieſcumque natiua temperie gaudeat, acutior etiam ſenſus in ea vigeat; at corrupta, & ab hac moderantia deiecta, pro ſubſtantia tamen intemperiei, minus aut nihil percipiat. Accedit, & aliud, quod uel obtuſius, uel acrius partes ſentiant, qua maiores uel anguſtiores neruorum ductus participant. Quibus hic conſtitutis cum brachica cutis, poſtquam coaluerit, ex tranſlationis impetu, & natalis ſoli defectu, à priſtina integritate plurimum deturbata ſit, non mehercle mirum eſt, ſi tum ſenſu ferè penitus deſtituatur, præſertim cum natura de rebus neceſſarijs magis ſollicita ſit, & quod primò vrget, prius etiam adminiſtret. Etenim poſt coalitum vita, & nutritio neceſſaria eſt, minus verò opus eſt, ut partes tantopere ſentiant. Itaque parcius animales ſpiritus demandat, largius verò alimentum atque uitam, ut hac de cauſa nutriantur quidem nares, atque uita fruantur, priuari tamen ſenſu, ad quædam temporis momenta appareant. Cum autem ulterius progreſſa eò quo receſſit, cutis redierit, liberaliuſque recipiat ſpiritus animales, ideo increſcere ſenſum, & ad munia ſua partem redire uidebimus. Quoniam igitur ipſis naribus, ex natura ſua longè ſenſilior brachij cutis eſt, itaque, & recens naſus multò ſentire excellentius, & priſtinā partem, atque adeo totam faciem ſuperare tactu aduertitur, quandoquidem tunc, & natiua fruitur temperie, & uberrimo ſpirituum fluxu perfunditur. Magnitudine etiam uincere, primas illas, & congeneas partes, nares nouas conſentaneum eſt, ſi poſt unum uel alterum operationis annum, ueram detruncati membri effigiem præ ſe ferre debent. Etenim ab ambiente frigore ſenſim conſtringuntur, & conſtrictæ contrahuntur, unde plurimum de magnitudine illis decedit. Sed ſi à principio ad eam, quam natura pręfixit quantitatis normam acceſſerint, cum neceſſariò ſemper decreſcant itaque mutila potius membra, quam perfecta erunt, neque faciei decorem, ſed deformitatem afferent. Quare hæc incommoda ut fugiamus, quod ſuo loco docebimus, multò largius ipſius propaginis moles educenda eſt, & quantum fieri poteſt, magnitudo eius adaugenda. Minus enim malum eſt, amplas geſtare nares, & prolixas, atque id per breue ſaltem ſpatium, quām imminutas, & deformes, per integrum uitæ curriculum circunferre. Non raro præterea contingit, ut in nouis naribus pili expullulent, atque in eam longitudinem eluxurient, ut nouaculam aliquando adhiberi neceſſe ſit. Id tamen ſiue turpitudinis, ſiue incommodi ab naturalibus illis partibus

plurimum

[a] Gal. 5. de uſ. part. 9.

[b] Gal. 1. de uſ. par. 6. & 3. eiuſd. c. 11.

plurimum aberat, Multo enim denſior narium cutis eſt, & ob cartilagineam naturam ſiccior. Accedit quòd ea pars, cum faciei, ornamento eſſe debebat glabra penitus, & leuis, ſumma quidem ratione, ab natura ſapiente exculpta fuit, ad quam maieſtatem nempè remotiſſimam ars noſtra nequit accedere. Diſſentiunt poſtremò reſtitutæ nares à naturalibus foraminum anguſtia. Et ſi enim ampla ſatis, & aperta ab artifice primum fabrefacta fuerint, attamen cum callo ſtatim obducantur, & quia cutis cum mollior ſit, per ſe contrahitur, ductus illos plurimum coarctari, & contrahi neceſſum eſt. Atque id niſi tubulorum quorundam opera, quos eius rei gratia factos, naribus indimus, ſolerter caueamus, ad eam tandem nares deueniunt anguſtiam, ut, & ſpiritum per eas ægrè, & non niſi maximo conatu attrahamus. Hæc itaque ſunt, quæ, qua ratione nares artificioſæ à natiuis diſcrepent, liquidò oſtendunt, quibus ob oculos poſitis, & in operando inſpectis fit, ut plurimum gratiæ ſedulus opifex operi ſno comparet, & quæ ſæpè res concomitari ſolent, incommoda cautè declinet.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

Solutio quorundam problematum, quæ in hoc Tractatu occurrunt.

SED iam pro coronide huiuſce libri primi paucula quædam, ea tamen non ingrata, in medium proponenda, & diſcutienda eſſe duximus. Horum alterum eſt, vt declaremus, quonam pacto nouæ nares nutriantur, viuant, & ſentiant, alterum verò, ut ſymptomatum quorundam, quæ ſemper has nares reſtitutas à principio ſubſequuntur, rationem reddamus. Ad primum ſanè illud conſpicuum eſt, quod ex humero cum diſſecta nondum, ſed partibus curtis ſuturis commiſſa fuerit, ipſa cutis traducis, beneficio caloris inſiti, coaleſcat, & validè conglutinetur. Is enim, vt communi medicorum aſſenſu conceſſum eſt, operationum omnium, quæcumque in corpore noſtro adminiſtrantur, inſtrumentum eſt præcipuum. Eiuſdem caloris efficaciam, & cutim iam agglutinatam, & nuper reſciſſam ali, viuere, & ſentire affirmamus. At quonam pacto id contingat, res anceps eſt, & ambiguitatis plena. Itaque id uti declaremus, hanc iam prouinciam nobis deſumpſimus. Scimus in corpore noſtro terna vaſa prudentem naturam ad vtilitatem communem architectatam eſſe, uenas nimirum, neruos, atque arterias, quorum ductu, & uita, & ſenſu, & nutrimento partes impartiantur. Scimus etiam atque id oculis ipſis videmus, & nutriri, & viuere, & ſentire cutim illam, quæ partibus deperditis ex arte noſtra affixa eſt. Dicendum itaque eſt profectò uel nouam uaſorum ſobolem denuò regenerari: uel conſeruatis ijs, quæ cum brachio inhęreret, aderant, cutis ductibus, & eorum oris, cum ijs, quę in curtis ſunt, canaliculis commiſſis rurſus coaleſcere: vel ſi neque hoc fiat, vaſa illa in curtis exiſtentia, has nouarum partium ductus excitare, & agendi vim tribuere. Sed nemo unquam aſſeruerit neruos, atque arterias de nouo gigni, cum membra ſint ex ſemina genita, & genita ex ſemine membra, atque ſemel deperdita omnis medicorum ſchola, unanimi conſenſu neget reſtitui. Venas quidem denuò oriri quis aſſeuerare poſſet, quod hęc ſententia videatur aliquando Galeno arriſiſſe, dum venas [a] aſpectabiles, atque prioribus non ſimiles, ſed planè eaſdem regeneratas ſe vidiſſe affirmaret. Sed id rarum eſſe, atque inſolens idem Galenus alibi aſſeruit. Vis enim requiritur, quæ partes efformet, ualidiſſima, & materiæ ſpermaticæ apparatus quam copioſiſſimus, quæ duo non ita frequenter, in læſis partibus ſolent ſuppetere. Sed ipſius uerba aſcribamus. Primum [b] dicendum, raròuiſum eſſe uenam renaſci, deinde nihil omnino ex alijs. Vas enim, quod accreſcendo recens uenæ ueteri adiungitur (hac enim parte ſcilicet continuum eſt, non in qualibet corporis natura materiam copioſam ad generationem habet. Si igitur neque caro orificium venæ abſciſſæ circuncreſcendo occupauerit, neque abundantis materiæ humor defuerit, gigni iterum vena poterit. Oportet etiam ſimul vim, quæ eſt in uenis abſciſſis validiſſimam reperiri, quippe quæ partis adnaſcentis fabricatrix eſt, & materiam ſeminalem tantam etiam ſuppetere, vt ab increſcente carne obſtrui os non permittat, quæ utraque ſimul rariſſimè conuenire aſſueuerunt. Quare generationem uenarum in his nouis naribus, ſi rectè Galeni verba perpendamus, longè difficillimam eſſe, imo planè impoſſibilem rectè ſtatuimus. Cum enim curtarum partium non adeò vegeta facultas ſit, quod cutaneę ſint, & abſque intercurſu aliorum oſſibus partibus frigidis ſubiectæ, neque tanta materiæ ſupellex, quanta opus eſſet, in promptu ſit, quomodo quis uenas, eaſque nouas repullulare exiſtimauerit? Reiecta igitur ſecundi huius vaſorum ſeminalium ortus in curtis partibus ſententia neceſſariò fateri cogimur, aut vaſa priſtina vtriuſque partis, & caudicis, & ſurculi coaleſcere, aut horum vim illorum influxu reuiuiſcere, & ad ſolita munera uocari. Vaſa certè in inſita cutis propagine contineri nemo quis re-

ctè

a Gal. 14. met. med. c.16.

b Gal. 1. de ſem. ca. 13.

ctè negauerit, cum aliquando, dum myxas, & infimam columnæ partem, conformationis gratia incideremus, profluxiſſe ſanguinem vidimus, tam large, tam impetuoſe, ut non ſine difficultate compeſci potuerit. Abſonum eſſet dicere, eundum humorem conſeruari intra cutis poros, & illis inciſis promanare. Non enim magis in una parte, quam in alia, atque id præter impetum, hoc ſanguinis effluuium non contingere impoſſibile eſt. Hoc tamen eadem penitus uehementia, quæ cæteris uenis, ſi incidantur, uſu venit, ſubſequi experti ſumus. Quare rei neceſſitas, ne venas in traduce adeſſe non fateamur, nos omnino adigit, cum ſanguinem hoc pacto extra vaſa ſua, alienus locus caperet, quod Galeno teſte, non niſi de corde dici poteſt, & cum peregrina in regione delitefcat, hac ratione is ipſe putreſceret. Itaque tam ea, quæ ſunt in traduce, vaſa, quam in ſtipite narium, conſeruata hactenus coire, & oſculis adiunctis inuicem coaleſcere, ſi quid ratio valet (nam hic oculi coecutiunt) proculdubio affirmabimus. Si enim ſanguinem, ut dictum iam, neceſſarium fuerit in ſuis receptaculis includi, & per eam iugiter, tanquam per riuulos alio deferri, quid fiet, ſi hunc uaſorum coalitum reijciamus. Nam aut apertis venarum oris, vel reſudando ſanguis excidere, & uaſa quæ in cute traduce collocantur, nouo ordine intrare debet. Sed cur non diſperſus potius dilabitur? cur per carneam ſubſtantiam non diffunditur? quæ quęſo vis hunc fluorem tam ritè moderetur, ut denuo ad fontem quaſi nouum, & ſcaturiginem ad principia ſcilicet uenarum, quę in traduce ſunt, accurrat? quis tantam attrahendi uirtutem, præter rationem uacui, ut & ſeſe, & alios ſimul nutriant, in uenis concedat? Itaque dicemus omnino iam uaſa dicta inuicem coniungi, & accretione colligari. Etenim, & maiuſculas uenas cônglutinari poſſe, haudquaquam impoſſibile eſt. Neque hic agitationem quandam, & influxum occultum conceſſerimus, quem ſi incorporeum quis, uelut cœlorum in hæc inferiora impreſſiones, ſi tamen fas eſt credere, eſſe dixerit, proculdubio errauerit, cum nullo non obſtante obice uirtutes illæ infundantur, & cauſis generalibus ſolum influxus hic conueniat. At non eos, ſed corporeos influxus habet hoc corpus noſtrum, in materia quadam, non tanquam domicilio, & ſede, quæ immota ſit, ſed quaſi in cauſa, quæ, & ipſa efficiat, reconditos, quorum uires per inſtrumenta corporea, & aſpectabilia alio transferuntur, in quibus ſi quid inſit obſtaculi nulla uis, nulla facultas fuerit, quæ hos poſtes effringere, & aggerem appoſitum poſſit perrumpere. Nam ſic etiam nerui, & arteriæ, ſi mutuo conſortio ſui generis ſeiungantur, agitari per uicinas, & moueri queant, quod tamen falſum eſſe is experietur, qui execto unius digiti neruulo, ad uicinum comitem, uim proximi penetrare crediderit, aut adiacentium ope arterias diſciſſas conſeruari putauerit. Vt enim res diſtinctas, diſtinctis funibus alligatas, abſciſſo uno, id cui hic deſtinatus erat, alterius fune non attraxeris, ita neque in hoc corporis ergaſtulo, ubi ſingulis partibus ſingula organa legata ſunt, ſi alterum lædatur, alterius nutu illud non adiuueris. Ergo hæc vaſa inuicem coniungi, & omni dubitatione remota, uerè coaleſcere, rectè dicemus. Id enim, quod ſentimus, ſi neruos ſpectemus, & uenas, non penitus impoſſibile eſt. Et ſi Galeno [a] credimus, tota cutis continua eſt, & neruoſa adeò, vt eam non abs re exiſtimemus eſſe aliud, quam neruum quendam expanſum, & ad minima quæque ſuis diſciſſis fibris explicatum. Prętérea, ſi eundum conſulamus, uenæ omnes in flagella quædam tenuia deſinunt, quæ rurſus extenuata ſenſim in tenuiſſima capillamenta abeunt, & vndique diſperſa, ad ſumma vſque cutis concedunt. Itaque cum ipſa cutis tot, & tam denſas neruorum fibras habeat, cumque tantæ ſint uenarum illam intercurrentium ſummitates, quis neget has inuicem non aptari, non connecti, non agglutinari? & ſi non primas, ſaltem ſecundas, ſi neque has, at tandem tertias: & ſi, neque rectas, ſolummodo obliquas aut tranſuerſas, cum Galenus [b] ipſe in omnibus uenis, occulta quædam ſpiracula, & mutuas cum arterijs ἀναστομώσεις concedat. Et quid? ſi dicamus cutim non eſſe aliud quàm fibras nerueas, atque uenoſas, minutim diſciſſas, commixtas, & in cutis formam explanatas (eſt enim cutis ſecundum Galenum [c] ſanguine prædituS neruus) quem haud abſimilem componendi modum, ut potè ex fibris tam nerueis quàm ligamentalibus, dum tendines efformaret, ſolers natura obſeruauit: itaque, & tunc abſque ulla hęſitantia mutuum uaſorum coitum conceſſerimus. De arterijs quidem, quod iam diximus minimè certum eſt, cum eaſdem uideamus non tam altè ad exteriores partes penetrare, ſed intrò abſconditas euaneſcere. Itaque, & ad curtas partes eas haudquaquam accedere, neque uita perfundere quiſpiam exiſtimauerit, quamuis tamen id Galenus [d] alibi concedat. Sed neque, ut hoc fiat, apprimè expedit, cum tenuis ſit ſubſtantia ſanguinis uitalis, & ignea, quæ facilè quocunque ſubit, & uim ſuam ſi non diſtantibus, ſaltem propinquis communicet. Quod, & ipſe Galenus [e] multoties affirmat, & in corpore noſtro ipſum iecur, quod neque inſignes arterias obtinet, neque in totam eius ſubſtantiã, quæ tamen uiuit, diſperſas, inſpicientibus teſtatur. Sed id etiam de ſpiritu animali enuntiandum eſt, longè tenuiori, & penetrantiori: an id fieri nequit, quod uitali ſpiritu, qui ſemper vna fertur cum ſanguine multò tenuior ſit, & limpidior, & priuſquam accedat ad partes deſtinatas, diſſipetur. Nam uitalis uis, cùm denſiori ſanguinis corpore immoretur, uno ictu tranſpirare nequit:

[a] Gal. 3. de loc. aff. 3.

[b] Gal. de uſ. pul. 15.

[c] Gal. 1. de ſemp. vlti.

[d] Gal. 1 de ſimpl. medic. facul. 12.

[e] Gal. 16. de uſ. par. 12.

nèquit: ille verò, quoniam rariſſimus eſt, & tenuiſſimus, niſi tunicarum obice cohibeatur, momento euaneſcit. An ſenſus ea ratione impertitur, ut terram à ſole illuſtrari contingit? Quæ vis neque ſi aer non affuerit, ut ſic ponamus, aut ſi perſpicacia ſua deſtituatur, terræ poteſt communicari: ita, & in ſenſu ſi nerui non adſint, quos aeri Galenus [a] rectè comparat, aut ſi oppoſitum fuerit inter cerebrum, & partem eam, quæ cerebri influxum recipiat, aliquod obſtaculum, neque tunc vlla fiet ſenſatio aut facultatis animalis impreſſio. Sic enim abſciſſo neruo, & obſtructo uis ſenſitiua intercidit. Itaque neceſſariò neruorum copia vt ſenſus poteſtas membris adueniat, tanquam aer ad excipiendum ſolis fulgorem expetitur, & ſi ſenſu gaudere partes reſtitutas concedimus, mutuum neruorum aut neruearum fibrarum in curtis refectis congreſſum fieri fatebimur: e contra uerò arteriarum coalitum, ut potè ſuperuacaneum, & à naturæ prudentia alienum expedire minimè dicere cogemur. Aut ſi quis his ipſis, quæ à nobis dicta ſunt, non aſſentiatur cum eo, atque Hippocrate, in naturę admirationem abrepti facilè exclamare poſſumus, conſenſus vnus, una conſpiratio, conſentientia omnia. Vt enim in hortorum irrigationibus, aut per occultos meatus, humor ipſe penetrat, aut abdita plantarum vi à longinquo etiam allicitur: ita, & in corpore noſtro tam ſentiendi, quàm uiuendi, & reficiendi materies per uias nobis incognitas demandantur, aut ordine quodam inueſtigabili, & inexplicabili à partibus adminiſtrantur. Cuius rei gratia naturam ipſam ſæpiſſimè benignam, optimam, ſapientem, diuinam, diuinus Hippocrates pronuntiat, & poteſtatem illius, bonitatem, & prudentiam illuſtribus, & præclariſſimis laudum elogijs prædicat. Atque ſic quomodo partes nuper inſitæ uiuant, nutriantur, ſentiant, ſatis ſuperque diximus: iam accedamus ad ea, quæ nobis eorum ſymptomatum, quę naribus refectis accidunt, rationem patefaciant. Sunt autem hęc ſenſus ignauia, color narium albicans, flacceſcentia, frigiditas, laxitas, liuor, & rugoſitas. Sed omnia hęc ex virtute operationum, quę iam diximus, nempè uitalis, naturalis, animalis, non penitus quidem exhauſta, ſed admodum imminuta, pendere rectè dicimus. Etenim plurimum translationis uehementia, & inſolita partium ſedes, à genuina temperie, quæ præcipuum functionum naturæ inſtrumentum eſt, partes ipſas deiecit, quæ tamen, cum uis ipſa deſæuierint, & partes mutuam ex conſuetudine ſocietatem inierint, tandem aliquando redit, & in priſtinum uigorem reſtituitur. Huius autem reſtitutionis, haudquaquam certa tempora definire poſſumus, cum in calidis temperamentis, ijſque tam humidis, quàm ſiccis, ob copiam ſanguinis, & benignitatem, ocyus ad ingenium ſuum partes redeant: at in ſtatu corporum frigido vel humido vel ſicco ex humoris inclementia, tardius multò membra reuiuiſcant. Non tamen æquo paſſu iam dictæ uirtutes accedunt, ſed earum alia prior, alia poſterior. Nam longo admodum poſt interuallo ſenſus ſuperuenit, cum facultatis huius ratio in exquiſita quadam qualitatum omnium ſymmetria conſiſtat, quæ, & nutricis potentię ſubſidio reparanda, & diuturna conſortij mora confirmanda eſt, quęque indiuiduum comitem nempè vitę noſtræ famulum ſecum affert. Non enim in eorum acceſſu quandam ordinis eminentiam obſeruari par eſt creditu: Si quis tamen vitalem facultatem, eo quod ſanguinis tenuitate facilè ſeſe inſinuet, potentiam naturalem anteire aſſereret, id quidem exiguo ſpatio fieri exiſtimamus, & quo vna cum uita, & nutrimentum deferat. Nam multoties uitalem ſanguinem, & pręcipuè Galenus [b] alere docuit. Modicum itaque fuerit, vt hæ virtutes inuicem diſiungi poſſint, cum tanta & tam inſignis nutritionis neceſſitas fuerit, vt partem eam emortuam eſſe dixeris, quæ aliquando, atque id perexiguum ſaltem ſpatium non nutriatur. Nam in continuo motu ipſa natura eſt, abſque interruptione, & ordine prior eſt cæteris potentijs omnibus, quę huius adminiculo, neque ad oculi nictum, uacare poſſunt. In curtis igitur partibus, quę artis noſtræ beneficio reſtituuntur, primum natura, & uita uiget, & cum ad integritatem horum influxu, & uigorem deuenerint, tandem animalis uirtus accedit, quę cum ſingularem mediocritatis apparatum expetebat, ſua munia prius explere haudquaquam poterat. Atque ex his ſymptomatum, quę iamiam enarrauimus, ratio facile pateſcit. Quod enim aut parum, aut prorſus nihil in primis nares ſentiant, ſed ignauia quadam torpeant, id accidit propter partium illarum immoderantiam, ex operationis uehementius, cæteriſque iam dictis, concitatam. Reliqua omnia autem, tam in naturalis quàm uitalis potentię labem referenda ſunt. Albet enim cutis, ob defectum ſanguinis, quem adeſſe alias, rubor certiſſimus index commonſtrat. Friget cutis, quia calore, qui in ſanguine ſubſiſtit, haudquaquam fouetur. Flacceſcit eadem, laxatur, atque rugis contrahitur, quod alimentum non ſuppeditet; Alias exuto ingenio illo caudicis nouercali felicius enutritæ partes, quamprimum intumeſcũt, nitent, & ſolideſcunt. Liuent etiam nouæ nares, ob caloris, & ſpiritus penuriam, quorum uis intrò refugit, cum ob inſitum traducis frigus, tum propter partis illius raritatem, quæ quaſque aeris externi iniurias facillimè recipit. Sed ſymptoma hoc ijs familiare eſt, quibus ante hyemem paulò nares reſtitutæ ſint, & qui nulla in-

a Gal. 7. de decr. Hip. & Plat. 5.

b Gal. 4 de uſ. par. ca. 13.

tegumenti cura adhibita ambientis iniquitatibus ſeſe expoſuerunt. Atque ex his unicuique licet cognoſcere, quæ ſit ratio nutritionis, uitæ, & ſenſus, quibus nouæ narium partes fruantur: quidque cauſæ ſit, ut accidant eæ naribus affectiones, nimirum liuor, rugoſitas, flacciditas, & reliqua iam enarrata, quę naribus iam reſtitutis, uel omnes, vel potiori ex parte ſuperuenire ſolent. Sed iamdiù in hoc æquore nobis prius incognito uerſamur; tempus eſſe uidetur, ut aliquando uela contrahamus, anchoras eijciamus, ſaluti conſulamus, & robori, ut uiribus refectis, quod reliquum eſt itineris, commodius conficere poſſimus, poſtquam, & medium ferè itineris ſuperauimus, & à longe littus ipſum, & portum iam expetitum aſpiciamus. Cum enim finis, & ſcopus operis noſtri ſit curtarum partium refectio, quæ in inſtrumentorum, & auxiliorum, quæ nos ad exitum perducânt, ratione inuentis conſiſtat, atque horum facultas niſi ex partium ſtatu tam natiuo quàm alieno, præterea minimè pateat, itaque diximus iam, quæ ſit partium earum, quę arti huic ſubijciantur, & natiua, & morboſa eſſentia: explicuimus quæ ſint media, qui materiæ apparatus, unde petendus ſit, in qua quãtitate eligendus, quomodo, & quando adminiſtrandus, atque id an ſit cum exitio, an cum ſalute coniunctum demonſtrauimus. Non omiſimus etiam, quæ artis huius origo fuerit, & quid alij ſentiant, quidque cum ratione, & experientia reſpondeat. Quibus omnibus huiuſcè negocij contemplatio, tota mihi uidetur abſoluta eſſe, atque id ſaltem reſtare, ut ad ipſum opus accedamus, & rationem, qua partes curtas reficiamus, uerè, & ſecundum methodum tradamus, de quibus, Deo fauente, uobiſcum libro ſequenti agetur, fuſius.

Finis Libri Primi.

BIBLIOTECA MEDICINA

GASPARIS TALIACOTII DE CVRTORVM CHIRVRGIA PER INSITIONEM.

Liber Secundus.

QVI EST DE HVIVS ARTIS PRAXI.

CAPVT PRIMVM.

In quo ſcopus huius libri, & ordo actionis, atque cum his vniuerſales agendorum intentiones traduntur.

HACTENVS quæ ad artis noſtræ partem contemplatiuam ſpectare videbantur ea ſatis ſuperque iudicio meo iam tranſegimus: ſupereſt ut operi manum admoueamus, & de ipſa curtorum actione, qui ſcopus noſter eſt, ſermonem habeamus. Cum ergo paulisper ſubſtiterimus, vireſque iam refecerimus, agite ſoluemus anchoras, erigamus malum, antennam attrahamus, vela explicemus, & quod reliquum eſt itineris ſuperemus. Sed non ea maris eſt tranquillitas, non ea aeris ſerenitas, quæ primum hoc æquor ingreſſis affulſit. Non enim de venuſtate aut vtilitate partium diſputabimus, neque aliorum ſententias enarrabimus: non præcepta exanguia condemus, aut ſubtilitates enodabimus: ſed cultros acuemus, acus, nouaculas, ferrum parabimus: incidenda cutis eſt, partes amputandæ, membra conuellenda, conflictandum cum dolore, cum moleſtijs, pugnandum cum grauibus ſymptomatis, & dura quæuis, atque acerba nunc nobis perferenda ſunt. Non tamen iſthæc dicta uolumus, vt rei difficultate propoſita, uel obice quodam interiecto ad artem noſtram acceſſum prohibeamus (id enim hominis eſſet inuidi, & parum candidi) ſed vt ingenia oſcitātia excitemus, & manus ad actionem hanc promptiores reddamus: omninò uerò ipſi temeritati, qua nihil peius, aditum intercludamus. Omnis enim actio, ſecundum Ciceronem, negligentia, & temeritate vacare debet. Neque vt ſupra diximus, adeò uerenda eſt hæc operatio, & euitanda, cum multis actionibus chirurgicis longè clementior ſit atque benignior. Id igitur conſilium nobis eſt vt eum, qui operabitur, neque cunctatorem in rebus non adeò momentaneis, neque penitus intrepidum, & præcipitem in negotijs haud planè contemnendis efficiamus. Ordinem eum obſeruabimus, quem non natura rei, ſed actionis conſequutio nobis demonſtrabit, ne artifices paulò imperitiores confundantur: quamuis, & periti oribus illud facile poteſt imponere. Aliud enim eſt rem quamque in ocio perluſtrare, aliud actione ipſa experiri: & ſępiſſimè, quę domi nobiſcum diu multumque uerſauimus, ſi opus aggrediamur, ingenio excidunt, & quaſi non lecta fuerint, nequicquam conducunt. Itaque ſtudebo, ut actionis rationem ſic uobis proponam vt ex ipſo libro, tanquam ad Theſei fila, opus aggredi, perſequi, perficere, & quaſi directorio, quod uocant, recta, & nullis ambagibus circunducti eò, quo velitis, poſſitis peruenire. Primum enim rerum apices, quos medicorum vulgus intentiones, ſcopos, actiones appellant, quibus omnis actio noſtra dirigitur, atque eos in genere ob oculos ponam: deinde uniuerſam corporis pręcautionem, quod in omnibus vbicunque methodica medendi ratio locum habet, obſeruatur, inſtituam: poſtea ad particulares operationes accedam; Et quę earum primę fuerint primo loco, quę ſecundę, ſecundo, quę tertię, tertio, quę tandem vltimę, ultimo, ea uia & methodo, qua ego uſus ſum, nullo uel obliterato pręſidio, quod negligentis eſt, uel ſuppreſſo, quod inuidi eſt, integrè ingenue candideque abſoluam, & finem dicendi faciam. Sed iam ad primum quod propoſuimus paulò ſupra accedo. Quare priuſquam rem ipſam aggrediamur, quod feriò circunſpiciendum non ſemel Galenus, ſed plus millibus in locis, atque vna

Cice. 1. offi.

A a cum

cum eo vniuerſa medicorum reſpublica dictitat, ob oculos nobis ponendi ſunt fines agendorum, & rationes, ad quos omnis actio noſtra tanquam in ſcopum collimare debet. Vt enim nulla penitus actio neque conſilium ſine apparatu inſtrumentorum peculiari conſiſtit: ita inſtrumenta inania, & ſuperuacanea, niſi ab obiecto, & fine operis tanquam nauis ab Cynoſura dirigantur, & quo ſeſe operatio noſtra conuerti debeat velut Heraclius lapis demonſtrent. Alias ut in pelago ignoto ſine duce uagi oberrabimus, & cum tempore, niſi peiora fiant, & oleum, & operam profundemus. Veruntamen præſidia hęc, ſiue ſcopus, ſine intentiones dicas, non aliunde petenda ſunt, quàm ex artificioſa illa arborum inſitione, cuius ęmulam hanc noſtram chirurgiam ſuperiore libro diximus. Accedit tamen his auctariolum quędam arti noſtrę proprium, & natiuum. Quare ſi ordinem, quem ruſtica ſedulitas, in inſitione ſua obſeruat, aſpiciamus, & ſumma operis capita perſtringamus, ſimul etiam velut in diagrammate apices rerum, & ſcopos artis noſtrę ab oculos poſitus uidebimus. Conſiſtere igitur videtur inſitio, ut ſupra habuimus, in propaginis uel ſurculi electione, in arboris quę inſeri debet pręparatione, mox in recta ſurculi cum radice coniunctione, atque in ſedula ad coalitum vſque conſeruatione, tandem, quod extremum eſt huius ruſticani operis, in propaginis a matre antiqua reſciſſione. Sed ut clarius rem intelligamus, agite, exemplum quoddam huius negotij ſubijciamus quod licet ſuperiori libro ſatis ſuperque explicauerimus, tamen neque hic pręter rationem repetemus. Sed aſciſcamus hoc in loco ſuffragium Plinij, hominis in noſtra Repub. non poſtremæ autoritatis, qui hęc uerba habet: Eſt etiam noua inſerendi ratio Columellę excogitata, qua uel diuerſę, inſociabileſque naturę arborum copulentur ut fici, atque oleę. Iuxta hanc ſerificum iubet, non ampliori interuallo, quam ut contingi large poſſit, ramo oleę quam maximè ſequaci atque obedituro, eumque omni interim tempore edomari meditatione curuandi. Poſtea fico adepta uires (quod euenire trimæ, aut utique quinquenni ſolet) detruncata ſuperficie ipſumque deputatum, & ut dictum eſt, adraſo cacumine defigi in crure fiſci cuſtoditum uinculis, ne curuatura fugiat. Ita quędam propaginum inſitorumque temperamento triennio communi inter duas matres coaleſcere: quarto anno abſciſſum totum adoptantis eſſe. In hac igitur oleę cum fiſcu copula hæc pręſertim opera requiri uidentur, primum rami inſerendi ſelectio deinde rami inſitio, poſthæc partium inſitarum uel coniunctarum uſque quo coaluerint cuſtodia, & demum rami iam firmiter adnati reſectio. Quæ omnia ſi ad chirurgiam ea methodo, qua tradita ſunt, adaptauerimus, tunc eius quoque partes indicaſſe exiſtimabimus non equidem omnes, ſed primas, & ex agriculturę arcanis depromptas. Nam, & artis ingenio huic operi, quod infra uidebitur, aliquid accedit. Olea itaque, & ficus, quę inſeri debent arbores partibus curtis ac humero, pręſertim in narium, & labiorum opera, at in auribus, regioni poſt aures ſimilitudine reſpondent. Vt ergo in illis prima cura eſt, ut ramulum, qui implantari debet, ſeligamus, hic prima conſilia in arte noſtra eo ſpectabunt, ut de traduce cute, quæ ex humero, aut è regione aurium educitur, cogitemus. His ſuccedit rami oleaginei in fici truncum inſitio, cui in hoc chirurgico negocio cutis traducis, uel cutaneæ propaginis in curtas partes ſiue curta dixeris, immerſio, aut rectius implantatio æquiparanda eſt. Tertium autem operis ruſticani eſt, ut ramulus infixus iam, & incuruatus uinculorum opera arctè conſtringatur, ne uel exiliat, uel quouis modo declinet, atque ut ad firmam unionem uſque conſeruetur. Sic tertio nobis ſpectandum eſt, ut faſcijs circunductis, & innodatis iam humero inſitæ partes illaqueentur, ne aliqua uiolentia aut diuellantur membra, aut oblique, & diſtortè uniantur, quod eouſque ſedulo curandum eſt, donec partibus detruncatis cutaneus tradux, forti: & indiſſolubili nexu adhęſerit. Poſtrema tandem cura agricolis in reſciſſione iam inſiti rami uertitur, in qua totius operis ſumma conſiſtit, & ad umbilicum res deducta eſt, ſi nouę matri iam ſurculus inſueuerit, & in alterius arboris ingenium abierit. Non tamen hęc meta eſt laboris noſtri, ſcilicet, ubi propaginem reſciderimus, ſed aliud quid ars noſtra machinatur maius, & in quo naturam ſuperari ab illa rectè quis contendat. Hoc enim loco ingenium naturę deficit, & admiranda illa conformationis ſolertia, & prudentia elangueſcit: cui obteſtricari artem noſtram, ut pote famulam illius integerrimam, & gratas ſuppetias afferre decet. Rudis enim illa, & indigeſta cutis moles, poſtquam ab humero auulſa fuerit, in formam partis reſectę ducenda eſt, & genuinum illud narium uel labiorum exemplar exprimendum ut decor ſuus, & grauitas partibus detruncatis reſtituatur. Quo loci naturam accedere neutiquam poſſe, nullus certè dubitauerit, cui materię ratio ſaltem perſpecta eſt, quam non niſi puram, & ſedulo elaboratam, nec non peculiari imperio partibus ſingulis neque largius neque parcius dicatam eſſe, naturę leges decernunt. Hinc monſtra ſepiſſimè contingunt, & abominandę animalium conſpiciuntur facies, quod operi ſubiecta materies uel abundet, uel deficiat: uel quod manum naturę artificioſam aut ſequi uelit, aut quod aliena humoris ſubſtantia, & diſſentanea, natiuam rerum perfectionem impediat. Conformationi autem narium artificioſę illud poſtremum accedit, ut diligenti cura, & magna induſtria, iam confirmatas partes conſeruemus, robur addamus, & ad conſtantiam perducamus. Vt enim natura non ſolum ortui rerum, ſed conſeruationi, earum ſtudet: ita neque profuerit hic rem abſoluiſſe,

Plin. 17 hiſt. nat. 19.

uiſſe, ſi opus,uix dum in lucem productum, quamprimum intereat. Operis enim imbecillitas rudem ſummopere,& imbecillis ingenij opificem oſtendit; & id in artibus tam laborioſis, & negotioſis, quam liberalibus laudamus, ſi opera eximia fuerint atque conſtantia. Quis eum commendabit Architectum, qui domum efficiat adeo infirmis fundamentis innixam, vt tecto uix impoſito, quamprimum corruat? Quis mercatorem pędicabit, qui corraſis tanta cura, & difficultate opibus, eas uel malitia, uel negligentia profundat? Quis leges, & arma laudibus extollet, ſi pacem, cuius miniſtri ſunt, concilient quidem, non itidem conſeruent? Non enim rem quandam tueri,quam acquirere, minor virtus eſt. Itaque, & in hac noſtra operatione ſtudebimus tandem ut partes nouellas,& teneras, & propter labores exantlatos maximè imbecillas, ab omni ingruentium noxarum incommodo tueamur, augeamus, & confirmemus. A'fine enim fere noſtrorum operum pendet commendatio. Et quamuis non cuncta rite,& ſecundum modulum geſta fuerint, plurimum tamen ſi vltima recte procedant, primorum defectus, & error obuelatur. Sed quæ hactenus dicta ſunt, iam colligamus iterum breuibus,& in unum faſciculum congeramus. Prima artis cura eſt ut cutaneam propaginem apparemus. Secundo vt eandem cum partibus curtis inſeramus. Deinde ut inſita inuicem colligata vſque ad coalitus tempus conſeruemus. Poſtea ut ab ſede antiqua ſurculum reſecemus. Tunc ut partes nouas efformemus. Tandem ut iniurias ab ijs arceamus,& opus iam perfectum ad conſtantiam perducamus. Atque hęc omnia ſenariò comprehenduntur. De quibus in cœteris uobiſcum eo ordine quo diximus integre,& perfecte,abſque dolo malo tandem ſermonem habebimus.

CAPVT SECVNDVM.

De Vniuerſa corporum expiatione per ſingula medicinæ inſtrumenta.

NVNC inſtituti ratio poſtularet, ut cutis traducis apparatum,quod primum eſt eorum,quę ſeſe agenda offerunt, proponeremus, & omnia, quę huc ſpectare uiſa eſſent, declararemus. Sed ab recto tramite nos parum abducit corporis, in quo exercenda eſt hęc chirurgia expiatio, eiuſque ad commoderantiam quandam traductio. Nemo enim adeo exquiſite,& ſecundum Geometriam uitam inſtituit ut ibi,& potus rerum ab natura,noſtra longe diſtantium impreſſiones non ſentiat, & aeris circunflui cœterarumque, quas res non naturales medici vocant, iniurias eludat. Ex qua vitę ratione adeo lubrica,& inuitabili illud firmiſſimum pene axioma promanauit in uniuerſa medicina ratione recta, experientia certa, & diuturno ęui iudicio confirmatum,quod neglecta totius corporis ratione in partis cuiuſdam, quęcunque tandem illa ſit,curationem haudquaquā liceat deſcendere. Secus qui egerit morbum conduplicat,non tollit,exaſperat,non delinit. Maximas enim offenſas, partes ſubeunt,uel humorum colluuie irritata, uel benigna quadam redundante plethora, quę natura ſua licet mitis ſit, & blanda, perſępe tamen inter initia ſęuire conſueuit. Non tamen id promiſcue tentandum, ut quocunque pacto corpus exinaniamus. Varia enim cauſę ęſtimatio, & uariam curam efficit. Protinus ergo ubi ſe corpora exhibuerint quęnam illa ſint, primò conſiderandum, cuius nam temperamenti,quis habitus: mox quam nam ętatis partem ingreſſi fuerint: adhęc quę anni tempora, quę tempeſtatis genera intercurrant. Cuncta enim hęc eò reſpiciunt ut corpore quantum induſtria noſtra patitur perbelle expiato,opportunitatem tuti ac citi operis aſſequamur. Neque hoc pro re leui ac ſuperuacanea ducendum eſt. Nam ſi negligentius hęc agantur, in operis de curſu turbas ingentes mouent, plurimumque faceſſunt negocium, quamplura ſymptomata,eaque pergrauia: & bene mehercle nobiſcum actum fuerit ſi ſaltem ob hęc errata curtorum curam extrahamus, nec artem ipſam ob infelices ſucceſſus, turpi ignominia defœdemus, ſpatium enim, & curandi mora,ab operis fruſtratione longe diſſidet, habetque ſuas utrumque moleſtias: huius tamen iniurię illius tædium multò pręponderant. Nulli igitur temeritati aut confidentię uacandum, ne operi perniciem mala hęc aliquando accerſant, & artificis autoritatem una cum artis dignitate non modo imminuant,ſed penitus conterant. Quare ſummopore monendi mihi fuerint chirurgi, ob artis pręcipue nouitatem, in qua, ut in cęteris operibus medicis, calumnię pro mercede ut plurimum ſunt paratiſſimę. Vna enim inter alias hęc medicorum eſt infelicitas, ut non modo ęgroti,quamuis delinquentes,ſemetipſos nō incuſent,ſed omnem erroris culpam in medicos conijciant. Quod cum eueniat,ubi probe artifex ſuo munere perfunctus eſt,quid tandem fiet cum non nihil in eo aut ſtudij aut prudentię deſiderabitur? Acerrima igitur diligentia conandum eſt chirurgis hęc opus molientibus ut ſinceritati corporum,& pręſenti,& futurę conſulant,atque omni ſtudio in id incumbant,ut ſin minus integra ſaltem, ut probè expiata corpora in operatione hac tractanda ſuſcipiant: Cœterum ut huius prouidentia ſummam complectatur (neque enim ea quę ad unumquemque ſpectant ſingillatim pertractari poterunt) inter ea quę ſuperius a nobis enumerantur temperamenti uarietas, & corporis habitus perpendenda ſunt.

Ceteris uerò, vt ætate, anni tempore, cœli ſtatu atque adeo ipſa regione utendum, vt victus atque auxiliorum rationes uel imminuant, vel adaugeant: non autem vt quid propriò, & primo agendũ ſit per indicationes vt dicunt, ſignificent. Quicquid enim penes ægrum medici molimur, & victum, & auxilia includit. Sunt porro auxilia quæcunque morbis aut inſtantibus aut præſentibus opem ferendi gratia adhibentur, quę in manuum opera, quam chirurgiam vocant, & medicaminũ apparatu, quam pharmatiam appellant, conſiſtunt. Victus autem ratio illud totum moderatur, quod ægris peręque ac ualentibus ex uſu eſt. Vnde tres illæ medicinę actiuæ partes nempe dięterica, pharmaceutica, & chirurgica promanarunt, quę lege non ita ſtabili atque certa cuique morbo peculiares ſunt, quin in quamplurimis etiam nullatenus coniunguntur. Sed temperierum ratio ſuperius quintuplex à nobis conſtituta fuit, quibus omnibus, & victu, & auxilijs, inſtrumentis iam enarratis prouidebimus. Cum autem, & habitum corporis ſpectare neceſſe ſit, itaque ſtudebimus, ut quos humorum malities occupauerit, & ad ingenium ſuum transduxerit, quos habitus cacochymos vulgo appellant, ea ratione, ut in cęteris, & quantum fieri poterit expurgemus. Non enim quę iam in prauam naturam penitus abierint, uno ictu ad bonitatem transferri poſſunt. Nam conſuetudo, quę firmiores radices egerit difficulter euellitur. Videndum itaque ut non quid debeat, ſed quid fieri liceat agamus. Habitui prauo annectitur confine malum (nam id ſtatum corporis penitus transformare ſolet) nempe illa peſtis amatoria, lues gallica, quam non vulgaribus illis machinis, ſed arietibus dedita opera ad id confectis expugnabimus, quę tamen ad eadem capita quę antea retulimus, aſcribi poſſunt. Cum autem ſub hunc cenſum temperamentum illud ευκρατος haudquaquam ueniat quod cum iam obtineat, quem deſideramus humorum commenſum, agite à calido illo, & humido exordiamur, in quo duplex illud plethorię genus facillime ſuboritur, nempe cum ſucci ex ęquo in uenis redundant: uel cum integer ac purus ſanguis reliquos in permixtione ſuccos uincit magnopere, ut uenę benigna humoris affluentia turgeſcentes quoquo uerſum diſtendantur. Ne autem in propaginis apparatu humor hic moleſtias excitet, aut affluxu nimio, aut profuſione immoderata atque adeo inflammatione, id cauebimus certè unico illo ac peculiari remedio, larga ſcilicet, & liberali ſanguinis miſſione, ſecta uena iecoraria, quę, & recto tramite, & affatim, & ipſis cordis, & hepatis fontibus ſanguinem effundit. Nam pręter ſublatę plethorię emolumentum aliud etiam conſequimur bonum, ut nimirum attemperatis uenis, & uiſceribus, atque adeo retuſo ſanguinis feruore, omnes in corpore functiones fœlicius proueniant. Porro ſectionem uenæ ſubſequitur uictus ratio accommodata, & opportuna. Hęc tenuis eſſet debet, ſi quantitatem reſpiciamus, aut parcitati quam proxima. At ſi qualitatem conſideremus ab humiditate ad ſiccũ declinet modice, eo tamen moderamine, ne ampliori, quam par eſt exiccatione prouentum bilis adaugeamus. Cuncta ergo, quę ad res, quas vocant non naturales ſpectant, ea ęquitate adminiſtrare oportet, vt ſanguinis luxuriem remorentur, humiditatem uerò, quadantenus abſumant modo id parce, & iuſtè fiat. Quibus vero rationibus iam dicta expleamus, id dixiſſe non neceſſarium duximus, cum vnicuique mediocriter quidem in artis officijs inſtructo pateant: ſatiſque eſſe putauimus iam ſummas rerum, & apices tradidiſſe Pharmacię hic nullus locus eſt. Non enim modo ſuperuacanea eſt, & inanis, ſed corporibus hiſce prorſus inimica, cum non purgentur, ſed colliquentur id generis corpora, ſi quod infra deijciat, medicamentum aſſumpſerint. Namquę cum occulta naturę ſympathia aut pituitam, aut aquoſa ſuperflua, aut bilem utramque attrahant, quare ſi illi ſucci defecerint, nec habeat, in quod uires ſuas pharmacum exerceat, caliditatis ſuę impetu una cum carnibus fundunt, & colliquant ſanguinem, & protinus uertigines, & tormina ingentia excitant. Huius rei teſtes locupletiſſimos Hippocratem, Galenumque Medicinę principes habemus. Cui corporis ſtatui proxima eſt temperies calida, & ſicca quam vulgo bilioſam vocant, iecore, & corde, & mox cœteris uiſceribus calore, & ſiccitate ęſtuantibus. Hoc perimeſcamus plurimum niſi efferam eius uim, & indomitam quaſi rabiem mitigemus. Primò itaque conſultum eſt, ut uentrem ac primas uenas eluamus, idque tentandum leni pharmaco, ne magis magiſque ex commotione bilem accendamus. Opportuna eſt caſſię pulpa ad unc.j.s.uel electuar.lenitiuum. Potiones ubi placuerint ſunt. ſyr. roſ. ſolut. ſyr. uiolat. ſolut. alterutro ad unc.v.uel decocto cordiali, uel aquis refrigerantibus diluto. Commodiores fuerint, niſi ex herbis ipſis parentur decocta, oxalidis aqua, ſonchi, endiu. borag. & id generis alia. Quibus ſi tamarindorum pulpam uel prunorum infundamus ſuauiuſculę fient potiones atque adeo leniores, & quę in hiſce temperamentis, etiam leui de cauſa efferuentibus, multo tutius adminiſtrantur. Aluo ſubducta bilioſam colluuiem, ſimulque eiuſdem ſeroſitatem, quę maiores uenas occupant, auxilijs peculiaribus, & quę eorum uim reſpiciant, attemperare oportet, quo pharmaco ſeſe educturo magis obtemperent. Præſtabunt hæc ſerapia ex ſucco endiu. ex ſucco oxalid. cichor. oxyſacc. ſimplex & alia permulta: quæ diluantur uel decoctis herbarum ac ſeminum: uel aquis ad ea deſtinatis, ut ſunt oxalidis, endiu. capill. Veneris roſ. cicher. cicer. ſonchi cum reliquis. Interea præparationis iecorariam uenam aperiamus, ſanguinem educamus, circunſpecto tamen uirium robore, & ætate, ac reliquis auxilia

medica moderantibus. Quarta verò uel ſexta die ab uenæ ſectione, vniuerſum corpus pharmaco expurgandum eſt, atque id, quam prius validiori. Talia ſunt elect. cathol. diaprnnis ſolut. admixto uel elect. ex ſucco roſ. vel roſ. Meſues. horum quæ poſterius adiecta ſunt, rhabar. maturi pollen uires ſuſtinet. Sin diluta magis arrideant manna cum rhabar. opportuna fuerit: uel decoctum ex pulpa tamarind. myrobal. citrinor. cum rhabarbaro per noctem infuſum. Interim tamen uictus ratio accommoda ſit, quæ incrementum bilis arceat, & omnem iecoris æſtum demulceat. Res igitur omnes non naturales ad frigiditatem, & humiditatem inclinabunt. Vinum album probatur, & tenue. Probatur ptiſanæ cremor, & ſeminum peponum fercula ex oryza, ex cucurbita. Hęc ſuccum generant uiſcidulum, nec itā promptè fluxilem, cui rei maximopere ſtudere oportet. Carnes ſint uitulinæ, hœdinę, pullorum elixę, non aſſę. Humor enim illis permiſtus calorem quodammodo reprimit, ac ſiccitatis impetum ſuſtinet. Piſces ſint ſaxatiles. Acetaria ex borag. endiu. cichor. oxal. Et pro temporis ratione ficus, uuę penſiles pruna damaſcena, pepones. Non reſpuimus pyra, ſed cocta, neque poma. Caueant uerò ſibi ęgri ab uigilijs, curis, & animi moleſtijs, ueneri pręſertim, quę licet exiccet, & refrigeret, effœtum tamen corpus, & uires imbecillas exhibet, quarum conſeruatio, tanquam theſauri precioſi, non negligenda eſt. Interim aluus, ſi ſubſiſtat, paſſulis proritabitur, ſeu chlyſmis lenientibus. Alioquin pigra, & ignaua, uenarum ac iecoris incendium ſuſcitabit, cum quod uapores retorridi eleuentur, cum etiā, quod excrementū illud bilioſum in uenas regurgitet, quo uelut calcari ad excitandam facultatē propultricē, atq; ad detergēda a ſordibus uentris ſpacia, ſolers natura abutitur. His tertium in ordine temperamentum ſuccedit, frigidum ęque ac humidum, quod omni ingenio, ob impuriſſimam humorum colluuiem, & per quā diligenter eluendum eſt. Initium curationis ab uentriculo eſt tanquam a gurgite, & ſentina huius recrementi, ſenſim tamen, ac quam fieri poterit, blande. Inter ſolida hiera eſt cum ſpeciebus, elect. hierę cum polline trochiſcorum ex agarico. Potiones commodabunt mel roſ. ſolut. & cathol. ex decocto cymarum abſinthij. Caſſię pulpam quod alij neſcio quo conſilio faciunt, non approbo. Non enim minus, ac aniſis, & coriandris aſperſis, in hoc ſtomachi ſtatu flatus excitat, ac ingentia ſępius tormina, pręſertim ſi corpora his obnoxia fuerint. Si qui tamen paulò firmiores ſint, illud caſſię extractum ad unc. 1. cum. 2. aut 3. elect. ex hiera picra aut cum polline eiuſdem hierę ad ʒ.j.ſ. multo tutius deuorabunt. Hoc abſoluto phlegma pręparandum eſt, & uiſcerum infarctus, quos materię lentor, & craſſities generauit, expediundi. Ita enim uel uno uel altero pharmaco, pituitoſę ſordes eluentur. Conueniunt igitur oxymel, ſyr. de beton. mel roſ. zuccar. ſyr. byzant. ex quinque radicibus, & omnino quę lentorem incidere, craſſitiem extenuare, & uiſceribus incruſtatum humorem norunt abradere. Quorum menſura ſit ad tria coclhearia. Hęc uel decocto betonicę ſi placebit, uel abſinthij, mentę, origani, ſtœchados, iure paſſul. uel aquis eorundem dilui poterunt. Poſt hęc pharmaca, propinentur, & quadātenus ualentiora, ut mel roſ. cum modico diaphœnic. elect. cathol. cum diacartami ſemiuncia: uel infuſio agar. trochiſcati ex oxymelite. Ab horum conſortio non ſummoueo rhabarbarum. Nam pituitam crudam, & aquoſam probè elicit. Pilulę octauo ſeu decimo quoquo die exhiberi poterunt. Nam, ut diximus hoc humoris ſępe expurgandum eſt. Tales ſunt exhiera cum agar. de tribus cum rhabarb. cocchię, & ſi dolores articulos afficiant, ex hermodactylis: aut ſi libuerit, quę his magis ualeant. Maxime enim ſtudendum horum corporum munditiei. Neque interim ceſſandum, quin uentriculum oleis uel ceratis ut robur ſibi addatur, & quam liberaliter foueamus. Ab phlebotomia abſtinendum eſt, niſi uel ętas, uel anni tempus id nobis perſuadeat. Sit autem parca, utpote frigido corpori, & pręcipue uentriculo inimica. Ab hinc uiſcerum frigiditas attemperanda, & uligo illa conficienda eſt electuarijs, & trochiſcis. Talia ſunt diagalanga, rotulę ex aromatis Galeni, theriaca ſeu Mithridatus ad d.j. alternis diebus exhibita: ut, & elect. ex beton. maior. cichor. additis ſimplicibus ſpeciebus, & reformatis uel ſyr. de corticibus citri, uel ſyr. ſtœchados. Videndum pręterea ne aliquis in uictu error obrepat. Quare cœlum humidum uitandum eſt, & frigidum. Carnibus utendum euchymis, ijſque aſſis potius quam elixis, quas aromatibus condiri uon fuerit abſonum. Piſces ablegantur qualeſcunque, pręter ſaxatiles. Et ut breuitati conſulamus, deijciantur omnia, quęcunque craſſum aut lentum humorem progenerant. Cuius cenſus ſunt caro bubula, ſuilla, agnina, ueruecina, pedes, & cętera extrema animalium: caſeus, lac, fructus horarij, & huius generis alia. Vinum concedimus generoſum. Nam uentriculi uires ὀλυγόφορα uina deijciunt. Eo parcius utendum: imo licet ſitiat, ab hoc tamen ęger quandoque abſtineat. Siti enim per calorem interius accenſa, uelut terrę humor a ſole, ita omnis ſuperflua uligo conſumitur. Nec cibum ad ſatietatem uſque aſſumere oportet, & ſi fieri poterit, quandoque à cęna abſtinere. Venus, ſi quid aliud pernicioſa eſt. Motus, & corporis exercitatio iuuabit, ſi non à cibo ſtatim, quod maximè noxium eſt, ſed mane, ad ſudoris uſque eruptionem fiat. Atque hęc de temperamento frigido, & humido unde ad ultimum noſmet conferimus. Eadem ergo pręcautionis ratio, quam ſupra de cęteris habuimus, ineunda eſt. Quare aluum quamprimum ſubducamus elect. dia ſenę ad ʒ.vj. ſyr. de polypodio, ſero ex infuſo fol. ſenę, & paſſulari de-

coċto. Poſtridie ſerapia propinanda ſunt, qualia ſunt de ſucco borag. de lupulis, fumaria cum aquis eo deſtinatis, aut decoċtis. Aquæ illæ ſunt, ex borag. meliſſophyllo, callitricho, glycyrrhiza, paſſulis, aſpleno, cęteriſque eius generis per multis. Pharmacum autem fuerit ex conf. hamech ex decocto myrobal. Indorum, ex infuſione fol. ſenæ, ex ſyr. de epithymo, aut polypodio. Præſtabit etiam quandoque pilulas exhibere de lapide cyaneo, de fumaria. Venæ ſectio ex uſu erit, niſi ætas, & anni tempus obſtiterit, cum ſanguinis effluuio non largo. Ea ſit iecoraria aut quam uulgò uocant, ſaluatella ſiniſtra. Harum uicem hirudines ſupplebunt ani uenis applicatæ, & præcipue ubi uel anni tempus ſectionem uenæ diſſuaſerit, uel natura expellendis ſuperfluis per eas partes inſueuerit. Veruntamen ſi corpora ægrotantium horum ut aſſolent tenuia fuerint, & exanguia, tollenda erit macies aut ex parte corrigenda potu lactis vel caprini, vel bubuli, uel aſinini ad multos dies, quouſque partes alimentum ſentiant, & recreatæ in molem leuiter attollantur. Sic uiſcerum intemperiem hæc electuaria emendabunt, nempe ex borag. ex bugloſſ. ex uiolis admiſtis puluiſculis, qui idem præſtare ualeant. Interim ſtrenuo victu cauendum eſt, ne humore melancholico corpora demum repleantur. Itaque omnis diæta humectationem ſpectabit. Proderunt ergo carnes uitulinæ, uerueciнæ, pullorum, auium paruarum, & ſi quæ alię carnes fuerint euchymæ, elixę potius quam aſſatæ. Parentur acetaria ex borag. ex capparibus arcto paſſulato. Coquantur poma, pyra, vaſe duplici, zuccaro aſperſa. Potus uinum eſto album, ſubdulce. Reijciendum eſt craſſum, nigrum atque dulce. Hoc enim uini genus flatus mouet, & cum difficultate in nutrimentum abit, ſimulque id uiſcus afficit, quod alias in melancholicis perrarò ſuo munere fungitur. Curet æger, vt dormiat: (ſomnus enim humectat) curas ſimul, & ſollicitudines ex animo abigat, & hilarem iucundamque uitam uiuat. Venerem autem, uelut anguem fugiat, quę corpus reddit exuccum, & natiuę caliditatis, ſpirituſque plurimum exhaurit. Hoc pacto igitur inſtruenda ſunt, & dedolanda corpora, ſi quę a moderata illa, & omnium exactiſſima corporum conſtutione defecerint, priuſquam ad alias operationes nobis propoſitas deſcendamus. Superſunt tamen adhuc, & alij duo corporum ſtatus, de quibus nunc paucis agendum, quorum alter cacochymus eſt, alter gallica ſcabie infectus. Corpora igitur cacochyma, quamuis procul hinc ab opere noſtro exulare debeant, ut pote ob humorum pernitiem ineptiſſima, cum tamen medicina in omniũ uſum à Deo opt. maximo creata ſit, & boni uiri ſit ſuam nemini denegare operam, & humanæ ſortis meminiſſe, quapropter non aſpernabimur talia corpora, ſed quouis modo auxilium cum arte noſtra afferemus. Adhibenda autem eſt diligentia, ut in cæteris, ita in una uniuerſi corporis expiatione. Praui enim illi humores, & maligni effera certe inducunt ſymptomata, dum propaginem uel ſecernimus, uel inſerimus, excitatis ulceribus adeo grauibus ut omnem partium coalitum interrumpant. Quare propinanda ſunt pharmaca, eaque bis terve repetita, pręmiſſis tamen, ut aiunt præmittendis, & interpoſito aliquot dierum ſpatio, ut ſenſim impuritatem hanc & blande educamus, malitiam ut ut poterit, tollamus, & quod inſtat, periculi metum imminuamus. Non enim una deiectione hanc camerinam extirpabimus. Quęcunque diuturno uſu confirmata ſunt, non tam facile atque uno impetu poſſunt corrigi. Pręſcribentur uero pharmaca ex peccantis natura humoris petita qui, & phlegmaticus, & melancholicus, & bilioſus eſſe ſolet, aliquando quidem per ſe, quandoque uero inuicem permiſtus. Itaque paranda erunt medicamina uel ſimplicis uel iuſtæ facultatis, prout humorum ratio nos edocebit, Quę cum ex ſuperioribus abunde pateant, ab eorum enarratione ſuperſedemus. Interim tamen ęger commodò cibandus eſt, ſelectis ad hoc negotium cibis quam maximè euchymis, & qui non facilè corrumpantur. Nam ſi qui talis exhibeatur quãprimum prauę illi colluuiei permiſtus, contagione quadam in alienam, corporique inimicam ſubſtantiam conuertitur. Sed id noſtra ſedulitas uix aut nullatenus pręſtabit. Iactis enim fundamentis ijſque perualidis hęc humorum noxa funditus tolli nequit: & ſemper quod putrido coniungitur idem etiam putreſcere neceſſum eſt. Enitendum tamen, ut quo ad licuerit, ſedulo, & omni cura illa corpora expiemus, nec noſtro deſimus muneri. Coctiones adiuuandę ſunt, & promouendę. Vt enim omnium uitiorum concoctio correctrix eſt, ita cruditas uniuerſę ſalutis noſtrę deſtructrix. Id autem pręſtabimus tam intrò quam foris adhibitis auxilijs, electuarijs nempe pilulis, trochiſcis, perfuſionibus, inunctionibus, fomentis, ceratis, cęteriſque eius generis; quorum ſyluam ne nimis prolixi ſimus, aliunde oportet petere. Id tamen ſerio conſulimus ut præcipue ad iecur animum adhibeatis, quo nil ad obſtructiones aptius eſt, & quod in cacochymis fere ſemper afficitur. Si qua igitur infarctum ſit humoribus lentis atque craſſis, itaque obſtructiones amouebimus bolis, & trochiſcis ex eupatorio, ex rhabarbaro, ex abſinthio, dialacca, diatrum ſantal. alijſque quamplurimis quę, & obſtructa referant, & non mediocre iecori robur conciliant. Atq; hęc ratio ſit in primis obſeruanda ſi tale quoddam corpus, cuius iam meminimus, ad manus noſtras deuenerit. Alterum aũt eſt, quod ex lue gallica quandam labem contraxit. Hoc mali genus quanto eſt ſeuiſſimum, tanto cęteris eſt peſſimũ cum ex maligna, & uenenata qualitate originem duxerit. Protinus ergo ubi corpora hac contagione inquinata ſeſe obtulerint, ęſtimare ante oĩa oportet morbi

uires,

vires, & ętatem, vt rabie eius,& immanitate vel edomita, vel quadantenus delinita hęc corpora tutius contrectare poſſimus. Eſt enim cum nuper uitium contractum ſit mali labes in ſpiritibus, & humoribus leuiter ſaltem atque in ſuperficie affectis carnibus, ideoque multo benignior,& maculis puſtuliſque hinc inde erumpentibus haud difficulter innoteſcit. Quod malum,tanquam recens natum,iugulare licet protinus in ipſis incunabulis, niſi corporis affecti habitus aut viſcerum,& pręcipue iecoris ſtatus atque temperies repugnet.Symptomata itaque diligenter inueſtiganda ſunt,& pernoſcenda tam ab ægris,quam ab alijs: quam diu ægrum afflixerint, & quiſnam illorum cumulus ſit,& congeries.Nam ex horum cognitione omnis cura inſtituenda eſt. Quod ſi penitius venenum irrepſerit,& præterlapſo principio malum inueterauerit, quod oſſium caries aliarumque partium exeſio patefaciet, id ſolum conſilij ſupereſt,ut furore repreſſo morbum mitigemus, ne virus excandeſcens aut in propaginem ſeſe effundat,aut vlcera chironia, & maligna circa aream atque ſurculum exſuſcitet. Quatuor ergo ante menſes inſtituenda huius mali eſt curatio, & ea in primis adhibenda,quæ uniuerſi corporis ſaluti conſulant, eluendo primas uenas, humores digerendo,eos euacuando, cum pharmacis,cum phlebotomia, obſeruatis tamen ijs quæ recta ratio,& experientia omnium Medicorum aſſenſu confirmata nobis perſcribunt.Arripienda poſthæc,& uibranda ea tela ſunt,quibus ſolis hoc malũ ſi nõ conficere,at uires illius non mediocriter labefactare datum eſt. Tale eſt ligni guaiaci decoctum, uel per ſe uel cum ſarſa parilla:prouocato interim ſudore,& eo uictu propoſito,quem mali natura, & ſubſtantia nobis inſinuauerit. Quæ omnia ex ſuis locis petenda ſunt,Non enim diutius hic immorabimur,quæ felicius alibi dicta ſunt,& commodius huc transferri poſſunt. Nec faſtidio legentibus eſſe uelim, quos ad ipſam rem protinus accedere, & in artis noſtræ ſacraria introducere quam primum expedit. Illud tamen dixerim, ut uinum aliquod, cum guaiaco paratum ſit,quod tam in prandio,quam in cæna propinemus. Non enim conducet modo ſed,& decocti illius uicem feret,quod alijs exhiberi in more poſitum eſt, tanto quidem conuenientius, quanto id naturæ gratius eſt, & medicamenti uires ſubeunt, atque in medullas uſque penetrant. Hanc igitur rationem inibimus, hanc methodum inſequemur, quamprimum noſtræ curæ corpora quædam concredita ſint, in quibus hanc artem noſtram exercere integrum eſt. Etenim proſpiciendum primo,& in id ſedulò enitendum eſt,ut corpora non impura, ſed defœcata, & omnis labis expertia recipiamus,quod quantum utilitatis habeat, is facile cognouerit,cui perſpecta ſit earum affectionum uarietas, & copia, quæ corporibus cacochymis, & prauis quandoque irritatis, quotidie contingere experimur.

CAPVT TERTIVM.

Enumeratio,eorum,quæ pro cutis propaginis delineatione neceſſaria ſunt,ac omnis ſupellectilis apparatus.

QVONIAM hucuſq; de corporum expiatione diſſeruimus quo ſalubriora ut ut fieri poterit,huic chirurgico negocio ſubijciantur, iam operi inſiſtendum & de apparatu cutis traducis,ſiue cutaneę propaginis, quæ operis noſtri materies exiſtit,cogitandum eſt.Hic enim ſtatuitur carcer, à quo in opus, non ſecus ac in metam ſibi propoſitam artifex excurrit.Priuſquam tamen de operis adminiſtratione loquamur, ante omnia, quæ ad opus præſtandum neceſſaria ſunt, ſingillatim enumerare conuenit, ut edoceantur chirurgi, quo rerum apparatu, & ſupellectili inſtructos eſſe deceat, cum primam hanc cutis traducis delineationem aggrediuntur. His enim perſpectis, & rite digeſtis, pro dignitate negocium adminiſtrabunt, & ſummota planè omni confuſione cuiuſuis erroris, qui ſubinde poteſt intercurrere, anſam præcident. Eorum autem, quorum delectus habendus eſt, uel artificem reſpiciunt, uel ægri uulnus. Et quæ ad artificem ſpectant miniſtri ſunt, & coadiutores. Nequit enim unus ſoluſque artifex huiuſcemodi præſtando operi ſufficere, cum ſane multa peragenda ſint, & eodem prorſus tempore, quæ aliorum operam, & ſubſidium deſiderant. Neceſſarij itaque ſunt chirurgo miniſtri ſaltem duo, qui non ſolum corporis ac manuum agilitate prompti, ſed & oculis uigilantiſſimis illi iugiter aſſiſtant, & mandata eius exequantur. In his uel ſcientia uel peritia huiuſce chirurgiæ neceſſaria exiſtit, aut ſumma omnino prudentia, & acerrima diligentia. Etenim opera eorum non modo chirurgus indiget in medicamentorum præparatione, ſed etiam in diſſectione faciunda, in deligatione delineatæ propaginis, ac demum in eiuſdem cum partibus curtis inſitione, quod unum opus cæteris in hac chirurgia præſtanda neceſſarijs difficultate longe admodum præſtat. Seligat itaque artifex, niſi doctrina peritos, ac uſu dociles habuerit, quos mente, ſenſibus, & corporis dexteritate uigere animaduerterit, ac ſi rudes illi contingant, ſubinde ante operis adminiſtrationem edoceat, de ijs omnibus, quæ in hac operatione præſtanda ueniunt. Ita enim promptiores ad famulitium reddentur, habebitque eos ad nutus ſuos, quoſcunque etiam, maxime ſequaces, & longe obedientiſſimos. Intereſt præterea,& loci opportunitatem ſeligere,in quo

facienda

facienda ſit operatio, quemadmodum, & lectuli in quo æger decumbat, & eorum, quæ huc pertinent, diligenter rationem habere. Non enim minimum refert, quis lucis modus ſit, quis eius poſitus, & qualia puluinaria obtingant. Horum omnium neceſſitatem infra aperiemus: nunc de loco parumper tranſigamus. Cubile profecto pro temporis ratione ipſius adminiſtrationis, primas nanciſcitur, nunquid vel ad orientem æſtiuum vel brumalem, vel in auſtrum, vel in oppoſitam ſibi boreę regionem conuerſum eſſe debeat pro temporis, inquam ratione, in quo hæc chirurgia peragetur. Quod tamen, quemadmodum, & regionis, & loci ſitum, humilis ne ſit, an celſus, num caliginoſus, an ventis perflatus, iam recenſere omittimus, ſed id generis ſtudia, quemadmodum quoque alia per multa, non ignaro, & imperito chirurgo committimus atque ad ea tantum definienda accedimus, quæ propius artem attingunt, ac præ omnibus magis neceſſaria ſunt. Nam de omnibus ſingillatim diſſerere ſuperuacaneum nimis, & operoſum eſt. Primum itaque cubile ipſum, in quo lectulus ægro ſtatuetur, ſplendens ſit, & clariſſimo lumine illuſtratum, cum id genus operis ſummum luminis nitorem requirat, quo ſingula, quæ ſane permulta ac varia ſunt, ſub oculis chirurgi, & miniſtrorum facile eſſe poſſint. Exigit autem nitorem lucis præſertim vna cutis propaginis delineatio, in quo opere pręſtando, omni ingenio cuiuſuis erroris anſam oportet præcidere. Nam vndecunque, quis tandem ille, quantuſve fuerit irreuocabilis plane eſſe conſueuit, aut ſaltem eas difficultates ſecum aduehit, vt eundem ad æquitatem reuocare arduum nimis, & operoſum exiſtat. Vtcunque enim cereis accenſis tractari poſſunt cętera, vna tamen propaginis delineatio lucis ſplendorem expoſtulat. Non enim miniſtri qui proprijs detinentur munijs, in cereorum uſus reuocādi ſunt, nec alij accerſendi, quorum ad minimum duo eſſe debent, (cum enim bini cerei ſint huic muneri obeundo vnus nequaquam ſuffecerit) qui miniſtris, & chirurgo quam proxime aſſideant, & eos hac de cauſa loci anguſtias includant, agenteſque impediant. Quod quam iniquum planeque incommodum ſit, vnuſquiſque per ſe uidet. Nam oculorum aciem candela ſcintillans, & exuſti fungi non minimum perſtringunt. Præceptum itaque illud maxime ſeruetur conſtans, & opportunum ut clariſſimo aeris lumine, ſemota perinde omni aſſidentium turba opus ipſum adminiſtremus. Qua de cauſa feneſtram late patentem lectulus proxime habeat, vel non longe diſſitam, ac omnino faciei ægri decumbentis aduerſam. Lectulus etiam parte eius ſuperna atque adeo ad ipſa latera, à parietibus longo interuallo ſeiungatur, quò circa illum, & chirurgus, & miniſtri nullis anguſtijs præpediti, hinc inde diſcurrere, & circumobire poſſint, ea pertractaturi, quę ex vſu fuerint. Lectulum puluinaria excipiunt, quorum vſus perneceſſarius exiſtit cum in cutis propaginis delineatione, tum pro manu ſuſtinenda, quod ſuo loco docebimus. Interim tria parentur, quorum rationem conſuetudo definiet, & vnum puſillum ad manum componendam. Hæc lanea ſint, uel ex tomento leniori. Quæ enim plumis impacta ſunt, ſubinde incaleſcunt, & quod mollia ſint, prompte cedunt, quorum vtrumque maxime incommodum eſt. Nil enim peius eſt, quam ſi partes vulneratæ inualeant, & quod ab initio cauendum eſt, humoribus affluentibus diſtendantur, aut ſi, quod opus eſt, dum brachium fulcimus, id nouis motibus concutiamus. Interim uero chirurgum commonefacere oportet quo pacto brachium ægri collocari deceat. Id breuibus tranſigemus, tam ratione ipſa quam diutina experientia & uſu edocti, & ab omni diſputatione, quę non anguſta nobis aperitur ſuperſedibimus. Cenſemus itaque, & longè aptiſſimum eſſe exiſtimamus vt æger in lectulo decumbat, quod & ex ſuperioribus collegiſſe haud difficile fuerit. Vtcumque enim in ſedili ægro compoſito, propter luminis ſplendorem, quod vnicum eſt emolumentum hoc opus tractari poſſit, hæc tamen uel ob ſitum uel ob motum poſt diſſectionem neceſſarium, cum ægrum omnino decumbere oporteat, moleſta nimis, & importuna ſedente ægro, delineandæ propaginis adminiſtratio contingit. Primum enim dum ægrotus ſedet, miniſtro indiget, qui cubitum, vlnamque ſuſtineat, & brachium ſtabile plane, & immotum reddat. Nam leuiſſima quæq; mutatio, dū diſſecamus, plurimorū malorū autor eſſet poteſt. Sed laborioſum eſt ac plane impoſſibile, eo metro, quo conuenit, & regula partes continere, quando uel ingruente ferri acie, ob dolorem, percellatur æger, & quomodocunque tandem conſtrinxeris brachium contrahat. Has igitur difficultates in lectulo omnes effugimus, ſi vniuerſo corpore rite compoſito in pululillos reclinemus humerum, quam ſi in ſedili collocato diſſectionem moliamur. Quamuis autem incommodis hiſce aliquo ingenio poſſimus occurrere, vel ſcamno quod ſubſtratis puluinaribus, quam blande brachium excipiat: vel cathedra id generis in hunc vſum fabrefacta, inepta tamen, & metus plena videtur hæc ſedente ægro adminiſtratio, quam dico ab ipſa diſſectione motus excipit. Nemo enim non nouit confeſtim atque brachium inciſum ſit, ægrum debere decumbere, & tam corpore, quam potiſſimum ipſo brachio quieſcere, ne ex motu humores concitati ad offenſas partes prouoluantur, & præcipue tunc cum ab inciſione iam perpetrata quaſi efferueſcant. Sæpe enim paruis initijs ingentia mala orta ſunt, & exigua ſcintilla maximum incendium quādoque peperit. Propterea quam lenis etiam deambulatio, ſiue geſtatio illa fuerit, dum in lectulū ægrotus ex ſedili feratur, quam maximo iure etiam nobis ſuſpecta eſt. Dum enim æger lectum adeat conſcendatque utcunque

paruo

paruo interuallo diremptum, non poteſt non aliquantiſper brachium moueri, & uulnus intorqueri unde uel ſyncopes ubi ſtomachi imbecillitas adfuerit, uel ob ſenſuum mollitiem, panicus quidam terror, & corporis ſtupor hominem corripiat. Sic neque geſtatio, ſi deambulationi parcemus, opportuna magis, & utilior eſſe poterit. Non enim adeo exquiſita, & omnibus numeris abſoluta eſſe queat, quin ſemper ob aliquas offenſiones, quantumuis leues, periclitemur. Satius itaque fuerit cum poſitus, cum ipſius motus ratione ægrum in lectulo decumbentem incidere, quam eo in ſedili compoſito illas ſubire difficultates, quas iam diximus, pręcipue uerò cum placidiſſima etiam motio, ſtatim ab inciſione facta, humores commoueat, & fluxioni aptiores reddat, quod unũ maxima præſertim cura, indefeſſoque ſtudio, ac perplurium horarum ſpatio ſedulo cauendum eſt. Sed hactenus fere omnia, quæ ad chirurgum ſpectant meo iudicio perſtrinximus, nunc uerò de illis, quæ ægro, ſeu propagini delineandæ conueniunt, agendum relinquitur. Horum alia ſi rei naturam introſpiciamus, antequam aggrediaris opus, peragenda ſunt, alia in opere, alia autem eo iam confecto. Inter ea quæ opus præcedunt, illud caput eſt, atque principium, ut quanta poterit, ſolertia, & conatu uideamus, quo pacto nobis ſanguinis fluor reprimendus, eiuſque impetus inhibendus ſit, ſimul atque primo cutim inciderimus. Quamuis enim ſolam cutim cæteris partibus illæſis, ſecando uulneremus, ne tamen eam inflammatione diſtendi aut eryſipelate tentari contingat, hoc uulnus nobis ſuſpectum eſſe debet, atque pluribus de cauſis, iſque non leuibus. Nemini enim non perſpectum eſt, tam ex ipſa Anatome, quam ex ijs, quæ ſupra adduximus, hanc corporis noſtri partem, quę incidenda eſt, quam pluribus uaſis ijſque inſignioribus ſtipari, uenis nimriũ, neruis, atque arterijs, eaquè, cum a uentre, per loca ad axillas, decliuia, ſuo ſingula caudice, perducta ſint, ad humeri articulum in minores ramos diſcindi, eoſque rurſus in multam ſobolem diduci, & tenuiſſimas flagellis uniuerſa brachij ſpatia intercurrere. Hic ergo, qua parte ſectio fit, ingentia uaſa ſub cute deliteſcunt, & uulneri aſſiſtunt, quę haud difficulter, niſi caueamus, poſſe lędi unuſquiſque uidet. Accedit, & uulneris amplitudo, pro ratione, & modo ipſius traducis, quem non exiguum, ſed prolixum ſatis atque latum eſſe, perfectio operis requirit. Etenim licet una ſectione tantum uulnus infligatur gemina tamen illius facies eſt, ſimulatque forcipem relaxaueris, duaſque habet lineas æquali quidem ſpatio, at non modicę diſtantes, quas idcirco parallelas dicimus, quorumque ambitu parallelogrammon exacte circumſcribitur. Quæ plagæ amplitudo ſeu magnitudo, quantam uim, quale periculum in ſe contineat nemo eſt, qui non nouerit, præcipue cum non raro, & uenulam quandam incidi, & partes ſubiectas denudari neceſſario contingat. Illud enim euitare, quocunque tandem velis modo, nequaquam licet, cum quandoque membranam, quam ob fibras carneas, carnoſam vocant, editiores quædam venulæ perreptent, quas eandem cum cute, violentiam experiri, & ferro diſcindi neceſſe eſt. Sic vbi cutis, quæ propaginem conſtituit, iam inciſa ſeſe contraxerit, quod neceſſitate quadam conſequitur, tum ea, quę reliquum ambit humerum in inſigne ſpatium, latumque panditur ex quo tandem omnes, quę ſubſtratæ ſunt, particulæ in conſpectum prodeunt, & nullo tectæ velamine penitus denudantur. Ex quo vulneris hiatu, quantas, & quam multas ſuboriri noxas accidat nemo certe iuerit inficias, & propter eius inſolentiam, nec non quod hinc aer paulò immoderatior irrumpat. Etenim vtcunque partes hæ probe muniantur; nunquam tamen eius generis tegumenta, natiuo, & congeneo tectorio æquipollent. Cum igitur ex vulneris amplitudine quo loco ingentia vaſa natura poſuit, cæteriſque his annexis humorum confluxum ad affectam partem concitari poſſe uideamus, quare vt velut ab alta ſpecula prouidentes, his calamitatibus occurramus, hoc periculum auertere conſilium eſt, & admotis præſidijs humorum impetum quoad licet coercere, & omnino intercludere. At horum non eadem atque ſimplex natura eſt. Vna enim terrena eſt, & ſicca, aquea, & frigida altera: alia quidem ualidiſſima, alia vero imbecilla. Ex ſuperioribus fere ſunt lactuca, trifolium, polygonum, auricula muris, lenticula paluſtris, pſyllium, umbilicus ueneris, ſemperuiuum, portulaca, oui liquor, & id generis permulta alia. Alterius ordinis eſt omphacium, ſolanum, rubus, capreoli uitium, plantago, ſorbi, corni, meſpili, cithonij, myrti folia, eorumque fructus, roſarum capita, balauſtia, ſumach, acacia, bolus armena, nuces cupreſſi, galla immatura & multa alia. His adiungitur græcorum poſca, acetum nimirum, & aquam ea proportione continens ut guſtui minime inſuauis ſit, quo pacto huius mixturæ ſymmetriam Galenus definiuit. Ex his igitur omnibus, quę potiora ſunt, & magis conueniant, in uſum ſuum chirurgus ſeliget, quorum tamen nos, & formulas perſcribemus, atque ea tradituri ſumus, quæ familiaria nobis eſſe conſueuerunt. Sed quando hiſce auxilijs, quave in parte, uti liceat, prius decernere oportet. Atque ut a loco incipiamus, certe natura rei docet, ac uelut digitis commonſtrat, in propinquo partis, quà ſanguinis impetum expectamus, id generis præſidia circumponenda eſſe, & quam maximè ad ſupernam regionem. Ita enim, quaſi manuum compreſſu, aut uinculo his quibuſdam iniectis, præſtabimus, quo minus ab elatioribus partibus, ad ſubiecta loca, & plagę uicina ſanguis poſſit confluere, ſed conſtipatis quæ ſubiacent, uaſorum meatibus repellatur. Eſt au-

tem locus hic vniuerſa articuli humeri regio tam ſuperna quam inferna interior atque exterior, quę & à capite,& à ſubiecto illi thorace,quicquid ſanguinis transfertur, omne excipit, & ad cæteras brachij partes demandat. Plurimum autem nos ſuſpenſos teneat, illa quæ ſub axillis eſt humeri regio, qua ductus quidam ampliſſimi venarum atque arteriarum per thoracem ſublati prorũpunt, quę hauſtum ex ipſis fontibus ſanguinem, pleno alueo ſuſcipiunt. Quare parti huic vnde longe vehementior inundatio ingruat maiori ſedulitate conſulendum eſt, quod quam aptiſſime fiet,ſi pilis prius præciſis, iam dictam regionem medicamentis diligenter, & abſque intermiſſione foueamus. Cœterum negotio huic perficiundo ea hora accommodata fuerit, quæ ſub ipſam operis adminiſtrationem cadit, dum cætera,quæ vſui futura ſunt,interea adornantur: fiatque id ſemihoræ ſpatio ante. Hoc munus alteri miniſtrorum deferri poterit, vbi vna cum artifice dum reliquum apparatum inſtruit, alter detinetur. Illa tamen adſit cautio, vt poſt breue temporis interuallum abſque mora ea renouemus,ne propter partis calorem, vbi ipſa quoque incaluerint,minus præſtare valeant,quod ab ipſis expectamus. Sed repellentium iſtorum varia,& diuerſa genera ſunt alia quidem ſolida,alia mollia, alia tandem humida. Ex primo ordine tale quoddam fuerit. Recip. olei roſat. omphac. vnc. j. s. myrtini. vnc. 5. ſangu. dracon. terræ ſigillatæ an. vnc. j. boli armen. vnc. 5. camphoræ. d. j. ceræ albæ, ʒ. vj. Contundantur quæ contundenda ſunt ſubtiliſſime, & cera cum oleo eliquetur ad lentum ignem, addantur pulueres, vbi parum refrixerit & reficiantur ſecundum artem. His maius,& refrigerandi, & aſtringendi robur addemus, ſi ea aceto roſato abluerimus. Illiniatur ergo linteolum quoddam,& vniuerſa humeri regio circumquaque muniatur. Eadem ratione atque hoc ſub linimenti forma aptum fuerit. Recip. olei roſat. vnc.j.s.myrt. vnc.j. aceti nigri acerrimi vnc. 5. puluer. boli armen. vnc. j. agitentur omnia in mortario plumbeo,quouſque conſiſtant,& obliniatur vndiquaque humeri articulus. Sed ſi magis arriſerit, hoc vtique repellente vtemus. Recip. ſucci plantag. ſemperuiui ſolan. an. vnc.ij. aceti nigri acerrimi,aq. roſ. vel pedunculorum roſ. plantag.an.vnc.j.s.Infundantur lintea in liquorem hunc,atque illis actu frigentibus vniuerſus articulus circum late foueatur. Si tamen decoctio potius conuenerit, eam tali pacto parare decet. Recip. ſummach. ſummit. rubi, myrtill. gall. immatur. balauſtior. roſ.an.m.j.fiat decoctio in uino nigro auſtero, quouſque tertia pars ſuperfuerit, infundantur lintea,& dicto iam modo applicentur. His omnibus ſic expoſitis, quorum opera vtilis eſſe videbatur ante operis aggreſſum,nunc ad ea accedendum, quorum animaduerſio in opere neceſſaria eſt. Sunt autem hæc forceps atque cultri, quorum cura,dum miniſtri alijs occupationibus detinentur, chirurgum tangit, animaduertat igitur nunquid illis deſit, an acie valeant, ſiccine,an ſecus conueniant,eaque in lancem peculiarem componat,ut cum vſus poſtulauerit, ad manus eſſe queant. Et oculis ægri ſubducat. Ideoque vel linteo,vel alia re quauis ea obuelauerit. Plurimum verò intereſt hęc chirurgum ipſum curare, cum non poſſit non fieri, vt negligentius ijs, uel paratis,uel collocatis non leues noxas ex mora uel agendi ineptia incurramus, cuius errati occaſio ut & reliquorum, omnis poſtmodum in artificem, non in miniſtros referri ſolet. Quapropter non tantum hæc, ſed & reliqua omnia,quæ ad hunc apparatum neceſſaria ſunt, acriori diligentia chirurgus,& ſcrupuloſius rimetur, num recte adminiſtrata ſint,& ſuis quęque locis diſpoſita,ne inciſa iam propagine inſigni cruciatu ægri, & malo uulneris, ſuaque ipſius medici ignominia,& dedecore, moram quandam interponi, & opus prorogare neceſſe ſit. Vt enim non ſatis eſt agricolas ſurculum ſecernere, & ad alterius arboris truncum deligare,ſed id quomodo, & quibus fiat priuſquam opus aggrediantur,diligenrer rationem habere: ſic boni artificis fuerit non ſolum uidere, ut recte cutim delineet, uerum etiam qua ratione iam delineatum deliget,eique medelam adhibeat,omni ſtudio,& attentione circumſpicere. Atque hæc abſoluto opere peragenda ſunt, quorum tamen rationem præmeditatam, & apparatum inſtructum habere decet. Hic omnis in his ſequentibus uertitur. Primum ut linteum adſit,quod in uulnus immittitur. Secundo, ut ſtuppas in promptu habeamus, quibus ipſam plagam, & partes circumiacentes muniamus. Deinde ut medicamenti, quo ſtuppæ imbuantur adſit copia. Poſtea ut latum linteolum ſuppeditet,quod ſuper ſtuppis impoſitum uulnus ipſum contegat. Tandem uerò faſcia opus eſt,ut ſtuppas eas obuoluamus,& uulnus deligemus. Sed quæ ſit omnium horum neceſſitas iam paucis demonſtrabimus. Atque primum linteum quoddam intra cutim, & ſubiacentes ei partes immittere neceſſarium eſt, ut illius interpoſitu à muſculis ſubiectis iam inciſa cutis dirimatur, nec ſemel dirempta cum illis denuo coaleſcat. Etenim conſilium eſt cutim à brachio educere,atque eatenus efformare, ut curtis partibus, quæ inſitione reparandæ ſunt, ſufficiat,qua de cauſa liberam eam,& nullatenus cum cæteris coniunctam eſſe decet. Accedit tamẽ ex hoc linteo, atque ex abundanti, alia quędam, & non contemnenda utilitas, quod eidem medicamenta illiniantur,quibus,& ſiſtendi,& repellendi ſanguinis non ignaua facultas ineſt. Obſeruandũ uerò eſt,ut linteum illud eam,quam par eſt,& latitudinẽ, & longitudinẽ obtineat. Etenim ſi uel amplitudine defecerit,uel exceſſerit,& extrema cõplicari neceſſe ſit, alterũ quidem inutile erit, cum partes eas,quas diſparatas eſſe pręſtiterit, ruſus coniungi contingat,moleſtum uero alterum

quod

quod non leues ex diſtentione dolores patiantur ęgri. Quare ex vulneris amplitudine deſumenda mēſura lintei eſt, atque id pręſtandū ne quadantenus vel anguſtius vel latius ſit, ſed vt inter extremos plagę angulos impoſitum ęquè quadret. Quo in caſu quam plurima lintea ad manus habere, non abs re fuerit, vt quod magis conuenerit, id operi noſtro adhibeamus, & præcipue cum incertum ſit, quanta fieri debeat cutis ipſius delineatio. Non ſecus etiam conduxerit, & longum ſatis, & prolixum eſſe linteum, adeo vt fere humeri craſſitiem exęquet. Minus enim periculi eſt, ne forſan elabatur. Sic eiuſdem opera licet vti, dum alia lintea atque perſimilia multoties huc traijcere oportet, quod ſuo loco docebimus. Opus pręterea eſt linamentis ſtuppeis, quibus vulnus ipſum muniamus: alijs quidem amplis, & prolixis, alijs verò breuibus, & exiguis, omnibus tamen forma orbiculari, & lateribus hinc inde paulò compreſſis. Quę igitur maiuſcula fuerint, quatuor numero ad minimum adſint, latitudine trium digitorum, & ſex vel ſeptem longitudine. Craſſitie verò non excedant, Grauant enim inepta mole, dum, & liquore medicaminis, & ſanguine, qui affluxerat, abſorpto turgeſcunt, & quod peius eſt, vbi ſemel incaluerint, denuo partes incendunt. Minora lata ſint binos digitos, & ternos prolixa. Hæc omnia imponere, & plagam probe munire conuenit. Veruntamen non erit incommodum, ſi plura, ac diximus, linamenta conficiamus. Etenim ea præſtat ſupereſſe potius, quam deficere. Operæ etiam precium eſt aliud ab illo ſuperiore habere linteum, quod impoſitum linamenta conſtringat, & vulneri ſubſidium afferat. Sit verò liberalius eductum, latum, atque ſatis longum, ordine duplici, vt humerum inuoluat, & vniuerſum vulneris ambitum, ſic, quo ſupra infraque emineat, & plagam amplitudine excedat. Hæc omnia imbuentur ouorum albis, quę vaſe quodam peculiari obnixius concutiantur, additis ſuperinde aqua roſarum, quo ad ſuffecerit, & portione quadam ſanguinis draconis cum terra ſigillata, omnibus inuicem permiſtis, & probè agitatis. Tandem verò faſciam parare decet, ſubſtantia tenuem, & ſibi ipſi à capite vſque ad eandem maximè ęqualem, latam ternos digitos, & quatuor potiſſimum cubitos longam. Non enim validius comprimere plagam neceſſe eſt, nec laxam deligationem facere cum vtrumque incommodum ſit. Quare rem ita moderabimur, vt id quod ab arctiore deligatione recedit, voluminibus orbium reſarciatur, & nec deſit quicquam, quin faſcia toties implexa ſat bene comprehendatur. Sic neque anguſtus ſit, neque latior, quam præſcripſimus. Horum alterum ineptum eſt, cum partes eas nequeamus conſtringere, alterum verò cum moleſtia coniunctum eſt, quod quæ ſtrictior fuerit, in ſeipſum reſidens, conglobetur, ſuaque tenuitate, & corporis inæqualitate partes ſubiectas, ac ſi laqueis cogantur, angat ſummopere, & doloribus excruciet. Eligenda itaque fuerit ea faſciæ quantitas, quę ad mediocritatem iam dictam accedat, nec quicquam, quod vel vobis vel ęgro detrimento ſit, ſecum afferat. Hanc minimè aridam ſed madidam poſca circumponi brachio neceſſe eſt. Sic emollita circumducetur lenius, & medicamenti, quod ſanguinem inhibere poteſt, vicem ſupplebit. Omnia autem ſingillatim, & peculiari loco decet ſtatuere, vt ilico atque ſectio facta ſit, ad manus eſſe poſſint, nec vlla ſit in artifice remorandi occaſio. Etenim odioſum eſt, ſi quid agatur negligentius, & incuſandum, ſi quis error irrepſerit, quem declinare poteras: omnia autem loco ſuo atque modo, nec non cum ordine pro dignitate adminiſtraſſe id tandem laudandum eſt.

CAPVT QVARTVM.

Quo pacto cutanea propago delineanda ſit.

HACTENVS dictum eſt de ijs omnibus, quæ pro delineanda cutis propagine, atque vniuerſo id generis negotio ſecundum rationem perficiendo, ex vſu eſſe videbantur, præcipue de chirurgico illo apparatu, quem operis natura expoſcebat. Nunc vltra pedem promouere conuenit, & recte declarare in quibus nam propaginis delineandæ ratio conſiſtat, & quo pacto illam tuto, iucunde, & cum celeritate perficiamus. Qua in re illud nobis experientia, & longo vſu edoctis certe præfari licet, ſpem nobis fore firmiſſimam, vt artis ipſius finem conſequamur omnino indubiam atque id clariſſimo laudis præconio, eximioque laboris noſtri præmio. In hac enim cutis propaginis delineatione ſumma artis noſtræ conſiſtit, & illi ipſi quaſi fundamentis rite iactis totius operis fabrica innititur. Quamobrem maxima cura inuigilare oportet, & ſumma animi contentione eniti, vt cuncta quæ peragenda ſunt iuſte, & velut ad Polycleti regulam perficiantur. Neque enim turpius quicquam, & contemptibilius poſſit contingere, quam in ipſo artis veſtibulo impingere, & circa limen, quacunque occaſione id fieret, indecore labi. Cogitet itaq; ſecum chirurgus velim hoc ſibi eſſe propoſitum, hunc ſcopum præfigi, quod nunc cutaneam propaginē ſeu cutaneū traducem, principium, & baſim totius operis delineare velit, cuius quātitatē definire omnino in certū eſt atque anceps, & quam coniectura ſolum eaque vt plurimum fallaci, & multiplici inueſtigemus,

Quam-

Quamobrem ne hac in parte diligentia eius quoquo pacto deſideretur, prudenter circumſpiciet omnes illas conditiones, quas ſupra enarrauimus, & curioſe contemplabitur cutis brachicę laxitatem, craſſitiem, eius ſoliditatem, tenuitatem atque alia quę in examen reuocanda ſunt. Ab hac conſideratione, quam exactius inſtituerit, intrepide opus, ac hilari prorſus animo uiriliter aggrediatur. Principio ęgrum lectulo componat, omneſque procul offenſas ſemoueat, cum ęgro iniquas, tum chirurgo ineptas. Mox illos, qui ſibi miniſtraturi ſunt, & quorum ſubſidio, dum opus adminiſtret, indigeat ſuo quęque loco, & ordine diſponat. Aeger itaque ſupinus in margine lectuli exteriori decumbat. Hunc locum commutare licebit, uel pro cubilis, uel pro brachij diſſecandi inſtituto, dummodo lucis, quę commoda eſſe debet, ratio uſquequaque conſtet. Sic collocabitur ad manus ipſi chirurgo, & miniſtris, dum opus adminiſtraturi ſunt. Brachium, quod propaginem commodet, denudetur vniuerſum, uel manica induſio prius detracta, uel ipſa diſciſſa, ut ſectioni, & quę ulterius inſtituenda eſt curationi promptè pateat. Miniſtri locis ęquis ſtatuantur. Hęc miniſterij ratio decernet. Atque prior ad ęgri uerticem, ex parte ſuperna lectuli, ſecundum artificis dextrum latus reſideat. Hic vlnam ęgroti dextra ſuſtentet (quoniam cum firmior ſit, id opus commodius pręſtiterit,) lęua uerò, ubi luminis occaſio fiat, id opportunò adminiſtret, aut ſi minus, liberam eam, ad alia, quę peragenda ſeſe offerent, promptam habeat. Alterius officium eſt cutim attollere, ſuſpendendo, forcipem adigere, chirurgo auxiliari, mox & forcipem ſuſpendere, dum ſectionem artifex adminiſtrat, & patrato iam opere, laxatam remouere. Atque is, iuxta ſiniſtrum chirurgi latus aſſidebit; aut e contra, ſi quod ex oppoſito eſt, brachium incidendum fuerit. Ita enim vterque illorũ, ex loci opportunitate, munia ſua promptius implere poterunt, & nutus chirurgi, quoſcunque etiã obſeruare, quod ſane illis acerrima diligentia faciendum eſt, cum multa dum opus peragitur, occurrant, quę nutu ſaltem non uoce indicanda ſunt. Etenim ob ęgrum conſultò uerbis oportet parcere. Interim chirurgus reiecto importuno manicarum defluxu, quo expeditior ſit ad opus, & ulnis parumper denudatis, ad ęgrum proximè accedat, ac omnino ſtans; vt quacunque occaſione, quocumque libuerit, ſeſe poſsit conijcere, operi ſemet accingat. Primum autem cutim ad anticã humeri regionem, & a qua propaginem mutuari decet, leniter manu contrectet, illam attollat, rurſus dimittat, itidemque eleuet, denuo remittat vt hac leni contrectatione a ſubiectis partibus, quãto poterit, ſuauius diuellatur, & aſsidua id generis ſuſpendendi, blandaque meditatione emollita, facilius poſtmodum obediat, cum illam diſſecaturi, comprehenſam forcipe omnino ſuſpendimus. Eſto tamen ea cautio, vt moderatione quadam ſingula peragantur, ne infeſtiori motu duriorique, quam par ſit, contrectatione partes eę calorem concipiant, & noxas incurrat cum ſectione facta in vulnus humores impetuoſius delabantur. Nam in propinquo ſunt vaſa venarum, & arteriarum amplisſima. Libranda itaque fuerit cutis contrectatio, ne pars illius acerbitate calamitatem quandam poſthac ſubeat. Cum autem omnia eius rei gratia fiant, ut traducis ſymmetriam, qua magnitudine nempe futurus ſit recte percipiamus, illam propterea chirurgum, ubi ſingula attente circumſpexerit, ſi uſu ac experientia fuerit edoctus atramento deſignaſſe ſuperuacaneum forſam exiſtit (niſi talis ſit, qui nouiter ad opus, & prius intentatum acceſſerit) ſed probe animo comprehenſam, ubi cutem, quantum res ipſa indicabit, ſuſpenderit, hanc ſuſtinendam tradet ad lęuam miniſtro, ſtatimque utraque manu forcipem apprehendet, & intra miniſtri manus in traducem demittet. Si tamen interim a pręſcripta quantitate aliquid deceſſerit id attractum attollet, & animaduerſa ex parte utraque, num rectè ſeſe habeant omnia, iam forcipem conſtringet, ferreoque annulo firmabit. Hanc rurſus miniſtro, qui ex ſiniſtris eſt, ſuſtinendam prębeat, atque ſic ſectionis conſilium ineat. Protinus itaque dextra manu cultellum arripiens eundem punctim intra lineam forcipis adigat, atque moderata quadam uiolentia, & facto ſectionis initio, ubi fere centrum eſt eiuſdem lineę, inde cultrum in aſsidentia latera propellat, non tamen pręcipitanter, ſed ſenſim uſque in forcipis angulos, modo illud commodum uidebitur. Sectione ſic peracta, quod primum artis ueſtigium, ac uelut uniuerſi operis rudimentum eſt, cultroque depoſito, uel miniſtrorum alterius manibus excepto per iam hiantis cutis ſpacia ſiue ſtylo ſpecilli ſiue baſi orbiculari linteolum immittere conetur. Hoc ut ſumminiſtretur, qui ad ſiniſtras eſt, miniſtro incumbit. Ille ex tanta linteolorum uarietate, id quod commodius eſt, ſecernat, & ſubducta eius quantitate ad forcipis lineam iuxta ponat. Vbi hoc tranſmiſſum fuerit ſi qua in parte corrugari contingat exacte complanandum eſt, ac per uniuerſam ſpatij amplitudinem diſtendendum ea cautione, ut ęquis partibus utrimque ex forcipe dependeat. Namq; laxata forcipe, quod mox futurum eſt intra, ulneris ſpacia continebitur, nec, quod ob inęqualitatem haud difficulter euenit, lubricum elabetur. Forcipem poſthęc artifex laxet, ſublato annulo, quo manubria conſungebantur, & laxatum miniſtro, ad lęuam ſuſpendendam ſuaniter committat, ilicoque dextram manum ſubijciat humero ſupino ex parte interna, & brachium parumper eleuet, ut curationi, quę ſtatim adhibenda eſt locus non inique pateat. Eodem pacto & intra forcipis latera quod laxatę illius, & hiantis interuallum eſt, ſiniſtram plagę imponet, digitiſq; expanſis linteolum utrinq; comprehendet, quod adhuc linearibus forcipis diuiſionibus iniectũ eſt.

Sic

Sic enim non inepte cauet, ut dum ſubducat forcipem miniſter, quod ſtatim præſtare debet, ſimul ac vulneri manum applicuiſſe chirurgum ſenſerit, linteolum una euellatur. Quod quã ignominioſum ſit in ipſo artis limine, & quam difficulter, quantaque moleſtia reponi linteum poſſit, nemini credo non apertum eſt. His peractis iam partes medici fuerint, propaginem componere, atque æquali ſitus libramento ſtabilire. Vocamus autem propaginem eam, quæ iam a ſubſtratis muſculis eſt auulſa cutis, & quæ interna ſuperficie atque externa, nec non utrinque ſectionis lateribus circumſcribitur. Hæc quandoque, ijs de cauſis, quæ infra à nobis dicentur, redeunte in ſe ſe cute, atque conuerſis intro extremis plagæ labijs importuna conglobatione turgere conſueuit. Expediet igitur ſpecillo leniter ſubiecto vel inter in manu anguſtias illas explanare, & rectè componere, ut ſecundum omnes eius partes æqualiter propago extendatur, atque quamprimum, quod curæ ſupereſt, illi incumbere. Omnis quippe mora inſignes noxas accerſere uidetur. Quare ſtuppas paratas iam eaſq; breuiores interiori vulneri ſubijciet medicus, & extra alias apponet, hiſque ſuper ne maiores inſternet, qui ſubſidio ſint breuiuſculis eaſque non incommode tutentur. Cum autem linamenta maiora, quatuor numero eſſe ad minimum debere diximus, ut ea rite diſponantur, vulneri bina inijciat vtrinque ſingula, itidemque alia duo vtrique fini. Vbi demum vulnus integrum hoc pacto communierit, tunc linteolum illud latum, conduplicatumque inſternat, in communem omnium cuſtodiam, & ut aptius plaga deligari poſſit. Sed hoc faſciarum circumiectu ſedulus artifex præſtiterit. Faſciam itaque manu dextra arripiens, & initium eius explicans, eandem ſuperiori traducis parti, qua lata eſt, ex æquo rectam admoueat, principium ſiniſtræ pollice interim comprehendat, mox reliquam promoueat, & per inferna ad latus internum circumducat, vt circumducta ad initium ſuum denuo reccurrat. Hoc prætergreſſo brachium leniter conſtringat nouaſque circumductiones moliatur, quas toties repetere neceſſum eſt, & ſenſim verſus inferna uinciendo deſcendere quouſque uniuerſa propago, & linteum illud latum, quod ſuper iniectum eſt, æquali, & a principio uſque ad finem conſentiente orbium implexu penitus contegatur. Dabit uerò operam medicus, ne ad alterum extremorum, quæ uel in arctiore conſtrictione, uel in ſolutione laxitate collocantur, imprudenter inclinet, ſed quod moderatum eſt, teneat, & faſcias eas conſtringendo laxet, laxando uerò conſtringat. Alterum enim ſi fecerit, nec arctiori uinculo partes munierit, & promptius ſanguinem affluere, & medicamenta dilabi ſentiet. Si uerò alterum eligat non abeſt quin partes eas, quas uehementius coegit, imbecillas reddat inſitumque cuti calorem ſtrangulet. Hinc fit ut ſenſim tradux deficiat, & cum omnis ſuppeditandi alimenti uia interclusa ſit, quamprimum emoriatur. Præterea cum aliquos dolores deligatio ſtrictior inferat, non poteſt non affiuxum humorum ciere, & quæ una propaginis pernicies eſt, inflammationibus, eryſipelatibus, alijſque tumoribus anſam dare. Quare, ne quid nimis agat, uidebit artifex, cauiſque euitabit, quod arti ſuæ, & expectationi non reſpondeat, ſi exceſſus eius, quos paulo ſupra addiximus in deligando fugerit, ſed mediocritatem, qua nihil commodius nihil aptius, in operando amplectatur. Mox faſciam quam deſinit, ad digiti amplitudinem ad interiora conuertat, lini funiculum ter quaterve traijciat, & moderate conſtrictum nodis irretiat. Ita enim faciam explicatum iri longe metus aberit. Atque adminiſtrationis quidem in propagine delineanda, quod prima hac ſectione molimur, talis maxime ratio eſt. Sed alia adhuc artificem cura manet, quæ eſt ut tam brachium quam ægrum ipſum ad quietem ſecuram, & ab moleſtijs uacuam componat. Huic ſitus qui commodior ſit, nullus eſſe poteſt, quam qui eſt figuræ mediȩ: uti, & brachio eundem in modum reclinato. Hæc tamen animaduertat uelim, ut humero parumper ſubſidente, ulna clementer aſſurgat, & æquali moderantia extrema manus ipſi ulnæ emineat. Primus enim ille decubitus atque æqualis moleſtus eſt. Qua de cauſa, & puluillorum rationem habendam eſſe decreuimus, atque eos in cæterorum penu retulimus. Itaque dum puluinaria chirurgus componit, miniſtri ambo patientis manum firmiter ſuſtineant. Horum ille qui ſuperior eſt, & ad dextras chirurgo aſſidet, ſiniſtram ſuam ad cauum, quod ſub axillis eſt, dextram uerò ad ulnæ articulum inijciat: ille uerò dextra manu cubitum firmet, & læua corpus comprehendat. Hoc pacto, utrinque ualentius continebunt brachium, miniſtri atque id immotum plane, & ſtabile quieti dabunt, quod a principijs maximopere deſideramus ob ſanguinis præcipue ad effecta loca, proruẽtis impetum. Quibus ſic diſpoſitis ipſe brachium chirurgus reclinet, miniſtris opitulantibus, & in ſecuram, opportunamque figuram, qualis nempe media eſt, blande componat, ac pro temporis anni cœlive ſtatu uel linteis uel parmis obuelet. Sic, & minimè ſe mouere, ipſum ęgrum intereſt ne uel leuiſſimo quidem momento brachij quies interpelletur, & humores qui tunc commoti æſtuant, uehementius ipſe motus concitet. Neceſſaria itaque fuerit non tam brachij, quam totius corporis quies, atque ea quam curioſiſſima, & abſolutiſſima. Non tamen hæc æque ſuffecerint niſi, & ſolliciti ſimus, quemadmodum, & humores inhibere, & eorum impetum ſuſtinere oporteat. Etenim neq; leuis illa atque mitis conrrectatio, non laxior deligatio, non brachij ſuſtentacula, non illius quàm ſuauiſſima reclinatio, non quies ipſa totius corporis tantum poſſunt, ut nos omni metu ſolutos, & periculo vacuos penitus relinquant.

linquant. Itaque vulnerati humeri regionem vniuerſam, ac præſertim eam, quæ ad alas conuertitur, refrigerantibus ac repellentibus præſidijs vnius horæ vel alterius ſpatio, frequentius facta perfuſione, uel per miniſtros vel aſſidentium aliquo defendere, & communire tentabimus. Ex quorum cenſu poſca fuerit, quantitate liberaliore parata, & ad manus poſita, quo præſidij genere, uelut promptiſſimo omnium atque ualentiſſimo, quaſcunque etiam ſanguinis fluxiones, atque ſane impetuoſiſſimas, quam felici ſucceſſu, iam longo uſu edocti, iugiter ſiſti, & compeſci dicimus.

CAPVT QVINTVM.

Curatio cutis propaginis iam delineatæ.

IAM verò ſequitur, vt cutis delineatę, cum primum albumina ſublata fuerint, curationem inſtituamus &, quæ ab ægroto interim victus ratio curioſe obſeruanda ſit, vſque dum inflammationis metus refrixerit, paucis proponamus. Vertitur itaque vulneratæ partis curatio, primo in ſuppuratione interim vſu non neglecto repellentium. Cum enim perpetuo humores affluant, atque adeo languente membro iugiter congerantur, chirurgi potiora debent eſſe couſilia, vt quicquid aſſiduo colligatur, ſuppurantibus diſcutiatur: quod uerò aliunde conuenire poteſt, repellentibus abigatur. Ita enim prompte ſanitati pars reſtituetur, atque citiſſime, interim non otiante natura, ſed munia ſua ſedulo complente. Quod innuebat Hippocrates, dum vlcus quam citiſſimè ſuppuratum tutiſſimum reddi ait ab inflammatione, cito detergi, & carne repleri. Cum autem ea, quę pus ducunt, medicamenta non uniuſmodi ſed uaria, & multiplicia ſint, ac pro temporis ratione diuerſimode uſurpanda, itaque ea ſubijciemus, quæ frigidioribus, & calidioribus anni partibus quandocunque eorum interueneritoccaſio, aptiſſima fuerint, & citra incommodum aut noxæ metum recte uſurpari queant. Ex uſu igitur erit inter omnia, atque ſub veris exitum, quin per vniuerſi æſtatis decurſum, quod oleum dulce commune, & ex oliuis exactè maturatis confici ſolet, adhæc ceram puriſſimam, ac terebinthinæ ſinceræ liquorem continet, æquis omnino portionibus. Hęc enim pus uehementer promouet, ac nobis familiare eſt. Huic proximum eſt, quod in gratiam opulentorum parari poterit cuius hoc eſt exemplum. Recip. terebinthinæ lotæ ex roſacea. vnc. 5. olei roſ. compoſ. unc. j. Addatur ceræ albiſſimæ, quod par fuerit his omnibus excipiendis, & ex arte conficiatur unguentum. Tempore uero frigidiori cum ad interna calor ſeſe receperit, ualentioribus multo præſidijs agendum eſt. His vtemur ſub autumni exitum, ac per hyemis totius progreſſum, uſque ad ueris initia, quæ quid cum bruma commune habent, nec omnes frigoris iniurias exuerunt. Eſt autem tale quoddam. Recip. olei communis unc. viiij. ceræ puræ vnc. ij. colophoniæ, picis naualis, ſagapeni an. unc. j. maſtiches, thuris galbani, terebinthinæ an unc. 5. ubi oleum cum cera ad ignem probe liquata fuerint, inijciatur colophonia primũ, deinde pix naualis, ſagapenum, terebinthina, mox, & reliqua, & refrigerata recondantur. Profuerit vero, & iſthuc. Recip. ceræ albę, reſinę, pini, ſceui vaccini, picis naualis, terebinthinæ, thuris, myrrhæ an. unc. 5. Miſce, & in puluerem, quæ conuenit, redactis, cum oleo q. 5. unguentum ex arte refice. Sub hæc medicamentis repellentibus vſus eſt, quæ cum exterioribus duntaxat plagæ, ijs, quæ pus mouent intro reconditis, adhibeantur, atque adeo ſupernæ humeri regioni: Ideo medicamentorum ſuppurantium, priuſquàm ad ea deſcendamus, rationem tradere, & quomodo adminiſtranda ſint, dicere ſatius eſſe exiſtimauimus. Sequenti igitur die uel poſtridie, aut ubi omnis hæmorrhagiæ metus deferbuerit, ac matutino tempore, quod natura ſua opus leuiſſimum eſt albumina ſummoueantur, & quam blãde, ne, ſi qui venulæ cuiuſpiam ramulus iam ante læſus fuerit, eo refricato demum ſanguis erumpat. Inquam rem opportunum fuerit parauiſſe goſſipium, uſtulatum prius, & uſu expoſcente, applicuiſſe vulneri. Conſulet autem medicus, ut leniſſima ſit hæc operatio ſi linamenta, arida iam, & quæ præ ſiccitate adhærent contumacius, perfundendo, interim emolliantur. Promptius enim euellentur, ſi perfuſa madeant, & nulla ſubinde aut motus aſperitate, aut doloris moleſtia, vulnus ſuauiter detegetur. Vtilis eſt poſca quam ſupra deſcripſimus, & mox oleum roſ. ex omphacijs. Hæc nonnunquam commiſceri poterunt atque applicari vel frigida, vel leni calore tepentia, dummodo aut temporis aut aliorum, quæ in quauis actione medica conſideranda ſunt rationem penitus non negligamus. Etenim ubi modicum incaluerint, facilius ſeſe medicamina inſinuant, & felicius, & benigna qualitatis moderantia id quod cupimus præſtari poſſe efficiunt. Caueat uerò chirurgus ſummam caloris uim, ne ſanguis uehementia illius exſtimulatus, denuo erumpat. Prudenter itaque hæc animaduertiſſe opus fuerit, ne dum moleſtias quaſdam atque exiguas, quis leuare cupiat, illas potius adaugeat, quin ſceuioribus accerſitis, peſſimo admodum exemplo conduplicet. Miniſtri itaque utrinque aſſideant, quorũ alter peluim contineat, ut eo, quæ à vulnere ſemouenda sũt excipiantur, alter uerò liquorem habeat, qui ſtuppis emolliendis conueniat. Interim faſcia amouenda

Hipp. de ulc. tex. 2. & de uulner. cap. tex. 23.

da eſt, & quanta fieri poterit lenitate, ut ſi minus, brachium atque ægrum non angamus. In quam rem magis ex vſu fuerit, adacta forcipe uniuerſim diſcindere, non quidem ſimul omnibus eius gyris inciſis, (namque, & hoc inconueniens eſt.) ſed membratim ſingulis, atque potius ad partem externam brachij quam internam. Sic enim neque motu partes eas concutiemus, neque prope accedemus ad vaſa illa brachij quam inſignia, quæ nullatenus contractari non incommodum eſt. Vbi autem faſciarũ orbes ſiccitate rigeant, aut ſanguine imbibito induruerint, miniſtri partes fuerint, illos liquore perfundere, & ab alto deſtillando irrigare. Etenim hoc pacto, & felicius humorem abſorbent, & opificis manui attrahentis facilius obſequuntur. Tum uero illos ſpecillo attollére, vel digitis leniter connexos diſtrahere, & in peluim decet conijcere, atque mox ubi rite denudatum fuerit vulnus, id candido linteo, & tepenti contegere, dum ſeſe operi reliquo ipſe chirurgus accingit. Huius initium fuerit, ut è vulnere, quod impoſitum eſt, linteum illud educat, & aliud, cui medicamenta, ſuppurantia, illita ſint, ſubſtituat, & vulneri inijciat. Hic nobis monendi ſunt chirurgi, quonam pacto moleſtijs parcant ægrorum, & quomodo labore quam tœdij pleniſſimo ſeſe exoluant. Cenſemus enim ab humanitatis officio abeſſe ſi ea quæ artẽ condecorent, & tã patientes quã medicos iuuent, non honeſto conſilio occultauerimus. Nouerint itaque artifices illud linteum, quod adhuc vulneri inhæret, haudquaquam eximendum eſſe, niſi ea obſeruata lege, ut nouum illud atque recens, dum hæc educimus, una eademque opera introducatur. Atque hoc præceptum perpetuum eſto. Quo alioquin neglecto, peſſime ægrotus torquebitur, dum educto primo, ad ſubſtantiam muſculorum, qua propago delineata eſt, hæc tela ſeſe applicuerit, & quo minus uno impetu imponatur, atque quam facillimè, in introducendo, moram fecerit. Quare vt non modo ea, quæ iam dicta ſunt, euitemus, ſed & alia incommoda, quam grauiſſima, ſcilicet nouas inflammationes, & ſanguinis eruptiones ideo linteoli talem impoſitionem moliri conuenit. Partem linteoli, quod adhuc iniectum eſt, & extra vulnus pendentem, è regione brachij exteriori chirurgus attollat, ad nouum linteum oras illius ęqualiter applicet, & lini funiculo utraque conſuat. Suturam ſimplicem, & linearem eſſe præſtiterit poſterioribus haudquaquam replicatis, ne conſuti moles ſiquidem duplex ſit, ipſum uulnus exaſperet. Mox uero ubi dextra linteum uetus arripuerit, intrinſecam eius partem ſubleuet, & ſublatam ad vulneris altitudinem promoueat, ſenſimque inde detrahet: nec detrahendo ceſſabit, quam illo eiecto hoc nouum intra vulneris hiatus diducat. Sub eo miniſtrorum alter uetus præcidet, & in patinam ad alia proijciet. Sed ſi quandoque introuertantur margines, tum cutis propaginem explicet medicus, & ſpecillo, quam fieri poterit, blandiſſime componat, modiceque terebinthinam inſtillet, uel ſimplicem uel cum roſaceo permixtam, linamenta undiquaque addat ſuppurantibus oblita, & lata linteola, quæ repellentibus madeant, tepida imponat. Tandem uero ea moderantia, qua præſcriptum fuit faſcijs cuncta uinciat, ac media brachium figura, non inepte collocabit. Nihil autem aut perquam exiguum ab ijs, quæ ſupra dictauimus hæc medicamenta repellentia different. Sed liceat nobis in gratiam eorum, qui nouiter ad actionem accedunt, nec ſingula innumerato habent, quædam præſidia ſubijcere, nobis certe familiaria. Tum verò id obſeruabimus, ut leniora propagini, uehementiora uero ſuperiori humeri articulo, quo uniuerſa omoplatarum regio circumſcribitur, nec non ad axillæ caua applicemus. Sunt enim duo loca, unde ſanguinem arcere, & retropellere conuenit. Ad propaginem hæc opportuna fuerint. Recip. olei roſ. omphac. olei roſ. comp. an. unc.j. Miſce. Vel Recip. olei roſ. comp. myrt. an. vnc.j. miſce. His licebit, & per ſeſe ſingulis uti, parumper calentibus, & imbuto linteolo propaginem undiquaquam irrigare. Pro humero conducet oleum omphacinum cum myrteo æquis portionibus, & linimentum hoc pacto confectum. Recip. ſandal. rub. gran. myrt. roſ. rub. an. ʒ. 5. vnguenti roſ. meſ. unc.j.s. redigantur in tenuiſſimum pollinem ſandali, myrti, & roſæ, pareturq; ex arte linimentum. His omnibus nonnihil roboris addemus, ſi uaſe plumbeo, infuſa olei roſ. comp. parte plumbeaque pila ea agitauerimus. Hoc demum perungenda eſt, quæ circa humerum eſt, uniuerſa regio, & ſanguinis compreſſioni ſtudendum. Sed intereſt etiam ægris, qui conueniat, uictum inſtituere, ubi, & ad affectum, ad anni tempus, ad regionem, ad ætatem, ad ſexum, ad habitum corporis, præcipue uerò ad uires, & quæ altera natura eſt ad conſuetudinem conſilia dirigere oportet. In primis autem parſimoniæ incumbere, quantum prę uiribus licuerit, ne ſuccorum mole adaucta, in affectam regionem ſanguis procumbat. Atque id præceptum in quartum diem aut ultra obſeruare decet, quouſque nimirum omnis æſtus humoris conciderit. Interim qualitas ciborum ea ſeligenda eſt, quæ cum ſupra enarratis a nobis pugnet, nempe panis elotus cum uncia una, uel una, & dimidia lactis amygdalarum. In æſtate lac ſem. melonum aut per ſe aut cum pane loto exhibeatur: vel ſuccus oryzæ hordei uel cucurbitæ fercula. Vino uale dicendum eſt omnino. Eius uicem ſupplebit aqua hordei cum ſaccharo, addito aliquantulo uini granat. uel ſubdulcis, uel auſteri. Præſtabit, & propinare aquam oxalidis, ęſtibus medijs uel endiuiæ, atque ijs diplomate eductis. Hæc uel abſque aliorum permiſtione erunt utilia, uel poterunt affundi. Zulapium uiolat. aut ſyr. ex citri ſucco, aut oxiſaccar. aut granator. uinum. Semina melonũ ſaccharo inducta poterunt dari ad cochlearia noſtratia

duo, ſtatim à prandio. Hæc ipſa cœna paulò largius ſit. Hoc dietæ inſtitutum ad quartam uſque ſtudioſè æger colet. Ea tranſacta ſi paulò langueant uires capi iunioris aut pulli iuſculo alimenta incoquantur, ſi tamen uentres eorum aut oxalide aut eius ſemine atque ſimul plantaginis prius infarciantur. Idem iuſculum, ſi percolatum ſit, pro potu ſubſtituatur. Licet & quandoque pulli momentum cibis addere, atque id uel malorum citriorum ſucco uel granatorum conſpergere. Septimo iam tranſacto ubi nulla de ſanguinis affluxu præterea ſuſpicio affuerit, tum liberalius cibum offerre decet. Non tamen omne uinum ex uſu eſſe uidetur, ſed tenue, candidum, quod ὀλιγόφορον Græci uocant ad primos dies, & præcipue æſtiuo tempore. Omnibus enim incommodis omnis anſa præcidenda eſt, quod uel leuiſſimo quouis irritamento humores concitari non ſit impoſſibile. His igitur primam poſt perfectam paulo ante delineationem propaginis curationem deſcripſiſſe ſufficiat.

CAPVT SEXTVM.

Medela quorundam ſymptomatum, quæ cuti iam delineatæ aduenire ſolent.

SED mox ſubiungere expedit, quænam ſymptomata ubi iam propago delineata ſit, accedere cõſueuerint (non enim adeo immunis ab incommodis penitus hęc operatio eſt,) & quanam ratione illis occurrere conueniat. Sunt autem tria fere nimirum, internecio, ſeu corruptio, ac vt aiunt mortificatio alicuius oræ cutanei traducis, eiuſdem inflammatio, ac circumſitarum partium, atque tandem ſanguinis impetuoſa profuſio. Horum quidem ſingula praua ſunt, non tamen æque exitialia. Etenim vehemens malum eſt, ſi traducis labia corruptio quædam inuaſerit, atque pernicioſam, cum intra initia ſua ſubſiſtere nequeat, ſed ſerpendo latius, vicinas partes inuadat, & ſi quidem negligentior fuerit medicus, totum traducem depaſcendo tamen abſumat. Quare circumſpectus hac in parte medicus eſſe debet, & omnes ingenij neruos intendere, vt huic perniciei, ſi quidem poſſibile fuerit, nullam occaſionem prębeat, aut ſi quidem euitare nequiuerit, eam protinus eradicet. Sed ut ea quæ nobis comperta, & iam vſu longo confirmata ſunt, pro malo hoc edomando in medium afferamus, non luſuros operam nos eſſe confidimus, ſi prius naturam huiuſce labis, atque eſſentiam mox verò illius cauſas propoſuerimus, quibus tandem medicamenta ſubijciemus, non iniucunda, & nobis familiaria, quorum efficaciui, hanc immanem belluam, euentu ſane feliciſſimo perſæpe confecimus. Primum igitur huiuſcemodi cutis corruptio, ſeu mortificatio, ut aiunt, caloris innati, quo ſingulæ corporis partes uigent, aluntur, & ſentiunt, eiuſque effluxi uitium eſt. Abit uerò calor inſitus ex parte quadam noſtri corporis cum intemperantię cuiuſdam ac uirulentiæ in parte interim exortæ, copiæque influentis humoris, quæ calorem genuinum obruat aut ſi qua exterioris cauſæ, quæ calorem opprimat, uiolentia accedat. Porrò autem hoc cutanei traducis ſymptoma non ex interiori cauſa originem ducit, utcumque interim corporis conditio plurimum adiuuat, ſed quicquid eſt, principio in externam referendum eſt, ac in forcipis ipſius uiolentam nimis conſtrictionem, ad cuius impreſſiones, & corporum ſtatus nonnihil concurrat. Interdum enim tam arcte cutis cõſtringitur, vt ſtrangulato partis calore, intra forcipem adhuc emori illam contingat. Huic malo promptiſſime ſubijciuntur, quibus laxa admodum, & tenuis cutis extiterit, ſubſtantia certe minimo atque quam imbecillo calore perfuſa, & præcipue cum tanto impetu tanta conquaſſatione ab annexis partibus diuellatur. Adauget perſæpe hunc partis interitum, atq; iam incipientem promouet, ſi uiolentiori paulo, & arctiori conſtrictione, exigui illud caloris, quod in propagine ineſt ſuffocando reſtinguamus. Nec deſunt præter illa cutis uitia, & alia incommoda, quæ ab ipſis corporis penetralibus accita calorem partium interimant. Nam, & plurimum poteſt corporis habitus, quem praua quædam colluuies, & fœda humorum ſentina obſederit, & in quo ulcera ad integritatem difficulter reducuntur: aut ſi gallica quædam lues efferatam ſuam rabiem impreſſerit, & iam diutina mora firmas atque immotas radices egerit. Itaque corpora hæc ur, & de quibus paulo ante diximus non tractanda erunt uiolentius, nec forceps tanto conatu adigendus, ſed adiungendum temperamentum quoddam, ut neque nimis laxes, ne cutis exiliat, & inanem operationem reddat, neque ut uehementer comprimas, unde partes eas, & calore & uita ſpoliari contingat. Quo in loco non leue afferet ſubſidium, ſi liberalius paulo quæ traducem conſtituet, cutim exciderìs, ut quicquid internecione dematur, id cutis affluentia compenſat. Quin id neceſſarium atque conſtans præceptum eſto. Eodem pacto, eademque æquitate deligationem moderabimur, vt quod conueniens fuerit atque vtile, acri coniectura, & ſollicita cura, aſſequamur, nec ad extrema illa neque minimum quidem ſi fieri liceat, a medioritate declinemus, quod quã perniciosum ſit, quam erroneum cum cæteris, quæ antea hac de re propoſuimus hæc una corruptionis noxa ſatis ſuperque commonſtrat. Protinus igitur ubi mali huius ſuſpitio aderit (quod in corporibus iamiam dictis promptiſſimum eſt) vulnus detegi oportet, nec differre in tertiam uel quartam diem

&

& oras eius diligenter circumſpicere, quo matura curatio hanc peſtem penitus auferat. Et iam initia dixiſſe malum hoc inditio fuerit, & ſenſus interceptus, ſi quidem ſpecilli cuſpide admoto uix aut nullatenus ſentiant, & ſi pars ea pallore aut liuore ſuffundatur. Occurrendum igitur ijs eſt, quæ validius exiccant, & putredinem quamque circumcidunt. Tale quid eſt vnguentum Aegyptiacum, cuius deſcriptiones circumferuntur quam plurimę. At nobis ea ſemper utilior uiſa, & confirmata eſt, quę aluminis, uiridis æris, mellis, acetique acerrimi æquas portiones continet. Opportunum etiam fuerit, quod vulgares præcipitatum appellant. Præparatur autem ſi in vitreo vaſe, lenti ignis ſubſidio ex roſacea chymica arte conficiatur. Huius pollinem leuiſſimum inſpergere poſſumus, vel eundem vnguento roſaceo excipere, & linamentis applicare. Sic aloes puluis, cutique inſperſus quandoque malum ſuſtulit, & deleuit penitus. Commodiſſimum etiam fuerit, cum abſtergendi occaſio ſeſe obtulerit, decoctum lupinorum vſurpaſſe in quo aloes decoxerit. Hoc omnem partis ſorditiem eluimus, interim corruptioni conſulentes, cum ipſum putredinis fomitem, humorem nempe exiccemus. Tutiſſimum præterea extitit vnguentum tale. Recip. terebinthinæ lotæ ex ſucco abſinth. vnc.j. farinæ hord. cretę. ʒ.j. pollinis aloes puriſſi.ʒ. ij. mell. albi ſinceriſſ. quo ad ſufficit, & agitetur mel, excipianturque ſingula, & ex arte paretur extergens medicamentum. Hoc vtemur linamentis ſuperillito, & partibus quæ corruptionem experiuntur, iniecto. Atque fere fit, vt præſidia hęc, ſi admoueamus, commode ſatis cedat curatio, malumque vniuerſum penitus tollatur. Hęc igitur illius peculiaria ſunt remedia, cætera verò communia, (quæ nihilominus magna cura præſtanda ſunt,) & cibo, potu, alijſque huc relatis, huius ſymptomatis violentiam demulcent. Quare caueant chirurgi, ne ob errata, quæ hic plurimum committi ſolent, periculo quicquam adijciatur, ac præſertim in ijs corporibus, quæ ob cacochymiæ, ſeu tabis venereæ malignitatem, hoc malum fouent ſtrenue. Omnia igitur exiccent validius, & omnem excrementitiæ humiditatis illuuiem remoueant. Sed hæc aliunde accerſiri poſſunt, ne faſtidio ſimus legentibus, & ſermonis moles nimium nobis excreſcat. Nunc ad aliud ſymptoma tranſeundum eſt, ſæuitia alteri non abſimile, & quod tandem eo deſinit. Tale eſt inflammatio, quæ vel cutis propaginem, vel circumſitas partes obſidet. Cum enim largiore affluxu, magnoque impetu ſanguis eò procubuerit, turgent partes, rubent, & acerrimo dolore conflictantur, quæ præſidijs, ſi minus expugnetur, internecionem partibus ijs, & præcipue propagini interminantur. Hæc enim vt plurimum languet, cum ob interceptionis ex forcipe vehementiam, tum quod a cæterorum conſortio longe abducatur. Igitur in lubrico propaginis ſalus fuerit, ni remedijs opportunis, ac maturò tanto malo obuiam eamus. Contingit id generis ſymptoma fere circa tempus vernum, cum in corpore ſanguis liberalius ſuccreſcit, & præſertim ijs hominibus, quibus viſcera calida, atque humida obtigerint: ac eo magis, quo ſeſe anteactis diebus liberaliori cibo expleuerint, & ſi diligentius vt conueniebat, prius expientur. Quamobrem cognoſcant medici nulli uel ſcrupuloſiori diligentiæ parcendum eſſe, in corpore emundando, ac eius vitijs, ſi quæ adſunt, vel tollendis omnino, vel vbi id non licuerit quadantenus delinie ndis. Eſt etiam interdum, vbi partes ob ſanguinis feruorem, & ebullitionem, inflammari contingat, eo exagitato nimium vel brachio noxam quandam perpeſſo. Tutiſſimum igitur fuerit, vbi auſpicabimur curationem, venam incidere, atque in oppoſito brachio, & uenam regiam. Hinc uelut ex ipſo fonte exhaurimus ſanguinem, & largius, & promptiſſime. Quod auxilij genus non inutile erit, dum partes inflammantur, ex ſanguinis copia, impetuoſe eò delabentis. Etenim credi par eſt, detracto ſanguine, & in oppoſitam plagam reuulſo, impetum eius ceſſare quamprimum. Quantitatem uires decernent, ad quas omnia medici conſilia, & conatus dirigunt, cui ſuffragabitur ægrotantis ætas, corporis habitus, atque adeo anni tempus. Nam ſubinde nihil perpetuum eſt, poſſuntque in æſtate adeſſe frigora. Quod ubi contigerit, nemo certe non nouit, nos parciores eſſe debere, in ſanguine mittendo, & tantam à liberalitate declinandum, quantum magis ſpiritus diſſipet deinde exurens aer, & caloris feruor. Cæterum accerſenda etiam eſt uictus ratio. Hæc multum ſemper in omnibus corporis malis profecit. Abſtinendum itaque ab omnibus calidis, & quæ penetrantiorem ſubſtantiam obtineant. Commodiora ſunt, quæ refrigerant, & aſtringunt. Nam & iecinoris feruorem minuunt, & ſanguinis impetum coercent. Quare cucurbitæ fercula, lac oryzæ, amygdalarum, hordei quoque maxime ex uſu fuerint, & eo magis ſi ſuccum malorum punicorum inſtillemus. Atque hæc aſſumantur parcius. Potus omnis circumcidendus eſt, ſorbitionibuſque utendum. Interim linteis paulò aſperis confricentur infernæ partes, cucurbitulæ applicentur, cute non inciſa, aut ſi parcius ſanguis detractus ſit etiam ſcarificata. Proſunt extremorum lotiones, uel calida tantum, uel ſi illi ipſi frigidę herbæ incoctæ fuerint. Eaſdem partes, & uinculis arctiſſimis conſtrinxiſſe, & citra initia multoties profuit. Sic hirundines in uſum cedunt, hæmorrhoidibus applicitæ, præſertim ubi mittendi ſanguinis occaſio tollatur, uel ſi emiſſus parum, uel nihil profecerit. Tandem uerò inter ſymptomata cutanei traducis, ſanguinis profuſio eſt, ubi nimirũ ſeu uenæ ſeu arteriæ ramulus quiſpiam uel uioletur, uel penitus diſſecetur. Hoc malum repentinũ eſt, atque nimis reformidandũ, præſertim, ſi uas illud, quod incidatur, paulo amplius fuerit. Adijcit

periculo,& ægroti ætas,anni tempus, temperies, ſanguinis natura quæ omnia ſingillatim vim hæmorragiæ, & animos addunt, vel eò amplius, vbi ſimul conſpirauerint. Quapropter, & valentius pugnandum, & malo huic acriter obnitendum eſt. Adoleſcente enim corpore, omnes uenæ humore turgent, ſanguiniſque copiam iecur liberalius ſubminiſtrat, qui cum abunde caleat, quoquouerſum ſeſe inſinuat,& quemcunque perrumpit obicem. Quamobrem tum nouerint medici,haud ita facile eum conſtrictum iri, & proinde omni ſedulitate caueant, ne infideli curationis mora, quaſi re ſumptis uiribus, maximo impetu, & extrema ægroti noxa ſeſe effundat. Huic proximè ſuccedit, & non exiguo cum diſcrimine uirilis ætas. Quæ autem relinquuntur uitæ progreſſiones, & fatiſcente natura ad exitium properant, non tantas, ut reliquæ, turbas excitant, ideoque audacter,& tuto,contrectari poſſunt. Non ſecus diſcrimen augent,& anni tempora,ob caloris,& frigoris uices, quibus corpora noſtra valde concutiuntur. Etenim ſub graues autumni incertitudines, & hyemis aſperrimos rigores uenæ torpeſcunt, & ſanguis ad exteriora non ita prompte ſubit, quare tunc, ſi uena quędam diſſecetur, effluentis impetum tutius ac citius licet corrigere. At æſtatibus medijs exurente ſyrio, ac per totum quaſi ueris decurſum circumſitus aer ſanguinem acrius promouet,& laxato corporis ambitu ex ipſis penetralibus euocat. Atque tum eadem operis difficultas eſt,quæ adoleſcentibus, & uirili ętate conſtitutis contingit. Etenim, & adoleſcentiæ uer, & æſtati iuuentus paribus uotis, & eodem pene calculo reſpondent. Imminuunt etiam, uel adaugent ſymptomatis huius ſœuitiem, & ſtatus corporum. Etenim quæ calida, & humida, uel calida,& ſicca fuerint, difficulter hoc malum tolerant. Non enim leues ſtimulos addunt ipſorum temperies uel calida, & ſicca uel calida, & humida, hæc quidem dum benigno ſanguine uenæ diſtendantur, qui ſimul atque frena laxata fuerint affatim, & inſtar torrentis ſeſe effundit: illa uerò ob bilem humorum tenuiſſimam, quæ & acrimonia, & calore, & ſubſtantiæ tenuitate ubicunque ſeſe inſinuat, & partes ad propulſionem exſtimulat. His de cauſis, atque in his corporibus, hoc ſymptoma difficillime omnium licet compeſcere. Quapropter omnes induſtrię, & uigilantiæ neruos decet intendere, quo mature,ac ex legibus prudenter curatione inſtituta, affluentis ſanguinis uehementiam frenare queamus,& motum eius ſiſtere. Quicquid præterea eſt temperiei frigidæ ſiue humidæ, ſiue ſiccæ, licet uena etiam craſſiuſcula adaperta ſit, non æquè periclitatur. Cum enim ſanguis his inſit frigidus, atque hac de cauſa iners, ideoque in habitum corporis cunctantius excurrit, aut ſi quidem, ſeſe effuderit, paulo poſt ipſe ſubſiſtit aut exigua cum difficultate coercetur. Eodem pacto nullus aut perparuus periculi metus eſt, ſi ſanguis fibroſus, & compactis partibus ſolidus, & bene vnitus fuerit: econtra ingentis mali expectatio aderit, quando, qui fibris careat ſanguis, ſua ſponte diffluat, & ſubſtantię tenuitate, & acumine, etiam per anguſtiſſimas partes, nec minori violentia erumpat. Experiemur autem, nunquid talis ſit ſanguis, vt vel ægre vel prompte dilabatur, ſi vena inciſa, eoque matula excepto, poſtquam coiuerit, aut vitri labro, aut ferri,lignive acie,eundem diuellamus. Si quidem enim tenacius cohæreat, & non, niſi cum niſu ſeparari queat proculdubio fibroſum eſſe & compactum exiſtimabimus: at ſi ferro vel ligno vix admoto non ſecus, ac quæ vetuſtate corrupta ſunt, protinus diſſiliat, eundem tenuem eſſe,& nullius craſſitiei participem recte affirmabimus. Cum igitur ſingula hæc, quæ iam diximus, quam plurimum vel detrahant, vel adijciant, quod ex ſanguinis effluuio pendet, periculo, æſtimanda ſane fuerint diligentius ipſis medicis, atque ſingillatim his incommodis occurrendum, acriuſque,& obnixius conandum, quo plurima eorum ſimul conuenerint. Omnis autem horum ſiue curatio ſiue correctio in duas partes diducitur. Nam perinde, ac in cæteris fluxionibus, & auerſioni ſtudendum eſt, qua,& reuulſionem comprehendimus, & partium, quę fluentem ſanguinem excipiunt, robori conſulendum. Auertimus ſanguinem, ſi oppoſiti brachij baſilicam aperiamus. Parcendum eſt nimiæ quantitati, dum ſanguinem educimus,ac intra modum conſiſtendum. Nam cæteris,quæ paulo poſt dicentur, præſidijs,ſi quid adhuc redundet abſumi commodo poterit. Prodeſt etiam, ubi profluentis eius vis adhuc ſeruiat, vtrique hypochondrio amplam cucurbitulam, & magna flamma apponere. Hoc præſidij genus felici euentu perſæpe experti ſumus. Si longius auocaſſe conſilium fuerit, tali uena incidere expediet. Sed contingit quandoque uenæ ſectionem interdici, vel ob animi quandam patientis mollitiem, vel quod medicum abeſſe contingat, qua in re nullo modo cunctandum,ſed ad cætera præſidia animus conuertendus eſt. Quare ſi cute ſcarificata,& ſuris,& femoris partibus domeſticis cucurbitulas applicemus, non exiguo cum emolumento ipſius phlebotomiæ uicem ſupplebimus. Nam exhauſto aliquantiſper ſanguine, & dolore ob ſectionem excitato, omnis illius vis eò conuertitur. Hoc remedij genus repetijſſe quandoque profuerit, quod experientia, fidelis teſtis, id longo uſu nobis commonſtrauerit. Sin languidius, quæ iam habuimus, aut nullatenus auxilia profecerint accurrendum eſt ad uincula dolorifica, quæ perſæpe nobis uiſa fuere non incommoda. Deuinciantur ergo tibiæ inferna propter malleolos,& femoris ima iuxta genua quanto arctius poterit,& validius. Partes enim doloribus exſtimulatæ omnem ſanguinem ad ſeſe pelliciũt. Sic frictione partes atterere non erit inutile, quod ſuſcitato calore, eoque quam blandiſſimo, uiæ

aperiantur,

aperiantur,& pori cutis, quæ ſanguinem poſthæc in ſemetipſas attrahant,& quaſi abſorbeant. Prudens itaque chirurgus, ubi periculum acriter æſtimauerit,ſubinde hiſce auxilijs utetur: at non unico temporis momento, ne temere illorum copia uſus, vel effectus eorum impediat,uel ſemetipſum exhauriat, dum, quæ profutura nouit,vno ictu confertim effundit. Sic enim,& artis decori,atque adeo ſuijpſius dignitati prudenter conſulet. Singula igitur ſuis temporibus digerat,& ſuo loco deſtinet,interim promiſcuo remediorum uſu renuntiato, Exactè,autem,& quantum fieri poterit, curioſius penſitet,quo pacto iuſtitiam in quibuſcunque æſtimatis recte,& ætate, & anni parte, & corporis habitu,alijſque ſimilibus,& æqualitatem obſeruet. Interim uerò, & partium confirmationi incumbet. Quo in caſu faſcias conduplicare proderit,nec breui poſt,ſed tardius paulo remouere. Gyros igitur faſciarum numero plures eſſe oportet,& ualidius conſtrictos, nec arentes ſed poſca liberalius ante irrigatos, Hęc ſane remedium pręſentaneum eſſe quandoque perſpeximus. Nec primo, vel altero die denudare vulnus conueniet,ſed in quartum uſque extrahere. Dum enim citatiore curſu ſanguis ruit, nihil quicquam mouere ſatius eſt. Nam furorem eius compeſcit quies,& commotum inhibet,qui leuiter alias exagitatus acerbius ſœuire ſolet.Interim otiari naturam haudquaquam,quis perſpexerit,ſed mirifica benignitate,obiecto grumo,quaſi obice quodam ruenti ſanguini uias intercipere. Hos non dimouiſſe iuuat,non ſiuiſſe pernicioſum eſt. Proxime uerò omnis humeri regio, & vſque ad ſcapulas,poſca fundenda eſt,& linteola,quæ eadem imbuantur,breui interſtitio deponenda, ſubindeque renouanda,ne calorem concipiant. His pręſidijs, ſiquidem rectè adhibeantur hoc malum deſidere non infrequentius conſueuit, uel ſaltem eius acerbitatem miteſcere,quæ tandem leui etiam aliunde,impulſu,penitus concidit. Cęterum cum vulnere detecto, quod aliquando faciendum eſt,ut malum recrudeſcat,non immerito uerebimur,paranda ſunt, & adhibenda,quæ aſtringant medicamina, quibus profuſioni ſanguinis ſi quidem incidat,occurrere ualeamus. Tum venulę hianti gloſſypium vſtum obuertamus, aut ſaltem uicinæ parti. Vtilis eſt, & caſtaneæ cortex exiccatus,& in pollinem ſubtiliſſimum redactus, vt & Galeni gluten, quod aloes, thuris, maſtiches æquas portiones continet, & oui albumine excipiuntur. Ex eodem cenſu eſt pręſidium illud quod bolum armenum, ſangu.draconis puluerem, atque adeo pilorum leporis pollinem recipit. Sed vt auxilia hęc plurimum per ſe habent ponderis, ita ſi victus ratio exquiſita,& commoda non addita fuerit,nihil aut parum iuuerint. Prodeſt igitur,& ſitim perpeti,& a cibo, quo ad uires ſuffecerint,penitus abſtinere,aut,ſi quidem neceſſitas expoſcerit,cibos craſſiuſculos paulo,& lentoris nonnihil participes apponere. Talia ſunt lac oryzę, ptiſana hordei coctione conſumpta,quę decocto ex ſeminibus aſtringentibus dilui poterunt. Prius autem oxalidis ſemina,& plantaginis,aqua decoquere conuenit,& mox per colato ciborum ſucco affundere. Mane ex vſu eſt ſaccharum roſ. antiquum,& quod ex oxalide conficitur,adiecto maſtichis puluere, aut alijs perſimilibus. Exemplum tale eſt,Recip.ſaccar.ant.roſ.vnc.j.s.ex oxalide.vnc.ʒ.pulu.maſtich. mumię,ſem.plantag.an.ſcr.ij.miſce,& cum ſyrupo myrteo,ex arte reformetur electuarium ſolidum ęque, & aureis philyris obducatur. Huius.vnc.5.deglutijſſe ſuffecerit. Sic orbiculi parari poterunt, hunc in modum. Recip.pulu. ſandal. rub.maſtich.an.dr.5.mumię, cornu cerui uſti an.d.5. ſaccar. albiſſ.in aqua plantag.diſſoluti dr.6.efformentur rotulę s.ar.pondere.dr.2.quarum unam vel alteram eadem ante cibum hora prębere poterimus. Nec alienum fuerit ex trochiſcis terrę ſigillatę, & ſtudioſe tritis uel ferculis,uel ſorbitionibus quid inſpergere,ea tamen lege vt ſacchari duplum adijciatur. His igitur rationibus, iam a nobis dictis,& ſanguinem fluentem ſiſtere,& cętera, quę non rarò oboriri ſolent,ſymptomata, & propaginem ore delineatam,aut uicinas ei partes exagitãt corrigere ſedulus medicus,& circumſpectus recte,& cum ęgri emolumento poterit. Sed hoc loco ſcrupulus nobis,qui ex iam relatis emerſit eximendus eſt,atque quam breuibus, & perſpicue. Diximus enim, dum ſanguinis effuſionem pertimeſcimus, ne ſtatim vulnus commoueamus,ſed ad tres,quatuorve dies pacatum relinquamus. Illud etiam quamprimum detegere iuſſimus,& ſedulo circumſpicere,an earum partium putredo quędam,& interitus ingruat. Nunquid igitur,re ancipiti, & ubi ambo conuenerint ſymptomata deſiſtendum ob hęmorrhagię metum,& de propagine periclitandum? An ſanguinem largius effluere ſatius eſt,& partium internecioni occurrere? In primis quidem, poſtpoſita traducis ſalute,& ſtillante adhuc ſanguine, nihil tentandum eſſe uidetur,nec plagam contrectare. Metus enim eſt,ne uel ęgrum largiſſima profuſio exhauriat,uel eouſque progrediatur,ut ęgre quam ualentiſſimis etiam præſidijs,& longo interuallo poſt ſubſiſtat.Sed nihilominus, ut plagam detegat peritus medicus accedet, & partis interitum ſi licet prohibebit. Qua in re duo hęc obſeruet uelim,ne ſcilicet uniuerſum uulnus ſimul denudet, & ut quod blande fieri queat,& ſuauiſſime illud attrectet. Nihil interni uulneris agitandum eſt,exteriora ſaltem, & ſuſpenſa manu leniter dimouenda, ac illa pręſidia, quę ſupra allata ſunt, ab aduerſa traducis facie deijcienda. Sed, & illud additur,ſi uulnere iam aperto,repente,& ultra modum ſanguis effundatur,nec exiguum iam ſit,quod in parte ad interitum tendat, quidnam tunc medico faciendum ſit? cuinam illorum prius incumbat?quo pacto utrique,ſi liceat,ſuppetias ferre queat? Hanc litem actio

nis,

nis,quam perire neceſſe eſt,uſuſve dignitas dirimet. Exiguum enim eſt quod extraduce intermorꝫ tuo perpetimur (obeſt etenim quo minus faciem ad priſtinum decorem reuocemus) at cum ſanguine,ſi uiolentius erumpat, & ipſam uitam profundimus. Frigidis itaque ac rigentibus plane medicamentis hæmorrhagiam,vt coerceamus,neceſſe eſt,quantumuis ex altera parte propago intereat. Si tamen malum hoc non tantopere ſœuiat,ita quidem curationis conſilia explicanda fuerint,vt moderatione quadam ſaluberrima vtriſque ſymptomatis ex æquo occurramus. Etenim, quæ commodiſſima fuerint, & vtriuſque mali vim compeſcant,præſidia reperiantur, quæ calore ſimul, & ſiccitate id,quod uolumus,recte præſtare poſſunt. Nam quę ſicca ſunt,profluentem ſanguinem coercent,quæ calida non tamen vſque adeo uehementia,ſed benigna,internecionem partis totam elidunt. Horum farraginem ſupra oſtendimus. Cæterum enarraſſe uictus rationem, quæ ſymptomatis his accommodata ſit plane ſuperuacaneum eſt. Id enim ſagax medicus,& peritus ex ſupra a nobis allatis uenari poterit,ubi eius,& quantitatem,& qualiſnã eſſe debeat, ſatis clare diximus. Hæc tamen admouere iam ſufficiat,ut abſtinentiæ quantum fieri poterit,& uirium ratio permittit, ad quartam uſque ſaltem ſtudeamus. Negocia omnia, & curæ, quęque ſomnum abigant moleſtiæ,profliganda ſunt penitus. Quieti concedendum,ac eius cum uniuerſi corporis,tum pręcipue brachij, quam pro ſymptomatum ratione oportet decernere. Extrahuntur enim mala hæc in quartum uſque diem uel in ſeptimum: rarò, aut nunquam in undecimum. Sunt perplurimi qui nihil horum experiantur,ſed eam benignitatem humorum atque corporis, tantamque operis ſecuritatem ſecum afferant,ut uel ſurgentes à tertio die ad conſueta munia reuertantur. Hoc tamen ijs factitare licebit, ea lege ut nulla malorum adſit ſuſpicio,neque ut his, quæ ſopita facilè excitantur qualemcunque anſam præbeant. Quare tutiſſimum fuerit,etiam optime conſtitutos ad quartum uſque intra domeſticos parietes ſeſe continuiſſe,uictu parciori indulſiſſe, ad horas uſque antemeridianas, lectulo decubuiſſe, ut hac uitę moderantia,uictuſque frugalitate ab impetu tantę noxæ ſecuti, & immunes,eſſe poſſint. E lectulo,ubi ſurrexerint, curioſe brachij poſitum cuſtodiant, & latiſſimè quadam tęnia ex ceruice ſuſpenſum gerant,ſic collocatum,ut mediam figuram,quę opportuna eſt, & doloris expers geſtando obtineat. Tranſacta ſeptima liberariori uictu indulgeant, uinum aſſumant, non tamen uſque generoſum, quo iecur,& uenæ incaleant: ὀλιγοφόρον, quod uocant græci nos leue, ſane profuerit, uel quod minimum illius naturam exceſſerit. Nigrum longe accommodatius eſt. Hoc uitæ genere ad decimum quartum uſque ægri utantur,qui unus fere ſtatuitur terminus educendæ propagini,quod inferius declarare tentabimus. Medicus interim,quod eſt curationis, acerrime diligentia moliatur, & iuxta pręcepta, quæ ſupra deſcripſimus, cum pharmacorum tum ipſius temporis, & adminiſtrandi modi ſuppurationi ſedulo incumbat. Ita enim fœliciter artis opera tractauerit, & non infimam laudem, nullis interpellatus calamitatibus, glorioſus conſequetur. Quas enim recenſuimus noxas, non ut perpetuo hanc actionem comitentur, retulimus, ſed ut nihil incautè, nihil ut temere agamus, nec quicquam in hominem medicum eruditum, & expertum cadat inopinatum. Non enim culpa uacat, qui, ſi quid tale acciderit, ut remoueat, quod noxium eſt, non habeat, ſed uelut mus in pice hæreat, quo ſe uertat, quid conſilij capiat, ignoret. Nec licebit ab id confugere, quod & improuiſo euenerit, te non putaſſe. Quam enim ineptum hoc? Omnis error, utcunque inopinato accidat,illaudabilis eſt.

Cicer. 1. de oratore.

Eſt enim ars teſte Cicerone certa quędam, & minime fallax, quę ad eundem finem ſpectant, pręceptorum collectio: nec artificem dixeris, qui, quę artis ſunt, non perſpecta, & explicata habuerit. Nam neque in ſcientijs, quibus eſt immota ueritas aliquem recte uerſatum eſſe quis pronunciauerit, qui non rem ipſam, & quod diuerſum perſuadere poterit, una opera cognouerit. Etenim contrarijs inuicem collatis, & iuxta poſitis multis partibus plus elucescit ueritas. Quis imperatorem collaudarit, qui ſolum palam cum hoſte nouit contendere, & non ſimul eorum inſidijs occurrere? Quis nautam commendarit, qui tranquillo mari clauum gubernet, mox oborta tempeſtate ob imperitiam nauim demergat? Paratum igitur in omnem euentum eſſe decet,& caſum ab actionibus noſtris ſecludere. Hic enim ubi affuerit nil certum, nil conſtans eſt omnia incerta, omnia mutabilia: illæ, & conſilio reguntur, & ſolertia perficiuntur. Sic preſtat neque ſecurum eſſe, neque pręcipitem nimis: hoc temeritatis eſt: illud negligentię, quę à bono uiro longe ab eſſe debent. Quare inſtructos eſſe chirurgos noſtros uoluimus, ut in utramque fortunam ſint paratiores, ſiue omnia parata ſint, nequit ipſi erroris committant, ſiue difficultas quędam in opere, & incommodum emergat, ut quamprimum ſuppetias ferre, & mederi malo recte nouerint, quę omnia facillime aſſequentur, ſi quidem noſtra paulo attentius, preſenti animo euoluerint.

CAPVT SEPTIMVM.

Cur traducis cutanei depromendi actio diducatur, neque id vnica ſectione fiat, quodque ſit tempus opportunum huic eductioni adminiſtrandæ, & quis ſit futurus omnis illius apparatus.

PROPAGINEM cutim, ſeu cutaneum traducem delineatum cõformare penitus, in eumque ſtatum adducere, vt faciendæ inſitioni non ineptus ſit, nunc inſtituti noſtri eſt. Quare neceſſarium eſt, vt quæ conferant pro opere peragendo, in primis edoceamus. Cogimur autem priuſquam omnem penum huius negotij inſtruamus, pauca præfari, non indigna, & quæ ad propaginem maximè pertinet, ut minimum ſit, aut perexiguum, quo ad mihi conſtiterit, quod in hoc opere noſtro ab mortalibus deſiderari queat, & propterea cæteris annecti debeat. Conamur enim primi hanc artem, edocere alios, a nullis, quod nobis perſpectum ſit factitatum hactenus. Quicquid enim iuniores noſtra tempeſtate, & qui paulo ſupra ab hominum memoria repetuntur pro artis huius declaratione tentarunt illud ineptius certe conati ſunt, quam vt referri à quoquam debeat. Nã in artis infantia, pro rudimentis primis atque uel craſsioribus, & minus ingenioſis meras nugas attulerunt, orationis uanitatem commentitia omnia, atque adeo uniuerſis artis notionibus repugnantia, vt incertum ſit declaraſſe, turpius ne quid, an indoctius aggreſſi fuerint. Sed parcendũ eſt, ne quis liberalium hominum, in illorum maledicentiam, ſtylum noſmet acuiſſe exiſtimet, quod nihil minus agimus, cum illud etiam ingenue fateamur, quicquid illi uel ſcripſerint uel dixerint non acerbius ęſtimandum, ſed benigne, & humanius interpretandum eſſe. Vtrunque enim aberrarunt, & commentitia pro genuinis ſcripſerunt, (non enim omnia omnes poſſumus) nihilominus benefaciendi ſtudio noſtras uoluntates promeruerunt, & ſocordes ad aggrediendum quid dignum nobis, & laudabile, inſtigarunt. Hoc pręterea illis ſuffragatur, ut doctiſſimos, & pios manes tueamur, & promptiſſimam eorum erga nos voluntatem fideli argumento teſtificemur, ſuffragatur inquam, illos non ita rem enarraſſe, ut uana interim experimenti autoritate adducta, quaſi fuco quodam artem ipſam exornare, & ſtabilire uoluerint, ſed hoc ipſos ex alijs audiuiſſe, non item facto comprobaſſe, ingenue teſtati ſint, licuiſſet enim cuipiam illorum qui uulgarem quandam gloriolam aucupatus eſſet, id ſe re ipſa comprobaſſe dicere. Quę illorum, ut eſt, non improbanda modeſtia, pręter illum benefaciendi promptiſſimum animum, non iniquis contumelijs proſcindi, ſed cumulatiſſime laudibus extolli debet. Sed ut eò unde digreſſi ſumus, reuertamur, deprecari nobis conſilium fuerat noſtram negligentiam, ſicubi in hac noua artis, & minus ante tentata commentatione, quod erudita ingenia deſiderarent, prętermiſſum fuerit. Neque enim fieri poteſt, quin prę ingenij noſtri tenuitate, atque adeo in primis artis incunabilis, imperfectionem noſtram, & mentis imbecillitatem atteſtemur. Nihil enim ęque primordio perfectum eſt. Non una die Romanum creuit imperium. Quicquid eſt mortalium operum gradatim conſequendum eſt. Lente ac per uices ab imperfectis ad perfectionis apicem deuenire oportet. Sic artes creuere, ſic ſcientia. Nam quę alij iecere ſemina, & ſatis indecore, ea excepta a poſterioribus, & fœlicius exculta incrementum ſumpſerunt, & aliquando maturuerunt. Sic Ariſtoteles, ſic Galenus, ſic alij quamplurimi, quod ab priſcis illis ſapientiæ profeſſoribus, rude ſatis, & impolitum acceperunt, id ad limã reuocarunt, conformarunt, expoliuerunt. Non enim eidem quid inuenire, & perficere datum eſt. Vnus bonorum omnium nobis fons, & autor Deus quadrata, & omnibus numeris abſoluta, exemplo nunquam non ſatis admirando, nedum imitando, profert opera. Mortales rerum perplexitate occœcati, titubantes, imbecilli, mente capti, licet clariſſimum ingenij iubar explicare conentur quandoque, mancis tamen diſtortis, & nonnunquam plane ridiculis imaginibus inſcitiam ſuam, & imbecillitatem produnt. Quare meo inditio rectè Columella iudicat in uillatico ſuo opere ad finem, dum canis cunctarum rerum prudentiam minimè dediſſe naturam affirmat. Etenim quicunque mortalium habiti ſunt ſapientiſſimi multa ſciſſe dicuntur, non omnia. Imo auſus eſt eorum quidam ingenue ſatis fateri, ſe, quo magis diſceret, eò minus cognoſcere. Sed inſiſtamus ueſtigijs, & greſſum promoueamus. Diſcutiendum primo uidetur, priuſquam ad earum rerum apparatũ, quem propaginis requirit eductio, orationem conuertamus, quanam de cauſa factum ſit, ut de promendi traducis opera, interiecto dierum ſpacio, eoque non exiguo, prorogetur, nec unica uice ſed ſeparatim perficiatur. Videbitur enim quibuſdam, forſan pręſtare longius, ſi omnem moram explicandę propaginis intercidamus. Nil enim obeſt, quin cutim, quę in traducem ceſſura eſt, parata hunc in uſum forcipe noſtra Architectonica, uel ad infernam partem uel ad ſupernam utcunque id nobis ratio perſuaſerit, una eademque opera excidamus. Sic enim, & temporis iacturę, cruciatuum magnitudini, operationis ſecuritati conſultum eſſet. Nam propaginem ſi uno impetu excipiamus, & pro inſitione paremus conformem, feſtinaret promptius noſtra operatio, & citius ad exitum, abſque tanto temporis diſpendio, ad tres menſes, & ultra ſcilicet, deduceretur. Quid pręterea

terea non tormenti ſubeundum eſt? Etenim nec bis patiendum eſſet, nec acerbius. Namq; uix, aut non tanto dolore operationis vehementiam ægri experiuntur, quod adacta forcipe partium ſenſus quadantenus obtorpeſcat. Hoc multi non obſcurè profeſſi ſunt ſe operationem hanc prius, perfectam uidiſſe quam animaduertiſſe. At qui ſtimuli quæ vellicationes, quæ tormenta, dum propaginem depromimus perferenda ſunt? Videbimus id infra, dum actionem hanc cum ſuperiori conferemus. Quid non incommodi ſupereſt, dum parti ei medemur, atque uel ſorditiem extergimus, vel linteum imponimus? Certe cutaneus tradux, ſi una opera totus, quantus futurus eſt, è brachio eximatur, faciliorem multo, blandioremque curationem nobis promittit. Quid non preterea fructus in operatione percipiemus? quam tuto rem adminiſtrabimus? Etenim ſi uas quoddam uel arteriæ uel uenæ, idque non leuiuſculum, uiolari quandoque contingat, licebit utique iniurijs eius facilius occurrere, quod ſub aſpectum, & manus noſtras recta cadat, ſiue id deligandum eſſet obnixius, ſiue uel uſtione ubi contumacius ſeſe effuderit, ſanguis cogendus, uel fauces ei obturantibus præcludendę ſint. Atque hoc apud nonnullos plurimum ponderis habiturum eſſe, facile adducor, ut exiſtimem. Hęc tamen omnia, quanta ſint, vnius exitus lubrici, atque adeo quod fruſtra fiat, quod moliamur, oppoſito ariete cuncta ruunt, penituſque demoliuntur. Quamtumuis enim cita, & cruciatuum exors, tametſi lenis, & ſecura illa exiſtat operatio, nihilominus tamen, & artis finem excludit, & omnimodam pernitiem propagini interminatur. Hæc enim prima calamitas eſt, ſi quidem ſimul totam propaginem, vt decet, excideris, quod ſimulatque una ex parte auellatur cutis, quamprimum reſiliat, & vno fere oculi nictu totam ſeſe contrahat, quam ſiue manu, complanare, ſiue uinculis explicare adnitaris, omnem tamen operam luſeris. Præter enim, quod id ob partis illius flacceſcentiam fieri nequit, & ſubiectarum partium, iamque conuulneratarum curatio hoc opus minime patitur. Videtur ſimile, quid fidibus in teſtudine accidere, quę ſimul ac validius diſtenſę reſcindantur. Nam, & ipſe uno impetu reſiliunt, & explicatę haudquaquam eo, qua eas incideris, redeunt. Sic quandoque vulnerum labia hiare uidimus, ut ea adducere rurſus quantumuis inſudaremus, plane impoſſibile fuerit. Diſſuadet ergò, & penitus prohibet, hęc in ſeſe currentis cutis noxa, quo minus una eademque opera, & propaginem delineemus, & vniuerſam depromamus, & tanto plus, quanto maius periculum fuerit, ne præter illa incommoda penitus emoriatur. Etenim conglobata minus difflabitur, minus curam ex remedijs admittet, & ſi qua illius parte intereat id latius ſerpendo, & reliquum contactu inficiet, & totum confeſtim abſumet. Negat id operandi genus poſſe concedi, & partium, quę ſubſtratæ ſunt, non contemnenda dignitas, ſiue muſculi fuerint, ſiue uenæ, & arterię, quę ſi inſolentius denudentur, mirum quantum ex aere circumfluo offendantur. Nō enim nō omni ferro penetrantior eſt, licet partes eas ſatis ſtrenue faſcijs munìueris, & pręcipue tunc impetit, cum ſuam propago curationem expectat. His ergo incommodis tollitur illa adminiſtrandę propaginis pręceps, & accelerata cura, & in medium uenit, ea quæ interpolate fit, & diſtractim, quæ ſane utcunque tardior paulo fuerit, vtcunque quędam cruciatus momenta includit, longę tamen tutior eſt, & ad inſtitutum noſtrum accommodatior, quam illa, qua non ſolum de lucro, ſed de ſorte etiam periclitamur. Sed iam ex ordine ſequitur, vt tempus, quo propaginem depromi neceſſe ſit, recte definiamus. Hoc ut in cæteris artis operibus fit, non certis diebus aut horis deſcribi poteſt, ſed ex rei natura, & ſubſtantia petitur. Quod enim illa nobis commonſtrauerit, id ſequendum eſt, quod uero alienum ab ea erit, recuſandum nec annexa eſt eius uirtus certis regulis. Quando igitur propaginem iam denotatam educere conueniat, illius nobis, quę neceſſaria eſt, corpulentia oſtendet, & ſymptomatum omnium intermiſſio. Affluente enim ſanguine, eoque caloris vi in fibras carneas compacto ſolideſcit cutis, & denſior fit, quo quaſi freno, iam inciſa, reuellitur, quo minus corrugata euaneſcat, ſed expanſa priſtinum quantitatis decus retineat. Hoc erat illud, quod ſectionem hanc, una cum ſuperiori, qua prima lineamenta traducis duximus, ſimul fieri uetabat. Expectandum itaque eſt, ut craſſior cutis quoquo pacto, & compactior euadat, quod, ſi in incertis rebus certi aliquid licet ſtatuere, intra quatuordecim dies fere ſolet contingere. Quo temporis beneficio, & quę corpora ſubiecta ſunt, non ſine utilitate fruuntur, dum exiccata noua cute ſeſe inueſtiunt, cuius ope confirmantur, & egregie ſe tuentur ab aeris exterius aduenientis iniurijs. Itaque ex hac excerpendę propaginis occaſione quaſi auctarium quoddam nec ingratum ſubſidium partibus his accedit, quas externis noxis exponere, & immunitas relinquere nec commodum nec tutum ſatis foret. Pręcipue autem hocce operationis genus adigit, vt differamus, ipſa ſymptomatum, quę contingere ſolent uiolentia, atque quouſque penitus conciderunt, quod intra illud dierum, quod diximus, ſpatium non poteſt non fieri. Si enim effrenatius ſanguis proripuerit, ſi inflammatione partes diſtendantur, ſi eryſipelate incaleant, quis quęſo non uidet nihil tentari poſſe, tantumque abeſſe ut de traduce educendo cogitemus, quod nouis doloribus, nouo periculo fit, ut potius quo mala, quibus partes illę conflictantur, deliniamus, eo omnes conatus noſtros, omne conſilium, omnem operam, & ſtudium conuertere oporteat. Nec contemnendum illud eſt, quod ex interitu propaginis impendet periculum. Iam

enim

enim ubi traducem hęc mali labes concutere occepiſſet, nullatenus eius ſœuitiam uel compeſcere, uel extirpare nobis integrum eſſet, ſi quidem primis incommodis noua denuo aggregaſſemus; quin ferocius longe, & immitius in propaginem graſſaretur, & eum ſua uirulentia penitus conſumeret. Non enim tum, pluribus malis ſimul incumbere poſſemus, & eorum uim euertere. At cum ex mora interpoſita, curationi locus detur, vt ſi quid obripuerit acerbius id ſtatim è medio tollatur, & non parum interea recreatis uiribus propago confirmetur, vt pote, quæ ex duplici loco tanquam geminis uberibus, & ſanguine, & ſpiritu perfundatur itaque minus periclitabitur, & omnes operationis impetus, ſi qui ſunt, & futuri ſunt promptius, & minori cum noxa ſuſtinebit. Si enim altero nutritio exempta priuabitur, infelicius multo uitam deget, nec uires iam labantes recuperabit, ſed ijs collapſis protinus euicta, & emortua concidet. Operæ igitur precium fuerit, hanc ſecundam actionem pauliſper prorogare, & tum eam aggredi, tum omnis ſymptomatum fragor conciderit, & ubi redintegratis uiribus ipſa propago à malis reſpirauerit. Sic operis ſecuritati conſulemus, ſic ægroto moleſtias imminuemus, ſic maturo rem abſoluemus (ſat enim cito fit quod ſat bene,) ſic etiam alijs partibus, & præcipue, quæ ſubſtratæ ſunt, non leue emolumentum compara bimus cũ omnem aeris iniquitatem arceamus, atque ut paullum ſeſe reficiat, poteſtatem faciamus, tandemque id agemus, quod recta ratio, omnium ſcientiarum magiſtra, & actionum regula, nobis commonſtret, cui nec experientia, grauis, & ipſa teſtis, & illius quaſi comes, ſi non ſocia, repugnet. Nam conatus noſtros, hucuſque fœlices rei ſucceſſus ſemper confirmarunt. Sed iam apparatum huius adminiſtrationis expedit, ut edoceamus, ut paratiores eſſe poſſint medici, dum opus aggreſſuri ſunt, & ad agendum alacriores. Non enim leue ſolatium eſt, nec minima pars operis, inſtrumentis, quæ ex uſu ſint, ſatis inſtructum eſſe, & ea accommodata, anteque diſpoſita habere. Illud enim agenti calcar addit: hoc artem, & artificem commendat. Veruntamen ſupellectilem hanc ad ſuperiorum normam, quæ in prima operatione adduximus, facilè unuſquiſque ex ſe poſſet inſtruere, ne tamen quis hæſitate poſſit, nec ſibi ipſi ſatisfacere, agite breuibus, & compendioſe rem omnem enodemus. Cumq; ita diſſecanda ſit cutis ex altera parte, cumque uenulæ quandoque intercurrant, ideo illa prorſus inſtruenda ſunt omnia, quæ in prima traducis delineatione ſupra deſcripſimus. Oui ergo albumen, roſacea dilutum, liberalius adſit. Huic bolum armenum, & ſanguinem Draconis inijcere conuenit. Adſint linamenta ſtuppea, bina, lata, & in ouatam figuram conformata. Quantitas ex amplitudine ſectionis petenda eſt. Sint autem ampla ſatis, vt uniuerſam ſectionem nuper factam, obuelent cum propaginis, tum ipſius brachij, ex quo is ipſe iam iam, depromptus fuit. Medicamenta adhuc, & linamenta in promptu ſint in curam ſubiecti uulneris, cuius totam circumſcriptionem eò quod propaginis fundamentum ſit, perbelle aream uocamus. Vt igitur ei medeamur, linamenta parare decet ſuppurantibus oblita, & linteolum, quod inijciamus, ipſi areæ amplitudine reſpondens, ſub hæc alia quoque linamenta ex uſu fuerint, quæ interno traducis vulneri proſpiciant, ſintque unica uice hac, præſidijs ſupra habitis, quibus pus mouere datum eſt, adhuc obducta. Cætera uidebimus alias. Requiruntur etiam faſciæ duæ eadem quam ſupra notauimus magnitudine. Illarum altera aream, & quæ medicamenta iniecta ſunt continebit: altera in ſubſidium eſt, cutaneo traduci. Hanc uniuerſo brachio extra circumducere oportet, ideoque longiorem illa eſſe conuenit. Adſit etiam culter politiſſimus ęque, & acutiſſimus unus atque alter quibus ſectio adminiſtranda fuerit. Sic acum adeſſe decet traiecto funiculo, qua faſciarum fines conſuemus, & pręcipue internę quæ nullatenus in nodum vult conſtringi. Famulorum præcipua cura fuerit hęc adminiſtraſſe, uel in ijſdem apparandis chirurgo præſto fuiſſe cui illico incumbet nunquid recte ſe habeant omnia, oculis ipſis perluſtraſſe. (Nihil enim magis actum erit, quam quod ipſe agas) tandemque ſingula ſuis locis probe collocaſſe. Atque hęc de apparatu. Cętera in ſequentibus proſequamur.

CAPVT OCTAVVM.

De cutanei traducis iam educendi adminiſtratione.

EDOCTVRI iam, quo pacto cutaneum traducem ſeu cutis propaginem educere conueniat, ita orationem inſtituamus neceſſe eſt, vt pro curtarum partium ratione, in quarum uſum ipſe ceſſurus ſit, eiuſdem educendi modum primo demonſtremus: mox rem ipſam aggrediamur. Non enim parum refert quid agas, & cur agas, prius cognouiſſe. Illud igitur primo ſcitu dignum eſt, cum in alterutram partem cutaneum traducem educere poſſimus, id tamen indiſcriminatim facere non licere, locus enim pro ſectione hac non promiſcue omnis eſt, ſed quem curtæ partes, oſtenderint. Cum itaque nares curtæ, & labia vtraque ex ipſo reſtituantur, uidendum eſt, num ſingula iſtorum eundem ſectionis locum requirant, an planè diuerſum: & nunquid aliqua eorum conſentiant, aliqua uerò diſſentiant. Hanc rem definiet recte operis finis, & artis ſcopus, qui eſt ut

partes curtas ad deficientis quantitatis normam, reſtituamus, neque id ſimpliciter, ſed appoſite, & quam decenter, vt quantum fieri poterit naturæ typum aſſequamur, & hoc grato ſpectaculo mortalium oculos perſtringamus. Id autem præſtabimus, ſi traducem ſubſtantia, quam ſimilem adiungamus curtis, atque vt eum in membri, quod perierat, figuram aptè, & concinne ducamus. Sed hoc infra rectius docebitur iam illud euoluendum eſt. Cum igitur in traduce duplex adſit ſuperficies, externa ſcilicet, & propria ſcilicet domeſtica, & minus propria, quinimo aſcititia: & cum utraque earum educi, & curtis applicari queat, quanam parte atque uel infra ne uel ſupra id faciendum eſt? Si in applicatione hac decentem ornatum, ſi naturæ ęquitatem obſeruare licet, ſi diuerſarum partium concentum, ut hominum oculos afficiant, exprimere conuenit, utiq; profectò nihil aptius erit, nihil conformius, ipſa cute brachij ad externam faciem, curtis partibus, extra etiam applicata, nil uerò ineptius, nil enormius ipſa parte auerſa traducis, ſi cum aduerſis curtorum partibus coniungatur. Hęc enim rubra inęqualis eſt, & aſpera illa leuis, æqualis, & grato candore conſpicua. Conueniet igitur partes haſce, & curta, & traducem, aduerſas aggregare, & unire. Sic enim & partium ſubſtantia, & ſimilitudine concinne ſibi inuicem reſpondent. Quod cum ita, ut ſtatuit recta ratio, faciendum ſit, ſane, & poſitum traducis uel ſitum in unione quadrare opportunius eſt. Quare ſi ex inferna parte propaginem incidamus, ac naribus applicemus, nemo certe non uidet eã inuerti debere, & domeſticam eius partem, externis, & aduerſis narium partibus conglutinari. At hęc ab illius ſymmetria, & ſubſtantia longe diſſidet, eſtque hoc agere ab fine, & bonitate artis alienum penitus, quæ mirificum quendam partium inuicem conſenſum requirit, & id vnum curat ſedulo vt recte agentis naturæ, ſi modo licitum eſt, ueſtigia ſemper inſequatur. At quamuis ingenio quodam inuertere propaginem poſſimus, & intorquere, nouerit tamen unus quiſque uelim, hanc contorſionem ſiue inuerſionem magna certè mercede vel inflammationis in traduce, uel cruciatus in ægro fieri. Nec prudentis eſt, res dubias, & ancipites certis atque accommodatis anteponere. Quod faceret is, qui propaginem infra excideret, exciſum contorqueret, contortum inſereret. At ſi ex ſuperiori parte reſciſſam eduxeris, mirum eſt, quam recta, quam ſine incommodo & ad nares, & ad ſuperius labrum feratur, quam lęuore, ęqualitate, ſi ſic curtis aduerſa applicetur, quam candoris ſpecie cęteris membris reſpondeat. Merito igitur ſtatuendum eſt, ſi nares, atque adeo ſuperna labra inſtauranda ſint, non infra propaginem, ſed ſupra, & qua parte ad alas inclinat, incidi, & à brachio educi debere. Secus accidit, cum infernum labium refici oportet. Tunc enim, ſi loco alto excideris traducem, & affecto loco connectas, partem eam quę illi genuina eſt, & natiua, intrò conuerti contingit: quam uerò ex inciſione nactus eſt ſuperficiem calloſam aſperam, & fuſcam quaſi, oculorum aciei aduerſam exponi. Quod cum maxime abſurdum ſit, & fini noſtro penitus aduerſarium, enitendum eſt, ut depreſſo loco, & qua ad ulnam conuertitur traducem excindamus. Ita fiet, ut infero labio rectè cohęreat, & ex artis pręſcripto ad exemplum ipſius naturę, partibus curtis ſumma ęquitate conſentiat. Sed nunc operis adminiſtrationem ineamus, qua in re admonendi nobis ſunt chirurgi, nos ſectionem hanc duplici modo pręſtare poſſe. Aut enim recta fieri poterit propaginis inciſio, aut obliqua: quarum illa ab interiori propaginis angulo, ad alterũ exteriorem recta, neque huc neque illuc inclinata ducitur: hęc uerò ab interno cutis angulo ad ſuperiora, & decuſſatim quaſi aſcendit, & quę propaginis regioni ad humerum contermina eſt cutis illius partem quandam eripit, aliquando quidem adeo inſignem vt ſeſquidigitum exęquet. Hanc verò diuerſitatem, nos magna Dea, neceſſitas edocuit, & uſus optimus artifex comprobauit. Cum enim aliquando propaginis delineationem non exacte conſtitiſſe, a nobis animaduerſum eſſet, nec parum eſſet, quod imminuta eius longitudine à pręſcripta mole diſcederet, quare vt hunc errorem corrigeremus, propaginem quadãtenus exporrigere, & amplitudinem eius adaugere inſtituemus, quod non alia ratione, quam ſectione hac, quę obliqua fertur, nec incommodo licet aſſequi. Solet enim ad cęteras decrementi traducis noxas, & illud accedere, quod iuxta angulos tam ſuperiores quam inferiores, perenni uegetandi agitatione natura ipſa coitionem moliatur, & inde propaginis moles fere plus quam par eſt pro inſitione, imminuatur. Nec minus opportuna eſt ſectio hęc, cum laxa cute, & tenui, inſigne traducis decrementum fore, quod ex latitudine iam imminuta certò conſtat, non immerito uerebimur. Admonemus itaque medicos, ſi quidem non abſque illorum culpa paulo breuior, quam ſatis eſt, propago fuerit: aut ubi cutim exciſuri, non leue quid de quantitate eius deceſſurum fore ſuſpicentur, vt errata illa corrigant, & futuris malis hac prudenti ſectione proſpiciant. Vbi uerò nullus dubitandi locus relictus eſt, tum recta, & abſque aliqua ad latera declinatione ſectionem molientur. Pręſtat tamen ſemper in omnem euentum attentum eſſe, & ut redundet potius quid, quam deficiat, prouidiſſe. Aeger igitur lectulo decumbat, eo penitus loco, & ſitu, ac fuit, cum prima traducis lineamenta ducebamus: lumini opportunus, à parietibus interuallo diremptus, proxime ad exteriorem marginem, ut ſub artificis manu hęreat, circaque lectum hinc inde excurrere liceat, & ut abſq; cereorum uſu operatio poſſit peragi. Miniſtri interim ſua loca obſeruent: alter ad artificis dextram, qui penes ęgrotum erit: alter ad ſiniſtram: hic ęgri brachium,

puluillis

puluillis innixum, cubito tenus, manuque extrema recte ſublata continebit: ille verò, ut medicus preceperit,& uel recte uel oblique propago excidenda ſit,ſic ſuperam humeri regionem contrectabit. At quoniam vtrumque horum modorum, nempe aut rectam aut obliquam ſectionem, in vſum transferri conſtat, non ludemus operam, ſi vnumquemque illorum non ſemel, & una præceptione, comprehendamus, ſed diſtinctius, & accuratius deſcribamus. Quare Si rectam ſectionem chirurgus facturus ſit miniſtrum qui a dextris obijcitur, ſupernam brachij cutim, & quæ traduci proxima eſt comprimere iubeat. Cedit enim cutis ob mollitiem, & ſectionem, quæ recta futura eſt,non raro interpellat. Comprehendet uero cutim miniſter, & ad normam continebit, ſi alterā manum axillę inijciat: alteram uerò ad cutaneum traducem quam proxime imponat. Interea chirurgus propaginem ſpecillo attollat,indicem ſiniſtrum imponat pollicem extra è regione adijciat, & traducem blande ſublatum contineat. Mox dextra ferrum imponat,aciem impingat, & ad rectam lineam ad angulos ſuperiores,æquali, & non erranti ductu perducat. Propaginem iam eductam ad vlnam inclinet,& parte ea,quæ vulnerata eſt, ſtuppas imponat, probeque muniat. Fit enim ut non leuem ſanguinem hęc pars effundat ſi quandoque uenula quæ incidatur eandem perreptauerit. Itaque, & hic habet,quod non negligat artificis ſedulitas. Interea miniſter cæteris partibus,nempe areæ incumbat,ſtuppas inijciat,& ſanguinem profluentem arceat. Atque hęc prorſus fuerit rectę ſectionis ratio. In obliqua,quam nunc edocebimus, primum eo ſuperſedendum eſt ut neque quod ſupra uoluimus, brachium miniſter comprehendat,neque manus geminas, imo nullā inijciat. Hoc tamen medico perſpectum ſit,vt inter traducem,& ſubiecta corpora ferrum adigat, & ſuperiora uerſus ſectionem paret. His enim duobus operatio hęc à ſuperiori deſcendit. Protinus itaque ubi perſpexerit, quantam portionem cutaneo traduci adijcere oporteat,hunc pollice ac indice dextrę manus ſuſpendat, & miniſtro, qui ſupra eſt ſcilicet ad dextram,comprehendendum tradat. Ipſe propagini ſpecillum intro ſubijciat,eandem attollat,& indicem ſiniſtrę manus lenius imponat: huic pollicem ex aduerſo obijciat,& quemadmodum diximus cutim ipſam ſubleuet,pauloque altius vt cultello non impedito aditus pateat. Eundem dextra inijciat,aciem adigat,& uali de tranſuerſoque ictu quantum ſibi opportunum eſſe uiſum fuerit,obnixe educat. Propaginem iam depromptam ad vlnam reclinet,& qua parte reſecta eſt ſtuppa contegat,& recte muniat. Sed hoc negocij ſtatim miniſtrorum alteri concedendum eſt. Ipſe medicus ad aliam partem recurrat,linamenta inijciat, probeque, & ſedulò curet,ut omnem ſanguinis impetum,quouis modo refrenet, & inhibeat. Exinde conſilium eſt vniuerſam aream contegere,atque diuerſis linamentis, & linteolū illud latum imponere. Propaginem uerò miniſtro ſiniſtrorſum credat, qui dextra eam comprehendat commodiſſime,& linteolis tepefactis, aduerſus aeris iniurias indefeſſo foueat. Interim chirurgus altera faſciarum totam aream circundare,& opportuno contegere,hoc prorſus modo,meditabitur. Initium illius ad ſuperiora,& interiora areę explicet, id pollice manus firmet, dextram ſub poſtica parte demittat, ad interiora ſurſum faſciam educat, mox qua parte cepit, reuertatur, rurſus faſciam circumducet, quod eouſque peraget, quo tandem vniuerſum areę ſpacium circumiecta faſcia contectum fuerit. Ea tamen lex eſto, ut in externam brachij partem faſcia deſinat, ubi reliquis ſpiris eam affigere, & funiculo aſſuere elaborabit artifex. Hęc ubi peregerit tum propaginem depromat, & qua parte reſidere debet,ſuper eundem plane locum,unde exemptus eſt,linamenta quædam,pro interna ulceris curatione, ſupra eam faſciæ latitudinem,inſternat,& eò impoſitum traducem reclinet. Hic obſeruatione dignum eſt, ut locum traduci conuenientem ſatis aſſignemus,atque ut eo tam in latitudinem quam longitudinem explicato, ne quid erroris committamus,moderantiam quandam actionis obſeruemus. Plurimum enim ad operis perfectionem proderit eundem recte componere: nec minimum a mole eius decedet, ſi quę non rite peragantur, quo nihil erit uel ad operis finem inutilius, uel ad artis commendationem ineptius. Nec protinus id animaduerti licet, ſed furtim labes hęc ac per momenta ſeſe inſinuat, quouſque tandem aliquo tempore poſt eius incrementum concipias. Nullum igitur oportet non mouere lapidem, ſeduloque, & obnixe contendere, ne erratum quid, negligentia, & culpa noſtra committamus, ſed, quo ad licet, officij noſtri munia expleamus. Traduce igitur reclinato,explanato,& rite compoſito, iubeat uolo chirurgus, ſupremam eius à miniſtro ſupra comprehendi,impoſito indice,medioque digito, & ne quid remittat, ſollicito admoneat. Etenim, ut propago contrahatur cauendum eſt. Ipſe faſciam arripiat,ad infernam partem,& qua matri propago adhuc inhæret,inijciat, mox deligationem promoueat,quouſque tandem integram propaginem comprehenderit, & cum brachio deuincierit. Nouerit autem chirurgus in hoc faſcię circumpoſitu, totam operis iam dicti dignitatem conſiſtere. Nam contabeſcit, quam primum traduce ſi arctius conſtringatur, & calore ſuffocato emoritur: ſin uero laxius deligetur neque ſic fiet,quo minus à quantitate ſua recedat. Aequitatem igitur, & regulam adhibeat, ne quid uel connectendo obnixius, uel deuinciendo ſolutius, non ſine querimonia peccet medicus. Sed cum arduum ſit primo ictu metam attingere, & non niſi experientia conſtet, num ad normam actionem tuam direxeris, itaque ut

certior euadat, & peritior, quotieſcunque faſciam deprompſerit chirurgus, uniuerſam cutis ſubſtantiam animaduertet, & carioſe circumſpiciet, nunquid recte ſeſe habeant omnia: an uero propago emoriatur, aut quodammodo ſeſe contrahat. Hoc autem oculi demonſtrabunt: illud uerò pallor, & in ſentiendo torpor oſtendet. Itaque ſi quid prętermiſſum fuerit, id rite, & ſine difficultate corriget. Sit autem diligens ualde chirurgus expeto. Quare quod reliquum eſt ubi omnia peregerit, tum brachium in locum ſuum atque in mediam figuram collocabit. Atque hęc fere, ni fallor, uniuerſa operationis huius adminiſtratio eſt. Sed hoc in loco, quaſcunque traducis partes annotaſſe, & proprijs appellationibus deſignaſſe, commodum eſt, ut illarum, ſi quando mentio incidat, abſque ulla uerborum circumſcriptione meminerimus. Effingendis nominibus agricultura faces prę feret. Eius enim ſigna libenter ſequitur ars noſtra ſub cuius auſpicio in campum proſilijt, cuius ductu ut unicuique patet, hucuſque militauit. Partem igitur uniuerſam, quæ operationis noſtræ materies, & ſedes eſt, & cutaneum traducem, & cutem propaginem, & cutim brachicam nouo efficto nomine hucuſque, ut & inde fiet, nuncupauimus. Hæc longitudine, & latitudine inſignis eſt: altitudinis minimum obtinet. Longitudine uerò, & latitudine adeo differt, ut illa tertia parte hanc fere ſemper ſuperet. Longitudinem, autem quia inſignior eſt in ſuperiorem mediam, & infimam, partem ſecari licet, & ſingulis ſua nomina indere. Superiorem eam intelligimus, quæ proxime à brachio abſciſſa fuit, quam traducis apicem iam aliquoties diximus. Eundem proprio magis nomine inſititio, ſeu apice inſititio poſthac ſignificari uolumus, quod hoc loco præſertim is ipſe in curtas partes inſeratur. Infernam portionem, quæ à brachio dependet radicem traducis appellamus. Hinc enim, uelut ab radice in arbores ſic in reliquam traducis ſubſtantiam alimentum defertur: Sic partem quæ radici brachij contermina eſt, nutritij nomine deſignamus, quod eius beneficio nutriatur tradux, & adoleſcat. Quæ uerò media eſt inter radicem, & apicem, eam propaginis corpus non immerito uocabimus. Quod autem ad eius ſuperficiem utramque ſpectat, nos equidem communi nomine, & interna, & externa, aliquando etiam auerſa, & aduerſa uſi ſumus. Quæ enim interna eſt à facie noſtra auerſa eſt, quam quia in callum decoquitur nonnunquam calloſam nuncupabimus: quæ uerò exterior eſt, hęc oculis noſtris ex aduerſo ponitur, quam uſitato cutis nomine cutaneam deinceps dicemus. Cæterum traducis oras uel interiores, uel exteriores, aut lineas uocabimus aut linearia confinia, uel interna uel externa. Nec ea incommodo, & labia dicere poſſumus, quod rotunditate, & craſſitie labia oris fere repræſentent. Atque hæc pauca de his ſufficiant. Quantumuis enim rei æſtimationem his nominibus non aſſequamur, non minimum tamen lucis conferunt, & omnes errorum tenebras, qui ſubinde his nominibus occuluntur, diſcutiunt.

CAPVT NONVM.

De curatione recentis, & antiqui vulneris, cum in traduce cutaneo, tum in area ipſa, nec non de cutanei traducis educatione.

POSTQVAM igitur cutaneũ traducem eduximus, & ne quid nobis ſanguinis effuſio, negocij faceſſat, prima curatione cauimus, mox ſequenti die uulnus detegere præſtabit, ſeduloque circumſpicere, quid nobis in hac curatione fugiendum ſit, quidve poſthęc peragendum relinquatur. Qua in re ut diſtinctius, quam fieri poterit, progrediamur, partienda nobis oratio fuerit, cum id res ipſa poſtulet. Duo ſunt omnino vulnera in utriſque partibus in area ſcilicet, & in traduce, diuerſa penitus, quorum unumquodque ſuam curationem, & propriam expoſcit. Primum illud tam in brachio quam in propagine iam antiquum eſt, quod in prima delineatione obuenit: alterum recens eſt ad eductionis locum, cum ad apicem traducis, tum ad areæ regionem ſupremam. His ſingulis uaria deberi auxilia, nemo plane eſt qui ignoret. Quæ enim pars nuper attrita eſt, & ferro laceſſita ſuppurationem requirit. Illud uerò iam inueteratum vulnus conſumpta immani illa cum affluentis, tum congeſti humoris copia, ob partis imbecillitatem, ex conuulnerationis impetu illatam, reiectis iam inde ſuppurantibus exiccatione indiget, eaque non vulgari, quo demum quidquid molle eſt, ſiccando compreſſum in callum ſeu cutem, obdureſcat. Quare ſedulo annitatur medicus, vt ſub exitum huius operis, atque ubi in callum concreuerit cutis nullo impedimento ad artis finem recta peruenire queat. Quæ cura illi etiam incubuerit, ſimulac tam propaginis apex, & ſummum areę confinium ad exactam ſuppurationem deuenerit, quod negotium fere intra nouem dies, vel ad ſummum intra undecim, quandoque, & ſeptima luce perficitur. Non enim id pus mouẽdi interuallum quod antea, admittimus, cum non idem iam nobis propoſitum ſit, multaque fuerint, & non indigna, quæ vulneris tunc ſuppurationem extraxerint. Primum enim id nos feciſſe adegit ſymptomatum grauitas quorum vel metum concidere, uel ſœuitiam penitus placari prius neceſſarium fuit. Sic expectandum erat ut interim compacta carne ſolideſceret cutis, & in maiorẽ

molem

molem excreſceret, quo minimum certe, aut non tanto impetu,& priuſquam auxilium afferas,ipſe tradux decreſcat. Non enim exiguum eſt,quod illi ex carneis fibris alibi ſubnatis robur accedit, quę quaſi frenis quibuſdam impendentem,& iam erumpentem cutis decretionem inhibent. Celerius itaque ſuppurantibus renuntiaſſe licet,atque exiccantia ad manus ſumpſiſſe, ut partes illę callum, ſeu cutem dixeris quamprimum contrahant. Inditio autem fuerint, iam ſatis ſuperque ſuppurata eſſe uulnera, cum in ipſis medicus conſpexerit,quę Celſus doctiſſime refert, ęqualem ubicunque ruborem, ſiccitatis, & humoris moderantiam,nullumque,uel exiguum doloris ueſtigium.

Celſ. lib. 5. cap. 26.

Tunc enim ſuppurantibus ſuperſedere oportet, & ut cicatricem plagę inducas omnes conatus exercere, quod iiſdem fere tam in area,quam propagine, auxilijs perficitur. Paulo tamen ualentiora,ut uſus nos edocuit,ipſa area pręſidia requirit, quod uliginoſum magis (ni fallimur) id brachij uulnus,& ſordidius exiſtat,cum muſculis inhęreat,quibus, quę uaſa circumſiſtunt liberalem uaporum,humorumque copiam iugiter affundant,& ulceris curam quod ſicco gaudet, maxime ſuſpendant. Aſt ubi exigua colluuies fuerit, ut eſt,quę traducem cutaneum obſedit, itaque promptius occaleſcit,& mitioribus multo,quam areę uulnus,tractari cupit.Pręſtiterit ergo,quãdo delectus adeſt vtcunque idem artifici ſcopus ſit, hanc curationem nihilominus diducere, quod etiam ea de cauſa non negligendum eſſe uidetur,cum diuerſis ferè, atque proprijs ſymptomatibus pars vtraque ſubinde excrucietur. Sed tranſeamus propaginis curam atque eam,quæ areæ eſt, iam proſequamur. Medicamenta pro cicatrice quamplurima ſunt,at nobis uſu comprobatum eſt unguentum ex pompholyge,cuius hęc deſcriptio eſt. Recip. cerę albæ, olei roſ. an lib. 5. ſucci fructus ſolani ſat.vnc. iiij.plumbi vſti,& loti,pompholygis,an.vnc.j.thuris puri.vnc.5.Coquatur oleum,cum ſolani ſucco, ad illius conſumptionem,tunc adijciatur cera, qua liquata addantur cæterarum rerum pulueres,ijque tenuiſſimi,ſubigantur in mortario omnia,& ad unguenti formam reducantur. Hoc vnguento linamenta oblinimus,& brachij plagæ imponimus. Eſt & aliud, quod non minori fructu multoties experti ſumus. Recip.lapid .calamin.terrę lemniæ an. vnc.iiij. lytharg. aur.ceruſſ.an.dr.iij. ſucci ſemperuiui.dr.ij.cerę vnc.v.olei roſ.omphac.lib. 1.miſce,& s.ar.reformetur vnguentum. Non ſecus unguentum ex minio profuerit,ex lithargyro, ex ceruſſa, ex calce lota, & alia id generis permulta quæ cum humiditatem,abſorbeant ualidiſſime exiccant, carnemque exinde in callum excoquunt. Veruntamen cum quandoque humidam carnem, mollem atque mucoſam oriri contingat,tam in areę meditullio,quam in vniuerſa illius peripheria: quod plerunque corpore humidiore,& frigidiore accidit,& impuro ſanguine: prudentis medici fuerit ad alia præſidia interim mentem conuertere,quibus putrilaginem illam,carnemque flaccidam penitus conficiat. Alitur autem id uitij genus alimentis humidioribus,ac omnino erratis,quę in uictu committuntur. Quapropter pręcidenda ſunt ęgro,ſorbitiones,iura,& id genus cibi humidiora, imperandaque ſicciora, ut ſanguine aquoſiori,& minus conſiſtenti edomita,ad frugem corpora redeant,& exiccata citius conualeſcant. Interim autem hęc medicamenta uſurpaſſe profuerit. Recip. terebinth. ceræ alb. reſin. ammon.an.dr.14.floris æris,opopon.an.dr. 2.ariſtoloch.lõgę,thuris maſculi,bdellij,an.dr.6.myrrh. galban.an.dr.4.litharg.dr.9.olei ſi æſtas fuerit lib. 2.ſi hyems.lib.3.Bdellium ammon. & opoponacem in aceto,quod ſatis eſt,per unam noctem macerato,calefactis terebinthinam permiſceto,in oleo adiecta cera, cæteriſque in puluerem redactis coquito,& ex arte unguentum efformato. Hoc linamento inungito,& vulneri imponito. Mirifice enim humorem abſorbet,& mucidam carnem cõſumit. In eundem vſum aliud paramus,ęque ualidum,ac diuturno uſu comprobatum. Recip. reſin.pini lib.1.cerę.lib.5.olei comm.vnc.4.ęruginis,unc.1.s.reſinam ac ceram in oleo liquato, ęruginem ſtudioſe terito, oleo addito, & unguentum conficito. Vtiliſſimum etiam fuerit, quod ex unguent roſ. & præcipitato paramus quandoque, cuius egregiam operam innumerò experti ſumus, dum nobis putredo hęc debellanda eſſet. Compoſitionis ratio hęc eſt,ut quartam pręcipitati partẽ unguento roſ.immittamus uelut exempli gratia.Recip.ung.roſ.meſ.unc.j.pręcipit.opt.pulu.dr.1.s. miſce. Hoc pręſidium ſenſim abradit, & carnem putridam, & uniuerſum ulcus abſque ullo dolore deterget. Cæterum contingit quandoque iam exporrigente ſeſe cute, & aream inuoluente, puſtulas quaſdam in tota area,atque momento fere excitari,quę,quod reliquum eſt,curationis inhibent, & officium recte operantis naturę interpellant. Odioſum profecto hoc ſymptoma eſt,& cuius occaſione longiſſime inſitionem traducis,differre neceſſarium eſt. Fit plerunq; ęſtiuis ardoribus,corpore picrocholo,& calentioribus cibis enutrito. Tum enim bilioſa colluuies excreſcit,quę cum turgeat,& huc illuc agitetur,tandem in brachium,& quoniam tenerior eſt,in aream ipſam procumbit. Hinc circa tenuiſſimam cutem, quęque nondum confirmata eſt, in aream puſtulę excurrunt, quę pręter operis moram,& acerrime puriunt adeo,ut circumſitę partes aliquando lancinatę, dum ab ęgrotis mollioribus ſcabuntur, non exiguum ſanguinis flumen effundant. Non ſolum autem, quod pars hęc imbecillior ſit, phlyctenę erumpunt, ſed quod non raro ad partes has ſuam natura ſentinam, tamquam longius diſtantes à uitę principio,exoneret, qua de cauſa inſignia uaſa, quaſi ampliſſimos quoſdam riuos ad materię deriuationem hoc loco conſtituit. Hoc malum, &

phlegmatica exercet corpora cum ſalſus quidam ichor, iſque tenuior exudauerit, & partem eam occupauerit. Augetur id mali genus ex imbecillitate capitis, quod in proximo ſitum eſt, & hinc ab alto, quaſi in vallem ſua excrementa præcipitat. Huic autem ſymptomaticum uictu commodo, tum medicamentis oportet occurrere, quorum illud non enarrabimus, (iam enim ſępe hæc pręcepta euoluimus, & quia non imperitos ad hanc operationem acceſſuros eſſe confido) ſed exundantem copiam lęuiſſimam pharmaco primum medici uelim detrahant, quæ ſi leuior fuerit, unica uictus ratione edomabitur. Itaque medicamenta duntaxat perſcribamus, & ea præſertim, quæ longo uſu cognouimus, atque ſuper omnia, hoc quod ſubſequitur. Recip. olei roſ. compoſ. lib. 5. olei roſ. omphac. vnc. iij. ſuccorum fol. plantag. fol. ſolani hortenſis, centau. minor. lapat. an. vnc. j. s. Olea bulliant cum ſuccis ad eorum conſumptionem adde ceram albam, quo ad ſuffecerit ad efformationem vnguenti molliſ. aſperge demum. lytharg. pul. vnc. j. s. pompholig. pręparat. dr. ij. recrem. plumbi. pulu. dr. iij. pul. hordei cremati. ʒ. j. s. boli armen. ueri pulu. camphor. an. ʒ. s. unguent. infrigid. Galeni, popleon. an. vnc. j. miſce, & reformetur unguentum. s. ar. Eſt adhuc aliud neque id contemnendum. Recip. lytharg. vnc. j. ceruſſ. vnc. v. cerę alb. unc. iiij. olei roſ. lib. 1. alborum ouorum recen. n. iiij. liquefiat cera cum oleo in olla uitreata, addatur lythargyrum, & ceruſſa, continuoque miſcęantur: ubi autem refrixerint, ouorum albumina, eaque probe agitata inijciantur, & unguentum conficiatur. Hoc pręſidium humorum feruorem apprime reſtinguit, & benigna ſiccitate ad cicatricem ulcera perducit. Super eſt tamen adhuc, & aliud areæ malum, quod impuris eò confluentibus humoribus enaſcitur, qui cum paulo craſſiores ſint, ibi hęrent ob corporis molem, & partem eam in profundiora ulcera excauant. Hæc labes equidem ut dicam peſſima eſt, appoſito tamen uictu, ſi quid in illo erratum fuerit, & corpore pharmacis expurgato, quod reliquum eſt, extrinſecis applicatis non infœliciter expugnatur. Sed ab illis lubenter ſuperſedeo, cum chirurgus peritus, obſeruatis interim anni tempore, ętatis, ac temperamenti ratione ea facile præſtare poterit, hęc tamen nos operęprecium eſt addere, quæ licet multa ſint, eaque uſu à nobis non improbata, bina tamen tanque omnium accommodatiſſima, & ſaluberrima ſubijcere uolui. Horum primum eſt. Recip. reſinę pini, terebinth. ceræ citrinę, olei comm. an. unc. j. s. Diſſolue ceram, & reſinam in oleo, tandemque terebinthinam, omnia colentur, & in cacabo ad lentum ignem bulliant, aerique expoſita demum refrigeſcant. Alterum uerò tale fuerit: Recip. terebinth. mell. roſ. col. an. unc. j. thuris, aloes, ſarcocoll. farinę hordei cribrat. ſub. an. dr. 5. Diſſoluta terebinthina cum melle, addantur pulueres, & agitentur indefeſſo, uſque quo exactè commiſceantur. Atque hęc ferè ſymptomata ſunt, quibus aream interdum uexari conſueuiſſe non infrequenter experti ſumus, pro anni tempore, ac ętatis, ſed pręcipue ob unius temperiei, ac corporis habitus conditionem. Horum ſingula ex humorum impuritate, quę ſubinde in languida membra deſœuiat, originem ducunt. Itaque corporis expiationi incubuiſſe, prima utique cura fuerit, ea tamen lege ſeruata, ut minimum ualentiſſimis pharmacis ęgrum concutiamus. Nam & uictus ratione, ſi rite conſtituatur (ſi quidem minor colluuiei copia affuerit) uniuerſum negocium rectè peragemus. Lędunt quoque pharmaca, & uentriculo corporis noſtri œconomo non exiguam noxam inferunt, ut Medici fatentur: quare fugienda ſunt, & parcius, aut nequaquam in uſum traducenda, ſiquidem artis dignitatem ſaluam eſſe uelimus, cuius eximium decus non leuiter perſtringemus, ſi repetito pharmacorum tormento ulterius ſe conflictari debere, cognouerint homines. Multi enim ſunt, qui pręter hunc ſolum curandi modum, cętera laudant omnia. Hiſce igitur renuntiandum eſt, dummodo id integrum nobis fuerit, & oppugnandum id mali genus, appoſita uictus ratione, eaque diligentius obſeruata. Hęc enim medicinę pars, & ſuauiſſima eſt, & tutiſſima. Sed ad traducis curationem, quę potiſſima medici cura eſt, atque adeò ad eiuſdem educationem aliquando deſcendamus. Illius callum moliri, caput eſt, & medicamentis appoſitis quamprimum eundem arceſſere. Tum enim inducta cicatrice, inſitioni locus eſt. Educationis ratio in eo conſiſtit, ut quod ex ubertate; & alimenti benignitate contingit, propaginem bene nutriamus. Hinc ſolidior fit, atque uegetior, & ob roboris uigorem, ac decoris ſpeciem inſitioni aptior. Velim namque chirurgi exiſtiment, & cum traduce artem noſtram periclitari, & operis ornatum in eius dignitate collocatum eſſe. Scrupuloſius igitur educare illum neceſſe eſt, nec minimũ uel negligentię uel ſecuritati concedere, quod exinde non leuem propago noxam ſubeat, quam neque in progreſſu reuocari, neque ullo poſtmodum ingenio corrigere poſſumus. Quambrem mihi ſępius chirurgi admonendi fuerint, & obnixius. Bona enim, & quę ſalutaria ſunt, inculcaſſe frequentius non oberit. Nouerint itaque iam de ſua dignitate agi, & quicquid cutaneo traduci ex induſtria acceſſerit, id omne in operis decus eximio diligentię teſtimonio, mox transfuſum iri. Sed rem ipſam ineamus. Vt ergo propagini medeamur, id nobis conſilium eſt, quod in areę curatione fuit nimirum, ut in nouo uulnere pus concitemus, & cicatricem plagę inducamus. Sunt autem plane eadem pręſidia quę ſupra habuimus, ideoque, & unguento ex pompholyge, & alijs ibidem deſcriptis, uti licuerit. Sic linamẽta arida, eaque medicata, ſi adhibeantur profuerint, uel filamenta ex eo linamẽti genere,

nere, præparata, hoc plane modo. Eligantur lintea tenuia puriſſima, imbuantur liquore, quem mox deſcribemus, exiccentur in umbra, rurſus perfundantur, bis vel ter, & toties exiccentur. Liquor talis eſt. Recip. gallar. immat. ſummach. myrtill. balauſt. cort. granat. an. m. j. acac. hypoſyſt. an. vnc. 1. alluminis unc. 2. bulliant omnia in uino nigro, eoq; auſtero, quouſq; tertia ſaltē pars ſuperſit, macerentur in eo linteamina, & in umbra exiccentur. Cum verò omnia hæc non modico temporis decurſu peragenda ſint, quæ ſcilicet ad traducis curationem ſpectant, non ineptum eſſe mihi uidetur, ut hoc quicquid eſt uniuerſi temporis, quas ætates cutanei traducis merito appellare poſſumus, certis quaſi notis diſtinguamus. Vt enim in animantibus, certis quibuſdam interuallis, quibus non obſcuro corpora noſtra immutari contingit, uiuendi tempus circumſcribimus: eodem pacto, & in traduce, quamuis æſtimatione impari ſuas mutationis uices deſcripſiſſe, & proprijs nominibus deſignaſſe licitum eſto. Sunt autem hęc pueritia, eius adoleſcentia, ætas conſiſtens, & ſenectus ipſa, quæ ſingula ſi recte quis animaduertat, & in traduce ſpectantur, & ſpectata proſunt non mediocriter. Pueritiam ergo id vniuerſum temporis ſpacium eſſe dicimus, quod traducis eductionem proxime conſequitur, & eouſque quoad vulnus euidentius exiccatur. Eſt enim cum exuberante humore nullum adhuc in fibris carneis ſiccitatis ueſtigium apparet. Indicio ſunt, mucores plurimi, fibrarum flacciditas, & totius traducis, quędam ueluti mollities. Nec id mirum eſt, cum ab ſuperiori nutritio quaſi ab ubere materno, quibus binis antea largius alebatur, iam exempta rapiatur cutis, atque ita non minimum langueat, & præſertim, quod interim multis ſit expoſita difficultatibus, & plurimis ſymptomatum, & quamgrauium telis impetatur. Illius igitur medici ſubſtantiam curioſius tum inſpiciant, ſeduloque aduigilent, ne qua furtim noxa ſubrepat, quę rem ad anguſtias deuoluat, & ſummum de operis perfectione metum atque ſuſpicionem nobis incutiat. Eius generis mala fere ulcera ſunt, inflammatio, & partis cuiuſdam corruptio, quę omnia ijſdem præſidijs, quorum ſiluam ſupra propoſuimus curanda ſunt, ut ea hoc in loco non repetere ab ratione haud alienum ſit. Reliqua tamen eſt ipſius traducis tabes, quod malum cum vniuerſis eius temporibus commune ſit, ideoque ubi aliorum, quæ communia ſunt ſymptomatum mentio inciderit, neque hoc obliuione conteremus. Iam uerò adoleſcentia traducis ſubſequitur, quæ tum planè incipit, cum manifeſta ſiccitatis argumenta ſeſe proferunt. Tunc enim recreata cutis neque ſuſcipit excrementa aliarum partium, neque ea ob caloris languorem penes ſe congerit. Hic qualiſcunque fuerit, maius multo robur oſtendit. Porrò linearia confinia in primis occaleſcunt, & mox cætera. Cur uerò id contingat, neque callus ipſe, ſeu cicatricem dicas, ab inferna parte, atque à radice ſeſe promoueat, ni fallimur, hæc cauſa eſt. Callum enim non aliud, ſi Galeno credimus, quam uehementem carnis exiccationem eſſe ſcimus, quapropter credendum eſt, ubi minimum humiditatis uigeat, ibi citius callum generari poſſe. Inter uero traducis partes, nulla magis certe, ac ipſa radix uliginoſior eſt, quæ cuti muſculis proxime adhæret, à quibus omnis ſiue humoris ſiue uaporis copia in hanc partem effunditur. Arbitramur itaque utcunque ualentior ſit hęc pars, & calidior, nihilominus tamen eam quàm traducis apicem, minus poſſe callum contrahere. Hic enim plurimum, & à brachij cute, & muſculis ipſis diſtat, & minus exhalantis profluentiſque humiditatis recipit, citiuſque exiccatur. Sed utcunque id eueniat, tunc adoleſcere traducem certum eſt, cum partes illæ exiccari occipiunt, & iam clariſſima cicatricis indicia apparent. Porrò ætas uirilis illa eſt, cum radice tenus cicatrix ſeſe promouerit, ac vniuerſa eius ſuperficies, interna ſcilicet in callum abierit. Tum uerò conſenuit, cum callo radicitus conſtituto, totus propaginis ambitus iſque interior cicatricem iam contraxerit. Iam enim reſiccatis ultra modum, fibris carneis, & alimento ob calli duritiem, qui radicis anguſtias obſidet intercepto, ad inſignem frigiditatem hęc pars delabitur: hinc flaccida, hinc mollis eſt, hinc exucca, & quia gemino calore deſtituitur hinc arida, & rugoſa, unde omnis eius amplitudo decreſcit, & fatiſcente ætate, & uigore iamiam langueſcens conſumitur. Supereſt autem, ut mala ea, quæ traduci communia eſſe diximus, tabem nimirum, ac radicis inæquale libramentum, aliquando explicemus. Reiecta uerò dignitatis cenſura, ab eo incipiemus, quod tempore primum eſt, & artificis culpa plurimum obrepit. Non enim quam naturæ uitio maximè contabeſcit cutis, nec protinus à principio; ſed ut uſus nos edocuit, longe poſt, & cum tradux in callum quaſi totus iam abierit. Si igitur inęqualius libretur tradux, quod facile fit utique non contemnendum hoc planè uitium eſt, cuius natura ex ipſo nomine ferè adducitur. Eſt enim cum ad radicem in alteram partem uel ſiniſtrorſum uel dextrorſum, à poſitus rectitudine tradux deflectat, quem protinus ſimulatque hinc inde declinauerit, noua quędam, & non exigua calamitas excipit. Dum enim in alteram partem contorquetur, & male explicata cutis in ſeſe conſidit, ſtatim eò loci, ulcuſcula quędam contrahit, & demum ex humoribus eò confluentibus ijſque acribus diſcinduntur. Huius rei euidens teſtimonium eſt, ſi qua ueſtis ſulcum quendam, & plicam contraxerit. Hac enim parte potiſſimum arroditur. Idem fit in cute traduce, & prę ſertim, ſi neglecta uel delata illius cura hoc malum altius ſederit, & iam ulcera grandia excitantur, eaque rebellia. Hinc ſtrigoſior fit propago, planeque aridior, quod

Gal. de arte Medicinali c. 96.

ingreſſus alimento, quaſi faucibus præcluſis, interceptus ſit. Caueant itaque, ne malo huic anſam præbeant medici, aut ſi iam peccauerint, videant uelim vt quamprimum corrigant. Cum enim ab externis cauſis hoc malum pendeat & externis adimandum eſt: & quod artificis peperit negligentia, eiuſdem, etiam extirpabit induſtria. Curandum igitur eſt ſummo ſtudio, ſummaque ſedulitate, ut in traducis poſitu, eiuſque, dum faſcijs obuoluitur, deligatione, libramenti ęqualitatem curioſe nimis ſeruemus. Cui præcepto ſi ſatisfacimus, nec vlcera remouere, nec maciem abigere tandem oportebit. Si tamen ſupinæ huic imprudentiæ locum conceſſerimus, & iam hæreat domi noſtræ hæc mali labes, quę animum, & uires ſumpſit cum tempore, nec ita cedit facile, iam inflectenda propago, & poſitus eius puluillis, quę propius admoueantur, ijſque lineis emolliendus eſt. His enim velut obiectis obicibus, ne eò amplius, quo prius, declinet, tradux non ingrata ſolertia proſpicimus. Atque ut exemplo rem declaremus, age flectatur ſiniſtrorſum propago, eò quod ipſi hoc ſuperiori deligatione effecimus. Submouenda itaque hæc inflexio fuerit, & ad ęqualitatem tradux reducendus, linteolo latiuſculo, quod manus amplitudinem exæquet, duplicato, ad pollicis quantitatem efformato, mox ad internum angulum cute traduci iniecto, explicata tamen radice, & in rectitudinem conſtituta, & faſcijs probe conſtricta: & vbi vincula ſoluta fuerint, denuo propagine librata, & ſubiecto puluillo, tœnijſque ijſdem colligata. Fiet enim, vt paulatim in priſtinum ſitum transducatur, & iam rectitudinem obtineat, quod ubi contigerit, puluillos adijcere denuo ſuperfluum fuerit, ſed eam diligentius uinciſſe. Vlcera autem ſi iam cęperint, ijſdem prorſus remedijs, quæ ſupra diximus, & in areę incommodis adhibuimus, expugnāda ſunt. Eſt tandem, ſecundo loco non exigua traducis labes, cum ſtrigoſior euadit, & occultò langueſcens per momenta ſubinde contabeſcit. Vitium hoc quandoque ex iniqua deligatione oritur, alijſque de cauſis internis, quemadmodum ſi prope radicem, qua alimentum effertur, partes ſupernas callus quidam circumnectat. Quo pacto quandoque fit, vt ſi arctius cutem deligauerimus, imbecillam alias iugulemus: neque ſolum ſi radix ipſa, ſed ubi, & inſititius vltra modum conſtringendo compreſſus ſit. Nequit enim alimentum attrahere exigua adeo caloris particula: nec demandatum conficere. Hinc rugoſior fit, hinc ſenſim deſinit, & emoritur. Si igitur deligationem duriorem paulo eſſe circa radicem contigerit, nulli dubium eſt, quin ſanguine, & alimento ob itineris anguſtiam intercluſo, vniuerſa traducis amplitudo, quod nequaquam nutriatur, iuſtam ob cauſam decreſcat. Itaque ſublata hac, & effectum illius adeo noxium, & infeſtum, protinus chirurgus amouebit. Nec ſolum in prima traducis ætate diligentiam adhibeat oportet, ſed maxime alias, cum nullum tempus ab his malis vacuum ſit ſed quod eo etiam iam confirmato, & ualentiori facilis ad interitum prolapſus ſit. Veruntamen vbi error hic uel traducis uitio, quod intemperie quadam conflictetur, vel cęterarum partium malo obtigerit, iam cauſis rectè ęſtimatis, in earum ablationem omnem operam collocare, oportet. Quod ad alterum horum ſpectat, eluenda eſt impuritas, rite propinatis pharmacis, de quibus mentio ſupra à nobis habita fuit: alterum verò, quod non niſi ab frigida fluit intemperie itidem remouendum. Promptiſſimum enim eſt, particulam adeo tenuem, tam pauco calore perfuſam frigiditate corripi, refrigeratam marceſcere. Auxilio præſentaneo fuerit illam frictionibus, ijſque lenioribus interdum contrectaſſe. Etenim & maternum alimentum addiſcit trahere, & id uberius allicere, cum calor quodammodo excitetur, & reſeratis vijs, moleque traducis laxata promptiſſime ſanguis prorumpat. Deſinant autem a radice ipſa frictiones in inſitium, fiantque blandiores, quouſque partes rubeſcant, & in molem attollantur. Hęc enim argumenta ſunt, iam emolumento attritionem illam fuiſſe. Quod limites hos ſupergreditur, non auget, ſed diſcuſſo calore, & ſanguine imminuit. Profuerit, & inunctionibus calorem langueſcentem ſuſcitaſſe, quales ſunt ex oleo camomel. aneth. lilior. alborum, coſtino, tepefactis, & liberalius cutaneo traduci affuſis. Irriganda uerò eſt ſaltem pars eius exterior domeſtica, & interna haudquaquam oblęſa, quod calli atque adeo ipſius cutis procreatio, uda omnia, & præcipue olea reſpuat. Res autem hoc pacto adminiſtrabitur: goſſypium chirurgus ejuſmodi oleis imbuat, ſeu lanę hapſum, & uniuerſum traducem extra inungat, medijs uero digitis, ab radice ad ſummum uſque perfricet, frictionem repetat, particulam deinde abſtergat, & faſcijs tandem obuoluat. His enim pręſidijs iam deſinens calor recreatur, ſtupens excitatur, langueſcens confirmatur. Fotum pręterea ex generoſo uino, nunquam non utilem eſſe perſpeximus, & pręcipue per hyemis rigores, corporibus phlegmaticis. Idem & calorem exſuſcitat, & inſigne robur propagini conciliat. Si tandem calli duritiem nos corrigere oporteat, id ceratis, quoniam aliorum uſus non conceditur, & pręcipuo cerato, diachylon, diapyritide, diapalma cum mucilag. rad. altheę, & rad. cucum. agr. nec non diadyctamno pręſtabimus, & ſanitati traducem, & integritati reſtituemus.

CAPVT DECIMVM.

De inſerendi tempore, cuiuſnam ſcilicet ætatis cutaneus tradux ad inſitionem efficiendam ſeligendus ſit.

SED quicunque ad has uſque metas fœliciter progreſſi ſunt ut in delineando traduce, eoque educendo, quæ non minima artis pars eſt, diligentiam ſuam, & ingenij ſolertiam, non aſpernando teſtimonio comprobauerint, iam alterum ſibi ſcopum præfixum eſſe cognoſcant, qui, & ipſe non exiguum ingenij robur, non vulgarem mentis conſtantiam, non tenuem in agendo operam expoſcit. Quamuis enim deſcribendi, depromendi, ac poſtremo educandi cutanei traducis cura non exiguas difficultates obtineat: maiora tamen in ijs, quæ relinquuntur, uel calculis omnibus conquiſitis, momenta poſita eſſe, nemo certe inficiabitur, qui re peracta acrius rem introſpiciat, nimirum cum naribus curtis appoſitè traducem cutaneum inſerere oporteat. Hoc enim aliud eſt, quod propagine iam educata non minori mentis acumine, quam manuum promptitudine, peragendum ſupereſt. Veruntamen quodnam adeo præruptum eſt, tam aſperum, ita impeditum, quod non pertinaci ſtudio ſubiri, aſſidua diligentia expediri, indefeſſo conatu ſuperari queat? Qui enim id operis hactenus peregerunt, ut tot anguſtijs rerum, deuictis, tot nodis in explicabilibus uerè euolutis, fœlices euaſerint, ſi quod communi prouerbio iactitatur.

Dimidium facti qui bene cœpit habet:

Hoc uno præclaro initio, optime certe, huius artis noſtræ fundamenta iecisse, & iam multa, & præclara non indecore ſuperſtruxiſſe uideri poſſunt. Ideoque animos erigant, induſtriam excitent, & alacriter, & præſentes ad hanc inſitionis operam accedant. Sed cum hæc inſerendi ratio, quantum ad anni partes ſpectat, quod ſuperiori libro docuimus, nullis limitibus circumſcribatur, cum eam non minus æſtuante, quam rigente cœlo adminiſtrare liceat, nec illa ut in arboribus, ſic in corporibus noſtris, alternantis caloris, & frigoris uiciſſitudo ſit, quare nunc, cum per ætates ſuas propago iugiter decreſcat, perſcrutandum relinquitur, nunquid non certum aliquid inſerendi tempus conſtitutum ſit, & quodnam omnium ſit aptiſſimum. His enim quaſi regulis, cum ſingula medicus dimetiatur, opportunum certe inſitionem molietur, & quod ars uoluerit, non incommodè præſtabit. Qua in re definienda commutationem bonorum quandam non ingrato exemplo mirari ſuccurrit. Cum enim mortalium naturam illa inſitionis momenta, quæ in arborum propagatione examinanda ſunt, reſpuere penitus dixerimus, quod partes noſtræ quouis tempore, abſque omni exceptione promiſcuè coaleſcant, hoc tamen arbitrium noſtrum non obſcuro circumſcribi uidemus, & eò definiri, quod certam denique, & minime dubiam inſerendi rationem hic noſter tradux ſuo iure poſtulet. Neque mirum eſt, uti hæc apud nos, ita in arboribus minimè contingere. Non enim uel artificis manus, qui in alienam arborem ſurculus inſeritur, uel quaſuis iniurias expertus eſt. Sed totus quantus proprias, & natiuas uires obtinet. Quare nec mutationi obnoxius eſt, nec eas corporis ſui uiciſſitudines patitur niſi eas quas temporis progreſſu naturæ neceſſitas ſecum affert. At qui in humano corpore tradux eſt, humana induſtria, quæ hac in parte quaſi naturam ſub iugum mittit, ſummaque cum difficultate elaboratur. Cum uerò operatio hæc uiolenta ſit: neque id quod uim patitur diuturnum eſſe queat, ſtatim cenſum illum incurrit, quem omnes uno ore prædicant, omnia hæc fatiſcere quamprimum, & deſinere, nec extra naturæ leges aliquid poſſe perſiſtere. Simul enim ac tradux efformatus eſt, quaſi egreſſus naturæ limites quamprimum deſinit, atque per temporis momenta illa, quas ætates ſupra diximus, tandem ſenſim emarceſcit. Vt ergo certum quendam dierum terminum, quo traducem inſeri commodum ſit neceſſario præfigeremus, hęc una mutationis ratio nos adegit. Sed neque hanc inſerendi metam commonſtraſſe admodum difficile fuerit. Veruntamen nolim ob hoc artem noſtram, ut apud quoſdam fit, male audire, quod ignobilior ſit, & abiectior artificioſæ arborum inſitioni, ut quod hæc certior ſit atque promptior: illa uerò incerta tarda, & periculis plena. Non enim eo, quando, & ſcilicet quamdiu, & quomodo agas, ſed quidnam rerum agas, actionis dignitatem, atque adeo artis præſtantiam metiri licet. Quo enim unumquodque nobilius eſt, quo utilius, eò prius uel poſterius ponendum eſt. Huic rationi, & ſcientiæ innituntur, ut quæ earum de re digniori tractet, longe dignior ſit: quæ abiectiora, abiectior. Sic in rebus publicis quibus excelſiora munia legata ſunt, celſiore loco habentur. Sic rudis arborum inſitio eſt: quæ uerò in homine ſit acutior atque ſolertior. Vbi uerò maior operis cura, ibi dignitas propè illuſtrior eſt. Quod ſane patet in humana inſitione, ubi naturam ipſam noſtra induſtria uincimus, atque eam inſuperabilem, quaſi compedibus alligatam noſtro ipſi genio ſeruire cogimus. Nec laudatur qui parua, eaque ſine difficultate ſuperauerit. Eum qui magna tentaturus eſt, pericula ſubire oportet. Trita, & vulgaria unuſquiſque ex ſe poteſt facile. Nec minus tam in artibus digniora ſunt, quam in naturæ operibus, quæ maius in operando temporis ſpacium deſiderant. Quæ enim ſuo genere infima ſunt, breui abſoluuntur: quæ generoſiora, diutius perficiuntur.

tur. Quamobrem in utero mulier citius conformatur, edita citius adoleſcit, adulta citius conſe-neſcit. Cuius enim decrementum citum eſt, eiuſdem nec incrementum tardum eſt: quodque lentius ſuccreſcit, idem neque protinus labitur. Quamuis verò multa arborum genera, & inter animalia quamplura, ſi tamen Plinio, & ſimilibus fides adhibenda eſt, admodum uiuacia ſint, & tardius multo increſcant, hac tamen non dignitatis ergo, ſed uel ob molẽ, uel ob materiei inepti-tudinem, uel propter efficientis imbecillitatem contingit. Veruntamen hæc perſcrutari alterius negocij fuerit. Hoc tantum indicaſſe ſufficiat, non eſſe, ut propter temporis moram, ob pluri-mas difficultates, minus dignam artem hanc exiſtimemus, atque eam ob has noxas, itemque alias, uel negligendam uel culpandam eſſe, & præcipue quod traducem noſtrum, qui in agricolatione paratiſſimus eſt, nec ulla opera indiget, nobis apparare deceat, eumque ad inſitionem conforma-re. Quod ſtudium ſane licet multis perplexum ſit incommodis, artem tamen eiuſque dignita-tem extollit, & una ingenium artificis, eiuſque diligentiam manifeſto exprimit. Et quæ nam de-mum eſt in hac ſpacij prolixitate, noxarum interpellatio? num tormenta num cruciatus ſubeundi ſunt? Meditatio hiſce omnibus difficultatibus exempta eſt. Omnia ſecurò, & ritè à ſcienti me-dico tranſiguntur. Cum enim quartum, & decimum diem æger ſuperauerit, intra quem omnia ſymptomata deferuent, ſi quidem recta fuit curatio, quicquid reliquum eſt temporis, uſque dum inſerendi traducis poteſtas fiat, liberum certe eſt ab omnibus moleſtijs. Interea nullis præceptis ægri detinentur, non coercentur diæta, non oppugnantur pharmacis, libere uagantur, proprijs mu-neribus incumbunt, dummodo inconſulta uiuendi ratione impuritatem quandam ne coaceruent, cutim ipſam contorqueant, & imbecillam inepta coniunctione iugulent. Tunc enim ad diſcipli-nam reuocandi ſunt, & pedicis coercendi. Itaque neque hic, quod plurimi inculpant, merito quiſ-poſſit redarguere. Sed definiamus aliquando, quænam inſerendi traducis occaſio fuerit. Primũ igitur ſane conſtat, cutaneum traducem certis quibuſdam mutationibus obnoxium eſſe, earumque uices ſenſibus patere, atque ideo tranſumptò nomine ab alijs ætates dictas fuiſſe. Cum enim por-tio hæc cutis, à brachio iam educta ſit, atque ipſa ad radicem occalleſcens, anguſto tubulo alimen-tum ſuum, nouo more ſuſcipiat, iam quaſi extra naturæ cancellos poſita, inſolentiæ huius noxam ſtatim perſentit, nouitatiſque pertæſa ſenſim definit, cumque has difficultates penitus euincere nequeat, tandem emoriens euaneſcit. Omnia autem hæc, ſi quis recte attendat, nulla cum diffi-cultate ipſis ſenſibus comprehendere poterit. Atque ratio eſt, in quam tota inſerendæ propaginis commoditas referenda eſt. Quid enim curtæ nares intra ſanitatis ſuæ ſepta conſtitutæ, nec ullam uim perpeſſæ huic negocio conſulant? Illæ immotæ ſunt, nec his mutationis iniurijs ſubiectæ, ſed quouis tempore, ut inſitio fiat ſuimet copiam faciunt. Cum uerò aſſidua mutatione in præceps tra-dux feratur, nec quicquam etiam uel cohibere uel reflectere ualeamus, libertatem hanc, quam nares offerunt, anguſtiſſimis finibus includit, & ut inſitionis regulam a ſeipſo depromamus, om-nino adigit. Eius igitur ſtatum contemplari oportet, & ſic inſitionem aggredi. Non enim præter hæc, datur tertium. Repetamus itaque cutanei traducis naturam, in qua uniuerſa inſerendi ratio poſita eſſe uidetur. Ex his enim illum temporis articulum, qui inſitioni opportunus ſit, liquido cognoſcemus. Quadruplex, ut antea uidimus, propaginis, ſtatus eſt, quos peculiari nota, perita ſimilitudine ab alijs rebus, ætates eius appellauimus. Pueritia eſt, tum adhuc mollis, udus, im-becillis tradux eſt prioribus ab exemptione diebus, nec ullum exiccationis, qua parte adhæſerat cæteris membris, intra, indicium proferat. Adoleſcentiam demonſtrat, cum ab mollitie ea, & uli-gine recedens quadantenus exiccatur, & iam manifeſto conſolidari incipit. Virilem uerò ætatem ingreditur, cum latius ſeſe exporrigente callo, totus obdureſcit, totus iam exiccatus, aut ſaltem præter exiguam ad radices eius partem, & carne compacta, euictiſque cæteris malis inſigne robur acquirit. Seneſcit tandem, cum omnis interna eius ſuperficies in callum penitus excocta eſt, nec ul-lum humiditatis ueſtigium apparet: iamque ſtrangulante callo, & quaſi uinculis duritie ſua ſangui-nis aditus intercipiente iam collabi, & contabeſcere incipit. Præſtat itaque nunc, cum intra hoſce limites cutanei traducis tota inſerendi ratio contineatur ſingillatim conſiderare, nunquid ſecun-dum omnes haſce ætates inſitionem moliri liceat: an potius aliqua earum aptior, alia inepta, & plane reijcienda ſit. Sed quauis ætate, quouis propaginis tempore hanc operationem præſtari poſ-ſe, nullum eſſe credo, qui exiſtimet. Eadem enim de cauſa, qua eius delineationem, & eductio-nem diſcerpſimus, & iam illius inſitionem diſtulimus. Non enim id robur, eas uires obtinuit, ut operationis uehementiam, inſitionis ſcilicet, ſuperare, & immunis ab omni labe, præcipue uerò ab repentina illa, & impetuoſa contabeſcentia perſiſtere potuerit. Nam non ea carnis moles ſuc-creuerat, quæ frenare huius mali uim poſſet atque compeſcere. Sic occurrendum erat alijs ſym-ptomatibus inflammationi ſcilicet, ſanguinis effuſioni, quorum impetus operationem hanc omni-no diſtrahebat. Quare ad minimum eſſe non potuit, ut ſtatim atque exciſus fuit, atque in pueri-tia ipſa curtis naribus implantaretur. Nec id in adoleſcentia commodum eſt, cum omnis malo-rum feruor nondum deſierit, nec adeo firma ſit, propago ut inſitionis impetum ſuſtineat, aut ſi

quidem

quidem inſeratur haud probe ſolideſcat. Ea enim nondum ſatis exiccata, ſed uda,& proruentibus cerebri excrementis continuo irrigata, mirum non eſſet, quin computreſceret, aut tardius,& non ſine difficultate ſaneſceret. At ſenectutem expectare neque id operæ pretium eſt. Conſtantem enim traducem atque robuſtum expetimus: non flaccidum atque exolutis uiribus deficientem, Quid enim eo cum ageremus? Adornandus naſus eſt, & in integrum reſtituendus, quod quidem particula ea molli, rugoſa, albicanti, pallida, exucca, quæque uelut morboſa eſt, (ſenectus enim cuique rei morbus) minime cogitare licet, nedum aſſequi. Igitur in uirili ætate conſtitutum, atque tum, ubi iam penitus obduruit, & iam flecti incipit, ualidum ſatis, atque ad ſuſtinendam operationis uim apprimè munitum, traducem oportet arripere, & cum curtis partibus nouo inſitionis, conſortio copulare. Non enim id commodius, tutiuſvè licet peragere. Sic noſtris, & patientis uotis abunde ſatisfiet. Atque his inſerendi tempus tandem definitum eſſe uolumus.

CAPVT VNDECIMVM.

De apparatu eorum, quæ ante inſitionem neceſſaria ſunt.

NVNC ſuſceptæ methodo ut inſiſtamus, earum rerum, quæ operis adminiſtrationem comitantur, rationem omnium declarare oportet. Hæc enim cognita prius, & pro ratione,& modo diſquiſita, plurimum conferunt, ut decore, ſcite, & abſque mora perficiatur actio. Cum uerò omnia hæc, non eandem naturam obtineant, nobis diſtinguenda ſunt, ut rectius, & omni confuſione, quæ errorum mater eſt, ſummota rem ipſam edoceamus. Sunt igitur quædam neceſſaria ad operationem, nonnulla uero quandam commoditatem afferunt: atque ea quæ neceſſaria ſunt, uel in ipſa operatione ex uſu ſunt, uel ubi eam perfecerimus: quemadmodum, & hæc ipſa uel operis, quod iam adminiſtratum eſt, conſeruationem, & tutelam, uel illius medelam reſpiciunt. His igitur ſummatim collectis ijs opus eſſe dicamus, quæ operam adiuuant, quæ eam præſtant, quæ cuſtodiant, & quæ curationem adhibeant. Incipiamus autem ab his, quæ commodioris operationis gratia requiruntur. Hæc enim cum leuiora ſint, nec tam arcto uinculo ut cætera inter ſe ſic illis cohæreant, iure merito præmitti poſſunt. Ex primis igitur eſt, ut cæſaries capitis aut capillus uniuerſus, ut barbæ pili, atque adeo myſtaces, ſi affuerint, penitus deradantur. Singulos enim his niſi id fiat, plura inſunt incommoda: at peracta, & medico, & ipſi ægro non modice utilia. Iſthæc porro omnia, ut certius cognoſcantur, atque ut ęgrotos, ſi qui repugnauerint, ea medici poſſint edocere ſingillatim adijciemus. Atque ut ab cęſarie exordiamur, eius incommodum eſt niſi decidatur quo minime cucullus, quem infra deſcribemus ipſi capiti tenacius adhæreſcat. Inęqualis enim capillorum moles, hanc arctam applicationem penitus tollit. Sic lentor illis quidem adhæret,& humiditas lubrica, ut firma caput ueſtigia nequeat figere, ſed facillime hinc inde euertatur. Hoc autem maxime cauendum eſt, ſiquidem partes inſitas iam rectè cuſtodire, & coalitum eum decentem efficere conamur, quæ caput plane immotum, & ſtabile deſiderant. Reijcienda igitur capillorum moles, & ad cutim uſque penitus nouacula demenda eſt. His adijciuntur, & capitis ſordities, & ex fuligine excrementitia, porrigo, nonnunquam & infeſtum animal, pediculi, quæ ægros excruciant, ſomnium adimunt, pruritum excitant: hinc caput ſcalpere neceſſe eſt, & brachium mouere, quorum unumquodque quam inſitioni inimicum ſit, quam coalitum uel impediat uel contorqueat unuſquiſq; ex ſe uidet. Exacta enim, & plane prodigioſa quiete opus eſt. Solet uero colluuies hæc excreſcere, cum ob diuturnum connexus ſpacium, ad decimam quartam diem uſque, quo nec caput licet extergere, nec aqua eluere, tum quia ex cucullo, & manu obiecta minus calor ille expirat, nec ulla agitatio fit, quę illam excrementorum copiam diſcutiat. Sic iniqua eſt capillorum moles, quod ſubſiſtente calore, uehementius incaleſcant, & proximum etiam caput calefaciant. Vnde humores liqueſiunt, ſi qui affuerint,& diſſoluti ad nares, ad fauces præcipitantur: in uenis ſanguis ebullit, uapores attolluntur, efferueſcunt humores, euocantur excrementa, quæ propellente natura, & quod noxium eſt, abigente, in ea inſitionis ſpacia confertim, & uno impetu decumbunt. Quam uerò hoc pernicioſum ſit, quam ſummè fugiendum, unicuique per ſe notum eſt. Nulla autem mora eſt, nullum incommodum, nullum periculum, ſi cæſariem, quæ omnis mali anſa eſt, exacte, & aduſque cutim abradamus. Nec minimum emolumentum conſequimur, quod arctè cucullus caput amplectatur, firmeque contineat, ne uel in unam uel in alteram partem delabatur. Sic myſtaces, atque ipſa barba peculiares noxas inferunt. Illi enim impediunt, quo minus libere circa aream uerſetur medicus, ut medicamenta apponat, ut rectè faſcijs uinciat ut narium cauitates, ſi quid illis contigerit, animaduertat. Hoc enim perſępe illi peragendum eſt. Barba uero, & quę ad genas hæret importuna eſt ob ſordium prouentum, & pruritum quam acerrimum, quæ uerò mentum inueſtit, areæ curationem inter turbat, & nequid rectè ibi fiat, maximopere impedit. Nequit enim vulnus explicari, detergi, medicamentis muniri, & faſcijs obuolui. His omnibus additur, quod

ſic

ſic difficillime ſane alimenta adminiſtrare poſſimus neque quod id non admodum ingratum ſit, cum pilis offæ adhæreant, & abſtergi nequeant. Conſultiſſimum itaque fuerit, atque maxime ex uſu tum ægroti tum ob vniuerſam curationem, ut ſub proximo crepuſculo, quod inſitionis diem præcedit, vniuerſum caput genas, mentum, labia radicitus nouacula tondeamus. Quæ uero pro inſitione neceſſario requiruntur, hæc ſunt, cultri, forceps, acus, linum, faſcia acuum ſiue cephalica, ſedile, linteum, & goſſypium, quorum omnium vſum paucis edocere conabimur. Cultrorum uſus eſt dum curtas nares atque adeo cutaneum traducem excoriare volumus. Oportet enim extremas horum oras detegi, & æquali vulnere incidere; ſint ergo in promptu cultri acutiſſimi, per plures nec uniformes. Qui enim tenuiſſimam aciem obtinent, qua ſtatim ſeſe inſinuant, & cutim euentu felici abripiunt, vehementer quidem expetendi ſunt. At cum ferri illud acumen ob ſanguinis lentorem retundatur, nec ſemper eodem modo ſit libranda ſectio, ideo perplures eos adeſſe præſtat, acie rectos, gibboſos, acutos, atque quales nobis operandi ratio videbitur deſcribere. Aliquando enim recta acie, quandoque incurua, nonnunquam extremo ferri apice, & incidere, & excidere cutim neceſſe eſt, ſic eos, ſi videbitur, permutare, & quamlibet actionem proprijs inſtrumentis perficere poterimus. Expedit etiam ad manus eſſe forcipem, eamque acutiſſimam. Huius uſus eſt, tum quæ ferro minus aptè expediri queant, tandem forcipe excipiantur. Si enim quid uel ex cute vel carne reliquum ſit, quod ferro non valeamus reſcindere, quin paulò altius in carnē deſcendamus, id labijs forcipis tandem decerpere oportet. Faſcia præterea longitudinis ſeſquiulnæ requiritur, & lata octonos digitos. Hanc conduplicare oportet, fronti circumplectere, & ad poſteriorem eius partem relegare. Vtimur ea, vt pertuſis iam traduce, & curtis naribus, eò loci acus affigamus. Plures enim acus nobis traijciendæ ſunt, & prolixiori ſatis funiculo, quæ niſi aliquo affigantur, facile confuſionem parient, cum funiculos illos connectamus, & ſuturæ decentiam peruertent. Hinc eas, ſi quo reponamus, & præcipue in hanc faſciam cephalicam, inde eas ordine depromere & ſuturam, ut par eſt, innodare poterimus. Hæc enim cauſa eſt, quæ faſciam hanc nos parare edocuit. Acus etiam cum cuſpide tenuiſſimæ tum acie acutiſſimæ (ſint enim trigonæ, & quales pellionibus in uſu ſunt) parentur, eæque neruoſiores, & quam par erit plures numero. Quo enim acutiores fuerint, eò facilius traijcientur, & cum neruoſę, ſint ſi quando cartilagines penetrare oportet, minus confringentur. Numero vero ſi non longe plures ſint, ſaltem tribus præſcriptam quantitatem ſuperent. Fit enim quandoque, vt vel imbecilliores ſint, uel inepto impulſu, uel traijciendi difficultate, contorqueantur aut frangantur: quare tunc permutandæ, & earum calamitas alterius opportunitate penſanda eſt. Acus igitur ſelecturus medicus, curioſius explorabit, cum earum apicem, tum dorſum, & uniuerſum corpus, atque adeo foramen ipſum, ineptiores reijciat; aptiores paratas habeat: cæteris tres ſuperaddet, quæ ſi quid ſecus acciderit, in omnem euentum, ad manus eſſe poſſint. Sed acuum numerum alias ſuturarum multitudo definiet. Adſit, & linum ignis in expertum, mediocre, & ſibimet æquale. Quantitas eius ad ſingulas acus ſatis ampla ſit, & prolixa. Illud conduplicare oportet, partes longe diſſitas traijcere, ac extra illas plurimum excurrere, ne partibus, quas traiecit, excidat. Primum enim traducem, qui à facie longe diſtat, mox nares ipſas, quo loco ſingulę ſuturarum notæ ſunt, traijcimus, demum longo adhuc tractu acus a naribus ad frontis ſummum abducimus. Ampla igitur filum implere ſpacia neceſſe eſt, & adhuc tam ſupra ad frontem, quam infra iuxta brachium prominere, ne qua attractum validius è loco ſuo exiliat. Sed vt laxam adeo ſuturam adminiſtremus (appellamus enim laxum hoc ſuturæ genus, quod, quæ iam partes pertuſæ ſunt, non conſtringantur protinus) quod una conſtricta, & colligata, reliquas itidem non perficere liceat, non immerito nos prohibuit. Cum enim, ut lina connectamus, ipſi capiti brachium annectere oporteat, profecto nullus amplius, uel traduci perforando, uel naribus pertundendis ob anguſtias locus dabitur. Diuiſiſſe igitur operationem hanc non inconſultum fuerit, & ſemel una actione acus tranſieciſſe, & poſthęc ſuturas unam poſt alteram conſtrinxiſſe. Simul enim, ac lina tranſmiſſa fuerint, applicare brachiū facile licebit, fila hinc inde arripere, ordine colligere, & tandem attractis curtis partibus, riteque connexis, in nodos conſtringere. Funiculum itaque liberalius oportet educere, cum quod duplex eſſe debeat, tum ut ſpacium, quod inter curtas nares, & brachium atque ultra eſt, penitus expleat. Qua de cauſa, ſi quid nobis definire datum eſt, ad ulnas quinque eum produxiſſe, non uehementer oberit. Sella vulgaris ſit abſque ijs, quæ ad brachia ſunt, ſuſtentaculis: parte tamen poſteriore reclinium fulcimentum dorſi exurgat: recta quidem ad infimas ceruicis vſque vertebras: retro poſthęc ſenſim inclinet, & ſupra verticem emineat. Huc ægri caput reclinare oportet, & immotum continere, ut ſi fieri poterit, planè nullas, aut exiguas interea temporis, in ſedendo moleſtias percipiat. Præſtat uerò in ſedile potius collocato ægro, quam in lectulo, operationem hanc exercere. Nam & claro lumine opus eſt, & ita ægrum conſtitutum eſſe decet, vt quoquo verſus medicus excurrere, & ſiniſtrorſum uel dextrorſum, vtcunque libuerit, & res poſtulauerit, abſque difficultate ſeſe poſſit conijcere, quam occaſionem, in lectum ægro compoſito, non licet arripere. Non ſecus, & linteum requiritur, quod, an-

tequam opus aggrediamur ad pectus ægri explicare oportet, & ad ceruicem religare. Excipit hoc ſanguinem, & quo minus inquinetur æger prohibet. Adſint, & linteolorum fruſtra, eaque quam plura, adſit goſſypium. Horum vſus eſt, ab excoriatis partibus ſanguinem detergere. Solet enim quandoque ſi largior prorumpat, aciem oculi perſtringere, & excoriandi rationem fallere. Contingit namque vt vel ægro ſeſe intorquente, vel ferro minus penetrante, inæqualiter decerpatur cutis, & exiguum de ea quandoque remaneat, quod ſi ſubſiſtat, nulla ſpes eſt eas partes poſſe coaleſcere. Sæpius igitur vulnus exiccet medicus, & plagę æqualitatem, ne quid de cute reſiduum ſit, ſedulo proſpiciat, in quem vſum linteorum fruſtra, eaque non pauca adeſſe neceſſe eſt, quæ ſemel inquinata abijcere conuenit, & noua aſciſcere. Et hæc fere ſunt, quæ in opere præſtando neceſſaria ſunt iam ad cætera, quorum vſus opere perfecto, requiritur, noſmet conferamus. Sunt autem genere duplicia, & vel ad partium tutelam, ijſque iam conſutis conſeruationem, vel ad earundem curam accommodantur: Hæc medicamentis: illa faſciarum cenſu æſtimantur. Eſt tamen, vt de ea, quia breuior eſt, primo ſermonem faciamus, duplex rurſus curatio. Nam & geminæ partes ſunt, quibus conſulere conuenit: brachium ſcilicet, in quo area eſt, & inſitarum partium ſutura. In curanda area nil prorſus innouandum eſt, ſed ijs vtendum, quibus ante hac. Itaque linamenta, & ijſdē medicaminibus imbuta parare oportet, vulneri applicare, & faſcijs connectere. Quod vero recenti plagæ, & ſuturis conuenit, id etiam inſitis partibus curandi genus expedit. Itaque vt humorum effluxum comprimamus, elaborandum eſt, & ne partes inflammentur. Præſtiterit hic liquamen oui, ſi roſacea diluatur, ea portione quam ſupra aſſignauimus. Adſint ſtuppæi orbiculi, numero bini alter latus pollicem, longus uero, quam nares latæ ſunt, vt futuram uniuerſam probe contegat: alter eandem quidem longitudinem obtineat, ſit tamen paulo latior, vt circumſitas partes, & quas inflammari periculum eſt, pulchre muniat. Cum autem, & ad interna vſque narium ſutura penetret itaque, & penicillos inijcere non erit inconſultum. Duos ergo parare decet è ſtuppa, narium ſpacijs æquales, eaque longitudine quæ & curationem iuuent, nec ſternutamentis, quæ excitare ſolent, infeſti ſint. Vniuerſam enim inſitionis ſtruem hoc vnum malum demoliretur. Tum & orbiculi, aquato oui imbuendi ſunt, & penicilli, atque ubi res expoſtulauerit, vſurpandi. His itaque quæ ſuturæ conuenit, curationem definiuimus. Nam faſciarum rationem inire conuenit, & earum rerū, quæ ad operis tutelam iam adminiſtrati, eiuſque conſeruationem referuntur. Sed priuſquam de faſcijs ſermonem noſtrum inſtituamus, non inique nos facturos exiſtimo, ſi brachij poſitum qualis nam futurus ſit, in inſitione hac, ante omnia declaremus, vt faſciarum ratio, & quæ ad eas reducuntur, longe notior ſit, & illuſtrior. Cum enim in eum finem ut brachij poſitum tueantur, à nobis faſciæ excogitatæ ſint, nemini dubium eſt, ſiquidem vſum earundem rectè percipere velimus, quin prius, id, à quo omnis illorum ratio defluxit, non leuiter cognoſcamus. Poſitus igitur brachij talis eſt. Oportet humerum, quantum licet attollere, & ea regione brachij, qua fere muſculus ille triqueter, deſinit, faciei, aut naribus in propinquo admouere. Mox cubitum, qui intro parum reflectitur, ad ſuperiora efferre decet, & qua carpo committitur ad confinia frontis ſupra apponere. Manus capiti uniuerſa inſternitur, qua ſagittalis decurrit, ea ratione, ut brachiale coronariæ ſuturæ ferè aſſideat, metacarpium verò ſupremum verticem contingat. Hoc pacto fit, vt medius digitus ad lambdoidis angulum decurrat. In hoc poſitu, id faciei, & brachij libramentum eſt, ut hoc ad interiora paulo declinet: illa uero obliquè parum uerſus brachium ſpectet. Proximus humero nariū eſt apex, qui interiorem cubiti cum humero coitum tranſuerſa linea reſpicit. Qui ad ſcapulas eſt articulus longe à figura media diſcedit. Atque ideo quanto magis recedit, tanto uehementius excruciat. Sola doloris expers, figura media eſt. Cubiti articulus, & cætera membrorum coniugia nō uſque adeo à mediocritate declinant. Hinc leniores cruciatus experiuntur, neque tam diuturnos, ſed qui confeſtim cedant. Hic ergo brachij ſitus eſt hæc collocatio, quam partibus iam applicatis, & ſutura connexis obſeruat. Cum enim ipſæ nares, quarum refectionem molimur, ſuperiorem humeri regionem, qua propago eſt proxime reſpiciant, itaque ſublata ea, & obliq; quadantenus attracta, opportuno admodū, curtis naribus coniungi, & ſuturis cōnecti poteſt. Quoniā verò huius ſuturæ finis, coitio ſit earum partium, atque vnio, quæque non breue temporis interuallum deſideret, ſtabiliri certè partes neceſſe eſt, eaſque plane immotas reddere, ut partium earum connexionem, nec minimum quidem interpellata natura ritè queat perficere. Cæterum poſtquam poſitum hunc, non dierum duntaxat, ſed ne horarum aliquot ſpacio, inconcuſſum ſeruare poſſibile ſit, neceſſario aliquid excogitandum erat, cuius beneficio firmum continere brachium, eiuſque ſitum immotum conſeruare aduſque inſitionis tempora nobis concederetur. Hoc autem, quicquid tandem ſit, ab eodem prorſus brachio indicari uidebatur. Cum enim id multis partibus moueri poſſet, quotquot illæ ſint, ijs ſingulis conſulendum erat, ne uel appetitu ſuadente, uel uoluntate iubente quantumuis anniteretur patiens, aliquo pacto commoueri poſſent. Ita enim firmato brachio ſucceſſurum erat, ut partes inſitæ abſque difficultate, & noxa coaleſcerent. Licet uerò unius brachij quies illius præſtantiæ ſit, ut in illa, uelut in cardine, inſitarum partium unio uertatur, nihilominus tamen & al-

terius partis, nimirum capitis, vicariam operam expoſcit. Cum enim hoc, vel antrorſum vel retrorſum inflectatur, vel dextrorſum vel ſiniſtrorſum, ſupra, infra, itaque ſi liberum eſſet, proculdubio hac inepta motione non leue partibus inſitis incommodum pareret Quamobrem hiſce malis vt occurreremus, talē quandam machinam inuenire coacti ſumus, quæ motus huiuſce libertatē, ſi quidem penitus non auferret, ex parte tamen atque non minimum moderaretur. Sed prius rationem brachij ineamus. Huius quieti prouidendum eſt, vt partium copulationi conſultum ſit. Partes igitur eius ſtabiliendæ ſunt, atque propemodum omnes, quas loco ſuo dimouere poſſet. Inter has humeri eſt articulus ad omoplatas, coniunctio ad vlnam, vlnæ præterea ac radij connexus ad carpi oſſa. Tot enim nodi ſunt tot brachij confinia, quorum agitationem his faſcijs noſtris, non præter rationem excogitatis, iam facile compeſcimus. Non ſecus & capitis motum, tam ſupra, quam infra ad ceruicem, ſi non compeſcere penitus, moderari tamen quadantenus conati ſumus. Requiruntur vero, & alia, quæ neceſſitate quidem cætera illa conſequuntur, vt potè quod ſine his nil perfectum moliri poſſumus, atque dignitate longe minora ſunt. Non enim faſcias illas, quo brachium & caput deuincient, rectè firmare poſſimus, niſi thorax & fœminalia. & ſic poſt hac accederent, quibus cætera innixa, velut lora ad palum religarentur. Sed quicquid ſit, quod iam leuiter quaſi adumbrauimus, uniuerſum eò ſpectat, vt commodè, & ſine noxa partes iam inſitas connecte re, & quouſque coaluerint immotas penitus, & conſtantes conſeruemus. Veruntamen rem ipſam aggrediamur. Nomen illi machinæ fuerit. Veſtitus inſititius hac de cauſa, quod factus peculiari lege, inſitioni perficiendæ, non infimam certe quinimo maximam præſtet operam. Nihil enim æque in primis, ac partium firmitas in hoc opere deſideratur. Huius partes præcipuæ ſunt quæ brachij poſitum, & capitis cuſtodiunt: quæ uerò in horum gratiam excogitatæ ſunt, illiſque inſeruiunt, minus ad priorum dignitatem accedunt. Sunt quidem, & ipſæ non ſecus atque illæ neceſſariæ, quod omnis opera abſque harum beneficio, luderetur, non tamen eam præſtantiam obtinent, quod aliorum famulatui addictæ ſint, nec eo utilitatis loco ponuntur. Illæ præterea, quas primo loco nuncupauimus, tum in magis, tum in minus præcipuas adhuc diſperiuntur. Quæ enim illi regioni aſcriptæ ſunt, in cuius conſtantia totius rei ſumma vertitur, in celſiore faſtigio collocantur: quæ verò capiti ſubſeruiunt, quod partem eam cuſtodiant, non adeo dignam, tantæque neceſſitatis, ſecunda ab illis ſede conſtituuntur. Atque vt ea quæ hactenus diximus, paucis dum colligamus ueſtitus inſititij partes aliȩ præcipuȩ ſunt: aliȩ non pręcipuæ, quas & alio nomine vel proprias vel communes liceret dicere: quæ verò propriæ ſunt, in magis, & minus proprias adhuc ſeparantur. Illæ ſunt quæ brachij poſitum cuſtodiunt, quas faſciarum nomine dignamur, quod longitudine, latitudine, tenuitate faſciarum naturam rectè repræſentent: hæ verò capiti dicantur, & cum uittam quandam, aut cucullum referant, hac eadem appellatione inſigniuntur. Reliquæ partes communes ſunt, quæ & figura veſtitum referunt, & quod magis eſt, nec à veſtium vſu recedunt. Quare arrepta ex media plebe, & mutuato a communi conſuetudine vocabulo, thoracem partes eas, & feminalia appellauimus. Dum verò ſingulorum vtilitatem edocere nos oportet non immerito ab ijs, quæ in faſciarum gratiam extructæ ſunt, ab communibus nimirum exordiemur. Hæc tamen uitta ipſa, ſiue cucullus præcedat, quod continuato ductu poſterior eius pars cum thorace connectatur. Eius figura talis eſt. Parte infima exoritur, non procul à ceruice, qua caluaria definit, ſenſimque explicatur, & in latitudinem eouſque expanditur, vt paulò ſub aurium radicibus in genas excurrat, nec ſane longius, quam digiti vnius aut ſeſquidigiti ſpacio: Hinc ſurſum a finibus illis aſcendit, capitis tamen ſeruata ad amuſſim, amplitudine, & per verticem elatus, in anteriorem partem decurrit, quouſque ſuperna frontis confinia, ad digiti quaſi latitudinem complectatur. Senſim exinde ſeſe demittit per faciei latera, aures perreptans, ad digiti abhinc latitudinem, & cum ad exteriorem aurium regionem applicuerit recta adhuc deſcendit, atque tandem in ſupremam thoracis ante partem inſeritur vt uniuerſum colli ſpatium arctè comprehendat. Atque hæc ferè totius cuculli amplitudo eſt. Sed ne auribus, qua parte illis inſternitur, noxam quandam, & cruciatus afferat, ſedem illam notare, ferroque inſcindere opus eſt, cum ut moleſtias haſce effugiamus tum etiam quod alia nec contemnenda utilitas inciſa uitta, & auri hinc exporrecta ſeſe nobis offerat. Hic enim cucullus figitur, & quaſi ad baſin quandam ſtabilitur, ne caput, quantumlibet æger adnitatur, ullo pacto inclinare uel concutere ualeat. Huius utilitas eſt excipere faſcias, quæ cum brachij ut infra declarabitur, tum cubiti articulum cuſtodiant. Id etiam confert, ut caput una cum ceruice immotum contineat, ne quando annuere, abnuere, hinc inde, partes eas adclinare ualeat: uel, ſi penitus nequeat, ea tamen moderantia hoſce motus efficiat, ut ne uel minimum quidem illas concutiat, nec coalitum earum interrumpat. Intercepta enim ceruice, & cucullo breuiſſimo ductu ad thoracem connexo, eo demque latius in frontem, & in genas exporrecto, nec non ad aurium radices firmato, nil minus fit, quam ut immoderatius, & incommodius partes eas æger commoueat, adeo ſtrenue, & exactè caput uitta hac comprehenſum, atque deuinctum eſt. Thorax uero, præter iam receptum ab omnibus indumenti uſum, nil peculiare habet. Itaque non eſt, ut hac de re uoſmet admoneamus. Illud ſaltem

tem

tem indicaſſe ſufficiat, ab illo omnes pectoris, dorſi, laterumque partes comprehendi debere arctiſſime, & qua parte antrorſum diſciſſus eſt fibulis muniri, quas inuicem addictas conſtringere validius neceſſarium eſt. Sic enim fiet, ne, ſi qua fibulæ laxentur, faſciarum connexiones, quæ ad pectus percurrunt, ſolutiores reddantur. Hic vittam pro capite ſuſtentant, & faſcias quaſdam, quod infra videbitur, ad partem anteriorem excipit, qui tamen abſque fœminalibus nullam penitus præſtaret operam. Nulla enim mora eſt, niſi hiſce annectatur, & quam validiſſime, quin fallaci, & lubrica comprehenſione, ad ſuperiora è veſtigio reſiliat. Hoc igitur thoracis ſtabilimentum eſt, hic palus, ad quem velut funibus alligatur, ne vllo modo queat elabi, & eluſa opera ad ſuperna recurrere. Sed fibulas feminalibus oportet indere, & vtriuſque tam feminalium quam thoracis oras innectere. Nunc autem faſciarum hiſtoriam declarare opus eſt, quæ quidem numero plures ſunt, quod plures brachij partes contineant. Inter cæteras tamen ea pręcipua eſt, quæ vniuerſam brachij retrò regionem complectitur, & à qua reliquæ omnes tanquam à ſtipite ferè exoriuntur. Hanc dignitatis ergò faſciam regiam nuncupabimus. Illius ortus eſt ab ea thoracis regione, quæ ad articuli humeri ſupernam partem retrò deſinit, & continuato ductu infra pauliſper ad axillas deſcendit. Lata eſt à principio fere ad ſex digitos. Hinc rurſus producta verſus cubitum inflectitur, & humero incumbens recta, tandem cubitum extra ad anconem amplectitur. Exinde gracileſcit paulo, & per vlnæ amplitudinem fertur eadem penitus, qua cepit, magnitudine: hinc carpi dorſum ſuperat, rectoque tramite in extremos digitos deſinit. Huius officium eſt, vt brachium vniuerſum faſciarum opera, quæ ad latera eius ſunt, annexum capiti ualentiſſime contineat, ijſque omnibus, quas iam dicemus, faſcijs ortum ſuum ſuppeditet. Porrò faſciæ hæ licet ſingulis articulis pręficiantur, nec numerum humeri cubiti, atque carpi excedere debeant, neceſſarium tamen eſt, vt vnus illorum duplici uinculo connectatur, atque ſic quatuor in vniuerſum, præter regiam illam faſcijs opus ſit. Harum prima eſt, quæ ſupra ab humeri articulo, qua parte ſcapulæ ſunt, ad poſteriora exoritur, lato principio, indeque ſub axillæ cauitatem deducitur, unde pectora verſus antrorſum progrediens, ad oppoſitam alterius lateris axillæ regionem defertur. Huic humeri articulum munire, & comprimere datum eſt: cumque & ab axillis oriatur, & in axillas iterum deſinat, ideo axillarem eam vocare libuit. Tanta autem latitudine ſit, ut ad ſummum tres digitos exæquet. Secunda faſcia illa eſt, quæ ad cubiti articulum poſita eſt, & quam hac de cauſa cubitalem dicimus. Hæc latitudine ſuperiori proximè æqualis, à lateribus regiæ faſciæ, qua parte hunc articulum munit, pari principio erumpit, indeque tam ad dextram, quam ad lęuam obliquè ad caput fertur, ac temporibus cuculli ſuperſtrata, ſecundum capitis latera, in poſticam eius partem, ad lambdoidis vſque lineas prolixius excurrit. Hanc capiti admouere, brachiumque arctius connectere conuenit, ne quo dilabatur, uel in alterutram partem hinc inde non ſine detrimento deflectat. Hoc enim maxime cauendum eſt. Nam quanto cubitus uicinior eſt propagini, tanto illius commotio pernicioſior exiſtit, & præcipue traduci, quem immotum plane ſuo loco ſubſiſtere, nec quouis, & quam minimè contorquere, non incommodum eſt. Hæc igitur ſedulo, & non ſine curioſitate medicus circumſpiciat, ut apta connexione, ſummaque cuſtodia, hunc eundem articulum rectè tueatur. Hic enim locus, hęc faſcia ſupremum in actione hac gradum obtinet. Indicio autem eſt, quanti regionem hanc munitam eſſe referat, quod aliam adhuc faſciam eidem ſubſidio collocauimus, quæ ab interna regione cubiti, qua olecranon eſt, explantata, ac ex ſuperiori loco, proximè ab hac cubitali faſcia, antrorſum, & oblique delata, ad hypochondrij ſpacium ex oppoſito, ſeu ad extremas ferè pectoris infra oras deſinat. Reſtat enim id quod & altera, multo tamen valentius, nec quandoque articulum il lum commoueri patitur. Quod autem ex cubito deducta in eam pectoris ſedem transferatur, ex loci occaſione pectoralis non abſurde dici poteſt. Poſtrema tãdem faſcia eſt, quæ manum capiti, ſeu verticis oſſibus ſuperpoſitam, ad carpi ſimul atque vlnæ ac radij articulum circumdat. Hæc ad regiæ faſciæ exitum, quam paulo ſupra carpum aboleri diximus, iuxta interiora illius conſpicitur: inde porro exorta, ad faſciæ regiæ latera, prope ſquammeas illas vtrinque ſuturas ferè euaneſcit, ac ſingulis partibus, per funiculum ſatis arctè coniungitur. Munus illius eſt, ſuperſtratam capiti manus partem comprehendere, comprehenſam conſtringere, conſtrictam continere, quominus ad oppoſita latera feratur. Hanc ergo brachialem vocamus, quam geminis loris non ſecus atque alias, ijſque diſtinctis, ex utroque latere cucullo adiunxiſſe neceſſarium penitus fuerit. Hæc itaque ſunt, quę ad apparatum inſitionis noſtræ non prætermitti poſſe duximus.

CAPVT DVODECIMVM.

De inſitionis adminiſtratione.

AGGREDIMVR iam operis noſtri partem præclaram ſane, & ſiue inſolentiam eius ſpectemus, ſiue rei magnitudinem, certè præſtantiſſimam, atq; cęteris omnibus, quæ nobis per-

agenda ſunt, merito præferendam. Nunc enim abrepta cute nouas nares, & nouo prorſus conatu reficere conamur, & faciem ſuo decore ſpoliatam, & quaſi fœdiſſime conſpurcatam denuo eluere, & hoc nouo mangonij genere illuſtrare tentamus. Cuius dignitatem vt aſſequamur non leuis opera nobis propoſita eſt, quæ in eo penitus conſiſtit vt ob tenuitatem ſuam cicatrix, qua partes inuicem coaluerint, vel obliterata, vel minus conſpicua, admirandis artis noſtræ præſtigijs intuentium oculos deludat. Quamobrem non facilè quis dixerit, cui nam artis noſtræ parti primas aſcribere oporteat, an partium vnioni, an earundem conformationi. Hæc enim præcipua ſunt, quibus ars noſtra ditata eſt, & reliquis operationibus planè anteponenda: alterum quidem naturæ opus: artis uerò alterum. Nares enim rudes adhuc & impolitas efformare artifici datum eſt: at propaginem cum curtis partibus agglutinare, naturæ conceſſum. Videtur quidem ars hac in parte naturam excellere, vt quę id efficiat, quod vires illius ſuperat, nec quod ipſa per ſeſe ſponte moliri queat (partem enim, eamque diſſimilem illa nunquam reſtituit) id tamen non poſtremo loco ponendum eſt, quod ex coalitu rite & decenter facto, quantum vix ex conformatione poteſt, tantum & naribus decoris & faciei ſplendoris accedat. Non nego magnum eſſe aptè, & concinnè cutim illam excindere, ſed neque contemendum eſſe puto, & adeo egregiè & decenter vnionem efficere, vt difficulter oculis pateat, & nunquid ea pars vnquam diſcreta fuerit, vix in animum inducas. imo id credo cæteris eſſe maximum. Quamuis enim naturæ opus ſit partes diſſitas copulare, non tamen eam penitus meretur laudem, vt non ſumma in artem ipſam interim redundet. Fateor naturam cum naribus traducem coniungere: at coitio illa, vt concinna ſit, vt honeſta, ſoli artifici tribuendum eſt. Hic enim naturæ conatus moderatur, & quod infra mediocritatem ſit, adiungit; quod extra, reſcindit. Si enim naturæ tantum negocium committamus, quam inhoneſtas, quam male conſtantes cicatrices ducat, perſæpe compertum eſt. Atque hac ratione, vt congruè & decore partes vniantur, id ad operationis dignitatem mihi facere uidetur, quod ea difficilis admodum ſit & ardua, nec quicquam quod intueatur quominus ab æquitate deflectat, habeat. Atqui ſi res difficiles ſuperaſſe, magis quam leues, laudi datur & honori, proculdubio id nobis concedendum eſt longe plures difficultates, dum inſitionẽ facimus, propoſitas eſſe, pluribuſque incommodis conflictandum fore, ac ſi nares iam unitas efformaremus. Principio enim hic nihil eſt, quod uiſum impediat, quo minus rectè, quid uelis, agas, quod manum euertat, quod operationem acceleret. Libere enim & abſque impedimento ijdem nares effingimus, in opere uerſamus: non ſanguis effluens oculorum aciem perſtringit: non iactantur ægri: non conuelluntur doloribus: nulla vel planè exigua hæmorrhagia conflictantur, nec eas nos anguſtias incurrimus, quin operationem in plures dies, extrahere, rudes primò nares delineare, ſenſim aſtruere, denuoque in anguſtiorem formam, quod noſtro & ægri ſimul abſque fiat incommodo educere liceat. Secus verò dum inſitionem molimur, nobiſcum agitur. Hic enim plurimum emanans ſanguis obtutum percellit vt ſæpius & moram in operatione trahere, & niſi aduertas, fallere cogaris. Hic multoties cruciatus doloribus æger, manum euertit, ut neque nares rectè apparare, ritè coniungere, congruè cum propagine conſuere potueris. Hic nullam moram nectere oportet, ob doloris magnitudinem, ſed properare, quandoque uerò præcipitanter agere, & quod minime uelis, uel non quomodo uelis, perficere. Tanti intereſt, an partes illæ ſolummodo coniungantur, an uerò ritè & concinnè, id perfeciſſe. Adde quod ſi contingat, errorem vt corrigas, tum minime ſibi integrum eſt. Aſt ibi longè lateque expatiari poteſt, quod deſit reficere, quod malè egeris rurſus emendare, quod redundet denuo auferre. Sic quod intuearis hoc in loco ipſius naturæ exemplum habes, quod qua ratione lineamenta narium & quouſque ducenda ſint, tibi oſtendet. At nares coniungere in vnica artificis ſolertia eiuſque dexteritate poſitum eſt, qui quantum opus eſt; & quo pacto, proprio inſtinctu acrique iudicio intelligit, & promptam & ſolertẽ manum adhibet, nec quod aſpiciat quod imitando referat, præter ideam mente ſua conceptam & quam occaſio ſuppeditat, plane nihil obtineat. Non minori ſolertia ſtudioque opus eſt, dum iam inſitione facta, & conſutis partibus natura cicatricem ducit, quam peritè moderari decet, ne quid uel nimis depreſſa ſit, uel luxuriante carne intumeſcat, ſed ut obſeruata mediocritate, æqualis & plana cum cæteris partibus ſuperficie enaſcatur. Sed quam arduum eſt, hoc, ne quod nimis, cognouiſſe: tanto difficilius perfeciſſe. His itaque de cauſis vnioni plurimum cedit conformatio. Hæc enim promptior eſt: illa minus expedita: & ſi difficultas rei, ſi artificis induſtria dignitatem affert, ad illam facilis uia eſt plana: ad hanc uerò difficilis & impedita. Admonemus itaque chirurgos, ſi quæ bonos uiros decet, honoris & gloriæ palmam conſequi cupiunt, ſi artis dignitatem commendarẽ uolunt, ut in inſitione facienda quo decus ſuum, atque nitorem conſequatur, omnem operam, omnem induſtriam, omne ſuum ſtudium collocent. Voluimus autem antè dixiſſe hæc, ut quæ ſit rei ſumma intelligant; quid illorum interſit, cognoſcant. Adminiſtraturus ergo inſitionem chirurgus, niſi temporis difficultate, uel ægri cupiditate tranſuerſus agatur in primis diei opportunitatem captet, quæ & puriſſimi cœli nitore, amico vultu arridens, animum ægroti quaſi excitet, & operi non minimum emolumenti afferat. Non enim oculorum aciem obſcurus aer, atque nubilus

offuſcare

offuſcare poteſt. Hanc equidem inſitionem curioſè tractari oportet, in qua totius operis dignitas uertitur. Sic diei opportunæ ſunt horæ matutinæ, quod id temporis alacritate quadam mentes noſtras perfundat, & redeunte ſole, uigor animis redeat, aluoque fecibus repurgato, nullave impuri ſpiritus exhalatione, membris perculſis, corpora leuiora multò reddantur. Tum enim cibo iã p ſomnum concocto & ritè digeſto, membriſque recreatis omnis excrementorum eluuies ſpontè prodit, quam tamen leuiori clyſmo laceſſere conueniet, niſi natura ſua munia prius expleuerit. Vbi uerò coctioni incommodum aliquid acceſſerit, tunc inſitionem moliri haudquaquam expedit. Quicquid enim ferè malorum contingit, illud quaſi manu facta in perniciem tandem inſitarum partiũ erumpit. Quamobrem profuerit hiſce malis occurriſſe abſtinentia, vel proxima antè cœna minimum cibi aſſumpſiſſe. Nam quod paucum eſt, imbecillo ventre facilius immutatur, aut non tantum de cruditate metum inijcit, qua ſubſiſtente, inſitionem aggreſſum eſſe, penitus alienum eſt. His igitur ritè perſpectis, inſititio veſtitu oportet ægrum induere. Pertinebit verò ad rem, ſutorem adeſſe qui, ſi quid immutandum ſit, ipſe adijciat vel auferat. Nunquam enim vel in tanta ægrorum multitudine comperimus, vt ſcientiſſimus huiuſce rei & expertiſſimus ſutor ita diligentiam ſuam probauerit, quin aliquid ſemper in ea parte deſideratum ſit. Volumus itaque ne hac de re, qualeſcumque tandem ſint, imparati ad opus accedant, ſed in ægroto ueſtiendo ſutoris opera, ſtudioque utantur. Non enim illos huiuſce diligentiæ pœnituerit. Fœminalia ergo primum æger induat, mox thoracem & cucullum, hæc fœminalibus applicet, & firmis funiculis arctius conſtringat: ſub hæc thoracem antè connectat. Cucullum deinde in caluam ducat, aures foraminibus ſuis eximat, & tandem uniuerſo capiti ritè adaptet. Hinc brachium chirurgus attollat, nulla tamen re penes traducem innouata, & ita componat, ut eundem poſitum quem proximè diximus collocatum obſeruet. Hunc cuſtodire ad miniſtros ſpectat, dum faſcijs expediendis, innectendiſque chirurgus intentus eſt. Inter quas explicata prius faſcia regia, & brachio retrò impoſita, quæ cubito ſtabiliẽdo præeſt, & ex vtroque illius fertur latere, illam inquam in faciem obliquè deferat, & ad tempora, proximè ad lambdoidis ſuturæ latera cucullo loris connectat. Opus eſt hic duplici loro, atque ea connexione, vt inter vtrumque funiculum tres vel ad ſummum quatuor intercedant digiti. Hæc loca ſutor attentè obſeruet, vt oras foraminis internas filo circumnectat, & rectè obfirmet, ne qua funiculi cedente lino, reſiliant. Idem & ex altera parte faciendum eſt. Secundam exinde faſciam, quã brachialem diximus, & articulo illo muniendo addita eſt medicus expediet, & latera eius vtrinque cucullo alligabit. Mox tertiam, axillarem ſcilicet ad anteriora ducat, & ad mammæ regionem, quæ ex oppoſito eſt, ſuis uinculis conſtringat. Pectoralem tandem, quæ a cubito defertur, ad hypochondrium aduerſum exporrigat, & funiculis thoraci coniungat. Tum ſingula, quæ ad deligationem ſpectant, ipſe chirurgus circunſpiciat, percurrat, obſeruet, examinet, ne quid uel hiet, vel laxum ſit, ut tutò & firmiter connectantur, omniaque ad inſitionem perapta & accommodata ſint. Hoc ubi conſtiterit, & fœminalia, thorax, cucullus probè reſpondeant, & faſciæ, earumq; nexus firmi ſatis & opportuni fuerint, iam eas laxare opus eſt, cucullum detrahere, atque in humeros reijcere, ne quid capiti adhærens, dum nares excoriamus uel conſuimus offendat. Mox & miniſtros admoneat, ut ſellam parent & linteum. Ipſe chirurgus, quicquid uel impedimento ſibi eſſe poſſit, reijciat, etiam ipſis manicis detractis, & ut agilior ſit & expeditior, extremas vlnas ad tres, & amplius digitos denudet. Aeger ex aduerſo feneſtræ ſedeat, ut lumini expoſitus ſit. Huic linteum miniſter ante inijciat, ac p humerũ ſubductum ad ceruicem religet. Prohibet id, ne qui dimanauerit ſanguis, inquinet thoracem. Ipſe chirurgus ad ægrum ex aduerſo ſtet, & miniſtris ſua loca deſignet. Horum alter à tergo collocatus ægroti caput reclinabit, manibus continebit, & ne qua nutare poſſit cauebit: alter uerò qui è dextra ſtatuatur, cultros ſubinde chirurgo ſubminiſtrabit. Hos enim multoties permutare oportet, cum profundente ſeſe ſanguine, acies illa, ſubtiliſſima & tenuiſſima uel ob humorem adhærentem, uel ex calore emolliente promptiſſime retundatur. Eiuſdem miniſtri induſtriæ fuerit, & cultros ægrorum oculis ſubtraxiſſe, cum ex eorum intuitu qui paulo abiectiores ſunt, facile expaueſcant: & linteolorum fruſtra uel goſſypium quandoque tradidiſſe, ut uulnus extergat. Vſque adeo enim ſanguis ſeſe effundit, ut nonnunquam artificem impediat, & ab excoriatione deſiſtere iubeat. Tum demum ab narium excoriatione chirurgus negocium auſpicetur. Sũt autem hinc operationis ducenda initia quod ad eam normam, quouſque uidelicet & qua ratione nares refici debeant, inſititium apicem efformari conueniat. Sectionis enim moderantia ab excoriatis naribus petenda eſt. Vbi ergo curtarum narium naturam curioſe contemplatus fuerit, & quouſque ſectionem diducat, ſecum ipſe chirurgus decreuerit, age, iam cultrum admoueat, & ab altero latere, utcunque libuerit, vulnus promoueat. Hic autem & latitudinem eius & profunditatem ſpectet, & quæ utraque dimetitur, æqualitatem uel inæqualitatem. Illud enim inſitioni faciendæ fauet: hoc uerò coalitus decori. Atque hac de cauſa ſectionem hanc diligenter tractare oportet. In hoc enim omnis artis huius ſplendor, totaque eius commendatio repoſita eſt. Latitudinem definire anceps eſt. Nam pro corporum uarietate, uariè quoque & diuerſimodè à nobis hæc ea-

dem conſtituitur. Illud tamen æternum vobis & ſanctum præceptum ſit, vt in latitudinis tenuitate, cum ſuſpicio adſit de peccato in liberalitate nunquam deficiamus. Amplitudo enim & largitas vulneris, quod de inſitione ſpem certam faciat, eiuſdem anguſtia longè tutior eſt & accommodatior. Profunditas vero ex rei ſubſtantia depromitur. Cum enim coniunctæ partes communione ſanguinis, quaſi glutine quodam inter ſeſe vniantur, ideo alte adeo vulnus infligendum eſt, vt ſanguis vndequaque, & hilarius ſeſe effundat. Quam vulneris altitudinem & partis quæ inciditur eſſentia deſcripſerit. Sicubi enim tenuis fuerit illa pars, nõ vſque adeo profundè reſcindi debet, vt in ampliorem & ſpacioſam ſuperficiem abeat. Tantum namque abeſt, vt inſitionis ſecuritati conſulamus, vt potius hac violentia obeſſemus. Non enim adeo impunè has partes tractare licet, quin maximè ægrum excruciemus, ne operationem toleret, & vt vaſe quodam inciſo, non quam largè ſanguis erumpat. Terminus igitur altitudinis huiuſce vulneris fuerit, vſque dum ſanguinis profuſio, per totum vulneris ambitum conſequatur. Eſt tamen cum latitudinis, tum profunditatis obſeruanda vel æqualitas, vel inæqualitas: in qua omnis decentiſſimæ ſymphyſis ratio atque ipſius artis dignitas collocata eſt. Sed vt hæc, quicquid eſt, facilius intelligant chirurgi, noſcere illos oportet, in vulnere duo conſideranda eſſe nempe ſpacium eius, & oram ſuperiorem, in quibus vtriſque æqualitas vel inæqualitas conſpicitur. Oram vulneris æqualem eſſe decet, vt nullibi vel punctis, vel angulis interſciſſa ſit, ſed à ſummo uſque ad ima ſectione ad lineam facta uniformiter ſibi reſpondeat. Spacium uero uulneris obliquum eſto. Hanc enim intelligimus altitudinis inæqualitatem, quod in uitibus ritè inſerendis Cato docuit neceſſarium eſſe, & Plinius ipſe retulit. Sed repetamus paucis ipſa uerba, ut exemplo propoſito uniuerſam rem facilius quiſque cognoſcat. Cato uitem tribus modis inſerit. Præſectam findi iubet per medullam, in eam ſurculos exacutos adigi, & medullas iungi. Altero modo ſeſe uites inuicem contingunt. Vtriuſque in obliquum latus contrarium adradit, & iunctis medullis colligat. Hæc igitur inſitio ad rem noſtram ſpectat, in qua licet animaduertere, ſectionem eam obliquã dici Plinio, quæ cum iuxta altitudinẽ inæqualis ſit, a ſuprema ſuperficie incipiens, ſenſimq; & quaſi decuſſatim deſcendens, in humiles infra partes ad angulum acutum deſinit. Imaginari enim oportet triangulum æquilaterum, cuius primum latus à ſummis naribus qua parte inciſæ ſunt, infra ad baſin earum protenditur: ſecundum uero ibidem ſupra incipit & deorſum ad acutum angulum ducitur, quibus tandem ab narium baſi, uſque ad extremum alterius lateris, tertium latus ſubtenditur, quod ſpatium deinde nouæ nares complebunt. Si enim æquali ſectione & ad perpendiculum cum traduce curtæ nares coniungerentur, ijs exporrectis & antrorſum protuberantibus, ingrata male pars illa deſœdaretur. Adde quod ea parte, qua coaluerint, hinc inde aſſurgente carne, uelut tumulis quibuſdam ſulcum quendam efficerent. Oblique igitur ſectionem deducere oportet quandoque uero ad figuram trianguli æquilateram nonnunquam ad eam, quæ uel duo latera æqualia habeat, uel ut nullum eorum cum altero conueniat. (non enim eodem modo ſemper nares detruncari accidit, ut cum naribus nouis triangulum æquilaterum conſtituant) omnino autem figuram eam, quæ rectum ad nares obtineat angulum uitare conuenit. Nec atramento ſectionis terminum deſignaſſe opus fuerit, cum ſanguine profluente nota hęc aboleatur, aut oculi aciem inæqualitate dijudicanda perſtringat. Id uerò apprimè neceſſarium eſt, ut, ubi opus ſit, indicis apicem in nares intromittat medicus, ut quaſi obice obiecto, naribuſque firmatis nec retrocedentibus fœlicius operationem perficiat. Solent enim nares ob mollitiem, cedere, & ferri aciem eludere. Interim ſæpius cultros permutet (acies enim eorum retunditur) uulnus exiccet, & quantum ſectione profecerit, probe perſpiciat. Qua in re extremam oram cum primis linea quadam deſignet, mox altius cultrum adigat, & quod reliquum eſt, omni conatu, quam fieri poteſt, ſedulo peragat: & ſi quid extremis naribus, quod minus diſtingui ferro poterit, intro adhæreat, id forcipe detrahet, & uulnus in interna ſuperficie ad æqualitatem reducat. Hæc ubi peregerit ad traducis ſectionem deuenire oportet, quam neque temere licet aggredi, ſed ex curtis naribus rationem depromere. Protinus ergo deterſo uulnere, infimis naribus chartam imponat chirurgus, quam pro uulneris amplitudine confirmet, ut ad typum illi penitus reſpondeat, nec quo rectè hanc deſcribat, ulli uel operæ uel diligentiæ parcat. His enim uniuerſum unionis decus, atque ipſa inſitionis ratio innititur. Chartam uero iam confirmatam miniſtro præbeat. Interea æger appoſito linteolo ſanguinem compeſcat, & quo minus aerem plaga ſentiat, ipſe caueat. Tum faſciam deuoluet medicus propaginem explicabit, & brachium ægri miniſtrorum alteri concredet. Hic cubito dextram ſubijciat, altera uerò ulnam & carpum erectum ſuſtineat. Ipſe chartam applicet chirurgus traduci: probeque contempletur, quid nam ibi demendum ſit, quanta & quouſque hęc ſectio fieri debeat. Quod ſupereſt reſcindat, intra callum abradat, & quemadmodum ſupra de naribus diximus, ſic eodem pacto, ad eandem obliquitatis normã propaginẽ excindat. Hoc utique factu non erit difficile, cum id ęgri uix perſentiant. Curet autẽ ſumma diligentia, ut cũcta ad amuſſim peragantur. Quicquid enim huic ſtudio adijcitur, uel ob eã rem plurimi faciendum eſt, quod nullo modo, ſi quę errata commiſſa ſint aliquando reuocare poſſumus,

Cato de re ruſt. 45. Pli. 17. natu. hiſt. 17.

mus, qui vel præcipuus ſtimulus eſt, iſque acerrimus, ne quid oſcitanter, nè quid temere agamus. Tum ad nares traducem adducat, applicet, periculum faciat, nunquid rectè cum naribus cohæreat? an extrema illorum conueniant? quid ſuperet? quid depreſſum ſit? nunquid intrò hient, uel non ritè coeant? Hæc omnia inquam conſideret, & accuratò, quorum illud ad vnionis decorem ſpectat, hoc verò inſitioni conuenit. Perbelle itaque vulnera conueniant cum traducis tum curtarum narium. Atque hoc aſſequetur medicus, ſi adraſis partibus, & aliquo, moderate tamen exciſis, earum oræ coeant, ne, quid vel extra emineat, vel intra ad vtriuſque vulneris ſuperficiem vacuum intercedat, ſed vt vndiquaquam æquales ad normam congrediantur. Poſthæc ad ſuturas, efficiendas animum conuertere oportet. Quæ ſanè chirurgiæ pars aliquanto difficilior eſt, ideoque latius explicari debet, ne dum breues eſſe volumus, rem ipſam obſcuremus, & ad plurimos errores anſam ſuppeditemus. Inter eſt vero hæc noſtra non obiter perlegere ſed accuratò, & quam ſæpiſſimæ, ne quis, alias in conſuendis vulneribus exercitatus, hac vana perſuaſus opinione, nil intereſſe ducat, quomodo partes hæ velint conſui: atque ideo, cum imparatus accedat, in enauigando hoc pelago errorum multitudine quaſi vaſtis fluctibus obruatur. Vtcunque enim conſuendi rationem quis hic promoueat, niſi vel peculiari ſtudio vel ſollicita admonitione id didicerit, nunquam non vehementer labitur. Hæc enim ſuturæ ratio ab ijs quæ paſſim, & quotidiano fiunt, plurimum, & quam longe differt. Id vnuſquiſque intelliget, ſimul atque hæc noſtra recte perceperit. Plurimæ autem cauſæ ſunt eæque non vulgares, cur ea, quam iam molimur, a cæteris reliquarum partium, conſuendi ratio diſtet, & difficultate omnes anteeat. Primum enim non minimum intereſt, nunquid, quæ partes conſuendæ ſunt, aliquo in loco adhuc connectantur, an ſede penitus, & regione diſſideant. Animo concipite quæſo, faciei vulnus latiſſimum æque ac grauiſſimum, adeo vt maxilla ferri vi fere tota abſciſſa ab humeros vſque propendeat. Hic quis non videt ſaltem aliqua ex parte, partem hanc cum reliquis adhuc cohærere, nec laboramus quin ea compoſita, & ſuturis copulata integritati reſtituamus. At traducem coniungere cum curtis naribus quomodo id non laborioſum eſt? quomodo non difficile? quanto interuallo diſtant? quanto diuortio ſeparantur? Neque id ſatis eſt, niſi & partis moles, eiuſque ſubſtantia ad reliqua momenta accederet. Ea enim eſt in cæteris quantitas, quæ niſi violentius vi gladij aliquid abreptum ſit, compoſita prius, totam eam regionem compleat, nec vt quid deficiat, quid emineat, ſed æquali penitus ſuperficie, & corpore reſpondeat. Ea etiam eſt partis natura vt temperie à vicina haudquaquam differat, ſed ſubſtantia, vt pote à cuius conſortio paulò ante diuulſa fuit, eum ea conueniat, ut, ſi liceat dicere, cum illa ſit vniuoca. Quantum verò abſit ab his legibus ipſe tradux, cum curtis partibus, tam notum eſt, quam quod notiſſimum. Quis enim neſcit, quę cutis temperata ſit, quam nares ob frigidorum corporum compagem, frigeant. Licet id experiri, quod frigore nares perculſæ non item cutis, quam primum liueant. Diuerſa itaque eſt temperamentorum ratio, & admodum diſſentanea, & ſi quid commune habeant id genere potius, & analogia exiſtere credendum eſt. Quam etiam mole partes hæ inter ſeſe differant ex eo patet, quod illæ tenues ſint graciles, & explanatæ, hic vero craſſus tumidus, & rugoſus, adeoque inuicem abſunt, vt nec ſuperficie, nec profunditate quouis pacto conueniant. Sed poterunt nę ea, quæ iam diximus, id efficere, vt hic partium coalitus cæteris, quos fieri videmus, incommodior ſit atque difficilior? Certè ſi vtriuſque partis, & traducis, & narium eſſentiam conſideremus, non poſſumus dicere, quin inſignis in ijs coniungendis, & non poſtrema adſit moleſtia. Non enim calore abundant nares, vtpote ob tenuitatem, & cartilagines ſubiectas frigidiſſimæ, nec ea traducis conſtantia eſt cum plurimas noxas, duras contrectationes, dira vlcera perpeſſus ſit, vt ſibi ipſi opem fęrre queat. Quibus cum ergo ſic agitur, ijs interitus proximus eſt, nec minimum laboris ſupereſt vt ea reſtiruas, conſerues. Sic quas exiguo interuallo coniungi partes neceſſe eſt, ut coniungas plurimum inſudare, & multoties periclitari conuenit. Exiguum enim, & laxum uinculum eſt, quo alijs annectitur, modicumque eſt ſpacium per quod deducto ſanguine, & ſpiritu, uita ipſa conſeruetur. Vbi verò arctius, & frequentius partem quandam innectere poſſumus, quo patentior alimento acceſſus eſt, eo minus laboris, minus reſtat periculi, & præcipue cum partes non adeo diſtent, neque eam in applicando violentiam experiantur. Quod tantum abeſt in actione hac, ut nihil fieri poſſit, maiori vi, maiori impetu, maiori incommodo, nullæque partes adſint, quæ ex naturæ præſcripto magis inter ſe diremptæ ſint. Et quis non dicat operationem longe difficiliorem fore, qui uni ſolum hoc negotij committi videt, hæc vt coniungat, nullatenus vel adiuuante vel viam conſternente natura. Non enim hic ſibi natura monſtrat, quid obſerues, in quod reſpicias, quid imitaris, ſed eruenda omnia artificis ingenio, meta definienda eſt, ſoli currendum. At vbi natura ipſa pręeſt, vbi callem monſtrat, vbi ipſa præcedit, facile eſt, quid opus ſit, cognoſcere, obtemperare, & ſubſequi. Nullum autem hic ex natura, dum ſuturas molimur, ſubſidium accedit, ſed vna vnius artificis ingenio, & ſolertia perficiunda eſt. Nec id parum refert, quod dum partes illas excoriamus non eam ęqualitatem, quam par eſt, obſeruare poſſumus. Quæ enim antea coniuncta erant, ſimul atque ſemel diuiſa ſint compoſita

non vſque adeo quadrant vt nihil deſideres: At nullatenus hic efficere poteris, vt ſic traducem, & curtas nares appares, abradas, ut aliquid nō ſuperet, non ſubſideat, ne quandoq; hient, ſed ad regulam inuicem reſpondeant. Sic & illud non negligendum eſt, quod hinc per nares recedat aer & accedat (his enim primo reſpiramus,) quod hinc cerebrum ſua excrementa, propellat, quorum vtrumque, quantumuis aduigiles, & partes eas lædit, & unionem impedit. Plurima igitur ſunt, eaque non vulgaria, quæ partium harum vnioni aduerſantur, & operi noſtro multis partibus plus quam dum alias partes coniungeremus, officiunt. Veruntamen conandum eſt, ne locus vacet negligentiæ, ſed omnes vires, omnem induſtriam, omnes conatus, omnem diligentiam explices, vt ritè tuis munijs fungaris, nec quid uel ars, vel ipſemet, damni facias. Quicquid enim ſemel hic prętermittitur, nec reuocari vllatenus, nec quouis pacto compenſari poterit. Tempus autem eſt ut quomodo ſuturæ adminiſtrandæ ſint, aliquando edoceamus: cumque tot obſtruamur impedimentis quanto poterit perſpicacius rem expediemus. Omnis conſuendi partes eas in illo conſiſtit opera, vt ſuturas rectè librare, & quæ earum inuicem diſtantia ſit, ad amuſſim obſeruare ualeamus. Quam rationem, ſi quis aſſecutus ſit, facillimè poſthæc omne negotium tractabit. Primum autem ſuturas ſingulas, cum duas partes, traducem nimirum, & curtas nares comprehendant, duas etiam perforationes tam in naribus, quam in propagine recipere intelligendum eſt, atque has eaſdem inuicem nunc comparari, eaſque eſſe quibus tota operis ſumma innititur. Accipimus autem, & quaſi conceſſum petimus, perforationes eas, quę in curtis naribus factæ ſunt, æqualibus omnino, quotquot ſint, ſpacijs inuicem diſtare, vt & infra declarabimus, nec vnam ab altera diſtantia decedere. Id verò pronunciamus, non idem eſſe interuallum quæ in traduce ſunt, foraminum, quamuis numero cum illis, & ipſa inter ſeſe æqualia ſint, cum ijs, quæ ſupra in naribus conſpiciuntur ſed latitudine plurimum deſciſcere, ut longè arctiora ſint interualla in traduce atque anguſtiora, illa verò laxiora penitus, & ſpacioſa. Atque hoc ob partium naturam accidit. Cum enim, qua globuli apex eſt, nares anguſtæ, & velut ad centrum contractæ ſint, quo verò magis recedunt, & ſeſe expandunt ampliores etiam fiant: ideo ſi tradux cum curtis partibus coniungi debeat, & apex ipſe pertundendus ſit, nec non & nares ipſæ perforandæ ex neceſſitate, vtique quæ ſupra ſuturarum ſpacia ſunt, inferioribus, atque in apice longe maiora erunt, hæc uerò illis multo anguſtiora. Atque liceat hoc nobis aliunde accerſitis ſubſidijs, ex mathematis ſic demonſtrare. Sint duo circuli concentrici, alter quidem maior, alter minor à quorum communi centro educantur rectæ lineæ, qui exteriorem arcum in æquas portiones diſſecent, quare, & interior circulus in æquas partes ſcindetur, quæ quidem inter ſeſe æqualitate non different, illius tamen & quæ ſupra ſunt, longe minores erunt. Sint ergo duo concentrici circuli. a c o p, & m n q r, deſcripti circa centrum. b, in quibus ducatur communis ſemidiameter. c b, ſupra quam erigatur ad centrum commune. b, perpendicularis. a b, quæ abſcindet ab ipſis circulis duos quadrantes. a b c, quidem maioris circuli & m b n, minoris. Nam cum quatuor anguli æquiualentes quatuor rectis conſiſtant ſuper b, centrum ex corollario j. elementorum Euclid. 15. & angulus a b c, ſit rectus, quare quarta pars erit quatuor rectorum, qui quidem conſiſtet ſuper circumferentiam m n, minoris & a c, maioris circuli, quarum unaquæque ex ultima ſexti, quarta pars eſt circumferentia ſui circuli, Quæ enim proportio eſt anguli m b n, minoris circuli ad quatuor rectos eadem etiam eſt circumferentiæ m n, ad integram circuli ſui circumferentiam. Eodem pacto & ſeſe habet circumferentia a c, maioris circuli ad ſuum totum, ut angulus a b c, ad eoſdem quatuor rectos. Diuidatur poſtmodum in partes æquales circumferentia hæc a c, nempe in quinque quæ ſint a d, d e, e f, f g, g c, & ad puncta diuiſionis rectæ ducantur à centro b, quæ ſunt b d, b e, b f, b g, Ipſæ igitur lineæ & arcum minoris circuli m n, diuident, in totidem portiones æquales, ſed attamen minores ipſis portionibus circuli. Quod uero inter ſeſe æquales ſint, ſic patet. Nam anguli a b d, d b e, e b f, f b g, g b c, inter ſeſe æquales ſint, ex 27. tertij Elementorum, quia æqualibus circumferentijs ad d c, e f, f g, g c, ut ab initio petiuimus, inſiſtunt. Quare & circumferentiæ ſeu arcus m h, h i, i K, K l, l n, ex 26. eiuſdem, inter ſeſe æquales erunt, quod æqualibus angulis ſubtendantur. Quod uerò maiores ſunt arcus exterioris circuli, quam interioris, ſic probatur. Nam eadem eſt proportio anguli a b d, ad quatuor rectos, quæ arcus, a d, ad integram circuli circumferentiam exterioris circuli ex ultima ſexti elementorum: atque etiam eadem eſt proportio anguli m b h, ad eoſdem quatuor rectos, quæ arcus m h, ad integrum arcum interioris circuli. Erit igitur ex undecima quinti eadem proportio arcus, a d, ad ſuum integrum circulum, quæ arcus m h, ad ſuum & permutando, ita eſt arcus a d, ad arcum m h, vt circulus exterior ad interiorem. Sed ille maior eſt interiore, igitur, & arcus a d, maior erit arcu m h. Eadem & cæterorum arcuum ratio eſt, ſi conferantur inter ſe. Quare exteriores arcus maiores erunt, interiores uero minores, & ſic quod probandum erat interioris circuli portiones exterioribus, minores erunt, illæ uerò his maiores. Aggreſſurus igitur chirurgus ſuturas, & quæ prima huius operis pars eſt, nares & propaginem perforaturus, in ſedile ægrum collocabit ſub

ſplen-

ſplendidiſſimo aere, vittam capiti inijciet, mox tæniam, cuius ſupra mentionem fecimus, fronti applicabit, & retro, ad ceruicem connectet. Hæc ordine acus excipit, ne quis error, aut confuſio accidat, dum partibus iam perforatis, funiculis eas conſtringere conuenit. Facilis enim hic lapſus eſt, ne linum quoddam pro altero arripias, & quæ ſecus conueniant, inuicem coniungas: aut, ſi quidem ea explicare uolueris, quod non ſine temporis iactura fiet, ingenti toedio ægrum, & dolore afficies. Sic igitur & tutò rem expedies, & celeritati commodabis. Quod vbi peractum ſit, agite, iam partes acu traijciet, & primum, quod commodius fiet, traducem, mox & curtas nares. Ante tamen quam acum immiſeris, futuris loca ſua deſignaſſe conuenerit, & unam rectè in medio, in ſummo traducis apice conſtituiſſe hinc inde ſuccedentibus æqualiter cæteris. Eam vero prudentiam adhibeat uelim, vt quantum poteſt, futuræ efficiendæ interualla diligenter obſeruet, ne quid ab diſtantiæ æquitate, quæ quidem alia eſt in naribus alia in traduce, deflectat, ſed omnia ad trutinam exacte reuocet. Hac enim parte quicquid ad coalitus certitudinem, & celeritatem ſpectat, quicquid ad cicatricis decus pertinet, omne uelut in pugno comprehenditur. Quare non eſt, ut quis hæc negligenter aut obiter adminiſtret. Auſpicabitur uero vtcunque libuerit, uel in dextro uel in ſiniſtro latere medicus, & perforata prius propagine, mox & curtis naribus, acum ſupra, & recta uerſus frontem ex oppoſito educet, atque tænijs affiget. Si tamen decorum, & hoc in loco obſeruare uelit ab media illa atque inter cęteras ſumma exordium ſumpſiſſe non obfuerit, & mox alternatim reliquas adminiſtraſſe. Hęc toties faciet, quoties æquum uidebitur, & ipſe prius aſſignauerit. His ritę ſic peractis, iam altera pars inſtat huius operis, quam conſtrictionem dicimus. Ante tamen in lectum collocare ægrum oportebit, ut operationem hanc ſumma quies quamprimum excipiat, ne uel conuellantur uel diſrumpantur futurę, uel quiduis aliud accidat, quod exinde nobis faceſſat negotium. Quam enim id facile ſit, vnuſquiſque uidet, ſi funiculis iam conſtrictis ad lectum deducere ęgrum, ibique eum uelimus rectè componere. Is autem ordo in conſtrictione ſeruandus eſt, ut eam futuram, quę cęteris mediam ſedem obtinet, atque ad extremum apicem propaginis eſt, primum conſtringamus. Hęc enim, cum ſupremam regionem occupet, id pręſtabit, ut ex ea, velut ex perpendiculo totus tradux ęqua lance dependeat, atque ut latera tandem exactè coniungamus. Haud ſecus apud ſutores, uſuuenire uidemus, qui tunicę partes in medio primum connectunt, & hinc ad alterum extremorum progredientes, non inconcinnè eas conſarcinant. At ſi ex altero latere, & pręcipue infra opus promoueas, inęqualem pendere traducem, & deorſum prolabi uidebis, quod quantum abeſt à reliqua operis perfectione unuſquiſque per ſe uidet. Non enim poſthac, & niſi ſumma cum difficultate, aut non leui patientis cum cruciatu, partem eam attrahes. Adde quod funiculum illum prompte laxari contingit, dum in oppoſitum conuellitur, & quadantenus ad inferiora propelli. Illam igitur futuram, quę media eſt, & qua constricta inęquali examine propago libratur, primam conſtringere opus eſt, ualideque connectere, ab hinc uerò alias ex ordine, hinc uel inde, vt ęquum unicuique uidebitur, quouſque omnes funiculos collegeris, & circumplexis arctè propaginem cum naribus innodaueris: Modus uerò conſtrictionis hic eſto. Chirurgus in eum ſitum conuertat brachium, quem ſupra deſcripſimus, cum traducem ad narium ęqualitatem reſecari uelimus, iubeatque ex miniſtris alterum, eum ſcilicet qui caput ęgri ſeruat, manum illius ſupra verticem impoſitam arripere & ad carpum comprimere, quo minus uel deorſum, uel ad alterutrum latus inclinet. Alter uerò cubitum manibus ſtatuet, qua parte radio conterminus eſt, tollente interim traducem, & curtis naribus applicante alio, quem tertium, miniſtris illis ſuccedaneum ſecernere conuenit. Ipſe ſiniſtra manu, filum quod è traduce prominet, & dextra, acum illius arripiat: funiculum hinc inde leuiter ducat, nunquid is ipſe ſit, quem connecti uelit, uideat, mox duplicatum implicet, arctius conſtringat, atque ne reſiliat, alio effecto nodo, ſed eo ſimplici, denuo connectat, linumque ferè ad nodum uſque reſcindat. Idem etiam cum alijs faciendum eſt, atque ex ordine, ut paulo ante diximus. Sic enim omnia rectè, & ad iuſtitiam adminiſtraueris, nec aberit, quin neceſſaria quadam ſequela etiam ſub manu tua ad nutum tuum quęque obediant. Sed ut rationem futurę unuſquiſque perſpectam habeat tam cauſam quam operandi modum his duabus tabellis ob oculos ſubijcere uoluimus.

Cęterum

Cęterum his ſic perfectis curationem aggredi oportet, & in primis penicillos oui liquato, vt diximus imbuere, mox naribus indere, ac orbiculos extra ad ſuturas circumcirca inijcere. Poſthęc ęgrum deligare conuenit, & faſcijs, quę ueſti adhęrent, ne qua moueri poſſit, conſtringere. Inter cęteras eam, quę uertici ſuperſternitur, & carpi articulum uincit, primum utrinque locis ſuis conſtringere opus eſt: Ab hac cubitalem, mox axillarem, tandem uero pectoralem. Ipſe autem pręſtet opus hoc chirurgus uelim, nec miniſtris, quantumuis periti ſint, hoc muneris committat.

Quic-

Quicquid enim tanta dierum mora tot perpeſſis incommodis, tot ſuperatis difficultatibus hactenus acquiſiuimus, id omne in hac una actione tanquam lacinio quodam continetur. Nulli igitur uel labori uel induſtriæ uel ſolertiæ parcat medicus, ſed uel maxime nunc uideat, ne quid, quod artem ipſam, aut dignitatem ſuam dedeceat, committat, (hæc enim ex operis ſucceſſu pendent) & oleum ſimul cum opera profundat. Si enim in leuibus maxima plerunque rerum momenta continentur, & ſæpe viſum ſit exiguis principijs ingentia mala tandem ſuborta eſſe, quid ſuſpicandum, quid non pertimiſcendum, vbi tanti intereſt, leuius ne quid facias an ex animo, & cui negotio totius operis ſumma innititur. Non igitur negligenda eſt deligatio, alijſque committenda, ſed ſi quid recte curatum velis, id ipſe efficias. Vt enim ſeruus in domo ipſe herus eſt, ſic neque in alijs uitæ muneribus quid ſaluum eſſe poteſt, niſi quorum auſpicio, & nutu id regitur ipſi uideant, ipſi præſto ſint, ipſi manum admoueant. Veruntamen cum non tantum ſemetipſum recta facere, & quę opportuna ſunt, præſtare deceat, ſed & ægrum & qui illi aſſident, itaque ægrotum chirurgus moneat iubeo, vt quantum poteſt, quieſcat, brachium non diſtendat, non uellicet, non quouis modo concutiat, & ut ab uehementi reſpiratione deſideat. Non enim difficile eſt, ut partes illę tantam ferramentorum, & conſtringendo perpeſſæ iniuriam inflammatæ intumeſcant, quin id ultro accidit, nec opus eſt ſibimetipſi damnum arceſſere. Qua de cauſa non iniquum fuerit, unius uel ſeſquihorę ſpacio linteola inſternere, & ad inſitionis locum circunijcere. Porrò hęc oui aquato, & roſacea, quæ portionibus æquis miſceantur rigare conuenit, & ne qua incaleſcant, ſubinde renouare. Nil enim ęquè pręſtiterit, quod uel citius uel felicius, quemuis humorum affluxum, & non leuem quidem compeſcat, atque inhibeat. Hęc igitur in inſitione ſic peragenda ſunt.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

De curatione inſitionis, & quæ victus ratio interim obſeruanda ſit.

IAM verò tempeſtiuum eſt, vt inſitarum partium curationem, ad coalitus uſque tempora, proſequamur, quæ tam medicamentorum naturam, quam victus rationem complectitur. Omnes enim medicinę partes ita connexæ ſunt, quemadmodum referebat Celſus, ut ex toto ſeparari, nō poſſint. Nam & illa, quæ præcipuè medicamentis pugnat, & uictus rationem adhiberi iubet, & inanis eſt omnis medendi labor, pręcipue in morbis paulo uehementioribus, quamuis, ſi clementius agatur, ſola diæta quandoque ſufficiat, niſi cum uictus præſidijs, & pharmacorum copias coniungas. Proxime autem ſymptomata enarrabimus, quę in hoc inſitionis decurſu non infrequenter ſuboriuntur, uſque adeo uicina bonis mala ſunt, nec licet aliquid niſi cum periculo aggredi. Atque ut ab medicamentis exordiamur, ea ex vulnere petuntur, cruento ſolum, nec illis ſymptomatibus laceſſito, ideoque nil pręter ſimplicem unionem expetente. Siccitate itaque polleant, ſecundo gradui uicina, media inter ſarcotica, & epulotica, quę neque detergent ualidius, neque conſtringunt obnixius, ſed ne inter vulneris labia aliquid humoris intercurrat, moderata aſtrictione cauent, quę tandem carneis fibris intertextis, quaſi uinculis quibuſdam unit natura, & agglutinat. Quam naturę copulam nō ęque ſatis admirari cogimur, & extollere, atque pręcipue, quod quidam non imperiti rerum medicarum, nec uulgares homines, adeo laxo inter ſe nexu partes haſce colligatas eſſe dixerint, ut ſi, paulo duriuſculè contrectentur, ilicet decidant. Nec tanti quidem faceremus hanc opinionem, quam aliàs, nec enarratione dignam cenſemus, niſi & ad cętera, quę ad inſitionis operam referuntur, hoc ſalubre documentum aggregaſſent. Aiunt enim: quę cum ſcripſerit uir in reliquis medicinę operibus ſanè peritiſſimus, excuſabiliorem reddit uiri clariſſimi cuiuſdam opinionem, tale neſcio quid ſuſpicantis. Fuit enim cum nobili adoleſcenti cuidam nares reſtauraturus ut is ad unum ex purpuratis Rom. Eccleſię proceribus negotij cauſa accederet, qui aſpiciens eius nares tectas dixit: nunquid ſunt nares reſtitutę, & ex carne factitatę? Aſſeuerat nobilis adoleſcens. Tunc rogauit ſi liceret eas detegere: libentiſſime fore ut detegeret. Nunquam enim antea conſpexerat. Ilico ſecedens à conſpectu adoleſcens, quo detegeret, & à ſordibus nares expurgaret; ei clamauit purpuratus: caue ne ſequantur. Sed hęc non ſugillando à nobis recenſentur, niſi ut ab iniuria artem noſtram uindicemus, & quas notas hęc hominum inſcitia inuſſit, abſtergamus. Manant enim facillime in mentes hominum fabulę, & ſępe falſum pro uero uulgus arripit. Nam ſic comparatum eſt, apud hominem imperitum ut, niſi quod ipſe facit, nil rectum putet, nec ſingulis quicquam arridet, niſi quod ipſi pręſtent, uel ab alijs multoties pręſtari uiderint. Solet enim imperitia non quiduis, & operis nouitas nobis perſuadere. Et multoties abhorremus quid ob id ſaltem quod nouum ſit, & inauditum nihilq; placet, niſi quod Troianam originem referat. Sed uana ſane hominis cogitatio eſt. Qui fieri contingat, ut, quę naturę beneficio inuicem coaleſcunt infringi poſſint? an hoc in cicatricibus, quę iuſte coiuerint, unquam uſu uenit? nunquid ratio id ſuadet? Quinimo ſi attentius rem conſideremus, tantum abeſt, ut,

quę cōglutinata ſemel fuerint, denuo diuellantur, ut pertinacius inuicem cohęreant, aut ſi qua diſrumpi eas contingat, non qua antiqua ueſtigia ſunt, ſed proximè, ubi molliores ſunt, & minus pertinaces, diuulſæ cedant. Quod etiam in plantis compertum eſt, quibus ſemel implantatis, quantumuis tenellis, & quam grauiſſimo uehementiſſimi flatus impetu perculſis, nil ſecius accidere uidemus: Sed obſequuntur, cum flexibiles ſunt, & velut cannæ, violentiam ventorum eludunt. Concedo quidem: ſed quæſo periculum faciant, num adacta manu, & violentius attracta, non dicam, à mutua connexione, ſurculum illum diuellant, ſed ut ſaltem hiet leuiuſculè, vſquequaque dimoueant. Videbunt certè aliò eum diſcindi prius, quam in inſitionis articulo concuti, adeo callus, quem induxerunt, uelut glutine quodam contumaciſſimo partes eas coniunxit, ut nulla vis, nullus impetus hoc conſortium reſcindere valeat. Neque id ſi in arboribus contingit, minus propterea in corporibus noſtris acciderit, quorum operationes cæteris longe antecellunt, & materia multo, quam in illis, aptior eſt, & benignior. Atque ne vacet locus hæſitationi, certiſſimum eſt nouas nares longe contumacius adhęrere, ac cæterę partes corporis noſtri faciunt, ubi per cicatricem coaluerint. Cum enim robur omne & firmitas unionis ipſi callo, qui cutem longè ſuperat duricie innitatur, & partes nouæ eo geminato, muniantur, tam intra quam extra, proculdubio & pertinaciſſimè eas coniungi contingit, & quaſi gemino modo arctiſſime inuicem connecti. Id cum ſupinè imperiti homines conſiderauerint, in re clariſſima, nugantur pueriliter. Veruntamen cum æque ſtultum ſit, ſtultas & inanes refutare opiniones: nec plus laboris uel uerborum quam opus eſt, in unaquaque re, deceat impendere, ideo hæc miſſa facimus, & ad ſuſceptam curandæ inſitionis prouinciam, noſmet conuertimus. Diximus ea medicamenta eſſe operi huic dicata, quę inter ea, quę ad cicatricem ducunt, vel carnem regenerant, mediam quandam naturam ſortiuntur, quod ſiccent nimirum & moderate aſtringant. Ita enim fit, ne humore aliquo labia plagę intumeant, & natura, ut ſolet, ſtrenuè operetur. Dicuntur autem medicis glutinantia, quorum farrago uaria eſt & immenſa. Huius generis ſunt ebulus, ſambucus, ſyderitis, palmę, pini, tedę cortices: draconij folia recentia, quę fraga gignit herba, anagallis, ſalix, androſęmum, aſtragalus, phylomunculus, telephium, ſymphytum petręum, araneę tela, ſed ea pręcipue, cui è piſtrino pollen inſederit, (hęc enim ualentius exiccat) equiſetum, chamępytis, arnogloſſum uero unum mire celebratur, ut quadam temperaturę ſymmetria, iungendis ueteribus ulceribus, nec non vulneribus nuper factis, nulli remediorum cedat. Iſatidi ſatiuę eaſdem laudes tribuunt. Centaureum minus floribus & folijs vulnera etiam magna coniungit. Sic pentaphylli folia, mumia, folia hederę recentia, quibus uino coctis prius, pręgrandia uulnera conglutinari ſcripſit uir quidam inter neotericos non incelebris. Sed & ulmo peculiares natura dotes attribuit. Teſtatur Plinius, qui folia, corticem, folliculum non ignobili in vulneribus agglutinandis pollere facultate ſcribit. Quinimo uſque adeo felici ſucceſſu fit, ut admirandum ſit, quam exigua & honeſta poſthac ſuperſint uulneris ueſtigia. Itaque plurimum ualet ſi papularum ſtigmata delere contendamus. Hinc ad lichenum curam in mento pręcipue, ex Criſpo, Vlmi aquam optimam eſſe Crito refert, ut ſcribit Galenus. Huius uerba ſunt: ulmi lacrymam aqua diſſolutam imponito. Eſt autem lacryma illa gummi quoddam ceu lentus ac glutinoſus humor folliculis incluſus, ex quo culices, proprie cnipedes dicti generantur: quam à uermiculis hiſce repurgatam certiſſimo emolumento experiri licet. Ex hiſce igitur omnibus, quę iam diximus, quamplurima pręſidia parari poterunt, quibus unionem illarum partium, nec inhoneſtè quidem arceſſere poſſumus. Nobis uero uulgaria ſunt, & in myropolijs quotidie pręſtant ceratum ex ceruſa, & emplaſtrum barbarum. Idem enim, quod uolumus & pro dignitate pręſtant. Huius uero uſus eſt rigente cœlo, atque adeo corporibus paulo humidioribus: illius autem per ęſtiua tempora, & ſi qui corporis ſtatus iuſto calidior ſit. At quemadmodum uulneri, quod ad externam ſuperficiem eſt, hiſce pręſidijs medeamur licet, ita quod intra opponitur aliam curandi normam expoſcit. Hic enim tribus ad minimum diebus, res agitur ſuppurantibus, atque ijſdem planè, quę ſupra ſuis locis expoſuimus. Sed cur tandem unum idemque uulnus, locis oppoſitis, oppoſito modo curamus? Id equidem minime fit præter rationem. Plurimum enim externum uulnus ab interno differt, quamuis prima fronte id haudquaquam appareat, & pręcipue unionis nota, poſitu, atque partis natura. Cum enim uulneris labia uſque adeo ad numerum extra cohęreant, ut nequaquam hient, nec inter ea diuerſum quicquam intercedat, ſecus certe accidit in intima ſuperficie, qua ſemper aliquid, quod deraſum eſt, eminet, non equidem in naribus, ſed in propagine, ut hinc eorum orę minus ęquè ut extra fit, & ad amuſſim coeant. Neque id artificis negligentię tribuendum eſt, ſed operis difficultati. Quis enim eſt ita acris ingenij, ita manu promptus, ut utrinque tantopere partes eas adradat, ne uel minimum ab ęquitate inuicem recedant, ſed ad regulam tam intra quam extra conueniant. Id quamuis circini ope liceret aſſequi, quo primum area uulneris in naribus dimetienda eſſet, & hinc traduci amplitudo eius applicanda, uſque adeo tamen pars iſthęc abhorret, ut nullum hinc conſequamur commodum. Eſt enim, reſecto callo, ſubſtantia interior traducis, laxa, mollis, admodumque inconſtans, ut ſi-

Plin. 23. hiſt. natu. 8.

Galen. 5. de cōpoſ. med. ſec. loca 7.

ut ſimulatque quantitatem, ad normam, quæ eſt in naribus, deſignaueris, protinus diffluat, nec limites aſſignatos obtineat. Quod ſi intra modum eam excideris, neque ſic uoto potieris: Rarò enim aut ferè nunquam licet, quouſque iam detracto callo cutis ipſa ceſſura ſit, & periculum eſt, ne intra modum adhuc ſubſiſtat, nec eam, quam requirimus amplitudinem excoriatio nanciſcatur. Adde quod ſi uelis, ad numerum negocium euoces, curioſior paulò fueris, temporisque iacturam facies, nec leuiter ægrum torquebis. Itaque ne quid imprudenter labamur, & pluſquam par eſt, & nobis & alijs tœdio ſimus, liberalius paulò traducem excindi uiſum eſt, atque eò diducere, ut eam, quæ in naribus eſt excoriationis latitudinem excedat. Hoc enim tutius multo, & commodius fuerit, nec cum tanta moleſtia coniunctum. Accedit etiam, quod diuerſam curandi rationē ab ea, quæ extra adhibetur, aggredi hoc loco oporteat, quod omnis humiditas, quæ ab uniuerſo vulneris ſpacio funditur, ob locum decliuem huc corriuetur, & eò magis cum accipiendo aeri, & reddendo hæc pars dicata ſit, & hinc cerebri excrementa iugiter defluant, quibus utriſque unionem præpediri earum partium, nullus eſt qui non uidet. Quæ enim ſicceſcunt uulnera, ſanitati proxima ſunt. His additur (nam, & hæc naturam partis attingit) quod intrinſecæ ſuperficiei narium ſubſtantiam, & mollicie, & laxitate ab exterioris denſitate, & duritie plurimum diſtet, non quidem ex ſeſe, cum membranarum eſſentia, in ſiccitate, & ſoliditate poſita ſit, ſed quòd ea ipſa ſit, quæ palatum inungit, & hinc inde affluentibus humoribus, multiſque uaporibus, quę aliunde efferuntur, largius irrigetur. Hiſce igitur, qui rectè animaduerterit non obſcure inter ſeſe differre, & internam, & externam inſitionis partem unuſquiſque perſpiciet, atque hinc opus eſſe, ut hęc ſuam, ſuam itidem & illa curandi rationem admittat, inuicemque plane diuerſam: illam quidem, quæ exiccet: hanc uerò quę pus moueat. Suppurantia autem deſiderat, uel largior illa traducis adraſio, ſicciora tamen alijs, quod & natiua humiditate, & accerſita aliunde uulnus illud plus iuſto ſcateat. Tale eſt unguentum ex pompholyge. Qua de cauſa, & tardius multo, quam extra & ægrias cicatrix obducitur, & pręcipue cum partem eam, ut externa ſuam, hæc pręſidia non uſque arctò complectantur. Expedit etiam, quę alia curationis pars eſt, pręter medicamenta iam enarrata, ut ſuturarum rationem habeamus atque an rectè ſeſe habeant foramina, aut ſint ne tandem relaxandę ſuturę illę, non negligenter uideamus. Solent enim ferè ſemper madere, & humorem quendam foramina illa euomere, quo quandoque non ſolum extima ſed & interior pars atque in profundo, arroditur, adeoque excauatur, ut laxatis funiculis, pars illa dehiſcat, & findatur. Accidit hoc mali genus corporibus cacochymis, & calida ſiccaque temperie dotatis, aut ſi qua pituitę ſalſę illuuies à capite in ſubiectas partes, & pręcipue ad nares, iam imbecillas, procumbat. Nulli igitur parcendum diligentię, ſeduloque enitendum, ut detergamus excrementa illa, gnauiterque exiccemus. Pręſtabunt id myrrha, thus in tenuiſſimum pollinem redacta, & locis illis aſperſa: vt & ſanguis draconis, ut aiunt, in lacrymis, & manna thuris. Chirurgus itaque in primis diebus, uniuerſoque ad coalitum uſque decurſu, hiſce medicamentis inſitionem curauerit, cuius negotij rationem, & tempora ex parte diffuſius perſequi, non operęprecium eſſe arbitror. Nouit enim unuſquiſque amouendas eſſe ſtuppas quam blandiſſime, nec tam cito poſt earum impoſitionem, cum pręſertim circa initia, inflammatione pars ea torqueatur, atque ut illud commodius fiat, liquore quodam emolliri debere, paulo tamen citra modum, ne, quod plurimum obeſt intra inſitionis latera humor ille ſeſe inſinuet. Ab hinc linamenta, cum medicamentis exterius addenda eſſe: intra uerò pennicillos imponendos, illito apice, ad quartum diem vſque: & mox exiccantibus, quę ſupra diximus, quod ſupereſt, perficiendum fore. Hoc tamen obſeruari uelim, ut, dum rem adminiſtraturi ſunt, cubitalem faſciam relaxent cautè quidem & pręſertim inter initia, ne qua ſede ſua & loco coniunctio illa dimoueatur. Quapropter opportunum fuerit, iam laxata faſcia miniſtrorum alterum, qui brachium ęgri omni uigilantia in ſitu priſtino contineat, cuſtodem adiunxiſſe, atque, ſi quid ultra pręſtandum eſt, alterius ſubſidio uſum eſſe. Quod uerò ad ſuturas relaxandas ſpectat, in primis, tempus, numerum eorum, & quo ordine relaxandę ſint, conſiderare oportet. Tempus id à nobis intelligitur, qua nam potiſſimum die id faciendum ſit. Per numerum, nunquid omnes, ſimul an ſingulas ſeparatim laxare liceat, comprehendimus: Quod ſi non omnes, ſed aliquot, quas nam primum, quas ſecundò, ſub ordine ſignificamus. Vt diem quod primum eſt, definiamus patebit is, cum manifeſta coalitionis ueſtigia ſeſe prodant. Hoc circa quartum diem non infrequenter contingit, ęſtu pręſertim m. dio, ac ſiccis temporibus, atque ſi habitus corporis optimus aut non admodum pręuiſa fuerit. Quandoque uerò, & ad tertię diei principium iam inchoatam eſſe unionem probè perſpeximus. Brunali uero cœlo, atque in incertis autumni diebus, & ſi qua corpora paulo humidiora aut non adeo benigna fuerint, uix intra quintum diem, iam partes unitas eſſe licet conſpici. Omnino autem iam nobis longo uſu edoctis affirmare licet, multis partibus citius coalitum confirmari, per ſicca, & calida tempora, cum nil adſit quod materię fluxum impediat, & in extremis potiſſimum partibus genuinus calor uigeat: tardius verò, & longe remiſſius, ſi vel quantitate vel qualitate peccet materia, & iam ab extremo frigore

gore

gore compreſſus calor ad interna receſſerit. Omnes autem laxaſſe ſimul ſuturas proculdubio abſurdum eſt. Non enim firmæ vnionis ſpes non conciderent, quod ſimulatque partes illæ coaliturent atque vix perſentiſcerent leui quauis offenſiuncula diſrumperentur, & conuellerentur. Tutius igitur eſt vtcunque per ſingulas partes vnionis principia ſeſe demonſtrauerint, non omnes aſtuliſſe, ſed quaſdam inuiolatas atque arcte connexas fuiſſe, quouſque ualidius coaleſcant. Quas autem primò, laxaſſe oporteat, natura rei indicat, ſcilicet ubi magis unio confirmata ſit. Manifeſtum erit id, ſi qua pars magis ſicceſcat. Promptius verò coaluiſſe, & citius in locis carnoſis pręcipue contingit, & ferè circa altiorem partem. Inferiora enim in coalitu retardantur, quod excarnia paulo ſint, atque quod è ſupernis delabentem vliginem abſorbeant. Sed, ut neque in uniuerſa medicina, imo in omni actionum genere, cuncta firma ſunt, & æterna ita neque hic, quod iam diximus, perpetuum eſt. Perſæpe enim in decliui, & qua partes illæ tenuiores ſunt, ocyus eas coaluiſſe uidimus, ſecus verò ſupra, & vbi craſſæ fuerint. Certum illud eſt, ad quarti diei finem uel ad ſummum circa quinti, indicia apparere coalitus, & iam firmius alicubi hæſiſſe cuti traducem, vbi quemadmodum diximus, laxandam eſſe ſuturam conſulimus. Id autem forcipe peragendum eſt (non enim alijs hoc aggredi licet) acutiſſima ſimul, & tenuiſſima, ut facilè ſubter prætereat, & promptè linum reſcindat, quod quandoque cruore imbibitum, craſſumque cum ſit, ſectioni reſiſtit. Præſtabit uerò ex una parte funiculum præcidiſſe & proximè ab foramine, nodoque apprehenſo uniuerſum, exemiſſe. Nam malè, cum naribus tum cicatrici futuræ, conſuleremus, ſi quouſque vniuerſa cicatrix obduruerit, ſuo loco funiculos relinqueremus. Fœda enim erumperent ulcuſcula, eaque ſat ampla, nec conniuerent foramina, impediente ſcilicet lino, & ingrata denuo, ſimulatque penitus pars illa obduruerit, connexionis ſtigmata remanerent. Hæc autem mala, ut effugiamus, & dum vnionem partium molimur, una opera & nœui illi & foramina obliterentur (tum enim labia illorum mollia ſunt, nec callo obducta) fila illa procidere oportet, & ſuturam diſſoluere, ſed in ea duntaxat parte, in qua unionem fidelius ceptam eſſe conſpeximus. Vt uerò commodius natura ſuo fungatur munere, qua parte ſutura laxata fuit, ſarcotica & agglutinantia medicamenta inijcere oportet. Et hic prior unionis gradus eſt, in cutanei traducis & curtarum narium inſitione, qui circa tertij diei, uel quarti, vel ad ſummum propè quinti finem ſeſe oſtendit, & in quo aliquos funiculos licet eximere. Vltra uerò & cum certius, atque ualidius partes illæ connexæ ſint ad ſeptimi diei principium lubet aſpicere, aut ad eius diei finem, calido pręſertim cœlo, & corporibus hominum non iniquis: ſi ſecus, paulo poſt diebus cæteris. Tunc enim cicatricis leuè equidem ueſtigium ſupereſt. Quare tum reliquas ſuturas licet eijcere, niſi eas antea, quod ſic uiſum fuerit & circa ſextam chirurgus abſtulerit. Nec abeſt ab hac poſitione noſtra ipſe Celſus, qui ſeptimo die in ſua, quam ipſe habet, curtarum reſtauratione, ſuturas eximi iubet, & ulcus ad ſanitatem perducere. Ad hunc enim diem, quin etiam antè abſolideſcere uulnus conſueuit. Quam ſententiam & nos ipſi, ſic edocti ab experientia uſquequaque comprobamus. Quotquot enim id generis chirurgias nobis tractaſſe obtigit, fuerunt autem plurimę, & corporibus non uſque adeo probis tum equidem ad ſeptimę initium, plerumque ad ſextam mediam, perrarò autem ad ſeptimi diei finem prorogatam fuiſſe unionem uidimus. Atque id uerè teſtari poſſumus, nos omnes ſuturas ante finem ſeptimæ, ſemper exemiſſe. Internum uerò ulcus longius durare ſolet, eiuſque cicatrix ęgrius & ad quadrageſimum uſque diem quandoque obducitur, non alias ob cauſas, quam quæ à nobis, cum ſuppurandi neceſſitatem in his partibus profiteremur, ſupra relatæ ſunt. Suturis ſic exemptis, filamenta ſicca imponito, & ceratum ex pompholyge, in decimamquartam uſque diem, quo tempore, iam probè ſolidatis partibus uniuerſam cicatricem, certiſſimo ſiccitatis teſtimonio, confirmatam eſſe ſatis clarè apparet. Atque hinc tertius gradus eſt huiuſce curationis, cum pręter cicatricis ſoliditatem & ſuturarum foramina iam obduruere. Licebit tunc experiri rem & traducem iam infixum non leuiter concutere, qui cum ualidiori nexu cum naribus coniunctus ſit, omnem motus tunc uiolentiam egregiè ſuſtinet. Quare tum de perennitate operis haudquaquam dubitandum eſt, conuenietque quamprimum illum a brachio excindere, & adoptantibus naribus iam fortiorem concredere, quod tandem ſuo loco docebimus. Interim, quod ſupereſt, perſequamur, nempe quo pacto ęgri nutriendi ſint, uſque dum naribus perfectè tradux inſeratur, & ualide coaleſcat. Dicta ſunt quidem antea à nobis cum delineandę propaginis curationem traderemus, quę huc pertinent ferè omnia, ſed cum timidi, & paulò imperiti etiam in tuto uacillent, breuibus ſaltem atque ſummatim negotium tranſigemus. Omnis ratio uictus in duas ſecatur partes in tenuem nempe, & pleniuſculam: quemadmodum, & duo in uniuerſum tempora ſunt, quę totum inſitionis ſpatium circumſcribunt. Alterum primo ſeptenario definitur, ſecundo alterum. Nec abſonum eſt, quod interim diuerſimode uictum inſtituamus. Cum enim primis diebus unionem moliamur, quę ualido calore, & membri quadam ſiccitate gaudet, cumque nos ſymptomatum metus percellat, tenui utique uictu quo ad licet pre uiribus, ęger ſuſtentandus eſt, ne uel ab opere ſuo calor

Celſ. lib. 7. cad. 9.

auoce-

anocetur, uel affluente liberalius ſanguine plus iuſto pars illa madeat, & periculum ſit, ne vel inflammari, vel aliquo grauiori malo conflictari occipiat. Nec refragantur uires, quas liberalior victus, qui præceſſit ſatis adauxit. Quare vbi iam labaſcere occeperint, omniſque ſymptomatum æſtus reſederit, tunc ad pleniorem aſcendere licebit, & liberalius ægrum nutrire, per alterum nimirum ſeptenarium quouſque iam, ut reſcindatur tradux à brachio tempus fuerit. Iam enim tranſacta ſeptima niſi grauiſſimum erratum acceſſerit, nunquam quicquam quod moleſtiam afferat ſuperuenire ſolet. Alimenta omnino euchyma ſint, & pro tempore anni accommodata, non ſolida, ſed ſorbilia. Non enim, quæ paulo ſolidiora ſunt, recte conueniant, cum in mandendo maxillæ conuellantur, & partes iam inſitæ diſtrahendo, de ſede ſua dimoueantur, atque per primos ſeptem dies, quibus tenella adhuc implantatio eſt, & leui momento quoquo verſum impellitur. Eſtque hoc in primis unice obſeruandum. Fiant illa ex ſem. melonum emulſione, ex pane trito, & creto uel ſeorſum uel utriſque commixtis, nec non ſaccharo aſperſis. Quarta verò die in uirium gratiam, iuſcula etiam ex pullo iam dictis affundere licebit, aut ſi quid tale ſit, quod dilutum eſt, nec, ut dentibus mandatur, expoſcit. Vinum penitus alienum eſt. Nam & calorem adauget, & irritatis humoribus maximas turbas mouet. Huic licet ſubſtituere decoctum hordei cum ſaccharo, oxiſaccharum ſimplex, oxalidis aqua dilutum, quod æſtatibus medijs mire ſitim lenit, caloris intro æſtuantis impetum frangit, & uiſcerum ſanguiniſque feruorem apprime compeſcit. Tranſacta verò hebdomada, cum uires largius reficiendæ ſint, uitella ouorum exhibeantur cum pulli iuſculo non admodum diluto, cui ut gratiam conciliemus, omphacij ſuccum uel punicorum malorum aut, ſi arriſerit, ſaccharum affundere poterimus. Atque hac in parte palatum ægri oportet conſulere. Non erunt præter rationem, quæ ex cucurbitis fiunt fercula, amygdalarum emulſio cum iuſculo, quæ primis diebus ſuſpecta eſt, & tandem ſuccus uel cremor patiſanæ. Pro potu uel pulli iuſculum, uel punicorum ſuccus, ſi cum rumicis aqua uel intybi diluatur ex uſu erit. Prima ſeptimana omni motu parcant ægri, uelim, atque ſi illos poſthac è lecto egredi contingat, moderate obambulent. Itaque quieti ſeſe totos dare conuenit, quæ una hanc operationem fouet egregie, adeoque plane nihil moliri, ut & ſermonis uſum uſque ad quartam omnino præcidamus. Quam enim ex eo incaleſcat caput, ut poſthæc facile ſuam colluuiem præcipitet, quam partes hinc inde diſtendat ex ſe unicuique notum eſt. Atque ſic neque, ſi fieri poterit, ualide reſpirent, ſed quam blande, vt neque hinc aliquid oboriatur incommodi, quod factu haud difficile eſt, dum per nares exiliens, & cum impetu illabens aer partes nuper inſitas non modice offendit. Planè igitur conquieſcere oportet, & quemuis motum quantuluſcunque tandem ſit, dummodo poterit, euitare. Dabit etiam operam æger, ut alternis ad minimum diebus aluus reſpondeat. Nec id acrioribus tentandum eſt, ſed clementioribus, & quibus aliqua uis adſit refrigerandi, præcipue uerò æſtiuo cœlo. Tale eſt decoctum ex beta, mercuriali, & uiolis, addito ſaccharo ac ol. roſ. In opulentis olei uiolacei iniecisse prȩſtiterit libram integram, cum ſalis. ℥. iij. Sic ptiſana ex mulſa profuerit: uel lac aſininum, aut uaccinum additis ouorum uitellis, nec non ſacchari, uel mellis ſeſquiuncia cum momento ſalis. Aer etiam (nam & huius rationem habere oportet) pro temporis occaſione moderandus eſt: ſub bruma quidem, ſi calefiat, non tamen uſque adeo, ut caput ſua uis concutiat, atque hinc à præcordijs uapores efferat: æſtate uerò, excitatis ſalientis aquæ riuulis, aſperſione rerum frigidarum, & ſi quid aliud eſt, quod autores medicinȩ non infrequenter iubent fieri, ad quos hac in parte licet appellere. Qua in re non leuis momenti eſt, ad orientem, per hyemem cubiculum poſuiſſe: æſtate uerò ad ſeptentrionem uel ad occidentem. Cum uerò plurimum referat, quo pacto ſingula hȩc peragantur, itaque miniſtrorum alterum adiungere oportet, qui cibum prȩbeat, qui quietem iniungat, motum arceat, & ſingula quȩ dicta ſunt, ſuo loco & tempore fieri iubeat. Sic enim neque pendebimus animo, ſed quicquid operis erit, ex uotu nobis ſuccedet. Sunt & animi paſſiones uitandȩ, & quȩcunque mentem perturbant. Nihil enim eſt, quo corpus magis afficiatur ac ſi quid, quod noxium ſit ab animo proficiſcitur. Sic nunquam peius corporeȩ uires collabuntur, quam ſi animȩ operam dare oportet & ingenium excolere. Studeat ergo æger tranquillitati animȩ. Mens exhilarata calorem natiuum ſuſcitat, & omnes corporis actiones fœcundat. In ſomno & vigilijs adhibeat moderationem. Extremum omne noxium eſt, prȩcipue coctionibus, & magnopere illi, quȩ in capitis ambitu celebratur. Hinc excrementa ad nares procumbunt, quȩ ſi non operis ſummam in dubium reuocarent, ſi non partes inſitas conuellerent, id ſaltem efficiunt, ut ȩgre nimis, & tardè partes inſitȩ coaleſcunt. Hunc igitur in modum, iam inſitam cum naribus propaginem, uſque dum inuicem firmè cohȩſerint, non poſtrema cum ſedulitate & uigilantia curare & conſeruare opus eſt.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

De ſymptomatis partium iam inſitarum tum proprijs tum communibus, & quo pacto corrigenda ſint.

CVM verò nunquam quicquam ita commode agere liceat, quin ſemper aliquid, quod obſtaculo ſit, agentibus ſeſe offerat, & multoties uno cum bono, tria mala fortuna affundat: ita neque hic omnia ex animi tui ſententia conficias, quo minus de ſorte tua conquerere. Eſt enim vt ceteræ res aſſolent, non immunis ab incommodis ſuis, hęc operatio, & ſi quid aliud, & ipſa non leuia ſymptomata habet coniuncta, quæ nunc explicare, & quantum licuerit, corrigere, noſtrum eſt. Pertinent autem quędam ad ipſas partes iam cõiunctas, quędam verò ad reliquas extra haſ. ſuntque hæc communia: illa propria. Horum duo ſunt: mollis caro nempe, & excreſcentia ad interiorem coalitus ſedem: atque hiatus ſuturæ: cæterorum plura, eaque grauia, quæ ſuo loco uidebimus. Nec eadem ſymptomatum illorum ratio eſt. Alterum enim carneam nimirum protuberantiam conditio corporis ſecum affert: alterum vero artificis parit negligentia. Deſcribamus ſingula ſeorſim & mox remedia ſubnectamus. Fit caro illa mollis atque fungoſa cum qui exundauerit humor, in eam molem à calore noſtro excoquitur. Commune eſt hoc uitium corporibus prauis, & frigiditate humiditateque intẽperatis, atque ſi ad hæc incommoda & cerebri labes ab eandem intemperiem, aggregata ſit. Abſumenda eſt caro illa, qua ſalua nõ licet cicatricẽ inducere. Tollitur autem, ſi penicillis vel Iſidis vnguentum, uel Apoſtolorũ, vel Damaſcenum illinamus, & naribus indamus. Hiant verò partes illę, quotieſcunque eo loci, ubi ſuturę inuicem diſſident, rite, & perfecte non coaluerint. Certe non leue eſt hoc ſymptoma, quod mirum ſit quantum de operis dignitate, eiuſque pulchritudine detrahat, quę artis huius pars ſane maxima, & pręclariſſima eſt: & quam artifice ipſo indignum ſit. Huic enim imputes ſi quid erratum ſit, quod uel imperitior fuerit, uel negligentius rem geſſerit. Adde quod denuo partes excoriari, ferro pertundi, & propriam curandi rationem adhiberi deceat, nouaque fiat, & moleſtiarum, & tormenti acceſſio. Dabunt igitur operam chirurgi, quantum poterunt, ſedulo, ut ſuturas recte interſtinguant, priuſquam inſitionem moliantur, & quæ ſcaturigo eſt huius mali, arctè, & ęqualiter connectant. Si quid tamen peccatum ſit, reiteranda fuerit ea operatio, quam ſupra pro inſitione faciunda deſcripſimus. Non enim refert vtrum integram traducem, an eius partem uelis inſerere: unus eſt modus: una adminiſtrandi ratio. Quod uerò ad cætera ſpectat ſymptomata, quę reliquis partibus extra nares conuenire diximus, proximum eſt atque primum dolor ipſe ad omoplatas, quem poſitus brachij à mediocritate eiuſque uiolenta deligatio excitauit. Itaque uel medicamentis agere, uel partes uinctas remittere, haudquaquam locus eſt. Non enim id prę ueſtitus anguſtia, & inſitionis ęquitate licet fieri. Quare toleranda eſt omnis iniquitas, & ferendum, quod mutare non potes. Quis quęſo animi ita puſilli eſt, & abiecti, qui communem recuſet fortunam, & ſibi omnis incommodi exorti quicquid agat, bene, & uolupe eſſe velit: aut ſi nolit, ingruente malo, nequicquam ſufferre poſſit. Cogitet unuſquiſque quid petat, quid exoptet, quid expectet. Non hoc leui coemitur. Difficilia ſunt quę pulchra ſunt. Magnis Deus bona magna uendit laboribus. An hoc exile eſt, & paruum, quod tantam labem, tam in honeſtam, tam turpem amoueri contingat: quod priſtinum faciei decus, & ſuus nitor redeat: quod, qui inſtar monſtri, & ſpectaculi fueris, liberalior mox, & uenuſtior appareas? Perpendat quam ſpes in propinquo ſit, quam ſtatim uoto potitus, quam breuis ſit hic dolor, & euanidus.

Virg. *-quemcunque dolorem*
Finit longa dies.

Quid? nec triduum aberit, & liberaberis moleſtia. Mollitur enim uehementia hęc acceſſu temporis, & ſenſum doloris conſuetudo eblanditur. Atque ſi uelis nec id mutare potes. Reuoca animum, & obſiſte. Volenti nihil difficile. Non eſt moleſtum, quod lubenter & cum conſilio fit. Duplex labor eſt, duplex tœdium, ſi obluctéris, ſi coactus facias. Adeone mentem tuam ignauia occupauit, ut plus tribuas ſenſibus quam animæ, his titilles, hanc ſinas marceſcere. Perfer, & obdura. Impetret ratio, quod neceſſitas, magna Dea, uel dies ipſa mox impetrauerit. Pręſta te uirum, qui & fortunę, & tempori obſecundare, ſcit, quid dicam, qui illis, & tibi ipſi imperare poſſis. Etenim quatridui ſpacio leuiſſimam ſaltem offenſiunculam non perferre poſſe, hoc ſeruile eſt, & indignum. Legimus [a] diſſimili in cauſa multo maiora perpeſſum eſſe Theodorum quendam Grę cum uirum grauiſſimum, tanta animi conſtantia, ut, qui ſe torquebat, Tyrannus fruſtra tortorum manus fatigauerit. Rupit enim uerbera, fidiculas laxauit, ſoluit equuleum, laminas extinxit prius, quam efficere potuit ut tyrãnicidij cõſcios uir ille indicaret. Quin ẽt (ut quantũ inter immaniſſimos cruciatus conſtiterit animus indicemus) ſatellitem penes quem domini arbitrium erat, falſa criminatione detulit, & fidum lateri eius cuſtodem eripuit, beneficioque patientię non ſolum quę occulta fuerant texit, ſed etiam tormenta ſua ultus eſt. Quid de [b] Anaxarcho dicamus, homine omnium

a Liuius. 24. Val. Max. lib. 3. ca. 3. exem. 5.

b Cicero. 2. Tuſcul. Val. Max. 7. cap. 3. exem. 6.

omnium hominum conſtantiſſimo, & inuictiſſimo (taceo noſtros illa catholicæ Eccleſiæ lumina, teſtes fidei chriſtianæ ampliſſimos) qui cum ab Nicocreonte Cyprionum Tyranno torqueretur, nec ulla ui inhiberi poterat ut tandem, quem amare proſcindebat, ab male dictis decederet, iamque ſe linguam exciſurum eſſe Tyrannus minitaretur, eam protinus mordicus abſciſſam, & dentibus commanſam in os eius totam expuit, cum hæc uerba prius dixiſſet non erit effœminate adoleſcens hęc quoque pars corporis mei, tuæ ditionis: O inſignem conſtantiam, & inuictum animi robur. Impar eſt equidem apud noſtros ratio, & in diſſimili cauſa diſſimiles cruciatus: fateor, ſed tanto magis id hoc loco conuenit, quod illi multo grauiora, & indigniora perpeſſi ſint, quam hic perpeti neceſſe eſt nec eum, quem nos ſperamus fructum perceperint, non ingratum equidem malorum condimentum, ſed potius ad extremum malorum omnium ad mortem nimirum correpti ſint. Sunt enim multi qui immanitate hęc quę agimus, & ſœuitie, tormenta cætera, ſuperare plurimum exiſtiment, atque hinc non ſolum ipſi hanc operationem aſpernantur, ſed alijs etiam diſſuadent. Quaſi verò non multo ampliora ſunt, quę multoties in gangrenis, in hernijs, & alicubi vt ſuperiori libro diximus ſufferre neceſſe ſit, atque minori cnm emolumento, & ut poſthac longe miſerabiliorem uitam agas, ſatiuſque fuerit ſemel obijſſe, quam perpetuo cum malis conflictari. Tene igitur tam leuia, tam magna mercede commutatura non ſuperare poſſe? quid obeſt? Indos a accepimus tam obſtinatos eſſe, tam ſui negligentes, vt ſint, qui omne vitæ tempus huiuſmodi exigant, modo vt corpora ſua glaciali frigore Caucaſi montis durent, modo ut flammis ſeſe ſine gemitu obijciant. Quam patientię meditationem quis non admiretur? quis non ſuſpiciat? & tanto plus, quod hi in re futili captent nomen conſtantiæ. Non id animi magnitudini tribuendum eſt, ſi patiaris ubi non opus eſt, nec tute uel alij ex ipſa commodum percipiant. Aequo igitur animo feras quod corrigere nequeas, & pręcipue cum breui dies ipſa dolorem leniet. Pręſtiterit autem interea cum amicis conuerſari, blande confabulari, & feſtiuis ſermonis illecebris ſenſus triſtitiam delinire. Carpitur enim animus ſolitudine, & magis in damna aduertit ſua. At cariſſimorum aſpectu iucunda conuerſatione, lepida confabulatione pelluntur curæ abſunt męrores, & ab intuitu moleſtię aliunde diſtrahitur animus. Sed quę nam cauſa ſit tanti doloris, hac in parte, referre opus eſt. Tribuendum omne eſt, quod inſolito more, & pręter naturę leges, qui ſupra eſt, humeri articulus, & cum ſcapulis ex ceruice connectitur, attractus duriuſcule a media figura plurimum diſſideat. Dum enim, qui ſecundum naturam eſt obſeruat poſitum, iuxta thoracis ſuperficiem, ad latera ęqualiter dependet brachium. At hęc loci attollitur nimirum, ſedeſque ſcapulę ſuperior elongatur, & baſis inferioris angulus uerſus coſtas antrorſum propellitur. Hinc dolor atque tanta ſenſus moleſtia, & pręſertim ad infimum angulum ſcapularum, qua cartalagineus eſt, & tenuis, & quo muſculorum, qui illic inſternuntur carnes, & ſubtili membrana inueſtiuntur tandem concedunt. Qua de cauſa, quod alterum eſt doloris anſa, conuulſis partibus, & uiolentia laceſſitis tam à capite quam ab ipſo humero excrementa defiuunt, & regionem eam diſtendendo lacerant. Sed quę ratio eſt quod tantopere ad eum locum affligamur, non item ad humeri articulum? Multis enim partibus plus hic ab ęquitate ſitus quam ille recedere videtur. Concedendum id eſt deligationi, atque ipſis faſcijs, qui brachium longè à limitibus ſuis diremptum ſtabiliunt quaſi & cuſtodiunt. Ea propter in cęteris, ſi à media figura abſint, dolor angit, quod ſumma contentione muſculorum carnes diſtendantur, nec illis aliquid ſubſidio ſit, atque quod his totius brachij moles innitatur. Magis enim laborant partes eę, à quibus agendi eſt principium, & quę reliquis ſtabilimento ſunt: atque quo magis ab origine receſſerint, eo minus afficiuntur. Sic qui fune alligato molem ingentem trahunt, ij plus laborant, qui proximè manum admouent, quàm qui longè. Aut, ſi qui duo onus humeris ſuſtentant, ille quidem magis pręmitur, in quem moles illa procubuerit. Addit vero dolori animum quod ęger in eam partem brachij quę laborat, decumbat, atque hinc prematur, & incaleſcat. Quandoque tamen in obnoxiam partem decubitus dolorem uidetur imminuere, quę ſane res varietati, & eiuſdem commutationi aſcribitur. Vſu enim id compertum eſt, & uidetur hoc prę omnibus maximè pręſentaneum eſſe remedium. Ergo nunc in ęgram partem decumbat æger, nunc in oppoſitam ſeſe transferat, circunſpectè tamen, nè quid ex partibus iam applicatis ineptius agitatus violet. Solet enim multoties & carpi dolor ęgros affligere, haud mitius altero, ea tamen parte leuius, quod ut occurramus ei, non deſit ingenium. Doloris huiuſce non ea ſane cauſa uidetur, quę alterius, quod ſuo loco pars hęc quieſcat, nec ab ęquitate figurę ut illa, alio tranſducta ſit. Hanc à principio dum rerum incerti inueſtigaremus, poſt diutinam, eamque uariam contemplationem eò demum coniectura defleximus, ut cum ob oſſis caluarię duriciem, cui articulus hicce inſternitur, tum propter cuculli aſperitatem id fieri arbitraremur. Quam poſtremo ueram eſſe & legitimam, pręſidiorum uſus, quę hanc in rem à nobis excogitata ſunt, luculenter comprobauit. Nec quin accidat abſonum eſt. Cum enim carpi partes graciles admodum ſint & neruęę, vtpote uenę, arterię, muſculorum tendones, nerui demum ipſi hic collocentur, atque hęc ipſa cutis multo tenuior quàm in cęteris partibus, nullavè infarcta carne

a Phyloſ. Apol. de Brachmannis.
Cice. Tuſcu. 5.

circumueſtiat, non poteſt fieri, quin ijs colliſis cum corporibus duris, atque aſperis, non uehementer affligantur. Etenim & acerrime ſentiunt, & tanto magis, quanto obiecta fuerint ſolidiora renitentioraque, nec circumiecta muſculis caro, quæ huius non ignobilis eſt utilitas, inſtar pululli cuiuſdam uim illam cedendo elidat. Occurrit verò brachio cucullus, tela rigida & in media ſutura inæquali, (non enim abeſt, quin ſemper ea pars elatior ſit & inæqualior,) atque craneum ſubter durum ſimul & renitens. Hęc igitur ratio eſt, cur intensè adeo pars illa, atque ferè non ſecus ac humeri articulus doleat. Concurrentibus enim ſimul corporibus duris & aſperis, nec altero ſua mollitie impetum alterius refringente, maior fit attritus uehementior concuſſio, atque ſi uis adſit cognoſcendi inſuauior ſenſatio. Hoc tamen multis partibus plus euenit, ſi paulo negligentior fuerit ſutor, dum ueſtem illam conſtruxit, aut dum naturali quadam temperie longe acrius ægroti ſentiant. Quapropter, ſi quando id accidat (non enim ſemper fieri conſueuit) ſtudebit chirurgus, vt illam ſuturæ partem, quæ carpo ſubiacet, excindat, circumducta forcipe ab alterutro termino, quos bene prius comprehendere opus eſt, in obliquum, vt illud, quod excinditur ouatum ſit: atque vt exinde ſuturas quæ hinc inde ſunt, ne laxentur deinceps, ualido nodo irretiat. Interim cuſtodiant miniſtri brachium uelim, ne uel in alteram partem inclinet, vel quod peius eſt, deorſum feratur. Proximum eſt ut quo loco opus fuerit, goſſypium vel molliſſimam lanam tomentumvè, carpo ſubijciat, & brachium eò reclinet, hoc enim corporum illorum occurſum tam moleſtum, tam uiolentum, tam iniquum perbelle frangimus. Atque hæc de dolore dicta ſunt, grauiſſimo certè ſymptomate, & cuius rationem plus, quam cæterorum, vnuſquiſque habet, illudque ipſum eſt, cuius gratia operationem hanc quamplurimi reformidant. Sed non eſt tantus, quominus, vt viderit tolerari nequeat, quem animus fortis, atque conſtans non ſuperet. Superſunt tamen & alia, inter quæ prima eſt ſitis, eaque inclementior, quo magis aer æſtuet, & uiſcera hominis vt pulmo, uentriculus, hepar, incaleant. Potiſſimum autem torquere ſolet, quod obturatis naribus inſpirandi & expirandi curſus interclusus ſit, & ore adaperto animam haurire oporteat, unde fauces areſcunt plurimum. Experiuntur, id qui oppletis catarrho naribus, aut nocta reſerato ore inſpirant. Poterit autem leniri ſitis aqua frigida, ſi ore contineatur, & præcipue hordeacea, vel oxalidis ſeu lactucæ folijs, in aquam prius immerſis, ſic & tenuia ex cucurbita reſegmina proderunt, ſi frigidam hordeaceam prius abſorpſerint. Colluatur os, ſyrupo de ſucco citri uel de ſucco limonum, cum aqua oxal. uel lactucæ diluto, cuius guttulas deglutijſſe quaſdam, quod ſecus in cæteris fiat, non erit religio. Profuerit etiam eclegma ex mucagine pſilij, & ſem. citonior. ſi cum zucca. cand. uiol. excipiantur. Eiuſdem rationis eſt zuccarum in oxalidis aqua dilutum. Peruigilium aliud malum eſt, duplici nomine certe infeſtiſſimum, cum & uires carpat, & quæ in capite fiunt coctiones uitiet, quorum utrumque ſummopere cauendum eſt. Cum enim exiguo uictu tum temporis, uires ſuſtententur, atque hæc exinde pernicies accedat, quis duplici hoc incommodo non labefactari eas admodum cenſebit? Sic ubi corrumpetur coctio, quæ in capite fit (hæc enim quiete fit, & in ſomno) in proximo ſunt conſutæ partes, atque ob plagæ moleſtiam, non admodum conſtantes, quæ ſi quid uitioſum fuerit in capite omne huc delatum excipiunt, & tardius ægriuſque agglutinantur. Viget uero malum hoc circa initia cum ob tœdium quod in deligando perpetiuntur ęgri tum, quod dolor eos non leuiter affligat. Remedio fuerit protinus ſub noctem quę ſomnum conciliant, alimenta exhibuiſſe, qualia ſunt, lac ex ſeminibus melonum, addita aqua lactucæ, & ſeminum papaueris emulſione. Sic tempora inunxiſſe profuerit unguento ex gemmis populeis, quod paſſim apud Pharmacopolas proſtat. Nec obeſt ſerapium ex papauere, quod hora una uel altera ab aſſumpta cœna ad unc. i. s. cum lactucę quartario propinari poterit. Vbi tamen ſomnus difficilior fuerit, nec quicquam pręſidia hęc contulerint, non abſurdum fuerit, ſi globulum ex pilulis cynogloſſi ad iiij. uel vj. grana atque una hora à cibo ueſperi offeramus, quod medicamentum, ubi ſomnus conciliandus eſt, non inſtrenue ſuam confert operam. Eſt tandem, inter ſymptomata illa, quę ęgris tum moleſta eſſe conſueuerunt, & renum dolor, ęſtate pręſertim, & corpore ęſtuante, atque ſi ſuper regionem hanc ęgri decumbant. Profuerit ſane mutare decubitum, & ad latera deuolui, nec non ijs, quæ refrigerant, ſubſidium afferre. Mitiora ſunt lac bubulum ſeu muliebre, quo lintea imbuantur, & renibus applicentur. Addimus quandoque roſaceam. Non inutile eſt Galeni ungu. refrigerans uel ſimplex uel cum roſaceo ęquis portionibus. Prodeſt & ſandalinum quandoque admiſcuiſſe. Hęc enim omnia, & loca illa refrigerando ęſtum abunde frangunt, & humorum fluxum ſubinde compeſcunt, Etenim frigore conſtipant, & dum dolorem imminuunt, ne fluxio magis concitetur, gnauiter obſiſtunt. Hoc pacto igitur, quicquid de curtorum inſitione opus fuit, iam ſatis dictum eſt.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

De reſcindenda penitus à brachio propagine, atque vt illam demum curare deceat.

PROTINVS autem, vbi iam partes curtæ cum propagine coaluerint, opus eſt, vt eandem a brachio auellamus, atque totum nouæ matri mancipemus. Id commodo vt fiat, definire prius expedit, quonam tempore propaginem reſcindi, mox quomodo oporteat, & quo pacto curari: tandem verò, quæ ratio ſit, vt ſi quę ſuperuenerint ſymptomata ea prohibeamus. Ac primum quidem haud ſubtili diſcuſſione negocium hoc indigere, cenſemus, quod, quemadmodum uſu uenit, apud agricolas, facile ſit cognoſcere id tum demum commodo fieri, ubi partes inuicem arctè connexæ ſint. Hoc ſolum namque expetitur, quo conſecuto moram aliquam haud decet nectere. Protinus ergo atque cum curtis partibus cutaneus tradux iuxta plagam amico fœdere per fibras carneas ſimul coiuerit, & iam extrinſecus cicatrix ſeſe oſtentauerit, iam denique, vt reſcindatur, opportunum fore credendum eſt. Veruntamen cum ſeptimo plerunque die, ex Celſi ſententia, nec ipſa experientia reluctetur, hęc uino confirmata eſſe appareat nonnullis fortaſſe propter deligationis tędium, & ob operis compendium haud iniquum uidebitur, ſi tum temporis reſectionem hanc moliantur. Sed quam prępoſtere quam alienum ab ratione, fiat uel ea de cauſa affirmare licet, quod non unitas ſaltem partes eſſe deceat, ſed etiam confirmatas penitus, & cicatricis ſoliditate nón mediocriter corroboratas. Atque ut hoc fiat, tempore opus eſt, quod omnia ſecum affert eſtque illo conſultor haudquaquam melior. Senſim enim & per longa interualla conualeſcit hęc unio, & prorogato termino longè amplius robur nanciſcitur. Cum etiam propago ſimul atque reſciſſa ſit, tota narium curæ demandanda eſt, haud immeritò uidetur, ut aliquot dies ſuperioribus adijciamus, quibus interim alimentum tranſmittere condiſcant nares, eodemque ut tradux ipſe paulatim inſueſcat, & uigorem ſimul acquirat. Tum enim copioſior multo ſanguis affluit, tam ſupernè delapſus ab naribus, quam inferne ab antiqua matre habens, quibus non mediocre alimentum accedere traduci nullus certè negauerit. Nec opportunum uidetur, ut ſtatim ab adoptionis primordio tam durum tam rigidum in propaginem exerceamus imperium, cum unicuique certum ſit, quam grauiter, ſi ſtatim à brachio euellatur, id ipſum latura ſit, uel ſedis inſolentia uel plagę moleſtia, & pręſertim, quod intra ad narium receſſus haud ita ualide ut extra, connexa ſit. Tardè enim eo loci cicatrix obduci conſueuit cum ob partis mollitiem, tum quod medicamentis difficulter aditus pateat, cæteriſque de cauſis quas ſupra recenſuimus. Callo autem in hiſce partibus ſic deſiderato, ueri quidem ſimile ſit, & unionem ad ea loca minus ualidam eſſe, & conſtantem, & ſic non uſque ſecurum, ut protinus reſcindatur propago. Sed cum ferè trigeſima die, aut frequenter ad quadrageſimã cicatrix accedat, ut ſupra diximus, fortaſſis in cauſa foret, ut ſi quis nimis experientię addictus, atq; in naturę operibus inconſultò ſuſpicax fuerit, quadragenarij illam legem ob deligationẽ ſęuiſſimam ſuis ęgrotis imperaret. Periculum enim fore ut minus tute traducem reſcinderet atq; ut ipſe aliquãdo de naribus decederet. Sed amentiam hanc omnino uſus improbauit: eſtque hęc quadragenarij lex, ipſa deligatione extrahenda cũ arti indigna, tum ſęuitię notis non poſtremis coniuncta. Non .n. conſilijs hic locus eſſet, & lanienam, non medicinam profiteremur. Veruntamen condonandum eſt aliquid empiricis, & naturæ myſteriorum imperitis, cum nõ uſq; adeo temere id faciant. Huius enim illorũ ſuſpicionis ipſa patientis ſalus, terminus eſt. Nos autem, qui arti hanc inuſtam notam extergere uoluimus, inita, fauente Deo, accuratiori naturæ partiũ contemplatione, hanc regulam planè ſuſtulimus, & deligationẽ breuiori multo ſpacio concluſimus. Cum enim cutanei traducis uniuerſum corpus, & demum, qua ratione tam intro quam extra coaleſceret, attente, atque ſingulis diebus contemplaremur: iamque à primi ſeptenarij fine tum ubi partes coaluerant ſolideſcere magis cutem, & aduſq; alterius hebdomadę terminum augeri quotidie perſpiceremus: cæteris uero diebus, & ad uigeſimum uſque nil ultro, uel per quam exiguum ad ſoliditatem, & robur accedere, tum demum haud ultra commorandum eſſe duximus, ſed die uigeſima traducem à brachio ſalutari euentu reſecauimus. Sed cum eiuſmodi ęgrorum maior copia nobis fieret, & iam obſeruatione comperiſſemus, quam exiguum eſſet augmenti ueſtigium ſub tertia hebdomada, auſi quoque ſumus deligationem anguſtiori meta deſcripſiſſe. Quare terminum cum nunquam ſupergredi uoluimus, ſed potius intra limites eius conſiſtendo poſt alterum ſeptenarium opus tranſegimus, conſulta audacia nec ſucceſſu improſpero. Liquet igitur quam neceſſariũ ſit, ut apparente extrinſecus unione, in dies aliquot propaginis reſciſſionem adhuc conijciamus: quamque haud expediat, eum ad primum ſeptenarij finem excindere, quod tum neque robur acquiſiuerit, nec unio eiuſdem cum naribus probe confirmata ſit. Hęc uerò corporibus integris, & plerunque uel anni tempore ſicciore & æſtiuo uel temperamento bilioſo ad minimum ad undecimę exitum protrahitur. At per hyemis rigores, & autumni uiciſſitudines, temporaque incerta, corpore pręcipue humido, frigidoque commodiſſimum fuerit reſectionem ad uigeſi-

mum uſque diem produxiſſe. Tardiùs enim obdureſcit callus, nec breui adeo vires ſuas tradux recuperat. Fuerit autem extrema reſectionis meta dies vigeſimus, atque ut plurimum per hyberna tempora, intra cuius ſpacium uel decimaſeptima uel decimaquarta ut nos ſæpiſſimè experti ſumus, non infœlici euentu hoc opus adminiſtrare licet. Tum enim corporibus paulo integris, atque etiam rigente cœlo, & vnio illarum partium, & robur probè confirmatum eſt. His igitur ſic conſtitutis iam actionem ipſam definire opportunum eſt, in cuius gratiam præparaſſe prius oportuit aquatum oui roſacea dilutum cum pul. boli armen. uel draconis, ſanguine. Sic ſtuppeos orbiculos, & faſcias cum ut brachium, tum ut traducem deligemus. Harum illa quæ brachio deſtinatur, & longitudine, & latitudine cum ſuperioribus conueniet. Nam preter vlcus nouum quod reſciſſo traduce excitatur, vniuerſam aream circumplecti faſcijs oportet. Hoc enim areę ſpacium ad multos dies cuſtodire conuenit, & quod tenuior paulo ſit cicatrix propter humorem redundantē, quodque non raro vlcuſculis, & phlyctenibus tentetur, ideo iniecta plumbi lamina, ſiccisque linamentis ad integritatem ea redacitur. Hæc uerò quæ traduci ad nares dicata eſt faſcia tam longa ſit ut naribus iniecta retro ad occiput extremis ſuis coeat, lata uero quaternos digitos, uel paulò minus. Hanc quamprimum à naribus diuertitur utrinque findi neceſſe eſt, vt geminato tam hinc quam inde fine deſinat. Horum duo ſuperatis auribus ad lambdoidis apicem religabuntur: duo uero pone aurium radicem tranſeuntes ad ceruicis principium innectentur, eò tamen modo ut lora quæ ex altera parte ſunt, inuicem impoſita ad χιασμὸν ſeſe interſecent quodque inferius eſt, ſupra, ſuperius uero infra, retrò aures tranſducatur. Hoc etiam obſeruandum eſt, ut qua parte faſcia integra eſt, & traduci inſterni debet, paulo minus uno digito ab infima ora tranſuerſim eam incidamus, & huic aliam perpendicularem, quæ ſub ſuperna faſcię ora deſinat inijciamus. Fit enim vt hac tranſeunte traduce haudquaquam reſupinetur, ſed hinc inde compreſſus antrorſum cedat, & narium formam ſenſim ſuſcipiat. Decet etiam linteola quadrata eaque quamplura, ad ignem parata eſſe in gratiam traducis, ut paulo infra docebimus. Adſit poſtremo culter acutiſſimus vel nouacula, qua traducem reſcindi opus eſt. His omnibus rite paratis, & ad manus collocatis, en, adminiſtrationi ſemet accingere oportet. Curabit primo medicus vt ſuis locis uterque miniſtrorum aſſideat: alterum quidem vt & ſemper aliàs, ad dextram artificis: iuxta ęgri faciem ac ſupernam lectuli partem: ad ſiniſtram verò alterum, & ad lectuli latus externum. Hic cubitum: ille carpum obſeruabit. Ante omnia faſcię omnes ſoluendæ ſunt, reijciendusque cucullus a capite in humeros, atque dum ſectionem parat medicus, ipſi miniſtri, ut dictum eſt ſuas in cuſtodiendo brachio tueantur partes. Ipſe cultrum dextra accipiat: ſiniſtram traduci applicet, extra quidem pollice, intra uerò indice ad radicem comprehendet, & adacto ferro radice tenus recta ad brachium reſcindat. Hęc ubi peregerit, iam tria relinquuntur: quorum primum eſt, quod medici officij eſt, atque omnino pręſtantiſſimum, cutaneum traducem curare: duo uerò, nimirum ut brachium apte reclinemus, & nouo uulneri ſubſidium afferamus, ad miniſtrorum ſpectabunt diligentiam. Sed actiones has non temere diuidi opus eſt. Singula enim illico ſuam expoſcunt medelam, nec tot operibus ſimul uno impetu chirurgus uacare poteſt. Itaque pluribus uno eodemque tempore hęc munera licet committere. Sed ut unuſquiſque, officij ſui rationem queat cognoſcere, in primis ad traducis curam, quę reliquarum omnium primas tenet, animum, & ſermonem conuertamus. Sed hic duo nobis faceſſunt negocium, unum eſt uulnus recens: alterum uerò quod reſciſſionem ſequitur, refrigeratio traducis. Nam ut ab hoc malo ſermonem auſpicemur, non minimum angit inexercitatos, & metu tenet ſollicitos, quod ſimulatque reſcindatur, dicto citius ac in ipſo articulo reſectionis propaginem albeſcere conſpiciant, aut pro diuerſitate temperamentorum pallore ſuffundi, & quaſi calor ab ea expirauerit totum frigere, & rigere. Exiſtimauerit enim quis, iam euolaſſe calorem penitus, atque mox traducem intermoriturum eſſe, cum tamen ſuſcepta ritè illius cura nihil minus timendum ſit. Accidit autem tum frigeſcere, & decolorari propaginem tam operis inſolentia quam ipſa plaga. Cum enim cutis natura ſua frigeat, & iam callus internam eius partem occupauerit, plurimumque eius temperiem proſtrauerit, non poteſt non fieri ut auulſa ab materno ubere propagine, ſublatoque ſimul perenni ſanguinis affluxu pallideſcat ipſa, & frigore conſternatur. Sic cum ſubito adeo, & tanto impetu concutiatur, non quidem ſublato calore penitus, ſed magna ſpirituum iactura imminuto, aut ob actionis perculſionem intro reuocato, quod conſternatis, & quibus aliquis metus ſubito inijcitur, uſu uenit, totam immutari, & ad alienum ſtatum tranſduci propaginem contingit. Multis autem partibus plus hoc refrigerationis ſymptoma, ut ſic dicamus, tam in frigidis corporibus, quam hyberno cœlo moleſtum eſt cum quod ambiens aer non leuiter nares percellat, tum etiam, quod eo tempore interna plus caleant, externa uerò calore orbata rigeant. Sed nunquam propago magis erigitur, calorque ſuis è latebris euocatur quam amico externi, & cognati caloris fotu. Hic collabentem ſuſtentat, & obrutum fere rurſus attollit proritato ſenſim ſanguine, qui ſpiritu affluens, & calore, indiuiduis naturæ famulis, omnes perinde noxas remouet. Cæterum

hoc ipſum in queſtionem non immeritò vocari poſſit, nunquid vires traducis vſque adeo conſterni contingat, ut de internecione adſit ſuſpicio, iſque denuò emoriatur. Sed vna eaque perleui diſtinctione omnem remouemus ſcrupulum. Quoniam ſi reſciſſionem duntaxat ſpectemus, haud ita duram, & vehementer eſſe credendum eſt, vt partis huius calorem, vtcunque tenella ſit, & imbecilla obluere plane, & peſſundare valeat. Innati enim calidi ſubſtantia, ex innato ſpiritu, & humido primigenio conſurgens non vſquequaque inconſtans, & lubrica eſt, vt cauſæ tam momẽtaneæ, tam non vehementi ſuccumbere debeat, & eò magis, quo adoptantis nutritij influentibus ſpiritibus amice fouetur, & illapſo ſanguine parce quidem primo, mox verò liberalius totus irrigatur. Quæ communio nec poteſt intercipi, nec abeſt quin inſitus traduci calor, quamuis perexiguus ſit, ſtrenue tamen foueatur. Negandum verò non eſt, ſi vim externi frigoris accipimus, quin ut enecetur, non præ foribus adſit periculum. Si enim reliquæ corporis partes, quod de ijs patet, qui per niues iter fecerint, nec è natiuo ſolo in alienam ſedem tranſductæ ſint, vehementia frigoris concutiuntur, quis dubitet eas algore conſumi, quas genitalis aura haudquaquam fouet, ſed aliena in regione, & inſueta non hiſce frigoris ſolum ſed & quamplurimis alijs incommodis exponuntur. Tanta eſt externi frigoris violentia, vt aufugiens calor ab extimis, & frigidis natura ſua partibus, ad penitiores corporis regiones, ſi quod exiguum in aditu reliquum eſt, obruatur ſtatim atque diſijciatur. Digitos enim pedum, pedes ipſos, aures refrigeratas intercidiſſe multoties compertum eſt. Quare, ſi externi frigoris ſæuitiem, ſi quod tradux imbecillus, & in ignota ſede collocatus ſit, perpendamus, haud ita difficile eſt, quin quamprimum elangueat, & euaneſcente calore intercidat. Veruntamen ſi plagæ non vſquequaque violentiam, ſi quod retrahatur calor, non expiret, ſi uicinæ partis, & adoptantis commertium ob oculos nobis ponamus, vt tradux poſt tot labores euictus aliquando emoriatur, haudquaquam verebimur, & maximè ſi protinus, atque reſectus ſit linteolis tepidis eundem ſtrenue foueamus. Hæc expirante caliditate, permutare conuenit: eaque miniſtrorum alter ſubinde ſuppeditabit. Id couſque faciendum eſt, donec aliquantiſper iam recreatam eſſe propaginem medicus conſpexerit. Metam negocio huic non licet conſtituere, ob ſingulares corporum, & innumeras diuerſitates. Cognoſcemus tamen redijſſe vires cum calore iam, & prorumpente ab internis ſanguine rubeſcere tradux occipit. Tunc linteolis tepentibus, atque admotis infra, qui oui aquato imbuantur, linamentis ſtuppeis eandem faſciam circumplecti conuenit, quam eo modo ut paulo ſupra dictum, retro in occipite innectemus. Hoc itaque primum, & præcipuum magis, & quod ſoli chirurgo legari debet, officium eſt. Nunc de ijs quæ ad miniſtros ſpectant. Horum cura fuerit vt vulneri quod in brachio eſt tam nuper facto quam antiquo medeantur, & brachium à capite reclinatum, in ſuum locum, & figuram reducant. Miniſter ergò, qui à ſiniſtris eſt ſtuppam liquato oui inſuccatam recenti vulneri imponat, mox, ſi quid eſt vulneris, in antiqua area, ſuis præſidijs contegat, inſtratoque linteolo quodam, vniuerſum demum areæ ſpatium faſcijs inuoluat, & ad finem conſuat. Non enim faſcia nodum licet conſtringere. Ab ipſa curatione detractum a capite tranſducere brachium ad mediam figuram, conſilium eſt. Hoc ſenſim ac per momenta agendum eſt. Non enim ſine ingenti patientis moleſtia repente atque uno impetu referri poteſt: nec ſubitas, & uiolentas natura mutationes ſuſtinet. Arreptum igitur à capite brachium ſenſim, ac ueluti per gradus reclinare, & in ſuum ſtatum oportet reducere, quod muneris ille qui partis illius vulnera curauit miniſter commodiſſimè præſtabit. Vt autem opportuno fiat, manu dextra cubitum apprehendat ægri, & ſiniſtra carpum ſeu carpi ad manus articulum, & deductum brachium in ſedem ſuã reponat. Alter uerò ſubijciat puluinaria, brachium ſuſtineat, ſenſimque componat, ut brachium uniuerſum recta mediam figuram obtineat, quam, ſi rectè meminimus, ſuperiori capite, diximus. Atque hæc eſt traducis reſcindendi ratio. Reliquum tamen eſt, ut, quæ ad reſciſſionem ad deligationem, ad uictus rationem ad accidentia denique, quæ non raro aduenire ſolent ſpectare poſſunt, paucula quædam in medium afferamus. Præceptum fuit, ut radice tenus propaginem reſcindamus. Huius nulla tum fuit reddita ratio, ideoque eam tradere iam non omnino importunum fuerit. Videbitur enim cuidam ſecus agendum eſſe, & inito curtarum narium examine couſque ſaltem propaginem excindi debere, ut cum curtis prolixitate reſpondeat, minimè uero ea longitudine excedat. Quorſum enim ſi uſus non conceditur hæc liberalis reſciſſio? Forſitan eam, quæ reſidua eſſet, portionem coniungi liceret brachio, & vulneris indecentiam imminuere? Certe ſi cutem cum naribus, diuerſa plane parte coniungimus, an non licebit, & traducis quandam portiunculam rurſus brachio connectere? Hæc enim antea inuicem coniungebantur, eſtque inter ea nulla naturæ diuerſitas. Sed tria nos dehortantur potiſſimum, ut ad æqualitatem narium propaginem reſecemus. Quam enim difficiliter poſthæc quod ſupereſt, cum brachio coaleſcat, oſtendit caro ea, quæ ad internam traducis partem, & circum oras eius increuit, quam detrahere iterum, ſuppurari, & tandem agglutinare conuenit. Sed quam moleſtum eſt, hoc quam factu non facile: quam tœdioſum, & diuturnum. Diu enim facienda eſt ſuppuratio. Sed diutius multo conglutinatio extrahitur. Neque id adeo iniquum eſſet niſi, & ſingulare dedecus, & partis deformitas accederet. Non enim ad

amuſſim

amuſſim adeo, & ad priſtinam æqualitatem coaleſcit cutis, quin collecta ea in globum quendam, & ob nouum humoris affluxum in molem excreſcente, plurimum brachium deturpet. Quod haud ita euenit ſi exciſa funditus cute, æqualem vulneri, & conuenientem inducamus ſuperficiem. His igitur de cauſis haud opus eſt ea longitudine quam nares definiunt ſed prolixius multò, & radicitus à brachio reſcindere traducem. Taceo quod hinc non leuis nobis emergat vtilitas. Cùm enim multoties contingat vt ſiue parcius antea enutrita ſit, ſiue poſthac, ſiue eam ingens quædam aeris iniquitas perculſerit decreſcere propaginem, & in ſeſe contrahi: iam prolixior ſi fuerit, ad æqualitatem per ſeſe cum naribus cedit: ſin autem ex æquo prius conueniat, imminuta ab præſcripta narium mole deficit. Sed cum quandoque accidat vt nimium ſit, quod excedat, quare circumſpiciat chirurgus velim, nunquid tum temporis aliquid demendum, & quouſque id opus ſit, pro recta narium conformatione. Certè ſeruare id, quod ſupereſt, uſque ad conformationem ocioſum uidetur, & incommodum. Si enim eius nulla eſt utilitas, quid opus eſt eam portionem conſeruare integram? cur non recindimus protinus? Nec pars ea commode deligari poteſt ob prominentiam, impeditque ſimul, & cibationem, & loquutionem atque neceſſario, uel hinc ad dextram, uel inde ad ſiniſtram inclinat aut ſurſum compulſa nares angit. Accedit quandoque tabes oræ illius, quæ ob uirulentiam ſerpendo totum membrum inſtar feræ immaniſſimæ abſumit. Non enim calor ille exiguus tantæ molis conſeruationi poteſt ſufficere. Protinus ergo uel eodem die uel poſtridie, quod prominet reſcindere oportet. Attente tamen obſeruet velim medicus, & exacte deſignet, quantum ſibi demendum ſit, ut apta narium, & æqua fiat configuratio. Hic enim & vulgati illius uim, nequid nimis, & oraculi veritatem, quæ prætermittuntur reuocari nequeunt, non infrequenter experimur. Nam ſi iuſto magis ab cutaneo traduce dempſerimus, ineptas certè, indecoras, & mutilas conformabimus nares, nihilque uel maxime anxijs, & diligentibus dabitur, quod damnum hocce reſarciat. Qua de cauſa & præcipue, ſi coniectura aſſequaris, quod maxime uelit cutis decreſcere, non ſolum, id quod ſuperfluit, reſcindere opus eſt, ſed in operis adminiſtratione propaginem, vt in ſecunda operatione edocuimus, oblique excindere, ut tandem aliquid ſit, qua incommodum illud, quod ex decreſcentibus emergit naribus, non inepte, ſi non tollamus, quoquo pacto tamen corrigamus. Videat igitur medicus, & omnes ingenij ſui, & ſolertiæ neruos explicet, ut ſuo hac in parte fungatur munere, nec quid quod ſe, & artem dedeceat, imprudens committat. Cæterum in deligatione illud haud aſpernandum eſt ne præter modum propaginem conſtringamus, & ſanguine, repulſo, caloreque uelut expreſſo torpeſcat ipſa, & mox intereat. Facile enim exiguam flammam extinxeris. His uerò omnibus addenda eſt compar uictus ratio, paulo equidem liberalior, quam quæ in ſuperioribus fuerat. Ad hanc ſenſim aſcendendum eſt. Non enim conuenit ut mediam ſatietas excipiat. Opus quidem eſt, vt vires ex tenuiori cibo per inſitionis tempora deiectas recreemus: non tamen vſque commodum eſt cibum affundere largius. Fouere non obruere uolumus. Vt enim exiguam flammam non lignorum multitudine, quæ potius opprimit, ſed leni flatu, appoſitoque mediocri fomento excitamus: ſic calorem noſtrum non ingens eduliorum quantitas, ſed pauca, & lenis agitatio reficit. Sint uero cibi boni, & euchymi, ne quid excrementi ſuccreſcat, vel minus, quã ſi prauis, & nimis intemperatis vteremur. Vinum exhibeatur pro temperamentorum ratione. Curent ęgri ne retineant feces, ſed aluum lubricam, & bene obedientem habeant. Si quid enim impuri regurgitauerit, id areæ & naribus conformandis apprimè noxium eſt. Sic aerem cauebunt intemperantiorem, ac præſertim per hyemis rigores, & autumni incertitudines, quorum impetu nares perculſæ liuere protinus, & repreſſo ad interiora ſanguine deficere conſueuerunt. Hæc igitur ratio eſt, quam in traduce reſcindendo, eiuſque curatione ſequimur.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

De configuratione traducis, vt nares repręſentet.

AGRICOLATIONIS vniuerſa ratio, quæ in edomandis arborum fructibus, nouaque prole ex tam diuerſo, & inſolito plantarum conſortio, ſuſcitanda conſiſtit, quod peregregium ſane, & non inelegans ruſticitatis opus eſt in exemplar nobis, dum curta reſtauramus, propoſita, & hucuſque fœliciter transducta in hoc vno adoptati traducis, & iam confirmati opera acquieſcit. At hiſce limitibus hæc noſtra reficiendorum curtorum ars haudquaquam clauditur, ſed poſtquam ea omnia, quæ in hoc inſitionis genere neceſſaria uidebantur, cunctis numeris, ut ego exiſtimo, expreſſit, adeo pertinaci ſtudio promouendi gradum exarſit animus, ut denuo uires ſuas exerere, & ad celſiſſimum laudis faſtigium aſcendere non uereatur. Qua de cauſa factum eſt ut inconcuſſis in hoc uſque æui naturæ foribus, ad cuius penetralia accedere impoſſibile fuerat, hæc una aditus primum perrumpere, eandem in arenam prouocare, & de gloria decertare cum illa non erubuerit. Non enim facile dixeris cui nam horum palmam concedas. Ipſa quidem natura adoptandi

di traducis, eiuſque alendi prouinciam ſuſcepit, & normam, quam ſequeremur, in efformandis naribus, tradidit. Ars uerò peculiari induſtria deſcribendæ, implantandæ, efformandæ propaginis, atque id ferramentis, medicamentis, & in operis tutelam ad conſummationem uſque excogitatis machinis, non minori auſu, & ſucceſſu negocium ſibi deſumpſit. Pari animo certe paribus conſilijs æquali planè ſtudio utraque illarum rem adminiſtrauit, uiſaque eſt naturæ non ingratas uices ars rependere, & nutricationis prœmium ritè perſoluere, cum quæ legitimam filiam decent, maternos mores perbelle æmuletur, atque ut quæ eandem primo peperit, nunc com mutata uice, & inuerſo ordine illam rurſus producat, aut fœtum edat maioribus ſuis quam ſimilem. Longe enim uerius, quam quod Rutilius Aemilianus de Agriculturæ laudibus effert, de hac noſtra arte pronunciare poſſumus.

Ipſe Poli rector quo lucis ſydera currunt.
Naturam fieri ſanxit ab arte nouam.

Quid enim admirabilius, quam partem eam tam uariam, tam inſignem, mole ſua inflexione, lineamentis, atque vt priſtinis operibus apta ſit, exciſam ſemel denuo reparare? Quid ad uenuſtatem, ad gratiam conuenientius? Vt enim partium utilitatem natura præmeditata prius, apta poſthac organa extruit: ſic ars noſtra eadem deperdita reſtituit, ut idem, quod antea, operanti animæ commodum emergat, & quemadmodum illa depromptam ex theſauris ſuis pulchritudinem membris addit quibuſlibet, ſic neque hæc, quam reficit partem, ut poteſt lepore ſuo, & uenuſtate indotatam relinquit. Verum quidem eſt, neque hic ad maieſtatem naturæ ipſam artem accedere, ſufficit tamen, atque non leui pendatur, quod hęc eadem, exhauſta tandem naturæ poteſtate ſi non idem, quam ſimile tamen, & quod eundem uſum, cuius gratia omnia fiant, opus efficiat. Non igitur aſpernanda fuerit, ſed obuijs ulnis amplectenda, nec uerendum, ſi quid mali ſuſtineatur, ſi dolores, ſi cruciatus, ſi difficilia quæque ſuperanda ſint. Iſthuc enim moleſtiæ magno mercede, & ſanitatis compenſantur, & decoris in corpore. Sed accedamus tandem eò, quò nos ipſa operis ratio reuocat, & uideamus, quo pacto tandem quod ultimum eſt huius artificioſæ narium propagationis officium expleamus. Quo peracto iam ſuperaſſe omnia, & ad metam feſſos noſmet deueniſſe uidebimur. Vniuerſa traducis configurandi ratio tribus præcipue partibus contineri uidetur: myxis nempe, & columna efformandis, inſitione eiuſdem, & tandem æquali totius traducis atque conſentienti ad naturæ typum conformatione. Nihil tamen tentandum eſt ante decimumquartum ab reſectione diem, quo elapſo adaptatus tradux ſat roboris iam acquiſiuit, & obliterata hoſpitij nouitate in familiam eãdem cum curtis naribus coaluit. Tum enim ex diutina conſuetudine, partibuſque intrò paulo laxioribus liberalius affunditur ſanguis, & adaucto iam in propagine calore, fœlicius multò conficitur. His accedit larga uictus ratio qua continuo nouus ſanguis idemque copioſus ſuppeditatur. Accedit, & illud non poſtremum quod recens in traduce vulnus abunde iam ſuppuratum eſt. Non igitur ante decimumquartum diem, ſed uel in eodem uel paulo poſt operationem hanc aggredi neceſſe eſt. Interea temporis omni diligentia cuſtodire traducem oportet, & medicatione, & deligationibus. Hæc enim ut uirium robur, citiſſime acquirat, atque ut maturò ſuppuretur non mediocriter conferunt. Medicatio tribus continetur, & primum ad interioris vulneris iam inueterati curam turundas, ueluti diximus unguento ex ſuccis uel ex pompholyge, uel ſeparatim, uel inuicem commixtis, illinire, & in nares indere conuenit. Suppurationem uerò extrema propaginis ora, recens ſcilicet ex diſſectione vulnus requirit. Id curabimus linamentis alterutro ſuppurantium illitis, & traduci applicatis, atque per primum ſeptenarium. At ſequentibus ſeptem diebus unguentum ex ſuccis, uel ex pompholyge non erit inutile. Sequitur tandem cura, quæ partibus externis debetur, & cum cicatricis tum uniuerſam cutaneæ ſuperficiei uenuſtatem reſpicit. Dabit enim medicus operam ut probe ſolideſcant cicatricis loca, & quam honeſtiſſime, atque ut calorem genuinum fouendo uires ſuas partes illæ recuperent. Hoc ſane pluribus præſidijs licet aſſequi, ex quibus nobiliora, & longo uſu nobis confirmata, atque pro anni partium ratione deſcribimus. Sunt autem cerata, quæ extra applicantur, & fotus humidi, quibus antequam cerata applicemus perfundimus traducem. Aeſtiuo igitur tempore ceratum diaphœnicinum, & quod ex ceruſſa paratur conueniet. Commodius uerò fuerit, tam ad cicatricis decorem quam ad partis robur, ſi olei de Bęta, quod ſatis eſt adiungamus. Sed & hoc ceratum non vulgare eſt. Recip. ſtyracis liquidæ unc. iiij. ceræ flauæ unc. ij. thuris, myrrhæ, olibani, ligni aloes, an. unc. ſ. Redigantur ſingula in tenuiſſimum pollinem, & oleo amygd. dul. recenti, & cera cum reſina. q. s. ex arte paretur ceratum. Ante tamen, quam ceratum applicemus, ſingulari euentu generoſo uino aut cretico, eoque tepente foueri partem eam multoties experti ſumus ac multo magis ſi in lib. eius dimidia quinque grana optimi muſchi macerentur. Fouetur uerò tradux ſpongia, uel linteolis hoc uino inſuccatis, & applicitis, quæ fatiſcente exiguo illo calore permutaſ-

ſe

ſe oportet. Sic enim aperiuntur pori, & ſanguis uberrimè prolectatur. Quo facto ceratum adhibeat medicus, liberalius quidem, ut uniuerſum cutis ambitum, & nares ſimul ad digiti unius latitudinem inuoluat. Sed hyberno tempore, ac per autumni uices fouere oportet propaginem linteolis uini ſpiritu madentibus, & inſtratis, atque id quam ſæpiſſimè. Vtimur etiam non rarò hoc uino medicato. Recip. Vini Cretici lib. ij. olibani, ſtyracis liquidæ, an. dr. j. adipis aſini drag. ij. Infundantur omnia per noctem in uino cretico ſupra dicto, deinde bis ebulliant, mox colentur, & colata ſeruentur. Barbarum uerò ceratum in tenuioris fortunæ hominibus non erit incommodum. At ubi licebit, hoc præſcribere opus eſt: Recip. Galbani, opoponacis, thuris, ariſtolochiæ longæ, maſticis, myrrhæ. an. unc. j. ammoniaci unc. j. s. litharg. aurei, olei communis, an. unc. xviij. bdellij. drag. ij. lapidis Calamin. hæmat. an. unc. j. olei abſinth. unc. iiij. terebinth. lib. 5. olei roſetarum. unc. j. Redigantur in tenuiſſimum pollinem, quæ redigenda ſunt, & gummi aceto diſſolutis cum cera, s. artem reficiatur ceratum. Sed & hoc mirifice proderit. Recip. Ariſtol. rotund. been albi, & rubri, an. unc. 5. rad. liliorum. unc. v. cicerum rubeor. lupinorum combuſtor. an. p. s. nucis muſcat. cinam. an. drag. s. amyd. amar. contuſar. unc. ij. olei tartari, unc. iij. aq. pluuialis. lib. ij. contrita diſtillentur, mox liquoris. Recip. unc. ij. olei caryophyll. de ſpica, an. unc. j. ſtyrac. liquid. unc. 5. ambræ. ſcr. j. maſticis drag. ij. terebinth. unc. 5. bulliant olea cum liquore, deinde additis reliquis cum cera q. s. reficiatur ceratum ex arte. Alterum uerò, quod ad traducis cuſtodiam requiritur, ipſa deligatio eſt, eaque non inartificioſa. Cum enim ad narium formam, quam poterit rectius, propago debeat accedere, nunc ſenſim eam aſſuefacere, incuruare modice, apicem iam, & columnam effingere opus eſt. Sic enim ad efformationem multo aptior fuerit. Præſtiterit itaque immiſſis turundis, extremam eius partem inflexiſſe parum, & mox adiectis puluiſculis ut redeat, ſedulo cauiſſe. Sed accedamus aliquando ad inſtitutum noſtrum, & quo pacto nares efformandæ ſint, tandem edoceamus. Quoniam uerò operis ratio ab natura dependet, quam æmulari omni ſedulitate ſemper ars conatur, ideoque nos operæ precium facturos exiſtimamus, ſi ante, quam ad artis miniſterium accedamus, de natiuo narium typo nonnulla præfati ſimus. Ars enim naturæ ſedula imitatrix eſt, ſuiſque operibus plus gratiæ, & dignitatis affert, quo propius eum naturalibus conuenerint. Sed cum à ſeipſis plurimum nares diſſideant, & quamuis eas ad certum numerum uelis reducere, innumeræ tamen earum ſpecies hinc emergant, atque adeo quoniam non eadem ſemper ſit curtorum ratio, quare, ut multitudinem effugiamus, quæ confuſionis, & erroris mater eſt, eam primo narium formam, quæ naturæ leges non excedat, depingere decreuimus, ut hinc facile cognoſcant chyrurgi quo ad naturam imitari, & quam illa membris præſcripſit, figuræ normam ſeruare deceat. Hinc etiam diſcere licebit, quæ eius, quod a mediocritate decedit menſura, ſit regula. Rectum enim ſui, & obliqui index eſt. Narium igitur, quæ naturalis, & ſibi conſona figura eſt pluribus continetur, longitudine nimirum, globulo, columna, alis, & quæ Rufus myxas dixit, foraminibus. Narium longitudo tertia parte faciei æſtimatur ſic ſtatis naturæ legibus, ut quicquid eſt ab apice globuli, & ad frontis confinia in mediam intercilij regionem definit, quæ narium longitudo eſt, æquali prorſus quantitate reſpondeat cum frontis amplitudini tum ſpacio illi, quod ab extrema naſi columna infra quæ baſis dicitur ad ſummum uſque mentum exporrigitur. Qua propter ut æquam narium longitudinem ſubducant chirurgi, & efforment, utram uelint iſtarum partium circini fide prius explorent, & quam hinc deprompſerint normam, ad nares applicet. Globulus porro, quæ Rufo naſi extremitas eſt, in extremam longitudinis lineam infra deſinit. Ab hoc naſi ſeptum, quod in labia tranſuerſim inſeritur, & columnam efficit, ſuperioris labri longitudinem conſtituit. Nam quantum eſt ſuperioris labij, ab ore hinc ad nares imas, tantundem erit protuberantium narium quò columnæ longitudinem complectimur, a labro uſque ad globuli apicem. Alarum ratio ea eſſe debet ut ſuperior pars ab globuli apice ſurſum ducta oblique, & poſtquam ad medium quod eſt inter globulum, & maxillas deflexerit ſenſim rurſus, inſtar arcus deſcendens, in regionem ex latere fini columnæ oppoſitam deſinat. Foramina ouatum referant figuram acutiori quæ ad globulum eſt angulo, infra verò ad labra, obtuſiori, qualia ſolent eſſe ijs, qui medium inter aquilinos uel aduncos, atque inter ſimos ſiue depreſſos, globuloſum parum atque qualis leonibus eſt naſum obtinent. Hi enim rotundas æque illi uerò in acutum nimis utrinque atque inſtar literæ s. inflexas myxas ſortiuntur. Ad hoc itaque naturæ exemplar cutaneum traducem effingere oportet, quotieſcunque altius adeo nares reſectæ fuerint, ut & columna radicitus, & alarum extrema funditus euerſæ ſint. Non enim hæc quod callo penitus occulantur, animaduerti poſſumus. Veruntamen ſi qua columnæ, & alarum ſuperſint ueſtigia, pro earum lege effingere traducem, atque huius longitudinem ab ijſdem depromere opus eſt. Protinus igitur ubi nares conformare medicus uoluerit, longitudinis ratione inita prius, eam regionem, quæ globulum habitura ſit conſtituere debet, atque uel rubrica uel atra-

atramento eam notare. Mox alarum confinia, à baſi vſque ad globuli ſummum, & hinc columnam ab eodem globulo deſignet. Hæc ubi peregerit, num ad libellam ea duxerit, curioſiſſime contempletur: ac tum arrepto cultro, eoque acutiſſimo, quoad traducem deſignauerit, totum excindat. Eam tamen ſectionis legem obſeruet uelim, ut quicquid eſt ad columnam recta linea extra uerò ad alas in arcum ut dictum eſt, profunde ſatis, & oblique incidat, cuius rei cauſas, ſimulatque curationem abſoluerimus, quam primum edocebimus. Illam enim iam efformato traduce, ac diſſecto, ſtatim inſtituere conuenit. Penicillos igitur aquatò oui imbutos inijciat naribus, ſed tenuiores, & mox ad eorum interſtitium columnam adducat medicus. Caueat verò, vt eam penicillis intercipiat, ne forſan compreſſa arctius ſtranguletur, & mox intereat. Ab hinc orbicularem ſtuppam infra ad naſum ſubijciat. Hoc fit, ne uel columna promineat, uel penicilli elabantur. Supra uerò ceratum inſternere linteolis munire, & tandem aptè deligare conuenit. Nec prius albumina, quam ſequenti die remoueat, medicus uelim. Illud etiam in efformanda columna præceptum eſto, ut eam, tam latitudine, quam longitudine pauſo educat liberalius. Plura enim, eaque non negligenda hinc emergunt commoda. Principio quidem, ſi paulo prolixior fuerit columna ne nimium contrahatur, probè conſulimus. Cum enim ab initio, ſiue ob caloris iacturam, ſiue quod parcius ſanguis affluat, ſiue quod nouis ſtimulis exagitetur, fere ſemper cutim decreſcere contingat, ſiue quod tenuis ſit atque laxa ideoque non poteſt non à ſua mediocritate columna deſciſcere, & inrra menſuræ modum conſiſtere, & eò magis, quanto plus, cum eam inſerere oportet, de callo demi neceſſarium eſt. Quare ſi prolixior ſit, quantumuis decreſcat, licet quid de ea auellatur, non tamen uſque deficiet, ſed quod antea excedebat ad moderantiam quandam & temperiem contractum transducetur. Quod & de amplitudine columnæ ſentiendum eſt, quæ & ipſa exilior redditur, & dum occalleſcit, multò anguſtior, quo facto tandem, & ipſa ad mediocritatem redit. Nec contemnendum eſt, quod globulum ſuſtentare ipſam oporteat, & hinc robuſtiorem eſſe, & ampliorem, atque adeo, quod ſi latam baſim habuerit, minus nobis in inſerendo faceſſat negocium, & inſerta iam ualidius cum cæteris partibus connectatur. Accedit quod hinc uberrimè ſanguis affluit, quem alias parcius accedere, & præcipue qui paulo craſſior ſit, & maius robur afferat, admiſſo non niſi tenuiori, & aquoſiori atque ad nutritionem ineptiori, ipſa tranſitus anguſtia concederet. Religioſe igitur legem hanc cuſtodiant medici, iubeo, uel ob eam quoque cauſam, quod facillimum ſit, quæ ſuperſint reſcindere, quod uerò deficiat, ut addatur poſthac impoſſibile, ne uel eos tardè tandem, & ſine fructu pœniteat facti, atque una, & artis, & ſuam ipſorum dignitatem in periculum conijciant. Omaino enim inter duo errata hæc, amplitudinem potius quam anguſtias amplecti tutius eſt. Sed quæ ratio eſt, quod ad columnam recta linea ad alas verò obliquè introrſum incidendo cultrum circumducamus? Hoc non aliam ob cauſam fieri uelim, quam quod narium foraminibus, tum columnæ hoc pacto non modice conſultum ſit. Quicquid enim de alarum craſſitie detrahitur, illud omne in rothonum amplitudinem concedit. Atque id tanto audacius faciundum eſt, quam quod noua caro eaque mollis ſubinde eò loci repullulet. Accedit quod ſaneſcente ulcere ad interna cutis inuertitur, atque hinc alarum ambitus, non callo ſed cuti obductus ſpecioſior multo, & honeſtior appareat. Quod uerò recto ductu per altitudinem, iuxta columnam cutim incidimus, id eius rei gratia fit, ne uel oblique excauata ipſa extenuataque miſere demum contabeſcat. Hinc ſupra craſſiorem paulò effingi eam uoluimus. Negligimus autem, qui ex cutis inuerſione emanat, columnæ ornatum, quod hinc operis ſecuritas, & partis utilitas plurimum decorem eum præponderet. Potiora enim ſunt, quæ neceſſaria, poſthac quæ utilia, tandem uerò decora, & ſplendida. Verum quoniam iam rothonas ſemel efformatos noua denuo caro eaque præmollis occupat, quæ internam eorum partem ad ſummas anguſtias atque ut difficulter munijs ſuis fungantur, adigit, curandum eſt, ut exempta carne quam maxime pateant, & tandem ad amplitudinem efformati iam, callo obdureſcant. Vber uerò eſt parte hac carnis eiuſmodi prouentus, præcipue ob loci uliginem, ut unicuique patet, & quam calor iam tot incommoda, tot moleſtias perpeſſus, abſumere nequeat. Eſt ergo configurandarum narium non exigua pars, carnis huiuſcemodi exemptio, ac ne in futurum eluxuriet, cura præcipua, quorum illud ferramentis: hoc uero medicamentis perficitur. Atque huic rei, tota animi contentione diligenter medicus ſtudeat. Alioquin odioſam naribus, ac iniquam plane carnis molem adiunget, quæ & ſpiritum intercludet, & ob ineptam configurationem merito damnabitur. Nunquam enim cutaneum traducem, niſi ſedulo excauatum in egregiam, & decentem naſi formam ducimus. Quinimo ipſa carnis mole aggrauata pars illa fœde admodum prolabitur. Quamobrem etiam, ubi traducis moles paulo amplior, & quod abſorptis præ raritate, & mollitie humoribus, intumuerit, craſſiuſcula ſit, hanc illius turgeſcentiam non abſimili modo detrahere conuenit. Vt autem uel mollem carnem intra, uel illud, quod de mole ſupereſt, abſuma-

mus ſub clariſſima luce, opus adminiſtrare decet. Sedeat itaque æger aduerſo lumine, & capite in ceruicem reclinato in alterum miniſtrorum ſe ſe reijciat, ipſe uerò chirurgus reſupinatis quadantenus naribus, internam traducis partem rectè, & diligenter conſideret, & ſi quid ſuperuacaneum increuiſſe iam ſibi uideatur, id omne ferris acutiſſimis ſimul & tenuiſſimis ſenſim, atque quanta poterit moderatione detrahat. Hoc ſæpius repetere oportet. Nam uelut diximus ad ſectionis ueſtigium caro hæc indeſinenter ſuccreſcit, cuius prouentum uel iſidis unguento uel ex pompholyge illitis penicillis, atque mox poſtquam carnem dempſerimus, naribus utrinque inditis, non inepte coercemus. Hæc enim cicatricis partem eam quam primum obliniunt. Singulis autem diebus, turundas recenter illitas, prioribus tamen detractis, bis oportet inijcere. Non enim remiſſe agere oportet, quod affluente hinc a cerebro, & partibus circumſtantibus omni excrementorum genere, uligine nimia hocce uulnus ſcateat. Illud tamen, priuſquam penicillos admoueamus, goſſypio uel molli lana extergi cupit. Interim cauitatis amplitudinem animaduertat medicus, & ſi quid deeſſe ad magnitudinem eius uiderit, exculpere nullatenus uereatur, quouſque ad certam moderationem, & quam natura inſtituit conformando propaginem transducat. Cæterum actionis huius, nullus dari poteſt certus atque definitus terminus. Quis enim tantam rerum uarietatem, ob habitus corporis ob temperamenti, ob ætatum, ob anni partium diuerſitatem, præceptis concluderet? Id ſcienti, & experto chirurgo committimus, qui occaſione aucupata, quandocunque uel opus eſt, & iam pars aliquantum ſe ſe recreauerit, ſuo modo, & menſura, id adminiſtrabit negocij. Caueat tamen, ne dum intro ferrum circumducit, quouis pacto columnam lædat. Exilis enim illius ſubſtantia eſt, & laboris impatiens atque ut tranſuerſim tota incidatur, admodum in procliui. Quare tutiſſimum foret, nunquam eò ferri aciem conuertere, ſed cum primum ab apice globuli ſectionem occeperis perducta ea ad arcus dimidium, cultrum eximere, & hinc ab extrema columna ad labium rurſus impingere, ſenſimque ad oppoſitam partem circumducere, ut in medio quaſi flexu utraque ſectio inuicem concurrant. Secus enim ſi fieret, atque ſi continuo ductu ferrum a capite ad pedes producis, haud ita prompte cauebis quin uacillante ferro, & ob loci lubricitatem exiliente, magno impetu in columnam feratur, atque hanc non mediocriter afficiat. Porrò non eſt, ut interea temporis aſſidua tormentorum iniuria laceſſitum traducem uel contabeſcere uel labefactari quis exiſtimet. Tantum abeſt, ut quid tale eueniat, ut potius inflicto ſæpius uulnere eoque ualentius ſiccato, & cicatrice inducta pars ea conualeſcat ac rigentior multò ac ſolidior facta quamcunque fortunam ferat melius. Accidit uerò haud ita ſtatis temporibus cicatrice partes obuolui, ſed uel citius æſtiuo cœlo atque ſicco, corporibuſque calidioribus, & ſiccioribus: uel tardius multo per hyemis rigores, auſtrino cœlo, temperamentis frigidis atque ſiccis, & præſertim ſi, qui impuriores, aut rheumatiſmis ob capitis labem obnoxij ſint. Si quid tamen certo definire nobis liceat, quadraginta illis dies, aut ubi citius, duo detriginta, uel ut nobis quandoque contingit tres ſeptimanæ integræ dicari debent. In his uerò ſi citiſſimum ſit, ad quinquageſimum, multoties tamen ad ſexageſimum, & ultra diem, perfectæ cicatricis ſpacium extrahitur. Et hæc una configurandæ cauitatis ratio tantam agendi moram, qualem uix aliud, ſi quid recte uelis curatum, neceſſario requirit. Hoc tamen præ cæteris exoptandum eſt, quod nullis fere moleſtijs, hoc totum curandi tempus expoſitum ſit. Iam enim & domo exire licet, & liberius uictitare, nec tam arctis medicinæ præceptis religioſe admodum conſtringi. Hoc tamen obſeruandum eſt, ut aeris iniurias euitent, & uictitandi libertate non abutantur, ne uitiatis coctionibus, & ſanguine impuriori, excrementiſque procreatis, quaſi manu facta omnis praui humoris illuuies, ad traducem erumpat, & nondum confirmatum penitus obruat. Quapropter hiſce incommodis tam æger quam medicus occurrant, ille quidem ſeruata recta, & temperata uictus ratione, potiuſque copia, quantum licet circumciſa: hic uerò, ut pro temporis, atque ſubinde pro cœli euariantis ſtatu uel faſcijs uel linteolis uel quouis modo poterit, traducem muniat, & incolumen ab iniurijs externis conſeruet. Illud tamen nouerint uelim, quantopere frigoris impetum exhorreat, adeo ut eo perculſus ſtatim emarceſcat, atque ſi quid extremis concedendum eſt, foueri potius extremo aere, ſi calidior fuerit atque ſiccior, quam oblædi traducem non præter rationem credimus. Qua propter ab aere illum cuſtodire oportet, eoque magis per hyemis rigores, & autumni ingratas uiciſſitudines, quam æſtuoſo cœlo atque ſicco.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

De inſitione columnæ.

CAETERVM efformatis hoc pacto columna, & narium cauitatibus, calloque iam iam prodeunte, en, quod ſecundum erat, ex ſupra propoſitis, columnam inſerere tempeſtiuũ eſt. Quod autem hucuſque inſitionem differre opus ſit, nec ſimulatque columnam effinximus, eam itidem implantemus, quam plures cauſæ ſunt, eæque non ignobiles. Impedit enim columna implantata iam, quo minus nares reſupinare, introſpicere, ferrum altius adigere, & tuto circumducere liceat: quod perbelle fit, dum ad ſupernum labrum propago inſita nondum adhæſerit. Quid? quod ipſa hoc operationis genus reſpuit, nondum perſanatis, quæ ad latera ſunt, vulneribus. Ad hæc enim incommoda ſi noua tormenta, ſi nouas iniurias aggregaremus, facile de ſalute illius actum eſſet. Accedit quod ſi inſeratur, priuſquam callo hinc inde obducto confirmetur, columna ut neceſſario decreſcat, decreſcens contrahatur, contracta globulum ſecum abripiat, & hinc non ſine dedecore mancam, & imperfectam narium faciem oſtendat. Itaque uel hac de cauſa, donec quod abeſſe poſſit deferbuerit, & iam uires columnæ quodammodo recreatæ ſint, illius inſitionem differre conuenit atque uel in trigeſimum octauum diem æſtiuo cœlo: uel in ſexageſimum ſub hyberno frigore. Licet tamen quandoque tempeſtiuius, ut ſupra dictum, in unoquoque tempore opus aggredi. Sed ut aliquando ad ipſam inſitionem accedamus, apparatum in primis earum rerum, quæ uſui futura ſunt, inſtituere opus eſt, ab cæterarum operationum ſupellectile paulo diuerſum. Eo ſpectant acus incurua, & forceps, qui à parte quæ inſeritur columnaris nomen ſibi inuenit. Atque hæc operationi huic propria ſunt: cætera uerò communia, & præſertim cum inſitione traducis, nempe cultri acutiſſimi, linum oui aquatum, quod roſacea diluatur, ſtuppei orbiculi, turundæ etiam oui aquato imbutæ, quorum omnium uſus, & hoc loco requiritur. Sed quoniam de his ſatis ſuperque iam dictum eſt, ideo, peculiaria illa, & huic negocio ſolum dicata, proſequamur, & primum de forcipe, quæ acum ipſam uſu præcedit. Vtimur autem ea, ad columnam inſerendam, non quidem ſemper, ſed cum eius baſis in curtis perierit funditus. Tum enim partem eam, quæ columnam recipit excoriare decet, opus certe perdifficillimum, quinimo impoſſibile niſi eo generis organo uteremur. Pars namque illa depreſſior multo eſt, quam quod ferro admoto uel diligentiſſime denudari queat, atque eo magis, quod huic excoriationi non ſolum duricie, ſed altitudine etiam ſua, & inæqualitate, qui eam partem obduxit, callus aduerſetur. Vſque adeo enim plerunque in profundum deſcendit, & quaſi uinculis arctiſſimis robuſtiſſimiſque ſubiectam carnem colligat, ut quiduis agas potius, quam eum ſic expedias. Vbi igitur radicitus columna exciſa ſit, nec locum illum, ob calli profunditatem, inæqualitatemque, vſque dum carnem attingamus, denudari liceat, conati ſumus hiſce difficultatibus contra ire, & forcipem hanc, quæ partes eas ſuſpenderet, non præter rationem excogitauimus. Habet ergo forceps manubria duo oblonga recta: alterum ferratum, cum annulo alterum, qui terræ, dum occluſeris, inijcitur. Vbi uerò inuicem uniuntur colligunturque ſtatim ab connexu annulus aſſurgit rotundus, ea magnitudine ut omnes oris partes circumplectatur: Ab hoc ſupra æqualiter diuiſo, utrimque laminę ſatis tenues, quæ ex æquo, acieque obtuſa occurrant, rectilineæ exurgunt: extra planæ, intra quà maxillæ inijciuntur, connexæ: ſupra acuminatæ, ut naribus indantur: infra parum ab circulo reflexę, ut paulo diſtent ab ore, & magis in profundum poſſint adigi. Hanc igitur adigere cutim apprehendere ut ſupra emineat, & tandem pręcidere conuenit. Sed cur incuruis potius, quam rectis acubus in hac ſutura utimur? Equidem cum loci conditio, tum operis ſecuritas id nobis uidetur perſuadere. Cum enim duæ ſint ſuturarum ſpecies altera quidem per faciei longitudinem: tranſuerſa altera. Et omnino unam illarum hic adhiberi neceſſum eſt, non poteſt non eſſe, quin illam ineptam eſſe ad opus hoc: ſane uerò perdifficilem admodum, & lubricam fateamur oporteat. Quis enim eſt, qui non uidet quam impoſſibile ſit recta acu eũ ea parte, quæ hanc receptura eſt, columnam traijcere? Quomodo hinc, quæ ſo eum eijcies? Non enim id licet ob naſi protuberantiam. Sed neque ab internis partibus extrorſum acum tranſmiſeris. Quomodo enim id fiat per me uidere nequeo, & maxime cum nulla prioris columnę adſint ueſtigia. Sed quemadmodum hoc ſuturæ genus, quod in longitudinem nullo ſit pacto adminiſtrari licet, ita neque illud per latitudinem, quamuis ſuperiori poſſibilitate præſtet, ſed quoniam, & difficillimum eſt, & ancipiti euentu coniunctum. Maximas enim dum baſim columnæ traijcimus, experimur difficultates, ob alas circumſtantes, quibus niſi ſumma cum uiolentia retropulſis, hęc loca perforare non poſſumus. Sed toleranda eſſet meo iudicio, negocij huius iniquitas, dummodo uotis potiamur liceret, quod tantum abeſt ut fiat, ut nihil

minus. Dum enim inferna loca, quæ columnam exceptura ſunt, ob ſuturæ robur, ad latera excoriationis factæ pertundimus, non eò, ſed ad alas extremas uſque impulſa fertur acus, hiantque media, quæ uel arctius conſtringi partes prohibent, uel conglobatis ex conſtrictione labris immenſum, & uix tolerandum dolorem incutiunt. Taceo quod infida admodum, & inanis ſutura fiat, cum latera columnæ traijci oporteat, tenuiori callo obducta, quæ lacerata facillime linum tranſmiſſum iam remitterent. Vnde liquet quam fieri nequeat, vt rectis acubus, quomodocunque tandem uelis, hoc operis genus perficias, ſed incuruis opus eſſe cum ob operandi commoditatem, tum quia in longitudinem columnam aſſuere conueniat, ob eius, quæ tranſuerſim fit vt paulo ante diximus, ſuturæ incertitudinem. Præſtiterit autem binas uel ternas acus, ad manus habere, licet una tantum opus ſit, ut ſi vnius uanam experiamur operam, alteram ſtatim in huius locum ſubſtituere poſſimus. Stuppei orbes etiam parentur, & turundæ duæ albumine oui inſuccatæ, multo tamen exiliores, quam narium amplitudo decernere uidetur. Cum enim affluentibus humoribus tam inſitæ partes, quam circunſtantes mox intumeſcant, ſi qua ampliores ſint, & grandiores, ſanguinem repriment, & coarctatis partibus inſitionem diſtrahent. Adſint cultri tenuiſſimi, & acutiſſimi. vti & forceps, cuius operam in columna, recindenda, quandoque etiam, dum antiquæ columnæ baſis ſuperſit, deſideramus. Non enim cultris uti licet, quod ibi pendula columnæ ſubſtantia cultrorum aciem facile eludat: hanc autem ferro excoriare durum ſit, atque ſummis doloribus plenum. Vix enim ulla pars eſt, quæ acrius ſentiat. Promptiſſime igitur partes eas comprehenſas forcipe incidimus, atque uno impetu, celeritate ſumma, tuto, & nulla uel exigua doloris admonitione. Sed locis ſuis hęc omnia rite diſpoſuiſſe miniſtrorum partes erunt. Quare aggredienda fuerit tandem inſitio. Sedeat itaque æger iuxta feneſtram, ſub aere limpidiſſimo, & ſtans chirurgus ex aduerſo, columnatem forcipem explicet, hiantemque modice naribus immittat aduſque circuli ipſius lineam. Tum cutim illam, quæ columnæ baſi ſubiacet compreſſam ſuauiter intercipere ſtudeat. Id eo pacto efficiat, ut inter forcipis latera cutis compreſſa promineat. Vbi illam ſic interceperit forcipem conſtringat, & infra annulo ad manubrij alterius ſerram applicato diligenter obfirmet. Mox callum detrahet, id ſcilicet quod inter forcipem ſuperat, & demum tenuiſſimo ferro plagam leuet. Tum verò ab opere deſiſtendum eſt, quando iam ſanguis hilarior multo & ubique ſeſe profuderit. Hoc ubi peregerit, annulum abducat, forcipem laxet, & miniſtro tradat. Omnino autem illud ſeruandum eſt, ut priuſquam forcipem remiſerit, attente circumſpiciat chirurgus nunquid cum quantitate columnæ ipſius baſis plaga conueniat. Tum enim ſi quid latitudinis, & longitudinis ab columnæ quantitate deſciuerit, ſiue incertus conſilij his, recte ne, an ſecus negocium adminiſtraueris, ad certam unionis ſpem, liberalius multo, quam parce de callo detraxiſſe, longe ſatius eſt, nec quicquam incommodi pertinuiſſe, quod, ſi quid de vulnere emineat, cicatrice obducere non difficile ſit, quodque eius ueſtigia ſub prominentibus naribus, quaſi tecto quodam deliteſcant. Vbi uerò columna non ſit exciſa penitus, ſed quędam conſpiciantur reliquiæ forcipem aliam, cuius paulo ſupra mentionem fecimus inijcere oportet, non cultrum, quod ſine ſummo cruciatu hanc partem non liceat excoriare, & quantum uolueris, & ſatis fuerit, uno impetu reſcindere. Sub hanc excoriationem ſiue reſciſſionem nouæ columnæ baſis pręcidenda eſt, ad ſummam extremitatem, aut ſi iuſto longior, ſit, quod ſatis eſt, atque ut ea mediocritatem quandam obtineat. Hoc opus ut & ſuperius ſanguinis effuſio terminat. Cur autem baſim prius, poſt uerò columnam excindamus, pręcipua cauſa, eſt ne qui ab columna deciderit ſanguis infernum opus impediat. His igitur ſic adminiſtratis iam excoriatas partes ſutura decet coniungere. Quamobrem acum chirurgus accipiat, & dextra manu, mediam apprehenſam ad phyltri ſummũ, ſi uerò baſis ſuperſtes ſit, ſub illa rectè adigat, ſenſimque adactam promoueat, donec ad ſupernam plagæ partem, & quæ huic oppoſita eſt, exiliat. Vbi uerò iam acum elapſam eſſe conſpexerit, coronide arrepta, ulterius eam compellat reclinatis tamen ſiniſtra naribus, ne qua offendantur, & mox digitis apprehenſam cum aliquota lini portione vniuerſam educat. Hoc ubi peregerit, acum extergat uelim, ne in opere è, manibus elabatur, & columnam apprehenſam ſecundum longitudinem, ab internis partibus extro totam pertundat. Non tamen ad extremum uſque id fiat marginem, ſed paulo intra, ne dum intumuerint partes illę laceratę funiculum remittant. Cæterum traiecta acu conſtringere partes oportet, nodiſque innectere. Itaque filo leniter exęquato, & partibus mutuo contactu adiunctis, bis ante filum medicus implicet, mox blandè conſtringat, ab hinc denuo, ſed ſemel implicet, innectat, & quod ſupereſt, reſcindat. Sutura ſic peracta penicillos utrinque immittat, & ſtuppeos orbes ſubijciat. Conſuetum tandem ceratum extra naribus inſternere, eaſque deligare poſtrema cura eſt. Interim quieſcat ęger uelim per diem, uel lectulo decumbens, uel parietibus domeſticis incluſus. Nec aberit detraxiſſe quid potui, & uſque ad quartam intra modum alimenta aſſumpſiſſe. Sic perbelle cauebimus, ne citatiori curſu ad

ſu ad affectos locos ferantur humores. Quarta autem die, per æſtiuos feruores, vnionis iam factæ, veſtigia apparent. Quapropter vel ad eius principium, vel ad finem funiculum laxare conueniet. At brumali cœlo, corporibuſque paulo humidioribus, & impuris, id ſexta die ſatius eſt. Vt enim per æſtatem ſeptimo ad ſummum die coaleſcunt partes, ita hyberno tempore vltra decimum quandoque vnio illa transfertur. Neque hic decoris admodum habenda ratio eſt, cum ſub naribus cicatrix occultata, oculorum obtutùm effugiat. Quod verò ad reliquam curationem ſpectat, haud opus eſſe credimus pluribus inſiſtere. Id enim ex ſuperiori inſitionis cura mediocri cuiuis ingenio conſtare poteſt. Nam ſingulis diebus mederi locis oportebit, penicillis vnguento ex pompholyge oblitis, uel quæ ad inſitionis ſedem applicentur, linamentis aridis, & cæteris, quæ ſupra in ſimili opere declarauimus, quibus exempta iam ſutura, eouſque inſiſtere conueniet, donec partes illæ ualidiſſimè coaluerint.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

De conformatione cutanei traducis reliqua.

CAETERVM vbi columnæ inſitio iam firmiter adoleuerit, quod æſtate ad decimumquartum diem, hyeme verò ad vigeſimum, uſu uenit, iam cura conformationis ſubſequitur, quæ eſt vniuerſæ traducis molis in ipſam narium formam conſtans traductio. Nam vtcunque ex ſuperiori configuratione narium ſpeciem iam cutaneus tradux non leuiter induerit, non minimum tamen à natiua ſoliditate, abſolutaque earum forma deſciſcit, quod laxa adhuc ſubſtantia, nullaque ualidæ cicatricis robore ſuffultus, mollitiem quandam oſtentet, & flacceſcentiam ab illa narium dignitate, & gratia longe alienam. Vix enim alimenta hucuſque ſuſtinuit, nec uitam per tot difficultates, per tot tormentorum aculeos traduxiſſe exiguum fuit. Quibus omnibus feliciter ſuperatis, nulliſque amplius laceſſitus iniurijs iam robori proprio conſulit, & ferè omnes prioris naturæ mores exuit. Quo ſanè tempore iam extremus apex uigere incipit, & naribus intro cicatrice non mediocriter obfirmatis, uniuerſa earum ſubſtantia, compactior multò, & habitior reddita ſoliditatem ſuam, & conſtantiam nanciſcitur. Id autem non breui licet aſſequi, ſed diuturno tempore, & præſertim pro diuerſa corporum, & externi ambientis ratione. Innititur autem hoc extremum opus præſidijs duobus tubulis nimirum intra: extra uerò tectorio, in narium figuram efformato, quibus ſeptus in hac tenella ætate cutaneus tradux, ſenſimque ſub ijs adoleſcens, & ad extremum tandem, ſuperpoſiti integumenti formam liquido repræſentat: De his igitur, nempè de tubulis, & tectorio, nobis agendum eſt, atque id duplici modo, tam quod ad eorum ſubſtantiam ſpectat, quam formam. His enim duabus conditionibus ad hanc operationem accedunt. Ac quod ad tubulorum figuram attinet, ea circularis eſt, oblonga, & inæqualis. Circularis, quidem eſt figura ea non tamen exacte, ſed, qua parte mediaſtinum attingit, pauliſper depreſſa, & plana. Hæc demum latior eſt in inferiori parte ad alas, ſupra verò, & ad narium radices anguſtior, ita ut ab amplitudine ſenſim decreſcens, & moderate in anguſtias deſinat. Illud tamen peculiare habet, ut infra qua parte alas attingit reflectatur parum, & extremas alas amice complectatur, qua verò globulus eſt, inſtar myrtacei folij antrorſum excurrat: & hinc columnam ab principio ad finem uſque recta linea comprehendat. Hanc cum oppoſita decet concurrere ut ad mediam columnam aptè & uelut dolatæ aſſeres concinne coniungatur. Longitudo ſubulorum inæqualis eſt. Nam qua parte elatiores ſunt, & ad naſi dorſum uergunt, altius multo excurrunt, ut partes eas laxa carne intumeſcentes comprimant, quam infra ex parte aduerſa, vbi ſubter inane eſt ſpacium, aut ſi quid eſt, non opem noſtram deſiderat. Quare ab ſuperiore ſubuli parte in inferiorem obliquo ductu pars ea deſcendit. Cæterum vtrinque æquales mole, longitudine figura ſint, ne vel craſſiores, uel longiores, uel ob figuram iniquiores depulſam in anguſtias columnam intorqueant, afficiant, enecent: aut ſupra, minus quam par eſt, iam eluxuriantem carnem cohibeant, & callo nares obducant. Hos ex plumbo parare decet. Atque id cum ob temperiem illius metalli frigidam, quæ callum citius arceſſit, & humores, ſi qui irruant, ab affecta ſede reprimit, tum quod propter mollitiem in tenues bracteas efformari, &, in quam uelis figuram duci queat. Hoc ab exordio, ſtatim atque columna obfirmata ſit oportet agere ne partem mollem adhuc atque languidam, uel minimum quidem offendamus. Quare ſæpius permutandi ſunt tubuli atque primum imbecilliores, poſthæc paulo firmiores uſque dum ſoliditatem quandam, quod intra tres menſes ab ipſa unionis die uſu uenit, callus acquiſiuerit. Quod ſi factum ſit, & iam nares parumper obduruerint repudianda eſt ſubſtantia plumbea, & ſolidior multo, & durior eligenda, cuiuſmodi eſt argentea, in mediocris fortunæ

hominibus, at in opulentioribus, aurea, quam vtiliorem alijs, ſiue ob temperamenti, ſiue ob inexplicabilem ſubſtantiæ rationem, tam arceſſendo callo, quam quod cætera felicius ſub ea ſuccedant, multoties experti ſumus. Expedit autem hæc metalli genera tum ſeligere, quæ duritie, & ſoliditate uigeant, & extremum naribus conſtantiæ faſtigium imponant. Tectorium etiam cum tubulis ſubſtantia conueniat, & pro temporis ratione vel plumbea, vel argentea, vel aurea. Hoc cum primum tubulis utamur licet naribus quoque inſterni debet. Eadem enim vtriuſque ratio eſt, & tubulis ſimul atque tectorio conformationis munus peragimus. Huius figura, abſolutas nares, & decentiſſime expreſſas referat, ſub quo, velut ſub magiſtro exercitatus tradux, nares æmulari ſenſim condiſcat, & diuturno uſu confirmatus aliquando natiuam earum imaginem exprimat. Dorſum igitur, quod ab interna plumbi parte in globulum excurrit, æquali linea protenſum, obtuſum, & ſtriatum effingatur. Latera verò æquali hinc inde ſuperficie, ſupra anguſtiora infra explanata magis deſcendant, & cum ad alarum radices acceſſerint reflexa extrorſum, & hinc incuruata colliculos illos in narium alis exprimant. Ante uerò ſimulatque globulum ſuperauit tectorium, qui ſingulari arte in orbem colligendus eſt, tum reflexum acutum angulum ſubter columnam, uſque ad labij principia excurrat. Obſeruandum tamen eſt vt inter alas & hanc partem ſpacium quoddam intercedat, quo tubuli emineant, & aeri liber ingreſſus, & regreſſus ſit, atque id ad narium formam. Oportet autem tectorium inſitionis ſuperare terminum, & oſſeas omnino partes inueſtire, ut firmius conſiſtat, ualidius comprimat, & quod non negligendum eſt, præſertim hyberno gelu, ut cicatricem ab externis iniurijs tueatur. Quo tempore, tectorij cauitatem ad extremas vſque alas vel coccineo panno tenuiori, uel ſerico, uel ſicco linteolo, vt calori narium conſulatur, munire oportet, atque id uel ſingulis, uel tertio quoquo die commutare. Quam primum enim ſitum contrahit, & cicatrici quæ exiccanda eſt minus utile eſt. Quæ inueſtiendi tectorij ratio tam æſtu medio, quam ſicco cœli ſtatu, & cum ambientis calor uiget haudquaquam neceſſaria eſt. Sed præſtiterit ægrotos harum rerum abundare apparatu, & bina ſaltem tectoria, tubulos verò quaternos habere. Vix enim dici poteſt, quanta nobis ſi ea ſæpius permutemus, obtingat utilitas, atque id ut, opinamur uel ea de cauſa, quod hinc traduce ſæpius perflata minus humoris coaceruari, & calorem eius moderate adaugeri uideamus. Sic enim quæ ab aeris afflatu incluſa continentur contracta vligine mucida fiunt, & breui poſt educto calore computreſcunt. Quare qui gratiam nouis naribus conciliare uoluerit, id efficiat, ut & tubulorum copiam, & tectorij habeat, atque ea ſubinde, & ſumma diligentia, permutet. Continetur autem tectorium funiculis quinque quorum vnus aiugus eſt, cæteri coniuges: hi ad latera poſiti ſunt: ille in dorſi uertice, & reliquis poſthæc annectitur. Huius decurſus eſt, per medium intercilium, ac recta per frontem, perreptando ſagittalem, & poſt ſupernum verticem decurrendo, vbi cæteris iam connexis ad mediam occipitij partem implectitur. Lateralium funiculorum, qui ſupra eſt à media tectorij parte originem ducit, ac per malas tranſiens, oſſi iugali inſternitur, cumque ſupremam auriculam ſuperauerit, ad mediam uſque occipitij partem ad lambdoidis fermè apicem excurrit, ubi coniugi ſuo occurrens, eadem, qua hic ſed ex oppoſita delato connectitur. Atque in hac funiculorum vnione, & fine pari ille comprehenditur. Ita enim firmius ſingula coniunguntur. Sic qui infra ſunt funiculi itidem a media tectorij ſede exordium ſumunt, & hinc tranſuerſim ad illius latera delati per genas ſubter aures feruntur, cumque ad principium ceruicis acceſſerint, mutuò tandem coniunguntur. Sed de his infra rectius. Horum ſubſtantia ſerica ſit (linea enim uel lanea cutim angit) ad digiti latitudinem. Si enim paulò latior ſit atque craſſior, & inepta mole conſpicua eſſet, nec ob id firmius tectorium cuſtodiret. Leuis namque moles leui funiculo ac fideliter ſuſpenditur. Vbi vero exilior ſit, & anguſtior non abeſt, quin acie ſua penetret, & carnem exulceret. Colorem ſuo genio vnuſquiſque æſtimet, honeſtior tamen fuerit, qui carnem æmuletur. Sunt & apparandi annuli, per quos traijciamus funiculos, & tectorio applicandi. Hos addidiſſe multo vtilius eſt, quam tectorium perforaſſe, vt vſus fidem fecit, quod ſiue intra, ſiue extra nodus emineat, ſemper tamen hient tectorij latera, nec arcte, vt decet applicare ea traduci poſſimus. Non reticebimus, & illud quod pro efficiendo nodo, in annulis quibuſdam conuenit agere, leuiſſimum quidem, non tamen omnis expers gratiæ. Conſueuimus nos funiculum traiectum iam annulo tenus conduplicare, & ſerico eiuſdem coloris filo conſuere. Cæterum quotieſcunque abſolutam numeris ſuis, ac decentiſſimam narium conformationem deſideramus, non ſtatim tectorium tubuloſque abigere expedit ſed vel in duos annos eorum uſum extraxiſſe. Certè ea uis temporis eſt, ut quantum ab ipſo detrahas, tantundem, & naribus deroges, & quod de eo addas, magno itidem fœnore compenſes. Hoc enim omnia ſecum affert, hoc idem, & rapit omnia. Cuique rei, quò fiat, creſcat, adoleſcat, tempus ſuum conſtitutum eſt: id ſi impediatur, ſi non concedas, uana ſunt omnia. Id multis quidem rationibus, experimentis, auctorumque grauiſſimis ſententijs confirmarem, ſed in re nota minus laboro. Itaque non recuſent

ægroti hoc quicquid eſt tœdij, vel in geſtandis tam diu uel toties permutandis tectorio, & tubulis, quod maximo aliquando cum fructu, & tranquillitatis in animo, & uenuſtatis in corpore ad eos redibit. Sed agite, demonſtremus tandem quo pacto tectorium deligare conueniat. Quod quidem non tantum, vt traducem cuſtodiamus peragimus (nam & hac ratione iuuat, dum iniurias impetentis aeris ſummouet) ſed quod ipſius conformatio ex hoc eodem pendeat. Hæc enim ut ſupra docuimus, & tubulis, & tectorio continetur: dum illis intra cutaneus tradux ſufful tus probe, atque hinc tectorio ſuperſtrato, & arcte incumbente, quaſi duabus manibus effingitur, & illorum, a quibus comprimitur imaginem ſuſcipit. In eum igitur finem deligamus tectorium, non ut muniamus ab externis iniurijs traducem, quod tamen ad cætera commoda etiam refertur, ſed ut arctè eum conſtringamus, quo proxime ad rectum naſi typum accedat. Summa autem conſtrictio in ea potiſſimum naſi parte uiget, quæ ad globulum naſi dorſi finem interiacet, quo loci prominentibus hinc inde tumulis quaſi uallicula quædam apparet. Itaque hoc loci arctè admodum comprehendi oportet tectorium, & ualide comprimere. Quod ut fiat atque ne uel ſupra uel infra funiculus exorbitet annulum quendam recta ad naſi faſtigium, loco ſupra dicto ſtabilemque defiximus, per quod uinculum illud traijcimus. Huic alias adhuc è lateribus, æquali linea, duos adiecimus, per quos eiectum prius uinculum, & tranſuerſim ſub auribus utrinque præter lapſum, ad ceruicis ſummum retro finibus ſuis conſtringimus. Vt uero, & hos adderemus ea potiſſimum ratio fuit, ut ex lateribus tectorium illud comprimamus, atque ne uel ab eo loco, qui inter naſi dorſum eſt, atque maxillarum tubera longe abductum uinculum aſſurgeret, quod iam collectum, & annulis illis uelut compedibus conſtrictum, per naſi latera, & maxillas paulo depreſſas contiguo attactu in poſteriores partes decurrit. Accedit etiam, quod ne hinc quidem elabi poſſit funiculis, & uel ad ſuperna uel ad inferna exilire, quod ſane ad conformationem permultum intereſt. Cæterum deligationem hanc, quod in ea conformationis ſumma atque dignitas conſiſtat, deligationem regiam, uel a modo deligandi, tranſuerſam, uel a poſitu infernam non immeritò nuncupabimus. Veruntamen cum tectorium ſatis prolixum ſit, atque infra arctius compreſſum, ne qua ſupra reſiliat, & non modice à naribus abſcedat, itaque, & ſupra ad dorſi faſtigium alium annulum affiximus, per quem traiecto funiculo ſupernas tectorij partes naribus appingimus. Intelleximus autem deligationem hanc, quæ ſupra eſt, non mediocri uſui futurã, partibus illis, quæ ab hac ad regiam conſtrictionem è latere intercedunt, comprimendis ſcilicet, & naribus arcte applicandis, atque plane hunc in modum. Primum ſupra per annulum traijciatur funiculus, & hinc oblique per latera de latus, ad alterum, qui regio annulo à latere aſſiſtit, proferatur, quo traiecto utraque portio uinculi, cum ſuperior tum inferior, quam ſpectat, faciei partem comprimit. Idem etiam ex altero latere faciendum eſt, atque ſupra inijciendus funiculus, qui ad inferna reflexus per alterum lateralem erumpat. Qua parte uerò ſupra conſentiunt, & eodem annulo comprehenduntur, utrinque finibus ſuis, ſub oculis per oſſis iugalis ſedem atque hinc ſupra aures deferre oportet, & retro ad lambdoidis confinia innectere. Quod dum facit medicus, exæquatis quæ infra ſunt, riteque compoſitis funiculorum extremis, ne attracta ſurſum reſiliant, ægrotus uideat, quæ per eandem cum regia deligatione ſemitam ad poſteriora capitis tandem deflectunt. Cæterum deligationem hanc, quod per latera tectorij decurrat, lateralem appellauimus, aut, quia hac eadem tam ſuperna quam inferna tectorij comprehenduntur, catholicam, uel ſi libuerit, obliquam nuncupemus. Nec poſtrema eſt, quæ ex deligatione hac emergit utilitas. Nam & cicatrix ornamento confert, dum æqualiter ſub ea, coaleſcit cutis, & incumbentes eò humores longius abigit. Atque his duobus, tubulis nimirum impoſitis, tectorioque uniuerſa conformationis ratio circumſcribitur, quam ſi quis honeſtam & naturæ typo apprime conuenientem uoluerit, non ſtatim inſtrumenta illa abijciet, ſed quantum poteſt, ad duos uſque annos ſumma religione immota conſeruet. Si quod tamen ægros deligationis tœdium cœperit, licebit quandoque interdiu tectorium ſe ponere, ſed remanentibus tubulis, atque id, ne grauius externo aere, lædantur, nares repetere ueſperi, tantoque magis id conceditur, quanto iam ſolidior reddita eſt propago, & iam nouæ nares recreatis uiribus obfirmatæ ſunt. Sic cum deligatio hæc, quæ fit per funiculos, quandoque ſubiectam carnem, inflictis uulneribus exaſperet, non abſonum erit, procul hinc remotis illis, tænia quadam latiori tectorium continere, atque id præſertim noctu dum ſine iſthoc eſſe licet nullo modo. Tænia ea longitudine ſit, ut ad poſteriora religari queat. Latitudine exæquet imo ſuperet tectorium, ut hinc ſupra globulum reflexa, & columnam ipſam, & alarum extrema comprehendat. Hanc uno ab naribus digito mediam diſcindere oportet, ut illud quod naribus inſternitur, integrum remaneat, & eam, quæ infra eſt partem ſupra per aures, quæ uerò ſupra eſt, complicatam infra eas, per maxillas deferre, & finibus retro occurrentibus connectere. Sic enim & priſtinæ deligationis ſatietatem tollemus, & ſi quid incommodi acceſſit, non imperitè amouebimus.

Sed cum homines quandoque adeo incommodos inueniri liceat, qui difficilia ſumma conſtantia, facilia verò non æquè tolerent (ſunt enim qui ſtrenue duris primo obnituntur, ſi quid tamen mox clementius experiantur, nil penitus obſiſtant, ſed vel animo languent) non ſecus, ac qui domum a fundamentis extruunt nec extructæ iam cultum adhibent, illis itaque condonare poterunt medici ut tectorium quidem penitus deponant, tubulos verò contineant, qui nulla vinculorum vi compulſi vltro ſubſiſtunt, aut ſi interdiu id recuſent, noctu tamen omnino adhibeat. Hæc itaque quam nunc deſcripſimus, integra, & abſoluta conformationis ratio eſt, coronis certe, & vmbilicus noſtri operis, finis, & ratio, metaque, cur hanc difficilem, & prius intentatam curandi viam ingreſſi ſumus. Reſtat tamen auctorium quoddam, & non illepidum refecti naſi mangonium cum pallentibus naribus vel alio quouis ingrato colore deſœdatis, uel vbi cicatrix quam conueniat vel craſſior, vel depreſſior, vel decolor ſit, ille perit venuſtatis decor. Non enim de induſtria noſtra quid deſiderari volumus, ſed præſtiterit, pro uirili noſmet elaboraſſe, vt quantum in nobis eſſet, perfectam, & numeris ſuis abſolutam hanc curtorum reſtituendorum actionem ad manus ueſtras traderemus. Nam & hic naturam ducem ſequimur, quæ non ſolum membris corporis noſtri uſus ſuos attribuit, ſed nullo non ornatu, & lepore inueſtit. Sed quod ad primum ſpectat, nunquam magis honeſtum, magis uenuſtum, lepidumque magis efficere poterimus traducem, quam ſi æſtate media atque urente ſyrio in urgentiſſimo ſole expanſo apricemur naſo. Tum nares detegere, & tubulos abijcere etiam conueniet. Sic ambientis ſiccitate caloreque cum exterior cutis, tum interior perbenigne fouetur, & ablatis omnibus excrementis callus ſolideſcit, nec minimum eſt, quod ad coloris gratiam perinde accedit. Experta dicimus audemuſque fateri ad tantam dignitatem ex hac una apricatione nares quandoque euectas eſſe, ut conſpirantes in concolorem gradum cum traduce tam noſtram quam aliorum fidem ſuperauerint, adeo depoſito omni pallore ſiue quod inhoneſtius eſt, liuore, fuſcedinem induunt, & maſculum quendam, iucundumque aſpectu colorem referunt. Inſolare autem nares poſt meridiem opportunum eſt, uel in ipſa meridie, atque ad horæ uel ſeſqui horæ ſpacium, non tamen ultra, uel multo minus, ne hinc laceſſitum caput uel noxam quandam incurrat. Id ſingulis diebus repetere conueniet, quod quam gratiam conciliabit, nolo pluribus dicere. Cæterum quod ad inſitionis compagem attinet, eam illiberalem ornare, & quod obeſt remouere poſſumus, felle bubulo, aut uitellino uel caprino. Mirum eſt fel teſtudinis, quod cicatrices ſummopere extenuat. Illud ladano oportet excipere, & coralli pollinem admiſcere. Saluberrima eſt aqua hæc: Recip. aquæ uitæ quartò deſtillatæ lib. 5. ſem. erucæ, lupinor. an. drag. ij. radicis rutæ. drag. j. medullæ panis albiſſimi, numero j. album. ouorum numero iiij. Macerentur per diem & noctem ſimul, & extrahatur liquor, quem uſui ſeruare oportet, & leuiter alternis ſaltem diebus cicatricem illinire. Honeſtiſſimas reddit cicatrices ſœuum aſini. Huic priſci fel uituli cum myrrha, melle, & croco addebant, & pixide ærea recondebant. Alij florem æris admiſcebant. Nos tali pacto liquorem paramus, non inefficacem. Recip. ſœui aſini. mellis albi, aquæ ardentis, lupinorum, an unc. j. aq. florum fabarum. unc. iij. macerato biduum, & mox liquorem per alembicum extrahito. Veruntamen ſi hanc eandem aquam cerato ex ceruſſa adijciamus, illud efficaciſſimum certè, & maxima laude dignum experiemur, & præſertim ſi olei de been guttulas quaſdam affundamus. Aqua ex uitibus deſtillans mirifice prodeſt, atque ea quæ ex geniculis arundinum effluit. Ex hac eadem cum aſini ſœuo, ac oleo de been liquorem paramus, qui ſi addatur cerato illo, ſane efficaciſſimum reddit. Poterunt ergo interdiu inungere cicatricem medici, & noctu ceratum apponere. Veruntamen ſi paulo depreſſior fuerit cicatrix, atque hinc inde, quaſi ad uallem colliculi quidam aſſurgunt, tum ſi uidebitur, plumbeam laminam inſternere oportet, uel tectorium multo durius, & craſſius, ut ſic compreſſæ partes ad æqualitatem redeant. Sin id minus licebit aſſequi, quod uel nimium extrema inſitionis intumuerint, uel cedere neſciant ob duritiem, iam utique cicatricem leuiter, tamen uſque quo ſanguis eruperit, adrademus, & quantum ſatis eſt ad implendam cauitatem, carnem denuo procreabimus. Sin neque tum notis ſatisfiat, certe extremas partium oras, quæque procul hinc eminent, denuo ferro exculpere, applicare, & ſuturis connectere oportet, atque tum nouam, & decentem cicatricem, quæquè antiquam illam obducta carne uelet, inducere. Sic enim fiet, ut obliterata illa, hæc noua ſuccreſcat, & nocuum omne penitus deleat. Videat tamen unuſquiſque ne idem quod prius, uſu ueniat, atque fruſtra operam elocaueris, ſi uel minus, uel pluſquam ſatis eſt, aſſurgere carnem patiaris. In eundem enim errorem incides, nec nihil ægrum iuueris, ſed plus læſeris. Quare adnitatur ſedulo medicus, ne uel citius aſtringentia nimis adhibeat uel tardius, quorum illud cauam, hoc uero tumidam, & inæqualem cicatricem reddit, utroque nomine infeſtiſſimam ſimul, & abiectiſſimam. Hæc itaque ſunt, quæ de narium refectione, pro poſſe noſtro iam dicta ſufficiant.

Pli. lib. 28. cap. 15.

CAPVT

CAPVT DECIMVMNONVM.

De labiorum reſtauratione.

AVRIVM nunc & labiorum reſarciendorum, ſi curta fuerint, chirurgia indicanda nobis ſupereſt, in cuius ueſtibulo illud præfari oportet hoc quicquid eſt operis, arctiori longe ſermone, ſtiloque breuiore comprehenſum iri. Iam enim ante, dum de naribus ageremus huius actionis præcipua capita tranſacta ſunt. Nam maximus his chirurgiæ generibus inuicem conſenſus eſt, maxima affinitas, atque adeo ambæ ex agricolatione uelut ex uno parentis utero ortus ſui primordia traxerunt. Non itaque mirum eſt, ſi ijſdem ferè præceptis id generis chirurgiæ unanimiter innixæ ad proprium ſcopum ſingulæ colliment. Quare ne repetitis futiliter uerbis oneri ſimus legentibns, indicabimus ſaltem ubi id opus fuerit, quidnam ſingulæ peculiare habeāt ne uel ambigendi cuiquam locus ſit, & nos promiſſis noſtris haudquaquam ſtetiſſe dicamur. Interim chirurgos admonitos uolumus, nequaquam has poſtremas operationes ritè tractari poſſe, niſi quæ prius dicta ſunt, curioſiſſime quis excuſſerit, atque adeo in naribus ipſis reficiendis ſuam operam aliqua ex parte probauerit. Ex hac ſi quidem ceu ex fonte riuuli, promanarunt reliquæ, ſuntque hæ prioris illius germina atque quod in opere præſtando multum à dignitate ſuperioris diſcedant, illius ueluti æmulæ. Nam uſque adeo illa in opere ſuo prouehitur, ut non æmulari naturam, ſed ferè ſuperare uideatur, atque ut oculos ipſos, acutiſſimos ſane, & certiſſimos rerum æſtimatores multoties eludat. Sed craſſioribus filis, rudioreque Minerua hæc labiorum, & aurium tela contexitur, nec lenocinio tam ſubtili, & nobiliſſimo naturam imitatur, retardantibus id, & omnino decorem inuertentibus, quæ reſtitui debent, partibus. Eſt nihilominus quo & illæ progrediantur, nec improbandus, quem ex illis nanciſcimur fructum. Si quidem ubi primas retuliſſe non licuit, nec ſecundas uel tertias inhoneſtum eſt. Veruntamen hoc quicquid eſt rei, alibi certiori calculo æſtimabitur. Tradituri porrò chirurgias aurium atque labiorum, hanc illi meritò prætulimus, non dignitatem partium expendentes uel operis decus, ſed quod non minima his cum naribus intercedat neceſſitas. Multo enim propior eſt operationi narium, quam quæ in auribus fit labiorum chirurgia, quæ eandem materiam, eademque de ſede depromptam cum naribus expoſcit. Sed labiorum, quæ curta ſunt, uelut dictum à nobis fuit, non ſimplex genus eſt, quæ pro uarietate ſua uariam quoque curationem deſiderant. Horum ſpecies repetere hic non grauabimur. Sunt ergo curta primò labia, quæ à ſtata quantitate deficiunt, uel ab ipſo ſtatim ortu uel poſt caſu quodam ingruente, & calamitate. Prioris generis leporina quæ uocant, labia ſunt. Hæc uerò adhuc duplicem ſortiuntur naturam. Nam alia decurtantur ob cicatrices, ſi quæ in proximo conſtiterint, nulla ſubſtantiæ parte deperdita: alia mutilationem quandam ſubierunt. Atque hæc labia uerè curta dicuntur, illa ſi licet curta cicatricoſa. Eſt tandem quarta labiorum curtorum differentia cum quæ certè curta ſunt, & curta cicatricoſa ſimul complicantur. Sed hoc quid compoſitum eſt. Cum itaque tria curtorum labiorum genera ſint, leporina ſcilicet, curta cicatricoſa, & quæ uere curta dicuntur, illa duntaxat cutaneum traducem recipiunt, eiuſque ſarciuntur ope, quæ uerè curta ſunt, cætera non item ſed abſque eo integritati reſtituuntur. Dicemus autem de labijs leporinis primum, eo quod cæteris ſimplicius ſit malum hoc, & curatu facilius. Hoc in utroque labro ſi conſiſtat, eandem plane curationem recipit. Qualis uerò futura ſit, ab affectus natura, quæ ſeparatio eſt earum partium, quæ legitime aliàs cohærebant non obſcure indicatur. Videtur quidem aliquid & de ipſa ſubſtantia partis decedere, atque hinc opus eſſe ut tale quid in locum illius, quod deficit, ſubſtituamus: nil tamen obeſt quin nulla re ſuperaditta reſtitutis in integrum labijs fine noſtro, & optatis potiamur. Non enim hic faciendum cenſeo, quod apud Germanos agyrtas quoſdam & circumforaneos generis noſtri opprobria, factitare audio, qui neſcio quomodo ex animalium carnibus probecitis maceratis, & alembico paratis has ſe reficere partes ſimulant, atque hinc multis optimorum pullorum, & caponum copijs, quas ſcilicet cæteris præſtare aiunt carnibus, ægrotos ſuos emungunt, non illorum labra, ſed ſuam ut curent ingluuiem. Itaque partes eas, quas unicas decet eſſe, diſiunctas iam coniungi rurſus debere, ipſa morbi ſedes inſinuat. Hoc uerò coniungendi munus in primis naturæ refertur acceptum, poſthęc & arti, quæ, quod impedit opus hoc, tollit, & eam, quantum opus eſt, operantem præſidijs ſuis adiuuat. Porro artis munia fuerint partes primum excoriare, ut ſanguinis communione coaleſcant inuicem excoriatas applicare: applicatas conſuere, conſutas conſeruare, & temperiem ſuam, & ſalutem penitus reducere. Primum igitur illam labij partem, quæ excoriari debet, ſiniſtra manu ſuſtineat medicus, & mox tenuiſſimo, & acutiſſimo ferro cutim illam æqualiter ſubmoueat, uſq; dũ ſanguis ſeſe effuderit, in angulum uſque ipſius hia-

tus, & plagam exinde leuet. Hoc opus etiam forcipe ſi licuerit, adminiſtrabitur, & citiſſime, & tutiſſime. Idem etiam ex altera parte agendum eſt. Hinc eas attractas manu coniungere opus eſt, & ſutura inuicem connectere. Tunc illud obſeruabimus, ne leuiter, & per ſuperficiem ſaltem acus adigamus, ſed totum perforemus. Itaque ab extra interiora uerſus recta per labium impingat acum chirurgus, & per internam labij partem elabentem eximat: mox intra ad alteram plagæ partem inijciat, ad exteriora tranſmittat, funiculos bis implicet, conſtringat, denuo ſemel implicet, nodo innectat, atque tandem reſcindat. Obſeruare tamen oportet, ne ad ipſam plagæ oram, ſed paulo longius ab ipſis traijciamus funiculos. Facile enim fit, ut laceratæ partes ob mollitiem, remittant fila, & ſpem noſtram fallant, quam certam eſſe, & indubiam non eſt, ut exiſtimet, qui tam eleganter, & ad amuſſim extrema vulneris coire, & ualide adeo ſuturis connecti uiderit. Harum numerum ex plagæ amplitudine licet decerpere, quæ uti inconſtans eſt atque uaria, ita neque hic perpetuum aliquid & immutabile ſtatuere poſſumus. Ab peracta ſutura cruentum vulnus aquato oui munire oportet. Qua propter ſtuppæ eodem inſuccatæ adhibeantur vulneri tam extra, quam intra, & faſcia, quæ poſca madeat, applicetur, tenuis, mollis, atque ſibi tota æqualis, lata ternos digitos. Hanc oblique ad ſuperiora aurium, & per oſſa petroſa in lambdoidis apicem deferre oportet, & nodo ibi arctiſſimo conſtringi. Porro cum faſciam internæ labij partes non admittant, iam linteolum, quoddam, tenuiſſimum, atque poſca benigniori imbibitum immittere, & loca ea ab fluxione munire conuenit. Vbi iam ſtuppæ remotæ ſint, quod uel ſequenti die uel tertio poſt fieri poterit curationi reliquæ, quæ conglutinantibus efficitur, inſiſtendum eſt. Cum autem labiorum natura non minimum a ſeipſa differat, quæ exterius cuti inueſtitur, intra uero peculiari dotata carne, tenuique obducta membrana; perenni humore madeat, pro partis diuerſitate, diuerſa etiam præſidia afferre opus eſt, non quidem ſubſtantia, ſed conſiſtendi modo, intra quidem humida, & fluentia: extra uero ſicciora, & concreta. Curabunt igitur exteriorem partem medici conglutinantibus, quorum copiam ſupra deſcripſimus, ut unguento ex cerůſſa linamentis excepto, per uniuerſam plagam iniecto mox cerato ex eadem ceruſſa ſuperſtrato, & faſcia deligato. Intra autem remedio ſunt ſyrupus roſ. ex roſ. ſiccis, ſyr. myrteus, uel ubi ſordida elluuies affuerit Iuleb uiolatum, aut mel roſaceum. Hæc enim uel ſeorſim uel permixtim adhibita, & deterſione, & exiccatione coalitum non mediocriter accelerabunt. His thuris admiſcuiſſe pollinem non pauco emolumento fuerit. Verbi gratia, Recip. ſyr. roſ. ſiccar. unc. j. mellis roſ. unc. ß. pollinis thuris. ſcrup. j. Miſce. Hoc medicamento, quæ imbuantur linteola ſæpius inijcere labijs expedit. Sub quartæ initium uel ſub eius exitum iam ſuturas aliquas laxare commodum eſt, ac ad eam partem, ubi unitis probè partibus natura nos edocuerit. Sic vulneris honeſtati conſulitur. Veruntamen cum ille labiorum coalitus, tam propter ſubſtantiæ mollitiem, quam quod indefeſſo moueantur, non uſque firmus atque robuſtus eſſe poſſit per tam breue dierum curriculum, & periculum ſit, ne uel laxatis ſuturis dehiſcat, itaque ut occurrant incommodis hiſce chirurgi, iam gluten apponere conuenit. Hoc addito blande admodum ſemet complectentur partes, uſque dum fideliter coluerint. Licebit autem ſtatim remouere funiculos, ſimulatque iam gluten firmiter adhæſerit. Hoc enim ad decorem plagæ conciliandum non incommodum eſt. Efficaciſſimum uero gluten flos calcis, ſi oui aquato admiſceatur præſtat. Nos tamen tragacanthi, maſtic. gummi arab. ac thuris ſubtiliſſimum pollinem ouique albumine addito certiſſimo euentu in hunc uſum paramus. Ne autem quid deſiderent medici, quis glutinis apparandi modus ſit, breuibus dicamus. Recip. Tragac. maſtic. gummi arab. thuris, an. drag. ß. albumina oui, numero ij. agitentur albumina diligentiſſime uſque dum ſpumam eijciant, hanc blande detrahere conuenit, & quod ſubter limpidum, & æquale eſt retinere, mox reliquorum pollinem inſpergere atque totum ad quandam inter extrema mollia & dura, ſtudioſe permiſcendo conſiſtentiam perducere. Eius apponendi hic modus eſto. Parentur linteola bina, duplicata, longa tres digitos, alta ad labij quantitatem, diſtinguanturque funiculis paruo interuallo diremptis, tot ex una parte quam ex altera: hæc glutine illiniantur, atque ex parte, quæ non recipit funiculos, & madida iam utrinque labio admoueantur. Hac tamen lege id faciendum eſt, ut ipſi funiculi per ſpacium quatuor digitorum, ab extrema linteorum ora mutuò concurrant, atque ut ad pollicis latitudinem ab plagæ finibus ipſa collocentur lintea. Statim enim atque humiditas quædam ſe ſe inſinuauerit, omnis glutinis uis fatiſcit. Applicato glutine iam poſt ſex horas, quibus interim labia comprehendit, funiculos licet conſtringere appoſitos inuicem, moderatè tamen, ne uel conſtrictis ijs dolorem ſummum arceſſamus, uel humores eò ruituros concitemus. Cognouerint autem medici conſtrictionis metas, ſi uulneris ora æqualiter ſe ſe comprehendant, & nullius uel exiguus admodum adſit doloris ſenſus. Interim uulneri linamentis ſiccis medebimur, uel medicatis, qualia in areæ curatione ſupra rradidimus. Dũ ea imponere commodum eſt, funiculos laxent chirurgi uelim, extergant vulnus, linamenta inſternant,

tiant, denuo funiculos irretiant, linteolum tenue inijciant, & tandem faſciam imponant. Atque id bis per diem faciendum eſt. Hoc curationis genus ad decimumquartum uſque extrahitur, ſcilicet cum abſumptis humorum reliquijs, valido inuicem nexu iam vulneris oræ concreuerint. Suademus autem ſerio, vt dormiturus æger ceratum ex ceruſſa imponat, & faſcia muniat, quod quantam uenuſtatem, quam gratiam cicatrici conciliet, nolo dicere. Hæc multo maior erit, ſi quid eorum, quod pro traducis mãgonio à nobis deſcriptum eſt, non infideliter ipſe exequatur. Atque nunc ad alterum labij uitiati genus, quæ curta cicatricoſa uocant, progredimur. In his amplior multo cura eſt, & ſtudium obnixius, pro uitij magnitudine, atque eò magis, ſi quæ ob callum decurtantur, mutilationem quandam perpeſſa fuerint. Sed hoc aliud & non ſimplex curtorum genus eſt. Solent hoc mali uim experiri ſuperna potiſſimum labia, cum ferrum per nares adactum altius, aduſque labij ſedem deſcenderit. Ferè enim, quibus nares digladiantibus exciſæ ſunt, ad illam mali labem, & hęc noua acceſſit, & quotquot nobis hucuſque ſeſe obtulerunt, propemodum omnes hoc incommodo potiſſimum angebantur. Quam enim deforme ſit malum hoc nemo eſt, qui non uidet. Quam uero incommodum ſit ex eo conſtat, quod omnem loquutionis gratiam, qua nil homo habet pręſtantius magiſque proprium, qua interprete humana conſiſtit ſocietas, peſſime quidem euertat, & corrumpat. Accedunt & alię clades huius mali non mediocres, dum gingiuas non ſolum, partes laxas atque molles uitiari contingit, ſed & dentes frigidiſſimos, & duriſſimos, quę corpora hybernis gelicidijs rigeant, ęſtiuis caloribus torreant, atque uarijs, & ſęuiſſimis externi aeris procellis iactentur. Atque hęc labes ſucceſſu temporis in abditiores etiam partes ſeſe inſinuat. Itaque non aſpernanda fuerit cura hęc ſed ſedulo, adminiſtranda. Sic enim quamplurimum partium ſalutem, & non poſtremam decoris conſequimur gratiam. Indicat autem hęc res maximam ſuperioris chirurgi negligentiam, quando ſi is induſtriam ſuam in uulnere perſanando comprobaſſet, neutiquam hęc lęſio uel non tanta obtigiſſet. Dum enim impenſe cicatrici ſtudent medici, minus animaduertunt eiuſdem commoderantiam, & uenuſtatem, qui finis eſt peritioribus, & meta, ad quam in actionibus ſuis contendunt. Nam ſi quid ipſa natura in coniungendis partibus molitur, omnis tamen unionis ſiue ratio ſiue decentia arti ſolum, refertur accepta. Hoc nimirum artis eſt, naturæ ſi rectè agat obſequi, ſin à tramite ſuo deflectat coercere, eam & corrigere. Itaque chirurgi optimi eſt dum vulnera agglutinat, cicatrices quidem reſpicere, ſed quam rectas, & honeſtas. Quod ſi ij obſeruaſſent, è quorum manibus ægri mutilati potius, quam ſanati elapſi ſunt, vtique iam ſcribendo hęc nobis hoc negocij non dediſſent. Sed quando, & nos homines ſumus, humaniter etiam hęc uitia à nobis ferenda ſunt. Curabuntur autem cicatricoſa curta, ſi quę morbi cauſa eſt, & uel ſuſpendit ſupernum labium, uel infernum detrahit, callum ipſum eximamus. Protinus ergo, pro agendi norma quantitatem eius contempletur medicus, & quæ illius natura ſit atque ſubſtantia. Non enim minimum ad curationem intereſt noſſe ſi quid altè ad penitiores partes deſcendat, ſi in ſuperficie hæreat, habeatne inſignem uel longitudinem uel latitudinem. Illud enim difficiliorem multò operationem oſtendit, hęc uerò faciliorem. Sic duruſne ſit an tener circumſpicere oportet, quorum illud rebellem eum reddit, & contumacem: hoc uerò benignum, & facile obſequentem. Huius uerò diuerſitatis ratio eſt, & corporis ſicca atque frigida intemperies, necnon medicamentorum, quę uehementer aſtrinxerunt, vſus immoderatior. Vbi igitur uel ſuſpenſum fuerit labium uel detractum, iam callum eximere oportet, atque ſi altior ſit, altius etiam ferrum adigere: ſin ſublimis fuerit atque in ſuperficie, leuius: omnino autem radicitus totum excindere. Facienda eſt primum ſectio ut & aliquantiſper ſanas partes attingat, ab uno extremo calli ad alterum, fortiuſque adigendum ferrum, nec ab opere deſiſtendum, donec undiquaque ab eo iam exciſo ſanguis profluxerit atque iam ad ſanam carnem ſeſe deſcendiſſe chirurgus coniectabitur. Videndum tamen ne aliunde, quam ab ipſo callo promanet ſanguis atque nos ab opere deſiſtamus immaturò quidem, nec morbo funditus deleto. Sedulo enim manibuſque pedibuſque in id eniti oportet, ne quid de callo reſideat, ſed ut penitus nullis etiam uel apparentibus ueſtigijs è medio tollatur, atque id ut dixi tum factum eſſe exiſtimandum eſt, cum ęque ab omnibus, quę callo ſubiacent partibus, & liberalius ſanguis eruperit. Illa ipſa die, ſimulatque opus perfecerit medicus, cruenta medicamina, qualia iam ſępe à nobis tradita ſunt, adhibere oportet, & mox ſequenti die ſuppurantia. Ea tamen nobis cautio ſit, ut labia in naturalem locum quamprimum tranſducamus, à quo ui calli in altum abrepta, quamplurimum diſtabant. Quod ſi negligas, necquicquam operando profeceris: aut ſi tardius id agas, neque ſic ęgrum adiuueris cum noua caro occupauerit locum, atque quo minus deſcendat labium, non mediocriter prohibuerit. Quamprimum igitur manum adhibere oportet, & ad priſtinas ſedes reducere labium, atque ſic, quod de cura reliquum eſt, abſoluere. Quod ut agas, multoties implexum linteolum, atque in puluilli ſpetiem

effor-

efformatum, medicamentis illis inſternere oportet, atque ſic uel attollere labium uel deprimere, ut nobis medendi ratio perſuaſerit, illudque faſcia diligenter munire. Mox, ubi ſeptima tranſacta ſit, ſarcoticis tum & epuloticis agendum eſt. Requiritur & laminę plumbeę uſus, eiuſque craſſiuſculę in labij formam ductæ & medicamentis impoſitæ. In quo labij ſitu ubi cicatricem traxerit, iam nihil quod ad ueram curationem ſpectat a nobis prætermiſſum eſt. Condiſcet enim ſuam cuſtodire ſedem labium, & nouo hoc cicatricis callo imperata facere. Cęterum nolim quamprimum deſiſtant ægri tam ab deligatione quam ab uſu laminę. Metuere enim ſubinde oportet, ne callo in primis molliori, & tandem indurato in ſeſe labrum redeat. Quapropter iam prodeunte cicatrice interdiu à lamina, & deligatione abſtinere poterit æger, atque mox eam noctu recipere, & quanto liberior fuerit, eò arctiorem deligationem tum efficere. Sic gratiam labijs ſuam, & colorem conciliabunt medici, non ſecus atque ſupra in traduce exornando fecerunt. Alioquin in re commoda, non leue adeſſet incommodum. Nam labium ad mediocritatem reduxiſſe non exiguum eſt, at indecore hoc feciſſe, id tandem deteſtandum eſt. Quid? quod multi uenuſtatem, quam conſequuntur, quam fructus quos natura hiſce membris deſtinauit, pluris æſtimant. Sic plurimi ſpecie potius boni, quam ipſo bono ducuntur. Elaborabit igitur medicus ut non ſolum in integrum partes reſtituat, ſed decentiam ſuam, & formam, lenocinia vulgi, quantum poterit illis addat non ingrato tam artis, quam ſui ipſius elogio. Veruntamen hiſce iam peractis iam tempus eſt, ut ad tertium curtorum labiorum genus, quod reuera curtum eſt, & traducis ſubſidio perficitur, aliquando accedamus. Nō opus autem eſt, ut hic inani loquacitate quę ſupra hac de re in narium cura tradita ſunt, nec minimo tum legentium tœdio, repetamus denuo, & quod aiunt, actum agamus: ſufficit ea dixiſſe, quę huic operationi proprie conueniunt. Si quid cum illa commune habet, inde petendum eſt. Quapropter prępoſteram lectionem ij attentauerint, qui nullatenus perſpectis, & bene examinatis, quę antea diximus, huc ſtatim concedunt. Nec id agimus, quod iam multis in more poſitum eſt, qui ſi quid apud eos reconditæ diſciplinæ & experientiæ depoſitum ſit, inuidia ne dicam an fraude id ſupprimunt, & quam poſſunt ſtudioſe occulunt. Sed hi neque alijs prodeſſe norunt, quorum gratia nati ſunt, nec ſibi ipſis conſulunt, dum ſolidam ex benefactis gloriam & nunquam intermorituram parare neſciunt. Quid? quod hæc illorum malitia nec abibit inulta. Nos, (fatemur ingenue) nil quicquam, quod ad hunc locum, ſiue alio ſpectat, ſubticemus, ſed bona fide, integreque agimus, huic tamen uni rei precipue ſtudemus, ne quid ad ſatietatem uſque à nobis dicatur. Monemus verò amice ut qui hæc noſtra, qualiacunque tandem, lecturi ſint, ad labia reficienda non applicent animum, priuſquam ea, quę de naribus diffuſe ſatis, & meo iudicio, aperte dicta ſunt euoluerint, cognouerint, periculum fecerint. Etenim eos nolim ſpe ſua fruſtrari, & nos ab illis accuſari non meritò. Veruntamen illud a principio huius operis, noſſe chirurgos uolumus, ut ſi exiguum fuerit quod labijs deficiat, ab operatione plane deſiſtant. Non enim ea dignitas eſt rei, non ea utilitas, quę in naribus, quamuis parum ſit, quod reficitur, ſunt quam maxima: nec tam tutò, & expeditò id licet agere, ne qua uel intermoriendi prę parua mole traducis, uel quouis pacto ab fine aberrandi, ſuſpicio ingruat. Quare ab operatione hac dehortentur ęgros medici, aut ipſi, ſi aliter nequit fieri, hanc eandem ueliſque remiſque defugiant. Sin uerò exciſa inſigni portione mutilata nimis labia fuerint, alacri animo accedant iubeo, & quicquid operando poſſunt in medium afferant. Conuenit autem hęc operatio in primis cum delineatione traducis, quę ſupra habita fuit, plane tota; atque partim, cum eundem educimus, ſcilicet ubi ſuperius labium reſtituere oportet: partim uerò hic diſſentit, dum inferius reſarcimus. Tum enim è contraria parte, atque ad cubiti articulum, ſaluis interim ſupremis, excindere propaginem neceſſe eſt. Porrò exempto traduce eadem eſt penitus uſque ad inſitionem, quę in ſuperioribus curandi ratio. Illud tamen monuiſſe decet, ut in callum interiorem propaginis partem, probè decoqui concedant. Plurimum enim & quę ab palato, & ab gingiuis humiditas profluit, harum partium ſaluti obeſt. Inſitio incuruas acus recipit, ſuntque orę cum in cutaneo traduce, tum in labijs paribus certè ac ęquis interuallis diſtinguendæ. Neque excindere oportet ab parente propaginem uſque dum probe coaluerit, & firmiter cum curtis adhæſerit, quod medijs æſtatibus ante uigeſimumquartum ab inſitione diem infrequentius contingit, quanto minus per hyemem, cui maius, quam quod iam præſcripſimus, pro unione facienda, ſpatium concedi opus eſt. Infidelis enim eſt inſitio ob ingentem redundantis hoc in loco uliginis copiam. Conformationis ea cura ſit, quam labij ſubſtantia nobis præſcripſerit. Hanc deligatio maximopere iuuabit, quam ſupra aures deferri oportet, dum ſuperiori labro incumbimus: aut ſubter eas, ubi quod infra eſt, reficimus: aut in utriſque bicipiti faſcia, mox ubi ab labijs diſceſſerit, diuiſa, & hinc inde per aures, ad occiput deuincta. Nec plumbeam laminam aſſumpſiſſe oberit, cæteraque uſurpaſſe, quæ pro adornandis naribus non inutilia eſſe diximus. His enim nitorem membris, & priſtinam reſtituimus elegantiam. Hæc itaque ſunt, quę

pro

pro labiorum curatione ex vſu eſſe cogitauimus. Non enim maiorem uel uerborum uel rerum apparatum ipſa operis materies expoſcit, (nam ſingula ex narium refectione liquent) & ſi quid eſt, quod operam noſtram deſiderare uideatur, nempe cum & labia quæ ſimul cicatricoſa, & uere curta ſint, quandoque nobis obuiam fiant: non opus eſt hic pluribus, & mihi moleſtiæ eſſe & uobis oneri, cum omnis agendi ratio, ex ſimplicibus ante cognitis, tum hoc morbi genus complicatum ſit, & iam luculenter, vt exiſtimo, enarratis, haud difficulter eruatur. Non enim compoſitum eſt, præter ſimplicia, nec totum prętér ſuas partes. Quæ uti ſi appones, & ſimplicia, & partes coniungas, compoſitum exinde, & totum efficias: ſic cognita tam eſſentia mali quam recta medendi ratione labiorum curtorum & quæ ſingillatim cicatricoſa ſunt, facile etiam quæ ex his connexa ſunt, curta nimirum cicatricoſa, & rite cognoueris, & rectè curaueris.

CAPVT VIGESIMVM.

De curtarum aurium chirurgia.

EXTREMA linea huius chirurgici operis ducenda eſt, videturque iam præteruectis acroceraunijs ſcopulis, & ſuperatis uoraciſſimis ſyrtium uadis iam cymba noſtra feliciter portum capere. Iam enim explicatis ijs, quæ ad narium refectionem ſpectant, & labiorum, rem certè difficilem, operoſam, magnis incommodis plenam, ubi facile quis impingere, & operę ſuę naufragium poſſit facere, en ad finem laboris noſtri uidemur tendere, ſumuſque extremam huic operi manum impoſituri, vbi hanc, de curtis auribus medendi rationem abſoluerimus. Huius ſumma eſt in traduce depromendo, inſerendo, curando, efformando. Cæterum non ex brachio ut in ſuperioribus, ſed ex regione poſt auriculam, proxima, quemadmodum præcedenti libro admonuimus, propaginem petimus. Qua in re, vt & in quamplurimis alijs, ab reliquorum operationibus, & multis quidem paraſangis hoc opus diſtat. Non enim tanta cura, quæ eſt in cæteris, tanta induſtria, per tantum temporis ſpatium delineare traducem, curare, educere, mox, antequam inſeratur, reparare denuo conuenit, ſed hoc quicquid eſt negotij, vno ferè momento perficitur, & totus quantuſcunque eſt cutaneus tradux, ſimulatque prima lineamenta eiuſdem ducta ſint, quamprimum eximitur, & auribus curtis connectitur. Suadet autem nobis hoc operis compendium tam ſedes ipſius traducis, unde educitur, quam ipſius quantitas, & quæ hæc conſequuntur ſymptomata. Cum enim per locum ex quo tradux excinditur, inſignis quidem arteriæ ramus perreptet, quem uelis nolis oportet incidere, utique non ita prompte periculi magnitudinem aſpicere, & quæ conueniant remedia afferre licet, niſi delineato eo, & ſimul exempto, detecta vulneris area uniuerſa oculis pateat. Quam enim periculoſum ſit arteriam ſaltem uiolari, quanto opere, & difficultate ruentem ex ea ſanguinem prohibeamus, iam omnibus manifeſtum eſt, at quanto incommodiora ſingula fuerint, dum totam ut hoc in loco uſu uenit, & tam ingentem repente diſcindimus. Secus verò in traduce brachico fiebat, ubi uel nullum uas lędebatur aut, ſi quando ſic contingebat, tenue quoddam & anguſtum, & quod exiguum nobis faceſſebat negocij. Non licet ergo occurrere malo huic nec periculi magnitudinem explorare, niſi, & una opera, & delineemus, atque excindamus traducem. Nam quod nonnullis opportunum forſitan uidetur, ut, quod in alijs factitatum, per uulneris caua ſubter propaginem imponi medicamenta poſſint, neque hic locum habet. Tantopere enim craneo cutis eo loci adhęret, tam obnixe id complectitur, ut abſque ſummo cruciatu diuellere eam nequeas, quantopere adnitaris: nec uſque adeo tuto. Hinc enim dirę inflammationes oboriuntur, recrudeſcit ſanguinis fluxus, quem difficulter cohibeas, atteruntur magis, quæ ſubiacent partes, & diu multumque eſt, ex quo plaga illa ſanari nequeat. Non igitur ſenſim, & per tanta dierum inſtertitia, quod in narium & labiorum cura fit, hic opus eſt progredi ſed ſimulatque traducem delinees, mox excindes, & curtis partibus conglutines. Non enim mediocre hinc capimus commodum, quod quāprimum ab moleſtijs conualeſcat tradux, & gemino lactatus ubere inſigne robur acquirat. Vnde nec decreſcere poteſt, & operis ſpem euertere. Quod quam facile ſit, quam in procliui, & ipſius, & partium, quibus incubat eſſentia, quę frigida eſt, tot perpeſſa incommoda, & ipſius inde moles quæ perexigua eſt, argumentis efficaciſſimis nobis demonſtrant. Si enim tradux, qui in brachio eſt, hanc labem nequit effugere, pars adeo, inſignis, & carnea tanto calore, & ſanguine, per tot & tam amplos riuulos perfuſa, tanto obſequio enutrita, quid puſillam hanc atque, exanguem, cui ab anguſto, & ipſo arido loco nutrimentum accedit, tanta ui conuulneratam non perpeti credamus. Certè metus eſt, ne uel nimis decreſcat, & tota in nihilum abeat.

Hoc

Hoc fieri nequit, ſi quamprimum ac exempta eſt, & auribus connexa, oppoſitis finibus expanſa quaſi ſuſpenditur, & quoniam tam infra quam ſupra ſanguis accedit, uberrime enutritur. Cum itaque una opera, & delineare, & eximere, & inſerere traducem neceſſe ſit, iam agite, opus ipſum aggrediamur. Cæterum cultros acus, lina, ouorum albumina, quæ ſang. draconis, bolo armen. terræ ſigill. permiſceantur, ſtuppeoſque orbiculos paratos eſſe decet. Atque hæc ſupra nobis deſcripta ſunt. Duo tantum huic rei propria ſunt, alterum goſſypium vſtulatum: altera quæ recte huic negocio conueniat, faſcia. Goſſypio ad ſanguinis eruptionem, quæ uiolentiſſima eſt, arteria iam inciſa utimur. Nihil eſt quod hunc magis cohibeat. Faſciæ ſubſtantia tenuis ſit, æqualis, lata quinos digitos, ſeſquicubitum uerò longa. Hæc ab uertice ad aurem demittitur, vnde abducta ſubter gulam ad appoſitam aurem, atque hinc ſupra uerticem effertur, & tum altero extremorum nodo connectitur. Huius faſciæ partes duæ ſunt: baſis nimirum, & illius ductus. Baſim eam intelligimus partem, integram totam, quæ ab radice alterius auris infima, per gulam, ad alteram aurem infra circunducitur. Hoc ſpatium totum continuum eſt, nec quouis modo diſcinditur. Ductus eos appellamus, quæ hinc ab aurium radicibus in uerticem excurrunt. Hi ex utroque latere, ad auris longitudinem, uel paulo ultra in duas partes finduntur, quarum illa, quæ ad faciem uergit, antica, quę uerò ad ceruicem poſtica dicitur. Quadrifidi igitur hi ductus ſunt, utrinque bifidi: hic quidem, qui retro eſt, ut medicamentis, & curationi inſeruiat: ille uerò, ut alteri ſubſidium afferat, & deligationem ſtabiliat. Circa tria uerò potiſſimum uertitur hæc operatio, nimirum circa traducis exemptionem, inſitionem, & iam inſiti curationem. Eius magnitudinem mutilatæ aures indicant. Initium ſtatuatur ab linea auris curtæ nempe ab extrema ora, quæ lęſionem perpeſſa eſt. Ducatur itaque in poſticam partem, eamque depilem auris, ac capiti applicetur, mox atramento ducatur linea a b, quæ auris latitudinem comprehendat. Huius a, faciem reſpiciat, & meatum auditorium locum, ex quo uelut ab radice auris exoritur: b, uero in occiput ad extremum uſque detruncatæ partis feratur. Ab hoc linea incurua, ad auris proportionem ducenda eſt, c d, & hinc reflectenda ad e, ad eam auris ſedem, qua lobus egreditur. Quicquid autem intra ſpacium a b, rectam, & c d e, arcum continebitur, ad deſideratæ auris reſtitutionem erit quam aptiſſimum. Hoc tamen chirurgos admonitos eſſe uolumus, ne coæqualem extremis auriculis a b, ducant lineam, ſed paulo ſublimius. Etenim addendum eſt aliquid ad quantitatem ſupra, quod adimitur, cum aurem pro inſitione adradimus. Nec vt alias in liberaliori traducis eductione, quicquam peccamus. Quapropter lineam ducere oportet, & atramento deſignare, illa paulo ſuperiorem, & eam cæteris adiungere. Ad hanc normam educere traducem conuenit, in quo eædem plane quæ in alijs, partes ſunt, nempe quæ inſeritur a b, eius ſinus, ſiue corpus c d, & tandem e, baſis atque radix traducis. Primum autem exempturus traducem chirurgus ante omnia inſititium educat, lineam nempe illam a b, & ad perioſtion uſque ferrum adigat. Hoc tamen illęſum ſeruare ſumma ope adniti oportet. Mox per lineam c d, feratur, & uſque ad e, ad radicem nimirum traducis, ſectionem promoueat. Hic ſubſiſtat uelim, & una coercendo ſanguini cum miniſtro incumbat. Non enim poteſt, diſciſſa penitus arteria non quam uehementer ſanguis erumpere, & niſi cohibeatur, ad extremam uitæ perniciem adducere. Quare ſimulatque impetuoſe efferri cœperit, ſtatim digitum extremum imponat miniſter, & arteriam ualide comprimat, addatque ſenſim vſtulati goſſypij partes, quo uno pręſidio perbelle ſanguis ſiſtitur, ut neque guttula eius denuo exiliat. Porrò apprehenſo ad inſititium apice, eoque blandius ſuſpenſo iam ab ſubiectis partibus auellere traducem chirurgus conabitur. Huius manum ſequatur miniſter, & ſub iis ſtuppas oui aquato inſuccatas imponat ſenſim & comprimat. Ille ſectionem promoueat, quouſque totum propaginem ab ſubſtratis corporibus liberauerit. Hic uerò aream patefactam denuo ſtuppis muniat ac diligenti cõpreſſione cuſtodiat. Interea chirurgus feriet aurem curtam, & acutiſſimo ferro, ad extremam eius oram callum detrahet, cauens ne cartilaginem dilaceret. Quo latius autem pars ea excoriabitur eò citius cum traduce conglutinabitur atque firmius. Nec negligere illud oportet, ut quantum fieri poterit, ad rectam lineam ducatur ſectio. Caueat proinde ut æqualiter per omnes partes callum remoueat, ne quid integri ſubſiſtat & unionem cum traduce prępediat. Itaque ſubinde plagam exterget, & ne quid ferri aciem effugiat, cautè circumſpiciet. Hoc factum eſſe cognouerit, cum undique & ęqualiter è plaga ſanguis promanabit. Tum uerò traducem adducere conuenit, & ſuturis cum auribus connectere. Has aurium figura reget, & quà uel depreſſa eſt, uel excelſa, deſignandę & affigendę ſunt. Id autem non ſolum ad coalitum confert maxime, ſed multo magis ad auris nouæ conformationem, dum cartilagini annexus tradux, illabente deſuper uirtute gyros eos, & aurium flexus non inſcite diſcit ęmulari. Atteſtatur hoc Monachus quidam ex familia D. Benedicti, cui media auriculę pars, eaque inferior, tam eleganter, tam uenuſte reſtituta fuit, ut id & noſtrum & aliorum, qui aſtabant, captum excederet. Cum itaque to-

tius

tius conformationis ſumma in ſuturis, vt recte fiant uertatur, quam poterit diligentiſſimè tractandæ ſunt. Principium conſuendi non ab helice extrema, ſed ab interna concha, & vbi cutis à capite aſſurgit, oportet ducere. Hic prima ſutura figenda eſt. Certius enim ſic cætera ſuturarum ſpacia librabimus. Nec licet, tam adamuſſim cum traduce curta æquare, quin ubi ad internam auris regionem diuerteris, ſemper uel abundet quid uel deficiat. Econtra ſi ibi ſuturas occeperis, eas ad extremum uſque æqualiter perduces, & ſi quid præterea redundet, abſque damno reſcindes. Suturarum numerum non licet ſtatuere, ſed eas aurium moles definiet. Cætera quæ ad ſuendi rationem ſpectant, è narium cura petenda ſunt. Hæc ubi peregerit, iam meatum auditus bombyce oppleat: mox ſtuppam ſuturis imponat: ad aream aurem reclinet, & faſcia curioſiſſime deuinciat. Cæterum hiſce ſic perfectis, iam uidendum ne uel ob pręciſam arteriam uel adeo ob plagæ totius amplitudinem caput, & partes illę inflammentur. Itaque & recta uictus ratione, & pręſidijs, qui humores auertant, hoc malum declinabimus. Huius cenſus linteola ſunt poſca madentia, & collo circumplexa. Ea permutari ſubinde decet, ne calorem concipiant, quod munus miniſtro delegabitur. Caueant à ſomno ægri duabus poſt operationem ſaltem horis, quo interim ſpacio humores ad caput confluxuros leniter auertimus. Frictiones ſub crepuſculo ex uſu ſunt, ſingulis quibuſque diebus, uſque in quartam. Quieſcat demum ægrotus ac in oppoſitum latus decumbat, ſibique ſilentium imponat. Victus in quartum uſque parcus eſſe debet, & ſorbilis, ne, maxillas mouere cogamur. Talis fuerit ſorbitio ex ptiſana, ex oriza, quibus incoquantur acetoſæ ſemina, & plantaginis. Potus liberalior circumcidendus eſt, ne dilutior paulo ſanguis atque ſeroſior in affectam ſedem illabatur. Huic peracommoda eſt aqua oxalidis uel plantaginis uel hordeaca, ex zuccaro, in qua eiuſdem oxalidis ſemina ebullierint, & malorum punicorum ſucco. Ventrem uerò alternis diebus eluere oportet, & omnium commodiſſimè clyſmis. Nec earum animum curæ angant aut ſi quid tale eſt, affectuum, quo uires corporeę contabeſcunt. Somni & uigiliarum adſit moderatio, quæ potiſſimum cerebri arcem concutiunt. Vitandus eſt ſomnus immodicus, ac ſtatim à prandio, uel cœna. Vnde exhalantibus è uentriculo uaporibus oppletur cerebrum, & ſi quæ affuerit colluuies ad traducem confertim illabitur. Nec uſque adeo uigiles eſſe decet, ne & hinc deprauatis coctionibus, quid mali occipiat. Medium tenere, vtique tutiſſimum eſt. Sub tertiæ uerò diei uel initium uel finem ut commodum unicuique uidebitur, iam vulnus detegi, & ſtuppas remoueri contingit. Neque id ob ſanguinis metum, prius licuit, quàm caruncula ad arteriæ extremum adnata interim, velut obice uel cuneo quodam obiecto cohibet: & quod tum noua ſanie, quę è vulnere promanat, ſtuppæ madeſcant, atque hinc multo promptius operantis manum ſequantur. His exemptis, iam propaginis & ſimul areæ cura incumbit medico. Hanc ſuppurantibus tractare decet ad decimumquartum uſque, & ijſdem plane, quæ ſupra attulimus. Illam autem exiccare ſedulo, cum in ipſo coalitu, tum auerſam, quæ vulnus adeſt, quam partem totam in callum decoqui neceſſum eſt. Sed neque diuerſis pręſidijs, ab illis, quæ alias retulimus, & hoc in loco utimur. Vnum illud monemus ut foramina ſuturarum, inſperſo puluere, curentur ſedulo, quæ alias non tam prompte ſaneſcere, & oppleri carne conſueuerant. Eo autem ordine, quo ſupra diximus remoueri funiculos oportet, atque intra hebdomadæ ſpacium. Nam ſi ultra conceſſeris, neque ſic quicquam profeceris. Illud autem huius loci peculiare eſt, ut ſimulatque partes illæ coaluerint inuicem, reclinatam prius, aurem, in ſedem ſuam transducamus, adeo, ut extet, & ſimul auris poſitum ſeruare tradux condiſcat. Huius rei gratia puluillum inter aream & aurem ſubijcere oportet, & longitudine & latitudine auri penitus æqualem, ea mole, vt quod interiacet ſpacium complectatur, totum, atque ut utraſque tam aream quā aurem hinc inde apprehendat. Erit itaque illius forma inſtar cunei cuius pars acutiſſima, & inferior radicem auris, ſuperior atque latior extrema auris, & areæ, latera uero auris conuexum & areæ planum munient. Hunc alteri faſciæ ductui, qui retro eſt connectere oportet. Sic neque mutabit, neque vnquam elabetur. Pręſtiterit autem quamplures adeſſe faſcias, & puluillos inter ſe ut iam aiebam, connexos, exiccandi gratia. Quæ enim ſicceſcunt, ſanitati proxima ſunt. Nouerint tamen chirurgi velim, in recta puluillorum effiguratione & accommodata, maximam cum curandarum aurium, tum efformandarum partem ſitam, eſſe, quorum longe diſpar ratio eſt, quam quæ fuit in naribus, & quibus uel minimum ex arte & decoris & elegantię accedit. Illic enim plurimum intererat, quo pacto, iam inſitum traducem incideres effingeres, curares: hic nihil ferè horum opus eſt, ſed, ſi quid poſſumus efficere, & faciendis ſuturis, atque hac una puluillorum opera pręſtamus: cætera naturę mandanda ſunt. Omne tamen ſtudium eò conuertant medici ut carnem mollem, quæ ab area excreſcit reprimant, & abſumant vt cicatrice, quam fieri poſſit, honeſtiſſima locum eum obducant, & pręcipuè ad radicem traducis, quę partes, uſque quo ſanentur longam certe, & difficilem moram extrahunt. Quantum porro ad medicamentorum rationem, ſpectat, & quo tempore commutanda ſint, & quę ſint ſymptomata, quęque eorum cu-

ra,

ra, haudquaquam diuerſa ſunt, ab ijs, quę de naribus habuimus, ſed planè eadem. Illuc igitur relegamus chirurgos, inde farraginem petent medicamentorum: ea & præcepta, & rationem continent, quibus manuducti & aures reficimus, & priſtinę ſanitati reſtituimus. Atque hæc ferè ſunt, quæ pro curtis reſtituendis in gratiam ætatis noſtræ, & poſteritatis utilitatem dixiſſe uolumus. In quibus ſi quid diligens lector, & acutus deſiderarit: ſi quid obſcurius aut non adeo proprio, ſi quid non perpetuo ordine, & orationis filo dictum eſſe perſpexerit, non atro ſtylo notet uelim. Sedulo enim adniſi ſumus ut quanto poſſet perſpicue & ſignificanter quam ordinate & proprie rem omnem explicaremus. Atque non adeo id nobis imputandum eſt, quam ingenij noſtri tenuitati, cuius non ipſi ſumus artifices, ſummiſque curis quibus diſtrahimur, atque quod non eadem ſors eſt hodierni diei quæ heſterni fuit. Aliquando enim interiores, aliquando remiſſiores ad opus accedimus: quandoque bene meditamur, quandoque ægre: ſolent nonnunquam verba non vocata vltro accurrere, nonnunquam in ipſa pena ſubſiſtunt, & difficulter ac quaſi balbutiendo exprimuntur. Nil enim eſt humano ingenio inconſtantius. Leui aura concutitur. Leui momento impellitur. Atque ut ſumma volubilitate cœli ſtatus immutatur, & nunc pluit, nunc ſerenat, nunc ventus eſt: ſic in nobis nihil perenne eſt, ſed mox alacres, mox mœſti, iam leues, iam velut ſtatuę immobiles, iam ad actiones prompti, iam inertes reddimur, & cum Proteo illo Poetico ſiue cum chamelęonte in varias & planè diſparatas facies quotidie quin vna hora tranſmutamur. Non igitur mirum, ſi quod hominibus doctiſſimis, & longe peritiſſimis quandoque vſu venit (nam quandoque bonus vt aiunt dormitat Homerus) itidem nobis accidat, & non deſint, quibus noſtra mutila, inculta, & perturbata videantur. Illud tamen ingenue teſtamur nos nihil, quod ad rem ſpectat, vel omiſiſſe, vel ſuppreſiſſe: velimque hac parte mihi palmam dari, & à nullo accuſari. Non enim hoc agere viros probos decet, & candidos. Si qui autem fuerint, quibus hæ uigilię noſtrę profuerint ijs vtantur concedo: cęteri ne aſpernentur, ne irrideant, ſed boni faciant, obnixe rogo.

Finis Secundi Libri.

BIBLIOTECA MEDICINA

VIVA

CVRTARVM NARIVM,

AVRIVM, LABIORVM,

TRADVCIS CVTANEI;

INSTRVMENTORVMQVE,

AC DELIGATIONVM,

QVAE CHIRVRGICAE

HVIC INSITIONI

DESERVIVNT,

DELINEATIO.

ANNEXIS VNA

TABVLIS ALPHABETICO, QVAEQVAE
Ordine ſigillatim, diſtinctè, & dilucidè ob
oculos conſtituentibus.

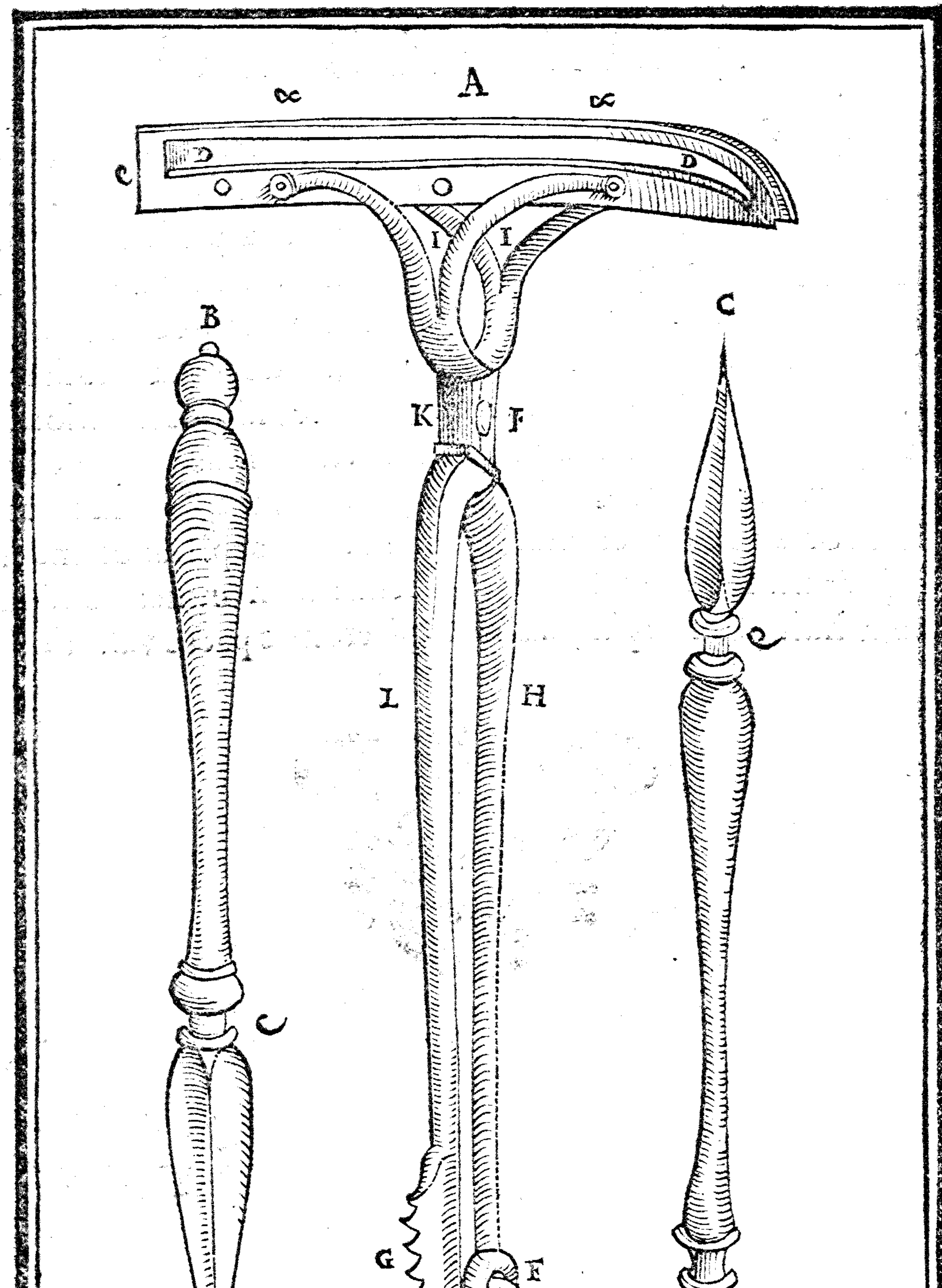
BIBLIOTECA MEDICINA

PRAEFATIO.

CVM in praxi noſtra Chirurgiæ Curtorum reſtaurandorum permulta ſint, quæ licet verbis clariſſimè indicata, vix tamen ac difficulter à perſpicacioribus etiam ingenijs intelligi poſſent, quemadmodum ea ſunt, quæ ad cutim propaginem, deligationem, configurationemque pertinent, decreuimus apertiſſimæ doctrinæ cauſa iconibus expreſſis nonnullis eandem enucleare, illis declarationem præcipuarum partium ſubiungentes. Curauimus itaque organorum omnium Icones, adhuc deligationes varias pro natura ipſius rei vobis quàm accuratiſſimè fieri potuit depictas oſtendere, quò ijs veluti manuducti, quaſi ſpeculi aciem intuentes adumbratam huius Chirurgiæ praxim inſpicere hoc pacto valeatis.

BIBLIOTECA
MEDICINA

Icon Prima.

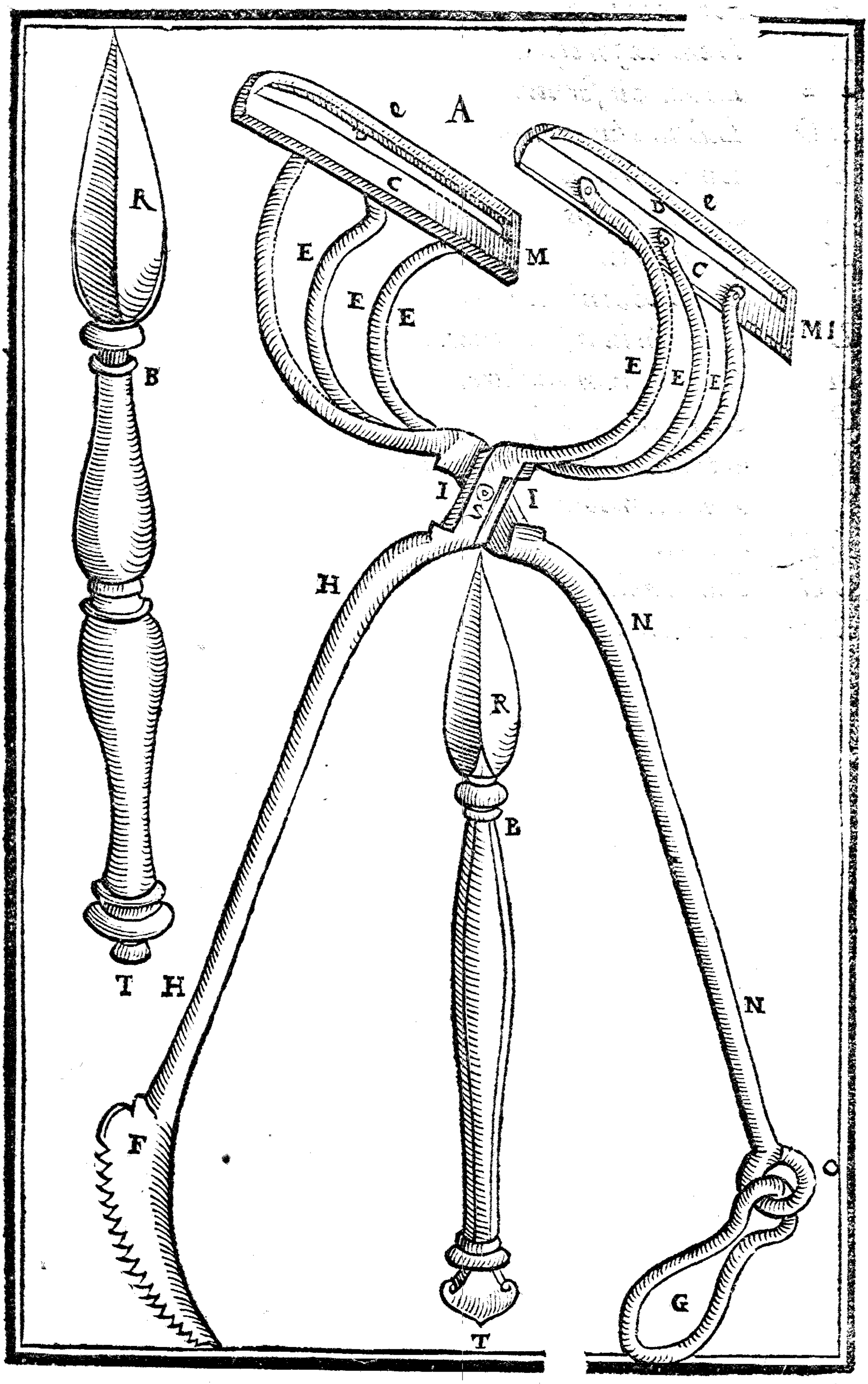
ICONES.

Hæc tabula continet cultros, ac forcipem bicipitem clauſam, delineationis breuioris faciundæ cauſa.

A	*Forceps biceps.*
E	*Lamina forcipis.*
a a	*Labium infernum.*
O O	*Labium ſupernum.*
D	*Linea forcipis.*
I I	*Arcus biceps.*
K	*Coniunctio.*
F	*Coniunctionis clauus.*
L	*Manubrium ſerratum.*
H	*Manubrium anulare.*
G	*Serra Manubrij.*
F	*Anulus Manubrij ſtatus.*
E	*Anulus mobilis.*
Q Q	*Cultri.*
C C	*Cultri acies.*
B B	*Manubria.*

BIBLIOTECA MEDICINA

Icon Secunda.

Hæc tabula forcipen tricipitem habet pro delineatione longiori cutis propaginis, & cultros ad id operis neceſſarios.

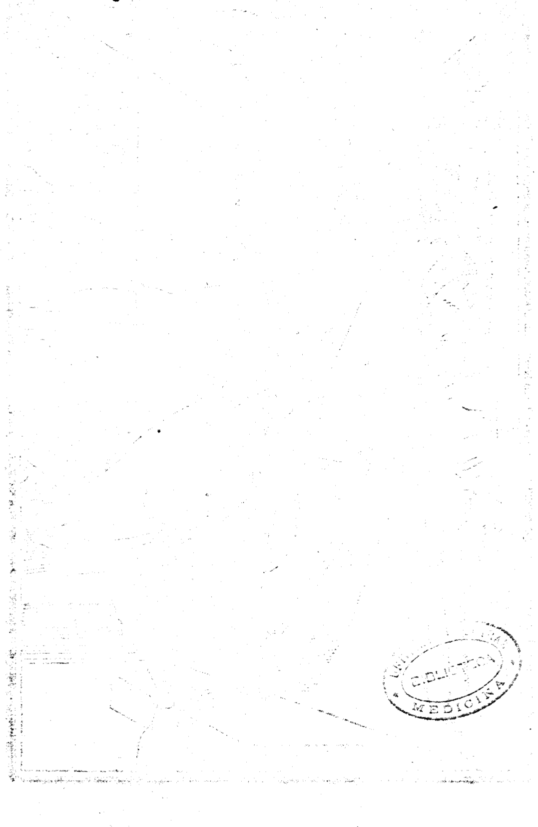
A — *Forceps triceps delineationis cutis propaginis.*
M M — *Lamina forcipis.*
D D — *Linea ipſius laminæ, per quam cultro admiſſo cutis inciditur.*
e e — *Laminæ infernum labrum, & brachium tangens.*
C C — *Laminæ ſupernum labrum, et cutim propaginem reſpiciens.*
E E E — *Arcus triceps forcipis, à quo nomen ſumpſit.*
I I — *Coniunctio forcipis.*
S — *Coniunctionis clauus.*
H H — *Manubrium ſerratum.*
F — *Manubrij ſerra.*
N N — *Manubrium anulare.*
O — *Manubrij anulus ſtatus.*
G — *Manubrij anulus mobilis.*
B B — *Cultri delineanda cuti propagini neceſſarij.*
R R — *Cultrorum acies.*
T T — *Cultrorum manubria.*

Icon Tertia.

Hæc tabula indicantur cum Nares curtæ, tùm regio Humeri, & qua cutaneus tradux eripitur.

A A B B	*Humeri regio, ex qua cutaneus tradux delineatur.*
C C	*Curti Nares.*

Icon Quarta.

Hæc tabula curtæ nares indicantur, & propago delineata cum linteolo iniecto monſtratur,

E E	*Curtæ nares & aduerſo poſitum.*
AG	*Cutis propago delineato, & abiuncta à ſubiectis muſculorum corporibus ſecundum domeſticam, ac intertrem illius ſuperficiem.*
CD	*Pars illius ſuperior.*
HQ	*Pars illius inferior.*
BE	*Linteolum.*

MEDICINA

Icon Quinta.

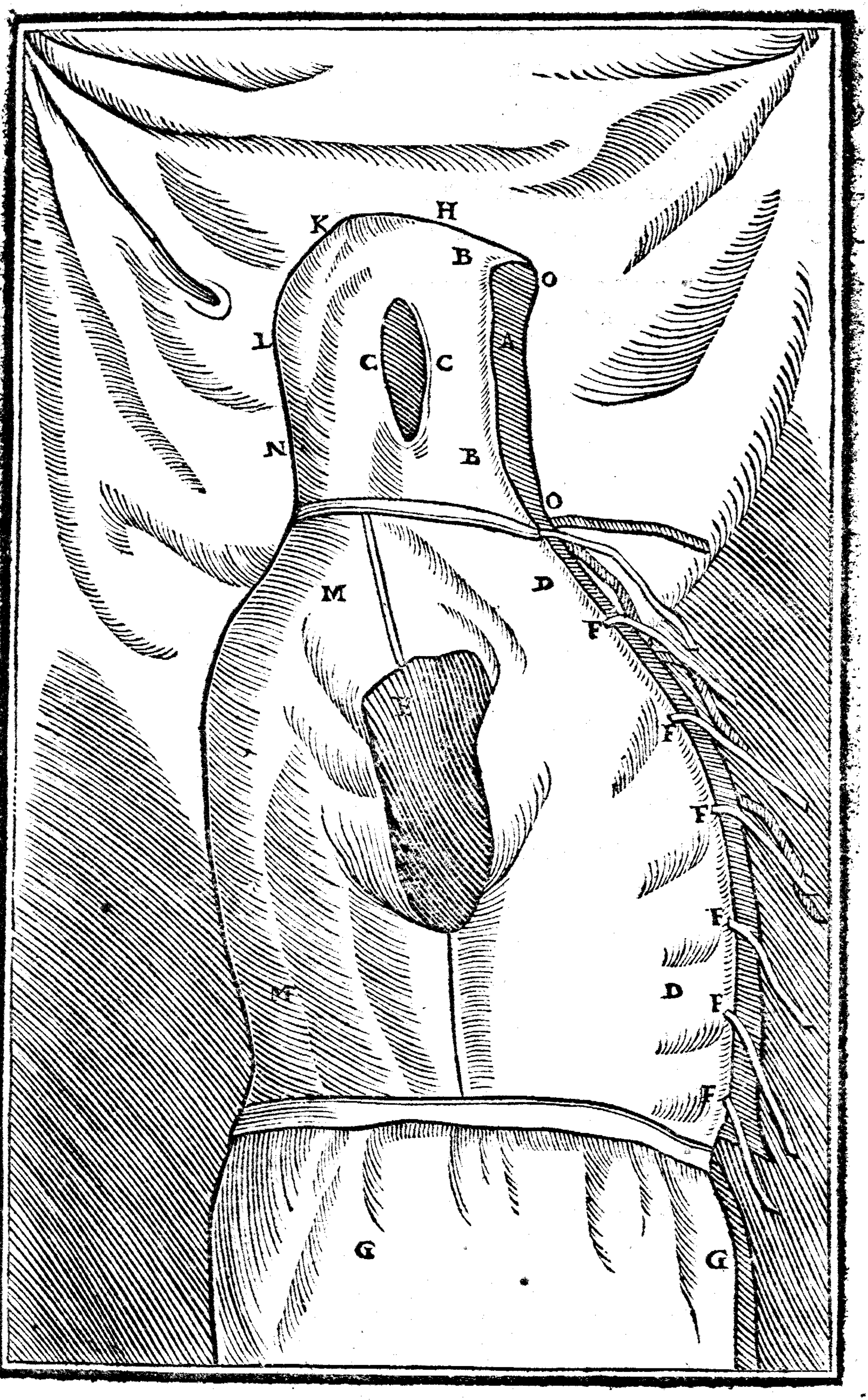

Hæc tabula curtas nares, cutaneum traducem eductum, & eius aream indicat.

GDH	*Cutis propago educta.*
H	*Propaginis apex.*
G	*Radix eiuſdem.*
D	*Propaginis corpus.*
ABFE	*Area cutis propaginis unde fuit abiuncta, & educta.*
AB	*Terminus areæ ſuperior.*
F	*Terminus inferior areæ.*
E	*Corpus areæ.*

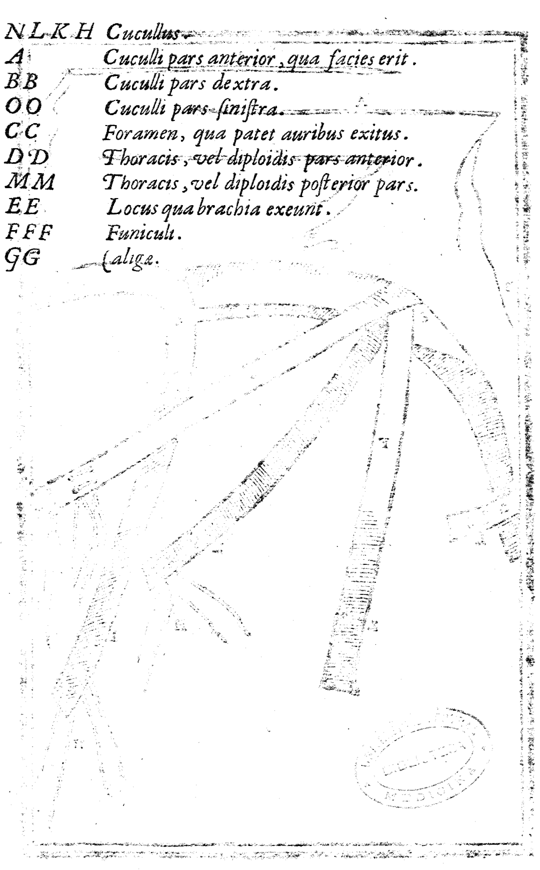
BIBLIOTECA MEDICINA

Icon Sexta.

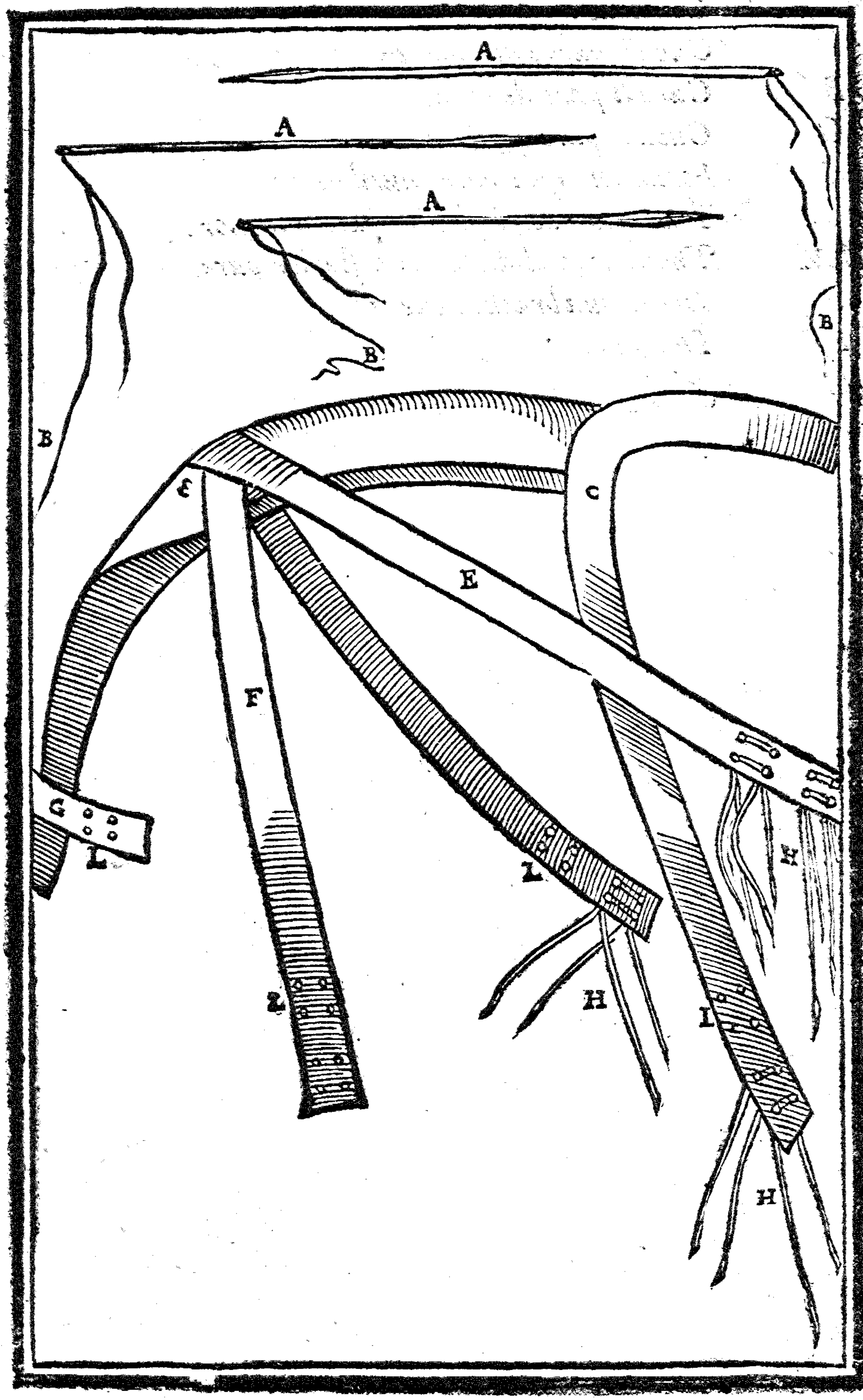

Hæc tabula veſtitum vniuerſum preter deligationis faſcias clariſsimè demonſtrat.

NLKH	*Cucullus.*
A	*Cuculli pars anterior, qua facies erit.*
BB	*Cuculli pars dextra.*
OO	*Cuculli pars ſiniſtra.*
CC	*Foramen, qua patet auribus exitus.*
DD	*Thoracis, vel diploidis pars anterior.*
MM	*Thoracis, vel diploidis poſterior pars.*
EE	*Locus qua brachia exeunt.*
FFF	*Funiculi.*
GG	*Caligæ.*

Icon Septima.

Hæc tabula acus, & faſciarum typum habet pro deligatione faciunda.

A A A	*Acus.*
B B B	*Linum.*
a ε ω	*Faſcia, quam regiam diximus*
E E	*Faſcia cubitalis.*
F	*Faſcia pectoralis.*
G	*Faſcia brachialis.*
C	*Faſcia axillaris.*
L L L	*Foramina funiculorum.*
H	*Funiculi.*

Icon Octaa.

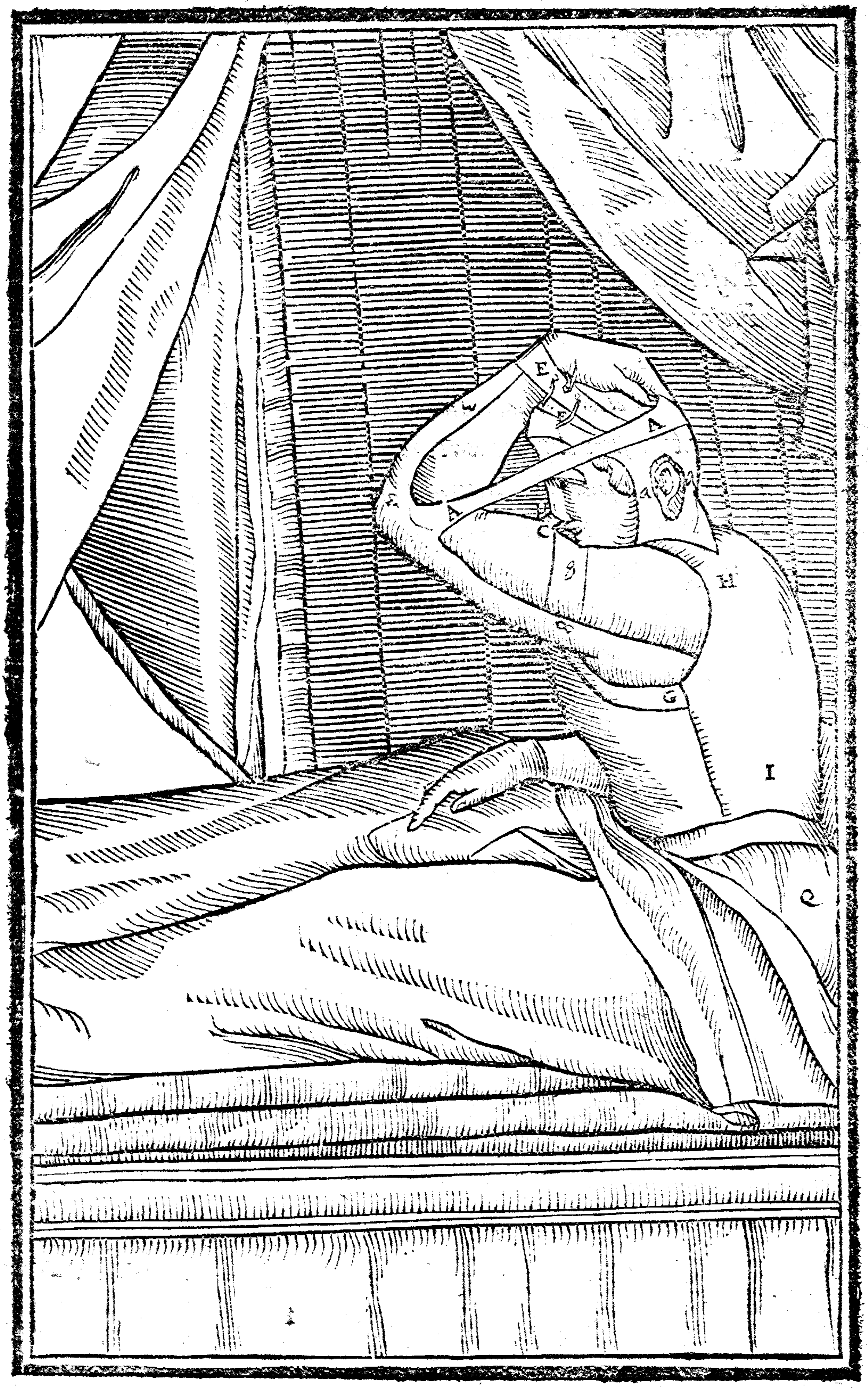

Hæc tabula cum anticam, tum dextram partem deligationis oſtendit.

L — *Cutanei traducis apex, vbi adeſt inſitio.*
I — *Cutanei traducis radix.*
NY — *Areæ vulnus medicamentis obductum, & deligatum.*
α ι ω — *Faſcia regia.*
DD — *Faſcia cubitalis.*
CCC — *Faſcia pectoralis.*
M — *Faſcia brachialis.*
BB — *Faſcia aſcillaris.*
OO — *Cucullus.*
NN — *Foramen auriculare cuculli.*
GGGG — *Thorax, ſiue diplois anterius.*
HH — *Thoracis diſiunctio, inſimul funiculis coniuncta.*
AAA — *Funiculi, quorum opera faſciæ cum cucullo, vel diploidi coniunguntur.*

MEDICINA

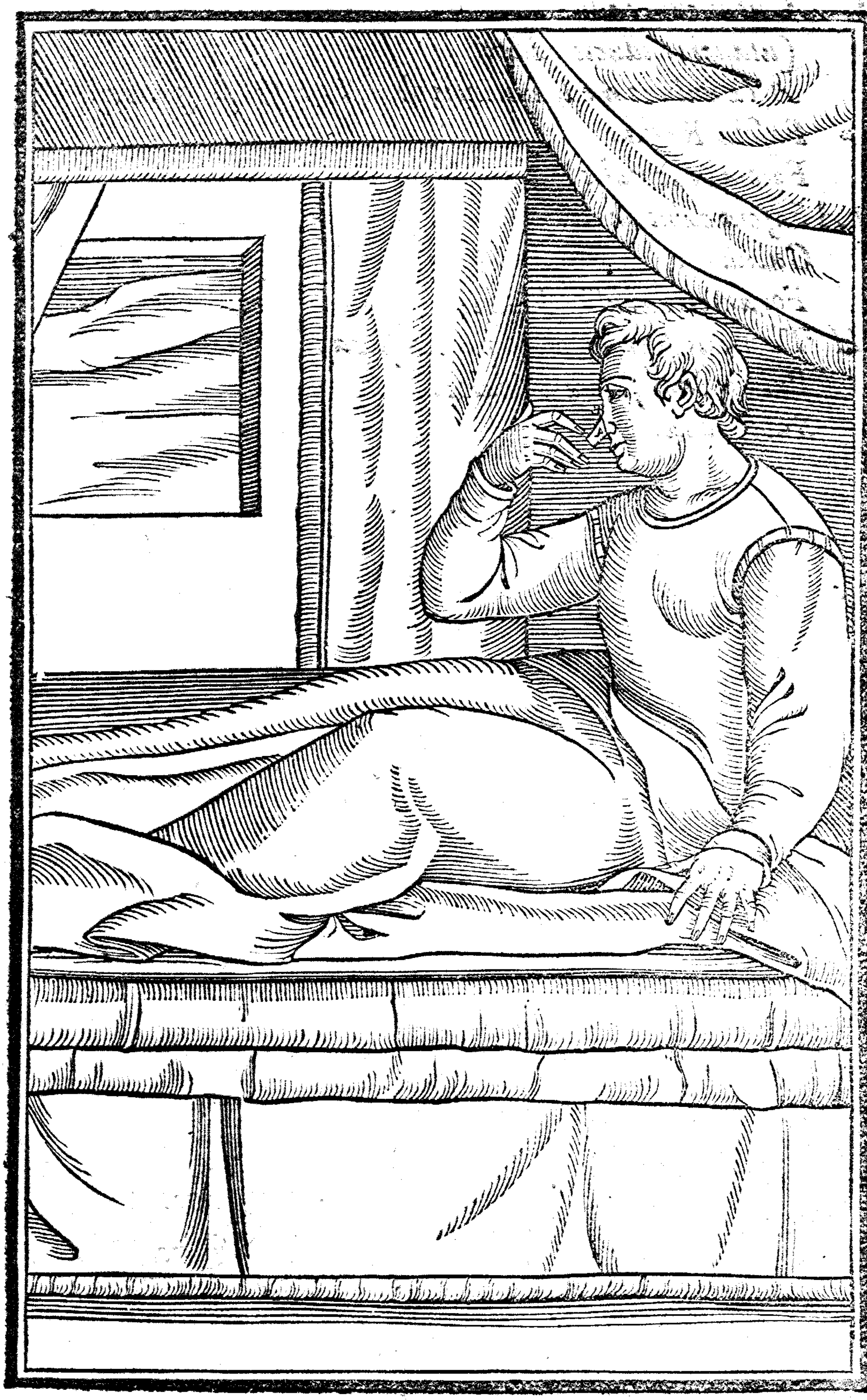
Icon Nona.

Hæc tabula tum poſticam deligationis partem tum lateralem ſiniſtram demonſtrat.

D *Cutaneus tradux.*
C *Cutanei traducis radix.*
G *Areæ vulnus medicamentis obductum & obligatum.*
a ꝛω *Faſcia Regia.*
E *Faſcia brachialis.*
A A *Faſcia cubitalis.*
F *Cucullus.*
a a *Foramen cuculli ad aures.*
H H *Thoracis ſiue diploidis pars poſtica.*
G *Principium faſciæ axillaris.*
Q *Subligaria.*

Icon Decima.

Hæc tabula cutaneum traducem reſciſſum indicat.

A *Cutaneus tradux rudis adhuc & informis ilico ab ipſa reſciſsione.*

B *Cutanei traducis inſertio.*

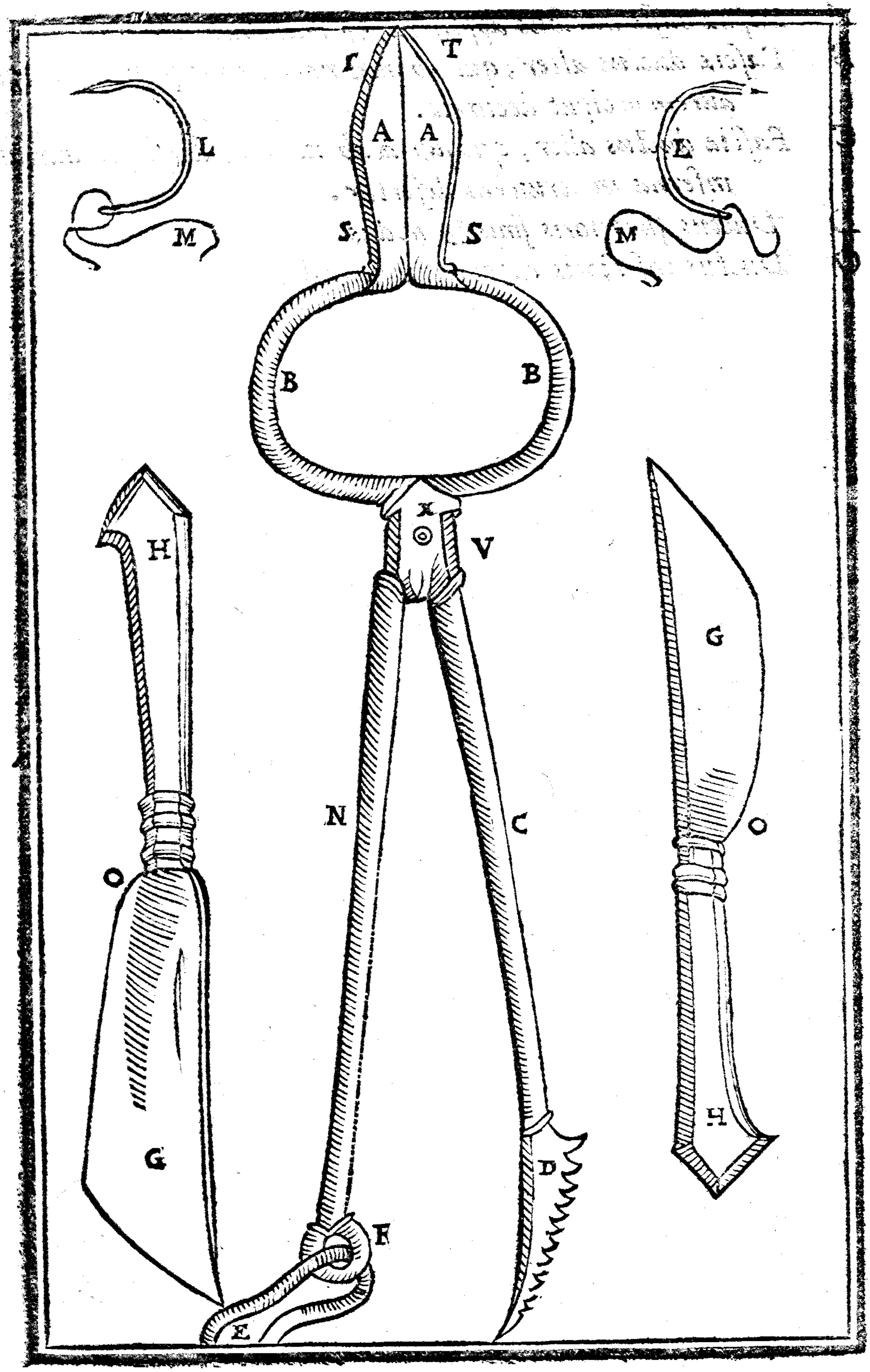
Icon Vndecima.

Hæc tabula nares monſtrat deligatas pro conſequenda efformatione.

A *Faſciæ baſis naribus applicita, & illas obuoluens.*
B *Faſciæ ductus alter, qui ab imis naribus incipiens ſupra per aurem occiput decurrit.*
C *Faſciæ ductus alter, qui ſupra ab narium dorſo per aurium inferna in ceruicem defertur.*
D *Ductus ſuperioris finis & nodus.*
O *Ductus inferioris extremum & nodus.*

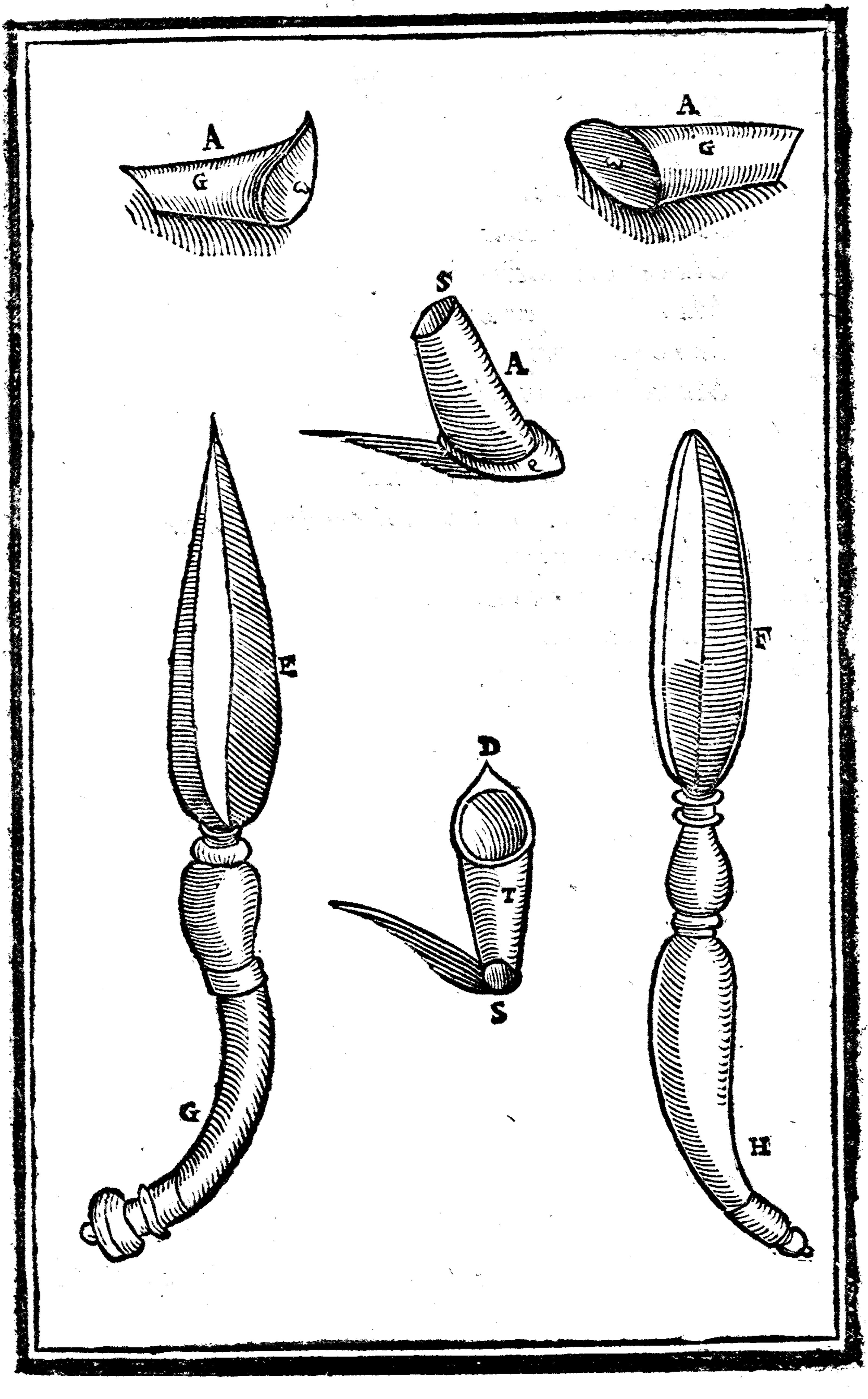
Icon Duodecima.

Hæc tabula forcipem ad inſerendam columnam, & cultros, & incuruas acus continet.

S S *Forceps columnaris.*
T T *Forcipis columnaris laminæ.*
A A *Forcipis laminarum complexus. Nam illam clauſam depinximus.*
B B *Arcus forcipis.*
V *Coniunctio forcipis.*
X *Clauus coniunctionis.*
C *Manubrium ſerratum.*
D *Serra manubrij.*
N *Manubrium annulare.*
F *Annulus manubrij ſtatus.*
E *Annulus manubrij mobilis.*
O O *Cultri pro excoriatione inſerendæ columnæ.*
G G *Cultrorum acies.*
H H *Cultrorum manubria.*
L L *Acus incuruæ.*
M M *Lima ſiue funiculi.*

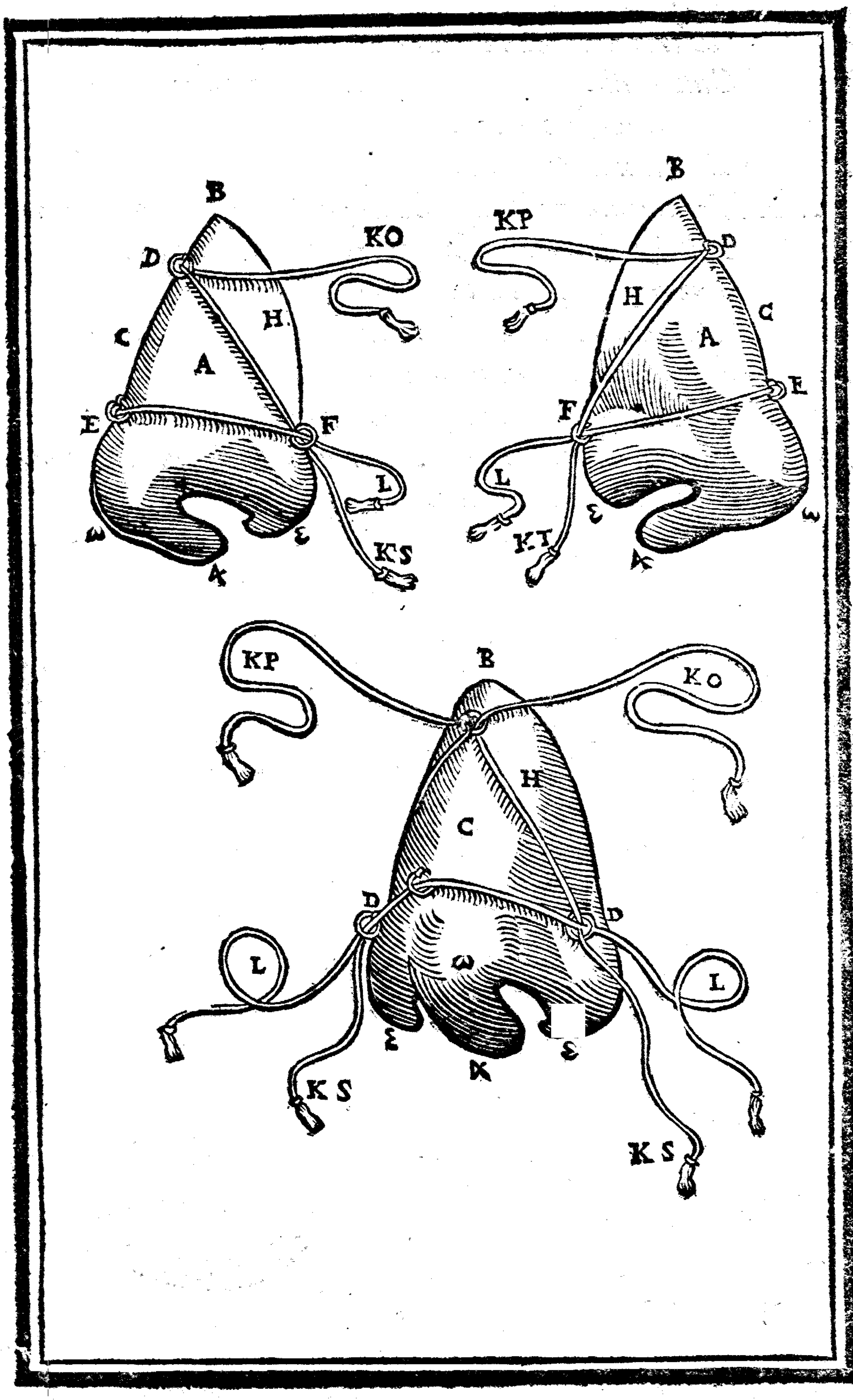
Icon Decimatertia.

Hæc tabula cultros configurationis habet & tubulos.

E	*Culter in mirthi figuram eductus ad efformandas rythonas.*
G	*Cultri huius manubrium.*
F	*Culter alius inſtar oliuæ, peræque neceſſarius ad excauandas rythonas.*
H	*Eiuſdem manubrium.*
A A A	*Tubulorum pars ſuperna longior & nares contingens.*
T	*Tubulorum pars inferna breuior & maxillæ iniectæ.*
G G	*Tubulorum partes laterales.*
ω ω ω	*Tubulorum cauum ad capita.*
S S	*Tubulorum cauum ad fines.*
D	*Tubuli capitis apex interior, quò cauum ſpectat.*
E	*Tubuli capitis apex exterior quà globulum & alarum principia amplectitur.*

Icon Decimaquarta.

Hæc tabula tectoria, annulos & funiculos ex quibus colligandi modus comprehenditur, continet.

A A	*Tectorium.*
B B B	*Tectorij ſumma pars, quæ perforanda eſt, & funiculus ille, quem aiugum diximus tranſmittendus. Annulo non opus eſt. Nil enim ex nodo incommodi emergit.*
C	*Tectorij dorſum.*
ω	*Apex globuli.*
a	*Columna tectorij.*
E	*Alæ tectoriŋ.*
H H H	*Tectorij latera*
'D	*Annulus ſuperior pro ſuperna deligatione.*
E	*Annulus centralis Regius, pro regia deligatione.*
F F	*Annuli laterales regij, pro regia et catholica deligatione.*
K O K P	*Funiculi deligationis ſupernæ.*
L L	*Funiculi deligationis regiæ.*
K . K S	*Funiculi catholicæ ſeu obliquæ deligationis.*

Icon Decimaquinta.

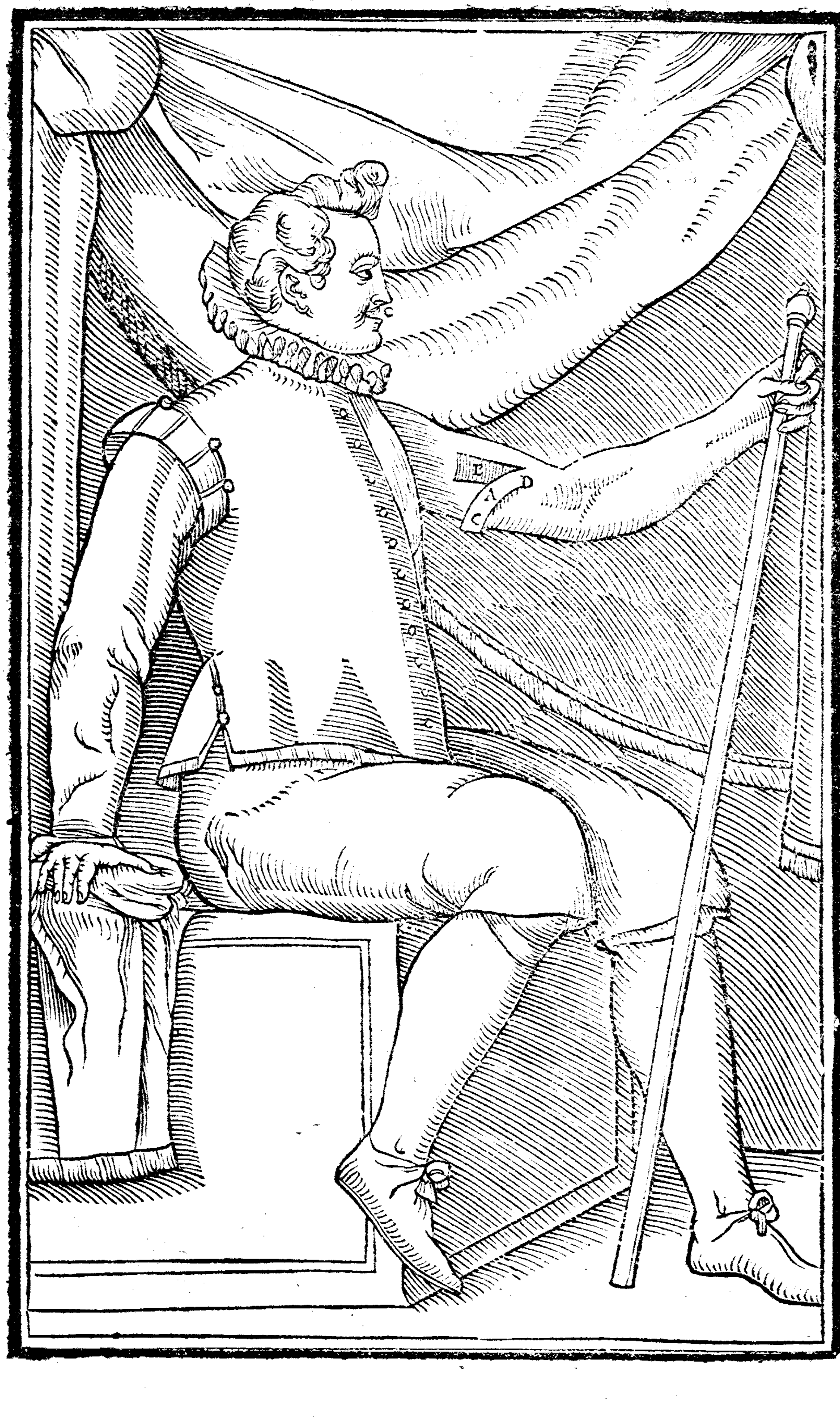

Hæc tabula areæ cicatricem, & cutaneum traducem in nares efformatum oſtendit. Conformationis icones non reddidimus, quod reddi nequeant. Illam facile quis mente poteſt concipere.

CB *Nares configuratæ.*

AE *Area cicatrice obducta. Hæc à priſtina latitudine diſcedit in ſemet contracta.*

Icon Decimaſexta.

Hæc tabula ad labia reſarcienda pertinet, atque quod ipſorum ſuperius eſt.

C	*Labium ſupernum decurtatum.*
D A C	*Cutis propago ex qua labium reſtauratur.*
D	*Radix propaginis.*
C	*Apex illius, & pars inſititia.*
A	*Corpus eiuſdem.*
L	*Area, & locus vnde propago educta fuit.*

MEDICINA

Icon Decimaſeptima.

Hæc tabula propaginis in ſupernum labium iam inſitiorem factam & eius deligationem demonſtrat.

F	*Cutaneus tradux labio inſertus.*
N	*Inſitio ipſa traducis cum labio.*
G	*Area vnde tradux fuit eductus.*
α ε ω	*Faſcia regia, cui cateræ innituntur.*
D	*Faſcia cubitalis.*
Q	*Faſcia brachialis.*
E	*Faſcia pectoralis.*
H	*Faſcia axillaris.*
L L	*Cucullus.*
a a	*Foramen cuculli ad aures.*
I I I I	*Diploidis ſiue thoracis pars anterior.*
M M M	*Thoracis diuiſio quæ funiculis conſtringitur.*
A A A A	*Funiculi faſciarum.*

MEDICINA

Icon Decimaoctaua.

Hæc tabula inferius labrum repræſentat vna cum propagine & area.

A *Labrum inferius curtum.*
D B E *Cutaneus tradux.*
D *Radix traducis.*
E *Apex inſititius traducis.*
B *Corpus traducis.*
C *Area locus.*

Icon Decimanona.

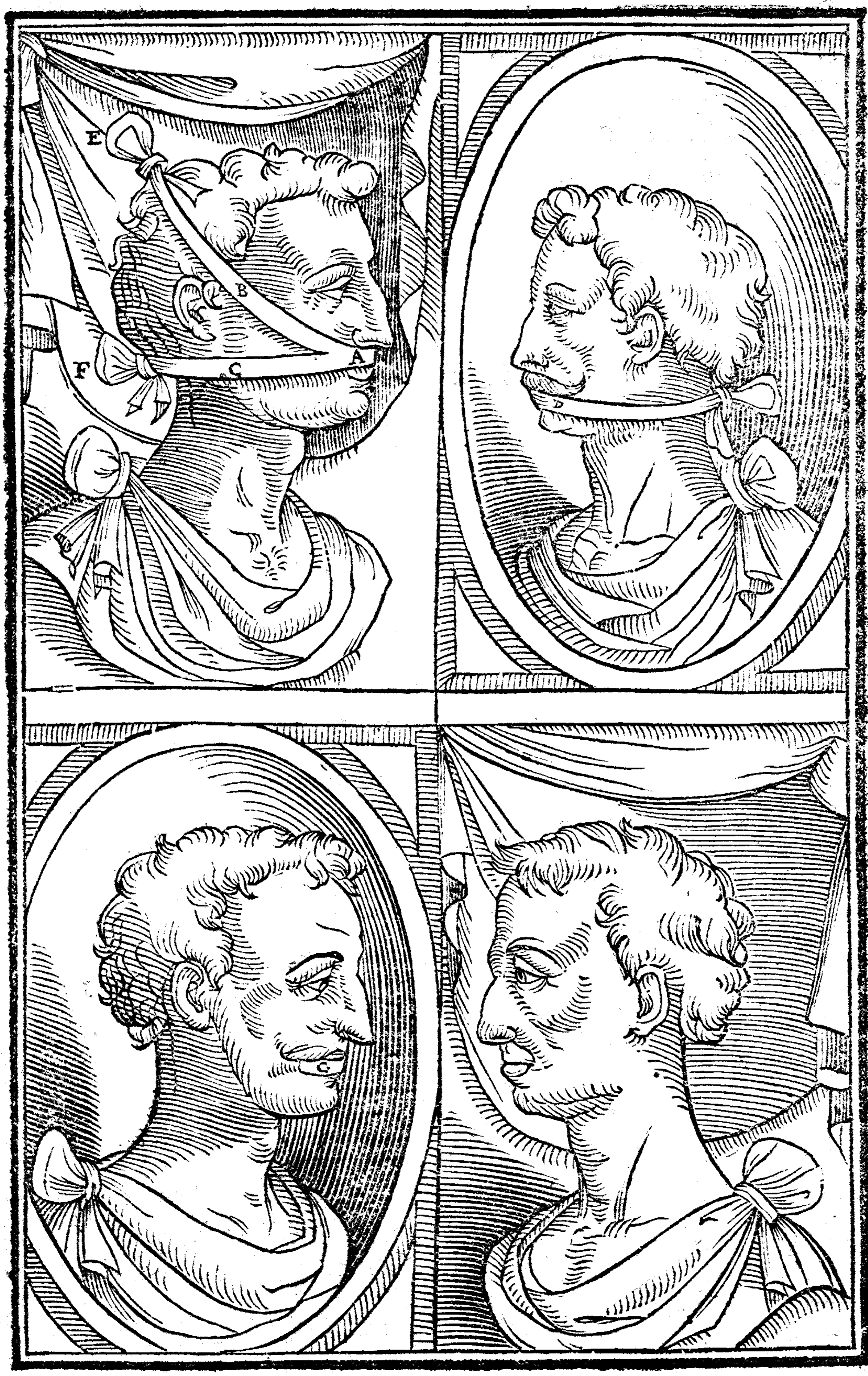

Hæc tabula inſitionem inferni labri, & deligationem continet.

F Cutaneus tradux.
C Labij inferni inſitio.
E Area.
α ς ω Faſcia regia.
B Faſcia cubitalis.
D Faſcia pectoralis.
a Faſcia axillaris.
A Faſcia brachialis.
O O Cucullus.
H Foramen cuculli ad tranſmittendas aures.

MEDICINA

Icon Vigeſima.

Hæc tabula vtriuſque labij deligationem, & ea iam efformata demonſtrat.

ABC	*Faſcia deligans ſupernum labium.*
A	*Faſciæ baſis.*
B	*Faſciæ ductus ſuperior.*
C	*Faſciæ ductus inferior.*
E	*Finis & innodatio ſuperioris ductus.*
F	*Finis & innodatio inferni ductus.*
D	*Deligatio inferni labij vno faſciæ ductu.*
G	*Inferum labium iam reſtauratum.*
H	*Labium ſupernum iam reſtauratum.*

Icon Vigeſimaprima.

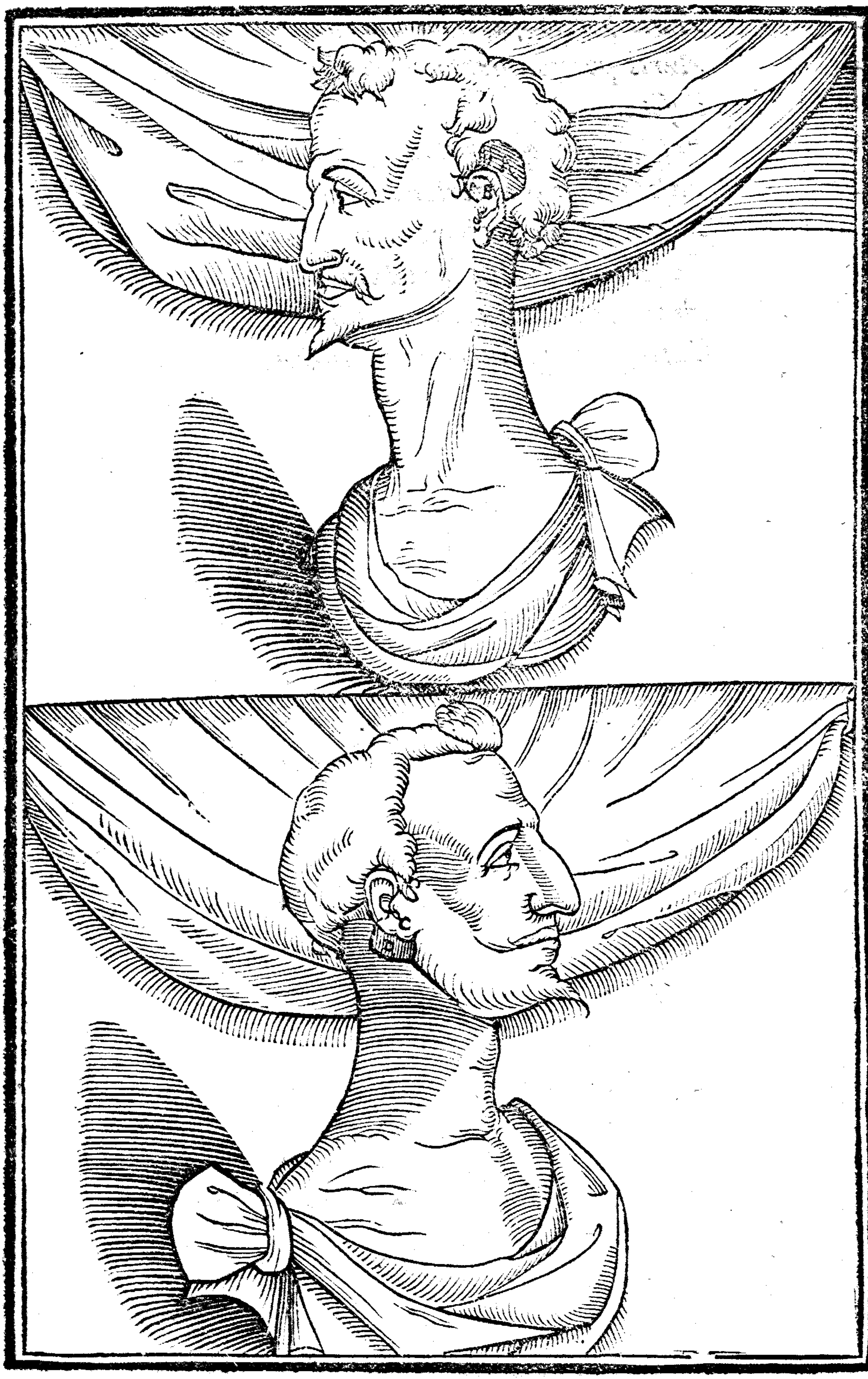

Hæc tabula aures curtas, & earum poſt inſitionem deligationem oſtendit.

A	*Auris portio ſuperior curta.*
B	*Auris portio inferior curta.*
O D E F G	*Faſcia.*
O	*Faſciæ baſis, quæ gutturi ſubijcitur.*
D	*Faſciæ ductus anterior.*
E	*Faſciæ ductus poſterior.*
F	*Poſterioris ductus innodatio.*
G	*Anterioris ductus innodatio.*
C	*Cutis propago aurium iam inſita.*

MEDICINA

Icon Vigeſimaſecunda.

Hæc tabula aures iam efformatas, & aream traducis exhibet.

A *Area traducis ſupra.*
B *Auris pars ſuperior efformata.*
C *Auris inferior pars efformata.*
D *Area traducis infra.*